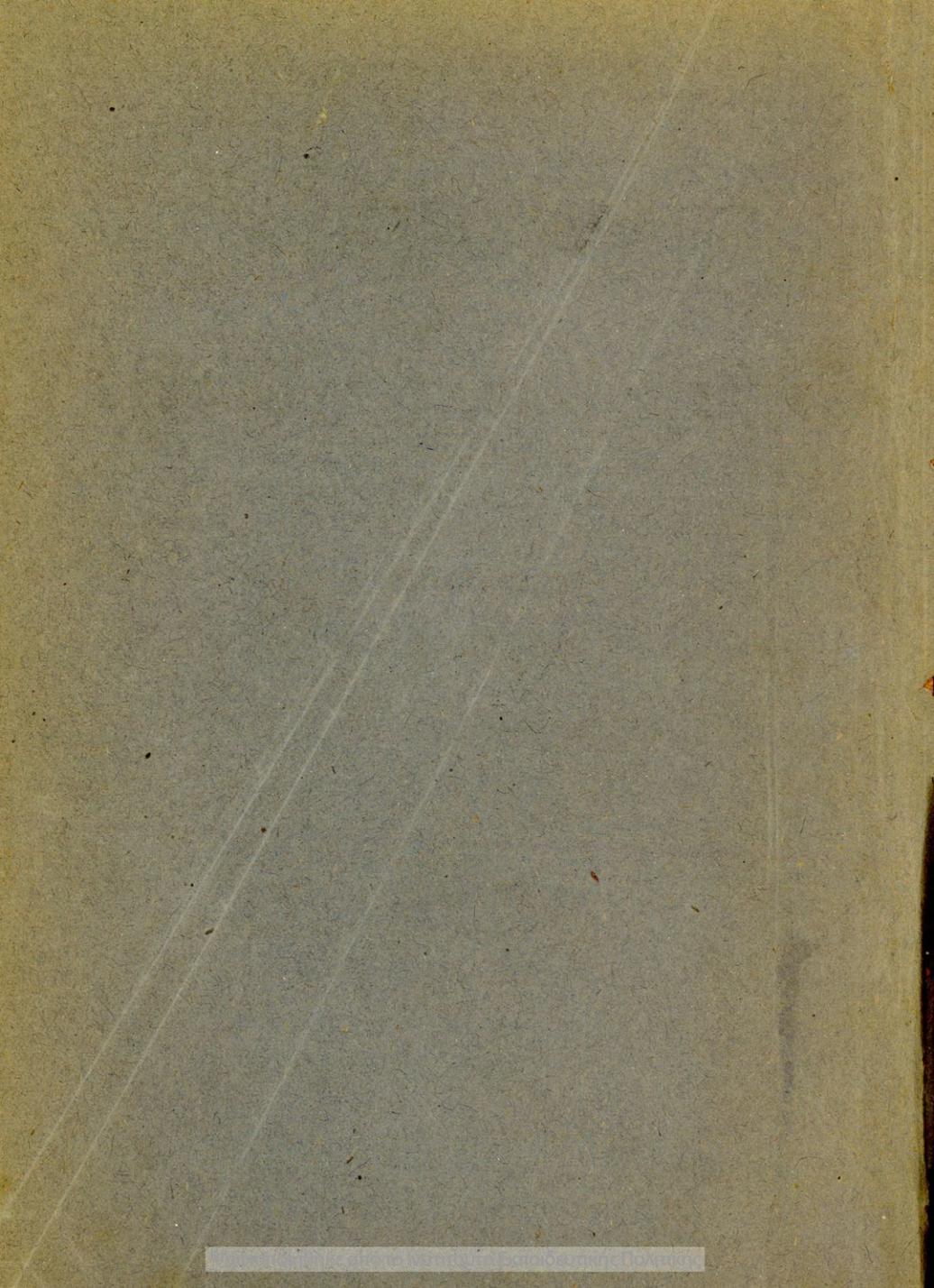

Samoa
Fiji
Elmore Hoobey
1928

Samoa
Fiji
Elmore Hoobey
1928

Samoa
Fiji
Elmore Hoobey
1928

ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ Α. ΚΑΚΡΙΔΗ

Τακτικῶ Καθηγητοῦ τῆς Λατινικῆς Φιλολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Dominus vobiscum.

ΤΗΣ

ΛΑΤΙΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΗΣ Α΄ Β΄ ΚΑΙ Γ΄ ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΚΤΗ

ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΔΟΤΗΣ: ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",

44-ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ-44

1926

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουν τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ βιβλιοπωλείου τῆς « Ἐστίας ».

Ἐπιμαυρίδι?

Τυπογραφεῖον Π. ΛΕΩΝΗ, ὁδὸς Περικλέους 16.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ Λατινικὴ γλῶσσα (*lingua latina*) εἶναι ἡ γλῶσσα τῶν κατοίκων τοῦ Λατίου (*Latium*), τῶν Λατίνων (*Latini*), ἀνήκει μετὰ τῶν συγγενῶν πρὸς αὐτὴν ἄλλων ἰταλικῶν διαλέκτων, τῆς ὀμβρικήσ, τῆς ὄσκικῆσ κἀ., εἰς τὴν μεγάλην οὐάδα τῶν Ἰνδοευρωπαϊκῶν γλωσσῶν, καὶ εἶναι πολὺ συγγενῆς πρὸς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

Ἐκ τοῦ Λατίου καὶ τῆσ Ῥώμησ, πρωτεύουσῆσ τοῦ Λατίου¹, σὺν τῷ χρόνῳ διὰ τῶν νικῶν τῶν Ῥωμαίων μετὰ τῆσ Ῥωμαϊκῆσ κυριαρχίασ ἐπεξετάθη καὶ ἡ γλῶσσα ἡ λατινικὴ οὐ μόνον ἐν τῇ λοιπῇ Ἰταλία, καταπνίξασα τὰσ ἄλλασ διαλέκτουσ, ἀλλὰ καὶ ἐν Γαλλία, Ἰσπανία καὶ ἄλλαισ ἀκόμη χώραισ. Ἐκ τῆσ λαλουμένησ δ' ἐν ταῖσ χώραισ ταύταισ **δημῶδουσ λατινικῆσ γλῶσσησ** (*lingua Romana rustica*) προῆλθον αἱ Ῥωμανικαὶ (ἐκ τοῦ *Romana*) λεγόμενα γλῶσσα, ἡ ἰταλικὴ, ἡ γαλλικὴ, ἡ ἰσπανικὴ, ἡ πορτογαλικὴ, ἀκόμη καὶ ἡ Ῥουμανικὴ.

Ἡ λατινικὴ γλῶσσα ἐξηκολούθησε νὰ ὑπάρχη καὶ μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ δυτικῆ Ῥωμαϊκοῦ κράτουσ (476 μ. Χ.) καὶ τὴν ἐν τῷ ἀνατολικῷ Ῥωμαϊκῷ κράτει ἐπικράτησιν τῆσ ἑλληνικῆσ, καὶ μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τῶν Ῥωμανικῶν γλωσσῶν, ἀλλὰ μόνον ὡσ γλῶσσα τῆσ ἐκκλησίασ (καὶ σήμερον ἀκόμη ἐν τῇ δυτικῇ ἐκκλησία ἡ ἀκολουθία γίνεται λατινιστί), ὡσ γλῶσσα διπλωματικὴ (μέχρι Λουδοβίκου τοῦ Μεγάλου τῆσ Γαλλίασ, ὅτε ὡσ διεθνῆσ διπλωματικὴ γλῶσσα ἀνεγνωρίσθη ἡ γαλλικὴ), καὶ ὡσ γλῶσσα τῶν λογίων, μεταχειριζομένων αὐτὴν ἐν ταῖσ ἐπιστημονικαῖσ διαλέξεσιν, ἐν τοῖσ φροντιστηριοῖσ καὶ ἐν ταῖσ ἐπιστημονικαῖσ διατριβαῖσ.

Τὰ γράμματα τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβῆτου εἶναι αὐτὰ τὰ ἑλληνικὰ

¹ Κυρίῳσ ἡ λατινικὴ γλῶσσα, οἶαν ἡμεῖσ σήμερον τὴν ἐννοοῦμεν, ἐλαλεῖτο ἐν μόνῃ τῇ Ῥώμῃ ἐν ἄλλαισ τοῦ Λατίου πόλεσι (*Lanuvium Praeneste...*) ἐλαλεῖτο ἄλλη διάλεκτοσ, λατινικὴ μὲν, ἀλλὰ διαφέρουσα τῆσ λατινικῆσ τῆσ πόλεωσ Ῥώμησ.

παραληφθέντα παρὰ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ἀποίκων Ἑλλήνων· ἐπειδὴ δὲ ταῦτα παρέλαβον οἱ Λατῖνοι εἰς χρόνους παλαιούς, — ἤδη κατὰ τὸν ἑβδομον, ἴσως καὶ ὄγδοον π. Χ. αἰῶνα, — ἔχουν τὰ γράμματα παρ' αὐτοῖς τὴν σημασίαν, ἣν εἶχον καὶ ἐν τῷ παλαιότερῳ ἑλληνικῷ ἀλφαβήτῳ π. χ. τὸ Β=(μ)π, τὸ Ε=ἔ (ε) καὶ ἔ (η), τὸ Η=δασὺ πνεῦμα (ἑλλ. ΗΟ ΠΑΙΣ=ὀ παῖς, λατ. *Homērus*=Ὅμηρος) τὸ Ο=ὀ (ο) καὶ ὠ (ω), ἑλλην. ΕΣΤΟ=ἔστω, λατ. *Cyclōpes*—Κύκλωπες κλπ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ λατινικὴ γλῶσσα δὲν εἶχε φθόγγους οὓς παρίστων τὰ ἑλληνικὰ δασέα θ, φ, χ, ἐχρησιμοποίησαν οἱ Λατῖνοι τὰ γράμματα ταῦτα ὡς ἀριθμητικὰ σημεῖα, ὡς δηλ. ἔπραξαν καὶ οἱ Ἑλληνες διὰ τὰ φοινικικὰ γράμματα κόππα 𐤊 καὶ σαμπῖ 𐤑. Προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ κατὰ τὰς ἀνάγκας οἱ Λατῖνοι ἔκαμαν τροποποιήσεις τινὰς ἐν τῷ παραληφθέντῳ ἀλφαβήτῳ, ὡς τὴν τοῦ C—G καὶ ἄλλας.¹

¹ Τὰ αὐτὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου, τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποίησαν οἱ Ἑλληνες καὶ οἱ Λατῖνοι, παρέλαβον ἕστερον καὶ οἱ Γερμανοί, οἱ Κέλται καὶ οἱ Σλαῦοι· οὕτως ὁλόκληρος σχεδὸν ἡ Εὐρώπη, (Γερμανικοὶ λαοί, Κέλται, Σλαῦοι, Λατινικὰ φύλα, Ἑλληνες), ἔχουν τὸν αὐτὸν ἀρχικὸν ἀλφάβητον, ἀλλ' ἰκανῶς παρ' ἐκάστου μεταβεβλημένον.

ΠΡΩΤΟΝ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ. ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

ΛΑΤΙΝΙΚΟΣ ΑΛΦΑΒΗΤΟΣ

§ 1. Ὁ λατινικὸς ἀλφάβητος ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἐξῆς 24 γραμμάτων (litterae) Aa ἄ, Bb (μ)πέ, Cc κά, Dd (ν)τέ, Ee ἔ, Ff ἔφ, Gg γκέ, Hh (χ)ἄ, Ii ῖ, Jj γιώτ, Ll ἔλ, Mm ἔμ, Nn ἔν, Oo ὄ, Pp πέ, Qq κοῦ, Rr ἔρ, Ss ἔς, Tt τέ, Uu οῦ, Vv βέ, Xx ῖξ, Yy ὕ ψιλόν, (υ ἑλληνικόν, y Graecum) Zz ζῆτα.¹

Σημ. Τὸ y καὶ z ἔχει ἡ λατινικὴ γλῶσσα μόνον ἐν λέξεσιν εἰλημμέναις ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ἢ (τὸ z μόνον) καὶ ἄλλης τινὸς γλώσσης.

§ 2. Ἐκ τῶν γραμμάτων τούτων εἶναι

φωνήεντα μὲν (litterae vocales ἢ μόνον vocales) τὰ ἐξῆς:

a, e, i, o, u, y, προφερόμενα ὡς τὰ ἑλληνικὰ α, ε, ι, ο, ου, υ,—

σύμφωνα δὲ (litterae consonantes ἢ μόνον consonantes) τὰ ἐξῆς:

b, c, d, f, g, j, l, m, n, p, q, r, s, t, v, x, z.

Σημ. Τὸ h εἶναι σημεῖον δασείας πνεύματος, ὄχι φθόγγου τινὸς δηλωτικόν: Ὅμηρος Homērus, Ἑλένη Helēna, ἱστορία historia

§ 3. Τὰ σύμφωνα c, f, l, m, n, p, r, s, t, v, x προφέρονται ὡς τὰ νέα ἑλληνικὰ κ, φ, λ, μ, ν, π, ρ, σ, τ, β, ξ.

Τὸ b προφέρεται ὡς τὸ ἑλληνικὸν μπ εἰς τὰς λέξεις **μπίρα, μπάρμπα, μπάμιες**: barba πάγων.

Τὸ d προφέρεται ὡς τὸ ἑλληνικὸν ντ εἰς τὰς λέξεις **ντοῦρος, ντομάτα, ντόμινο**: durus στερεός, σκληρός.

¹ Παλαιότερον ἦτο ἐν χρῆσει καὶ τὸ γράμμα K, π. χ. Kalendae αἱ Καλάνδαι, ἀλλ' ὕστερον ἀντ' αὐτοῦ ἀπαρχαιωθέντος μετεχειρίζοντο τὸ C, Calendae. Πολλοὶ ὁμως ἐκδόται μεταχειρίζονται ἀκόμη τὸ K εἰς τὰς ἐκδόσεις τοῦ Βιογυλίου κ. ἄ.

Τὸ g προφέρεται ὡς τὸ ἔλλην. γκ εἰς τὰς λέξεις **Γκίκας, Γκίνης, Γκίλιας** : genus γένος.

Σημ. Τὸ gu μετὰ ἔρρινον π καὶ πρὸ φωνήεντος προφέρεται σχεδὸν ὡς γκβ, ἐν μιᾷ συλλαβῇ μετὰ τοῦ ἐπομένου φωνήεντος: lin-gua γλώσσα, ex-stin-guo ἀποσβέννυμι.

Τὸ j προφέρεται ὡς τὸ ἔλλην. γι εἰς τὰς λέξεις **γιατρός, γιορτή**: janua θύρα.

Τὸ q συνοδεύεται πάντοτε ὑπὸ τοῦ u, μεθ' οὗ προφέρεται σχεδὸν ὡς κβ, ἐν μιᾷ συλλαβῇ μετὰ τοῦ ἐπομένου φωνήεντος: a-qua ὕδωρ, quar tus τέταρτος.

Τὸ z προφέρεται ὡς τζ: zona ζώνη, maza μᾶζα.

Σημ. Τὸ ἐν s ἐν μέσῳ λέξεως μεταξὺ δύο φωνηέντων προφερομεν συνήθως ὡς ζ: musa μουσα, Caesar Καῖσαρ, causa αἰτία.

§ 4. Ἡ λατινικὴ γλῶσσα ἔχει μακροὺς φθόγγους, ā, ē, ī, ō, ū, ŷ, καὶ βραχεῖς ä, ë, ï, ö, ü, ý, (ὥστε ὅλα τὰ φωνήεντα τῆς λατινικῆς γλώσσης εἶναι **δίχρονα**).

§ 5. **Δίφθογγοι**—*Diphthongi* ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἶναι

ἢ ae ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ἑλληνικὴν αι καὶ προφερομένη ὡς αὐτή: musae μουσαι, Aegyptus **Ἄγυπτος**,—

ἢ au ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ἑλλην. αυ, ἀλλὰ προφερομένη οὕτως, ὥστε ν' ἀκούωνται ἀμφοτέροι οἱ φθόγγοι a-u, ἐν μιᾷ ὅμως συλλαβῇ a-u: pá-uta ναύτης, á-udio ἀκούω, á-udeo τολμῶ,—

ἢ eu ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὴν ἑλλην. ευ, ἀλλὰ προφερομένη οὕτως ὥστε ν' ἀκούωνται ἀμφοτέροι οἱ φθόγγοι e-u, ἐν μιᾷ ὅμως συλλαβῇ e-u: E-uropa Εὐρώπη, Le-u-ctra τὰ Λεῦκτρα,—

καὶ ἢ oe ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὰς ἑλληνικὰς οι καὶ ω, ἀλλὰ προφερομένη σχεδὸν ὡς ε μακρὸν (μεταξὺ ο καὶ ε): Βοιωτία Βοεotia, κωμῳδία comoedia.

Σημ. Τὸ ae, au, oe, eu δὲν εἶναι δίφθογγοι εἰς τὰς ἑξῆς περιπτώσεις :

1. Εἰς ἐκεῖνας τὰς ἐκ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἰλημμένας λέξεις, αἵτινες οὐδὲ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἔχουν ἀντίστοιχον δίφθογγον, π. χ. a-er ἀήρ, Pha-ethon Φαέθων, cho-erphori χορηφόροι, La-udamia Λαοδάμεια, Cre-usa Κρέουσα.

2. Τὸ ae εἰς τὰς λέξεις a-ēnus χαλκοῦς, a-eneus χαλκοῦς, a-enipes χαλκόπους, a-enobarbus χαλκοπόγων, αἴτινες καὶ ahenus, aheneus, ahenipes, ahenobarbus γράφονται.

3. Τὸ oe εἰς τὰ σύνθετα ἐκ τῆς προθέσεως cum, ἡ ὁποία ἐν συνθέσει πρὸ φωνήεντος γίνεται co—: co-eo συνέρχομαι, co-erceo συνείργω, περιορίζω.

4. Τὸ eu εἰς τὰ εἰς—e-us,—e um λήγοντα ὀνόματα καὶ εἰς τοὺς εἰς—eunt λήγοντας ῥηματικούς τύπους, ἔνθα τὸ u ἀνῆκει εἰς τὴν κατάληξιν: aure-us χρυσοῦς, horre-um σιτοβολῶν, e-unt πορεύονται, ade-unt προσέρχονται nequeunt ἀδυνατοῦν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΣΥΜΦΩΝΩΝ

§ 6. Τὰ σύμφωνα καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ διαιροῦνται

1. εἰς ἄφωνα (mutae) b, c, d, g, p, q, t,—

2. εἰς ὑγρά (liquidae) l, r,—

3. εἰς ἔρρινα (nasales) m, n,—

4. εἰς συριστικά ἢ ἠχηρὰ (sibilantes ἢ spirantes) f, j, s, v—καὶ

5. εἰς διπλᾶ (duplices) x, z.

Τὰ ἄφωνα ὑποδιαιροῦνται

1. εἰς οὐρανισκόφωνα (gutturales) c, g, q.—

2. εἰς χειλόφωνα (labiales) b, p,—καὶ

3. εἰς ὀδοντόφωνα (dentales) d, t.

Σημ. α΄. Τὰ ἑλληνικὰ δασέα θ, φ, χ, ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἰς τὰς ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰλημμένας λέξεις ἀπεδίδοντο διὰ τοῦ th, ph, ch, τὰ ὅποια πρέπει νὰ προφέρωνται ὡς t, p, c, μετὰ δασέος παρακολουθοῦντος πνεύματος: Ἀθῆναι Athēnae, Φιλόχορος Philochorus¹.

Σημ. β΄. Τὸ ἀρκτικὸν ῥ τῆς ἑλληνικῆς ἐν τῇ λατινικῇ ἀπεδίδετο διὰ rh: Ῥόδος Rhodus, ῥήτωρ rhetor καὶ τὰ ἐν μέσῳ λέξεωσ ρρ διὰ rrh: Πύρρος Pyrrhus.

¹ Τὸ ἀρχαῖον ἑλληνικὸν φ προφέρετο ἄλλως, ὡς π μετὰ δασέος πνεύματος, ὡς ph, ὅχι ὅπως προφέρομεν αὐτὸ οἱ νεότεροι Ἕλληνες διὰ τοῦτο καὶ ἡ λατινικὴ γλῶσσα δὲν ἀπέδιδεν αὐτὸ διὰ τοῦ f, ἀλλὰ διὰ τοῦ ph.

Σημ. γ'. Οἱ περὶ συλλαβισμού κανόνες τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἰσχύουν καὶ διὰ τὴν λατινικὴν: *fi-li-us* υἰός, *A-ri-sti-des* Ἀριστείδης, *mil-le* χίλιοι, *pater-nus* πατρικός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΠΟΣΟΤΗΣ ΣΥΛΛΑΒΩΝ

§ 7. Διὰ τὴν λατινικὴν γλῶσσαν εἶναι πολὺ ἀναγκαιότερον νὰ γνωρίζωμεν τὴν ποσότητα τῶν φωνηέντων καὶ τῶν συλλαβῶν, ἰδίᾳ τῆς **παραληγούσης**, διότι ἐκ τῆς ποσότητος τῆς παραληγούσης ἐξαρτᾶται, ὡς θὰ ἴδωμεν ὀλίγον κατωτέρω, ὁ τονισμὸς τῶν πολυσυλλάβων λέξεων.

Διὰ τοῦτο ἀνάγκη νὰ γνωρίζωμεν τοὺς ἐξῆς γενικωτάτους κανόνας:

1. Φωνῆεν πρὸ ἄλλου φωνήεντος ἢ πρὸ *h*, μεθ' ὃ ἀκολουθεῖ πάλιν φωνῆεν, εἶναι σχεδὸν πάντοτε βραχύ:¹ *fil-ius* υἰός, *contrāho* συσπῶ.

2. Αἱ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἰλημμένοι λέξεις, αἱ μὴ ἐντελῶς ἐκλατινισθεῖσαι, τηροῦν καὶ ἐν τῇ λατινικῇ τὴν αὐτὴν ποσότητα τῶν συλλαβῶν, ἣν ἔχουν καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, τονίζονται δ' ὅμως κατὰ τοὺς κανόνας τῆς λατινικῆς: *Μενέλᾱος* *Mē-nē-lā'-us*, *Μῆδεια* *Mē-dē'-a*, *Σωκράτης* *Sócrates*.

Σημ. Ἀντὶ τοῦ *ā*, *ī*, *ū*, *ε* ο τῆς ἑλληνικῆς ἢ λατινικῆ ἔχει
ā, *ī*, *ū*, *ε*, *ο*,—

ἀντὶ τοῦ *ā*, *ī*, *ū*, *η*, *ω*, *ου* τῆς ἑλληνικῆς ἢ λατινικῆ ἔχει
ā, *ī*, *ū*, *ε*, *ο*, *π*,—

ἀντὶ τοῦ *φ* ἔχει *ο* ἢ *οε* *δ* *οδε*, *κωμῳδία* *comoedia*,—

ἀντὶ τοῦ *ει* ἔχει πρὸ συμφώνου μὲν πάντοτε *ι*, πρὸ φωνήεντος δὲ *ε* ἢ *ι*: Ἀριστείδης *Aristides*, Δαρεῖος *Darius* ἢ *Darēus*, Αἰνεΐας *Aenēas*.

3. Αἱ δίφθογγοι εἶναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλῶσση καθόλου μακραί.

4. Πᾶν φωνῆεν προερχόμενον ἐκ συναιρέσεως δύο ἄλλων φωνηέντων εἶναι μακρόν: (*cum*+*ago*=*co-ago*) *cōgo* συνάγω, ἀναγκάζω (*tibia*+*cano*=*tibi-i cen*) *tībīcen* ἀλφιδός.

5. Ἐπίσης μακρόν εἶναι καὶ τὸ φωνῆεν, μεθ' ὃ ἔγινεν ἔκπτωσις συμφώνου πρὸ ἄλλου συμφώνου (**ἀναπληρωτικὴ ἔκτασις**): (*sis-do*) *sīdo* ἴζω, καθίζω.

¹ *Vocalis ante vocalem corrigitur* φωνῆεν πρὸ φωνήεντος βραχύνεται

§ 8. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ συλλαβὴ τις εἶναι **βραχεῖα** (syllāba brevis), ἃν ἔχη βραχὺ φωνῆεν πρὸ ἄλλου φωνήεντος ἢ ἀπλοῦ συμφώνου ἢ καὶ ἐν τέλει λέξεως,—

(φύσει) **μακρὰ** (syllāba natūra longa), ἃν ἔχη μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον,—

θέσει μακρὰ (syllāba positione longa), ἃν ἔχη βραχὺ φωνῆεν πρὸ δύο ἢ τριῶν συμφώνων ἢ πρὸ διπλοῦ.

Σημ Ἡ συλλαβὴ ἢ ἔχουσα βραχὺ φωνῆεν πρὸ δύο συμφώνων, ὧν τὸ πρῶτον εἶναι ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ὑγρόν, λαμβάνεται κανονικῶς ὡς βραχεῖα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΤΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

§ 9. Ἐπὶ τῶν λέξεων τῆς λατινικῆς γλώσσης οὐδεὶς τόνος τίθεται. Ὅθεν ἵνα τονίζωμεν ὀρθῶς αὐτάς, πρέπει νὰ γνωρίζωμεν τοὺς ἐξῆς κανόνας:

1. Αἱ δισύλλαβοι λέξεις τονίζονται πᾶσαι ἐπὶ τῆς παραηγούσης: pater πατήρ, mater μήτηρ, cá-usa αἰτία.

2. Αἱ πολυσύλλαβοι τονίζονται ἐπὶ τῆς **παραηγούσης**, ἃν αὕτη, ἢ **παραλήγουσα**, εἶναι **μακρὰ**, φύσει ἢ θέσει: corō-na στέφανος, regī-na βασίλισσα, puélla ἢ παῖς, ἢ κόρη, patrēnus πατριός,—

Ἄν δὲ ἡ **παραλήγουσα** εἶναι **βραχεῖα**, τονίζονται ἐπὶ τῆς **προπαραηγούσης**: fémina γυνή, ró-pulus λαός.

§ 10. Ὅταν εἰς τὸ τέλος λέξεώς τινος **προπαροξύτονου** ἢ **παροξύτονου μετὰ ληγούσης μακρᾶς** προστεθῇ μία τις τῶν ἐξῆς ἐγκλιτικῶν λέξεων -que καὶ, τέ, -ve ἢ, -ne (ἔρωτηματικὸν μόριον), -met... ὁ τόνος τῆς ἐγκλιτικῆς αὐτῆς ἀναβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως, ἢ ὁποῖα τηρεῖ καὶ τὸν ἴδιον ἑαυτῆς τόνον: omnia πάντα, ómniáque πάντα τε, καὶ πάντα, múltas πολλές, múltásque καὶ πολλές, álía ἄλλα álíane ἢ ἄλλα.

Ἄν δὲ ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι **παροξύτονος** καὶ ἔχη τὴν λήγουσαν βραχεῖαν καὶ μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς ἐγκλιτικῆς λέξεως, ὁ τόνος τῆς ἐγκλιτικῆς ἀποβάλλεται: músa ἢ μουσα, músa-que καὶ ἡ μουσα, meliō'tá (τὰ) κρείττω, meliō'tá-ve ἢ (τὰ) κρείττω ἐγὼ ἐγῶ, ἐγῶne? ἐγῶ; ἐγῶmet ἔγωγε.

§ 11. Ἄντι τῆς ψιλῆς (') τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἢ λατινικῆ οὐδὲν σημεῖον ἔχει: Ἄλκιβιάδης Alcibiades, ἀήρ aer· ἀντι δὲ τῆς δασείας (̄) ἔχει h: Ἑλένη Helena, ἥρως heros.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

ΣΗΜΕΙΑ ΣΤΙΞΕΩΣ

§ 12. Τὰ ἐν τῇ λατινικῇ ἐν χρήσει σημεῖα στίξεως εἶναι τὰ ἐξῆς:

1. ἡ τελεία στιγμὴ . (punctum)
2. τὸ κῶλον : (colon)
3. τὸ ἡμίκωλον ; (punctum et comma ἢ semicolon)
4. τὸ κόμμα , (comma ἢ virgula)
5. τὸ ἐρωτηματικὸν ? (signum interrogatiōnis)
6. τὸ ἐπιφωνηματικὸν ! (signum exclamatiōnis)
7. ἡ παρένθεσις () (parenthesis)
8. ἡ παράγραφος § (paraphus)

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ. ΤΥΠΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄.

ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

§ 13. Τὰ μέρη τοῦ λόγου (partes oratiōnis) εἶναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ:

1. ὄνομα οὐσιαστικὸν (nomen substantivum)	} κλιτὰ
(declinabilia)
2. ὄνομα ἐπίθετον (nomen adjectivum)	
3. ἀριθμητικὸν (numerae)	
4. ἀντωνυμία (pronomen)	
5. ῥῆμα (verbum)	
6. ἐπίρρημα (adverbium)	} ἀκλιτὰ (indeclinabilia)
ἢ μόρια (particulae)
7. πρόθεσις (praepositio)	
8. σύνδεσμος (conjunctio)	
9. ἐπιφώνημα (interjectio)	

Σημ. Ἄρθρον ἢ λατινικῆ γλώσσα δὲν ἔχει.

Α'. Κλιτὰ μέροϋ τοῦ λόγου

α'. Πτωτικά.

§ 14. Παρεπόμενα τῶν πτωτικῶν εἶναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ *γένος, ἀριθμός, πτώσεις, κλίσεις.*

§ 15. Γένος-genus: Τὰ γένη καὶ ἐν τῇ λατινικῇ εἶναι τρία, ἀρσενικὸν (masculinum), θηλυκὸν (femininum) καὶ οὐδέτερον (neutrum).

§ 16. Τὸ γένος τῶν οὐσιαστικῶν¹ διακρίνεται

α' ἐκ τῆς σημασίας αὐτῶν (μὴ λαμβανομένης δηλονότι ὑπ' ὄψιν τῆς καταλήξεως), *φυσικὸν γένος*,—

β' ἐκ τῆς καταλήξεως,² *γραμματικὸν γένος.*

Ἐκ τῆς σημασίας διακρίνονται

1. ὡς *ἀρσενικοῦ γένους*

τὰ ὀνόματα τῶν (ἄρρένων) θεῶν: Juppiter ὁ Ζεὺς, Apollo ὁ Ἀπόλλων,—

τὰ ὀνόματα τῶν λαῶν Persa ὁ Πέρσης, Scytha ὁ Σκύθης,—

τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν: Caesar ὁ Καῖσαρ, Catilina ὁ Κατιλίνας,
καὶ γενικῶς τὰ σημαίνοντα ἄρρενα ζῷα: aries ὁ κριός, hircus

ὁ τράγος, verres ὁ (ἄρρη) χοῖρος,—

πρὸς τούτοις καὶ τὰ ὀνόματα τὰ δηλοῦντα ἀξίωμα ἢ ἐπάγγελμα, ὅπερ μόνον ἄνδρες ἔσχον: consul ὑπάτος, praetor στρατηγός, praeco κήρυξ, scribe γραφεύς, pauta ναύτης.

Ἄρσενικοῦ γένους εἶναι ἀκόμη καὶ τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν τοῦ ἔτους: Januarius, Aprilis, December³,—

καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἀνέμων καὶ ποταμῶν: Auster ὁ Νότος, Sequana ὁ Σηκοάνας, Tibëris ὁ Τίβερις.⁴

¹ Περὶ τοῦ γένους τῶν ἐπιθέτων θά εἴπομεν κατοῦτερον.

² Περὶ τῆς διακρίσεως τοῦ γένους ἐκ τῆς καταλήξεως θά εἴπομεν ἐν ἐκῶ-στη κλίσει ἰδίᾳ.

³ Τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν εἶναι κυρίως ἐπίθετα, ἔγιναν δὲ οὐσιαστικά κατὰ παράλειψιν τοῦ οὐσιαστικοῦ mensis (μήν), ὅπερ εἶναι γένους ἀρσενικοῦ.

⁴ Τὰ ὀνόματα τῶν ἀνέμων καὶ ποταμῶν εἶναι γένους ἀρσενικοῦ, διότι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐν τῇ θεοποίησει τῶν στοιχείων τῆς φύσεως τοὺς ἀνέμους καὶ τοὺς ποταμοὺς ἐφαντάζοντο ὡς ἄρρενας θεοὺς.

2. Θηλυκοῦ γένους εἶναι

τὰ ὀνόματα τῶν θεαινῶν: Juno ἢ Ἑρα Venus ἢ Ἀφροδίτη,—

τὰ ὀνόματα τῶν γυναικῶν καὶ γενικῶς τὰ σημαίνοντα θήλεα ζῷα: Helena ἢ Ἑλένη Hecuba ἢ Ἐκάβη, mater ἢ μήτηρ, capra ἢ αἶξ.

Θηλυκοῦ γένους εἶναι καὶ τὰ ὀνόματα τῶν δένδρων: malus ἢ μηλέα, ficus ἢ συκῆ.¹

3. Οὐδέτερον γένους εἶναι

τὰ ὀνόματα τῶν καρπῶν τῶν δένδρων: malum τὸ μήλον pirum τὸ ἄπιον,—

τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων: aes ὁ χαλκός, ferrum ὁ σίδηρος, aurum ὁ χρυσός.

Οὐδέτερα εἶναι καθόλου πάντα τὰ ἄκλιτα οὐσιαστικά (ὅσα δὲν σημαίνουν πρόσωπον ἢ ἄλλο τι, ὅπερ διὰ τὴν σημασίαν νὰ εἶναι ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους): iōta longum ἰῶτα μακρόν, a correctum α συτεσταλμένον, βραχύ.

Οὐδέτερου γένους θεωρεῖται πᾶσα λέξις ὡς *πρᾶγμα* θεωρουμένη ἢ λαμβανομένη ὑπὸ τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν της: docere est meum, discere tuum τὸ διδάσκειν ἐστὶν ἐμόν, σὸν δὲ τὸ μανθάνειν, arx monoposyllabum est τὸ arx εἶναι μονοσύλλαβον.

Ὅμοίως οὐδέτερου γένους θεωρεῖται καὶ ὀλόκληρος φράσις ὡς γνωμικὸν ἢ ἄλλως λαμβανομένη: illud «ne quid nimitis» ἐκεῖνο τὸ «μηδὲν ἄγαν», illud Cassianum «cui bono fuit» ἐκεῖνο τὸ τοῦ Κασσίου «*τίνι εἰς ἀγαθὸν ἐγένετο*», τίς ὠφελήθη.

§ 17. Τὰ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἰλημμένα ὀνόματα τηροῦν καὶ ἐν τῇ λατινικῇ τὸ αὐτὸ γένος: ἡ μέθοδος methōdus (θηλ.), τὸ πέλαγος pelagus (οὐδ.), ἡ Αἴγυπτος Aegyptus (θηλ.), ὁ Πόντος Pontus (ἀρσεν.), ὁ ἀήρ aer (ἀρσεν.).

§ 18. Ἀριθμὸς -n u m ě r u s: οἱ ἀριθμοὶ εἶναι δύο μόνον ὁ ἐνικός singularis καὶ ὁ πληθυντικός pluralis.

§ 19. Πτώσις -c a s u s: αἱ πτώσεις εἶναι ἕξ, ὀνομαστικὴ non i-

¹ Τὰ ὀνόματα τῶν δένδρων εἶναι γένους θηλυκοῦ εἴτε διότι τὰ δένδρα εἶναι τρόπον τινὰ *μητέρες* τῶν καρπῶν, οὓς γεννῶσιν, εἴτε διότι ἐν τῇ μυθολογίᾳ τῇ ἑλληνικῇ καὶ τῇ λατινικῇ ἐπροσωποποιήθησαν καὶ ἐθεωρήθησαν ὡς *νόμοι*.

nativus, γενική genētivus, δοτική dativus, αἰτιατική accusativus, κλητική vocativus και ἀφαιρετική ablativus.

Σημ. Ἡ ἀφαιρετική εὐρίσκεται εἴτε μετὰ προθέσεων, in, ab, cum... σημαίνουσα τὴν ἐν τόπῳ στάσιν (in terra ἐν τῇ γῆ) τὸ ποιητικὸν αἴτιον (a filiā ὑπὸ τῆς θυγατρὸς), τὸ ὁμοῦ (cum filia μετὰ τῆς θυγατρὸς),—

εἴτε ἄνευ προθέσεων, σημαίνουσα ὄργανον (pecunia διὰ χρημάτων), τρόπον (dolo διὰ δόλου, δολίως) και ἄλλα πολλά.

§ 20. Κλίσις -declinatio : ἐν τῇ λατινικῇ διακρίνομεν πέντε κλίσεις : **πρώτην, δευτέραν, τρίτην, τετάρτην και πέμπτην.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

ΠΡΩΤΗ ΚΛΙΣΙΣ

Ὀυσιαστικά

§ 21. Τὰ ὀνόματα τῆς πρώτης κλίσεως εἶναι ἄρσενικά και θηλυκά· μόνον κλινόμενα ὡς ἐξῆς¹ :

	<i>Singularis</i>	<i>Pluralis</i>
Nom.	nauta ὁ ναύτης	nautae οἱ ναῦται
Gen.	nautae τοῦ ναύτου	nautarum τῶν ναυτῶν
Dat.	nautae τῷ ναύτῃ	nautis τοῖς ναύταις
Acc.	nautam τὸν ναύτην	nautas τοὺς ναύτας
Voc.	nauta ὦ ναῦτα	nautae ὦ ναῦται
Abl.	nautā	nautis

§ 22. Πλὴν τῶν γνησίων λατινικῶν ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα πάντα, ἄρσενικά και θηλυκά, λήγουν εἰς—a, **γεν.**—ae..., εἶναι και τινὰ ἄρσενικά εἰς—as ἢ—es και θηλυκά εἰς—e, τὰ ὁποῖα ἢ λατινικῇ γλῶσσᾳ ἔχει παραλάβει ἐκ τῆς ἑλληνικῆς μετὰ καταλήξεις ἑλληνικὰς εἰς τινὰς πτώσεις, π. χ.

ὁ Αἰνείας A enēas, Gen. Aenēae... τὸν Αἰνείαν Aenēan...

ὁ Ἀγχίσσης Anchises Gen. Anchisae... τὸν Ἀγχίσσην Anchisen...

¹ Τὸ θέμα τῶν ὀνομάτων τῆς α' κλίσεως λήγει εἰς—a και εὐρίσκεται ἀφαιρούμενης ἀπὸ τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ τῆς καταλήξεως—rum.

ἡ Πηνελόπη Penelopē, τῆς Πηνελόπης Penelopēs τὴν Πηνελόπην Penelopen...

§ 23. Ἐξαιρέσεις.

1. Τὰ ὀνόματα dea (θεά), filia (θυγάτηρ) καὶ ἄλλα τινὰ σπανιώτερα ἔχουν τὴν δοτικὴν καὶ ἀφαιρετικὴν τοῦ πληθυντικοῦ καὶ εἰς -ābus ἀντὶ -is, deābus, filiābus, (ὅταν διακρίνονται ἀπὸ τῶν ἀρσενικῶν deus-deis, filius-filiis.. τῆς β' κλίσεως).

2. Τὸ ὄνομα familia (οἰκογένεια) ἔχει γενικὴν familiae (κανονικῶς) καὶ familias,¹ π. χ. pater familias πατὴρ οἰκογενείας, οἰκοδεσπότης, mater familias μήτηρ οἰκογενείας, οἰκοδέσποινα.

3. Ἡ γενικὴ τοῦ ἐνικοῦ παλαιότερον ἔληγε καὶ εἰς -āi: terrāi τῆς γῆς, τῆς χώρας, aulāi τῆς αὐλῆς².

§ 24. Γένος τῶν ὀνομάτων τῆς πρώτης κλίσεως.

Τὰ ὀνόματα τῆς πρώτης κλίσεως εἶναι καθόλου γένους θηλυκοῦ. Ἐξαιροῦνται μόνον ὅσα διὰ τὴν σημασίαν εἶναι γένους ἀρσενικοῦ (§ 16, 1), ὅσα δηλ. σημαίνουν ἄνδρας, ἀνδρῶν ἐπαγγέλματα, λαούς, ἄρρενα ζῶα, ποταμούς καὶ ἀνέμους: nauta, poeta, Persa, Sequāna.

[Σημ. Οἱ μαθηταὶ ἀφ' οὗ διδαχθοῦν τὴν κλίσιν τῶν ὀνομάτων τῆς α' κλίσεως, νὰ ἐξαγάγουν μόνον καὶ νὰ γράψουν ἐν τῷ τετραδίῳ τὰς ἐν τέλει διακριτικὰς ἐκάστης πτώσεως καταλήξεις.]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΚΛΙΣΙΣ

Οὐσιαστικά.

§ 25. Τὸ ὄνόματα τῆς δευτέρας κλίσεως εἶναι ἀρσενικά, θηλυκὰ καὶ οὐδέτερα.

Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ κλίνονται ὡς ἐξῆς:³

¹ Ἡ κατάληξις —as τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ ἦτο παλαιότερον πάντων τῶν ὀνομάτων τῆς α' κλίσεως, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ τῶν θηλυκῶν.

² Ἡ κατάληξις -i (μετὰ τοῦ χαρακτηριστοῦ a-i) εἶναι κατὰ τὴν β' κλίσιν.

³ Τὸ θέμα τῶν ὀνομάτων τῆς β' κλίσεως λήγει εἰς -o. καὶ εὐρίσκεται ἀφαιρούμενης ἀπὸ τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ τῆς καταλήξεως —rum.

Singularis

Nom.	equus ὁ ἵππος
Gen.	equi τοῦ ἵππου
Dat.	equo τῷ ἵππῳ
Acc.	equum τὸν ἵππον
Voc.	eque ὦ ἵππε
Abl.	equo

Pluralis

equi οἱ ἵπποι
equorum τῶν ἵππων
equis τοῖς ἵπποις
equos τοὺς ἵππους
equi ὦ ἵπποι
equis

Τὰ οὐδέτερα κλίνονται ὡς ἐξῆς:

Singularis

Nom.	donum τὸ δῶρον
Gen.	doni τοῦ δώρου
Dat.	dono τῷ δώρῳ
Acc.	donum τὸ δῶρον
Voc.	donum ὦ δῶρον
Abl.	dono

Pluralis

dona τὰ δῶρα
donorum τῶν δώρων
donis τοῖς δώροις
dona τὰ δῶρα
dona ὦ δῶρα
donis

§ 26. Ἐξαιρέσεις :

1. Ὀνόματά τινα ἀρσενικὰ λήγοντα ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ ἐνικοῦ εἰς—rus καὶ ἔχοντα τὴν παραλήγουσαν βραχεῖαν, ἀπέβαλον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ ἐνικοῦ τὸ—us καὶ ἐν τῇ κλητικῇ τὸ—e, π.χ.

puer (ἀντὶ puērus) ὁ παῖς, Gen. puēri, Dat. puēro, Acc. puērum, Voc. puer (ἀντὶ puere), Abl. puero, Plur. Nom. puēri (οἱ παῖδες), Gen. puerōrum...

vir (ἀντὶ virus) ὁ ἀνὴρ viri τοῦ ἀνδρός... vir (ἀντὶ vire) ἄνερ...

2. Ἄλλα δέ τινα ὀνόματα εἰς—rus ἔχοντα πρὸ αὐτοῦ σύμφωνον, ἀφ' οὗ ἀπέβαλον τὸ—us καὶ—e, ἀνέπτυξαν πρὸ τοῦ r φωνῆεν e, π.χ. ἄγρος—ager [agrus, agr], Gen. agri Dat. agro Acc. agrum, Voc. ager [agre] Abl. agro Plur. agri agrorum... (ὀμαλῶς).

caper (τράγος) [caprus] Gen. capri, Dat. capro...

magister (διδάσκαλος) [magistrus] Gen. magistri...

3. Τὰ λήγοντα εἰς—ius καὶ—ium ὑπερδισύλλαβα ἐν τῇ γενικῇ τοῦ ἐνικοῦ λήγουν εἰς—ii (κανονικῶς) καὶ εἰς—i (κατὰ συναίρεσιν) : Vergilius (ὁ Βιργίλιος) Gen. Vergilii καὶ Vergī'li, consilium (βουλή, σκέψις) Gen. consilii καὶ consi'li... (ὁ τόνος μένει ἐπὶ τῆς αὐτῆς συλλαβῆς καὶ μετὰ τὴν συναίρεσιν, εἰ καὶ ἡ παραλήγουσα τῶρα εἶναι βραχεῖα).

4. Τὰ εἰς —ius κύρια γνήσια λατινικὰ ὀνόματα καὶ τὸ filius (υἶος) σχηματίζουν τὴν κλητικὴν εἰς—i ἀντὶ —ie: Tullius ὁ Τύλλιος: Voc. Tulli ὦ Τύλλιε, filius Voc. fili ὦ υἱέ.

5. Τὸ deus (θεὸς) κλίνεται ὡς ἐξῆς:

Sing. deus dei deo deum deus deo,—

Plural. dei καὶ dii καὶ di, deorum καὶ deum, deis καὶ diis καὶ dis, deos, dei καὶ dii καὶ di, deis καὶ diis καὶ dis.

Σημ. Ἡ γενικὴ τοῦ πληθυντικοῦ, ἐκτὸς τοῦ deus, καὶ πολλῶν ἄλλων ὀνομάτων λήγει εἰς —um (ἀρχαιότερον—um), ἀντὶ—orum π. χ. virorum καὶ virum (τῶν ἀνδρῶν) liberorum καὶ liberum (τῶν τέκνων) Argivorum καὶ Argivum¹ (τῶν Ἀργείων).

§ 27 Γένος τῶν ὀνομάτων τῆς δευτέρας κλίσεως.

1. Τὰ λήγοντα εἰς —us γενικῶς εἶναι ἄρσενικά. Ἐξαιροῦνται μόνον, ὄντα γένους **θηλυκοῦ**, τὰ ἐξῆς:

α' τὰ ὀνόματα τῶν δένδρων (§ 16, 2) malus ἢ μηλέα...

β' τὰ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰλημμένα θηλυκὰ (§ 17) methodus ἢ μέθοδος...

γ' τὸ alvus κοιλία, humus γῆ, χῶμα.

Τρία δὲ ὀνόματα εἰς—us εἶναι γένους οὐδετέρου, τὸ virus δηλητήριον, vulgus ὄχλος (τοῦτο καὶ ἄρσενικὸν ἐνίοτε) καὶ pelagus πέλαγος (τοῦτο ὡς ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰλημμένον § 17).

2. Τὰ λήγοντα εἰς —um εἶναι γένους **οὐδετέρου**. Ἐξαιροῦνται μόνον ὀλίγα γυναικῶν ὀνόματα, π. χ. Glycerium ἢ Γλυκέριον, Erotium ἢ Ἐρώτιον... τὰ ὅποια διὰ τὴν σημασίαν (§ 16,2) εἶναι γένους θηλυκοῦ.

[**Σημ.** Καὶ ἐδῶ οἱ μαθηταὶ ἀφοῦ διδαχθοῦν τὴν κλίσιν τῶν ὀνομάτων τῆς β' κλίσεως, νὰ ἐξαγάγουν μόνοι καὶ νὰ γράψουν ἐν τῷ τετραδίῳ τὰς ἐν τέλει διακριτικὰς ἐκάστης πτώσεως καταλήξεις. Τὸ αὐτὸ νὰ γίνῃ καὶ εἰς τὸ τέλος τῶν ἄλλων κλίσεων γ', δ' καὶ ε'].

Ἐπίθετα τῆς α' καὶ β' κλίσεως

§ 28. Ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσει ὑπάρχουν ἐπίθετα λήγοντα εἰς—us—a—um, ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ τῆς ἑλληνικῆς εἰς —ος—η(-α), —ον καὶ κλινόμενα ὡς καὶ τὰ τῆς ἑλληνικῆς, τὸ μὲν θηλυκὸν κατὰ

¹ Μετὰ τὸ ν διατηροῦνται περισσότερον αἱ ἀρχαιότεραι καταλήξεις —os καὶ —om: saevos ἄγριος, ἀπηνής, saevom, ἕστερον saevus saevum.

τὴν πρώτην κλίσιν, τὸ δὲ ἄρσενικὸν καὶ οὐδέτερον κατὰ τὴν δευτέραν, ὡς ἐξῆς:

	<i>bonus</i>	<i>Singularis</i>	
Nom.	bonus καλός	bonā καλή	bonum καλόν
Gen.	boni καλοῦ	bonae καλῆς	boni καλοῦ
Dat.	bono καλῷ	bonae καλῇ	bono καλῷ
Acc.	bonum καλόν	bonam καλήν	bonum καλόν
Voc.	bone καλέ	bona καλή	bonum καλόν
Abl.	bono	bonā	bono

		<i>Pluralis</i>	
Nom.	boni καλοὶ	bonae καλαί	bona καλὰ
Gen.	bonorum καλῶν	bonarum καλῶν	bonorum καλῶν
Dat.	bonis καλοῖς	bonis καλαῖς	bonis καλοῖς
Acc.	bonos καλοὺς	bonas καλὰς	bona καλὰ
Voc.	boni καλοὶ	bonae καλαί	bona καλὰ
Abl.	bonis	bonis	bonis

§ 29 *Ἐξαιρέσεις.

1. Ὀλίγιστα ἐπίθετα καὶ ἐπιθετικά ἀντωνυμιαί εἰς —us, —a, —um, σχηματίζουν τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τῶν τριῶν γενῶν εἰς —ius (ἀντὶ εἰς —i, —ae) καὶ τὴν δοτικὴν εἰς —i (ἀντὶ —o, —ae).

Τὰ ἐπίθετα ταῦτα εἶναι τὰ ἐξῆς:

solus sola solum μόνος, μόνη, μόνον, Gen. solius, Dat. soli, Acc. solum, solam, solum...

totus, tota, totum ὅλος, ὅλη, ὅλον, Gen. totius, Dat. toti, Acc. totum, totam, totum...

unus, una, unum εἷς, μία, ἓν, Gen. unius, Dat. uni, Acc. unum, unam, unum...

ullus, ulla, ullum τίς, τί, Gen. ullius, Dat. ulli, Acc. ullum, ullam, ullum...

nullus, nulla, nullum οὐδεὶς, οὐδεμία, οὐδέν, Gen. nullius, Dat. nulli, Acc. nullum, nullam, nullum...

2. Πολλὰ ἐπίθετα λήγοντα εἰς —rus καὶ ἔχοντα τὴν παραλήγουσαν βραχεῖαν ἀπέβαλον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ καὶ κλητικῇ τοῦ ἐνικοῦ τοῦ ἄρσενικοῦ γένους τὸ —us καὶ —e. ὡς τὰ οὐσιαστικά (§ 26, 1), π.χ.

miser (ἀντὶ miserus) ἄθλιος, misera, miserum, κλητ. miser (ἀντὶ misere) ἄθλια, misera, miserum —

satur (ἀντι satūrus) satūra satūrum πλήρης, πλήρες, κλητ. satur (ἀντι satūre)...

3. Ἐάν τὸ εἶς —rus λῆγον ἐπίθετον ἔτυχε νὰ ἔχη πρὸ τοῦ —rus σύμφωνον, τότε μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ —us καὶ —e ἐν τῇ ὀνομαστικῇ καὶ κλητικῇ τοῦ ἐνικοῦ τοῦ ἀρσενικοῦ γένους ἀνεπτύχθη πρὸ τοῦ r βραχὺ ε̄, π. χ.

piger (ἀντι pigrus) θηλ. pigra οὐδ. pigrum νωθρός, ὀκνηρός, Gen. pigri, pigrae, pigri... Vocat. piger (ἀντι pigre) pigra pigrum...

sinister (ἀντι sinister), sinistra sinistrum ἀριστερός. Gen. sinistri, sinistrae, sinistri... Vocat. sinister (ἀντι sinistre) sinistra, sinistrum...

pulcher (ἀντι pulchrus) pulchra, pulchrum ὠραῖος—α—ον, Gen. pulchri, pulchrae, pulchri... Vocat. pulcher (ἀντι pulchre) pulchra pulchrum...

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄

ΤΡΙΤΗ ΚΛΙΣΙΣ

Οὐσιαστικά.

§ 30. Τὰ ὀνόματα τῆς τρίτης κλίσεως εἶναι ἀρσενικά, θηλυκὰ καὶ οὐδέτερα.

Α΄. Συμφωνόληκτα.

§ 31. Τὰ ἀρσενικά καὶ τὰ θηλυκὰ κλίνονται ὡς ἐξῆς:

ἄρσ.	Singularis	θηλ.
Nom. dux (duc-s) ⁽¹⁾ ἡγεμὼν	lex (lēg-s) ⁽¹⁾ νόμος.	
Gen. ducis	legis	
Dat. duci	legi	
Acc. ducem	legem	
Voc. dux (duc-s)	lex (lēg-s)	
Abl. duce	lege	
	Pluralis	
Nom. duces	leges	
Gen. ducum	legum	
Dat. ducibus	legibus	
Acc. duces	leges	
Voc. duces	leges	
Abl. ducibus	legibus	

¹ Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ οὐρανιστόφωνον μετὰ s ζάμνει x :

§ 32. Τὰ οὐδέτερα διαφέρουν ἀπὸ τῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν μόνον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ, αἰτιατικῇ καὶ κλητικῇ ἑκατέρου ἀριθμοῦ, κλινόμενα ὡς ἑξῆς :

	<i>Singularis</i>	<i>Pluralis</i>
Nom.	aequor πέλαγος	aequōra
Gen.	aequōris	aequōrum
Dat.	aequōri	aequōribus
Acc.	aequōr	aequōra
Voc.	aequōr	aequōra
Abl.	aequōre	aequōribus

§ 33. Παρατηρήσεις.

1. Ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἐνικοῦ τῶν μὲν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν λαμβάνει συνήθως κατάληξιν—s, τῶν δὲ οὐδετέρων εἶναι αὐτὸ τὸ θέμα.

Σημ. Τὸ θέμα εὐρίσκομεν ἐν τῇ γενικῇ τοῦ πληθυντικοῦ ἀποκόπτοντες τὴν κατάληξιν —um.

2. Τῶν ἐχόντων χαρακτῆρα s ἢ ὑγρὸν l, r ἢ n ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν ἢ ὀνομαστικῇ δὲν λαμβάνει κατάληξιν -s, ἀλλ' εἶναι αὐτὸ τὸ θέμα· π. χ.

flos ἄνθος Gen. floris [ἀντὶ flos-is] ¹; Plur. Gen. flor-um
 consul ὕπατος, Gen. consūl-is ... Plur. Gen. consūl-um
 uxor ἡ σύζυγος, Gen. uxōr-is » » uxōr-um
 leo (ἀντὶ leon) λέων, Gen. leōn-is » » leōn-um

Σημ. Γενικὴ παρατήρησις Ἡ δυσκολία ἐν τῇ κλίσει τῶν ὀνομάτων τῆς τρίτης κλίσεως εἶναι μόνον νὰ εὐρωμεν ἀπὸ τῆς ὀνομαστικῆς τοῦ ἐνικοῦ τὴν γενικὴν· διότι ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἐνικοῦ συνήθως πάσχει ἀλλοιώσεις ἐν τῷ σχηματισμῷ αὐτῆς ἐκ τοῦ θέματος

Ἄφ' οὗ δὲ εὐρωμεν τὴν γενικὴν, οὐδεμία πλέον δυσκολία νὰ σχηματίσωμεν καὶ τὰς λοιπὰς πτώσεις ἀλλάσσοιεν τὰς κατάληξεις².

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον εἶναι ἀνάγκη νὰ μανθάνωμεν (ἐκ τοῦ λεξιλογίου ἢ τοῦ λεξικοῦ) πλὴν τῆς ὀνομαστικῆς ἐκάστου ὀνόματος καὶ τὴν γενικὴν αὐτοῦ.

¹ Ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τὸ s εὐρισκόμενον μεταξύ δύο φωνηέντων συνήθως τρέπεται εἰς r : mus μῦς, Gen. mur-is (ἀντὶ mus-is) muri ... ἐν ᾧ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἀποβάλλεται, μῦς γεν. (μυσός) μυός ...

² Τὰς ἀνωμαλίας τῆς ἀφαιρετικῆς τοῦ ἐνικοῦ, τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ κτλ. θά εἴπωμεν κατωτέρω.

Ταῦτα ἔχοντες κατὰ νοῦν δυνάμεθα νὰ ζλίνωμεν πᾶν ὄνομα τῆς γ. κλίσεως π. γ. :

A'

hiems θηλ. ὁ χειμὼν Gen. hiēmis . . .

lapis (ἐκ τοῦ lapid s¹) ἄρσεν. ὁ λίθος, Gen. lapīdis . . .

aetas (ἐκ τοῦ aetat-s¹) θηλ. ἡ ἡλικία, Gen. aetāt-is . . .

salus (salut-s¹) θηλ. ἡ σωτηρία, Gen. salūt is . . .

mos ἄρσεν. ἡθος, χαρακτήρ, Gen. moris (ἀντι mos-is) . . .

B'

pater πατήρ,	Gen. patr-is (ἀντι patēris)
mater μήτηρ	» matr-is (ἀντι matēris)
frater ἀδελφὸς	» fratr-is (ἀντι fratēris)
September Σεπτέμβριος	» Septembri-s
October Ὀκτώβριος, November, December . . .	

(συνγροτόμενα)

Γ'

homo ἄρσ. θηλ. ὁ, ἡ ἄνθρωπος	Gen. homīn-is
ordo ἄρσ. τάξις (πολιτῶν)	» ordīn-is
imāgo θηλ. εἰκὼν	» imagīn-is
virgo παρθένος	» virgīn-is
multitūdo θηλ. πληθὺς	» multitudīn-is
Apollo ὁ Ἀπόλλων	» Apollīn-is
Juppiter ὁ Ζεὺς	» Jov-is
flamen ἱερεὺς	» flamīn-is
miles στρατιώτης	» milit-is
judex δικαστῆς	» judic-is
princeps ἡγεμὼν	» princip-is
pulvis ἄρσ. κόνις	» pulvēr-is
senex γέρων	» senis, seni, senem . . .

¹ Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὀδοντόφονον πρὸ τοῦ s ἀφομοιοῦται salut-s. salus-s . . . ὅστερον δὲ ἐκπίπτει τὸ ἔτερον s.

Δ'. Ουδέτερα.

νομῆν ὄνομα	Gen. nomīn is, nomīn-i . . .
ος στόμα	» oris (ἀντί osis) ori . . .
jus δίκαιον	» juris (ἀντί jusis) juri ¹ . . .
genus γένος	» genēris (genēs-is) . . .
corpus σῶμα	» corpōris (corpōs is) . . .
robur ἰσχύς	» robōris (ἀντί robus Gen. robōs is . . .)
caput κεφαλή	» capīt-is . . .
lact γάλα	» lact-is (ἄνευ πληθυντικοῦ).
ος ὀστοῦν	» oss is . . . Plur. Gen. oss i-um . . .
mell μέλι	» mell is . . .
cor καρδιά	» cordis . . .
iter ὁδός, πορεία	» itinēris . . . (σπανίως itēris . . .)

Β'. Φωνηεντόληκτα.

§ 34. Κατὰ τὴν τρίτην κλίσειν κλίνονται καὶ πολλὰ φωνηεντόληκτα, ἔχοντα χαρακτῆρα i, δύο δὲ μόνον u, τὸ sus σῦς, ἀγριόχοιρος, Gen. su-is, καὶ τὸ grus γέρας, Gen. gru-is.

§ 35. Τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα u κλίνονται ὅπως καὶ τὰ συμφωνόληκτα, sus, suis, sui, suem . . .,—

Τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα i κανονικῶς διαφέρουν ἀπὸ τῶν συμφωνολήκτων εἰς τὰς ἑξῆς πτώσεις:

1. τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ λήγουσαν εἰς —im ἀντὶ —em.

1. τὴν ἀφαιρετικὴν » » » » —i ἀντὶ —e.

3. τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντ. » » —i-um ἀντὶ —um.

4. τὴν αἰτιατικὴν τοῦ πληθ. » » —is » —es

5. τὰ οὐδέτερα φωνηεντόληκτα διαφέρουν καὶ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ πληθυντικοῦ ληγούσας εἰς —ia ἀντὶ—a.

Παραδείγματα :

puppis θηλ. πρύμνα, Gen. puppis, Dat. puppi Acc. puppim, Voc. puppis, Abl. puppi—Plur. Nom. puppes, Gen. puppium, Dat. puppibus, Acc. puppis . . .

¹ Τὸ ὄνομα jusjurandum (ὄρκος) γράφεται συνήθως ὡς μία λέξις, ἀλλὰ εἶναι δύο jus, jurandum καὶ κλίνονται ἑκατέρωα χωριστά, Gen. juris jurandi, Dat. juri jurando . . . (ἄνευ πληθ. ἀριθμοῦ).

civis πολίτης, ἄρσ. θηλ. Gen. civis. Abl. civi Plur. Nom. cives. Gen. civium. Acc. civis . . .

mare οὐδ. θάλασσα, Gen. maris, Dat. mari, Acc. Voc. mare, Abl. mari—Plur. Nom. Acc. Voc. maria, Gen. marium . . .

Εἰς τὰς λοιπὰς πτώσεις, γενικήν, δοτικήν τοῦ ἐνικοῦ, ὀνομαστικήν, δοτικήν, κλητικήν, ἀφαιρετικήν τοῦ πληθυντικοῦ, ὁ χαρακτήρ εἰς συγχωνεύεται μετὰ τῆς καταλήξεως :

civis, Gen. civis (civi-is), Dat. civi (civi-i).

Plur. Nom. cives (civi es) Dat. Abl. civibus (civi-ibus).

Οὕτω συνέπεσον ὡς πρὸς τὰς πτώσεις ταύτας τὰ φωνηεντόληκτα πρὸς τὰ συμφωνόληκτα: civis-regis, civi-regi, cives-reges, civibus-regibus, maribus-aequoribus.

Ἐκ τῶν πτώσεων τούτων ἡ σύμπτωσις ἐπεξετάθη καὶ εἰς τὰς πτώσεις ἐκεῖνας, πάσας ἢ τινάς, εἰς τὰς ὁποίας διέφερον πρότερον τὰ φωνηεντόληκτα ἀπὸ τῶν συμφωνολήκτων, π. χ.

εἰς τὴν αἰτιατικήν τοῦ ἐνικοῦ turrim καὶ turrem πύργον

civem πολίτην

turrim καὶ turrem πύρμαν

navis ναῦς navim καὶ navem ναῦν

εἰς τὴν ἀφαιρετικήν τοῦ ἐνικοῦ civi καὶ cive

turri » turre

avis πτηνὸν avi » ave

εἰς τὴν αἰτιατικήν τοῦ πληθυντικοῦ avis » aves

civis » cives

turris » turres

nubes νεφέλη nubis » nubes

§ 36. Τὰ φωνηεντόληκτα ὀνόματα juvenis νέος καὶ canis κύων συμπίπτουν εἰς ὅλας τὰς πτώσεις μετὰ τῶν συμφωνολήκτων: Gen. juvenis canis, Dat. juveni, cani, Acc. juvenem, canem, Abl. juvene, cane.—Plur. Nom. Acc. Voc. juvenes, canes, Gen. juvenum, canum, Dat. Abl. juvenibus, canibus.

§ 37. Πολλὰ φωνηεντόληκτα ἄρσενικά ἢ θηλυκὰ ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ ἐνικοῦ λήγουν εἰς —is καὶ εἰς —es ἢ μόνον εἰς es: π. χ. vatis καὶ vates μάντις, Gen. vatis . . . caedis καὶ caedes φόνος, Gen. caedis . . . nubes (ἀντι nubis) νεφέλη, Gen. nubis . . .

§ 38. Τὰ φωνηεντόληκτα οὐδέτερα ἐν τῇ ὀνομαστικῇ, αἰτιατικῇ καὶ κλητικῇ τοῦ ἐνικοῦ τρέπουν τὸν χαρακτήρα ἰ εἰς ε ἢ ὄλως ἀποβάλλουν αὐτόν :

mare θάλασσα, Gen. maris		θέμα mari-
rete δίκτυον	» retis	» reti-
animal (ἀντὶ animāle) ζῶον, Gen. animālis		» animāli-
exemplar (ἀντὶ exemplāre)		
παράδειγμα, Gen. exemplāris		» exemplāri-

Σημ. Τὰ οὐδέτερα φωνηεντόληκτα πάντα ἀνεξαιρέτως τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ σχηματίζουν εἰς —i, τὴν ὀνομαστικὴν αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς —ia καὶ τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς —ium :

mare . . . maria marium

animal . . . animāli animalia animalium

exemplar . . . exemplāri exemplaria exemplarium

§ 39. Φωνηεντόληκτα ἴσαν παλαιότερον καὶ πολλὰ ἄλλα ὀνόματα, τὰ ὁποῖα τὸν χαρακτήρα ἰ διετήρησαν μόνον ἐν τῇ γενικῇ τοῦ πληθυντικοῦ, ἐν ᾧ εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ ἐνικοῦ συνεχῶνευσαν ἢ ἀπέβαλον αὐτόν.

Τοιαῦτα ὀνόματα εἶναι τὰ ἑξῆς μονοσύλλαβα ἐν τῇ ὀνομ. τοῦ ἐνικοῦ :

ars (ἀντὶ arti-s) τέχνη	Gen. artis	Plur. Gen. arti-um . . .
pars (ἀντὶ parti-s) μέρος	» partis	» » parti-um
sors (ἀντὶ sorti-s) κληρὸς	» sortis	» » sorti-um
mors (ἀντὶ morti-s) θάνατος	» mortis	» » morti-um
gens (ἀντὶ genti-s) ἔθνος	» gentis	» » genti-um
mens (ἀντὶ n enti-s) διάνοια	» mentis	» » menti-um...

καὶ τὸ δισύλλαβον

cohors (ἀντὶ cohorti-s) τάγμα στρατιωτῶν Gen. cohortis

Plur Gen. cohorti-um.

§ 40. Κατὰ τὰ ὀνόματα ταῦτα ἐσημάτισαν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς —ium καὶ πολλὰ ἄλλα, ὅχι φωνηεντόληκτα, μονοσύλλαβα ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ ἐνικοῦ καὶ ἔχοντα δύο σύμφωνα πρὸ τῆς καταλήξεως τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ π. χ.

mons ὄρος	Gen. mont-is	Plur. Gen. mont-i-um
nox νύξ	» noct-is	» » noct-i-um
dens ὀδούς	» dent-is	» » dent-i-um
pons γέφυρα	» pont-is	» » pont-i-um
fons πηγή	» font-is	» » font-i-um
arcus ἀκρόπολις	» arc-is	» » arc-i-um
merx ἐμπόρευμα	» merc-is	» » merc-i-um
urbs πόλις	» urb-is	» » urb-i-um
stirps ῥίζα, κορμός	» stirp-is	» » stirp-i-um.

§ 41. Πλήν τούτων καὶ ἄλλα ὀνόματα ἐσχημάτισαν τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς —i-um, π. χ.

fraus ἀπάτη	Gen. fraud-is	Plur. Gen. fraud-um καὶ fraud-i-um
lis ἔρις	» lit-is	» » lit-i-um
venter κοιλία	» ventr-is	» » ventr-i-um
imber ὄμβρος	» imbr-is	» » imbr-i-um
murus μῦς	» mur-is	» » mur-i-um
os ὄστυον	» oss-is	» » oss-i-um...

§ 42. Γένος τῶν ὀνομάτων τῆς τρίτης κλίσεως¹.

Α' Ἀρσενικοῦ γένους εἶναι τὰ λήγοντα

1. εἰς —or Gen. —oris : amor amoris ἀγάπη...

2. εἰς —o » —onis : sermo sermōnis διάλογος...

(τὰ εἰς —io Gen. —onis εἶναι γένους θηλυκοῦ).

3. εἰς —os Gen. —oris : flos floris ἄνθος, mos moris ἦθος, χαρακτήρ' οὐδέτερον μόνον τὸ os oris στόμα.

4. εἰς —er Gen. —ris (συγκοπτόμενα) venter ventris κοιλία

5. εἰς —is Gen. —ris : cinis cineris τέφρα.

Β' Θηλυκοῦ γένους εἶναι τὰ λήγοντα

1. εἰς —io —ionis (ἀφηρημένα σχεδὸν πάντα) : oratio orationis ῥητορικὸς λόγος, legio legionis λεγεών.

¹ Ἐνταῦθα δίδομεν τοὺς γενικοτέρους καὶ ἀσφαλεστέρους κανόνας, τοὺς ἔχοντας ὀλίγας μόνον ἐξαιρέσεις ἢ καὶ οὐδεμίαν, παραλείπομεν δὲ τάξεις τινας, π. χ. τὰ εἰς —is Gen. is . . . , ὧν τὰ ὀνόματα εἶναι ἀνάμεικτα, ἀρσενικά ἢ θηλυκά.

2. εἰς —do Gen. —dīnis : magnitudo—dīnis μέγεθος ἄρσενικά εἶναι μόνον τὸ cardo—dīnis στρόφιγξ καὶ ordo—dīnis τάξις (πολιτῶν) τὸ curīdo—dīnis ἔρωσ εἶναι καὶ ἄρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ γένους.

3. εἰς —go Gen. —gīnis : imāgo —gīnis εἰκῶν τὸ margo —gīnis κράσπεδον εἶναι καὶ ἄρσενικοῦ καὶ θηλυκοῦ γένους.

4. εἰς —tas Gen. —tātis : civitas—tātis πολιτεία.

5. εἰς —us Gen. —ūtis : virtus—ūtis ἀρετή.

6. εἰς —os Gen. —ōtis : dos dotis προίξ.

7. εἰς —us » —ūdis ἢ —ūdis : palus —ūdis τέλημα, pecus —ūdis κτήνος, καὶ τὸ laus laudis ἔπαινος καὶ fraus fraudis ἀπάτη.

8. εἰς —is Gen. —īdis : cuspis —īdis αἰχμή ἄρσενικὸν μόνον τὸ lapis —īdis λίθος.

9. εἰς —es Gen —is, ἰσοσύλλαβα φωνηεντόληκτα : nubes nubis νεφέλη strues struis σωρός.

10. εἰς —es Gen. —ētis ἢ —ētis : quies —ētis ἡσυχία, seges —ētis σπαρτόν.

11. τὰ πλεῖστα τῶν εἰς —s ληγόντων μονοσυλλάβων καὶ σύμφωνον πρὸ τοῦ s ἔχόντων : ars τέχνη, mens νοῦς... Ἄρσενικά εἶναι ὀλίγα, καὶ τὰ συνηθέστερα τὰ ἑξῆς : dens ὀδούς, fons πηγῆ, mons ὄρος rons γέφυρα

12. τὰ πλεῖστα τῶν εἰς —x Gen. —cis ἢ —gis : vox φωνή, Gen. vocis, lex νόμος, Gen. legis... ἄρσενικά εἶναι ὀλίγα, τὸ codex codicis κώδιξ, grex gregis ἀγέλη...

Γ'. **Οὐδετέρου γένους** εἶναι τὰ λήγοντα

1. εἰς —e Gen. —is : mare maris θάλασσα

2. εἰς —al » —ālis : animal —ālis ζῶον.

3. εἰς —ar » —āris : calcar —āris κέντρον, πτερνιστήρ.

4. εἰς —men » —mīnis : nomen nomīnis ὄνομα

5. εἰς —us » —urī : jus juris δίκαιον ἄρσενικὸν τὸ pus muris μῦς, καὶ θηλυκὸν τὸ tellus—ūris γῆ.

6. εἰς —or Gen. —ōris : aequor —ōris πέλαγος θηλυκὸν μόνον τὸ arbor —ōris δένδρον.

7. εἰς —ur Gen.—ōris : ebur ebōris ἐλεφάντινον ὄστον.

8. εἰς —ur » ūris : fulgur ūris κεραυνός.

9. εἰς —us » —ēris : genus —ēris γένος

10. εἰς —us » —ōris : corpus —ōris σῶμα ἄρσενικὸν μόνον τὸ lepus lepōris λαγῶς.

11. εἰς —er —ēris : cadāver —ēris νεκρός, πτώμα.
 12. εἰς —c : lac lactis γάλα.
 13. εἰς —t : caput capitis κεφαλή, κεφάλαιον.

Ἐπίθετα τῆς γ' κλίσεως

§ 43. Τὰ κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν κλινόμενα ἐπίθετα εἶναι μονοκατάληκτα ἢ δικατάληκτα.

Τὰ μονοκατάληκτα λήγουν :

1. εἰς —x Gen. —cis: audax —ācis τολμηρός.
 2. εἰς —r > —ris: pauper —ēris πένης.
 3. εἰς —l > —lis: vigil —ilis ἄγρυπνος.
 4. εἰς —ans > —antis: elēgans —antis ἐξαίρετος.
 5. εἰς —ens > —entis: prudens —entis συνετός.
 6. εἰς —us > —ēris: vetus —ēris παλαιός.
 7. εἰς —es > —itis: dives —itis πλούσιος...

Τὰ δικατάληκτα λήγουν

1. εἰς —is ἄρσ. θηλ., —e οὐδ. : levis, leve κοῦφος —η —ον.
 2. εἰς —ior > > —ius > (συγκριτικά) : levior, levius κούφότερος —α —ον.

§ 44. Ἐπίθετά τινα εἰς—*is*, ἔχοντα πρὸ τοῦ—*is* τὸ σύμφωνον *r*, ἀπέβαλον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ καὶ κλητικῇ τοῦ ἐνικοῦ τοῦ ἄρσενικοῦ μόνον γένους τὸ —*is*, καὶ οὕτω ἐμφανίζονται ὡς **τρικατάληκτα**, π.χ.

ἄρσ. *celer* (ἀντι *celēris*) θηλ. *celēris*, οὐδ. *celēre* ταχύς ταχεῖα, ταχύ, Gen. *celēris*. Dat. *celēri*.¹

§ 45. Ἄν δὲ τυχὸν εἶχον πρὸ τοῦ —*r* ἕτερον σύμφωνον, ἀνεπτύχθη μεταξὺ αὐτῶν ἕ βραχύ, π.χ. *acer* (ἀντι *acris*) *acris* *acre* ὀξύς, ὀξεῖα ὀξύ Gen. *acris* Dat. *acri*...

§ 46. Τὰ συγκριτικά ἐπίθετα εἰς—*ior* —*ius* καὶ τὰ μονοκατάληκτα *pauper* *vetus* *dives* *princeps* —*cipis* πρῶτος, ἡγεμών, *comp* —*ro* *tis* ἐγκρατής καὶ τινα ἄλλα σπανιώτερα (*particeps*, *sospes*, *caelebs*, *superstes*..) ἔχουν εἰς ὅλας τὰς πτώσεις τὰς καταλήξεις τῶν οὐσιαστικῶν συμφωνολήκτων, π.χ.

levior *leviōis* *leviōri* *leviōrem* ἄφαιρ. *leviore*,

Plur. *le iōres* *leviōrum* *leviōribus* *leviores*...

¹ Πρὸβλ. καὶ § 29 2 καὶ 3.

vetus vetēris veteri veterem ἀφαιρ. vetere.

Plur. vetēres veterum veteribus veteres...

Οὐδέτ. levius levioris leviori levius leviore.

Plur. leviora leviorum...

Οὐδ. vetus vetēris veteri vetus vetēre.

Plur. vetēra veterum veteribus...

§ 47. Τὰ ἄλλα ἐπίθετα ἔχουν εἰς ὅλας τὰς ἄλλας πτώσεις **πληγῆς αἰτιατικῆς τοῦ ἐνικοῦ** τὰς καταλήξεις τῶν ἐχόντων χαρακτηριστικῶν οὐσιαστικῶν (§ 35) :

levis levis levi levem levis levi.

Plur. leves levium levibus levis (καὶ leves) levibus—

Οὐδ. leve levis levi leve leve levi.

Plur. levia levium levibus levia levia levibus.

audax audācis audaci audacem audax audaci

Plur. audāces audacium audacibus audacis (καὶ audaces) audaces audacibus...

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

ΤΕΤΑΡΤΗ ΚΛΙΣΙΣ

§ 48. Ἡ τετάρτη κλίσις περιλαμβάνει ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ λήγοντα εἰς -us καὶ οὐδέτερα λήγοντα εἰς -u.¹

Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ κλίνονται ὡς ἐξῆς :

<i>Singularis</i>	<i>Pluralis</i>
Nom. fructus καρπός	fructus
Gen. fructus	fructuum
Dat. fructui (καὶ fructu)	fructibus
Acc. fructum	fructus
Voc. fructus	fructus
Abl. fructu	fructibus

¹ Τὸ θέμα τῶν ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως λήγει εἰς —u καὶ εἰρρίσεται ἂν ἀπὸ τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ ἀφαιρεθῆ ἢ κατάληξις —um.

Τὰ οὐδέτερα κλίνονται ὡς ἐξῆς :

<i>Singularis</i>	<i>Pluralis</i>
Nom. genu γόνυ	genua
Gen. genus	genuum
Dat. genū (καὶ genui)	genibus
Acc. genu	genua
Voc. genu	genua
Abl. genu	genibus

Ἐξαιρέσεις.

1. Τὰ δισύλλαβα τὰ ἔχοντα *c* πρὸ τοῦ *-us*, — *u* ἀκόμη καὶ τὸ *tribus* φυλή καὶ *artus* μέλος τοῦ σώματος, ἄρθρον, σχηματίζουν τὴν δοτικὴν καὶ ἀφαιρετικὴν τοῦ πληθυντικοῦ εἰς *-ūbus* (ὄχι εἰς *-ibus*) : *lacus* λίμνη *lacūbus* *tribus* *tribūbus* *pecus* κτήνος *pecūbus* *artus* *arrūbus*.

Σημ. Τὸ *portus* λιμὴν σχηματίζει καὶ *portibus* καὶ *portibus*, — τὸ *partus* τοκετὸς καὶ *partibus* καὶ (σπανιότ.) *partibus*, — τὸ *veru* ὄβελος καὶ *veribus* καὶ *veribus*

2. Τὸ *domus* οἶκος ἔχει καὶ πτώσεις τινὰς κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν, κλινόμενον ὡς ἐξῆς :

<i>Singularis</i>	<i>Pluralis</i>
Nom. domus	domus
Gen. domus (domi)	domuum καὶ domorum
Dat. domui (domo)	domibus
Acc. domum	domus καὶ domos
Voc. domus	domus
Abl. domo (domu)	domibus ¹

§ 49. Γένος τῶν ὀνομάτων τῆς τετάρτης κλίσεως.

Τὰ λήγοντα εἰς *-us* εἶναι σχεδὸν πάντα ἀρσενικά, —

θηλυκὰ εἶναι μόνον τὰ ἐξῆς: *domus*, *manus* χεῖρ, *acus* βελόνη, *fidus* *-uum* (πληθ. μόνον) αἱ εἰδοί, *tribus* φυλή καὶ *porticus* στοά.

Τὰ εἰς *-u* ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τοῦ ἐνικοῦ λήγοντα εἶναι πάντα οὐδέτερα

¹ Ἐνεκα τῆς ὁμοιότητος πτώσεών τινων τῆς δευτέρας καὶ τετάρτης κλίσεως καὶ ἄλλων ὀνομάτων ἀπαντῶσι τύποι καὶ κατὰ τὰς δύο κλίσεις π. χ. τὸ *pinus* (θηλ. β' κλίσ.) ἔχει ἀφαιρ. *pinu* ἀντὶ *pino*, τὸ *ficus* (θηλ β' κλίσ.) ἔχει ἀφαιρ. *ficu* καὶ *fico* κᾶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

ΠΕΜΠΤΗ ΚΛΙΣΙΣ.

§ 50. Κατὰ τὴν πέμπτην κλίσειν κλίνονται ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ μόνον, λήγοντα εἰς -es καὶ κλινόμενα ὡς ἐξῆς: ¹

<i>Singularis</i>		<i>Pluralis</i>	
Nom.	res dies πρᾶγμα ἡμέρα	res	dies
Gen.	rei diei	rerum	dierum
Dat.	rei diei	rebus	diebus
Acc.	rem diem	res	dies
Voc.	res dies	res	dies
Abl.	re die	rebus	diebus

Σημ. Τὸ ὄνομα *res publica* πολιτεία γράφεται μὲν συνήθως ὡς μία λέξις, ἀλλ' εἶναι δύο (*res publica*) καὶ κλίνονται χωριστά. Nom. *res publica*, Gen. *reipublicae*, Dat. *reipublicae*, Acc. *republicam*, Abl. *republica* (πληθυντικὸν δὲν ἔχει).

§ 51. Πλήρη τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν σχηματίζουν μόνον τὸ *res* καὶ τὸ *dies*. Ἐκ τῶν λοιπῶν τινὰ μὲν σχηματίζουν μόνον τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ πληθυντικοῦ (*spes, acies facies species, effigies*), τὰ ἄλλα οὐδεμίαν.

Σημ. Τὰ εἰς —ies λήγοντα ἐν τοῖς τύποις τῆς γενικῆς καὶ δοτικῆς τοῦ ἐνικοῦ, παρὰ τὸν κανόνα (§7,1) ἔχουν τὸ *e* τῆς παραληγουσῆς μακρόν, *diei, faciēi, speciēi* . . .

§ 52. *Γένος τῶν ὀνομάτων τῆς πέμπτης κλίσεως.*

Τὰ ὀνόματα τῆς πέμπτης κλίσεως εἶναι γένους θηλυκοῦ, μόνον τὸ *dies* καὶ *meridies* μεσημβρία εἶναι γένους ἀρσενικοῦ.

Σημ. α'. Τὸ *dies* εἶναι καὶ γένους θηλυκοῦ πολλάκις, μάλιστα ἂν σημαίη *προθεσμίαν, ὁρισμένην ἡμέραν* (*certa dies*).

§ 53. *Γενικαὶ παρατηρήσεις περὶ τῶν πέντε κλίσεων.*

1. Ἡ κλητικὴ ἐκατέρου ἀριθμοῦ εἶναι ἢ αὐτὴ μὲ τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἰδίου ἀριθμοῦ μόνον ἢ κλητικὴ τοῦ ἐνικοῦ τῶν ἀρσενικῶν τῆς

¹ Τὸ θέμα τῶν ὀνομάτων τῆς πέμπτης κλίσεως λήγει εἰς —e καὶ εὐρίσεται, ἂν ἀπὸ τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ ἀφαιρηθῇ ἡ κατάληξις —rum.

δευτέρας κλίσεως είναι διάφορος τῆς ὀνομαστικῆς τοῦ ἰδίου ἀριθμοῦ (dominus -domine, equus -eque).

2. Ἡ ἀφαιρετικὴ τοῦ πληθυντικοῦ εἶναι ἡ αὐτὴ πάντοτε μὲ τὴν δοτικὴν τοῦ ἰδίου ἀριθμοῦ.

3. Τὰ οὐδέτερα, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἔχουν τὴν αὐτὴν κατάληξιν διὰ τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν ἑκατέρου ἀριθμοῦ.

4. Τῶν οὐδετέρων ἡ ὀνομαστικὴ, αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τοῦ πληθυντικοῦ λήγει πάντοτε εἰς —α (ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ *δῶρα, δόρατα, τείχεα* —dona, nomina, cornua).

5. Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ ἑκάστης κλίσεως ἔχουν εἰς ὅλας τὰς πτώσεις τὰς αὐτὰς καταλήξεις.

6. Αἱ καταλήξεις τῶν οὐδετέρων ἐν ἑκάστη κλίσει διαφέρουν ἀπὸ τῶν καταλήξεων τῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν ἑκατέρου ἀριθμοῦ· εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις, γενικὴν, δοτικὴν καὶ ἀφαιρετικὴν εἶναι αἱ αὐταί.

Σημ. α'. Οὐδέτερα οὔτε ἡ πρώτη οὔτε ἡ πέμπτη κλίσις ἔχει.

Σημ. β'. Ἐπίθετα οὔτε ἡ τετάρτη οὔτε ἡ πέμπτη κλίσις ἔχει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

ΕΛΛΕΙΠΤΙΚΑ ΑΚΛΙΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α'. Ἐλλειπτικά.

α') Ἐλλειπτικά κατ' ἀριθμὸν (defectiva numero)

§ 54. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὑπάρχουν ὀνόματα ἀπαντῶντα εἰς ἓνα μόνον ἀριθμὸν, εἴτε εἰς τὸν ἐνικὸν (singularia tantum), εἴτε εἰς τὸν πληθυντικὸν (pluralia tantum).

1. Τὰ κύρια ὀνόματα κλίνονται μόνον εἰς τὸν ἀριθμὸν ποῦ ἀπαντοῦν : Caesar, Roma, Latium (singularia tantum), — Athenae, Puteoli, Gabii, Veii, Fregellae... (pluralia tantum).

Σημ. Τὰ δηλωτικὰ προσώπων κύρια ὀνόματα ἀπαντῶντα εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν σχηματίζουν καὶ πληθυντικὸν ἐνίοτε, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ, ἴτοι

α') ὅταν δύο ἢ πλείονα πρόσωπα ἔχουν τὸ αὐτὸ ὄνομα : Catōnes οἱ (δύο) Κάτωνες.

β') ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθοῦν ἄλλα πρόσωπα ἔχοντα ὁμοιότητα

μέ τὸ διὰ τοῦ κυρίου ὀνόματος ἐν τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ δηλούμενον γνω-
στὸν πρόσωπον : Hyperidae volunt esse et Lysiae Ὑπερεῖδαι καὶ
Λυσίαι, δηλ. ὅμοιοι μετὸν Ὑπερεῖδην καὶ Λυσίαν, θέλουν νὰ εἶναι.

2. Τὰ πλείστα ὀνόματα τῶν ἐορτῶν κλίγονται εἰς μόνον τὸν πλη-
θυντικὸν ἀριθμὸν (pluralia tantum) : Saturnalia Κρόνια, Baccha-
nalia Διονύσια . . .

3. Τὰ ἀφρημένα οὐσιαστικά ἀπαντοῦν συνήθως εἰς μόνον τὸν
ἐνικὸν ἀριθμὸν ἄλλὰ πολλὰ ἐξ αὐτῶν καὶ εἰς τὸν πληθυντικὸν : vir-
tutes ἀρεταί, acerbitates πικρότητες, delectationes εὐφροσύναι . . .

4. Τὰ περιληπτικά ἀπαντοῦν εἰς μόνον τὸν ἐνικὸν : vulgus ὄχλος,
plebs πληθύς.

5. Τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων ἀπαντοῦν εἰς μόνον τὸν ἐνικὸν ἀρι-
θμὸν : aes χαλκός, aurum χρυσός, ferrum σίδηρος.

Σημ. aera πληθ. διάφορα εἶδη χαλκοῦ ἢ χαλκᾶ σκεύη.

6. Pluralia tantum εἶναι καὶ τὰ ἐξῆς συνηθέστατα μοναδικὰ

arma-αρμῶν ὄπλα	moenia-moenium τεῖχος, τεῖχη
divitiae-ἀγυμ πλοῦτος	nōnae-ἀγυμ αἱ νῶναι
epulae-ἀγυμ δεῖπνον	tenēbrae-ἀγυμ σκότος
feriae-ἀγυμ ἐορταί	exuviae-ἀγυμ σκῦλα
gemini-δρυμ δίδυμοι	excubiae-ἀγυμ φρουρά, νυκτο- φυλακὴ
liberi-δρυμ τέκνα	nugae-ἀγυμ φλυαρία
nuptiae-ἀγυμ γάμος	manes-manium σκιαὶ ἀποθανόν- των
angustiae arum ἡ στενὴ δίοδος	procēres-ἐγυμ ἐπιφανεῖς
idus-uum αἱ εἶδοι	nundinae - arum ἡ τῆς ἀγορᾶς ἡμέρα
indutiae-arum ἀνοκοχὴ	fasti-orum ἡμερολόγιον . . .
insidiae-arum ἐνέδρα	
calendae-arum ἡ πρώτη ἐκάστου μηνὸς	

§ 55. Πολλὰ ὀνόματα ἔχουν ἐν τῷ πληθυντικῷ **ἄλλην** σημασίαν, διά-
φορον τῆς ἐν τῷ ἐνικῷ, ἢ ἔχουν **καὶ τὴν σημασίαν** τοῦ ἐνικοῦ καὶ ἄλλην.

aqua-ae τὸ ὕδωρ	aquae-ἀγυμ τὰ ὕδατα, ἄλλὰ καὶ εἰδικῶς
τὰ λαματικά ὕδατα π. χ.	aquae Gratianae, aquae Sullianae
fontūna-ae ἡ τύχη	fontūnae-ἀγυμ τὰ τῆς τύχης ἀγαθὰ
opēra-ae ὁ κόπος	opērae-ἀγυμ οἱ ἐργάται
auxilium-ii ἡ βοήθεια	auxilia-iδρυμ αἱ βοήθειαι καὶ τὰ ἐπι- κουρικά στρατεύματα

(castrum καὶ συνηθέστερον ὑποκο- ρισ.) castellum-i φρούριον	castra-orum στρατόπεδον.
comitium-ii ὃ ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ ἀγορᾷ τόπος, ἐν ᾧ συνήγοντο αἱ ἐκ- κλησῖαι τοῦ λαοῦ, τὸ κομίτιον,	
comitia-iōrum ἡ ἐκκλησία αὐτή, ἡ τῶν πολιτῶν δημοσία συνάθροσις	
impedimentum-i κώλυμα	impedimenta-orum κωλύματα, ἀλλὰ καὶ ἀποσκευαὶ
rostrum-i τὸ ῥάμφος (τῶν πτηνῶν) τὸ ἔμβολον τῶν νεῶν	rostra-orum ῥάμφη, ἔμβολα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ ἀγορᾷ δημόσιον βῆμα
aedes-is ναὸς	aedes aedium οἶκος.

littera-ae τὸ γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου
litterae arum τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου, καὶ ἡ ἐπιστολή...

β' **Ἐλλειπτικά** κατὰ πτώσεις (defectiva casibus).

§ 56. Τὰ συνηθέστατα ἔλλειπτικά κατὰ πτώσεις εἶναι :

1. fas ὄσιον καὶ nefas ἀνόσιον· μόνον ὄνομ. καὶ αἰτιατ. ἐνικοῦ.
2. instar ὄγκος, μέγεθος, ὀνομαστ. καὶ αἰτιατ. ἐνικοῦ.
3. sponte ἀφαιρ. ἐνικοῦ : meā sponte ἐμῇ βουλήσει, sua sponte οἰκεία βουλήσει.
4. fors ὀνομαστ. καὶ forte ἀφαιρ. ἐνικοῦ, τύχη.
5. [ops] βοήθεια, Gen. opis, Dat. opi, Acc. opem, Abl. ope
Plur. opes (οἱ θησαυροὶ) opum, opibus...
6. vis, βία, δύναμις vim, vi Plur. vires virium viribus...
7. dicis, γενικὴ ἐνικοῦ, ἐν τῇ φράσει dicis causa ἢ dicis gratia νόμου χάριν, διὰ τὸν τύπον.
8. infortias, αἰτιατ. πληθυντ., ἐν τῇ φράσει infortias ire ἀρνεῖσθαι.
9. pondo ἀφαιρετ. ἐνικ. (κατὰ) τὸ βάρος : auri quinque librae pondo χρυσοῦ πέντε λίτραι (τὸ βάρος).
10. nauci γεν. ἐνικ. : homo non nauci ἀνθρώπος οὐδεμιᾶς ἀξίας.
11. [prex] δέσεις, Dat. precī, Acc. precem, Abl. prece—Plur. preces, precum, precibus...
12. [verber] μάστιξ Gen. verberis, Abl. verberē—Plur. verbera τὰ τῆς μάστιγος κτυπήματα, verberum, verberibus...

Β'. Ἄκλιτα.

§ 57. Ἄκλιτα καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἶναι ὀλίγα

1. τὰ ὀνόματα τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου, π.χ. littera iota,

◀ Gen. litterae i o t a, Dat. litterae i o t a, Acc. litteram i o t a...
 2. Ξενικά τινα (δηλ. οὔτε ἑλληνικά οὔτε λατινικά) ὀνόματα: Adam
 Ἄδάμ ..

Γ'. Substantiva abundantia.

§ 58. Substantiva abundantia ὀνομαζοῦν οἱ Λατῖνοι τὰ ἔχοντα διπλοῦς τύπους εἴτε ἐν πάσαις ταῖς πτώσεσι π. χ.

callum -i	καὶ	callus-i	τύλος (ὁ κάλλος)
luxuria-ae	>	luxuries-ēi	τροφή
baculum-i	>	baculus-i	βακτηρία
plebs plebīs	>	plebes-ēi	πληθὺς ..

εἴτε καὶ ἐν ὀλίγαις μόνον πτώσεσι, π. χ. jecur ἥπαρ, Gen. jecoris καὶ jecinoris, Dat. jecori καὶ jecinori...

locus loci τόπος, Plur. loci locorum καὶ loca locorum...

frenum freni χαλινός, Plur. frena-orum καὶ freni-orum...

jugerum-i πλέθρον -οῦ-um... κανονικῶς κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν, ἀλλ' ὁ πληθυντικὸς καὶ κατὰ τὴν τρίτην, Dat. Abl. jugeribus (ἕτερόκλιτον).

requies -ētis... ἀνάπαυλα, ἡσυχία Acc. requiētem καὶ requiem.

Tò vas ἀγγεῖον Gen. vasis... ἐν μὲν τῷ ἐνικῷ κλίνεται κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν μόνον, ἐν δὲ τῷ πληθυντικῷ μόνον κατὰ τὴν δευτέραν vasa, vasorum, vasis... (ἕτερόκλιτον).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

ΕΠΙΘΕΤΑ ΕΛΛΕΙΠΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΚΛΙΤΑ

§ 59. Τὰ ἑλλειπτικά καὶ ἄκλιτα ἐπίθετα καὶ τῆς λατινικῆς γλώσσης εἶναι ὀλίγα, τὰ ἐξῆς:

1. nequam οὐδαμίνος, ἄκλιτον, διὰ πάντα ἀριθμὸν, γένος καὶ πτώσιν homo nequam, homines nequam, feminae nequam...

2. potis ἢ pote ἄκλιτον καὶ ἑλλειπτικόν, μόνον ὀνομαστική καὶ αἰτιατική, παντὸς γένους καὶ ἀριθμοῦ, non potis sum δὲν δύναμαι, non potis sunt δὲν δύνανται.

3. damnas ὁμοίως: damnas esto καταδικαζέσθω, damnas sunt καταδικαζέσθωσαν.

Θ. Κακροδῆ, Λατινικὴ Γραμματικὴ. Ἐκδοσις Γ'.

4. [ceterus] cetera ceterum ἔλλειπτικὸν μόνον κατὰ τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἄρσενικοῦ ἐν τῷ ἐνικῷ, ἢ ἀναπληροῦ τὸ reliquus, ὅταν παρίσταται ἀνάγκη.

5. [sons] ἔνοχος, ἔλλειπτικὸν μόνον κατὰ τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ, γεν. sontis . . .

§ 60. Adjectiva abundantia (§ 58). Διπλοῦς τύπους ἔχουν καὶ πολλὰ ἐπίθετα π. γ.

1. opulens —ntis καὶ opulentus —a —um πλούσιος
2. inermis —e > inermus —a —um ἄοπλος
3. inanĭmis —e > inanĭmus —a —um ἄψυχος . . .

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΚΑΙ ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

§ 61. Ὁ θετικὸς βαθμὸς τῶν ἐπιθέτων λέγεται λατινιστὶ gradus positivus, ὁ συγκριτικὸς gradus comparativus καὶ ὁ ὑπερθετικὸς gradus superlativus.

§ 62. Ὁ συγκριτικὸς βαθμὸς σχηματίζεται ἐκ τοῦ θετικοῦ διὰ τῆς προσλήψεως τῶν καταλήξεων —ior (ἄρσεν. καὶ θηλ.) καὶ —ius (οὐδέτ.) εἰς τὸν θετικὸν βαθμόν, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ τέλους τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ (-i, is) :

- clarus ἔνδοξος Gen. clar-i συγκρ. clar-ior ἔνδοξότερος—α,
clar-ius ἔνδοξότερον
- levis κοῦφος Gen. lev-is > lev-ior κουφότερος—α,
lev-ius κουφότερον.

§ 63. Ὁ ὑπερθετικὸς βαθμὸς σχηματίζεται ὁμοίως ἐκ τοῦ θετικοῦ διὰ τῆς προσλήψεως τῶν καταλήξεων —issĭmus—issĭma—issĭmum : clar-issimus clar-issĭma clar-issĭmum ἔνδοξότατος -η -ον, lev-issimus lev-issĭma lev-issĭmum κουφότατος—η—ον.¹

¹ Ἡ κατάληξις τοῦ μὲν συγκριτικοῦ βαθμοῦ κυρίως εἶναι—ios (ἄρσ. θηλ.) καὶ—ius (οὐδ.) πρβλ. ἑλλην. (βελτίσσεσ βελτίσσεσ βελτίσσεσ). Ἐν τῷ ἄρσ. καὶ θηλ. τὸ -ios ἔγινε -ior κατὰ τὰς λοιπὰς πτώσεις, ἐν αἷς τὸ s μεταξὺ δύο φωνέντων ἐτρόπη εἰς r :

§ 64. *Ἐξαιρέσεις.*

1. Τὰ εἰς—er ἐπίθετα (miser piger celer acer..) καὶ τὸ vetus, θέμ. vetēr—, σχηματίζουν τὸ ὑπερθετικὸν διὰ προσλήψεως τῆς καταλήξεως—rimus—rima—rimum:

miser ἄθλιος, Gen. miser-i ὑπερθ. miser-rimus miser-rima miser-rimum ἀθλιώτατος—η—ον
 celer ταχύς, Gen. celer-is ὑπερθ. celer-rimus celer-rima celer-rimum ταχύτατος—η—ον.

Σημ. α'. Τὰ εἰς—er—ra—rum (piger pigra pigrum, pulcher pulchra pulchrum...) καὶ τὰ εἰς er—ris—re (acer acris acre, ceber celebris celebre...) σχηματίζουν τὸ μὲν συγκριτικὸν ἐκ τῆς γενικῆς τοῦ θετικῆς:

piger ὀκνηρός, Gen. pigr-i συγκρ. pigr-ior pigr-ius
 pulcher ὠραῖος > pulchr i > pulchr-ior pulchr-ius
 acer ὀξύς > acr-is > acr-ior acr-ius
 ceber ἐπιφανής > celebr-is > celebr-ior celebr-ius...

τὸ δὲ ὑπερθετικὸν ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς τοῦ ἀρσενικοῦ τοῦ θετικοῦ ὅπως ἔχει:

pulcher ὑπερθ. pulcher-rimus
 acer > acer-rimus
 ceber > ceber-rimus

Σημ. β' Τὸ dexter δεξιὸς ἔχει συγκριτικὸν dexterior ὑπερθ. dextimus, τὸ δὲ sinister ἀριστερὸς συγκρ. sinisterior, ὑπερθ. δὲν ἔχει.

Σημ. γ'. Τὸ maturus ὄριμος ἔχει ὑπερθετικὸν matur-issimus καὶ matur-rimus.

2. Τὰ ἐπίθετα facilis εὐκόλος, difficilis δύσκολος, similis ὁμοίος, dissimilis ἀνόμοιος, humilis ταπεινὸς καὶ gracilis ραδινὸς

Τοῦ δὲ ὑπερθετικοῦ εἶναι α') -imus ἢ -mus: min-imus, sum-mus: β') -simus ἢ -timus: (mag-simus) maximus, op-timus, πρὸβλ. (facil-simus) facillimus (miser-simus, miser-rimus, matur-rimus).

Ἐν τῇ καταλήξει is-simus ἢ μὲν—simus εἶναι ὡς εἴρηται ἢ κατάληξις τοῦ ὑπερθετικοῦ, τὸ -is εἶναι βραχυτέρα μορφή τῆς καταλήξεως τοῦ συγκριτικοῦ -ios (διὰ μέσου τοῦ -ies, ὅπερ ἐμφαίνεται ἐν τῷ maiestas) -is: mag-is.

σηματίζουσι τὸ ὑπερθετικὸν διὰ προσλήψεως τῆς κατολήξεως—*lima*—*limum* :

facilis Gen. *facil-is* ὑπερθ. *facil-limus*—*lima*—*limum*.

similis > *simil-is* > *simil-limus*—*lima*—*limum*...

3. Τὰ εἰς —*dīcus* —*fīcus* καὶ —*vōlus* λήγοντα ἐπιθέτα, σύνθετα μὲ β' συνθετικὸν τὸ ῥῆμα *dīco* (λέγω), *facio* (ποιῶ), *volo* (θέλω) σχηματίζουσι τὸ συγκριτικὸν εἰς —*ent-ior* —*ent-ius* καὶ τὸ ὑπερθετικὸν —*ent-issimus -a -um*:

maledīcus κακολόγος *maledic-ent-ior* *maledic-ent-issimus*
magnīficus μεγαλοπρεπής *magnific-ent-ior* *magnific-ent-issimus*

benevōlus εὐμενής *benevol-ent-ior* *benevol-ent-issimus*.¹

Ἐπίσης καὶ τὸ *providus* προνοητικὸς (*pro-vidéo* προνοῶ) ἔχει συγκρ. *provid-ent-ior* ὑπερθ. *provid-ent-issimus*,—

καὶ τὸ *egēnus* ἐνδεής συγκρ. *egentior* ὑπερθ. *egentissimus*.

4. Ἐκ τοῦ *dīves* πλούσιος, Gen. *divītis* καὶ συγκέκομμένος *dit-tis* σχηματίζεται συγκρ. *divitior* καὶ *ditior*, ὑπερθ. *divitissimus* καὶ *ditissimus*,—

ἐκ τοῦ *juvenis* νέος, συγκριτ. *juvenior* καὶ *junior* (τὸ ὑπερθ. ἐλείπει).

§ 65. Ὡς ἐν τῇ ἑλληνικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ λατινικῇ ὁ συγκριτικὸς καὶ ὁ ὑπερθετικὸς βαθμὸς δύναται νὰ σχηματίζεται καὶ περιφραστικῶς, διὰ τῶν ἐπιρρημάτων *magis* μᾶλλον καὶ *maxime* μάλιστα μετὰ τοῦ θετικοῦ βαθμοῦ τοῦ ἐπιθέτου :

dubius ἀμφίβολος, *magis dubius* μᾶλλον ἀμφίβολος ἀμφιβολώτερος
maxime dubius μάλιστα ἀμφίβολος, ἀμφιβολώτατος.

Οὕτω κανονικῶς σχηματίζουσι τὸ συγκριτικὸν καὶ ὑπερθετικὸν ἐκεῖνα ἐκ τῶν ἐπιθέτων εἰς —*us*, ὅσα πρὸ τοῦ —*us* ἔχουσι φωνῆν, π. χ. *dubius*, *pīus* εὐσεβής, *idoneus* ἐπιτήδειος, *vacuus* κενός, *arduus* ἀνάντης, *necessarius* ἀναγκαῖος ..

¹ Ὁ λόγος τῆς ἀνωμαλίας ταύτης εἶναι ὅτι τὰ συγκριτικὰ καὶ ὑπερθετικὰ τῶν τοιούτων ἐπιθέτων, καὶ τοῦ *providus*, ἐσηματίσθησαν ἐξ ἀπαρχαιοθέντων θετικῶν ληγόντων εἰς —*ens* Gen. —*entis* : *maledicentis* *maledicent-ior*... *benevolens* *benevolent-is* *benevolent-ior*...

Σημ. Τὰ εἰς —quus λήγοντα σχηματίζουσι μονολεκτικῶς τὸ συγκριτικὸν καὶ ὑπερθετικόν: antiquus ἀρχαῖος antiquior antiquissimus.

§ 66. Ἀνώμαλα συγκριτικὰ καὶ ὑπερθετικά.

bonus ἀγαθός	melior ἀμείνων	optimus ἄριστος
malus κακός	pejor χείρων	pessimus χείριστος
magnus μέγας	major μείζων	maximus μέγιστος
parvus μικρός, ὀλίγος	minor ἐλάσσων, ἥσσων	minimus ἐλάχιστος ὀλίγιστος
multi πληθ. πολλοὶ	plures πλείονες	plurimi πλεῖστοι
multum πολὺ	plus πλεόν	plurimum πλεῖστον
nequam οὐδαμινός	nequior οὐδαμινώτερος	nequissimus οὐδαμινώτατος
(homo) frugi χρηστός	frugalior	frugalissimus

§ 67. Ἐπίθετα ἑλλείποντα κατὰ τινα βαθμὸν.

θετικὸν	συγκριτικὸν	ὑπερθετικὸν
(citra)	citerior ὁ ἐπὶ τάδε, πρὸς τὸ μέρος μας	citimus ὁ ἐπὶ τάδε ἐγγύτατος
(ultra)	ulterior ὁ πέραν	ultimus ὁ πέραν ἔσχατος
(prope)	propior ἐγγύτερος	proximus ἐγγύτατος
(intra)	interior ἐνδότερος, ἐσώτερος	intimus ἐνδότερος, ἐσώτατος
	deterior χείρων, ὑποδεέστερος	detrerimus χείριστος, κακώτατος
	prior πρότερος	primus πρῶτος
	potior κρείσσων	potissimus κράτιστος
	ocior ὠκύτερος	ocissimus ὠκύτατος
diversus διάφορος		diversissimus διαφορώτατος
falsus ψευδής		falsissimus
inclitus ὀνομαστός		inclitissimus
meritus ὁ προσενηγκῶν ὑπηρεσίας, ὁ ἄξιός τινος γειόμενος		meritissimus

novus νέος πρόσφα-	recentior	novissimus ἔσχατος
τος		τελευταῖος (πρὸς τὸ μέρος μας)
sacer ἱερός	sanctior	sacer·rimus
vetus παλαιός	vetustior	veter·rimus
adolescens νεανίας	adulescentior	
juvenis νέος	juvenior καὶ junior	
senex γέρον	senior γεροντότερος	
alacer ζωηρός	alacrior	
diuturnus χρόνιος	diuturnior	
longinquus μακρός	longinquior	
propinquus ὁ ἐγγύς	propinquior	
optimus πιμελής	optimior	
.		

§ 68. Abundantia. Τέσσαρα ἐπίθετα ἔχουν διπλοῦν ὑπερθετικόν :

[extērus] -a -um	exterior ὁ ἐξώτερος	extrēmus καὶ extī-
ὁ ἔξω		mus ὁ ἐξώτατος
[infērus] -a -um	inferior ὁ κατωτέρω	infīmus καὶ īmus ὁ
ὁ κάτω εὐρισκόμενος	εὐρισκόμενος	κατωτάτω εὐρισκόμενος
[supērus] -a -um	superior ὁ ἀνωτέρω	suprēmus καὶ sum-
ὁ ἄνω εὐρισκόμενος	εὐρισκόμενος	mus ὁ ἀνωτάτω εὐρι-
		σκόμενος
[postērus] -a -um	posterior ὁ μεταγε-	postrēmus καὶ postū-
ὁ ὕστερον ἀκολουθῶν	νέστερος	mus ὁ τελευταῖος ἀκο-
		λουθῶν, ὁ ἔσχατος

§ 69. Ὡς ἐν τῇ ἑλληνικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ λατινικῇ, τὰ ἐπίθετα τὰ σημαίνοντα

ῥῆλην, π. χ. χρυσοῦς aureus, σιδηροῦς ferreus...

χρόνον, π. χ. ἑωθινὸς matutīnus, ἑσπερινὸς vespertīnus...

καταγωγὴν, π. χ. ῥωμαῖος romanus...

τελείαν ἢ ἀρνητικὴν ἔννοιαν, π. χ. omnipōtens παντοδύναμος...

immortālis ἀθάνατος, mortālis θνητός...

δὲν σχηματίζουν συγκριτικὸν καὶ ὑπερθετικόν.

Σύγκρισις ἐπιρρημάτων.

§ 70. Ὡς ἐν τῇ ἑλληνικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ λατινικῇ συγκριτικὸν καὶ ὑπερθετικὸν βαθμὸν σχηματίζουν καὶ τὰ ἐπιρρήματα τὰ παραγόμενα ἐξ ἐπιθέτων.

§ 71. Ὁ συγκριτικὸς βαθμὸς τῶν ἐπιρρημάτων λήγει εἰς—ius (εἶναι δηλ., ὅπως καὶ εἰς τὴν ἑλληνικὴν, αὐτὴ ἢ αἰτιατικὴ τοῦ ἐνικού τοῦ οὐδεν. συγκρ.) ὁ δὲ ὑπερθετικὸς σχηματίζομενος ἐκ τοῦ ὑπερθετικού βαθμοῦ τοῦ ἐπιθέτου λήγει εἰς -e (ἢ σπανίως εἰς -o ἢ εἰς -um) recte ὀρθῶς rectius ὀρθότερον rectissime ὀρθότατα bene καλῶς, εὖ melius ἀμεινον optime ἄριστα male κακῶς pejus χεῖρον pessime κάκιστα merito ἀξίως acrius δεξιότερον meritissime ἀξιότατα acriter δεξέως acilium εὐκολώτερον acerrime δεξιότατα facile εὐκόλως facilius εὐκολώτερον facillime εὐκολώτατα misere ἀθλιῶς miserius ἀθλιώτερον miserrime ἀθλιώτατα benevolenter εὐμενῶς benevolentius εὐμενέστερον benevolentissime εὐμενέστατα

Προβλ. ἀκόμη καί: saepe πολλάκις saepius πλεονάκις saepissime πλειστάκις diu ἐπὶ πολὺν χρόνον diutius ἐπὶ πλείονα χρόνον diutissime ἐπὶ πλείστον χρόνον

καὶ περιφραστικῶς: dubie ἀμφιβόλως magis dubie ἀμφιβολώτερον maxime dubie ἀμφιβολώτατα.

καὶ τὰ ἀνωμαλότερα: multum πολὺ plus πλέον plurimum πλεῖστον paulum ὀλίγον minus ἥτιον minime ἐλάχιστα, ἥκιστα prius πρότερον primum καὶ primo } πρῶτον magno opere μεγάλως magis μᾶλλον maxime μάλιστα

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄.

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

§ 72. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τὰ ἀριθμητικὰ εἶναι: α' ἀπόλυτα numeralia cardinalia β' τακτικά » ordinalia γ' διανεμητικά » distributiva δ' πολλαπλασιαστικά » multiplicativa ε' ἀναλογικά » proportionalia ζ' ἀριθμητικά ἐπιρρήματα » adverbia numeralia ¹

¹ Οὐσιαστικά ἀριθμητικά δὲν εἶχε σχηματίσει ἡ δόκιμος λατινικὴ γλῶσσα

α' Ἀπόλυτα

Β' Τακτικά.

1 I	unus-a-um εἷς μία ἕν	primus-a-um πρῶτος
2 II	duo -ae -o δύο	secundus -a -um ἡ alter -era ἕρυν δεύτ.
3 III	tres tria τρεῖς τρία	tertius -a -um τρίτος
4 IV (IIII)	quattuor	quartus
5 V	quinque	quintus
6 VI	sex	sextus
7 VII	septem	septimus
8 VIII	octo	octāvus
9 IX	novem	nonus
10 X	decem	decimus
11 XI	undécim	undecimus
12 XII	duodecim	duodecimus
13 XIII	tredecim	tertius decimus
14 XIV	quattuordecim	quartus decimus
15 XV	quindecim	quintus decimus
16 XVI	sedecim	sextus decimus
17 XVII	septendecim	septimus decimus
18 XVIII	duodeviginti	duodevicesimus
19 XIX	undeviginti	undevicesimus
20 XX	viginti	vicesimus
21 XXI	viginti unus	vicesimus primus
22 XXII	viginti duo	vicesimus secundus ἡ vicesimus alter
25 XXV	viginti quinque	vicesimus quintus
28 XXVIII	duodetriginta	duodetricesimus
29 XXIX	undetriginta	undetricesimus
30 XXX	triginta	tricesimus
40 XXXX (XL)	quadraginta	quadragessimus
50 L	quinquaginta	quingagesimus
60 LX	sexaginta	sexagesimus
70 LXX	septuaginta	septuagesimus
80 LXXX	octoginta	octogesimus
90 LXXXX (XC)	nonaginta	nonagesimus

100 C	centum	centesimus
101 CI	centum unus	centesimus primus
102 CII	centum duo	centesimus secundus
		ἢ centesimus alter
110 CX	centum decem	centesimus decimus
120 CXX	centum viginti	centesimus vicesimus
125 CXXV	centum viginti quinque	centesimus vicesimus quintus
200 CC	ducenti -ae -a	ducesimus
300 CCC	trecenti -ae a	trecesimus
400 CCCC	quadringenti -ae -a	quadringentesimus
500 D (ID)	quingenti -ae a	quingentesimus
600 DC	sescenti -ae -a	sescesimus
700 DCC	septingenti -ae -a	septingentesimus
800 DCCC	octingenti -ae -a	octingentesimus
900 DCCCC ἢ CM	nongenti -ae -a	nongentesimus
1000 M	mille	millesimus
2000 MM	duo milia	bis millesimus
3000 MMM	tria milia	ter millesimus
5000 IDDD	quinque milia	quinquies millesimus
10000 CCIDDD	decem milia	decies millesimus
50000 IDDDD	quinquaginta milia	quinquagies millesimus
100000 CCCIDDDD	centum milia	centies millesimus

γ' Διαμεμητικά

δ' Ἐπιρρήματα

1 singŭli-ae a ἀνὰ ἕνα	semel ἅπαξ
2 bini-ae -a ἀνὰ δύο κλπ.	bis δις
3 terni ἢ trini -ae -a	ter
4 quaterni	quater
5 quini	quinquies
6 seni	sexies
7 septēni	septies
8 octōni	octies
9 novēni	novies
10 deni	decies

11 undēni	undecies
12 duodēni	duodecies
13 terni deni	terdecies
14 quaterni deni	quater decies
15 quini deni	quinq̄ues decies ἢ quindecies
16 seni deni	sexies decies ἢ sedecies
17 septeni deni	septies decies
18 octoni deni ἢ duodevi- cēni	octies decies ἢ duodevicies
19 novēni deni ἢ undevi- cēni	novies decies ἢ undevicies
20 vicēni	vicies
21 vicēni singuli	vicies semel ἢ semel et vicies
22 viceni bini	vicies bis ἢ bis et vicies
25 viceni quini	vicies quinq̄ues ἢ quinq̄ues
28 duodetricēni	duodetricies et vicies
29 undetricēni	undetricies
30 tricēni	tricies
40 quadragēni	quadragies
50 quinquagēni	quinq̄uagies
60 sexagēni	sexagies
70 septuagēni	septuagies
80 octogēni	octogies
90 nonagēni	nonagies
100 centēni	centies
101 centeni singuli	centies semel
1 2 centeni bini	centies bis
110 centeni deni	centies decies
120 centeni viceni	centies vicies
125 centēni viceni quini	centies vicies quinq̄ues
200 ducēni	ducenties
300 trecēni	trecenties
400 quadringeni	quadringenties
500 quingeni	quingenties
600 sesceni	sescenties
700 septingeni	septingenties

800 octingeni	octingenties
900 nongeni	nongenties
1000 singula milia	millies
2000 bina milia	bis millies
3000 terna milia	ter millies
5000 quina milia	quingies millies
10000 dena milia	decies millies
50000 quinquagēna milia	quingagies millies
100000 centena milia	centies millies

ε' Πολλαπλασιαστικά

simplex ἀπλοῦς
duplex διπλοῦς
triplex τριπλοῦς
quadruplex τετραπλοῦς
quincuplex πενταπλοῦς
septemplex ἑπταπλοῦς
—
decemplex δεκαπλοῦς
centuplex ἑκατονταπλοῦς

στ' Ἀναλογικά

simplicus ἀπλοῦς
duplus διπλάσιος
triplicus τριπλάσιος
quadruplicus τετραπλάσιος
—
—
octuplus ὀκταπλάσιος
—
—

§ 73. Παρατηρήσεις

Ἀπόλυτα—Τακτικά

1. Ἐκ τῶν ἀπολύτων κλίνονται τὸ unus una unum ἐν τῷ ἐνικῷ καὶ πληθυντικῷ, τὸ duo duae duo καὶ tres tria ἐν μόνῳ τῷ πληθυντικῷ· ἔτι δὲ καὶ αἱ ἑκατοντάδες ducenti-ae-a, trecenti-ae-a κλπ. ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ, ὡς ἐπίθετα τριγενῆ καὶ τρικατάληκτα τῆς α' καὶ β' κλίσεως¹.

¹ Ἐννοεῖται ὅτι τὸ unus duo tres κλίνονται καὶ ὅταν ἀποτελοῦν μέρος συνθέτου ἀριθμοῦ, οὗ τὸ ἄλλο σύνθετον δὲν κλίνεται π. χ. unius et viginti militum, duobus et triginta hominibus..., ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐν τοῖς duodecim duodeviginti duodetriginta κτλ.

Singularis

Pluralis

Nom.	unus	una	unum	uni	unae	una
Gen.	unius	unius	unius	unorum	unarum	unorum
Dat.	uni	uni	uni	unis	unis	unis
Acc.	unum	unam	unum	unos	unas	una
Voc.	une	una	unum	uni	unae	una
Abl.	uno	unā	uno	unis	unis	unis

Σημ. Διὰ τὴν γενικὴν unius καὶ δοτικὴν uni ἰδὲ § 29, 1.

Nom.	duo	duae	duo	tres	ἄρσ. θηλ., οὐδ.	tria
Gen.	duorum	duarum	duorum			trium
Dat.	duobus	duabus	duobus			tribus
Acc.	duos ἢ duo	duas	duo	tres		tria
Abl.	duobus	duabus	duobus			tribus

Τὸ unus una unum σχηματίζει πληθυντικὸν ἀριθμὸν

α') ὅταν συνάπτηται μετὰ οὐσιαστικῶν, τὰ ὁποῖα εἶναι πληθυντικὰ μόνον (pluralia tantum § 54, 6 π.χ. unae nuptiae εἰς γάμος, una castra ἐν στρατόπεδον, —

β) ὅταν σημαίνει μόνος: uni Suebi μόνοι οἱ Σουηβοί, —

γ') ὅταν σημαίνει ὁ αὐτός, ὁ ἴδιος: Lacedaemonii septingentos annos unis moribus et legibus nunquam mutatis vivunt οἱ Λακεδαιμόνιοι (ἐπὶ) ἑπτακόσια ἔτη μὲ τὰ αὐτὰ ἦθη καὶ μὲ νόμους οὐδέποτε μεταβληθέντας ζῶσι, —

δ') ὅταν σημαίνει οἱ μὲν, ἐν τῇ ἀντιθέσει uni — alteri οἱ μὲν — οἱ δέ.

2. Τὰ τακτικὰ εἶναι τρικατάληκτα κλινόμενα κατὰ τὴν α' καὶ β' κλίσειν.

3. Οἱ σύνθετοι ἀριθμοὶ ἐκφέρονται, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, εἴτε προτασσομένου τοῦ μικροτέρου καὶ ἐπιτασσομένου τοῦ μεγαλυτέρου μετὰ τοῦ et, εἴτε προτασσομένου τοῦ μεγαλυτέρου καὶ ἐπιτασσομένου τοῦ μικροτέρου μετὰ τοῦ et (ac ἢ atque) ἢ καὶ ἄνευ αὐτοῦ: unus et viginti ἢ viginti unus, centum (et) decem, centesimus vice-simus quintus.

Σημ. α' Ἐπὶ πολυσυνθέτων ἀριθμῶν συνήθως προτάσσονται κατὰ σειρὰν οἱ μεγαλύτεροι καὶ ἔπονται οἱ μικρότεροι: quinque milia sescenti viginti sex milites 5626 στρατιῶται.

Σημ. β' Ἐν τοῖς τακτικοῖς συνθέτοις ἀριθμοῖς ἀντὶ *primus et vicesimus* κτλ. λέγεται σὺνηθέστερον *unus et vicesimus, unus et sexagesimus, unus et centesimus*.

4. Οἱ μετὰ τοῦ 8 καὶ 9 σύνθετοι ἀριθμοὶ (18, 19, 28, 29, 38, 39 κτλ.) ἐκφέρονται συνήθως δι' ἀφαίρεσεως ἀπὸ τῆς ἀμέσως ἐπομένης δεκάδος : *duodeviginti* ἀρχ. ἑλλην. **δυοῖν δέοντα εἴκοσι**, 18-*undetriginta* ἐνὸς **δέοντα τριάκοντα**, 29, *anno duodeoctogesimo* τῷ ἑβδομηκοστῷ ὀγδόφ' ἔτει.

5. Τὸ *mille* (χίλιοι -αι-α) εἶναι κανονικῶς ἐπίθετον ἄκλιτον, τὸ δὲ *milía* (χιλιάς) εἶναι οὐσιαστικὸν ἀπαντῶν ἐν μόνῳ τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ καὶ κλινόμενον ὡς τὸ οὐδέτερον *tria*.

Διανεμητικά — Ἐπιρρήματα.

Σημ. Ἡ λατινικὴ γλῶσσα ἔχει, ὡς βλέπομεν, ἰδιαιτέρους μονολεκτικοὺς τύπους ἀριθμητικῶν εἰς δήλωσιν τῆς ἀριθμητικῆς διανομῆς, τὰ *διανεμητικά*, ἐν ᾗ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα δηλοῖ τὴν διανομὴν ἤτοι διὰ συνθέσεως τῶν ἀπολύτων μετὰ τῆς προθέσεως *σύν* : σύνδυο, σύντρεις κλπ., ἢ διὰ τῆς προθέσεως *ἀνά* ἢ *κατὰ* μετὰ τῶν ἀπολύτων πάλιν : ἀνά τέσσαρας, κατὰ πέντε.

6. Τὰ διανεμητικά ἀπαντῶσι συνήθως ἐν τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ καὶ κλίνονται ὡς τρικατάληκτα ἐπίθετα κατὰ τὴν α' καὶ β' κλίσει, μετὰ γεν. πληθ. συνήθως εἰς—*um* (ἀντι—*orum* καὶ—*arum*) πλὴν τοῦ *singuli*, ὅπερ ἔχει κανονικῶς πάντοτε *singulorum* *singularum*.

7. Τὰ διανεμητικά πλὴν μόνου τοῦ *singuli* -ae -a εἶναι ἐν χρήσει καὶ ἀντὶ τῶν ἀπολύτων, ὅταν συνάπτωνται μετὰ οὐσιαστικοῦ ἀπαντῶντος ἐν μόνῳ τῷ πληθυντικῷ ἀριθμῷ (*plurale tantum*): *binas nuptias* δύο γάμοι.

8. Τὰ ἀριθμητικά ἐπιρρήματα, πλὴν τῶν τεσσάρων πρώτων *semel bis ter quater*, τὰ λοιπὰ λήγουν εἰς — *ies* (ἀρχαιότερον καὶ δοκιμώτερον εἰς *-iens*).

Πολλαπλασιαστικά — Ἀναλογικά.

9. Τὰ μὲν πολλαπλασιαστικά εἶναι μονοκατάληκτα ἐπίθετα τῆς γ' κλίσεως, τὰ δὲ ἀναλογικά τρικατάληκτα τῆς α' καὶ β' κλίσεως.

§ 74. Κλασματικοὶ ἀριθμοί :

$$\frac{1}{2} = \text{dimidia pars}$$

$$\frac{2}{3} = \text{duae (tertia) partes}$$

$$\frac{1}{3} = \text{tertia pars}$$

$$\frac{3}{4} = \text{tres (quartae) partes}$$

$$\frac{1}{4} = \text{quarta pars}$$

$$\frac{9}{10} = \text{novem (decimae) partes}$$

$$\frac{1}{10} = \text{decima pars}$$

$$\frac{5}{8} = \text{quinque octavae partes}$$

μεικτοί :

$$\frac{3}{5} = \text{quinque et tres quintae partes}$$

§ 75. Ἀριθμητικὰ σημεῖα :

I = 1. V = 5. L = 50. C = 100. D = 500. M = 1000.

1. Πᾶς μικρότερος ἀριθμὸς (σημεῖον) γραφόμενος ἀμέσως μετὰ μεγαλύτερον ἢ ἴσος μετὰ ἴσον σημαίνει πρόσθεσιν VI = (5+1) 6. XV = (10+5) 15, XX = (10+10) 20, LXXV = (50+10+10+5) 75, M.DCCC.XXI = (1000+500+100+100+100+10+10+1) 1821.

Γραφόμενος δὲ ὁ μικρότερος ἀμέσως πρὸ τοῦ μεγαλύτερου σημαίνει ἀφαίρεσιν : IV = (5-1) 4, IX = (10-1) 9, X.IX = (10+10-1) 19, XL = (50-10) 40, XC.VI = 100-10+5+1) 93, M.CM.VI = (1000+1000-100+5+1) 1906.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ.

ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

§ 76. Αἱ ἀντωνυμίαι (pronomina) εἶναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ :

α') προσωπικαὶ (pronomina personalia)

β') κτητικαὶ (pron. possessiva)

γ') δεικτικαὶ (pron. demonstrativa)

δ') ἀναφορικαὶ (pron. relativa).

ε') ἐρωτηματικαὶ (pron. interrogativa), καὶ

ς') ἀόριστοι (pron. indefinita).

Σημ. Αὐτοπαθεῖς καὶ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίας ἡ λατινικὴ γλῶσσα δὲν εἶχεν ἰδιαιτέρας, ὡς εἶχεν ἡ ἐλληνικὴ, πῶς δὲ ἐδήλου τὴν αὐτοπάθειαν καὶ ἀλληλοπάθειαν, λέγεται ἐν τῷ συντακτικῷ.

α' Προσωπικά.

A' προσ.	B' προσ.	Γ' προσ.
<i>Singularis</i>		
Nom. ego	tu	—
Gen. mei	tui	sui
Dat. mihi (mi)	tibi	sibi
Acc. me	te	se
Voc. —	tu	—
Abl. me	te	se

Pluralis

Nom. nos	vos	—
Gen. nostri και nostrum	vestri και vestrum	sui
Dat. nobis	vobis	sibi
Acc. nos	vos	se
Voc. —	vos	—
Abl. nobis	vobis	se

Ἡ τοῦ γ' προσώπου ἀντωνυμία sui sibi se εἶναι ἐν χρήσει μόνον ἐπὶ αὐτοπαθείας, διὸ καὶ ὀνομάζεται pronomen reflexivum (αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία) καὶ στερεῖται ὀνομαστικῆς (ὡς καὶ αἱ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης αὐτοπαθεῖς).

Εἰς δὴλωσιν τοῦ γ' προσώπου λαμβάνονται αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι, is ille iste κτλ.¹

Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι προσλαμβάνουν εἰς πάντας τοὺς ἄλλους τύπους, **πλὴν τοῦ tu και τῆς γεν. πληθ. τοῦ α' και β' προσ.**, τὴν συλλαβὴν -met εἰς ἔμφασιν: egomet *ἔγωγε, vosmet, semet.

Τὸ tu ἐπιτείνεται διὰ τοῦ -te: tute σύγε, ἢ διὰ τοῦ -te και -met μαζί: tutemet (ἢ tutimet).

Αἱ αἰτιατικαὶ καὶ ἀφαιρετικαὶ me te se ἐπιτείνονται καὶ διὰ διπλασιασμοῦ: meme ἐμέγε, tete σέγε, sese ἑαυτόν γε²

β' Κτητικά. Ἐκ τῶν θεμάτων (me- tu- su- nos- ves-) τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν σχηματίζονται αἱ **κτητικά** ἀντωνυμίαι (pron. possessiva):

¹ Πότε λαμβάνεται ἡ is, πότε ἡ ille κτλ. διδάσκει τὸ συντακτικόν.

² Πολλάκις οὐδεμίαν ἔμφασιν ἔχουν οἱ διπλασιαζόμενοι οὔτοι τύποι.

1. me-us	me-a	me-um	ἐμός-ή-ον
2. tu-us	tu-a	tu-um	σός σή σόν
3. su-us	su-a	su-um	ὁ, ἡ, τὸ ἑαυτοῦ ἑαυτῆς, ἑαυτοῦ, ὁ ἡ τὸ ἑαυτῶν
4. nos-ter	nos-tra	nos-trum	ἡμέτερος-α-ον
5. ves-ter	ves-tra	ves-trum	ὕμέτερος-α-ον
(voster	vostra	vos-trum	ἀρχαϊκῶς)

Πᾶσαι κλίνονται ὡς τὰ τρικατάληκτα ἐπίθετα τῆς α' καὶ β' κλίσεως.

Σημ. Ἡ γενικὴ πληθυντικὴ τοῦ ἀρσενικοῦ εὗρηται ἀρχαϊκῶς καὶ εἰς -um ἢ -om ἐσχηματισμένη ἀντὶ -orum: maiorum meum, maiorum suum, vestrum familiarium.

Ἡ ἐνικὴ κλητικὴ τοῦ ἀρσ. meus εἶναι ἢ meus (ὁμοία τῇ ὀνομαστικῇ): meus ocellus, meus animus, ἢ mi: mi fili υἱέ μου.

Εἰς τὰς κτητικὰς ἀντωνυμίας προστίθεται εἰς ἔμφασιν ἢ συλλαβὴ -met (ὡς καὶ εἰς τὰς προσωπικὰς) ἢ ἡ -pte: meamet facta mihi diere liceat τὰ ἐμά γε αὐτοῦ κατορθώματα ἐξέστω μοι λέγειν sua-pte manu τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ χειρί.

* § 77. Ἐκ τοῦ θέματος τοῦ noster καὶ vester ἐσχηματίσθησαν τὰ σημαίνοντα τὴν πατρίδα μονοκατάληκτα ἐπίθετα nostras γενικὴ nostrātis ἡμεδαπός, καὶ vestras γεν. vestrātis ὑμεδαπός, γεν. πληθ. nostratium vestratium.

* Ταῦτα ὡς καὶ τὸ ἐρωτηματικὸν cuius? ποδαπός; οἱ λατῖνοι γραμματικοὶ ἐκάλουν nomina patria.

γ' Δεικτικά :

1. hic haec hoc ὅδε ἦδε τόδε.

	<i>Singularis</i>			<i>Pluralis</i>		
Nom.	hic	haec	hoc	hi	hae	haec
Gen.		huius		horum	harum	horum
Dat.		huic			his	
Acc.	hunc	hanc	hoc	hos	has	haec
Abl.	hōc	hāc	hōc		his	

2. ille illa illud ἐκεῖνος -η -ο.

Singularis

Pluralis

Nom.	ille	illa	illud	illi	illae	illa
Gen.		illius(illius)		illorum	illarum	illorum
Dat.		illi			illis	
Acc.	illum	illam	illud	illos	illas	illa
Abl.	illō	illā	illō		illis	

3. iste ista istud αὐτός -ῆ -ό.

Singularis

Pluralis

Nom.	iste	ista	istud	isti	istae	ista
Gen.		istius(istius)		istorum	istarum	istorum
Dat.		isti			istis	
Acc.	istum	istam	istud	istos	istas	ista
Abl.	istō	istā	istō		istis	

4. is ea id οὗτος αὕτη τοῦτο.

Singularis

Pluralis

Nom.	is	ea	id	ei,ii,i	eae	ea
Gen.		eius		eorum	earum	eorum
Dat.		ei			eis, iis, is	
Acc.	eum	eam	id	eos	eas	ea
Abl.	eō	eā	eō		eis, iis, is	

5. idem eadem idem ὁ αὐτός ἡ αὐτή τὸ αὐτό.

Singularis

Nom.	idem	eadem	idem
Gen.		eiusdem	
Dat.		eidem	
Acc.	eundem	eandem	idem
Abl.	eodem	eadem	eodem

6. Κακρεῖδη, Λατινικὴ Γραμματικὴ. Ἐκδόσις Γ΄.

Pluralis

Nom.	eīdem, iīdem,	eaedem	eādem
Gen.	eorundem	earundem	eorunde
Dat.		eīdem, iīdem isdem	
Acc.	eosdem	easdem	eādem
Abl.		eīdem, iīdem isdem	

Σημ. Ἡ idem eadem idem ἔχει σχηματισθῆ ἐκ τῆς is ea καὶ τοῦ ἀκλίτου dem.

6. ipse ipsa ipsum αὐτός ὁ ἴδιος αὐτῆ ἢ ἰδία αὐτὸ τὸ ἴδιον.

Singularis

Pluralis

Nom.	ipse ipsa ipsum	ipsi ipsae ipsa
Gen.	ipsius (ipsius)	ipsorum ipsarum ipsorum
Dat.	ipsi	ipsis
Acc.	ipsum ipsam ipsum	ipsos ipsas ipsa
Abl.	ipsō ipsā ipsō	ipsis

7. alter altera alterum ὁ ἕτερος ἡ ἑτέρα τὸ ἕτερον.

Singularis

Nom.	alter	altera	alterum
Gen.		alterius (alterius)	
Dat.		alteri	
Acc.	alterum	alteram	alterum
Abl.	altero	altera	altero

Pluralis

Nom.	alteri	alterae	altera
Gen.	alterorum	alterarum	alterorum
Dat.		alteris	
Acc.	alteros	alteras	altera
Abl.		alteris	

8. talis (ἄρσ. θηλ.) tale (οὐδ.) τοιοῦτος -αὐτῆ -οῦτον, ἐπίθετον γ' κλίσεως δικατάληκτον.

9. tantus tanta tantum τηλικούτος -αὐτῆ -οῦτον, ἐπίθετον τρι-κατάληκτον α' καὶ β' κλίσεως,

10. tot (ἄκλιτον) τοσοῦτοι -αῦται -αῦτα.
 11. totīden (ἄκλιτον) ἕτεροι τοσοῦτοι κτλ.

δ'. **Ἀναφορικά.**

1. qui quae quod ὅς ἢ ὅ.

<i>Singularis</i>			<i>Pluralis</i>		
Nom. qui	quae	quod	qui	quae	quae
Gen.	cuius		quorum	quarum	quorum
Dat.	cui			quibus(quis)	
Acc. quem	quam	quod	quos	quas	quae
Abl. quō	quā	quō		quibus(quis)	

Ὅς ἀφαιρετικὴ τοῦ ἐνικοῦ ἦτο ἐν χρήσει καὶ ὁ τύπος qui, κοινὸς καὶ διὰ τὰ τρία γένη.

2. qualis (ἀρσ. θηλ.) quale (οὐδ.) οἷος, ἐπίθετον δικατάληκτον.
 3. quantus -a -um ἡλίκος ἐπίθετον τρικατάληκτον.
 4. uter ultra utrum ὁπότερος. Ἐπίθετον τρικατάληκτον μετὰ ἐνικῆς γενικῆς utrius καὶ δοτ. utri. Ἴδὲ § 29, 1.
 5. quot (ἄκλιτον) ὅσοι.

Σημ. Προστιθεμένου τοῦ μορίου -cunque εἰς τὰς ἀνωτέρω ὀριστικὰς ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας (pronomina relativa definita) σχηματίζονται αἱ ἐξῆς ὀριστικοὶ ἀναφορικὰ ἀντωνυμίαι (pron. relativa indefinita), αἵτινες κλίνονται ὡς καὶ αἱ ὀριστικαὶ ἀκλίτου μένοντος τοῦ -cunque.

7. quicumque quaecunque quodcunque ὅστισδήποτε, γεν. cuiuscunque δοτ. cuicumque κτλ.
 7. qualiscunque qualecunque οἷοσδήποτε.
 8. quantuscunque quantacunque quantumcunque ὅσονδήποτε μέγας.

10. quocunque ὅσοιδήποτε.

Τούτοις προσθετέα καὶ ἡ δι' ἐπαναλήψεως γενομένη

11. quotquot ὅσοιδήποτε, ὅσοι ὅσοι.

Ἐκ τοῦ θέματος τῆς qui quae quod γίνεται ἡ κτητικὴ ἀναφορικὴ

12. cuius cuiā cuium· cuiā res οὐ, ἧς, ὧν τὸ πρᾶγμα, cui periculum οὐ, ἧς, ὧν ὁ κίνδυνος¹.

ε' Ἐρωτηματικά.

1. quis? (ἄρσ. θηλ.) quid? (οὐδ.) τίς; τί; οὐσιαστική συνήθη

	<i>Singularis</i>		<i>Pluralis</i>		
Nom.	quis	quid	qui	quae	quae
Gen.	cuius		κτλ.	ὡς ἡ ἀναφορική	
Dat.	cui (quoi)				
Acc.	quem	quid			
Abl.	quō (qui)				

2. qui? quae? quod? ποῖος; ποῖός τις; ἐπιθετική συνήθη κλίνεται ὡς ἡ ἀναφορική qui quae quod.

3. uter? utra? utrum? πότερος;

4. quantus? quanta? quantum? πηλίκος; } ἑκάστη κλίνεται

5. qualis? quale? ποῖός τις; } ὡς ἡ ἀντίστοιχο

6. quot? πόσοι; (ἄκλιτον). } ἀναφορική.

7. quisnam? quidnam? τίς δή; κλίνεται μόνον, τὸ quis, qui τὸ δὲ -nam ἄκλιτον, γεν. cuius-nam δοτ. cui-nam κτλ.

8. quinam? quae-nam? quodnam? ποῖος δή; κλίνεται μόνον τὸ qui quae quod, τὸ nam ἄκλιτον (γεν. cuiusnam...).

§ 78. Ἐκ τοῦ θέματος cu- τῆς ἐρωτηματικῆς qui quae quod ἔχει σχηματισθῆ ἡ κτητική ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία cuius? cuiā cuium? : cuiā vox? ποία φωνή; τίνος φωνή; Ἐκ ταύτης δὲ ἡ cuias? γεν. cuiātis? ποδαπός;

στ'. Ἀόριστοι.

Αἱ ἀόριστοι ἀντωνυμῖαι εἶναι δύο εἰδῶν οὐσιαστικά καὶ ἐπιθετικά, καὶ αἱ μὲν πρῶται κλίνονται ὡς ἡ οὐσιαστικὴ ἐρωτηματικὴ quis quid μὲ μικρὰς τινὰς παραλλαγὰς, αἱ δὲ ἐπιθετικά ὡς ἡ ἐπιθετικὴ ἐρωτηματικὴ qui quae quod μὲ μικρὰς τινὰς ἐπίσης παραλλαγὰς.²

¹ Ἐπειδὴ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ δὲν ὑπάρχει ἀνάλογος ἀναφορικὴ κτητικὴ ἀντωνυμία, τὸ cuius cuiā cuium πρέπει νὰ ἐξηγητῆ διὰ γενικῆς (ἐνικῆς ἢ πληθυντικῆς) τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας οὗ, ἧ, ὧ.

² Δὲν εἶναι πάντοτε ἀκριβὴς καὶ διακεκριμένη ἡ χρῆσις τῶν οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθετικῶν ἀορίστων ἀντωνυμιῶν· περὶ τούτου λόγος ἀκριβέστερος γίνεται ἐν τῷ συντακτικῷ· ἡμεῖς χάριν τῆς κλίσεως διεκρίναμεν οὐσιαστικὰ καὶ ἐπιθετικὰ ἀορίστους ἀντωνυμῖας.

Οὐσιαστικά

1. aliquis aliqua ἢ aliquae ali-
quid τίς, τί. Gen. alicuius.
Dat. alicui. Τοῦ οὐδετέρου ἢ
πληθυντικῆ ὄν. καὶ αἰτ. εἶναι
aliqua.

2. quis quae ἢ qua quid τίς, τί.
Gen. cuius κτλ. Τοῦ οὐδετέ-
ρου ἢ πληθ. ὄνομ. καὶ αἰτιατικῆ
συνηθέστερον qua ἢ quae.

Τῶν ἐφεξῆς ἀντωνυμιῶν κλίνεται μόνον τὸ ἀ μέρος quis- quae-
quid- ἢ qui- quae- quod-, μένει δὲ ἄκλιτον τὸ β' μέρος -quam -que
-riam -dam -libet -vis.

3. quisquam quidquam ἢ quic-
quam τίς, τί. Gen. cuius-
quam. Dat. cuiquam. Acc.
quemquam quidquam. Abl.
quoquam. Ὁ πληθυντικὸς ἐλ-
λείπει.

4. quisque quaeque quidque
ἕκαστος -η -ον. Gen. cui-
usque κτλ.

5. quispiam quaequam quid-
piam τίς, τί. Gen. cuius-
piam. Dat. cuiquam κτλ.

6. quivis quaevis quidvis ὅστις
βούλει, ὅστισδήποτε. Gen. cui-
usvis. Dat. cuivis κτλ.

7. quilibet quaelibet quidlibet
ὅστισδήποτε. Gen. cuiuslibet
κτλ.

8. quidam quaedam quiddam
τίς.

Ἐπιθετικά

1. aliqui aliqua aliquod τίς, τί.
Gen. alicuius. Dat. alicui. Τὸ
θηλυκὸν καὶ τοῦ οὐδετέρου ἢ
πληθ. ὄνομ. καὶ αἰτ. εἶναι ali-
qua.

2. qui quae ἢ qua quod τίς, τί.
Gen. cuius Dat. cui κ.λ.π.
Ἡ ὀνομαστικῆ καὶ αἰτιατικῆ
πληθυντικῆ τοῦ οὐδετέρου συ-
νηθέστερον qua ἢ quae.

4. quisque quaeque quidque
ἕκαστος ἐκάστη ἕκαστον.

5. quispiam quaequam quod-
piam. Gen. cuiuspiam κτλ.

6. quivis quaevis quodvis ὅστις
βούλει, ὅστισδήποτε, ὅστισοῦν.

7. quilibet quaelibet quodlibet
ὅστισδήποτε.

8. quidam quaedam quoddam
τίς.

Gen. cuiusdam Dat. cuidam Acc. quendam quandam
Plur. Gen. quorundam quarundam

Ἄοριστοι ἀντωνυμίας εἶναι καὶ αἱ ἑξῆς:

1. aliquot (ἄκλιτον πληθυντ.) τινές.

2. uterque utraque utrumque ἐκάτερος -α -ον.

3. ullus ulla ullum (ἐπιθετική), τίς. Gen. ullius Dat. ulli
Acc. ullum ullam ullum κτλ. κλίνεται ὡς ἐπίθετον τῆς α' καὶ β'
κλίσεως § 29, 1.

4. nullus nulla nullum (ἐπιθετική), οὐδεὶς. Gen. nullius Dat.
nulli κτλ. ὡς ἡ ullus.

Σημ. Οὐχὶ σπανίως ἀπαντᾷ τὸ nullus καὶ ὡς οὐσιαστικόν.

5. nemo (οὐσιαστικὴ γένους κοινοῦ), οὐδεὶς, οὐδεμία, Gen. (ἐλ-
λείπει). Dat. nemini Acc. neminem Abl. (ἐλλείπει). Plur. (ἐλλεί-
πει). Ἡ γενικὴ καὶ ἀφαιρετικὴ τοῦ ἐνικοῦ καὶ ἅπας ὁ πληθυντικὸς
ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ nullus nulla (nullius κτλ.)

6. nihil (οὐσιασ. οὐδέτ. τῆς προηγουμένης) οὐδὲν πρᾶγμα, Sing-
Nom. Acc. nihil, τὰ λοιπὰ ἐλλείπουσι καὶ ἀναπληροῦνται ἐκ τοῦ
nulla res, Gen. nullius rei, Dat. nulli rei, Abl. nulla re. Plur.
nullae res κτλ.

7. aliquantus -a -um ποσός: ὡς ἡ ἐρωτηματικὴ quantus -a
-um.

8. ambo ambae ambo ἄμφω, ἄμφοτεροὶ -αι -α, πληθυντικὸν
μόνον κλινόμενον ὅπως τὸ ἀριθμητικὸν duo duae duo.

10 neuter neutra neutrum οὐδέτερος -α -ον, γενικὴ neutrius
δοτ. neutri.

11. alius alia aliud ἄλλος, κλίνεται ὡδε:

	<i>Singularis</i>			<i>Pluralis</i>		
Nom.	alius	alia	aliud	alii (ali)	aliae	alia
Gen.		alius		aliorum	aliarum	aliorum
Dat.		alii (ali)			aliis (alis)	
Acc.	alium	aliam	aliud	alios	alias	alia
Abl.	aliō	aliā	aliō		aliis (alis)	

§ 79. Ἡ κατάληξις -ius τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ τῶν ἀντωνυ-

μιῶν ille iste ipse alter uter neuter ullus nullus καὶ alius παρὰ τὸν γενικὸν κανόνα (§ 7, 1) ἔχει συνήθως τὸ i, καίτοι πρὸ φωνήεντος, μακρόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ΄.

Ρ Η Μ Α Τ Α

§ 80. Παρεπόμενα τοῦ ῥήματος καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσει εἶναι: διάθεσις, φωνή, ἔγκλισις, χρόνος, ἀριθμὸς, πρόσωπον καὶ συζυγία.

1. Αἱ διαθέσεις, genera verbi, εἶναι, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, τέσσαρες: ἐνεργητικὴ genus actīvum: amo ἀγαπῶ—
παθητικὴ genus passīvum: amor ἀγαπῶμαι—
μέση genus medium: labor λούομαι—καὶ
οὐδετέρα genus neutrum: caleo θερμὸς εἰμι.

2. Αἱ φωναί, formae, εἶναι δύο:

ἡ ἐνεργητικὴ, forma actīva, εἰς -ο, amo, καὶ
ἡ παθητικὴ, forma passīva, εἰς -οr, amor.

3. Αἱ ἔγκλισεις, modi, εἶναι τρεῖς

ἡ ὀριστικὴ modus indicatīvus—

ἡ ὑποτακτικὴ modus conjunctīvus—καὶ

ἡ προστακτικὴ modus imperatīvus.

Πλὴν τῶν ἐγκλίσεων τούτων σχηματίζονται καὶ οἱ ἑξῆς ὀνομαστικοὶ τύποι:

α' τὸ ἀπαρέμφατον infinitīvus,—

β' ἡ μετοχὴ participīum,—

γ' τὸ σουπίνον ἢ ὑπτιον supīnum,—

δ' τὸ γερούδιον gerundīum,—καὶ

ε'. τὸ γερονδιακὸν gerundīvum

* Ἡ ὀριστικὴ τῆς λατινικῆς ἀντιστοιχεῖ καθόλου πρὸς τὴν ὀριστικὴν τῆς ἑλληνικῆς,—

ἡ ὑποτακτικὴ τῆς λατινικῆς ἀντιστοιχεῖ καθόλου ὅτε μὲν πρὸς τὴν ὑποτακτικὴν, ὅτε δὲ πρὸς τὴν εὐκτικὴν τῆς ἑλληνικῆς,—

ἡ προστακτικὴ πρὸς τὴν προστακτικὴν,—

τὸ ἀπαρέμφατον πρὸς τὸ ἀπαρέμφατον,—

ἡ μετοχὴ πρὸς τὴν μετοχὴν.

Τὸ σουπῖνον ἔχει δύο τύπους, αἰτιατικὴν εἰς -um καὶ ἀφαιρετικὴν εἰς -u.

Ἡ αἰτιατικὴ εἰς -um τίθεται ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας τῶν κινήσεως σημαντικῶν ῥημάτων καὶ δηλοῖ σκοπόν: eo audītum πορεύομαι ἀκουσόμενος, διὰ νὰ ἀκούσω, —

ἡ ἀφαιρετικὴ εἰς -u δηλοῖ ἀναφοράν: Nestor erat homo jucundissimus audītu ὁ Νέστωρ ἦτο ἄνθρωπος εὐαρεστότατος κατὰ τὸ ἀκούειν (αὐτοῦ ὁμιλοῦντος, νὰ τον ἀκούη τις νὰ ὁμιλῇ).

Τὸ γερούνδιον ἔχει μόνον πλαγίας πτώσεις, γενικὴν εἰς -ndī, δοτικὴν εἰς —ndo, αἰτιατικὴν εἰς -ndum καὶ ἀφαιρετικὴν εἰς —ndo, αἵτινες ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἀπαρεμφάτου μετὰ τοῦ ἄρθρου ἐν τῇ ἑλληνικῇ: vis dicendi ἡ δύναμις τοῦ λέγειν, locus opportunissimus ad pugnandum τόπος καταλληλότατος πρὸς τὸ μάχεσθαι.

Τὸ γερουνδιακὸν λήγει εἰς —ndus · nda -ndum καὶ εἶναι ἐπίθετον τριγενές καὶ τρικατάληκτον μὲ διάθεσιν παθητικὴν, ἀντιστοιχοῦν συνήθως πρὸς τὰ εἰς —τέος —τέα —τέον ῥηματικά τῆς ἑλληνικῆς: delenda est Carthāgo καταστρεπτέα ἐστὶν ἡ Καρχηδών, legendi sunt libri ἀναγνωστέα ἐστὶ τὰ βιβλία.

4. Οἱ χρόνοι tempora εἶναι ἕξ, —

ἐνεστώσ <i>praesens</i>	ἀντιστ.	ἐνεστώσ	ἑλληνικῆς
παρατατικὸς <i>imperfectum</i>	»	παρατατικὸς	»
μέλλων <i>futurum</i>	»	μέλλων	»
παρακείμενος <i>perfectum</i>	»	παρακείμενος ἢ ἀόριστος	ἑλλ.
ὑπερσυντέλικος <i>plusquamperfectum</i>	»	ὑπερσυντέλικος	ἑλληνικῆς
τετελεσμένος μέλ. <i>futurum exactum</i>	»	τετελ. μέλλων	ἑλληνικῆς.

5. Οἱ ἀριθμοὶ *numeri* εἶναι δύο, *singularis* καὶ *pluralis*.

6. Τὰ πρόσωπα *personae* εἶναι τρία

- α' πρόσωπον *persona prima*, —
 β' » *persona secunda*, —
 γ' » *persona tertia*

7. Αἱ συζυγίαι, *conjugationes*, εἶναι τέσσαρες, διακρινόμεναι ἐκ τοῦ χαρακτῆρος.

Τῆς πρώτης συζυγίας, conjugatio prima, ὁ χαρακτήρ εἶναι	—ā—
τῆς δευτέρας » » secunda » »	—ē—
τῆς τρίτης » » tertia » »	σύμφωνον ἢ —u—
τῆς τετάρτης » » quarta » »	—ī—

Σημ. Εὐκολώτερον ἀναγνωρίζομεν τὴν συζυγίαν ἐκ τοῦ ἀπαρεμφάτου, ὅπερ, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι

τῆς πρώτης συζυγίας, λήγει εἰς	—āre: amāre ἀγαπᾶν,—
τῆς δευτέρας » » »	—ēre: docēre διδάσκειν,—
τῆς τρίτης » » »	—ēre: legēre ἀναγινώσκειν,—
τῆς τετάρτης » » »	—īre: audīre ἀκούειν.

§ 81. Σχηματισμὸς τοῦ βοηθητικοῦ ῥήματος *esse* εἶναι.

I Indicativus

II Conjunctivus

Praesens

Sing.	}	sum	εἰμι	sim	ᾧ	εἶην
		es	εἶ	sis	ῆς	εἶης
		est	ἐστί	sit	ῆ	εἶη
Plur.	}	sumus	ἐσμεν	simus	ᾧμεν	εἶημεν
		estis	ἐστέ	sitis	ῆτε	εἶητε
		sunt	εἰσὶ	sint	ᾧσιν	εἶησαν

Imperfectum

eram	ἦν	essem	εἶθε νὰ ἦμουν
eras	ἦσθα	esses	εἶθε νὰ ἦσο...
erat	ἦν	esset	
erāmus	ἦμεν	essēmus	
erātis	ἦτε	essētis	
erant	ἦσαν	essent	

Futurum

ero	ἔσομαι	futurus } -a -um }	sim
eris	ἔσῃ		sis
erit	ἔσται		sit

erimus ἐσόμεθα	futuri	} simus	
eritis ἔσεσθε	-ae		sitis
erunt ἔσονται	-a		sint

Perfectum

fui γέγονα ἢ ἐγενόμην	fuërim
fuisti γέγονας....	fuëris
fuit	fuërit
fuimus	fuërimus
fuistis	fuëritis
fuërunt ἢ fuëre	fuërint

Plusquam perfectum

fuëram εἶχον γίνεαι	fuissē
fuëras εἶχες γίνεαι...	fuisses
fuërat	fuisset
fuëramus	fuissēmus
fuëratīs	fuissētis
fuërant	fuissent

Futurum exactum

fuëro θὰ ἔχω γίνεαι	ἔλλείπει
fuëris θὰ ἔχῃς γίνεαι	
fuërit	
fuërimus	
fuëritis	
fuërint	

III Imperativus.

Præsens

Sing. 2. es ἴσθι	Plur. 2. este ἔσθε
------------------	--------------------

Futurum

Sing. 2. esto ἴσθι	Plur. 2. estöte ἔσθε
3. esto ἔστω	3. suntö suntωσαν

IV. Infinitivus

Praesens : esse εἶναι

Perfectum : fuisse γεγονέναι ἢ γενέσθαι.

Futurum : futūrum -am -um esse | ἢ fore ἔσεσθαι
futūros -as -a esse |

V. Participium

Futurum : futurus -a -um ἔσόμενος -η -ον

§ 82. Παρατηρήσεις.

α'. Τὸ sum εἶναι ῥῆμα ἀνώμαλον, ἐνεργητικῆς φωνῆς καὶ στερεῖται σουπίνου καὶ γερονδίου.

β'. Ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος [-sens] εἶναι εὐχρηστος μόνον ἐν τοῖς συνθέτοις prae-sens παρὸν καὶ ab-sens ἀπὼν.

γ'. Ἡ ὑποτακτικὴ τοῦ παρατακτικοῦ ἀντὶ essēm esses esset essent εἶναι οὐχὶ σπανίως καὶ forem fores foret forent.

Παραδείγματα τοῦ δμαλοῦ σχηματισμοῦ τῶν ῥημάτων
τῆς α' β' καὶ δ' συζυγίας.

Α'. Ἑνερογητικὴ φωνή.

α' συζυγία	β' συζυγία	δ' συζυγία	
INDICATIVUS			
<i>Praesens</i>			
ego amo [amao]	deleo	habeo	audio
tu amas	deles	habes	audis
ille amat	delet	habet	audit
nos amāmus	delemus	habemus	audīmus
vos amātis	deletis	habetis	audītis
illi amant	delent	habent	audiunt
<i>Imperfectum</i>			
ego amābam	delebam	habebam	audiēbam (1)
tu amābas	delebas	habebas	audiēbas
ille amābat	delebat	habebat	audiēbat
nos amabāmus	delebāmus	habebāmus	audiēbāmus
vos amabātis	delebātis	habebātis	audiēbātis
illi amābant	delebant	habebant	audiēbant
<i>Futurum</i>			
ego amābo	delebo	habebo	audiam (2)
tu amābis	delebis	habebis	audies
ille amābit	delebit	habebit	audiet
nos amabīmus	delebīmus	habebīmus	audiēmus
vos amabītis	delebītis	habebītis	audiētis
illi amābunt	delebunt	habebunt	audient

(1) Κανονικῶς ὁ παρατατικὸς τῆς δ' συζυγίας ἔπρεπε νὰ σχηματίζεται εἰς *ībam—bas—.bat...* καὶ οὕτω ἀληθῶς ἐσχηματίζετο ἐν τῇ παλαιότερᾳ λατινικῇ γλώσσῃ, *audiēbam...*

(2) Καὶ ὁ μέλλον τῆς δ' συζυγίας κανονικῶς ἐν τῇ παλαιότερᾳ λατινικῇ γλώσσῃ ἐσχηματίζετο εἰς *—,bo—ībis—ībit...* *audiēbo...*

Παραδείγματα τοῦ δμαλοῦ σχηματισμοῦ τῶν ῥημάτων
τῆς γ' συζυγίας.

Α'. Ἐνεργητικῆ φωνῆ.

γ' συζυγία

ῥήματα μετὰ χαρακτῆρος η

ῥήματα μετὰ χαρακτῆρος συμφώνου

INDICATIVUS

Praesens

tribūo	lego	scribo
tribūis	legis	scribis
tribuit	legit	scribit
tribuimus	legimus	scribimus
tribuītis	legitis	scribītis
tribūunt	legunt	scribunt

Imperfectum

tribuēbam	legēbam	scribēbam
tribuēbas	legēbas	scribēbas
tribuēbat	legēbat...	scribēbat...
tribuebāmus
tribuebātis
tribuēbant

Futurum

tribuam	legam	scribam
tribues	leges	scribes
tribuet	leget	scribet
tribuēmus	legēmus	scribēmus...
tribuētis
tribuent

Perfectum

ego amāvi	delēvi	habūi	audīvi
tu amavisti	delevisti	habuisti	audivisti
ille amāvit	delēvit	habuit	audīvit
nos amavimus	delevimus	habuimus	audiuimus
vos amavistis	delevistis	habuistis	audivistis
illi amavērunt	delevērunt	habuērunt	audiuērunt
ñ amavēre	ñ delevēre	ñ habuēre	ñ audivēre

Plusquamperfectum

amavēram	delevēram	habuēram	audivēram
amavēras	delevēras	habuēras	audivēras
amavērat	delevērat	habuērat	audivērat
amaverāmus	deleverāmus	habuerāmus	audiverāmus
amaverātis	deleverātis	habuerātis	audiverātis
amavērant	delevērant	habuērant	audivērant

Futurum exactum

amavēro	delevēro	habuēro	audivēro
amavēris	delevēris	habuēris	audivēris
amavērit	delevērit	habuērit	audivērit
amaverimus	deleverimus	habuerimus	audiverimus
amaveritis	deleveritis	habueritis	audiveritis
amavērint	delevērint	habuērint	audivērint

CONJUNCTIVUS

Praesens

amem	deleam	habeam	audiam
ames	deleas	habeas	audias
amet	deleat	habeat	audiat
amēmus	deleāmus	audiāmus
amētis	deleātis	audiātis
ament	deleant	audiant

Imperfectum

amārem	delērem	habērem	audīrem
amāres	delēres	habēres	audīres
amāret	delēret	habēret	audīret

Perfectum

tribui	lēgi	scripsi
tribuisti	legisti	scripsisti
tribuit	legit	scripsit
tribuimus	legimus	scripsimus
tribuistis	legistis	scripsistis
tribuērunt	legērunt	scripsērunt
ñ tribuere	ñ legere	ñ scripsere

Plusquamperfectum

tribuēram	legēram	scripsēram
tribuēras	legēras	scripsēras
tribuērat	legērat	scripsērat
tribuērāmus	legerāmus	scripserāmus
tribuērātis	legerātis	scripserātis
tribuērāt	legērāt	scripsērāt

Futurum exactum

tribuēro	legēro	scripsēro
tribuēris	legēris	scripsēris
tribuērit	legērit	scripsērit...
tribuērīmus	legerīmus
tribuērītis	legerītis
tribuērīnt	legērīnt

CONJUNCTIVUS

Praesens

tribuam	legam	scribam
tribuas	legas	scribas
tribuat	legat	scribat
tribuāmus	legāmus	scribāmus...
tribuātis	legātis
tribuant	legant

Perfectum

tribuērem	legērem	scribērem
tribuēres	legēres	scribēres
tribuēret	legēret

amarēmus	delerēmus	audirēmus
amaretis	delerētis	audirēmus
amarent	delerent	audirent

Futurum (περιφραστικῶς)

amatūrus a	deletūrus -a	habitūrus -a	auditūrus -a
-um sim	-um sim	-um sim	-um sim
sis	sis	sis	sis
sit	sit	sit	sit
amatūri -ae	deletūri -ae	habitūri -ae	audituri -ae
-a simus	-a simus	-a simus	-a simus
sitis	sitis	sitis	sitis
sint	sint	sint	sint

Perfectum

amavērim	delevērim	habuērim	audivērim
amavēris	delevēris	habuēris	audivēris
amavērit	delevērit	habuērit	audivērit
amaverimus	deleverimus	habuerimus	audiverimus
amaveritis
amaverint

Plusquamperfectum

amavissem	delevissem	habuisssem	audivissem
amavisses	delevisses	habuisses	audivisses
amavisset	delevisset	habuisset	audivisset
amavissēmus
amavissētis
amavissent

Futurum exactum (ἐλλείπει)

IMPERATIVUS

Praesens

Sing. 2 ama	dele	habe	audi
Plur. 2 amāte	delēte	habēte	audite

tribuerēmus
tribuerētis
tribuērent

legerēmus
legerētis
legērent

.
.
.

Futurum (περιφραστικῶς)

tributūrus -a
-um sim
sis
sit

lectūrus -a
-um sim
sis
sit

scriptūrus -a
-um sim
sis
sit

tributuri -ae
a simus
sitis
sint

.
.
.
.

.
.
.
.

Perfectum

tribuērim
tribuēris
tribuērit

legērim
legēris
legērit

scripsērim
scripsēris
scripsērit

.
.
.

.
.
.

.
.
.

Plusquamperfectum

tribuissēm
tribuisses...

legissēm
legisses...

scripsissēm
scripsisses...

.
.
.
.

.
.
.
.

.
.
.
.

Futurum exactum (ἐλλείπει)

IMPERATIVUS

Praesens

Sing. 2 tribue
Plur. 2 tribuīte

lege
legīte

scribe
scribīte

Futurum

Sing. 2 amāto	delēto	habēto	audīto
» 3 amāto	delēto	habēto	audīto
Plur. 2 amatōte	deletōte	habētōte	auditōte
» 3 amanto	delento	habento	audiunto

INFINITIVUS

Praesens

amāre	delēre	habēre	audīre
-------	--------	--------	--------

Futurum

amatūrum -am	deletūrum	habitūrum	auditūrum
-um, -os -as ·a	... esse	... esse	... esse
esse			

Perfectum

amavisse	delevise	habuisse	audivisse
----------	----------	----------	-----------

GERUNDIUM

amandi	delendi	habendi	audiendi
amando	delendo	habendo...	audiendo
amandum	delendum	· · · · ·	audiendum
amando	delendo	· · · · ·	audiendo

SUPINUM

amātum	delētum	habitum	auditum
amātu	delētu	habitu	auditu

PARTICIPIUM

Praesens

amans	delens	habens	audiens
amantis	delentis	habentis	audientis

Futurum

amatūrus-a-um	deletūrus	habitūrus	auditūrus
	·a ·um	·a ·um	·a ·um

Futurum

Sing. 2 tribuīto	legīto	scribīto
» 3 tribuīto	legīto	scribīto
Plur. 2 tribuitōte	legitōte	scribitōte
» 3 tribuunto	legunto	scribunto

INFINITIVUS

Praesens

tribuēre	legēre	scribēre
----------	--------	----------

Futurum

tributūrum... esse	lectūrum... esse	scriptūrum... esse
--------------------	------------------	--------------------

Perfectum

tribuisse	legisse	scripsisse
-----------	---------	------------

GERUNDIUM

tribuendi	legendi	scribendi
tribuendo	legendo	scribendo
tribuendum	legendum	scribendum
tribuendo	legendo	scribendo

SUPINUM

tribūtum	lectum	scriptum
tribūtu	lectu	scriptu

PARTICIPIUM

Praesens

tribuens	legens	scribens
tribuentis	legentis	scribentis

Futurum

tributūrus -a -um	lectūrus -a -um	scriptūrus -a -um
-------------------	-----------------	-------------------

ΣΗΜ. Ἄφ' οὗ οἱ μαθηταὶ διδάχθουσι τὸν ὀρθογραφικὸν τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν τεσσάρων συζυγιῶν, νὰ συναγάγουν μόνοι καὶ νὰ γράψουν ἐν τῷ τετραδίῳ τὰς διακριτικὰς ἐκάστου χρόνου (χρονικὰς) καταλήξεις.

Β'. Παθητικὴ φωνή.

§ 83. *Προσημείωσις.* Τῆς παθητικῆς φωνῆς ὁ παρακείμενος ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελ. μέλλον σχηματίζονται πάντοτε περισσιντικῶς, μὲ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου καὶ μὲ τὸ ῥῆμα sum, eram, ero... ὁ δὲ ἐνεστώσ, ὁ παρατατικός καὶ ὁ μέλλον σ...

α' συζυγία	β' συζυγία	δ' συζυγία	
INDICATIVUS			
<i>Praesens</i>			
amor [amaor] amāris amātur amāmur amamīni amantur	deleor delēris delētur delēmur delemīni delentur	habeor habēris habētur habēmur habemīni habentur	audior audīris audītur audīmur audimīni audiuntur
<i>Imperfectum</i>			
amābar amabāris amabātur amabāmur amabamīni amabantur	delēbar delebāris delebātur	habēbar habebāris habebātur	audiēbar audiebāris audiebātur
<i>Futurum</i>			
amābor amabēris amabitur amabīmur amabimīni amabuntur	delēbor delebēris delebitur	habēbor habebēris	audiar audiēris audietur audiēmur audiemīni audientur

B'. Παθητική φωνή.

ματίζονται ἐκ τῶν ἀντιστοιχῶν χρόνων τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἐν τῷ α' προσώπῳ τοῦ ἐνικοῦ, τῇ προσθήκῃ ἑνὸς *r*, ἂν ὁ χρόνος τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς λήγῃ εἰς *-o*, ἢ τῇ μεταβολῇ τοῦ *m* εἰς *r*, ἂν ὁ χρόνος τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς λήγῃ εἰς *-m*.

γ' συζυγία

Ρήματα μετὰ χαρακτήρος *u*

Ρήματα μετὰ χαρακτήρος συμφώνου

INDICATIVUS

Praesens

tribuor	legor	scribor
tribuēris	legēris	scribēris
tribuītur	legītur	scribītur
tribuimur	legimur	• • • • •
tribuimīni	legimīni	• • • • •
tribuuntur	leguntur	• • • • •

Imperfectum

tribuēbar	legēbar	scribēbar
tribuebāris	legebāris	scribebāris
tribuebātur	• • • • •	• • • • •
tribuebāmur	• • • • •	• • • • •
• • • • •	• • • • •	• • • • •
• • • • •	• • • • •	• • • • •

Futurum

tribuar	legar	scribar
tribuēris	legēris	scribēris
tribuētur	legētur	scribētur...
• • • • •	• • • • •	• • • • •
• • • • •	• • • • •	• • • • •
• • • • •	• • • • •	• • • • •

Perfectum

amātus -a -um sum, es, est...	delētus -a -um sum, es...	habītus -a -um sum, es...	audītus -a -um sum, es...
-------------------------------------	---------------------------------	---------------------------------	---------------------------------

Plusquamperfectum

amātus -a -um eram, eras erat...	deletus -a -um eram, eras..	habitus -a -um eram, eras...	auditus -a -um eram, eras...
---	-----------------------------------	------------------------------------	------------------------------------

Futurum exactum

amātus -a -um ero, eris...	deletus -a -um ero...	habitus -a -um ero...	auditus -a -um ero...
----------------------------------	-----------------------------	-----------------------------	-----------------------------

CONJUNCTIVUS

Praesens

amer	delear	habear	audiar
amēris	deleāris	habearis	audiāris
amētur	deleātur	audiātur
amēmur	deleāmur	audiāmur
amemīni	deleamīni	audiāmīni
amentur	deleantur	audiantur

Imperfectum

amārer	delērer	habērer	audīrer
amarēris	delerēris	haberēris	audirēris
amarētur	delerētur	audirētur
amarēmur	delerēmur	audirēmur
amaremīni	deleremīni	audiremīni
arentur	delerentur	audirentur

Futurum (ἐλλείπει)

Perfectum

tribūtus -a -um
sum...

lectus -a -um
sum...

scriptus -a -um
sum...

Plusquam perfectum

tributus -a -um
eram...

lectus -a -um
eram...

scriptus -a -um
eram...

Futurum exactum

tributus -a -um
ero...

lectus -a -um
ero...

scriptus -a -um
ero...

CONJUNCTIVUS

Praesens

tribuar
tribuāris
tribuātur
tribuāmur
tribuamini
tribuantur

legar
legāris
legātur
.
.
.

scribar
scribāris...
.
.
.

Imperfectum

tribuerer
tribuerēris
tribuerētur
tribuerēmur
tribueremini
tribuerentur

legērer
legerēris
legerētur
.
.
.

scriberer
scriberēris
.
.
.

Futurum (ἐλλείπει)

Perfectum

amatus -a -um sim, sis...	deletus-a-um sim...	habitus-a-um sim...	auditus-a um sim...
------------------------------	------------------------	------------------------	------------------------

Plusquamperfectum

amatus... essem...	deletus... essem...	habitus... essem...	auditus... essem...
-----------------------	------------------------	------------------------	------------------------

Futurum exactum (ἔλλείπει)

IMPERATIVUS

Prassens

Sing. 2. amāre	delēre	habēre	audīre
Plur. 2. amamīni	deleamīni	habemīni	audimīni

Futurum

Sing. 2. amātor	delētor	habētor	audītor
* 3. amātor	delētor	habētor	audītor
Plur. 3. amantor	delentor	habentor	audiuntor

INFINITIVUS

Praesens

amāri	delēri	habēri	audīri
-------	--------	--------	--------

Perfectum

amatum -am -um esse...	deletum... esse...	habitum... esse...	auditum... esse...
---------------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Perfectum

tributus · a -um sim, sis...	lectus -a -un sim...	scriptus -a -um sim...
---------------------------------	-------------------------	---------------------------

Plusquam perfectum

tributus... essem...	lectus... essem...	scriptus... essem...
-------------------------	-----------------------	-------------------------

Futurum exactum

IMPERATIVUS

Praesens

tribuere tribuimini	legere legimini	scribere scribimini
------------------------	--------------------	------------------------

Futurum

tributor tributor tribuuntor	legitor legitor leguntor	scribitor scribitor scribuntor
------------------------------------	--------------------------------	--------------------------------------

INFINITIVUS

Praesens

tribui	legi	scribi
--------	------	--------

Perfectum

tributum · am · um esse...	lectum esse....	scriptum... esse...
-------------------------------	--------------------	------------------------

Futurum

amatum iri (1)		deletum iri (1)	habutum iri (1)		auditum iri (1)
-------------------	--	--------------------	--------------------	--	--------------------

Futurum exactum

amatum... fore		deletum fore	habutum... fore		auditum fore
-------------------	--	-----------------	--------------------	--	-----------------

PARTICIPIUM

Perfectum

amatus · a · um		deletus · a · um	habitus...		auditus...
-----------------	--	------------------	------------	--	------------

GERUNDIVUM

amandus · a -um		delendus · a -um	habendus...		audiendus...
--------------------	--	---------------------	-------------	--	--------------

Futurum

tributum iri (1)	lectum iri (1)	scriptum iri (1)
------------------	----------------	------------------

Futurum exactum

tributum... fore	lectum... fore	scriptum... fore
---------------------	-------------------	---------------------

PARTICIPIUM

Perfectum

tribūtus -a -um	lectus...	scriptus...
-----------------	-----------	-------------

GERUNDIVUM

tribuendus -a -um	legendus...	scribendus...
-------------------	-------------	---------------

ΣΗΜ. Ἐφ' οὗ οἱ μαθηταὶ διδασκῶν τὸν σχηματισμὸν τῶν ῥημάτων καὶ τῶν τεσσάρων συζυγιῶν, νὰ συναγάγουν μόνοι καὶ νὰ γράψουν ἐν τῷ τετραδίῳ τὰς διακριτικὰς ἐκάστου χρόνου (χρονικὰς) καταλήξεις.

(1) Ὁ μέλλον τῆς παθητικῆς φωνῆς ἐν τῇ ἀπαρεμφάτῳ (amatum iri, deletum iri, auditum iri...) δὲν εἶναι περίφρασις, ἀλλὰ φράσις ἐκ τοῦ σούπινου εἰς -um ἐκάστου ῥήματος καὶ τοῦ iri, ὅπερ εἶναι παθητικὸν ἀπαρέμφατον τοῦ ῥήματος eo porēdōmai.

Κανόνες τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ῥημάτων τῶν τεσσάρων συζυγιῶν.

§ 84. Ὁ σχηματισμὸς τῶν ῥημάτων ἔχει ὡς βάσιν τὸ **ῥηματικὸν θέμα** καθόλου, ἰδίᾳ δὲ τῶν ἐξῆς τύπων τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἀπὸ τῶν ὁποίων διὰ μικρᾶς μεταβολῆς σχηματίζονται οἱ ἄλλοι τύποι:

1. τοῦ ἐνεστῶτος τῆς ὀριστικῆς —	} ἀρχικοὶ χρόνοι
tempora primitiva
2. τοῦ παρακειμένου τῆς ὀριστικῆς —	
3. τοῦ σουπίνου	

*** Ἀπὸ τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστῶτος σχηματίζονται**

ὁ ἐνεστῶς	} ὅλων τῶν ἐγκλίσεων τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ τῆς μετοχῆς τῆς τε ἐνεργητικῆς καὶ τῆς παθητικῆς φωνῆς—
καὶ	
ὁ παρατατικὸς	

*** Ἀπὸ τοῦ θέματος τοῦ παρακειμένου σχηματίζονται**

ὁ παρακειμένος	} τῆς ὀριστικῆς, τῆς ὑποτακτικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς μόνον—
ὁ ὑπερσυντέλικος	
ὁ τετελ. μέλλων	

*** Ἀπὸ τοῦ θέματος τοῦ σουπίνου σχηματίζονται**

ἡ μετοχὴ τοῦ μέλλοντος τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς, —
 ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, —
 οἱ διὰ τῶν μετοχῶν τούτων περιφραστικῶς σχηματιζόμενοι χρόνοι τῆς ἐνεργητικῆς καὶ παθητ. φωνῆς, —
 ὁ μέλλων τῆς ἀπαρεμφάτου τῆς παθητ. φωνῆς.

§ 85. Ὁ χαρακτῆρ τῶν ῥημάτων τῆς πρώτης συζυγίας εἶναι **α**, οἱ δὲ ἀρχικοὶ αὐτῶν χρόνοι σχηματίζονται ὡς ἐξῆς:

Ρηματ. θέμα	a m a	— ἐνεστ. ὀριστ.	[a m a - o] a m o
		παρακ.	» a m ā - v i
		σουπίνον	a m ā - t u m

§ 86. Ὁ χαρακτῆρ τῶν ῥημάτων τῆς δευτέρας συζυγίας εἶναι **ε**, οἱ δὲ ἀρχικοὶ αὐτῶν χρόνοι ὁμαλῶς σχηματίζονται ὡς ἐξῆς:

Ρηματ. θέμα	d e l e	— ἐνεστ. ὀριστ.	d e l e - o καταστρέφω
		παρακ.	» d e l ē - v i
		σουπίνον	d e l ē - t u m

ἢ συνηθέστερον

Ρηματ. θέμα habe— ἔνεστ. ὄριστ. habe-o ἔχω
 παρακ. » habŭi
 σουπῖνον habĭtum¹

§ 87. Ὁ χαρακτήρ τῶν ῥημάτων τῆς τετάρτης συζυγίας εἶναι ἢ οἱ δὲ ἀρχικοὶ αὐτῶν χρόνοι ὁμαλῶς σχηματίζονται ὡς ἐξῆς :

Ρηματ. θέμα audi— ἔνεστ. ὄριστ. audi-o ἀκούω
 παρακ. » audī-vī
 σουπῖνον audī-tum

§ 88. Ὁ χαρακτήρ τῶν ῥημάτων τῆς τρίτης συζυγίας εἶναι ἢ ἢ σύμφωνον οἰονδήποτε, οἱ δὲ ἀρχικοὶ αὐτῶν χρόνοι σχηματίζονται ὡς ἐξῆς :

Ρηματ. θέμα tribu—, ἔνεστ. ὄριστ. tribŭ-o ἀπονέμω
 παρακ. » tribŭ-i
 σουπῖνον tribŭ-tum

ἢ ρηματ. θέμα leg—, ἔνεστ. ὄριστ. leg-o ἀναγιγνώσκω
 παρακ. » lēg-i
 σουπῖνον [leg-tum] lec-tum²

ἢ ρημ. θέμα scrib—, ἔνεστ. ὄριστ. scrib-o γράφω
 παρακ. » [scrib-si] scrip-si
 σουπῖνον [scrib-tum] scrip-tum²

§ 89. Ὁ χαρακτήρ α τῶν ῥημάτων τῆς α'. συζυγίας, ε τῶν τῆς β'. συζυγίας, καὶ ι τῶν τῆς δ'. συζυγίας εἶναι κανονικῶς μακρὸς (- βραχὺς εἶναι μόνον πρὸ φωνήεντος καὶ πρὸ τελικοῦ t: delēo, apāt, delēt....)

Σημ. Μόνον τοῦ ῥήματος do τῆς α' συζυγίας ὁ χαρακτήρ α εἶναι βραχὺς εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς τύπους (πλὴν τοῦ dās καὶ dā), καὶ τοῦ ῥ. sto εἰς τὸ σουπῖνον stātum.

¹ Κανονικῶς εἰς τὰ ῥήματα τῆς δευτέρας συζυγίας, ὅταν ὁ παραζείμενος σχηματίζεται εἰς ἔνι τὸ σουπῖνον λήγει εἰς ἔtum, —

ὅταν δὲ ὁ παραζείμενος σχηματίζεται εἰς υἱ τὸ σουπῖνον λήγει εἰς -χtum.

² Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ οὐρανισκόφωνον ἢ χειλόφωνον πρὸ ὀδοντοφώνου γίνεται ὁμόπουν: [leg-tum] lec-tum [scrib-tum] scrip-tum· πρβλ. ἑλλην. [λεγ-τός] λεκτός, [σεβ-τός] σεπτός.

§ 90. Γενικαὶ παρατηρήσεις εἰς τὰς τέσσαρας ὀμαλὰς συζυγίας.

1. Ἐν τοῖς εἰς -āvi, -ēvi καὶ -īvi σχηματιζομένοις παρακειμένοις καὶ τοῖς ἕξ αὐτῶν παραγομένοις ὑπερσυντελικῶ καὶ τετελ. μέλλοντι ὅταν μετὰ τὴν συλλαβὴν -vi ἢ -ve ἀκολουθῇ ἕτερα συλλαβὴ ἀρχομένη ἀπὸ s ἢ r, συχότατα ἐκπίπτει τὸ v, τὰ δὲ ἑκατέρωθεν αὐτοῦ φωνήεντα συναιροῦνται εἰς ἓν φωνῆεν μακρόν.

Μόνον τὰ φωνήεντα i-e δὲν συναιροῦνται,—

τὰ δὲ i-i δύνανται νὰ μένωσιν ἀσυναίρετα ἢ καὶ νὰ συναιροῦνται εἰς ἓν ī:

amāvi:	amavisti	καὶ	amasti
	amavērunt	»	amārunt
	amavēro	»	amāro
	amavissem	»	amassem
delēvi:	delevisti	»	delesti
	delevēram	»	delēram
audivi:	audivisti	»	audiisti καὶ audīsti
	audivisse	»	audiisse » audisse
	audivērunt	»	audiērunt
	audivēram	»	audiēram

Σημείωσον ἀκόμη καὶ
 audīvi καὶ audīi
 audivit » audīit

Τὸ v ἐκπίπτει ἐν ὁμοίαις περιπτώσεσι καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς τύποις
 α'. τοῦ ῥήματος posco καὶ τῶν συνθέτων cognosco, adgnosco, recognosco...—

β'. τῶν συνθέτων τοῦ moveo, amoveo...—

γ'. τοῦ adjūvo:

nosco	novi	novisti	καὶ	nosti
		cognovisti	»	cognosti
		(cog-)novēram	»	(cog-)nōram
		(cog-)novissem	καὶ	(cog-)nossem
commoveo—	commōvi—	commovisse	καὶ	commosse
		commovēram	καὶ	commōram
adjūvo	adjūvi	adjuvēro	καὶ	adjuēro καὶ adjūro.

2. Ἐν τῇ παθητικῇ φωνῇ ὅλων τῶν συζυγιῶν τὸ β' πρόσωπον τοῦ ἐνικοῦ ἀντὶ εἰς—ris λήγει πολλαίαις καὶ εἰς—re.:

hortor	hortāris	καὶ	hortāre
amābor	amabēris	>	amabēre
amābar	amabāris	>	amabāre
amer	amēris	>	amēre
amārer	amarēris	>	amarēre
moneor	monēris	>	monēre
legar	legāris	>	legāre
legar	legēris	>	legēre
audior	audīris	>	audīre
audīrer	audirēris	>	audirēre

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ΄.

ΑΠΟΘΕΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

§ 91. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσει ὑπάρχουν ῥήματα ἀποθετικά *verba deponentia*, τ. ἔ. ῥήματα ἀπαντῶντα ἐν μόνῃ τῇ παθητικῇ φωνῇ, ἔχοντα δ' ὅμως ἐνεργητικὴν ἢ οὐδετέραν διάθεσιν.

Σημ. Μόνον τὸ γερονδιακόντων ἀποθετικῶν ῥημάτων ἔχει διάθεσιν παθητικὴν πάντοτε, ἢ δὲ μετοχὴ τοῦ παρακειμένου καὶ ἐνεργητικὴν καὶ παθητικὴν.

Παραδείγματα.

α'. συζ. hortor (*hortātus sum*)¹ hortātum hortāri προτρέπω.

β'. συζ. vereor (*verītus sum*) verītum verēri εὐλαβοῦμαι.

γ'. συζ. loquor (*locūtus sum*) locūtum loqui ὁμιλῶ, λέγω.

δ'. συζ. blandior (*blandītus sum*) blandītum blandīri κολακεύω.

¹ Καθὼς μέχρι τοῦδε ἀνεφέρομεν ὡς ἀρχικούς χρόνους τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων τὸν ἐνεστώτα τῆς ὀριστικῆς, τὸν παρακειμένου τῆς ὀριστικῆς καὶ τὸ ἀπαρέμφατον, παρελείπομεν δὲ τὸ σουπίνον (*hortor, hortatus sum, hortari*). —ἐν ᾧ τὸ ὀρθὸν εἶναι νὰ μνημονεύωμεν ἐνεστώτα ὀριστικῆς, σουπίνον (καὶ ἀπαρέμφατον—), διότι ὁ παρακειμένος τῆς ὀριστικῆς (*hortatus sum, veritus sum...*) δὲν εἶναι χρόνος ἀρχικός, ἀλλὰ παράγωγος ὡς περιφραστικός.

§ 92. Τὰ ἀποθετικά σχηματίζονται ὡς καὶ τὰ ἀνωτέρω ρήματα τῆς παθητικῆς φωνῆς μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἔχουν καὶ τύπους τινὰς τῆς ἐνεργητ. φωνῆς τοὺς ἑξῆς:

1. τὸ σουπίνον hortatum, veritum, locutum...
2. τὸν μέλλοντα τῆς ὑποτακτικῆς hortatūrus sim...
3. τὸν μέλλοντα τῆς ἀπαρεμφάτου veritūrum esse...
4. τὸ γερούνδιον loquendi loquendo...
5. τὸν ἐνεστώτα τῆς μετοχῆς loquens-ntis...
6. τὸν μέλλοντα τῆς μετοχῆς blanditūrus-am.

Ἐκ δὲ τῶν τύπων τῆς παθητικῆς φωνῆς δὲν ἔχουν τὸν μέλλοντα τῆς ἀπαρεμφάτου.

§ 93. **Ἡμισποθετικά**—semideponentia. Ὑπάρχουν καὶ ὀλίγα τινὰ ρήματα τὰ ὁποῖα χρόνους τινὰς σχηματίζουν κατὰ τὴν ἐνεργητικὴν φωνήν, ἄλλους δὲ κατὰ τὴν παθητικὴν. Ταῦτα εἶναι:

1. audeo τολμῶ (ausus sum) ausum audēre.
2. gaudeo χαίρω (gavisus sum) gavisum gaudēre.
3. soleo συνηθίζω (solitus sum) solitum solēre.
4. fido πέποιθα (fiscus sum) fiscum fidēre.
5. confido πέποιθα (confiscus sum) confiscum confidēre.
6. diffido δυσπιστῶ (diffiscus sum) diffiscum diffidēre.
7. devertor (καὶ devertō) καταλύω ἐν τῷ οἴκῳ τινὸς deverti deversum deverti.
8. revertor (καὶ revertō) ἐπιστρέφω reverti (καὶ reversus sum) reversum reverti.
9. adsentior (καὶ adsentio) συμφωνῶ adsensi (καὶ adsensus sum) adsensum adsentiri.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ΄.

ΠΕΡΙΦΡΑΣΤΙΚΗ ΣΥΖΥΓΙΑ

§ 94. Πλὴν τῶν τεσσάρων συζυγιῶν, ἐν ταῖς ὁποῖαις εἶδομεν καὶ τύπους τινὰς σχηματιζομένους περιφραστικῶς, ὑπάρχει καὶ συζυγία τις, τῆς ὁποίας πάντες οἱ τύποι ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους σχηματίζονται περιφραστικῶς, καὶ ἡ ὁποία διὰ τοῦτο λέγεται **περιφραστικὴ συζυγία** conjugatio periphrastica.

§ 95. Ἡ περιφραστικὴ συζυγία σχηματίζεται μὲ τὰς διαφόρους μετοχὰς ἢ μὲ τὸ γερονδιακὸν καὶ μὲ τοὺς διαφόρους τύπους τοῦ ῥήματος *sum*: π.χ.

Ὅριστ. ἐνεστ. *amans sum* ἀγαπῶν εἰμι, ἀγαπῶ.

» παρακ. *amatus fui* ἠγαπημένος ἐγενόμην, ἠγαπήθην

Ἔποτ. παρατατ. *laudaturus essem* θὰ ἐμελλον νὰ ἐπαινέσω

Ὅριστ. » *amandus eram* ἀγαπητέος ἦν.

§ 96. Ἐν τοῖς περιφραστικῶς σχηματιζομένοις τύποις τὸ μὲν ῥῆμα *sum* συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμὸν, ἢ δὲ μετοχὴ καὶ τὸ γερονδιακὸν κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτώσιν:

discipuli audituri sunt me legentem orationem Ciceronianam οἱ μαθηταὶ μέλλουν ν' ἀκούσουν ἐμὲ ἀναγινώσκοντα λόγον τοῦ Κικέρωνος — *matres venerandae sunt a filiis* αἱ μητέρες πρέπει νὰ τυγχάνουν σεβασμοῦ (εὐλαβείας) ὑπὸ τῶν υἱῶν.

Σημ. α'. Ἐν τὰ ὑποκείμενα εἶναι δύο ἢ πλείονα, τότε καὶ τὸ ῥῆμα *sum* καὶ ἡ μετοχὴ ἢ τὸ γερονδιακὸν τίθενται κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμὸν, καὶ ὅταν τὰ ὑποκείμενα εἶναι ἐνικοῦ ἀριθμοῦ:

Romulus et Remus expositi educatique fuerunt ὁ Ῥωμύλος καὶ ὁ Ῥώμος ἐκτεθειμένοι καὶ ἀνατεθραμμένοι ἐγένοντο (ἐξετέθησαν καὶ ἀνετράφησαν).

Σημ. β'. Περιφρασις σχηματίζεται καὶ μὲ τὸ ῥῆμα *habeo* καὶ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου: π.χ. *scriptum habeo* ἔχω (γε)γραμμένον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ¹

§ 97. Τὰ ἀνώμαλα ῥήματα τῆς λατινικῆς γλώσσης δύνανται νὰ διακριθῶσιν εἰς δύο εἴδη:

α' εἰς ἀνώμαλα κατὰ τὸν ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος σχηματισμὸν τῶν ἀρχικῶν τύπων μόνον, ἐνεστῶτος παρακειμένου καὶ σουπίνου — ἐν ᾧ οἱ ἐξ αὐτῶν παραγόμενοι τύποι σχηματίζονται ὁμαλῶς, —

¹ Κατάλογον τῶν συνηθεστέρων ἀνωμάτων ῥημάτων ἐτάξαμεν ἐν τέλει τῆς γραμματικῆς.

θ. Κακρυδῆ, Λατινικὴ Γραμματικὴ. Ἔκδοσις Γ'.

β' εἰς ἀνώμαλα ὄχι μόνον κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν ἀρχικῶν τύπων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν ἐξ αὐτῶν παραγομένων ἢ καὶ κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν διαφόρων προσώπων ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ χρόνου (*κυρῶς ἀνώμαλα*).

Α' Ἀνώμαλα ὡς πρὸς τὸν σχηματισμὸν τῶν ἀρχικῶν τύπων μόνον.

§ 98. Πολλῶν ρημάτων οἱ ἀρχικοὶ χρόνοι δὲν σχηματίζονται πάντοτε πάντες κατὰ τοὺς κανόνας, τοὺς ὁποίους εἶδομεν ἀνωτέρω §§ 84—83, ἀλλὰ σχηματίζονται ἀνωμαλότερον, ὡς ἐξῆς:

1. Ὁ ἐνεστώς τῆς ὀριστικῆς καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ παραγόμενοι χρόνοι προσλαμβάνουν μεταξὺ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς καταλήξεως διάφορα πρόσφύματα, ἧτοι :

α' τὸ πρόσφυμα α, π.χ. ρηματ. θέμα sec —, ἐξ οὗ ὁ παρακείμενος sec-ui καὶ τὸ σουπῖνον sec-tum, —

ἀλλὰ ἐνεστώς ὀριστικῆς [sec-a-o] seco, secas, secat... τέμνω.

β' τὸ πρόσφυμα e, π.χ. ρηματ. θέμα lug — ἐξ οὗ σουπῖνον [lug-tum] luc-tum, —

ἀλλὰ ἐνεστώς ὀριστικῆς lug-e-o θρηνώ. πρβλ. ὦθ-έ-ω μέλλων (ὦθ-σω) ὄσω.

γ' τὸ πρόσφυμα -i π.χ. ρηματ. θέμα fug —, ἐξ οὗ ὁ παρακείμενος fug-i, ἀλλὰ ἐνεστώς ὀριστικῆς fug-i-o φεύγω, —

ρηματ. θέμα aper-, ἐξ οὗ παρακείμενος aper-ui, σουπ. aper-tum, ἀλλὰ ἐνεστώς ὀριστικῆς aper-i ο ἀνοίγω

δ' τὸ πρόσφυμα n, π.χ. ρηματ. θέμα cer —, ἐξ οὗ παθητ. μετοχ. cer-tus, ἀλλὰ ἐνεστώς ὀριστικῆς cer-n-o κρίνω.

ρηματ. θέμα fal —, ἐξ οὗ σουπῖνον fal-sum ἀλλὰ ἐνεστώς ὀριστικῆς [fal-n-o] fa'lo σφάλω πρβλ. ἔλλην. τέμνω.

Σημ. Τινὰ ρήματα λαμβάνουν τὸ πρόσφυμα n, πρὸ τοῦ χαρακτῆρος, π.χ. ρηματ. θέμα frag-, ἐξ οὗ σουπῖνον [frag-tum] frac-tum —, ἀλλὰ ἐνεστώς ὀριστικῆς fra-n-g-o θραύω ρήγνυμι: πρβλ. ἔλλην. ρηματ. θέμα **μαθ**-ἐνεστώς μα-v-θ-άνω.

ε' τὸ πρόσφυμα t, π.χ. θέμα pec-, ἐξ οὗ ὁ παρακείμενος [pec-si] pexi, καὶ σουπ. [pec-sum] pexum, ἀλλὰ ἐνεστώς ὀριστικῆς pec-t-o κτενίζω.

ς' Τὸ πρόσφυμα sc π.χ. ρηματ. θέμα pa — ἐξ οὗ ὁ παρακείμενος pa-vi, ἀλλὰ ἐνεστώς ὀριστικῆς pa-sc-o ποιμαίνω.

Σημ. Τὸ πρόσφυμα -sc- λαμβάνουν, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, τὰ

ἐναρκτικά ῥήματα verba inchoativa ἢ verba inchoativa: π. χ. senex γέρον, θέμα sene-, ῥήμα sene-sc-o γηράσκω.

2. Ὁ ἐνεστώσ τῆς ὀριστικῆς καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ παραγόμενοι χρόνοι λαμβάνουν ἐνεστωτικὴν ἀναδίπλωσιν, π. χ. ῥηματ. θέμα gen, ἐξ οὗ παρακαίμενος gen ui, σουπ. gen-i-tum—, ἀλλὰ ἐνεστώσ ὀριστικῆς [gi-gen-o] gi-gn-o γεννῶ προβλ. ἑλλην. **γι-γν-ο-μαι** ἐκ ριζ. **γεν**.—

Σημ. Ἐν τισι ῥήμασι τὸ πρόσφωνα τοῦ ἐνεστώτος μεταδίδεται καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀρχικοὺς τύπους, **εἶτε ἀμφοτέρους**, καὶ ἐντεῦθεν εἰς πάντας τοὺς τύπους τοῦ ῥήματος: π. χ.

ῥηματ. θέμα jug-, προβλ. jug-um, ζυγός, conjugatio συζυγία— ἀλλὰ ἐνεστώσ ὀριστικῆς ju-n-go ζεύγνυμι, παρακαίμενος junxi, σουπ. junctum,—

εἶτε εἰς τὸν ἕτερον μόνον, π. χ.

ῥηματ. θέμα rig—, ὄθεν σουπῖνον [rig-tum] ric-tum,—

ἀλλὰ ἐνεστώσ ri-n-g-o ζωγραφῶ, παρακαίμ. ri-n-xi,—

ῥηματ. θέμα rug—, ὄθεν παρακαίμενος ru-rūg-i—, ἀλλὰ ἐνεστώσ ὀριστ. ru-n-gó κεντῶ, σουπῖνον ru-n-c-tum—(ἀντὶ ru-n-g-tum).

3. Ὁ παρακαίμενος

α' λαμβάνει πολλάκις **ἀναδιπλασιασμόν** π. χ.

pend-o ἀναρτῶ, σταθμῶμαι, παρακαίμενος pe-pend-i—

cap-o ἄδω, παρακαίμενος [ce-cān-i] ce-cīn-i—

par-i-o τίκτω, γεννῶ, παρακαίμενος [pe-pār-i] pe-pēr-i . . .

προβλ. ἀκόμη:

caed-o φονεύω

παρακ. ce-cīd-i

mord-e-o δάκνω

» mo-mord-i (ἀντὶ me-mord-i)

curr-o τρέχω

» cu-curr-i (ἀντὶ ce-curr-i)

posc-o ζητῶ

» po-posc-i (ἀντὶ pe-posc-i)

spond-e-o ἐγγυῶμαι

» spo-pond-i

Σημ. Ἄν τὸ ῥῆμα συντεθῇ ὡς β' συνθετικόν, ὁ ἀναδιπλασιασμός συνήθως παραλείπεται, π. χ. re-spondeo παρακαίμενος respondi.

β' ἐκτείνει τὸ φωνῆεν τοῦ ῥηματικοῦ θέματος εἰς μακρόν:

ῥηματ. θέμα ēd— ἐνεστώσ ēd-o ἔσθιω παρακ. ēd-i

» » vēn— » vēn-io ἔρχομαι » vēn-i

» » vīd— » vīd-e-o ὄρω » vīd-i

» » mōv— » mōv-e-o κινῶ » mōv-i

» » lāv— » lāv-o λούω » lāv-i

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ΄.

ΑΝΩΜΑΛΙΑΙ ΤΩΝ ΕΙΣ ΙΟ ΡΗΜΑΤΩΝ

ΤΗΣ Γ΄. ΣΥΖΥΓΙΑΣ

§ 100. Ὀλίγα τινὰ ρήματα τῆς γ' συζυγίας εἰς -ιο λήγοντα ἐν τῷ ἐνεστώτι τῆς ὀριστικῆς, μετὰ προσφύματος ι (§ 98, 1, γ'), ἀποβάλλουν τὸ ι τοῦτο πρὸ ἄλλου ι, πρὸ τελικοῦ e καὶ πρὸ ἔγ-, κλινόμενα κατὰ τὸ ἐξῆς παράδειγμα:

Ἐνεργητικὴ φωνή

Παθητικὴ φωνή

INDICATIVUS

Praesens

cap-i-o
capis (ἀντὶ capiis)
capit (ἀντὶ capiit) ...
capimus
capitis
capiunt

cap-i-or
capēris (ἀντὶ cap-i-eris) ...
capitur
capimur
capimīni
cap-i-untur

Imperfectum

cap-i-ēbam
cap-i-ēbas
cap-i-ēbat...

cap-i-ēbar
cap-i-ebāris
cap-i-ebātur...

Futurum

cap-i-am
cap-i-es
cap-i-et...

cap-i-ar
cap-i-ēris
cap-i-ētur...

CONJUNCTIVUS

Praesens

cap-i-am
cap-i-as
cap-i-at...

cap-i-ar
cap-i-āris
cap-i-ātur...

Imperfectum

capērem (ἀντὶ cap-i-erem) ...
capēres
capēret...

capērer (ἀντὶ cap-i-ērer).
caperēris
caperētur...

καὶ τὸ παθητικὸν

patior (passus sum) passum pati πάσχω.

Μετὰ τούτων μνημονευτέον καὶ τὸ orior (ortus sum) ortum oriri ἐγείρομαι, ἀνατελλω, ὅπερ κατὰ μὲν τοὺς ἄλλους τύπους σχηματίζεται ὡς ῥῆμα τῆς γ' συζυγίας, π.χ.

ἐνεστ. ὀριστικ. orior oreris oritur orimur . . .

προστακτικὴ orere orimini oritor oritor . . .

μόνον δὲ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ ἐνεστῶτος ἔχει κατὰ τὴν δ' συζυγίαν oriri,—

ἐν ᾧ τὸν παρατατικὸν τῆς ὑποτακτικῆς ἔχει καὶ κατὰ τὴν γ' συζυγίαν orerer . . . oreretur . . .

καὶ κατὰ τὴν δ'

orirer . . . orireretur . . .

Σημ. α' Τοῦ ῥήματος facio τὸ β' ἐνικὸν πρόσωπον τοῦ ἐνεστῶτος τῆς προστακτικῆς εἶναι fac ἀντι face. (Ἐπίσης καὶ τῶν ῥημάτων dico, duco, καὶ fero τὸ αὐτὸ πρόσωπον εἶναι dic, duc, fer ἀντι dice, duce, fere· πρβλ. καὶ τὰ σύνθετα educ, efer, confer, refer, calefac . . .)

Σημ. β' Τὰ σύνθετα τοῦ facio, τὰ μεταβάλλοντα τὸ α εἰς i conficio efficio . . . ἔχουν τὴν προστακτικὴν κανονικὴν: confice, etfice . . .

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'

§ 101. Κυρίως ἀνώμαλα.

1. sum fui esse εἰμί. Τὸν σχηματισμὸν τούτου εἶδομεν ἐνσελ. 62-63.

2. possum potui posse δύνασθαι· τοῦτο εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ pot, βραχυτέρας μορφῆς τοῦ ἐπιθέτου potis ἢ pote δυνατὸς (§ 59,2), καὶ τὸ sum, οὗ ἀκολουθεῖ τὸν σχηματισμὸν καὶ στερεῖται, ὡς καὶ ἐκεῖνο, σουπίνου καὶ γερονδίου·

I. INDICATIVUS

Praesens

pos-sum pot-es pot-est pos-sūmus pot-estis pos-sunt

Imperfectum

pot-eram pot-eras pot-erat pot erāmus pot-erātis pot-erant

Futurum

pot-ero pot-eris pot-erit pot-erīmus pot-erītis pot-erunt

Perfectum

pot-*ui* pot-*uisti* pot-*uit* pot-*uimus* pot-*uistis* pot-*uērunt*
ἢ pot-*uēre*

Plusquamperfectum

pot-*uēram* pot-*ueras* pot-*uerat* pot-*uerāmus* . . .

Futurum exactum

pot-*uēro* pot-*ueris* pot-*uerit* pot-*uerimus*

II. CONIUNCTIVUS

Praesens

pos-*sim* pos-*sis* pos-*sit* pos-*simus* pos-*sitis* pos-*sint*.

Imperfectum

pos-*sem* pos-*ses* pos-*set* pos-*sēmus* pos-*sētis* pos-*sent*.

Perfectum

pot-*uērim* pot-*ueris* pot-*uerit* pot-*uerimus* . . .

Plusquamperfectum

pot-*uissem* pot-*uisses* pot-*uisset* pot-*uissēmus* . . .

III. IMPERATIVUS

(ἐλλείπει)

IV. INFINITIVUS

Praesens : posse | *Perfectum* : pot-*uisse*

V. PARTICIPIUM

Praesens : potens, ἀλλ' ἐν χρήσει ὡς ἐπίθετον μόνον (δυνατός).

3. ἔδο ἔδι ἔσυν ἔδδρε ἔσθιω. Σύνθετα comēdo, exēdo perēdo . .

Τὸ ρῆμα τοῦτο ἐν τισι χρόνοις πλὴν τῶν ὁμαλῶν τύπων τοῦ ἔχει καὶ βραχυτέρους ἀνωμάλους (ὁμοιάζοντας πρὸς τοὺς τοῦ ρήματος sum):

I. INDICATIVUS

Praesens

edo edis καὶ ἔσ edit καὶ ἔστ edimus editis καὶ ἔστιs edunt

II. CONJUNCTIVUS

Imperfectum

edērem και ἔssem, ederes και ἔsses, ederet και ἔsset
ederēmus και ἔssēmus, ederētis και ἔssētis, edērēt και ἔssēt

III. IMPERATIVUS

Praes.	} ede και ἔs edite και ἔste	Fut.	} edito και ἔsto editote και ἔstote edunto

IV. INFINITIVUS

Praesens edēre και ἔsse.

Ἐκ τῶν παθητικῶν τύπων: γ' ἐνικ. ἐνεστ. ὀριστ. editur και ἔstur
και γ' ἐν. παρατ. ὑποτακτ. ederētur και ἔssētur.

Σημ. Παρατηρητέον ὅτι πανταχοῦ οἱ συγκεκριμένοι τύποι ἔχουν
τὸ e μακρόν, ἐν ᾧ ἐν τοῖς ἀνιστοίχοις ὁμοίοις τοῦ sum (ἔs ἔst
ἔstis, ἔssem... ἔs ἔsto ἔste ἔstote ἔsse) εἶναι τὸ e βραχύ.

4. fero tuli latum ferre (ἀντι ferēre) τῆς γ' συζυγίας (φέρω).

Τὸ ρῆμα τοῦτο παρουσιάζει δύο εἰδῶν ἀνωμαλίας :

α') ὅτι σχηματίζει ἐξ ἄλλης ρίζης τὸν ἐνεστῶστα και ἐξ ἄλλης τὸν
παρακείμενον και σουπῖνον

β') ὅτι ἐν τοῖς ἐκ ρίζης fer- σχηματιζομένοις τύποις συγκόπτει
τῆς δευτέρας συλλαβῆς τὸ ε, ὅταν μετ' αὐτὸ ἀκολουθῇ r, και τὸ i,
ὅταν μετ' αὐτὸ ἀκολουθῇ s ἢ t :

Ἐνεργητικὸν

Παθητικὸν

I. INDICATIVUS

Praesens

fero	fers	fert		feror	ferris	fertur
ferimus	fertis	ferunt		ferimur	ferimini	feruntur

Imperfectum

ferēbam	ferēbas...		ferēbar	ferebāris...
---------	------------	--	---------	--------------

Futurum

feram	feres	feret...		ferar	ferēris...
-------	-------	----------	--	-------	------------

II. CONJUNCTIVUS

Praesens

feram	feras	ferat...		ferar	ferāris...
-------	-------	----------	--	-------	------------

Imperfectum

ferrem	ferres	ferret		ferrer	ferrēris	ferrētur
ferrēmus	ferrētis	ferrent		ferrēmur	feremini	ferrentur

Praes.	{	fer		Praes.	{	ferre
		ferte				ferimini

Fut.	{	ferto	ferto		Fut.	{	fertor	fertor
		fertōte	ferunto				feruntor	

IV. INFINITIVUS

Praesens

ferre		ferrī
-------	--	-------

Σημ. α'. Τὸ παθητικὸν ἀπαρέμφατον *ferrī* (ἀντὶ *fer-i*) διὰ δύο γγ, κατὰ τὸ ἐνεργητικὸν *ferre*.

Σημ. β' Οἱ λαιποὶ τύποι (γ' ρούνδιον, γερουνδιακόν, μετοχή) κλίνονται ὁμαλῶς κατὰ τὴν γ' συζυγίαν. Ἐπίσης ὁ παρακείμενος *tuli*, τὸ σουπίνον *latum* καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν παραγόμενοι χρόνοι.

5. volo volui (ἄνευ σουπίνου) velle βούλομαι.

6. nōlo (non volo) nolui (ἄνευ σουπίνου) nolle οὐ βούλομαι.

7. mālo (magis volo) malui (ἄνευ σουπίνου) malle μάλλον βούλομαι, προτιμῶ.

I. INDICATIVUS

Praesens

volo	nōlo (non volo)	mālo (magis volo)
vis	non vis	māvis
vult (volt)	non vult	māvult (mavolt)
volūmus	nolūmus (non volumus)	malūmus
vultis (voltis)	non vultis (non voltis)	navultis (mavoltis)
volunt	nolunt (non volunt)	malunt

Imperfectum

volēbam	nolēbam	malēbam
volēbas	nolēbas	malēbas
volēbat...	nolēbat...	malēbat...

Futurum

volam	nolam	malam
voles	noles	males
volet...	nolet...	malet...

Perfectum

volui	nolui	malui
voluisti	noluisti	maluisti
voluit...	noluit..	maluit...

Plusquamperfectum

volueram...	nolueram...	malueram...
-------------	-------------	-------------

Futurum exactum

voluero...	noluero	maluero
------------	---------	---------

II. CONJUNCTIVUS

velim	nolim	malim
velis	nolis	malis
velit	nolit	malit
velimus	nolimus	malimus
velitis	nolitis	malitis
velint	nolint	malint

Imperfectum

vellem	nollem	malle
velles	nolles	malles
vellet	nollet	mallet
vellēmus	nollēmus	mallēmus
vellētis	nollētis	mallētis
vellent	noilent	mallent

Futurum

(ἐλλείπει)

Perfectum

voluerim...	noluerim...	maluerim
-------------	-------------	----------

Plusquamperfectum

voluissem...	noluissem...	maluissem...
--------------	--------------	--------------

III. IMPERATIVUS

Praesens

(ἐλλείπει)	noli	(ἐλλείπει)
	nolite	

Futurum

	nolito	
(ἐλλείπει)	nolito	(ἐλλείπει)
	nolitote	
	nolunto	

IV. INFINITIVUS

velle	nolle	malle
-------	-------	-------

Perfectum

voluisse	noluisse	maluisse
----------	----------	----------

V. PARTICIPIUM

volens	nolens	(ἐλλείπει)
--------	--------	------------

Αἱ μετοχαὶ volens καὶ nolens δὲν εἶναι λίαν εὐχρηστοί, λέγεται δὲ συνήθως ἀντὶ μὲν τοῦ volens τὸ cupiens, ἀντὶ δὲ τοῦ nolens τὸ invitus (ἄκων).

Παρενθετικῶς ἀντὶ si vis (εἰ βούλει) λέγεται sis, ἀντὶ si vultis (εἰ βούλεσθε) λέγεται sultis. Ἔτι δὲ ἀντὶ τοῦ visne? λέγεται vin? (θέλεις;).

8. eo (ἴνι) ii ἴτῆν ἴρε εἶμι, πορεύομαι. Ἡ ἀνωμαλία τούτου εἶναι ὅτι ἔχει δύο μορφὰς τῆς ῥίζης, πρὸ μὲν τῶν φωνηέντων a, o, u, ἔχει e-, εἰς πᾶσαν ἄλλην περίστασιν ἔχει i-. Κατὰ τὰλλα κλίνεται ὁμαλῶς κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, μὲ παρατατικὸν καὶ μέλλοντα ὀριστικῆς ibam... ibo... καὶ μὲ σουπίνον ἴτῆν :

INDICATIVUS

Praesens : eo is it ἴμῆς ἴτις eunt.

Imperfectum : ibam ibas ibat ἰβᾶμῆς ἰβᾶτις ibant.

Futurum : ibo ibis ibit ἰβῆμῆς ἰβῆτις ibunt.

Perfectum : ii ἰῆστι ἰῆτ ἰῆμῆς ἰῆστις ἰῆρῆντ καὶ ἰῆρε.

Plusquamperfectum : ἰῆραμ ἰῆρας ἰῆρατ...

Futurum exactum : ἰῆρο ἰῆρις ἰῆριτ...

CONJUNCTIVUS

Praesens eam eas eat eāmus eātis eant
Imperfectum: irem ires iret irēmus irētis irent
Futurum: itūrus -a -um sim sis sit . . .
Perfectum: iērim ieris ierit . . .
Plusquamperfectum: iissem iisses iisset . . .

IMPERATIVUS

Praesens: i ite.
Futurum: ito ito itote eunto.

INFINITIVUS

Praesens: ire *Perfectum*: iisse (isse).
Futurum: itūrum -am -um esse . . .

PARTICIPIUM

Praes.: iens *Gen.* euntis. *Futur.*: iturus -a -um.
Gerundium: eundi eundo eundum eundo.
Supinum: itum itu.

Ἐκ τῆς παθητικῆς φωνῆς εὐχρηστοῦν τὸ ἀπαρέμφατον iri καὶ τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον ἐκάστου χρόνου: ἐνεστώς itur, παρατατικὸς ibatur, μέλλ. ibitur, παρακ. itum est κτλ. πάντα ἀπροσώπως.

Τινὰ τῶν συνθέτων τοῦ eo, ὅσα λαμβάνουν ἐνεργητικὴν μεταβατικὴν σημασίαν, σχηματίζουν πλήρες τὸ παθητικόν. ✕

Οὕτω τοῦ adeo προσβάλλω, παθητ. adeor προσβάλλομαι, adiris, aditur, adimur, adimīni, adeuntur. παρατ. adībar, adībāris . . . μέλλ. adībor, adībēris, adībītur . . .

Τὸ ambio, καίτοι σύνθετον ἐκ τοῦ eo (ἀντὶ ambeo), κλίνεται κανονικῶς κατὰ τὴν δ' συζυγίαν, οὐδεμίαν ἀνωμαλίαν τοῦ eo ἔχον:

ambio ambivī. (ambii) ambītum ambīre

Ἐνεστ. ambio ambis ambit ambīmus ambītis, ambiunt.

Παρατ. ambiebam, ambiebas, ambiebat . . .

Μέλλων ambiam ambies ambiet . . . κτλ.

Ὅμοίως πρὸς τὸ eo κλίνονται καὶ τὰ οὐχὶ εἰς πάντας τοὺς τύπους παρὰ τοῖς δοκίμοις εὐχρηστα queo δύναμαι καὶ nequeo (non queo) οὐ δύναμαι. Οἱ συνηθέστεροι τούτων τύποι εἶναι οἱ ἐξῆς:

INDICATIVUS

Praesens: queo — quimus — queunt.
nequeo nequis nequit nequimus nequitis nequeunt.

Imperfectum: quibam σπάνιος.
nequibam nequibas nequibat . . .

Futurum: quibo — nequibo σπάνιοι.

Perfectum: quivi quivisti quivit . . .
nequivi nequivisti nequivit . . .

Ἡ *προστατική*, τὸ *σουπίνον* καὶ τὸ *γερούδιον* ἐλλείπουν.

Ἐκ τῆς παθητικῆς φωνῆς ἀπαντᾷ μόνον τὸ nequitur γ' ἐν. ἐνε-
στώτος ὀριστικῆς.

9. *fio* (factus sum) fieri: γίνομαι, συμβαίνω, ποιοῦμαι (ὡς
παθητικὸν τοῦ facio ποιῶ).

Τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸν μὲν παρακείμενον καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ παρα-
γομένους σχηματίζει κανονικῶς διὰ τῆς παθητικῆς μετοχῆς τοῦ facio,
factus sum . . ., τοὺς δὲ ἄλλους τύπους σχηματίζει ὡς (κατὰ τὴν δ^ο
συζυγίαν, πλὴν τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ παρατατικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς).

INDICATIVUS

Praesens: fio fis fit fimus fitis fiunt.

Imperfectum: fiebam fiebas fiebat . . .

Futurum: fiam fies fiet . . .

CONJUNCTIVUS

Praesens: fiam fias fiat . . .

Imperfectum: fierem fieres fieret . . .

IMPERATIVUS: fi; fite.

INFINITIVUS *Praesens*: fieri¹

GERUNDIUM: faciendus -a -um.

Τὸ fio ἔχει τὸ ριζικὸν ἰ μακρὸν (καὶ πρὸ φωνήεντος, παρὰ τὸν
κανόνα § 7,1) εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους τύπους, πλὴν τοῦ fit καὶ ὅταν
μετὰ τὴν συλλαβὴν fi ἀκολουθῇ er: fi-eri fi-erem . . .

Σύνθετοι τύποι τούτου ἀπαντοῦν μόνον οἱ ἐξῆς:

confit	confient	confiat	confieret
defit	defiunt	defiat.	

¹ Διὰ τὴν διάθεσιν ἀντὶ τοῦ παλαιότερου καὶ κανονικωτέρου *fiere*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

ΡΗΜΑΤΑ ΕΛΛΙΠΗ (VERBA DEFECTIVA)

§ 102. Ἑλληνικῇ ῥήματα ὀνομαζονται τὰ ἀπαντῶντα μόνον εἰς δλίγους τινὰς τύπους καὶ εἶναι τὰ ἑξῆς :

1. αἰο λέγω. *Ind. Praes.* αἰο αἰς αἰunt.

Imperf. αἰεbam αἰεbas αἰεbat αἰεbāmus αἰεbātis αἰεbant
καὶ ἀρχαϊκῶς αἰεbam αἰεbas αἰεbat...

Perfect. — — αἰt.

Coniunct. Praes. — αἰas αἰat αἰant.

Imperativus (αἰ)

Particip. Praes. αἰens

2. inquam λέγω. *Ind. Praes.* inquam inquīs inquit.

Imperf. — — inquitēbat.

Futur. — inquires inquiet.

Perfect. (inquire) inquirentis inquit (inquirentes)

Imperat. (inquire) (inquirent)

Particip. inquirentis

Σημ. Πάντες οἱ τύποι οὗτοι τοῦ inquam ἀπαντοῦν μόνον παρενθετικῶς

3. quaeso παρακαλῶ. *Ind. Praes.* quaeso quaesūmus.

Σημ. Καὶ τὸ quaeso quaesūmus συνήθως ἀπαντοῦν παρενθετικῶς καὶ δὴ μετὰ προστατικὴν, ὅπως μετριάσουν τὸ ἐπιτακτικὸν καὶ τραχὺ τῆς ἐγκλίσεως ταύτης.

4. (for) (fatus sum) fatur fatur φημί.

Ind. Praes. fatur fantur.

Imperf. fabar fabantur.

Futur. fabor faberis fabitur fabimur fabimini fabuntur

Perfect. fatus -a -um sum es est...

Plusquam p. fatus... eram eras...

Coniunct. Imperf. μόνον τὸ σύνθετον praefārer...

Perfect. fatus sim sis sit...

Plusquam p. fatus essem

Imperativus fare

<i>Infinitivus</i>	fari (ἀρχαϊκῶς farier)
<i>Supinum</i>	fatu
<i>Participium</i>	fans
<i>Gerundium</i>	fando
<i>Gerundivum</i>	fandus -a -um

6. Αἱ ἐξῆς προστακτικαὶ καὶ τὰ ἀπαρέμματα :

α' arage (ἄπαγε).

β' ave ἢ ὀρθότερον have (χαῖρε) avēte; avēto;
ἀπαρέμματος avēre.

γ' cedo (δός, εἰπέ), καὶ πληθύνντ. cete.

5. Τὸ forem fores foret forent (παρατατικὸς ὑποτακτ. τοῦ sum παρὰ τὸ essem) καὶ fore (μέλλ. ἀπαρεμμάτου τοῦ sum παρὰ τὸ futurum esse).

7. Οἱ ἐξῆς ὁμαλοὶ τύποι παρακειμένου μετὰ τῶν ἐξ αὐτῶν παραγομένων (ὑπερσυντελικῶν καὶ τετελεσμένου μέλλοντος).

	1. memini μέμνημαι	2. odi μισῶ	3. coepi ἤρξαμην
<i>Indicat. Perfect.</i>	memini, meministi..	odi, odisti.	coepi, coepisti..
Plusq.	memineram...	oderam...	coeperam...
Futur ex.	meminero...	odero...	coepero...
<i>Coniunc. Perf.</i>	meminerim...	oderim...	coeperim...
Plusq.	meminisset...	odisset...	coepisset...
<i>Imperat. Perfect.</i>	memento mementote		
<i>Infinit. Perfect.</i>	meminisse	odisse	coepisse

Παρατηρήσεις :

α' Οἱ παρακειμένοι memini καὶ odi ἔχουν σημασίαν ἐνεστώτος κατ' ἀκολουθίαν οἱ ὑπερσυντελικοὶ memineram, oderam... ἔχουν σημασίαν παρατατικῶν, καὶ οἱ τετελ. μέλλοντες meminero, odero... ἀπλοῦ μέλλοντος.

β' Τὸ odi καὶ coepi σχηματίζουσι μέλλοντα ἀπλοῦν τῆς μετοχῆς osurus, coepturus, καὶ τοῦ ἀπαρεμμάτου osurum esse, coepturum esse.

γ' Ἀντὶ odi oderam odero λέγεται καὶ περιφραστικῶς osus sum, osus eram, osus ero ἀκόμη δὲ καὶ osus fueram, osus fuero μετὰ διάθεσιν ἐνεργητικῆν, osus (exosus, perosus) sum μισῶ.

δ' Ἡ μετοχή τοῦ παρακειμένου *coerptus* μετὰ τοῦ *sum, eram* κλ. τίθεται ἀντὶ τοῦ *coeri, coeregam* κλ., ὅταν τὸ ἐξ αὐτῆς ἐξαρτώμενον ἀπαρέμφατον εἶναι **παθητικόν**, κατὰ τὸν τύπον καὶ τὴν διάθεσιν : *domus aedificari coerpta est* ὁ οἶκος ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι.

ε' Ὡς ἐνεστώς, παρατατικὸς καὶ μέλλων ἀπλοῦς τοῦ *coeri* χρησιμεύει τὸ *incipio, incipiebam, incipiam*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'

× ΑΠΡΟΣΩΠΑ ΡΗΜΑΤΑ

§ 103. Τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα *verba impersonalia* ἀπαντοῦν, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ, μόνον ἐν τῷ γ' ἐνικῷ προσώπῳ ἐκάστου χρόνου· π.χ. τοῦ ῥήματος *oportere* ἐνεστώς ὄριστ *oportet* (χρή, δεῖ), παρατατικὸς *oportēbat*, μέλλων *oportēbit*, παρακ. *oportuit*, ὑπερσ. *oportuerat*, τετελ. μέλλων *oportuerit*. Ὑποτ. ἐνεστ. *oporteat*, παρατ. *oportēret*, παρακ. *oportuerit*, ὑπερσ. *oportuisset*, ἀπαρέμφ. *oportēre*, παρακ. *oportuisse*.

Ἡ προστακτικὴ τῶν ἀπροσώπων δὲν εἶναι εὐχρηστος· μόνον ἡ προστ. *liceto* τοῦ *licet* ἀπαντᾷ ἐν νόμοις. Ἀντὶ δὲ τῆς προστακτικῆς, ὅταν παρίσταται ἀνάγκη νὰ μεταχειρισθοῦν αὐτὴν οἱ συγγραφεῖς, ποιοῦνται χρῆσιν τῆς ὑποτακτικῆς : *misereat te pauperum* (οἴκτιρος τοὺς πτωχοὺς).

ΑΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

§ 104. Τὰ ἐπιρρήματα τῆς λατινικῆς γλώσσης εἶναι ἤτοι πρωτότυπα *adverbia primitiva*, ἢ παράγωγα *adverbia derivata*.

1. Τὰ πρωτότυπα εἶναι ὀλίγα : *haud* ἢ *haut* οὐ, *satis* ἢ *sat* ἄλλις, *cras* αὔριον *vix* μόλις, *iam* ἤδη, *mox* μετ' ὀλίγον.

2. Τὰ παράγωγα ἐπιρρήματα παράγονται ἐξ οὐσιαστικῶν, ἐπιθέτων, ἀριθμητικῶν, ἀντωνυμιῶν καὶ ρημάτων, καὶ λήγουν

α' εἰς *-ē* *rectē* ὀρθῶς, *aegre* χαλεπῶς, *miserrime* ἀθλιώτατα.

β. Κακιδῆ, Λατινικὴ Γραμματικὴ. Ἐκδόσις Γ'

β'	εἰς	-o	falso ψευδῶς, crebro συχνῶς, tutissimo ἀσφαλίστατα.
γ'	»	-ter	: acriter δριμύως, celeriter ταχέως, aliter ἄλλως.
δ'	»	-itus	: antiquitus ἀρχαιόθεν, caelitus οὐρανόθεν.
ε'	»	-im ἢ -tim	ἄtim : sensim ἀκροθιγῶς, tributim κατὰ φυλάς, centuriatim κατὰ λόχους, gregatim κατ' ἀγέλας.
ς'	»	-is	: magis μᾶλλον, nimis ἄγαν.
ζ'	»	-ies	: ἕξ ἀριθμητικῶν μόνον : decies δεκάκις.

Ἐξ ἀντωνυμιῶν μόνον

η'	»	-bi	: ibi ἐνταῦθα, alibi ἄλλοθι, ubi ποῦ, ὅπου.
θ'	»	-nde	: inde ἐντεῦθεν unde πόθεν, ὅθεν.
ι'	»	-im	: olim ποτέ, ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἀπὸ παλαιοῦ.
ια'	»	-inc	: hinc ἐνθένδε illinc ἐκεῖθεν
ιβ'	»	-ic	: hinc ἐνθάδε, illic ἐκεῖ.
ιγ'	»	-uc	: huc ἐνθάδε, istuc αὐτόσε, illuc ἐκεῖσε.
ιδ'	»	-ndo	: aliquando ποτέ, quando-que ἐνίοτε.
ιε'	»	-o	: eo, quo, a'io, ultro, intro.

Μεμονωμένα εἶναι τὸ ita οὕτω, tam τόσον, tum τότε cum ὅτε.

§ 105. Ὑπάρχουν καὶ ἐπιρρήματά τινα, τὰ ὅποια εἶναι ἀπρηχαιωμένα πτώσεις : parti η κατὰ μέρος αἰτιατ. τοῦ pars, secus ἄλλως (αἰτιατ. τοῦ secus οὐδετ.).

§ 106. Ἄλλα εἶναι ἀποκρυσταλλωμένα συντάξεις : ex templo ἢ extemplo παρενθύς, in cassum ἢ incassum μάτην, in vicem ἢ in vicem ἐναλλάξ, ἀμοιβαίως magno opere ἢ magnopere μεγάλως, in primis ἢ in primis ἐν πρώτοις, fors sit an ἢ forsitan ἕως dum taxat ἢ dumtaxat μόνον.

Πρὸβλ. καὶ ob viam obviam, de novo-denuo denuo, hodie -hodie, quotannis, quotidie, pridie, scilicet, videlicet κτλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

§ 107. Αἱ προθέσεις τῆς λατινικῆς γλώσσης εἶναι πολλαὶ καὶ συντάσσονται

Yren

αἱ περισσότεραι μετ' αἰτιατικῆς
ad, adversus, ante, apud
circa, circiter, circum, cis, citra, contra
erga, extra, infra, inter, intra, juxta, ob,
penes, per, post, praeter, prope, propter
secundum, supra, trans, ultra, versus,

ὀλίγαι μετ' ἀφαιρετικῆς

ab, abs, coram, cum, de, ex, prae, pro, sine, tenus.
καὶ τρεῖς μόνον ἄλλοτε μετ' αἰτιατικῆς εἰς δῆλωσιν κινήσεως, καὶ ἄλ-
λοτε μετ' ἀφαιρετικῆς εἰς δῆλωσιν στάσεως
in, sub, super.

Οὐδεμία κυρία πρόθεσις συντάσσεται μετὰ γενικῆς, οὐδεμία μετὰ
δοτικῆς.

§ 108. **Καταχρηστικαὶ προθέσεις.** Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ,
ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, πτώσεις τινὲς οὐσιαστικῶν, μετὰ γενικῆς συν-
τασσόμεναι ἐκ τῆς πολλῆς χρήσεως τῆς τοιαύτης συντάξεως κατήν-
τησαν **προθέσεις καταχρηστικαί**. Τοιαῦται εἶναι μάλιστα αἱ ἀφαιρε-
τικαὶ causā, gratiā, ergo, fine καὶ ἡ αἰτιατικὴ instar¹.

§ 109. **Ἀχώριστα μόρια** praepositiones inseparabiles, ὀνομά-
ζονται μόριά τινα ἀπαντῶντα μόνον ἐν συνθέσει, ὡς πρῶτα συνθετικά
μέρη, οὐδέποτε δὲ καθ' ἑαυτὰ προβλ. ἑλλ. δυσ-α- ἢ ἀν... Τοιαῦτα εἶναι :

- τὸ dis- : dis-par ἄνισος (par ἴσος) dis-cedo ἀποχωρίζομαι
- τὸ se- ἢ πρὸ φωνήεντος sed-, se-jungo διαζευγνύω (jungo ζευ-
γνύω) sed-itiō στάσις, διάστασις, χωρισμὸς
- τὸ in- : in-utīlis ἀνωφελῆς (utīlis ὠφέλιμος)
- τὸ ne- : ne-fas ἀνόσιον (fas ὄσιον)
- τὸ ve- : ve-sānus ἄφρων (sanus ὑγιής, φρόνιμος)
- τὸ re- ἢ red- : re-mitto πέμπω ὀπίσω, red-do ἀποδίδω.
- τὸ ambi- ἢ amb- ἢ an- : ambi-farius ἀμφίλογος, amb-ēdo
περιτρώγω, am plector περιβάλλω, ἐναγκαλίζομαι
- τὸ por- : por-rigo- (por-, rego) προτείνω por-tendo προσημαίνω.

¹ Καὶ τὸ tenus (§ 107) εἶναι ἀρχαία αἰτιατικὴ καταντήσασα καταχρηστικὴ
πρόθεσις καὶ συντασσόμενη μετὰ γενικῆς, ἀλλὰ συντάσσεται καὶ μετ' ἀφαιρετι-
κῆς ὡς κυρία πρόθεσις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΣ'

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

§ 110. 1. **Συμπλεκτικοί** conjunctiones copulativae : et, -que quoque, ac atque. . . etiam καί—nec, neque οὐδέ, nec . . . nec . . . neque . . . neque οὔτε . . . οὔτε—cum . . . tum καί . . . καί . . .

2. **διαζευκτικοί** conj. disjunctivae : aut vel -ve ἢ, sive . . . sive seu . . . seu εἴτε . . . εἴτε.

3. **Ἀντιθετικοί** conj. adversativae : sed, verum ἀλλά, ἀλλ' ὅμως, autem δέ, ὅμως, verum tamen ἀλλ' ὅμως, vero ὅμως at ἀλλά, attāmen, atqui ἀλλ' ὅμως.

4. **Χρονικοί** conj. temporales : quom ἢ quum ἢ cum, quando, ubi, dum ὅτε ἐν ᾧ—donec, dum quoad, quamdiu, quatenus ἐφ' ὅσον, ἕως, ἕως να—quotiens ὁπότε, ὁσάκις—quandoquidem ὁ πότε δὴ—postquam ἀφ' οὗ—antequam, priusquam πρὶν ἢ—simulac ἢ simulatque εὐθύς ὥς—

5. **Αἰτιολογικοί** conj. causales : nam διότι namque καὶ γάρ—enim γάρ, etenim καὶ γάρ, quod, quia, διότι quoniam, quom ἢ quum ἢ cum ἐπειδή.

6. **Ὑποθετικοί** conj. conditionales : si, εἰ, εἰάν, sin εἰ δέ, εἰάν δέ—si non, nisi, ni εἰ μὴ—si quidem εἰ δὴ—si modo, dum, dum modo, modo, εἰάν μόνον—dummodo ne, modo ne, dum ne εἰάν μόνον μὴ.

7. **Τελικοί** conj. finales : ut ἵνα, quo ὅπως, quin ἵνα μὴ, ἵνα quominus. ἵνα μὴ, qui non ὥστε μὴ, ἵνα μὴ, ne ἵνα μὴ, neve μηδέ.

8. **Συλλογιστικοί** conj. conclusivae : itaque, proinde ὅθεν, igitur, οὖν, τοίνυν, ergo ὅθεν, οὖν.

9. **Συμπερασματικοί** conj. consecutivae : ut ὥστε, quin, ὥστε μὴ.

10. **Εἰδικοί** conj. declarativae : quod ὅτι, quin ὅτι quasi ὥς δὴ, ὅτι τάχα.

11. **Ἐναντιωματικοί** conj. concessivae : etsi, etiamsi, tametsi, quamquam, quamvis, licet εἰ καί, ut καὶ εἰ, quom ἢ quum ἢ cum εἰ καί.

12. **Συγκριτικοί ἢ παραβολικοί** conj. comparativae : ut, uti, velut, veluti, sicut, sicuti, tamquam, quomodo ὥς ὥστε, quemadmodum ὃν τρόπον, ὥς, quam (μετὰ τὰ συγκριτικά) ἢ.

Ἔτι δὲ καὶ οἱ **συγκριτικοὶ ὑποθετικοὶ** : quasi, quasi vero, tamquam si, velut si, ut si, proinde quasi, proinde ac si ὡσεύ, ὡς εἶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ΄.

Εισήγησις γ. Κοροδύμη

ΕΠΙΦΩΝΗΜΑΤΑ

§ 111. Τὰ ἐπιφωνήματα καὶ ἐν τῇ λατινικῇ εἶναι ἀναρθροὶ τινες φωναί, οὐχὶ κυρίως λέξεις, αἵτινες ἐκφεύγουν ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν αἰφνίδιον ἢ σφοδρὸν πάθος, ἐκπληξίς, χαρά, λύπη, θαυμασμός, βδελυγμία, φόβος κλ. καταλαμβάνη τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, μὴ ἐπιτρέπον ν' ἀρθρῶσθαι λέξιν :

a!, ah!, oh!, pfui!, st!...

Μετὰ τῶν ἐπιφωνημάτων εὗρηται ἐνίοτε καὶ θεῶν ὀνόματα, καὶ ταῦτα οὐχὶ σπανίως συντετμημένα καὶ εἰς μίαν μετ' ἐκείνων λέξιν συντεθειμένα : ecaster! edepol!

καὶ μόνᾳ θεῶν ὀνόματα λαμβάνονται ἐπιφωνηματικῶς : pol! hercle!

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ

19 1928
19
1928

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ΄.

ΠΑΡΑΓΩΓΗ

§ 112. Αἱ **πρωτότυποι λέξεις** vocabūla primitiva, γίνονται ἀμέσως ἐκ τῆς ρίζης διὰ προσλήψεως καταλήξεώς τινος, ὀνοματικῆς ἢ ῥηματικῆς, ἢ καὶ ἄνευ καταλήξεως.

Αἱ **παράγωγοι** vocabūla derivata, γίνονται ἐκ τοῦ θέματος τῶν πρωτοτύπων ἢ ἄλλων παραγῶγων διὰ προσλήψεως διαφόρων παραγωγικῶν καταλήξεων.

ρίζαι **πρωτότυποι λέξεις**

παράγωγοι λέξεις

voc— [voc-s]
vox φωνή

[voc-a-o] voco καλῶ, vocatio κλησίς; vocativus κλητικῆ.
vocabulum λέξις, vocabularium λεξιλόγιον

os— os στόμα

[or-a-o] oro λέγω, oratio λόγος
oratiuncūla λογύδριον
orator ῥήτωρ
oratorius ῥητορικός.

§ 113. Αἱ παράγωγοι λέξεις εἶναι οὐσιαστικά, ἐπίθετα, ῥήματα, ἐπιρρήματα.

I Παράγωγα οὐσιαστικά, substantiva derivāta :

Τὰ παράγωγα οὐσιαστικά παράγονται :

1. ἐκ ῥημάτων, substantiva verbalia :

	ἀφρημένα	συγκεκριμένα
amo ἀγαπῶ	amor ἀγάπη	amator ἔραστής
curro τρέχω	cursus δρόμος	cursor δρομεύς
lego ἀναγιγνώσκω	lectio ἀνάγνωσις	lector ἀναγνώστης
aro ἀρῶ	aratio ἄροσις	arātrum ἄροτρον
.		

2. ἐξ ὀνομάτων, substantiva denominativa :

a. ἐξ ἐπιθέτων, ἀφρημένα πάντοτε

malus κακὸς	malitia κακία
probus χρηστὸς	probitas χρηστότης
fortis δυνατὸς	fortitudo δύναμις, ἰσχύς
liber ἐλεύθερος	libertas ἐλευθερία...

b. ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν :

	ἀφρημένα	συγκεκριμένα
medicus ἰατρὸς	medicīna ἰατρικὴ	
columba περιστέρω		columbarium περιστερῶν
olīva ἐλαία		olivētum ἐλαιῶν
bos βοῦς		bovile βουστάσιον
collēga ἑταῖρος	collegium ἑταιρεία	

Πλεῖστα εἶναι τὰ ὑποκοριστικά deminutiva, μετὰ καταλήξεως -lus, -la, -lum :

vox φωνή, λέξις	voc-ū-la μικρὰ φωνή ἢ λέξις
caput κεφαλὴ	capit-ū-lum κεφάλαιον
filia θυγάτηρ	fili-ō-la θυγάτριον
tabūla πίναξ	tabella πινακίς
liber βιβλίον	[liber-lus] libellus μικρὸν βιβλίον
ocūlus ὀφθαλμὸς	ocel-lus μικρὸς ὀφθαλμὸς

Ἐξ ὀνομάτων τῆς γ' δ' καὶ ε' κλίσεως σχηματίζονται ὑποκοριστικά συνήθως μὲ τὴν κατάληξιν -cūlus, -cūla, -cūlum :

opus ἔργον	opus-cūlum μικρὸν ἔργον
mus μῦς	mus-culus μυστίδιον

spes ἔλπις
versus σίχος
homo ἄνθρωπος

spe-cūla μικρὰ ἔλπις
vers-i-cūlus στιχίδιον
homon-ūlus ἄνθρωπάριον

Πολλάκις σχηματίζονται ἐξ ὑποκοριστικῶν νέα ὑποκοριστικά, ὡς ἐν τῇ νέᾳ ἑλληνικῇ γλώσσῃ: **πόδι, ποδάρι, ποδαράκι**:
auris οὖς, aurī cūla ὠτίον, αὐτί, auricilla αὐτάκι
cista κίστη cist-ū la θήκη cistella, cistellūla

Σημ. Πατρωνυμικά patronymica. Ὅσα πατρωνυμικά ἔχει ἡ λατινικὴ γλῶσσα, παρέλαβεν ἤδη ἐσχηματισμένα ἐκ τῆς ἑλληνικῆς, μὲ τὰς αὐτὰς καταλήξεις:

Πριαμίδης Priamīdes

Νηρηΐς Nerēis

Ἄτρεΐδης Atrīdes

Θεστιάς Thestias...

Κατὰ ταῦτα ἐσχηματίσθησαν καὶ τὰ ἑξῆς:

Romulīdes ἐκ τοῦ Romūlus, Scipiādes ἐκ τοῦ Scipio, Πιᾶδες ἐκ τοῦ Πία, Neptunīne ἐκ τοῦ Neptūnus...

II Παράγωγα ἐπίθετα adjectiva derivata.

1. ἐκ ῥημάτων, adjectiva verbalia.

valeo ὑγιής, εὐρωστός εἰμι
facio ποιῶ, κάμνω
loquor ὁμιλῶ, λέγω
amo ἀγαπῶ
queror μέφομαι

validus εὐρωστός ἰσχυρός
facilis εὐποίητος, εὐκόλος
loquax ὁ πολλὰ λέγων, λάλος
amicus ὁ ἀγαπῶν, ὁ φίλος
querulus μεμφίμοιρος...

2. ἐξ οὐσιαστικῶν

aurum χρυσοῦς
rex βασιλεὺς
civis πολίτης
familia οἰκογένεια, οἶκος
pericūlum κίνδυνος
fraus ἀπάτη
barba πώγων, γένειον

aureus χρυσοῦς
regius, regalis βασιλικὸς
civicus, civilis πολιτικὸς
familiaris οἰκειὸς...
periculōsus κινδυνώδης
fraudentus ἀπατηλὸς
barbatus πωγωνοφόρος

Καὶ ἐκ κυρίων ὀνομάτων

Sulla ὁ Σύλλας

Sullānus φίλος, ὄπαδὸς τοῦ Σύλλας

Rompeius ὁ Πομπήιος Pompeiānus τοῦ Πομπηίου, Πομπηιανὸς

Ἐξ ὀνομάτων πόλεων, χωρῶν, τόπων (ἐθνικὰ καὶ ἄλλα)

Roma ἡ Ῥώμη

Romānus Ῥωμαῖος

Latium τὸ Λάτιον

Latīnus Λατῖνος

Cannae αἱ Κάνναι

Cannensis, pugna Cannensis

ἢ παρὰ τῆς Κάννας μάχη

Sacra via Ἱερὰ ὁδὸς Sacravienſis ὁ παροδίτης τῆς Ἱερᾶς ὁδοῦ

3. ἐξ ἄλλων ἐπιθέτων, ὑποκοριστικά, deminutiva :

parvus μικρὸς parvulus (ἀρχ. parvulus) μικρούτσικος
bellus ὠραῖος νόστιμος bellulus νοστιμοῦλλις..

4. ἐξ ἐπιρρημάτων

cras αὔριον crastinus αὔρινός, hodie σήμερον hodiernus σημερινός, semper πάντοτε sempiternus παντοτινός

ante πρό, ἔμπροσθεν } anticus ὁ ἔμπροσθεν ὢν (τοπικῶς)
(τοπικῶς καὶ χρονικῶς) } antiquus ὁ ἀρχαῖος, ὁ ἐν τῷ πρό-
σθεν χρόνῳ.

III. Παράγωγα ῥήματα, verba derivata

1. ἐξ ὀνομάτων, verba denominativa :

bellum πόλεμος bello πολεμῶ, laetus εὐθυμος laetor εὐθυμῶ,
laus ἔπαινος laudo ἐπαινῶ, flos γεν. floris ἄνθος floreo ἀνθῶ,
finis ὄριον finio ὀρίζω, senex γέρων senesco γηράσκω...

2. ἐξ ἄλλων ῥημάτων, verba verbalia :

θαμιστικά, frequentativa :

curro τρέχω	σουπ. cursum	θαμιστ. curso ¹
cano ᾄδω	» cantum	» canto
traho σύρω	» tractum	» tracto
clamo βοῶ	» clamatum	» clamito...

ἐναρκτικά inchoativa ἢ inchoativa :

floreo ἀνθῶ floresco ἀρχίζω ν' ἀνθῶ
obdormio καθεύδω obdormisco ἀποκοιμῶμαι...

ἐφετικά—desiderativa :

edo ἐσθίω σουπ. esum ἐφετ. esurio ἐπιθυμῶ νὰ τρώγω,
βρωσεῖω
pario γεννῶ » partum » parturio ἔχω ὄρεξιν, ἐφεςιν
νὰ γεννήσω, ὠδίνω.

ὑποκοριστικά, deminutiva :

canto ᾄδω ὑποκορ. cantillo ὑπάδω, μινυρίζω.

Σημ. Τὰ παράγωγα ἐπιρρήματα ἰδὲ ἐν σελ. 97—98.

¹ Τὰ θαμιστικά ῥήματα εἶναι πάντα τῆς α' συζυγίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ΄

ΣΥΝΘΕΣΙΣ

§ 114. Αἱ σύνθετοι λέξεις, vocabūla composīta, εἶναι :

1. Πρόθεσις { μετὰ ῥήματος : per-mitto ἐπιτρέπω
 μετὰ οὐσιαστικοῦ : inter-rex μεσοβασιλεὺς
 μετὰ ἐπιθέτου per-magnus ὑπέρμεγας, πάνυ μέγας
 μετὰ ἐπιρρήματος : per-saepe πάνυ πολλάκις

2. Ἐπίθετον μετὰ οὐσιαστικοῦ (magnus-animus) magnanimus
 μεγαλόψυχος, μεγάθυμος.

3. Ἀριθμητικὸν { ἀπόλυτον μετὰ οὐσιαστικοῦ : (tres-anni)
 triennium τριετία.
 τακτικὸν μετὰ ῥήματος : (primus-cario)
 princeps πρῶτος, ὁ τὴν πρώτην θέσιν
 καταλαμβάνων

4. Οὐσιαστικὸν μετὰ ῥήματος : aedes facio) aedifico οἰκοδομῶ.

5. Ἀχώριστον μόριον { μετὰ οὐσιαστικοῦ (se-cura) secūrus
 ἄφροντις.
 μετὰ ἐπιθέτου in-probus) improbus
 φαῦλος, dis-similis ἀνόμιος
 μετὰ ῥήματος : dis-cedo ἀποχωρῶ.

§ 115. Ἐκάστης συνθέτου λέξεως τὴν κυρίαν ἔννοιαν ἔχει τὸ β΄
 συνθετικὸν μέρος, τὸ δὲ α΄ συνθετικὸν προσδιορίζει τὴν ἔννοιαν τοῦ
 β΄ : ὁ τὴν σημαίαν φέρων sign-ifer, κακῶς λέγω male-dico, ὑπε-
 ρένδοξος prae-clarus.

§ 116. Ἡ σύνθετος λέξις ἢ μένει τὸ αὐτὸ μέρος τοῦ λόγου, ὅπερ
 εἶναι καὶ τὸ β΄ συνθετικὸν αὐτῆς : mitto-permitto, rex interrex,
 magnus permagnus,—

ἢ γίνεται ἐπίθετον : animus οὐσιαστ. ἀλλὰ magnanimus ἐπίθ.,
 fero ῥῆμα, ἀλλὰ frugifer ἐπίθ. καρποφόρος.

§ 117. Εἰ καὶ αἱ συντιθέμεναι λέξεις εἶναι δύο μόνον, ἡ ἔννοια
 αὐτῶν περιλαμβάνει ἐνίοτε πλείονας (ἔλλιπής ἢ συνεπτυγμένη σύνθε-
 σις) π. χ. aequinoctium (aequus nox =, illud anni tempus, quo
 noctes et dies aequae sunt, ἑλλην. *ισσημερία*—ὁ χρόνος ἐκεῖνος τοῦ
 ἔτους, καθ' ὃν αἱ ἡμέραι καὶ αἱ νύκτες εἶναι ἴσαι.

§ 118. Πλὴν τῶν ἀνωτέρω *κυρίων συνθέσεων*, ὑπάρχουν καὶ τινες *καταχρηστικαὶ συνθέσεις*, δηλ. *ἀπλὰι παραθέσεις* δύο λέξεων, δυναμένων καὶ χωριστὰ νὰ γράφωνται :

respublica ἢ res publica ἢ πολιτεία.
decemviri ἢ decem (καὶ x, viri οἱ δέκαρχοι
proconsule ἢ pro consule ἀντι ὑπάτου. ἀνθύπατος...
maledico ἢ male dico κακῶς λέγω, κακολογῶ...

Ἐν τούτοις ἐθεωρήθησαν ὡς μία λέξις καὶ ὅσαι εἶναι ὀνόματα ἐκλίθησαν ὡς ἓν ὄνομα: proconsule ἀφαιρ., ὄνομαστ. proconsul, γεν. proconsulis... pronomiine ἀντι ὀνόματος, pronomen ἀντωνυμία,—

ἢ ἐκλίθησαν καὶ τὰ δύο συνθετικὰ μέρη, ἂν ἦσαν ἀμφοτέρω ὀνόματα: respublica γεν. reipublicae... αἰτ. rempublicam...
jusjurandum, γεν. jurisjurandi, δοτ. jurijurando...

Σημ. Καταχρηστικὴ εἶναι καὶ ἡ σύνθεσις ἐν τοῖς ῥήμασι calefacio θερμαίνω (θερμαίνεσθαι ποιῶ), pate-facio ἀνοίγω (ἀναπεπταμένον εἶναι, ἀναπετάννυσθαι ποιῶ) κ.τ. ὅμ.

✓ § 119. *Μεταβολαὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν.*

Κατὰ τὴν σύνθεσιν πλὴν τῆς μεταβολῆς, ἦν πάσχει τὸ τελευταῖον σύμφωνον τοῦ α' συνθετικοῦ μέρους πρὸ τοῦ ἀρχικοῦ συμφώνου τοῦ β' συνθετικοῦ, π. χ. (sub-μῶνο) sup-μῶνο ὑποτίθημι, (in-ludo) illūdo ἐμπαίζω,—

συμβαίνουν προσέτι καὶ αἱ ἐξῆς :

1. Ἡ πρόθεσις cum ὡς α' συνθετικὸν μέρος γίνεται com-, con-, καὶ (πρὸ φωνήεντος ἢ πρὸ h) co-· com-moveo, con tendo, co-eo, cohibeo...

2. Τὸ φωνῆεν ἢ ἡ δίφθογγος τῆς α' συλλαβῆς τοῦ β' συνθετικοῦ μέρους ἐν πολλαῖς λέξεσι τρέπεται εἰς ἀσθενέστερον φωνῆεν : π. χ.

facio	σύνθ.	con-ficio
arceo	»	co-arceo
rego	»	con-rigo
quaero	»	con-quito, requiro...
claudio	»	in-clūdo, con-clūdo...

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

I. Τὸ Ῥωμαϊκὸν Ἡμερολόγιον.

Καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐχρονολόγουν κατὰ ἔτη, μῆνας καὶ ἡμέρας· καὶ

τὸ μὲν ἔτος ὄριζον εἶτε μόνον κατὰ τοὺς ὑπάτους ἐκάστου ἔτους ¹ εἶτε ἀριθμοῦντες τὰ ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης ἔτη (753 π. X.), ἀλλὰ μνημονεύοντες ἅμα καὶ τῶν ὑπάτων τοῦ ἔτους π. χ.

1) Orgetorix fecit coniurationem M. Messala et M. Pisone consulibus.

2) Anno quingentesimo quinquagesimo primo ab urbe condita, S. Sulpicio Galba C. Aurelio consulibus, bellum cum rege Philippo inĭtum est.

Τὸ ἔτος ἠοχιζεν ἀρχαιότερον ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μηνός, δηλαδή ἀπὸ τῆς ἐνάρεξως τοῦ ἔαρος.

Οἱ μῆνες εἶναι οἱ ἐξῆς:

1. Martius (ὀνομαζόμενος οὕτω πρὸς τιμὴν τοῦ θεοῦ Mars Ἄρης, ὅστις ἦτο ὁ μυθολογούμενος πατήρ τοῦ Ῥωμύλου καὶ τοῦ Ῥέμου καὶ ὁ τὰ μάλιστα ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων τιμώμενος θεός).

2. Aprilis } Τὰ ὀνόματα τῶν μηνῶν τούτων συνδέονται πρὸς

3. Maius } τὴν ἀνοιξιν, βλάστησιν καὶ σκλήρυνσιν ἢ ψῆσιν

4. Junius } τῶν φυτῶν ².

5. Quinctilis δηλ. πέμπτος μῆν. Ἀπὸ τοῦ 44 π. X. πρὸς τιμὴν τοῦ Γαίου Ἰουλίου Καίσαρος μετωνομάσθη Julius.

6. Sextilis ἕκτος. Ἀπὸ τοῦ 8 π. X. πρὸς τιμὴν τοῦ Αὐγούστου μετωνομάσθη Augustus.

7. Septem̄ber ἑβδομος, Σεπτέμβριος.

8. Octōber ὄγδοος, Ὀκτώβριος.

9. November ἔνατος, Νοέμβριος.

10. Decem̄ber δέκατος, Δεκέμβριος.

11. Januarius Ἰανουάριος.

11. Februarius μῆν καθαρτήριος, ἐκ τοῦ ῥήμ. februo καθαίρω διὰ θυσιῶν, αἵτινες ἐτελοῦντο κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους.

Σημ. Τὰ ὀνόματα ταῦτα τῶν μηνῶν εἶναι ἐπίθετα καὶ ἐννοεῖται τὸ οὐσιαστικὸν ἀρσ. mensis.

¹ Ὡς οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι κατὰ τοὺς (ἐπωνύμους) ἄρχοντας, οἱ Σπαρτιάται κατὰ τοὺς (ἐπωνύμους) ἐφόρους, οἱ Ἀργεῖοι κατὰ τὰς ἱερείας τῆς Ἥρας κ.τ.λ.

² Πρβλ. ἀνάλογα τὰ κοινὰ νεοελληνικά: Θεριστῆς (ὁ Ἰούνιος) Ἀλωνάρης (Ἰούλιος), Τρυγητῆς (ὁ Σεπτέμβριος) κλ.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 150 περίπου π. Χ. τὸ ἔτος ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου μηνός, ὅτε καὶ οἱ ἄρχοντες (ὑπατοὶ κ. ἄ.) ἀνελάμβανον τὴν ἀρχήν. Ἐν τούτοις αἱ ὀνομασίαι τῶν μηνῶν ἔμειναν αἱ αὐταί, εἰ καὶ δὲν κατεῖχον πλέον ἐκεῖνοι τὴν σειράν, ἥτις διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτῶν ἐδηλοῦτο.

Διὰ τῆς τροποποιήσεως, ἣν ἔκαμεν ὁ Γάιος Ἰούλιος Καῖσαρ (ἐξ οὗ ἔκτοτε ὠνομάσθη **Ἰουλιανὸν** ἡμερολόγιον), τὸ σύνθημα Ῥωμαϊκὸν ἔτος ἀπετελεῖτο ἐκ 3¹/₅ ἡμερῶν, ἕκαστον δέ τέταρτον ἔτος ἐκ 366. Τὸ ἐκ 366 ἡμερῶν ἀποτελούμενον ἔτος ὠνομάζετο *annus bis sextus*, ὅθεν τὸ ἡμέτερον **ἔτος δίσεκτον ἢ βίσεκτον**. ὠνομάσθη δὲ οὕτω, διότι ἡ ἐπὶ πλέον ἡμέρα δὲν προσετίθετο μετὰ τὴν 28 Φεβρουαρίου, ὥστε ὁ μὴν οὗτος νὰ ἔχη καὶ 29^{ην} ἡμέραν, ὡς παρ' ἡμῖν συμβαίνει, ἀλλὰ διὰ θρησκευτικούς λόγους προσετίθετο μετὰ τῆς 23 καὶ 24 τοῦ Φεβρουαρίου καὶ ἐλογίζετο ὡς 24^η δῖς, ἥτοι κατὰ τὴν γλῶσσαν τῶν Ῥωμαίων *dies bis sextus ante Calendas Martias*.

Τὰς ἡμέρας τῶν μηνῶν ὠρίζον οἱ Ῥωμαῖοι κατ' ἴδιον τρόπον. Εἶχον δηλονότι ἕκαστου μηνός τρεῖς ἡμέρας ὠρισμένας τὴν 1^{ην}, τὴν 5^{ην} καὶ τὴν 13^{ην}. Ἡ μὲν πρώτη ἐκαλεῖτο *Calendae* (Καλάνδαι), ἡ πέμπτη *Nonae* (Νῶναι) καὶ ἡ δεκάτη τρίτη *Idus* (Εἰδοί).¹

Τοῦ Μαρτίου, Μαΐου, Ἰουλίου καὶ Ὀκτωβρίου αἱ Εἰδοὶ ἦσαν ἡ 15^η καὶ αἱ Νῶναι ἡ 7^η.

Ὅταν ἤθελον νὰ δηλώσουν ὅτι γεγονός τι ἐγένετο ταῖς ἡμέραις ταύταις (Καλάνδαις, Νῶναις, Εἰδοῖς) παρελάμβανον τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ ὀνόματος τούτων (*Calendis, Nonis, Idibus*) μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ μηνός ὡς ἐπιθετικοῦ διορισμοῦ: *Caesar interfectus est Idibus Martiis* ὁ Καῖσαρ ἐφονεύθη ταῖς Μαρτίαις Εἰδοῖς, τ. ἔ. τῇ 15^ῃ Μαρτίου.

Ὅταν δὲ ἤθελον νὰ δηλώσουν ὅτι γεγονός τι συνέβη τῇ προτεραίᾳ τῶν Καλανδῶν, Νωνῶν, Εἰδῶν, ἔλεγον *pridie Calendas, pridie Nonas, pridie Idus* (ἢ *pridie Calendarum, pridie Nonarum, pridie Iduum*): π. χ. *Catilina pridie Calendas Januarias Lepido et Tullo consulibus stetit in comitio cum telo*.

¹ Ὁ ὀρισμὸς τῶν ἡμερῶν τούτων συνεδέετο πρὸς τὰς φάσεις τῆς σελήνης, δηλ. *Calendae* εἶναι τῆς νέας σελήνης ἡ ἡμέρα, *Idus* εἶναι ἡ τῆς πανσελήνου (*Nonae* εἶναι ἡ ἐνάτη πρὸ τῶν Εἰδῶν ἡμέρα).

Σημ. Καὶ ἡ ὑστεραία τῶν Καλανδῶν, Νωνῶν, Εἰδῶν ἐδηλοῦτο ἐνίοτε διὰ τοῦ *postridie Calendas* (ἢ *Calendarum*), *postridie Nonas*, *postridie Idus*: π. χ. *posridie Nonas Martias* τῇ 8ῃ Μαρτίου.

Αἱ λοιπαὶ ἡμέραι τοῦ μηνὸς ἐλογίζοντο διὰ **τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ** ὑπολογιζομένης τῆς τάξεως αὐτῶν πάντοτε **πρὸς τὰ ὀπίσω**¹ ἀπὸ τῆς **προσεχοῦς ὠρισμένης** ἡμέρας (*Calendarum*, *Nonarum*, *Iduum*) ἀλλὰ συνυπολογιζομένης καὶ ταύτης εἰς τὴν ἀρίθμησιν.

Οὕτως, ἐὰν ἤθελον νὰ δηλώσουν ὅτι γεγονός τι ἐγένετο τῇ 10 Ἰανουαρίου, ἔλεγον: *ante diem quartum* (IV) *Idus Januarias*, ἢ συντόμως *quarto Idus Januarias* (IV Id. Jan.) διότι αἱ Εἰδοὶ τοῦ Ἰανουαρίου ἦσαν ἡ 13ῃ αὐτοῦ, ἡ δὲ 10 τοῦ Ἰανουαρίου εἶναι ἡ 4ῃ ἡμέρα πρὸ τῶν Εἰδῶν, καθόσον ὡς εἴρηται συνυπελογίζετο καὶ αὐτὴ ἡ τῶν Εἰδῶν ἡμέρα:

$$\left(\begin{array}{cccc} 13\eta, & 12\eta, & 11\eta, & 10\eta, \\ \hline 1 & 2 & 3 & 4 \end{array} \right)$$

Σημ. Ἡ φράσις *ante diem quartum* (IV) *Idus Januarias* εἶναι σόλοικος, ἀντὶ *die quarto* (IV) *ante Idus Januarias* τῇ 4ῃ πρὸ τῶν Εἰδῶν τοῦ Ἰανουαρίου· εἶναι δ' ὅμως ἡ μόνη σχεδὸν ἐν χρήσει καίπερ σόλοικος. Κατὰ ταύτην λέγεται συνήθως καὶ *pridie Calendas Januarias* ἀντὶ τοῦ σπανιωτέρου, πλὴν ὀρθοτέρου, *pridie Calendarum Januariarum*.

Μᾶλλον σόλοικοι εἶναι αἱ φράσεις *comitia Bibulus distulit in ante diem quintum decimum Calendas Novembres* ἀντὶ *in diem quintum decimum ante Cal. Nov.* — *Supplicatio indicta est ex ante diem quintum Idus Octobres* ἀντὶ *e die quinto ante Idus Octobres.* — *Corcyrae fuimus usque ad ante diem XVI Calendas Decembres* ἀντὶ *ad diem XVI ante Cal. Dec.* — Πρβλ. καὶ *Nos in Formiano esse volumus usque ad pridie Nonas Martias.*

Ἵνα εὐκόλως εὐρίσκη τις ἐκ δεδομένης ῥωμαϊκῆς χρονολογίας τὴν καθ' ἡμᾶς ἀντίστοιχον, ἢ τἀνάπαλιν ἐκ τινος ἡμετέρας χρονολογίας τὴν ῥωμαϊκὴν, ἃς ἔχη ὑπ' ὄψιν του τοὺς ἐξῆς δύο πρακτικοὺς κανόνας:

1. Δεδομένης λατινικῆς χρονολογίας ἄλλης παρὰ τὰς Καλάνδας, Νώνας, Εἰδούς, καὶ τὴν προτεραίαν τούτων *pridie Calendas*, *pridie*

¹ Ὡς δηλ. συνέβαινε καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἀθηναίοις διὰ τὴν τρίτην δεκάδα ἐκάστου μηνός.

Nonas, pridie Idus, *ἐὰν μὲν εἶναι* ante Nonas ἢ ante Idus, προσθέτομεν εἰς τὴν ἡμέραν τῶν προσεχῶν Νωνῶν ἢ Εἰδῶν μίον μονάδα καὶ εἶτα ἀπὸ τοῦ ἀθροίσματος τούτου ἀφαιροῦμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν, αἵτινες εἶναι ante Nonas ἢ ante Idus : ἡ διαφορὰ θὰ δεικνύη τὴν καθ' ἡμᾶς ἀντίστοιχον χρονολογίαν :

ante diem III Nonas Novembres=3 Νοεμβρίου

(Nonae Novembres $5+1=6-3=3$).

ante diem VII Idus Maias=9η Μαΐου.

(Idus Maias $15+1=16-7=9$).

ἐὰν δὲ εἶναι ante Calendas μηνός τινος, προσθέτομεν εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ *προηγούμενου μηνός* δύο μονάδας, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀθροίσματος τούτου ἀφαιροῦμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν, αἵτινες εἶναι ante Calendas · ἡ διαφορὰ δεικνύει τὴν καθ' ἡμᾶς ἀντίστοιχον χρονολογίαν : π.χ. ante diem XIV Calendas Januarias = τῇ 19ῃ Δεκ. (Ὁ προηγούμενος τοῦ Ἰανουαρίου μῆν, ὁ Δεκέμβριος, ἔχει ἡμέρας $31+2=33-14=19$ Δεκεμβρίου). ante diem VIII Calendas Martias=22 Φεβρουαρίου.

2. Δεδομένης χρονολογίας ἄλλης παρὰ τὴν 1 (Calendae) 5ην ἢ 7ην (Nonae) καὶ 13ην ἢ 15ην (Idus) καὶ τὴν προτεραίαν τούτων (pridiae Calendas, pridie Nonas, pridie Idus), παρατηροῦμεν ποία *ὠρισμένη* ἡμέρα ἀκολουθεῖ (εἶναι προσεχῆς) τῇ καθ' ἡμᾶς χρονολογίᾳ· καὶ ἂν μὲν ἀκολουθοῦν αἱ Νῶναι ἢ αἱ Εἰδοί, προσθέτομεν εἰς τὰς Νῶνας ταύτας ἢ τὰς Εἰδούς μίαν μονάδα, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀθροίσματος τούτου ἀφαιροῦμεν τὴν καθ' ἡμᾶς χρονολογίαν· ἡ διαφορὰ θὰ δεικνύη ποία ἡμέρα ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ χρονολογίᾳ θὰ εἶναι ante Nonas ἢ ante Idus :

π.χ. ἡ 8η Ἰανουαρίου=ante diem VI Idus Januarias (διότι μετὰ τὴν 8ην Ἰανουαρίου ἀκολουθοῦν αἱ Idus Januariae ἤτοι ἡ 13η αὐτοῦ· ὅθεν $13+1=14-8=6$).

Ἄν δὲ ἀκολουθοῦν αἱ Calendae τοῦ ἐπομένου μηνός, τότε εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνός, ὅστις δηλοῦται ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς χρονολογίᾳ, προσθέτομεν δύο μονάδας· εἶτα ἀπὸ τοῦ ἀθροίσματος τούτου ἀφαιροῦμεν τὴν καθ' ἡμᾶς χρονολογίαν, καὶ ἡ διαφορὰ δεικνύει ποία ἡμέρα ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ χρονολογίᾳ θὰ εἶναι ante Calendas (τοῦ

ἐπομένου πάντοτε μηνός) π.χ. ἡ 25ῃ Μαρτίου=ante diem VIII Calendas Apriles (διότι ὁ Μάρτιος ἔχει ἡμέρας 31+2=33 - 25=8).

Οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον καὶ εἰδὸς τι ἑβδομάδος, ἀσχέτου ὅμως πρὸς τὸν μῆνα (ὡς καὶ παρ' ἡμῖν)· δηλαδὴ ἐν Ῥώμῃ ἐγίνετο καθ' ἐκάστην ἐνάτην ἡμέραν (ὡς αὐτοὶ ὑπελόγιζον: † 1 1 1 1 1 1 1 †) ἀγορά. Κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν τῆς ἀγορᾶς, ἣτις ἔκαλεῖτο nundinae (ἐκ τοῦ novem dies) συνέρρεεν εἰς τὴν πόλιν καὶ ὁ ἐν τοῖς ἀγροῖς διατριβῶν ἐργατικὸς λαός, διὰ νὰ πωλήσουν τὰ προϊόντα των, νὰ ἀγοράσουν ἐάν τινος εἶχον ἀνάγκην καὶ καθόλου νὰ κανονίσουν τὰς ἐργασίας των.

Αἱ nundinae αὗται ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δι' ὑποθέσεις τῆς πολιτείας· ἐπ' εὐκαιρία δηλ. τῆς συναθροίσεως ταύτης εἰς τὴν Ῥώμην ἀπάντων τῶν πολιτῶν, ἵνα λάβουν οὗτοι ἐν καιρῷ γνῶσιν. οἱ ἄρχοντες ὅτε ἤθελον νὰ καλέσουν τὸν λαὸν εἰς ἐκκλησίαν, ὄφειλον νὰ ὀρίζουν τὴν ἡμέραν τῆς ἐκκλησίας, ὡς καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῆς tres nundinas ἢ tripund nundinas πρότερον, τ. ἔ. 17 τοῦλάχιστον¹ ἡμέρας πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐκκλησίας· αἱ 17 ἡμέραι ὑπολογίζονται ὡδε:

†	1	1	1	1	1	1	1	†	1	1	1	1	1	1	1	† ²	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	

Ἐκάστη δηλαδὴ ἡμέρα τῆς ἀγορᾶς nundinae λογίζεται δὶς, ὡς τελευταία τῆς προηγούμενης ἑβδομάδος καὶ ὡς πρώτη τῆς ἐπομένης.

Αἱ μεταξὺ δύο nundinae ἑπτὰ ἡμέραι ἀποτελοῦν τὸ internundinum.

¹ Λέγομεν τὸ ὑλάχιστον, διότι ἂν μὲν ἡ ἐκκλησία ὠρίζετο τῇ ἀμέσως μετὰ τὴν τρίτην ἀγορᾶν ἡμέρᾳ, τότε ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς προκηρῦξεως τῶν πρώτων nundinarum μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐκκλησίας ἐμεσολάβουν 17 ἡμέραι· ἀλλ' ἡ ἐκκλησία ἠδύνατο νὰ γίνῃ καὶ τῇ τρίτῃ καὶ τῇ τετάρτῃ καὶ ἄλλῃ ἐφεξῆς ἀπὸ τῆς τρίτης ἀγορᾶς ἡμέρᾳ, τότε δὲ αἱ μεσολαβοῦσαι ἡμέραι ἦσαν πλείονες, 18, 19..., ἀλλ' οὐχὶ πλείονες τῶν 21· διότι μετὰ τὴν 21 ἠκολούθει πάλιν ἡμέρα ἀγορᾶς nundinae, αἱ δὲ nundinae δὲν ἦσαν κατάλληλοι ἡμέραι εἰς ἐκκλησίαν.

² Διὰ τοῦ † σημειοῦνται αἱ nundinae.

II. Κατάλογος τῶν ἀνωμάτων ῥημάτων

aboleo abolēni, abolitum (ὡς ἐκ παρακ. abolui), abolēre ἀφανίζω
abolesco abolēni abolescere ἀφανίζομαι. ρίζ. ol- ἑλ. ὄλ-λυμι.
accendo (ad-cando cardeo) accendi accensum accendere ἀνάπτω
accerso idē arcesso.

accio accīni accitum accīre προσκαλῶ idē cīo καὶ cīeo.

aceo acui acēre δξινός εἰμι, δξίζω· ρίζ. ac - acer acies.

acesco acui acēscere γίνομαι δξινός, δξίζομαι, ἔναρκτ. τοῦ aceo

acuo acui acūtum acueere δξύνω· ρίζ. ac- ρηματ. θέμα acu- συγγ.

acus βελόνη. Σύνθ. ex-acuo, prae-acuo.

adipiscor (ad -apiscor, adeptus sum) adeptum adispisci κατορθῶ

adolesco adolēni adultum adolescere αὐξάνομαι· ρίζ. ol-, διάφορος

μορφή τῆς ρίζης al- (alo αὐξάνω, τρέφω).

ago ēgi actum agere ἄγω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -igo -ēgi

-actum -igere π. χ. subigo subēgi subactum subigere.

Μόνον ἐν τῷ perago καὶ circumago φυλάττεται τὸ a.

aio σελ. 95.

algesco alsi algescere ψύχομαι, ἔναρκτ. τοῦ algeo.

algeo (alsi) alsī algere ριγῶ.

allicio (ad-lacio) allexi allectum allicere ἐφέλω σελ. 86.

alo alui altum ἢ alitum alere αὐξάνω, τρέφω.

ambio ambīni ambitum ambire περιπορεύομαι.

amicio [amicui καὶ amixi] amictum amicire περιβάλλω.

amplector (amplexus sum) amplexum amplecti περιβάλλω.

ango anxī anctum angere ἄγγω πνίγω.

aperio aperui apertum aperire ἀνοίγω.

apiscor (aptus sum) aptum apisci ἐπιτυγχάνω· ρίζ. ap-, τὰ σύνθετα

σχηματίζονται εἰς -ipiscor -eptum -ipisci πρβλ. adipiscor.

arceo arcui arcere εἴρω, εἴρω, ἀρκέω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται

εἰς -erceo -ercui -ercitum: -ercere, coerceo, κτλ.

arcesso (adcesso) arcessivi arcessitum arcessere μεταπέμπομαι

ardeo arsi arsum ardere καίομαι.

ardesco arsi ardescere καίομαι ἔναρκτ. τοῦ ardeo.

arguo argui argutum arguere ἐλέγγω.

audeo (ausus sum) ausum audere τολμῶ.

augeo auxi auctum augeōτε αὐξάνω· ἡ ρίζ. aug- ἑλλην. αὕξω.

Bibo bibi bibitum bibēre πίνω.

Cado cecidi cāsum cadēre πίπτω. Τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς
-cīdo cīdi -cāsum -cidēre (occīdo, incīdo κτλ.).

caedo cecidi caesum caedēre κόπτω. Τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς
-cīdo -cīdi -cīsum -cidēre (occido, concīdo κτλ.).

caleo calui calēre θερμός εἰμι.

calesco calui calescēre θερμός γίγνομαι.

calleo callui callēre τετύλωμαι, ἔμπειρός εἰμι.

candeo candui candēre λευκός εἰμι.

candescō candui candescēre¹ λευκός γίγνομαι.

caneo (canus) canui canēre πολίος εἰμι.

canescō canui canescēre πολίος γίγνομαι.

cano cecini cantum canēre ἄδω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς
-cīno -cīnui -centum -cinēre ἢ εἰς -cano -cecīni ἢ -cīni -can-
tum -canere.

capesso (ρίζ. cap- capio) capessivi capessitum capessēre ἀρπάζω,
μετὰ σπουδῆς λαμβάνω τι.

capio cēpi captum capēre λαμβάνω· ἰδὲ σχηματισμὸν σελ. 85.

Τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς capio -cēpi -ceptum -cipēre
(accipio, occipio, incipio κτλ.) μόνον antecapio antecēpi an-
tecaptum antecapēre.

careo carui (caritum) carēre οὐκ ἔχω, στεροῦμαι.

carpo carpsi carptum carpēre δρέπω. Τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς
-cerpo -cerpsi -cerptum -cerpere (discerpo, decerpo, ex-
cerpo κτλ.).

caveo cāvi cautum (cavatum) cavēre φυλάττωμαι.

cēdo cessi cessum cedēre χωρῶ, ὑποχωρῶ.

censeo censui censēre τιμῶμαι, φρονῶ.

cerno crēvi cretum cernēre κρίνω συγγ. μετὸ ἑλλ. κρίνω.

cīeo cīvi citum cīēre κινῶ συγγ. μετὸ ἑλλ. κι-νέ-ω.

Τὸ σουπίνον καὶ ἡ παθητικὴ μετοχὴ ἔχουν τὴν παραλήγουσαν ὅτε
μὲν βραχεῖαν, ὅτε δὲ μακρὰν κατὰ τὸ cīo, cīvi.

cīngo cīnxi cīnctum cīngēre ζώννυμι.

cīto cīvi cītum cīre ἰδὲ cīeo.

clareo clarui clarēre φανερός εἰμι.

Θ. Κακριδῆ, Λατινικὴ Γραμματικὴ. Ἐκδόσις Γ΄.

- claresco clarui clarescere (ἐναρκτ. τοῦ clareo) φανερός γίγνομαι.
 claudo clausi clausum claudere κλήω. ρίζ. clav- clavis κληίς,
 κλείς· τὰ σύνθετα λήγουσιν εἰς -clūdo clūsi -clūsum cludere
 (concludo, excludo...)· κατὰ τὰ σύνθετα λέγεται ἐνίοτε καὶ τὸ
 ἀπλοῦν cludo ἀντὶ claudo.
- coalesco coalui coalitum coalescere συναυξάνομαι Σύνθ. ἐκ τῆς
 προθ. cum καὶ [*alesco] ἐναρκτ. τοῦ alo, ὃ ἰδέ.
- coerceo coercui coercere π ρειρίζω. Ἴδὲ arceo.
- cōgo cōēgi coactum cogere συνάγω σύνθ. ἐκ τοῦ cum·ago coago
 cōgo· ἰδὲ ago.
- colo colui cultum colere θεραπεύω.
- comminiscor (commentus sum) commentum comminisci ἐπινοῶ·
 ρίζ. men- ἦν καὶ ἐν τῷ meminī εὐρίσκομεν.
- como compsi comptum comere συναρμόζω. Καίτοι σύνθετον ἐκ τῆς
 cum καὶ emo (coemo cōmo) τὸν παρακ. σχηματίζει διαφόρως ἢ
 τὸ emo πρβλ. καὶ demo, promo, sumo.
- compello compūli compulsum compellere συνωθῶ· ἰδὲ pello.
- comperio comperī compertum comperire καταμανθάνω· καὶ ὧς
 ἀποθετ. comperior (compertus sum) compertum comperiri.
 ῥίζ. per- ἔλλ. (περ- ja) πεῖρα· reperior, experior, opperior.
- compesco compescui compescere συνέχω, συνείρω.
- complector (complexus sum) complexum complecti περιπλέκομαι.
- compingo (cum- pangō) compēgi compactum compingere συμ-
 πήγνυμι, συνάπτω· ἰδὲ pangō.
- conclūdo· ἰδὲ claudo.
- concupisco concupīvi concupitum concupiscere ἐφίεμαι· ἰδὲ
 cupio.
- condo condīdi conditum condere κτιζῶ ἰδὲ do.
- confiteor (cum - fateor, confessus sum) confessum confitēri
 ὁμολογῶ.
- conicio ἢ coicio (cum καὶ iacio) conicēci coniectum conicere συμ-
 βάλλω.
- conniveo (cōniveo) connixi καὶ νεωτ. connīvi connivere συμμύω.
- consūlo consului consultum consulere βουλευόμαι.
- conticesco (καὶ conticisco) conticui conticescere σιγῶ· ἰδὲ taceo.
- coquo coxi coctum coquere, πέσσω, μαγειρεύω.

credo credīdi creditum credēre πιστεύω δανείζω.

crepo (crepao) crepui καὶ crepavi, crepītum crepāre κροτῶ.

cresco crēvi crētum crescēre αὐξάνομαι.

cubo (cubao) cubui (cubāvi) cubītum cubāre κατάκειμαι.

— cumbo (ἐκ ρίζ. cub- cubo) -cubui -cubitum -cumbēre. Μόνον ἐν συνθέσει: accumbo, incumbo, occumbo...

cupio cupīvi cupītum cupīre ἐπιθυμῶ Ἐν τῇ ἀρχαιοτέρῃ γλώσσῃ πάντες οἱ τύποι ἐσχηματίζοντο κατὰ τὴν δ' συζυγίαν: cupīre, cupīret, cupīs πρβλ. σελ. 86.

curro cucurī cursum currēre τρέχω.

Debeo debui debītum debēre ὀφείλω, δικαιοῦμαι· εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ στερητικοῦ de- καὶ habeo (dehabeo dēbeo) κυρ. κρατῶ μακράν, οὐκ ἀποδίδω.

deceo decui decēre ἀρμόζω καὶ ἀπροσ. decet decuit decēre ἀρμόζει προσήκει.

defendo defendi defensum defendēre ὑπερασπίζω, ἀποκρούω.

defetiscor idē fatiscor (defessus sum) defessum defetisci ἀποκάμνω.

dego (de-ago) dēgi degēre διάγω· idē ago.

deligo (de-lego) delēgi delectum deligēre ἐκλέγω· idē lego.

delitescor (καὶ delitisco) delitui delitescēre ἀποκρύπτομαι· idē lateo.

demo dempsi demptum demēre ἀφαιρῶ· σύνθ. de-emo.

desīno (desīvi) desii desītum desinēre παύομαι, λήγω.

devertor deverti deversum deverti καταλύω ἐν τῷ οἴκῳ τινός.

dico dixi dictum dicēre φράζω, λέγω.

dilīgo (dis-lego) dilexi dilectum diligēre φιλῶ, ἀγαπῶ.

dimīco dimīcui (ὑστερον dimicavi) dimicatum dimīcāre διαμάχομαι· idē mico.

diribeo (dis-habeo, dishabeo) diribui diribēre κάμνω διαλογὴν τῶν ψήφων.

dirīgo direxi directum dirigēre διευθύνω.

dirīmo dirīmi diremptum dirīmēre χωρίζω.

diripio (dis-rapio)· διαρπάζω, idē rapio.

disco didīci discēre διδάσκομαι, μανθάνω· συγγενές μὲ τὸ doceo διδάσκω.

divido divisi divisum dividere διαιρῶ:

do dēdi dātum dāre δίδω· τὰ σύνθετα μετὰ μονοσυλλάβου α' συνθε-
 τικοῦ σχηματίζονται κατὰ τὴν γ' συζυγίαν εἰς -do -dīdi -dītum
 -dēre: (condo reddo, addo...): τὰ λοιπὰ σύνθετα κατὰ τὸ
 ἄπλοῦν circumdo circumdēdi circumdātum circumdāre...

doceo docui doctum docēre διδάσκω ἰδὲ disco.

doleo dolui (dolitum) dolēre ἀλγῶ.

domo (domao) domui (ὔστερον domāvi) domītum domāre δαμάζω.

duco duxi ductum ducere ἡγοῦμαι, ἄγω.

Edo ēdi ēsum ēdēre καὶ ēsse ἐσθίω· ἰδὲ τὸν σχηματισμὸν ἐν σελ.
 88-89 ρίζ. ed- ἔλλ. ἔδομαι, ἐδήδοκα.

egeo egui egere στεροῦμαι· σύνθ. indigeo indigui indigere δέο-
 μαι, στεροῦμαι.

elicio (ex-lacio) elicui elicītum elicere ἐξέλκω ἰδ. σελ. 86.

emineo eminui eminere ὑπερέχω.

emo emi emptum emere ἀγοράζω· τὰ σύνθετα ἢ εἶναι ὡς καὶ τὸ
 ἄπλοῦν coemo coemi coemptum coemere ἢ ἔχουν ἐξησθενη-
 μένον τὸ εἰς i: adimo ademi ademptum adimere.

emungo (ex-mungo) emunxi emunctum emungere ἀπομύττω.

ρίζ. mug- ἔλλ. μύξα, μυκτῆρες.

eo ivi itum ire εἶμι· ἰδὲ σελ. 92 - 93.

expergiscor (experrectus sum) experrectum expergisci ἐξεγείρο-
 μαι· ἰδὲ pergo.

experior (expertus sum) expertum experiri πείραν λαμβάνω.

exuo exui exūtum exuere ἀποδύω.

Facio feci factum facere ποιῶ. Τὰ σύνθετα μὲ α' συνθ. πρόθεσιν
 σχηματίζονται εἰς -ficio -fēci -fectum -ficere (deficio, confi-
 cio...). Ἡ προστακτικὴ τοῦ ἁπλοῦ fac, τῶν συνθέτων -fice. Τὰ
 λοιπὰ σύνθετα (calefacio assuefacio...) σχηματίζονται ὡς τὸ
 ἄπλοῦν ἰδὲ σελ. 86.

fallo fefelli falsum fallere σφάλλω. Ρίζ. fal- ἔλλ. σφάλλω.

farcio farsī farctum καὶ fartum farcire σάπτω, φορτώνω, γεμίζω.

Τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -fercio -fersi -fertum -fercire.

fateor (fassus sum) fassum fatēri ὁμολογῶ. Τὰ σύνθετα εἰς -fiteor,
 (-fessus sum), -fessum -fiteri.

fatisco fatiscere καὶ ὡς ἀποθετικὸν fatiscor fatisci διασρηγνύομαι,
σχίζομαι, καταπονοῦμαι.

faveo fāvi fautum favēre εὐνοῶ.

fero tūli lātum [[ferere] ferre· ἰδὲ σελ. 89. Ἐκ δύο ῥιζῶν fer- ἔλλ.
φέρω καὶ tel- tol- (tollo) tla- ἔλλ. τλήναι· ὁ προκμ. tetoli te-
tūli καὶ κατὰ τὰ σύνθετα tūli. Τὸ σουπῖνον (t)lātum.

ferveo ferbui fervēre καὶ fervo fervi fervēre ζέω, θερμός εἰμι.

fido (fīsus sum) fīsum fidēre πέποιθα, ἡμιαποθετικόν, σύνθ. confīdo
diffīdo.

figo fixi fixum figēre πήγνυμι.

findo (ρίζ. fid-) fīdi fīssum findēre σχίζω ^Λ

fingo (ρίζ. fig-) fīnxi fictum fingere πλάττω.

fio factus sum fieri γίγνομαι· ἰδὲ σελ. 94.

flecto flexi flexum flectēre κάμπτω.

fligo flīxi flīctum fligēre ἀράσσω, κτυπῶ.

floreo florui florēre ἀνθῶ.

floresco florui florescēre ἀρχίζω ν' ἀνθῶ. *εργάζομαι ν' ἀνθῶ.*

fluo fluxi fluxum fluēre ρέω.

fodio fōdi fossum fodēre δρύττω· ἰδὲ σελ. 86.

for σελ. 95, 4.

foveo fōvi fōtum fovēre θερμαίνω.

frango (frag-) frēgi fractum frangēre ρήγνυμι.

fremo fremui fremitum fremēre γογγύζω, μουγγρούζω.

frendo frendui fressum ἢ frēssum frendēre βρούχω, τρίζω τοὺς
ὀδόντας.

frico (frīcao) frīcui frīctum, ὑστερον frīcātum frīcare ψήχω, ψῶ.

fruo (frūitus ἢ fructus sum ἐκ ρίζ. frug-. frūges) fructum frui
καρποῦμαι, ἀπολαύω.

fugio fūgi fugitum fugēre φεύγω σελ. 86· ρίζ. fug- fuga ἔλλ. φυγή.

fulcio fulsi fultum fulcīre στηρίζω.

fulgeo fulsi fulgēre ἀστράπτω.

fundo (ρίζ. fud-) fūdi fūsum fundēre χέω.

fungor (functus sum) functum fungi ἐπιτελῶ.

Gaudeo (gavīsus sum) gavīsum gaudēre ἡμιαποθ. χαίρω

gemo gemui gemitum gemēre στενάζω.

gero (ἀντι geso ρίζ. ges-) gessi gestum gerēre φέρω, πράττω.

gigno genui genitum gignere γεννῶ· ρίζ· gen- ἑλλ. γενέσθαι.

gradior (gressus sum) gressum (κατὰ τὰ σύνθετα, ἀντὶ grassum ἐκ τοῦ gradum) gradi βαδίζω· ρίζ. grad- gradus. Τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -gredior (-gressus sum) -gressum -gredi.

Habeo habui habitum habere ἔχω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -hibeo -hibui -hibitum -hibere (prohibeo, adhibeo... προβλ. καὶ dehibeo debeo).

haereo haesi haesum haerere ἐμπέπηγα.

haurio hausi haustum καὶ hausum haurire ἀντλῶ.

horreo horruī horrere φρίττω.

Jaceo iacui (iacitum) iacere κείμαι.

iacio iāci iactum iacere ρίπτω. Τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -icio (-iicio) -iāci -iectum -icere (-iicere) σελ. 86.

ignosco (ἀντὶ ignosco) ignōvi ignōtum ignoscere συγγιγνώσκω· ἰδὲ nosco.

illicio (in καὶ lacio) illexi illectum illicere δελεάζω· σελ. 86.

imbuo imbui imbūtum imbucere ἐμβάπτω, σύνθ. ἐκ τῆς προθ. in καὶ τοῦ buo, ὅπερ ἀπλοῦν ἄχρηστον.

implico (ἐκ τοῦ implicao) implicui implicitum καὶ ὕστερον implicavi implicatum, implicare ἐμπλέκω.

incendo incendi incensum incendere ἀνάπτω.

indulgeo indulsi (indultum) indulgere χαρίζομαι.

induo indui indūtum inducere ἐνδύω.

ingemisco ingemui ingemiscere ἐπιστενάζω.

intelligo intellexi intellectum intellegere κατανοῶ· ἰδὲ lego.

irascor (iratus sum) iratum irasci ὀργίζομαι.

iubeo iussi iussum iubere διατάσσω.

iungo (ρίζ. iug- προβλ. iugum coniugium) iunxi iunctum iungere ζεύγνυμι.

iuvo (ἐκ τοῦ iuuaō) iūvi iutum ὕστερον iuuaatum iuvare ὠφελῶ· βοηθῶ, τέρω.

Labor (lapsus sum) lapsum labi ὀλισθαίνω, σφάλλομαι.

laccio laccessivi laccessitum laccessere ἐρεθίζω.

laedo laesi laesum laedere βλάπτω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -lido -lisi -lism -lidere.

langueo langui languere ἀτονῶ.

languesco languescere ἄτονος γίγνομαι.

lateo latui latere λανθάνω.

lavo (lavao) lavi lautum (ὑστερον lavatum) lavare λούω, νίπτω, πλύνω.

lego legi lectum legere ἀναγινώσκω· τὰ σύνθετα λήγουσιν εἰς -lġgo -lġgi ἢ -lego -lexi...

libet (ἢ lubet) libuit· και· libitum est, libere ἀπρόσ. ἀρέσκει.

liceo licui licitum licere ὀνιός εἰμι, πωλοῦμαι.

liceor (licitus sum) licitum liceri ἀγοράζω, ὀνοῦμαι.

licet licuit ἢ licitum est, licere ἀπρόσ. ἔξεστι.

lingo linxi linctum lingere λείχω. Ἡ ρίζα lig- ἔλλ. λιχανός.

lino līvi και lēvi lītum linere ἀλείφω.

linquo līqui lictum linquere λείπω, [καταλείπω· ρίζα leiŋ- liŋ- lġŋ-, ἔλλ. λειπ- λιπ-

loquor (locutus sum) locutum loqui διαλέγομαι.

luceo luxi lucere φωτίζω· ρίζα luc- ἔλλ. λύχνος.

ludo lūsi lusum ludere παίζω.

lugeo luxi luctum lugere πενθῶ· ρίζα lug- ἔλλ. λυγρός.

luo lui (luitum) luere ἀποτίνω.

Madeo madui madere ὑγρός εἰμι.

malo malui malle προτιμῶ· ἰδὲ σελ 90. κέ.

mando mandi mansum mandere μασῶ.

maneo mansi mansum manere μένω.

memini meminisse μέμνημαι· ἰδὲ σελ. 96 ριζ. men-

mereo merui meritum merere ἄξιός τινός εἰμι.

mereor (meritus sum) meritum mereri ἄξιός τινός εἰμι ἢ γίγνομαι.

mergo mersi mersum mergere καταδύω καταβυθίζω.

metior (mensus sum) mensum metiri μετρῶ.

meto messui messum metere θερίζω.

metuo metui (metutum) metuere φοβοῦμαι.

mico (mico) micui micare σφαδάζω, λάμπω.

mingo minxi minctum ἢ mictum mingere οὐρῶ.

minuo minui minutum minuere ἐλαττῶ (minus).

misceo miscui mixtum miscere μείγνυμι· ρίζα mig- ἔλλ. μιγ-.

misereo miserui misertum ἢ miseritum miserere οἰκτίρω.

- misereor (miseritus sum) miseritum miserēri οἰκτίρω.
 miseret miseruit ἢ miseritum est miserēre οἶκτος ἔχει.
 mitto mīsi missum mittere πέμπω.
 molior (molitus sum) molitum molīri μηχανῶμαι.
 molo molui molitum molēre ἀλήθω, μύλλω· ρίζα mol- ἔλλ. μύλος.
 moneo monui monitum monēre παραινῶ, ὑπομνησκω, ρίζα men-
 (memini).
 mordeo momordi morsum mordēre δάκνω.
 morior (mortuus sum) mortuum mōri ἀποθνήσκω· ρίζα mer-
 mor- ἔλλ. μορτός, βροτός.
 moveo movi motum movēre κινῶ.
 mulceo mulsi (multum και) mulsum mulcēre ψῶ, θέλγω.
 mulgeo mulsi multum mulgēre ἀμέλγω, ρίζα mulg- ἔλλ. ἀμέλγω.
 Nanciscor (ρίζα nac- nactus ἢ nactus sum) nactum ἢ nactum
 nancisci ἐπιτυγχάνω, κατορθῶ.
 nascor (natus sum) natum nasci γεννῶμαι. Ἡ ρίζα gnā- προβλ.
 cognātus ἔλλ. κασί-γνητος. Ἐν λέξεσιν ἀρχομέναις ἀπὸ gn τὸ g
 ἐξέπεσεν ἐν φ̄ διετηρήθη ἐν τοῖς συνθέτοις.
 neco (necao) necui (ὑστερον necāvi) nectum (ὑστερον necātum)
 necare φονεύω. Ῥίζα nec- nex nec- is ἔλλ. νέκ - υς.
 necto nexi και nexui nexum nectēre) συνδῶ, συνάπτω.
 neglēgo ἢ neglīgo (σύνθ. nec- και lego) neglexi neglectum ne-
 glegēre ἀμελῶ.
 nequeo nequīvi nequire σελ. 93 94.
 ningit ἢ ninguīt nīnxit ningēre (ninguere) νίφει. προβλ. nix nivis
 ἢ χιόν,
 niteo nitui nitēre ἀστράπτω, λάμπω.
 nitesco nitescēre λαμπρὸς γίγνομαι.
 nitōr (nixus sum ἢ nīsus sum) nīsum ἢ nīxum niti ἐρείδομαι,
 διατείνομαι.
 noceo nocui (nocitum) nocēre βλάπτω.
 nosco nōvi notum noscēre γινώσκω· ρίζα gno- (cognosco ἔλλ.
 γι-γνώ-σκω)· ἰδὲ ὅσα εἶπομεν ἀνωτέρω περὶ τοῦ nascor natus
 cognatus. Τὰ σύνθετα agnosco, cognosco, recognosco σου-
 πῖνον agnitum, cognitum, recognitum.
 nubo nupsi nuptum nubēre ὑπανδρεύομαι· ρίζα nub- ἔλλ. νύμφη.

-nuo -nui -nutum -nuēre νεύω· μόνον ἐν συνθέσει abnuo adnuo . . .

ρίζα neu- ἑλλ. νεύω nu·

Obdormisco obdormīvi obdormiscēre καταδαρθάνω

obliviscor (obliuitus-oblītus sum) oblitum oblivisci ἐπιλανθάνομαι.

oboedio (ob audio) oboedīvi oboeditum oboedīre ὑπακούω.

occulo occului occultum occulēre ἀποκρύπτω.

odi odisse μισῶ σελ. 96.

offendo offendi offensum offendere προσκρούω.

oleo olui olēre καὶ ol-o olēre ὄζω· ρίζα ol- od- (odor ἑλλ. ὀδ-μή).

operio operui opertum operīre καλύπτω. πρβλ. a perio.

oportet oportuit oportēre δεῖ, συμφέρει.

opperior (oppertus sum ὕστερον oppertus sum) oppertum operiri ἀναμένω.

ordior (orsus sum) orsum ordīri ἀρχίζω.

orior (ortus sum ἀλλὰ oriturus) ortum orīri ἀνατέλλω· ρίζα or- ἑλλ. ὄρ- νυμι.

ostendo (ἀντι obstendo) ostendi ostentum (ἢ ostensum) ostendēre δείκνυμι· idē tendo.

Paciscor (pactus sum) pactum pacisci συντίθεμαι, ὁμολογῶ, συνάπτω συνθήκην.

paenitet (paeniteo) paenituit paenitēre ἀπρόσ. μεταμέλει.

palleo pallui pallēre ὠχρός εἶμι.

pallesco pallui pallescēre ὠχρός γίγνομαι.

pando pandi pansum ἢ passum pandēre πετάννυμι, ἀνοίγω.

pango pepigi καὶ pexi καὶ panxi panctum καὶ pactum pangēre πήγνυμι.

parco peperci ἢ parsi parsum (parcitum) parcēre φείδομαι.

pareo parui paritum parēre φαίνομαι, ὑπακούω.

pario peperci partum (ἀλλὰ pariturus) parēre γεννῶ σελ. 86.

pasco pavi pastum pascēre ποιμαίνω, βόσκω θρέμματα.

pascor (pastus sum) pastum pasci βόσκω (ἐπι θρεμμάτων) ἢ ρίζα pa- (pabulum panis . . .)

pateo patui patēre ἀναπέπταμαι.

patior (passus sum) passum pati ἀνέχομαι, πάσχω.

paveo pāvi pavēre τρέμω, πεφόβημαι.

pavesco pavescēre φοβοῦμαι.

pecto pexi pexum (καὶ pectitum ὅλως ἀνωμάλως) pectēre κτενίζω·
ρίζα pec- (pecten κτεῖς) ἑλλ. πέκ- πέκος, πόκος.

pello perŭli pulsum (ἀρχαϊκῶς καὶ κανονικῶς pulsum ὅθεν τὸ
pultare) pellēre ὠθῶ.

pendeo rependi pendēre κρέμαμαι.

pendo rependi pensum pendēre κρεμῶ, ζυγίζω.

percello percŭli perculsum percellēre κατὰ γῆς βιαίως ρίπτω, κα-
ταβάλλω.

perdo (σύνθ. per- καὶ do, dare) perdidi, perditum, perdēre ἀπόλ-
λυμι· ἰδὲ do.

pergo (σύνθ. per- καὶ rego) perrexi perrectum, pergere χωρῶ. ἰδὲ
rego.

peto petivi petitum petēre φέρομαι πρὸς τι, ζητῶ τι. ῥίζα pet-
ἑλλ. πετ- πέτομαι πτ- πίπτω.

piget (pigeo) piguit καὶ pigitum est pigēre ἀηδές, ἀνιαρόν ἐστι.
pingo pinxi pictum pingēre ζωγραφῶ.

pinso pinsi ἢ pinsui (pinstum) pistum ἢ pinsitum ἢ pinsum ἢ
pīsum, pinsēre πτίσσω, κοπανίζω.

plaaeo placui placitum placēre ἀρέσκω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται
εἴτε εἰς -pliceo, -plicui, -plicitum, -plīcēre (displīceo) εἴτε
κατὰ τὸ ἀπλοῦν complaeco, perplaaeo.

plango planxi planctum plangēre πλήττω· ρίζα plag- ἑλλ. κατε-
πλάγ-ην.

plaudo plausi plausum plaudēre κροτῶ.

plecto plexi plexum plectēre πλέκω.

plico plicui (plicatum) plicare πτύσσω.

polliceor (pollicitus sum) pollicitum pollicēri ὑπισχοῦμαι

polluo pollui pollutum polluēre μαιίνω.

pōno posui positum ponēre ἀποτίθημι, ἀφήνω.

portendo portendi portentum portendēre προλέγω, προσημαίνω.

posco poposci poscēre ζητῶ μετὰ παρακλήσεων.

possideo possēdi possessum possidēre κατέχω.

possum potui posse δύναμαι σελ. 87.

potior (potitus sum) potitum potiri κύριος γίγνομαι.

praebeo (praebeo praehibeo) praebeui praebitum praebeēre πα-
ρέχω. ἰδὲ habeo.

prandeo prandi pransum prandēre ἀριστῶ, προγευματίζω.

prehendo (ἢ prēndo) prehendi prehensumprehendēre καταλαμβάνω.

premo pressi pressum premēre πιέζω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -prīmo -pressi -pressum -primere (opprīmo, exprīmo, comprīmo ...)

prodo prodīdi proditum prodēre προδίδω· ἰδὲ do.

proficiscor (profectus sum) profectum proficisci ἀπέρχομαι.

proŕmo (proēmo proīmo) promsi promptum promēre ἐξάγω, προσφέρω.

puđet (pudeo) puduit ἢ pudītum est pudēre αἰδῶς ἔχει, αἰδῶς ἐστι ἀπρόσ.

pungo pupūgi (σύνθ. -punxi) punctum pungēre κεντῶ, στίζω.

Quaero (ἐκ τοῦ quaeso) quaesivi quaesitum quaerēre ζητῶ, παρακαλῶ· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -quiro, -quisivi, -quistum, -quirere (acquirō, conquiro . . .).

quatio quassi quassum quatēre σεῖω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -cutio -cussi -cussum -cutēre (concutio, excutio . . .) σελ. 86.

queo δύναμαι σελ. 93 - 94.

queror (ἐκ τοῦ quesor questus sum) questum queri μέφομαι.

quiesco quiēvi quiētum quiescēre ἡσυχάζω.

Rado rāsi rāsum radēre ξέω.

rapio rapui raptum rapēre ἀρπάζω· ρίζα rap- ἑλλ. ἀρπάζω τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -rīpio -ripui -reptum -ripere (corripio, eripio . . .) σελ. 86

reddo reddīdi redditum reddēre ἀποδίδω· σύνθ. red- καὶ do.

rego rexi rectum regēre εὐθύνω.

reminiscor reminisci ἀναμνησκόμαι· ἰδὲ comminiscor καὶ meminī.

reor (rātus sum) rātum rerī λογίζομαι.

reperio repperi ἢ repēri repertum reperire ἀνευρίσκω. ἰδὲ comperio, experior opperior.

reπο repsi reptum repēre ἔρωπω.

resipisco (ἰδὲ sapio) resipui ἢ resipivi (resipii) resipiscēre ἐπανερχομαι εἰς ἑμαυτόν, ἀναφρονῶ.

restinguo restinxi restinctum restinguēre ἀποσβέννυμι.

- reticeo (δὲ taceo) reticui reticēre ἀποσιωπῶ.
 reticesco reticui reticescere ἀποσιωπῶ· ἔναρκι. τοῦ reticeo.
 revertor (revertō) reverti reversum reverti ἐπιστρέφω σελ. 80.
 revivisco (idē vivo) revixi revictum reviviscere ἀναζῶ.
 rideo rīsi rīsum ridere γελῶ.
 rodo rōdi rōsum rodere τρώγω.
 rudo rudīvi rudītum rudere ὀγκῶμαι, μυκῶμαι.
 rumpo rūpi ruptum rumpere ρήγνυμι.
 ruo rui rūtum (ἀλλὰ ruiturus) ruere καταπίπτω.
 Saepio (sepio) saepsi saeptum saepire περιφράττω.
 salio salui (salii), saltum salire ἄλλομαι· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -silio -silui -sultum -siliire (desilio . . .).
 salveo salvēre ὑγιαίνω.
 sancio sanxi sanctum sancire κυρῶ.
 sapio (sapīvi) sapii sapere χυμόν, γεῦσιν ἔχω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -sipio -sipere· πρβλ. καὶ resipisco idē καὶ σελ. 86.
 sarcio sarsi sartum sarcire ἀκοῦμαι, ἐπισκευάζω.
 scalpo scalpsi (scalptum) scalpere γλάφω.
 scando scandi scansum scandere βαίνω· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -scendo- -scendi -scensum -scendere (ascendo, descendo . . .).
 scindo scidi scissum scindere σχίζω, ρίζα scid· ἑλλ. σχίζω πολυσχιδ-ής.
 scio scivi scitum scire οἶδα προστ. scito scitōte μόνον.
 scisco scivi (scii) scitum sciscere πυνθάνομαι.
 scribo scripsi scriptum scribere γράφω.
 sculpo sculpsi sculptum sculpere γλύφω.
 seco (secao) secui sectum (ἀλλὰ secaturus) secare τέμνω.
 sedeo sedī sedere κάθημαι· τὰ σύνθετα μὲ μονοσύλλαβον α' συνθετικὸν σχηματίζονται εἰς -sideo -sedī -sessum -sidere, obsideo insideo assideo possideo, ἀλλὰ supersedeo, circumsedeo, κατὰ τὸ ἀπλοῦν· ρίζα sed ἑλλ. σεδ-ἔδρα (ἔδ-ιομαι) ἔζομαι.
 sentio sensi sensum sentire αἰσθάνομαι.
 sepelio sepelivi (sepelii) sepultum sepelire θάπτω.
 sequor (secutus sum) secutum sequi ἔπομαι. ρίζα sec· ἑλλ. (σ)ἔπομαι.

sero sēvi sātum serēre σπειρώ.

sero serui sertum serēre εἶρω. ρίζα ser-series. ἑλλ. σειρά (σερ-ja)-
serpo serpsi serperē εἶρω.

sīdo sēdi sessum sidere καθίζω· ρίζα sed- (sedeo, ὁ ἰδέ).

sileo silui silēre σιωπῶ.

sino sivi situm sinere εἶω, ἀφήνω.

sisto stēti ἢ stīti stātum sistere ἵστημι ρίζα stā- ἑλλ. ἵσταμαι.

soleo (solūtus sum) solūtum solēre εἶωθα.

solvo solvi (ἢ solui) solūtum solvere λύω, ἀποτίνω.

sono (sonao) sonui sonūtum sonare ἤχῶ.

sorbeo sorbui sorbere ῥοφῶ.

spargo sparsi sparsum spargere ραίνω, πάσσω· τὰ σύνθετα σχημα-
τίζονται εἰς -spergo-spersi-spersum-spargere (conspergo . .).

[specio spexi spectum specere] ὄρω, θεῶμαι· τὰ σύνθετα σχημα-
τίζονται εἰς -spicio -spexi -spectum -spicere: respicio con-
spicio . . . σελ. 86.

sperno spreui spretum sprenere καταφρονῶ.

spondeo sponondi sponsum spondere ἐγγυῶμαι.

statuo statui statūtum statuere, ἰδρύω στήνω· τὰ σύνθετα σχημα-
τίζονται εἰς -stituo . . .

sterno strāvi strātum sternere στορέννυμι.

stinguo stinxi stinctum stinguere σβέννυμι.

sto (stao) stēti stātum stāre ἵσταμαι.

strepo strepui strepitum strepere ψοφῶ.

strideo stridēre
strido stridi stridēre } σίζω, τρίζω.

stringo strinxi strictum stringere σφίγγω.

struo struxi structum struere στοιβάζω, σωρεύω.

studeo studui studere σπουδάζω.

suadeo suāsi suāsum suadere παραινῶ.

sugo suxi suctum sugere μυζῶ.

sum fui esse σελ. 57 κέ.

sūmo sumpsī sumptum sumere λαμβάνω· ἰδέ emo, como, demo-
suo suī sūtum suere ράπτω καιτύω (κασ-σύω).

surgo surrexi surrectum surgere ὀρθῶ, ἀνίστημι, ἐγείρω· ἰδέ rego

Taceo tacui tacitum tacere σιωπῶ· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς

-ticeo -ticui ticēre καὶ ἐναρκτ. -ticesco (ἢ -ticisco) -ticui -ticescere.

[taedeo] ἀπόσ. taedet taedit ἢ (per)taesum est taedēre (me) ἄσση με ἔχει, σικχαίνομαι.

tango tetigi tactum tangēre ἄπτομαι ρίζα tag· ἑλλ. τε-ταγ-ών· τὰ σύνθετα σχηματίζονται εἰς -tingo -tigi -tactum -tingere.

tego texi tectum tegēre στέγω.

temno tempsi temptum temnēre καταφρονῶ.

tendo tetendi tensum καὶ tentum tendēre τείνω. σύνθ. -tendo -tendi -tentum -tendere.

teneo tenui tentum tenēre κατέχω, κρατῶ. σύνθετα -tineo -tini -tentum -tinēre.

tergeo tergēre καὶ te-go tersi tersum tergēre σμήγω.

tero trivi tritum terēre τρίβω.

terreo terrui territum terrēre φοβίζω.

texo texui textum texēre ὑφαίνω.

timeo timui timēre φοβοῦμαι.

tingo ἢ tinguo tinxī tinctum tingēre ἢ tinguere βρέχω βάπτω.

tollo sustūli sublatum tollēre αἴρω· ἰδὲ fero.

tondeo totondi tonsum tondēre κείρω.

tono (tonao) tonui tonitum tonare βροντῶ.

torqueo torsi tortum torquēre στρέφω.

torreo torruī tostum torrēre ξηραίνω.

traho traxi tractum trahēre σύρω.

tremo tremui tremēre τρέμω.

tribuo tribui tribūtum tribuere ἀπονέμω.

trudo trusi trusum trudēre ὠθῶ.

tueor (tuītus ἢ tūtus sum) tuītum ἢ tūtum tuēri τηρῶ.

tundo tutūdi tunsum καὶ tūsum tundēre κρούω, ἀράσσω.

turgeo tursi turgēre οἰδῶ.

Ulciscor (ultus sum) ultum ulcisci τιμωροῦμαι τινα.

unguo (ungo) unxi unctum unguere (ungere) ἀλείφω.

urgeo (urgueo) urgēre ὠθῶ.

uro (ἀντι uso) ussi ustum urere καίω· ρίζα eus· ἑλλ. εὔ(σ)ω.

utor (ūsus sum) usum uti χρῶμαι.

Vado (vadsī) -vasi -vasum vadere βαίνω, βαδίζω.

valeo valui valitum valēre ισχύω, εὖ ἔχω.

veho vexi vectum vehēre ὀχῶ.

vello ve'li καὶ vulsi vulsum vellēre τίλλω.

vendo vendīdī venditum vendēre πωλῶ.

veneo veni venum venīre πωλοῦμαι, σύνθετον ἐκ τῶν venum eo,
παθητικὸν τοῦ vendo.

venio vēni ventum venire ἔρχομαι.

veior (veritus sum) veritum verēri αἰδοῦμαι, εὐλαβοῦμαι.

vergo versi vergēre κλίνω πρὸς τι μέρος.

verro verri versum verēre σαρώνω.

verto verti versum vertēre στρέφω.

veto vetui vetitum vetare ἀπαγορεύω.

video vidi visum vidēre ὁρῶ ρίζα vid- ἑλλ. Φιδεῖν.

vincio vixi vinctum vincire δένω.

vinco vici victum vincēre νικῶ.

vivo vixi victum vivēre ζῶ.

volo volui velle· ἰδὲ σελ. 90 κέ.

volvo volvi volūtum volvēre ἐλίττω, κυλίνδω.

vomo vomui vomitum vomēre.

voveo vōvi votum vovēre εὐχομαι.

III. Αἱ κυριώταται καὶ συνηθέσταται συντομιαί λέξεων καὶ φράσεων.

Ἐν τοῖς βιβλίοις, ταῖς ἐπιγραφαῖς καὶ ἀλλαχοῦ συνήθεις τινές λέ-
ξεις καὶ φράσεις γράφονται συντεταγμέναι, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἐξη-
γήσωμεν ἐνταῦθα.

A' Συντομιαί προωνυμίων.

A. Aulus	L. Lucius	Q. Quintus
Ap. Appius	M. Marcus	S. ἢ Sex. Sextus
C. ἢ G. Gaius	M'. Manius	Ser. Servius
Cn. Gnaeus	Mam. Mamercus	Sp. Spurius
D. Decimus	N. ἢ Num. Numerius	T. Titus
K. Kaeso	P. Publius	Ti. Tiberius

B' Συντομιαί ὀνομάτων ἀρχῶν, ἀξιωματῶν

P. M. ἢ Pont. Max. pontifex maximus	proc. proconsul	tr. pl. tribunus plebis
S. Senatus	pr. praetor	imp. imperator
cos. consul	aed. aedilis	leg. legatus
coss. consules	tr. tribunus	praef. praefectus

Γ' "Ετεραι συντομιαί ἐν τοῖς γραπτοῖς μνημείοις

S. P. Q. R. Senatus populusque Romanus		
p. populus	p. R. populus Romanus	
des. designatus	cand. candidatus	
Quir. Quirites	p. c. patres conscripti	
Eq. R. eques Romanus	S. C. ἢ SCtum senatus consultum	
Resp. respublica	Pl. plebs	
Ictus iuris consultus		
O. M. optimus maximus	D. Divus	Dn. Dominus
Q. D. B. V. quod deus bene vertat.		
Q. F. F. Q. S. quod felix faustumque sit.		

Δ' Συντομιαί ἐν ἐπιστολαῖς

s. d. salutem dicit	s. p. d. salutem plurimam dicit
s. v., b. e., e. v. si vales, bene est, ego valeo.	

Ε' Συντομιαί ἐν χρονολογίαις

a. u. c. anno urbis conditae	C. ἢ Cal. Calendae
a. Chr. ante Christum natum	N. Nonae, Id. Idus
p. Chr. post Christum natum	a. c. anno corrente
a. d. ante diem	a. pr. anno praeterito

Ϛ' Συντομιαί ἐν ἐπιγραφαῖς τάφων ἢ ἀναθημάτων

f. filius ἢ filia, n. nepos, pr. pronepos, l. libertus (-a)	
v. a. vixit annos	q. v. a. qui (quae) vixit annos
p. v. a... pius vixit annos..., h. s. e. hic situs (sita) est	
s. t. t. l. sit tibi terra levis	
D. M. diis Manibus ἢ D. M. S. diis Manibus sacrum	
g. p. r. f. genio populi romani feliciter	
d. d. dono dedit ἢ d. d. d. dono dedit dicavit.	
d. s. de suo ἢ d. s. p. p. de sua pecunia posuit	
f. c. ἢ fac. cur. faciendum curavit.	

Ζ' "Ετεραι τινες συντομιαί ἐν βιβλίοις

mss. manuscripti	scil. scilicet	l. l. loco laudato
cf. confer	l. s. loco sigilli	sq. sequens
l. c. loco citato	i. e. id est	sqq. sequentes

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑ'.

ΠΡΟΤΑΣΙΣ ΚΑΙ ΟΡΟΙ ΑΥΤΗΣ

§ 120. Ἡ σύνταξις ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὴν σύνταξιν ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ.¹

§ 121. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ διακρίνομεν :

πρότασιν ἀπλήν : arbor floret τὸ δένδρον θάλλει, fortuna est caeca ἡ τύχη εἶναι τυφλή, —

πρότασιν σύνθετον : malus et pirus sunt arbores ἡ μηλέα καὶ ἡ ἄπιος (ἀπιδέα) εἶναι δένδρα, — agricola serit et arat ὁ γεωργὸς σπείρει καὶ γεωργεῖ, —

πρότασιν ἀνεπτυγμένην : ego sum patiens ἐγὼ εἶμι πάσχων, ἐγὼ εἶμι ὑπομένων, —

πρότασιν συνεπτυγμένην : ego patior ἐγὼ πάσχω, ἐγὼ ὑπομένω.

§ 122. Αἱ προτάσεις συνδέονται εἴτε

κατὰ παράταξιν (προτάσεις ὁμοταγεῖς) *est bonus* anaxus nemini est bonus, sed sibi pessimus ὁ φυλάργυρος οὐδενὶ ἐστι καλὸς (χρήσιμος), ἀλλ' ἑαυτῷ κάκιτος, — εἴτε

καθ' ὑπόταξιν : (προτάσεις κύριαι, προτάσεις ἐξηρητημέναι) : edo, ut vivam τρώγω, ἵνα ζῶ, donec eris felix, multos numerabis amicos ἐφ' ὅσον θὰ εἶσαι εὐτυχῆς πολλοὺς θὰ ἀριθμῆς (θὰ ἔχῃς) φίλους.

§ 123. Ὑποκείμενον subiectum.

Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ὡς ὑποκείμενον τίθεται κυρίως μὲν οὐσιαστικὸν ἢ οὐσιαστικὴ ἀντωνυμία, ἀλλὰ καὶ ἐπίθετον καὶ πᾶν ἄλλο μέρος λόγου (εἰ καὶ ἡ λατινικὴ γλώσσα δὲν ἔχει τὸ ἄρθρον, δι' οὗ ἐν τῇ

¹ Ἡ πρότασις λατινιστὶ λέγεται oratio ἢ sententia ἢ propositio, ἡ σύνταξις constructio ἢ ordinatio dictionum ἢ structura, καὶ ἡ ὀρθὴ καὶ κανονικὴ σύνταξις recta orationis compositio.

Θ. Κακριδῆ, Λατινικὴ Γραμματικὴ. Ἔκδοσις Γ'.

Princess Louisa of Mecklenburg

ἑλληνικῇ γίνεται οὐσιαστικὸν πᾶσα λέξις), καὶ πρότασις ὀλόκληρος:
R h e n u s est flumen ὁ Ῥῆνος εἶναι ποταμός,—
E g o doceo, *v o s* discitis ἐγὼ διδάσκω, ὑμεῖς μανθάνετε,—
M e n t i r i est turpe τὸ ψεύδεσθαι αἰσχρόν (ἔστιν),—
Dulce et decōrum est pro patria *m o r i* ἡδὺ καὶ ἔντιμόν ἐστι τὸ
 ὑπὲρ πατρίδος θνήσκειν,—
B o n i sunt rari οἱ ἀγαθοὶ (καλοὶ) εἰσι σπάνιοι,—
Iuvat me, q u o d v a l e s τέρπει (εὐχαριστεῖ) με, ὅτι σὺ ὑγιαίνεις.
C i r c a q u i n g e n t o s ceciderunt περὶ τοὺς πεντακοσίους ἔπεσον.
Διαφορὰ λατινικῆς ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς. Ἐπειδὴ ἐν τῇ λατινικῇ
 γλώσσῃ ἔλλειπει τὸ ἄρθρον, ὅταν ἐν τῇ ἑλληνικῇ τὸ ὑποκείμενον, ἢ
 καὶ τὸ κατηγορούμενον καὶ πᾶς προσδιορισμός, εἶναι μετοχὴ μετὰ
 ἄρθρου, ἐν τῇ λατινικῇ τίθεται μὲν καὶ μετοχὴ ἐνίοτε:
Beāti sunt p o s s i d e n t e s μακάριοι (εἰσὶν) οἱ κατέχοντες,
A c t i l a b o r e s sunt iucundi οἱ τελειωμένοι ἀγῶνές εἰσιν
 εὐάρεστοι,—
 ἀλλὰ πολὺ συνηθέστερον ἀντὶ τῆς μετοχῆς τίθεται ἀναφορικὴ πρότασις,
 τῆς ὁποίας πολλάκις προτάσσεται ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία *is, ea, id*:
Q u i b e n e a m a t b e n e castigat ὁ καλὸς ἀγαπῶν καλῶς κολάζει
 —*D i v i t i s s i m u s* est (*is*) *q u i p a u c i s* contentus est
 πλουσιώτατός ἐστιν ὁ ὀλίγοις ἀρκούμενος — *Q u i p e c c a t e b r i u s*
 luit sobrius ὁ ἁμαρτάνων μεθύων (ἐν μέθῃ διατελῶν) πληρώνει νή-
 φων (ξημέθυτος).
Σημ. Καὶ ἡ νέα ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει συνηθῶς ἀναφορικὴν πρό-
 τασιν ἀντὶ μετοχῆς μετὰ τοῦ ἄρθρου: πλούσιος εἶναι ὄχι *ἐκεῖνος ποῦ*
ἔχει πολλά, ἀλλὰ ἐκεῖνος ποῦ ἀρκεῖται εἰς ὀλίγα—Ὅποιος (κεῖνος
 ποῦ) σπάζει μεθύσμενος πληρώνει ξημέθυτος.
 § 124. *Κατηγορούμενον*, praedictum, δύναται νὰ εἶναι
ῥῆμα: *arbor viret* τὸ δένδρον θάλλει—*canis latrat* ὁ κύων ὑλακτεῖ
 —*ἡ ἐπίθετον ἢ ἄλλο μέρος λόγου*, συναπτόμενον πρὸς τὸ ὑποκεί-
 μενον διὰ τοῦ συνδετικοῦ (*copula*) *esse* ἢ ἄλλου ὁμοίου (*fieri . . .*):
deus est magnus ὁ θεὸς εἶναι μέγας—*Ossa est mons* ἢ Ὅσσα
 εἶναι ὄρος—*vivere est cogitare* ζῆν ἐστι διανοεῖσθαι—*illa do-*
mus est Caesaris ἐκεῖνη ἢ οἰκία εἶναι τοῦ Καίσαρος—*puer est*
d e c e m a n n o r u m ὁ παῖς εἶναι δέκα ἐτῶν—*Cicero factus est*
consul ὁ Κικέρων ἐγένετο ὕπατος.

τέστερον γένος) ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἄρτεμις ἐν τῇ νήσῳ Δήλῳ ἐγεν-
νήθησαν—In vita hominum dolores et gaudia mixta sunt
(ἄψυχα) ἐν τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων αἱ λῦπαι καὶ αἱ εὐφροσύναι ἀνα-
μειγμέναι (καὶ ἀναμειγμένα) εἰσὶν—Quod tu et pater tuus va-
letis, bene est; ego et pater meus valeamus (ἐπικρατέ-
στερον πρόσωπον) ὅτι σὺ καὶ ὁ σὸς πατὴρ ὑγιαίνετε, ἔχει καλῶς
ἐγὼ καὶ ὁ ἐμὸς πατὴρ ὑγιαίνομεν—Cic. ad famil. 13,8,1: et tu
et omnes homines scit (πρὸς τὸ πλησιέστερον) καὶ σὺ καὶ
πάντες οἱ ἄνθρωποι γνωρίζουν.

Σημ. Τὸ senatus populusque Romanus λογίζονται ὡς ἐν ὑπο-
κειμενον, διὰ τοῦτο ἀκολουθεῖ καὶ τὸ ρῆμα καὶ τὸ κατηγορούμενον
καθ' ἐνικὸν ἀριθμὸν: Cic. in Verr. 2,3,40 senatus populusque
Romanus voluit—Sall. Jug. 1045 Senatus et populus Ro-
manus beneficii et iniuriae memore esse solet ἢ σύγκλητος καὶ
ὁ ῥωμαϊκὸς λαὸς τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς ἀδικίας *μνήμων* νὰ εἶναι
συνηθίζει.

§ 129. *Παράλειψις ὄρων τῆς προτάσεως*, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ:

1. *Τοῦ ὑποκειμένου*: veni, vidi, vici ἤλθον, εἶδον, ἐνίκησα,—
ora et labora προσεύχου καὶ ἐργάζου, σὺν Ἀθηνᾶ καὶ χεῖρα κίνει,—
pulvis et umbra sumus κόνις καὶ σκιά ἐσμεν—pluit, pingit, to-
pat, fulget ὕει, νίφει, βροντᾶ, ἀστράπτει.

Ἄλλὰ (ἐπὶ ἐμφάσεως ἢ ἀντιδιαστολῆς):

ego non sum stultus ἐγὼ δὲν εἶμαι μωρός—ego doceo, vos di-
scitis ἐγὼ διδάσκω, ὑμεῖς μανθάνετε.

2. *Τοῦ συνδετικοῦ ἢ τοῦ ῥήματος*:

omnia praeclara rara πάντα τὰ πάνυ λαμπρὰ σπάνια—testis unus
testis nullus μάρτυς εἷς μάρτυς οὐδεὶς, ἕνας κανένας—multi multa
sciunt, nemo omnia [scit] πολλοὶ πολλὰ ἴσασιν, οὐδεὶς πάντα [οἶδε].

Σημ. Ὅμοίως παραλείπεται καὶ τὸ ἀντικείμενον καὶ ἄλλοι προσ-
διορισμοὶ εὐκόλως ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου ἀναπληρούμενοι ἐν τῇ
διανοίᾳ ἡμῶν: ne excusemus vitia, sed vitemus (ea) ἄ; μὴ δι-
καιολογῶμεν τὰ ἐλαττώματά μας, ἀλλ' ὡς ἀποφεύγωμεν (αὐτὰ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΒ'

§ 130. *Παράθεσις*, appositio, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, λίαν
συνήθης:

Alexander, rex Macedonum, Darii copias saepe vicit Ἀλέξανδρος, ὁ βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων, τοῦ Δαρείου τὰς στρατιάς πολλάκις ἐνίκησε—Cic. de leg. 1, 5 apud Herodotum, *pa tre m h i s t o r i a e*, sunt innumerabiles fabulae παρὰ τῷ Ἡροδότῳ, τῷ **κατὰ τῆς ἱστορίας**, εἰσὶν ἀναρίθμητοι μῦθοι—Verg. Aen. 2, 354 una salus victis, nullam sperare salutem μία μόνη τοῖς ἡττημένοις σωτηρία, μηδεμίαν (δηλ.) νὰ ἐλπίζουν σωτηρίαν (*ἐπεξήγησις*).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ΄.

§ 131. **Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί**, attributa, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ¹: amicus certus in re incerta cernitur ὁ βέβαιος φίλος ἐν τῷ ἀβεβαίῳ πράγματι (δια)κρίνεται—mala societas depravat bonos mores ἡ κακὴ συναναστροφή διαστρέφει τὰ χρηστὰ ἥθη, **ὁμιλίαι κακῶν φθείρουσιν ἥθη χρηστά**.

§ 132. Ὡς ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ τὰ ἐπίθετα **ἄκρος, μέσος, ἔσχατος**... οὕτω καὶ ἐν τῇ λατινικῇ τὰ ἀντίστοιχα medius extremus summus primus novissimus... ὡς προσδιορισμοὶ οὐσιαστικῶν τόπου ἢ χρόνου δηλωτικῶν κεῖνται συνήθως ὡς **κατηγορούμενα**, τ. ἔ. ἀναφέρονται οὐχὶ εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ οὐσιαστικοῦ, ἀλλ' εἰς μέρος τι αὐτοῦ μόνον, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ὅλον:

summus mons τὸ **ἄκρον ὄρος**=summa pars montis ἡ ἄκρα, ἡ κορυφὴ τοῦ ὄρους—in media urbe ἐν μέσῃ πόλει, εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως—prima nocte κατὰ τὸ πρῶτον μέρος τῆς νυκτὸς—novissimum agmen τὸ **ἔσχατον** στρατεύμα, ἡ οὐρά, ἡ ὀπισθοφυλακὴ τοῦ στρατεύματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ΄.

§ 133. **Συμφωνία τῆς δεικτικῆς καὶ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας πρὸς τὸ οὐσιαστικόν, εἰς δ' ἀναφέρονται, κατ' ἀριθμὸν καὶ γένος ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ**:

Pyrrhus legatos, qui (legati) ad eum (Pyrrhum) missi erant, benigne excepit ὁ Πύρρος τοὺς πρὸς αὐτὸν ἀπεσταλμένους εὐμενῶς ἐδέχθη.

¹ Μόνη διαφορὰ ὅτι ἐν τῇ λατινικῇ συνήθως οἱ ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ εἶδενται μετὰ τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικόν.

Σημ. α'. Ἐνίοτε ἡ ἀντωνυμία συμφωνεῖ πρὸς τὸ γένος καὶ τὸν ἀριθμὸν οὐχὶ τοῦ (περιληπτικοῦ) οὐσιαστικοῦ, εἰς ὃ ἀναφέρεται, ἀλλὰ πρὸς τὸ γένος καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν δι' ἐκείνου δηλουμένων πολλῶν προσώπων (σχῆμα κατὰ σύνεσιν):

Caes. bg. 1,15,1, Caesar praemittit equitatum, qui videtur ὁ Καῖσαρ στέλλει ἔμπρὸς τὸ **ἱππικόν** (τοὺς ἱππεῖς), οἱ ὅποιοι νὰ ἴδουν.

Σημ. β'. Πολλάκις ἐν τῇ ἀναφορικῇ προτάσει ἐπαναλαμβάνεται τὸ οὐσιαστικόν, εἰς ὃ ἡ ἀντωνυμία ἀναφέρεται, ἀλλὰ κατὰ τὴν πρῶτην τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας:

Caes. bg. 1,6,1: Erant omnino itinera duo, quibus itinerebus domo exire possent ὑπῆρχον καθόλου δύο **ὁδοί, διὰ τῶν ὁποίων** ὁδῶν ἐκ τῆς πατρίδος (των) νὰ ἐξέλθουν ἡδύναντο.

Σημ. γ'. Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία εἶναι α', β' ἢ γ' προσώπου, συμφώνως πρὸς τὸ οὐσιαστικόν ἢ τὴν οὐσιαστικὴν ἀντωνυμίαν, εἰς ἣν ἀναφέρεται ὥστε τὸ ἀκολουθοῦν ῥῆμα, οὗ τυγχάνει νὰ εἶναι ὑποκείμενον ἢ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, δύναται νὰ εἶναι α', β' ἢ γ' προσώπου:

Verg. Aen. 1,45: ego (Juno), quae divom incedo regina ἐγὼ (ἡ Ἥρα), ἡ ὁποία **εἶμαι (σοβῶ)** βασίλισσα τῶν θεῶν—Tu, amice, qui nobis auxilio venisti, a nobis non desereris σύ, φίλε, **ὅστις ἤλθες** ἡμῖν εἰς ἐπικουρίαν, ὑφ' ἡμῶν δὲν θὰ ἐγκαταλειφθῆς (ἔρημος).

§ 134. Ἐν ἡ ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς πλείονα τοῦ ἑνὸς οὐσιαστικῶ, τίθεται **κανονικῶς** κατὰ πληθυντικὸν ἀριθμὸν, καὶ

1. **κατὰ τὸ γένος αὐτῶν**, ἂν εἶναι πάντα τοῦ αὐτοῦ γένους: matrem et sororem, quae mihi carissimae sunt, semper amabo ex animo τὴν μητέρα (μου) καὶ τὴν ἀδελφὴν (μου), αἱ ὁποῖαι μου εἶναι προσφιλέσταται, πάντοτε ἐκ ψυχῆς θὰ ἀγαπῶ,—

2. **κατὰ τὸ γένος τοῦ ἐπικρατεστέρου**, ἂν εἶναι ἔμψυχα διαφόρου γένους: Rex et regina, qui in Italiam profecti sunt, in mari perierunt ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα, οἵτινες ἀπῆλθον εἰς Ἰταλίαν ἐν τῇ θαλάσῃ ἀπόλοντο.

3. ἂν εἶναι ἄψυχα διαφόρου γένους, ἡ ἀντωνυμία τίθεται **κανονικῶς** κατ' οὐδέτερον γένος. Cic. de nat. deor. 2,79 quom sint in nobis consilium, ratio, prudentia, necesse est deos

haec ipsa habere maiora ἀφ' οὗ εἶναι μέσα εἰς ἡμᾶς **σκέψις, λογισμός, σύνεσις, ἀνάγκη** οἱ θεοὶ γὰρ ἔχουν αὐτὰ ταῦτα μεγαλύτερα.

§ 135. Ὅταν ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς ὀλόκληρον πρότασιν τίθεται **κατ' οὐδέτερον γένος καὶ ἀριθμὸν ἐνικόν**: πολλὰκις τῆς ἀναφορικῆς ταύτης ἀντωνυμίας προτάσσεται ἡ δεικτικὴ id:

Utbs hostium (id), quod nemo speraverat, primo impetu capta est ἡ πόλις τῶν πολεμίων, (πρᾶγμα) τὸ ὁποῖον οὐδεὶς εἶχεν ἐλπίζει, μὲ τὴν πρώτην ἔφοδον ἐκυριεύθη. Cic. p. Rosc. Amer. 10 Sin a vobis, id quod non spero, deserar... εἰν δὲ ὑφ' ὑμῶν, **πρᾶγμα τὸ ὁποῖον** δὲν ἐλπίζω, ἐγκαταλειφθῶ...

§ 136. Ἄν εἰς τὴν ἀντωνυμίαν ἀποδίδεται κατηγορούμενον οὐσιαστικόν, τότε αὕτη συμφωνεῖ πρὸς τὸ κατηγορούμενον (ἔλξις): Sall. Cat. 55,3 est in carcere locus, quod (ἀντὶ qui) Tullianum appellatur ὑπάρχει ἐν τῇ εἰρηκτῇ **τόπος, οὗ** (ἢ οὐ) καλεῖται Τυλλιανόν. Ὅμοίως ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ: Πλάτ. Κρατ. 405 C **περὶ τὸν οὐρανόν, οὗς πόλους** καλοῦσι.

Σημ. Ἄν ἡ πρότασις εἶναι **ἀρνητικῆ**, ἡ ὡς ὑποκείμενον ἢ ἀντικείμενον τιθεμένη ἀντωνυμία δύναται γὰρ εἶναι καὶ γένους οὐδετέρου, ἀριθμοῦ ἐνικοῦ, οἰουδήποτε ἀριθμοῦ καὶ γένους εἶναι τὸ κατηγορούμενον αὐτῆς: Verg. Aen. 3,173 nec sopro (κατηγορ.) illud (ἀντὶ ille) erat οὐδὲ ὕπνος ἦτο ἐκεῖνο—Cic. p. Rosc. Amer. 106 nihil est, quod suspicione me hoc (ἀντὶ hanc) putetis οὐδὲν σημαίνει, ὅτι **ὑποψίαν τοῦτο** νομίζετε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ΄.

ΑΙ ΔΙΑΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

§ 137. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τὰ ῥήματα εἶναι **ἐνεργητικὰ** verba activa, **μέσα** verba media, **παθητικὰ** verba passiva καὶ οὐδέτερα verba neutra.

§ 138. Τὰ ἐνεργητικὰ εἶναι **μεταβατικὰ** v. activa transitiva, καὶ **ἀμετάβατα** v. activa intransitiva.

§ 139. Κανονικῶς πρὸς τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἀντιστοιχοῦν καὶ ἐν τῇ λατινικῇ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ: ὁ διδάσκαλος ἐπαινεῖ τὸν μαθητὴν magister laudat discipulum,—

Πρὸς τὰ ἐνεργητικὰ ἀμετάβατα ἀντιστοιχοῦν ἐνεργητικὰ ἀμετάβατα: μάχομαι pugno, βασιλεύω regno, ἔρχομαι venio, βουλευόμαι delibero...—

Πρὸς τὰ μέσα ἀντιστοιχοῦν ἐνίοτε μέσα καὶ ἐν τῇ λατινικῇ: λούομαι lavar (Cic. de off. 1, 129), ἀναστρέφομαι versor. —

Ἄλλὰ συνηθέστερον ἢ μέση διάθεσις ἐν τῇ λατινικῇ δηλοῦται διὰ τοῦ ἐνεργητικοῦ τύπου τοῦ ῥήματος μετὰ τῆς αἰτιατικῆς τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας me, te, se, nos, vos: λούομαι lavo me, συναγελάζομαι, συναστρέφομαι me congreγο (ἢ congreγοr): Cic. de fin. 5, 43 parvi aequalibus delectantur libenterque se cum iis congregant οἱ μικροὶ εὐχαριστοῦνται μὲ τοὺς (συν)ἡλικιωτάς των καὶ ἡδέως μετ' αὐτῶν συναγελάζονται—de senect. 7 pares cum paribus facillime congregantur οἱ ὅμοιοι μὲ τοὺς ὁμοίους εὐκολώτατα συναγελάζονται, «**ὅμοιος ὁμοίῳ ἡδέως προσομιλεῖ**», —

Πρὸς τὰ παθητικὰ ἀντιστοιχοῦν συνηθῶς παθητικά: οἱ ἐπιμελεῖς μαθηταὶ ἐπαινοῦνται ὑπὸ τῶν διδασκάλων discipuli diligentes laudantur a magistris, —

Πρὸς τὰ οὐδέτερα τῆς ἑλληνικῆς ἀντιστοιχοῦν καὶ ἐν τῇ λατινικῇ οὐδέτερα: καθεύδω dormio, νοσῶ aegido. ἀγρυπνῶ vigilo.

§ 140. Ἡ ἀλληλοπάθεια ἐν τῇ λατινικῇ δηλοῦται:

1. διὰ τῆς χρήσεως τῆς αὐτῆς λέξεως κατ' ὀνομαστικὴν (ὑποκείμεν.) καὶ αἰτιατικὴν (ἀντικείμεν.) ἢ ἄλλην τινὰ πτώσιν: manus manum lavat χεῖρ χεῖρα νίπτει, τό 'να χεῖρι νίβει τ' ἄλλο (καὶ τὰ δυὸ τὸ πρόσωπο, παροιμία), —

2. διὰ τῶν ἀντωνυμιῶν alius alium, alii alios, alter alterum, alteri alteros, uterque alterum: Cic. de fin. 3, 8 altera alterum necopinato vidimus ἀπροσδοκῆτως εἶδομεν ἀλλήλους — homines alii aliis prodesse possunt οἱ ἄνθρωποι δύνανται νὰ ὠφελοῦν ἀλλήλους (τὸ ῥῆμα prodesse συντάσσεται μετὰ δοτικῆς aliis), —

3. διὰ τοῦ inter nos, inter vos, inter se, inter eos, inter ipsos: colloquimur inter nos διαλεγόμεθα πρὸς ἀλλήλους — pueri amant inter se οἱ παῖδες ἀγαποῦν ἀλλήλους, ἀγαπῶνται μεταξὺ των.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΤΩΣΕΩΝ

I. Χρήσεις τῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς

§ 141. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσει ἡ χρῆσις τῆς ὀνομαστικῆς εἶναι οἷα καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, δηλ. ἡ ὀνομαστικὴ εἶναι :

1. Ὑποκείμενον ῥήματος ἁπαρεμφατικῆς ἐγκλίσεως, —
2. κατηγορούμενον εἰς ὑποκείμενον κατ' ὀνομαστικὴν. —
3. παράθεσις :

Xerxes (ὑποκ.), rex (παράθ.) Persarum, fuit filius (κατηγ.) Darii ὁ Ξέρξης, ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν, ἐγένετο υἱὸς τοῦ Δαρείου.

Κατ' ὀνομαστικὴν πολλάκις τίθεται ἢ καὶ ἐννοεῖται τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ κατηγορούμενον τοῦ ἁπαρεμφάτου, τελικοῦ καὶ εἰδικοῦ: Nemo potest semper esse vigilans οὐδεὶς δύναται πάντοτε νὰ εἶναι νήφων — Homerus dicitur caecus fuisse ὁ Ὅμηρος λέγεται ὅτι ἐγένετο τυφλός.

§ 142. Καὶ τῆς κλητικῆς ἡ χρῆσις ἐν τῇ λατινικῇ εἶναι ὁμοία μὲ τὴν ἐν τῇ ἑλληνικῇ, μόνον ὅτι ἐν τῇ λατινικῇ τὸ ἐπιφώνημα ὀσπανάως (παρὰ ποιηταῖς μόνον) τίθεται πρὸ τῆς κλητικῆς: Verg. Aen. 9,525 Vos, o Calliope, precor, adspirate (mihi) canenti ὑμεῖς, ὦ Καλλιόπη, δέομαι, ἐμπνεύσατέ με ἄδοντά (διηγούμενον).

Παρὰ τοῖς πεζογράφοις μόνον ἐν ἀναφωνήσεσι τίθεται τὸ ὀ πρὸ τῆς κλητικῆς: Cic. p. Arch. 24 o fortunate adulescens, qui tuae virtutis Homerum praeconem inveneris! ὦ μακάριε νεανία, ὅστις τῆς σῆς ἀρετῆς τὸν Ὅμηρον κήρυκα εὔρες!

II. Χρήσεις τῆς αἰτιατικῆς

§ 143. Ἡ αἰτιατικὴ τίθεται ὡς ἀμέσον ἢ ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον τῶν ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ἢ ὡς ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν λαμβανομένων ῥημάτων.

§ 144. Ἡ αἰτιατικὴ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου ἐν τῇ τροπῇ τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν γίνεται ὀνομαστικὴ, ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος: Scipio Carthaginem expugnavit et delevit ὁ Σκιπίων τὴν Καρχηδόνα ἐκυρίευσεν καὶ κατέστρεψεν — Παθητ. Carthago a Scipione expugnata et deleta est ἡ Καρχηδὼν ὑπὸ τοῦ Σκιπίωνος ἐκυριεύθη καὶ κατεστράφη.

§ 145. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσση πολλὰ ῥήματα κινήσεως σημαντικὰ ἀμετάβατα συντιθέμενα μετὰ προθέσεως, ἰδίως τῆς circum, per, praeter καὶ trans, γίνονται μεταβατικά καὶ συντάσσονται μετὰ αἰτιατικῆς ἀμέσου ἀντικειμένου :

eo πορεύομαι (ἀμετάβ.), ἀλλὰ transeo flumen διαβαίνω τὸν ποταμὸν (μεταβ.) παθητ. Caes. bg. 5.18,1 flumen pedibus transiri potest ὁ ποταμὸς πεζῇ (τοῖς ποσὶ) νὰ διαβαθῆ δύναται,—

venio ἔρχομαι (ἀμετάβ.), ἀλλὰ circumvenio hostes περικυκλῶ τοὺς πολεμίους (μεταβ.), καὶ παθητ. hostes circumventi sunt οἱ πολέμιοι περιεκυκλώθησαν,—

curro τρέχω (ἀμετάβ.), ἀλλὰ percurro agros διατρέχω τοὺς ἀγροὺς (μεταβ.), καὶ παθητ. hortus fontano humoie percurritur ὁ κήπος διατρέχεται ὑπὸ τῆς πηγαίας ὑγρασίας.

Παράβαλε ἀκόμη :

sedeo κάθημαι (ἀμετάβ.), ἀλλὰ obsideo urbem πολιορκῶ τὴν πόλιν παθητ. Cic. de imp. Gn. Pomp. 20 urbs obsessa,—

prugno μάχομαι (ἀμετάβ.), ἀλλὰ oppugno hostes προσβάλλω τοὺς πολεμίους, oppugno urbem πολιορκῶ τὴν πόλιν. . .

§ 146. Συμφωνία λατινικῆς γλώσσης μετὰ τὴν νέαν ἑλληνικὴν. Ὡς λέγομεν ἐν τῇ νέᾳ ἑλληνικῇ γλώσση τὸ *πᾶρι μυρίζει θάλασσα(ν), διψῶ αἷμα, ἀκολουθῶ, βοηθῶ τινα*—ἐν ᾧ ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ ἔλεγε : *ὄζειν μύρου, διψῆν αἵματος, ἀκολουθεῖν, βοηθεῖν τινι*—οὕτω καὶ ἡ λατινικὴ γλῶσσα λέγει : piscis ma r e sapit, sitio sanguinem, sequor aliqueum, iuvo aliqueum.

§ 147. Ὅμοίως ἡ λατινικὴ γλῶσσα, ὡς καὶ ἡ νέα ἑλληνικὴ πολλάκις, συντάσσει μετὰ αἰτιατικῆς ἀντικειμένου τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα doleo lugeo fleo gemo maereo lamentor queror conqueror indignor miseror miror horreo fastidio... ἡ ὁποία αἰτιατικὴ σημαίνει κυρίως τὸ αἴτιον τοῦ ψυχικοῦ πάθους :

Cic. Verr. 2,3,217 i n j u r i a m q u e r o r παραπονοῦμαι διὰ τὴν ἀδικίαν—Caes. bg. 1,32 4 Ariovisti c r u d e l i t a t e m Sequani horrebant οἱ Σηκοᾶνοὶ ἔτρεμον διὰ τὴν σκληρότητα τοῦ Ἀριοβίστου—rideo inconstantiam hominum γελῶ διὰ (μετὰ) τὴν ἀστάθειαν τῶν ἀνθρώπων.

✕ § 148. Τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα miseret piget, pudet, paemitet καὶ taedet (partaesum est) συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς προσώ-

που, ὅπερ αἰσθάνεται τὸν οἶκτον (miseret), τὴν ἀνίαν (piget), τὴν αἰδῶ (pudet), τὴν μεταμέλειαν (raenitet), τὴν σιχασίαν (taedet) — τὸ πρόσωπον δὲ ἢ τὸ πρᾶγμα ὅπερ κινεῖ τὸν οἶκτον, τὴν ἀνίαν... τίθεται κατὰ γενικὴν ἢ ἀπαρέμφατον (ιδεὲ § 156 β'):

Cic. de divin. 1,66 ('Ἡ Κασσάνδρα λέγει πρὸς τὴν δυστυχῆ μητέρα της 'Εκάβην) mea mater, tu mi miseret, mei (me) piget μητέρα μου, σὲ μὲν οἰκτίρω (διὰ σὲ οἶκτός με καταλαμβάνει), ἐμαυτὴν λυποῦμαι—pudet me stultitia e mea e ἐντρέπομαι διὰ τὴν ἀνοησίαν μου—Cic. Cat. 4,20 me tamen meorum factorum atque consiliorum nunquam paenitebit ἐγὼ ὅμως οὐδέποτε θὰ μετανοήσω διὰ τὰς πράξεις μου καὶ τὰς ἀποφάσεις μου—Verr. 2,1,140 non te pudet eius mulieris arbitrato gessisse praetura? δὲν ἐντρέπεσαι, διότι κατὰ τὴν γνώμην (θέλησιν) αὐτῆς τῆς γυναικὸς διεξήγαγες τὴν στρατηγίαν;

Πρβλ. καὶ pudet me deorum hominumque ἐντρέπομαι θεοὺς καὶ ἀνθρώπους.

§ 149. Καὶ τὰ ἀπρόσωπα decet προσήκει, καὶ dedecet οὐ προσήκει συντάσσονται μετὰ αἰτιατικῆς προσώπου: Cic. Tusc. 4,55 oratorum vero irasci minime decet, simulare non dedecet εἰς τὸν ῥήτορα ὅμως νὰ ὀργίζεται ἥκιστα προσήκει, νὰ προσποιηται (ὅτι ὀργίζεται) δὲν εἶναι ἀνάρμοστον.

§ 150. Σύστοιχος αἰτιατική. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ πᾶν ῥῆμα καὶ αὐτὰ τὰ παθητικά καὶ τὰ ἀμετάβατα, δύνανται νὰ λάβουν αἰτιατικὴν σύστοιχον ἢ συνώνυμον (figura etymologica—ἐτυμολογικὸν σχῆμα) κανονικῶς μετὰ ἐπιθετικοῦ τινος διορισμοῦ:

Cic. ad fam. 5,2,7 juravi verissimum pulcherrimumque jusjurandum ὅμοσα ἀληθέστατον καὶ λαμπρότατον ὄρκον—vitam miseram vivere βίον ἄθλιον (δυστυχῆ) ζῆν—iustam servitutem servire δικαίαν δουλείαν δουλεύειν—risum sardonium ridere σαρδόνιον γέλωτα γελᾶν—tu, hospes, ab i tacitus tuam viam σύ, ξένε, πήγαινε ἡσυχος τὸν δρόμον σου.

§ 151. Πολλάκις καὶ ἐν τῇ λατινικῇ παραλείπεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ τίθεται μόνον ἡ αἰτιατικὴ τοῦ ἐπιθετικοῦ διορισμοῦ κατ' οὐδέτερον γένος: dulce ridens, dulce loquens (Hor. carm. 1,22,23) ἡδὺν γελῶν, ἡδὺν διαλεγόμενος—gravi ora passiva (Verg. Aen. 1,199) βαρύτερα παθόντες—pingue sonare et pe-

regnum (Cic. p. Arch. 26 παχὺ (χονδροειδὲς) ἤχεῖν καὶ ξένον.

Σημ. Ἐκ τῆς χρήσεως ταύτης προήλθεν ἡ χρῆσις τῆς **ἐπιρρηματικῆς** λεγομένης αἰτιατικῆς τοῦ οὐδετέρου τῶν ἐπιθέτων καὶ τῶν ἀντωνυμιῶν, ἧτις πλησίον παντὸς ῥήματος τιθεμένη ἰσοδυναμεῖ μὲ ἐπίρρημα: *multum me delectant Ciceronis orationes* **πολύ** με εὐφραίνουν (τέρπουν) οἱ λόγοι τοῦ Κικέρωνος — *vasa inania plurimum sonant* τὰ κενὰ δοχεῖα (ἀγγεῖα) πλεῖστον ἠχοῦν — *ragum laborant qui nimium dormiunt* ὀλίγον κοπιᾶζουν (ἐργάζονται) οἱ **πᾶρα πολὺ** κοιμώμενοι.

§ 152 **Διπλῆ αἰτιατικῆ.** Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσει ὑπάρχουν πολλὰ ῥήματα, ἀντίστοιχα τῶν ἐν τῇ ἑλληνικῇ, τὰ ὁποῖα μεταβατικὰ ὄντα ἢ ὡς μεταβατικὰ λαμβανόμενα πλὴν τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου δέχονται καὶ δευτέραν αἰτιατικὴν, ἡ ὁποία εἶναι ἡ **κατηγορούμενον ἢ σύστοιχος αἰτιατικῆ ἢ δευτέρον ἀντικείμενον.**

1. Ῥήματα δεχόμενα αἰτιατικὴν ἀντικειμένου καὶ δευτέραν κατηγορούμενον εἶναι:

τὰ **κλητικὰ** *nominare appellare, vocare, dicere... vocare*
τὰ **προχειριστικὰ** *declarare, designare, creare, eligere, deligere, renuntiare, efficere, reddere, instituere...*

τὰ σημαίνοντα **κρίνειν, ἡγεῖσθαι...** *iudicare, ducere, putare, existimare, habere...* καὶ ἄλλα.

Ἐν τῇ τροπῇ τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν γίνονται ἀμφότεραι αἱ αἰτιατικαὶ ὀνομαστικαί, ὑποκειμένου καὶ κατηγορούμενου: *Apollo Socratem sapientissimum nominavit* ὁ Ἀπόλλων τὸν Σωκράτην σοφώτατον ὠνόμασε — *Romani Pompeium consulem creaverunt* οἱ Ῥωμαῖοι τὸν Πομπήιον ὑπάτον ἐξέλεξαν — παθ. *Pompeius a Romanis consul creatus est* (factus est) ὁ Πομπήιος ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ὑπάτος ἐξελέχθη.

Ἀξία ἰδιαίτερας μνείας εἶναι ἡ συνήθης φράσις *certiorem facio aliquem* πληροφοροῦν τινα, παθ. *certior fio* πληροφοροῦμαι: *Legati Caesarem certiorem faciunt* οἱ ὑπαρχοὶ τὸν Καίσαρα πληροφοροῦν, παθητ. *Caesar a legatis certior fit* ὁ Καῖσαρ πληροφορεῖται ὑπὸ τῶν ὑπάρχων.

2. Αἰτιατικὴν ἀντικειμένου καὶ ἄλλην σύστοιχον δύναται νὰ λάβῃ πᾶν μεταβατικὸν ἢ ὡς μεταβατικὸν λαμβανόμενον ῥῆμα: *magister*

magnam laudem discipulum laudavit ὁ διδάσκαλος μέγαν ἔπαινον τὸν μαθητὴν ἐπήνεσε.

3. Αἰτιατικὰς δύο, ἀντικείμενα ἀμφοτέρας, λαμβάνουν καὶ ἐν τῇ λατινικῇ ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ:

α' τὰ **αἰτητικά**: poscere reposcere καὶ flagitare: Caes. bg. 1, 16, 1 Caesar Aeduos frumentum flagitabat ὁ Καίσαρ (ἀπὸ) τοῦς Αἰδούους σίτον ἀπῆται—Verg. Aen. 11, 362 nulla salus bello; pacem te poscimus οὐδεμία σωτηρία ἐκ τοῦ πολέμου **εἰρήνην** αἰτούμεθά **σε**.

Σημ. Λέγεται καὶ nihil a te posco οὐδὲν παρὰ σοῦ ζητῶ· οὕτω σχεδὸν πάντοτε συντάσσεται τὸ postulo καὶ τὸ peto: Athenienses a Lacedaemoniis auxilium petiverunt.

Ἄξια σημειώσεως εἶναι καὶ ἡ τῆς ἐπισήμου πολιτικῆς τῶν Ῥωμαίων γλώσσης συνήθης φράσις rogare aliquem (Catonem) sententiam suam ἐρωτᾶν τινα (τὸν Κάτωνα) τὴν ἑαυτοῦ γνώμην—παθητ. Cato rogatus est sententiam suam ὁ **Κάτων** ἠρωτήθη τὴν **ἑαυτοῦ γνώμην**.

Σημ. Τὸ quaero ἔχει συντάξεις ab aliquo ἢ ex aliquo ἢ πлагίαν ἐρώτησιν.

β' τὰ **παιδευτικά** doceo, edoceo, καὶ τὸ ἐναντίαν ἔχον σημασίαν celo ἀποκρύπτω, οὐ διδάσκω: Cato senex filium litteras docuit ὁ Κάτων γέρων τὸν υἱὸν γράμματα ἐδίδαξε—servus celavit patrem flagitia filii ὁ δοῦλος ἀπέκρυψεν (ἀπὸ) τὸν πατέρα τὰ αἴσχη τοῦ υἱοῦ.

Σημ. Ἐν τῇ τροπῇ τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν, ἡ δευτέρα αὕτη αἰτιατικὴ μένει καὶ εἰς τὰ αἰτητικά καὶ εἰς τὰ παιδευτικά, ὅπως μένει καὶ ἡ σύστοιχος αἰτιατικὴ: Aedui a Caesare frumentum (αἰτιατ.) flagitabantur [οἱ Αἰδονοὶ παρὰ τοῦ Καίσαρος σίτον ἐζητοῦντο], παρὰ τῶν Αἰδούων οἶτος ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ἐζητεῖτο—a Catone sene filius litteras (docus est) didicit ὑπὸ τοῦ Κάτωνος γέροντος ὁ υἱὸς γράμματα ἐδιδάχθη.

§ 153. **Αἰτιατικὴ ἐν ἀναφωνήσεσι.** Πολλάκις, ὡς καὶ ἐν τῇ νέᾳ ἑλληνικῇ συμβαίνει (π. χ. βρὲ τὸν ἄθλιον!) γίνεται χρῆσις τῆς αἰτιατικῆς καὶ ἐν ἀναφωνήσεσι· τῆς αἰτιατικῆς ταύτης προτάσσεται οὐχὶ σπανίως καὶ ἐπιφώνημα τι, ο! heu! em!: me miserum! ἢ miserum me! ἢ ο me miserum! — ο me infelicem! ἐμὲ τὸν τα-

serum me!

210

λαίπωρον, ἔμὲ τὸν δυστυχῆ! heu me miserum! heu me infelicem! φεῦ εἰς ἔμὲ τὸν ταλαίπωρον! φεῦ εἰς ἔμὲ τὸν δυστυχῆ!

III. Χρησις τῆς γενικῆς.

Προσημειώσεις. Ἡ χρησις τῆς γενικῆς ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ δὲν εἶναι τόσον μεγάλη, ὅσον ἐν τῇ ἑλληνικῇ· διότι πολλὰς σχέσεις, τὰς ὁποίας δηλοῖ ἡ ἑλληνικὴ γενικὴ, ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τὰς δηλοῖ ἡ ἀφαιρετικὴ.

A' Ἡ γενικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν.

§ 154. Ἡ σχέσις τῆς γενικῆς οὐσιαστικοῦ προσδιορίζουσῃς ἄλλο οὐσιαστικὸν εἶναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ ποικιλωτάτη. Εἶναι δηλ. ἡ γενικὴ:

α' **γενικὴ ὑποκειμενικῆς**, genet. subiectivus: providentia dei (deus providet) ἢ τοῦ θεοῦ πρόνοια (ὁ θεὸς προνοεῖ) — victoria Caesaris (Caesar vincit) ἢ νίκη τοῦ Καίσαρος (ὁ Καῖσαρ ἐνίκησε).

β' **γενικὴ κτητικῆς** genet. possessivus: domus Caesaris ὁ οἶκος τοῦ Καίσαρος — liber pueri τὸ βιβλίον τοῦ παιδὸς — ager Aeduum ὁ ἀγρός, ἡ χώρα τῶν Αἰδουῶν.

Σημ. Ἀντὶ τῆς γενικῆς κτητικῆς δύναται νὰ τεθῆ καὶ κτητικὸν ἐπίθετον: domus regis ὁ οἶκος τοῦ βασιλέως, καὶ domus regia ὁ βασίλειος (ὁ τοῦ βασιλέως) οἶκος.

γ' **γενικὴ τοῦ ἐργάτου** genet. auctoris: hominum facta αἱ τῶν ἀνθρώπων πράξεις — scripta ἢ opera Ciceronis αἱ συγγραφαὶ τοῦ Κικέρωνος — calamitas belli ἡ συμφορὰ τὴν ὁποίαν ἔφερον ὁ πόλεμος.

Διάκρισις: liber discipuli τὸ βιβλίον τοῦ μαθητοῦ, ὅστις ἠγόρασεν αὐτὸ καὶ ἔχει κτῆμά του (γεν. κτητικῆς) — liber Ciceronis de consulatu suo βιβλίον τοῦ Κικέρωνος περὶ τῆς ἐαυτοῦ ὑπατείας, βιβλίον γραφὲν ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος (γενικὴ τοῦ ἐργάτου).

Σημ. Πάντοτε σχεδόν, ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ γλώσσῃ, ἀντὶ τῆς γενικῆς ὑποκειμενικῆς, τῆς κτητικῆς καὶ τῆς τοῦ ἐργάτου τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν mei tui sui nostri vestri τίθενται αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι meus tuus suus noster vester: liber meus τὸ ἐμὸν βιβλίον, amor meus ἡ ἐμὴ (πρὸς ἄλλον) ἀγάπη, mea scripta τὰ ἐμὰ συγγράμματα, res gestae tuae τὰ σὰ (πολεμικὰ ἢ ἄλλα) κατορθώματα.

to say et mo
 am et tendre
 es qui ne font
 reverer.

δ'. **γενική ἀντικειμενική**, genet. obiectivus: imperii cupiditas ἢ τῆς ἀρχῆς ἐπιθυμία imperium cupio ἐπιθυμῶ τὴν ἀρχήν) —expugnatio Troiae ἢ τῆς Τροίας ἐκπολιορκησις (expugnare Troiam ἐκπολιορκεῖν, κυριεύειν τὴν Τροίαν)—Non proena e timor, sed amor h o n e s t i vos a peccando prohibeto οὐχὶ τῆς **ποινῆς** ὁ φόβος, ἀλλὰ ἡ ἀγάπη τοῦ **καλοῦ** ὅ ἄς ἀπὸ τοῦ ἁμαρτάνειν ἄς κωλύη.

Σημ. α'. Σαφέστερον ἢ ἀντικειμενική σχέσις πρὸς πρόσωπον ἢ ἄλλο τι ὡς πρόσωπον λαμβανόμενον δηλοῦται διὰ τῶν προθέσεων in erga adversus μετ' αἰτιατικῆς: odium hostium καὶ odium in hostes τὸ κατὰ τῶν πολεμίων μῖσος.

Ἡ διὰ προθέσεως δήλωσις τῆς ἀντικειμενικῆς σχέσεως εἶναι ἀναγκαία, ὅταν τὸ οὐσιαστικὸν ἔχη παρ' ἑαυτῷ κτητικὴν ἀντωνυμίαν ἢ γενικὴν ὑποκειμενικὴν ὡς προσδιορισμόν: mea erga parentes pietas ἢ ἐμὴ πρὸς τοὺς γονεῖς εὐσέβεια (ὄχι mea parentum pietas —mirabilis fuit Aeneae pietas in patrem (ὄχι patris) θαυμαστὴ ὑπῆρξεν ἢ τοῦ Αἰνείου **πρὸς τὸν πατέρα** εὐσέβεια.

Σημ. β'. Εὐϋρηνται ἐν τούτοις καὶ δύο γενικαὶ ὑποκειμενικὴ καὶ ἀντικειμενικὴ συγχρόνως παρὰ τῷ αὐτῷ οὐσιαστικῷ: Cic. de off. 1,43 C. C a e s a r i s (ὑποκειμ) p e c u n i a r u m (ἀντικειμενικὴ) translatio ἢ ὑπὸ τοῦ Γαίου Καίσαρος παράδοσις τῶν χρημάτων (ὁ Γάιος Καῖσαρ παρέδωκε τὰ χρήματα).

Σημ. γ'. Καὶ ἀντὶ τῆς ἀντικειμενικῆς γενικῆς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν mei tui sui nostri vestri τῆς ἄλλως **κανονικῆς**, γίγεται **ἐνίοτε** χρῆσις τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν meus tuus suus noster vester: Cic. divin. in Caec. 64 iuiurias suas τὰς πρὸς ἑαυτὸν γενομένας ἀδικίας—p. Mil. 98 invidia mea ὁ κατ' ἐμοῦ φθόνος (τῶν ἄλλων).

ε' γενική ἐπεξηγητική, genet. explicativus ἢ eperexegeticus (**διαφορὰ λατινικῆς ἀπὸ τῆς νέας ἑλληνικῆς**):

Ἐν ᾧ οἱ νεώτεροι Ἕλληνες λέγομεν: τὸ ὄνομα **βασιλεὺς** ἔγινε μισητὸν εἰς τοὺς Ρωμαίους—ἡ λέξις **ἡδονή** δὲν νοῶ τί σημαίνει—ἀπὸ τοῦ ῥήματος **λέγω** παράγεται ἡ λέξις **λόγος**—τὸ ὄνομα **Ἰωάννης** εἶναι συνηθέστατον παρ' ἡμῖν. . .

οἱ Ρωμαῖοι εἰς ὁμοίας περιστάσεις μεταχειρίζονται γενικὴν (ἐπεξηγητικὴν): nomen regis in odio fuit Romanis—Cic. de fin. 2,6 vox voluptatis quid sonet, Epicūrus non intellegit—2,78

amare, e quo nomen ductum est amicitiae τὸ φιλεῖν ἐκ τοῦ ὀποίου παρήχθη τὸ ὄνομα **φιλία**.

ζ' **γενική τῆς ιδιότητος**, genet. qualitatis, καὶ ἐν τῇ λατινικῇ κανονικῶς μετὰ τινος ἐπιθετικοῦ διορισμοῦ: vir magni ingenii ἀνὴρ μεγάλου πνεύματος, μεγαλοφυῆς—fossa quindecim pedum τάφος πεντεκαίδεκα ποδῶν—puer decem annorum παῖς δέκα ἐτῶν—res nullius pretii πρᾶγμα οὐδεμιᾶς ἀξίας.

Σημ. Ἡ ιδιότης ἐν τῇ λατινικῇ δηλοῦται καὶ δι' ἀφαιρετικῆς (ιδεῖ σελ. 171 IV), ἀλλὰ γίνεται πάντοτε χρῆσις τῆς γενικῆς, ὅταν ὁ προσδιορισμὸς εἶναι **ἀριθμητικόν**, ἢ ὅταν δηλοῦται **μέγεθος**, **βάρος**, **ἀξία**, **τρόπος**, **εἶδος**, **κοινωνική τάξις**: homo trium litterarum (i. e. fur) ἄνθρωπος **τριῶν** γραμμάτων (δηλ. φῶρ, κλέπτης)—saxa magni ponderis πέτραι (λίθοι μεγάλοι, βράχοι) μεγάλου βάρους—ager magni pretii ἀγρὸς μεγάλης ἀξίας—homines ordinis senatorii ἄνθρωποι τῆς συγκλητικῆς τάξεως.

Συνηθετέρα εἶναι καθόλου ἡ γενικὴ εἰς δήλωσιν **διαρκoῦς** ιδιότητος, ἐν ᾧ ἡ ἀφαιρετικὴ δηλοῖ συνήθως **παροδικὰς ιδιότητας**, **ψυχικάς**, **ιδιότητας μελῶν τοῦ σώματος κτλ.**

ζ'. **γενική τοῦ εἶδους ἢ τοῦ περιεχομένου**, genet. generis ὀρίζουσα τὸ εἶδος, ἔξ οὗ ποσόν τι ἀποτελεῖται· τοιαύτη γενικὴ εἶναι:

1. ἡ μετὰ οὐσιαστικῶν ποσοῦ τινος δηλωτικῶν καὶ ἡ μετὰ οὐδετέρων ἐπιθέτων ἢ ἀντωνυμιῶν λαμβανομένων ὡς οὐσιαστικῶν: acervus lapidum σωρὸς λίθων—modius tritici μόδιος (μέτρον, κοιλὸν) σίτου—magnum pondus auri μέγα βάρος (ποσότης) χρυσοῦ—flumen sanguinis ποταμὸς αἵματος—procellae quanto plus virium habent tanto minus temporis aī θύελλαι ὅσον ἰσχυρότεραι εἶναι τόσον ὀλιγότερον διαρκoῦν—Cic. Catil. 3, 8 nisi praetorem, qui ex aedibus Cethegi, si quid telorum esset, efferret.

2. ἡ μετὰ τῶν ἐπιρρημάτων sat satis parum nimis: in Catilina erat satis eloquentiae, sapientiae parum (Sall. Cat. 5, 4) ἐν τῷ Κατιλίῳ ἦτο ἀρκετὴ εὐγλωττία, ὀλίγη (ὁμωσ) σοφία.

3. μετὰ τῶν τοπικῶν ἐπιρρημάτων ubi? ibi eo quo hac nusquam: ubi terrarum? ποῦ γῆς; Cic. Cat. 1, 9 ubinam gentium sumus? ποῦ τῶν ἐθνῶν, εἰς ποῖον μέρος τοῦ κόσμου εὐρισκόμεθα: eo (ἢ huc) arrogantiae processit εἰς **τοῦτ' ἄλαζονείας προσηκται**, εἰς τόσην ἀλαζονείαν ἔφθασεν.

Σημ. Τινὲς τὰς γενικὰς ταύτας terrarum, gentium... παρὰ τὰ τοπικὰ ἐπιρρήματα ubi ibi... ἐκλαμβάνουν ὡς **δαιρητικὰς**.

4. Παρὰ τὰ οὐδέτερα ἐπιθέτων καὶ ἀντωνυμιῶν τίθεται ὡς γενικὴ τοῦ περιεχομένου καὶ ἡ γενικὴ οὐδετέρων ἐπιθέτων τῆς β' κλίσεως (**λατινισμός**): tantum mali τηλικούτον κακόν—aliquid boni καὶτι καλόν—nihil pulchri οὐδὲν ὠραῖον—nihil reliqui facio οὐδὲν ὑπόλοιπον ἀφήνω, τ. ἔ. πρᾶττω πᾶν ὅ,τι μοι εἶναι δυνατόν—Cic. ad Att. 2,15,3 tu certi nihil scribis σὺ δὲν γράφεις τίποτε βέβαιον—Lael. 14 nihil boni est in morte, nihil mali οὐδὲν καλὸν εἶναι ἐν τῷ θανάτῳ, οὐδὲν κακόν.

Σημ. Ἡ ὕλη, ἐξ ἧς εἶναι τι κατεσκευασμένον δηλοῦται ἐν τῇ λατινικῇ:

1. διὰ ἀφαιρετικῆς ἀπλῆς ἢ μετὰ τῶν προθέσεων ex ἢ de—
2. δι' ἐπιθέτου—

ὥστε **ποτήρια χρυσοῦ** ἐν τῇ λατινικῇ λέγονται ἢ pocula ex auro Cic in Verr. 2,4,62, ἢ pocula aurea—

Verg. Georg. 3,13: templum de marmore ναὸς (ἐκ)μαρμάρου—Aen. 6,552 columnae solido adamante στήλαι ἐκ στερεοῦ ἀδάμαντος—Cic. de divin. 1.48 columna aurea στήλη χρυσοῦ.

ἡ γενικὴ δαιρητικὴ, genet. partitivus, μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ pars, μετὰ ἐπιθέτων δηλούντων ποσότητα, μετὰ ἀριθμητικῶν καὶ ἀντωνυμιῶν καὶ μετὰ συγκριτικῶν καὶ ὑπερθετικῶν ἐπιθέτων καὶ ἐπιρρημάτων: reliqua pars hiemis τὸ ὑπόλοιπον μέρος τοῦ χειμῶνος—multi Romanorum ceciderunt πολλοὶ ἐκ τῶν Ῥωμαίων ἔπεσον—vita e reliquum—Caes. bg. 1,1,1 Gallia est omnis divisa in partes tres; quarum unam incolunt Belgae, aliam Aquitani, tertiam Galli—Quis mortalium sine vitis natus est? τίς ἐκ τῶν θνητῶν (ἀνθρώπων) ἄνευ ἐλαττωμάτων ἐγεννήθη;—Alexander seniores militum in patriam remisit ὁ Ἀλέξανδρος τοὺς πρεσβυτέρους (ἐκ) τῶν στρατιωτῶν εἰς τὴν πατρίδα ἀπέστειλε—Gallorum omnium fortissimi sunt Belgae—Themistocles maxime omnium laudandus fuit ὁ Θεμιστοκλῆς μάλιστα ἐκ πάντων ἐπαινετός ἐγένετο.

Σημ. Ἀντὶ τῆς γενικῆς δαιρητικῆς γίνεται χρῆσις καὶ τῆς προθέσεως ex ἢ (σπανιώτερον) τῆς de μετ' ἀφαιρετικῆς ἢ τῆς inter μετ' αἰτιατικῆς: acerrimus ex omnibus est sensus videndi ὀξύθυτος. Κακριδῆ, Λατινικὴ Γραμματικὴ. Ἔκδοσις Γ'

τάτη ἐκ πασῶν εἶναι ἢ αἰσθησις τῆς ὁράσεως — *inter omnes civitates Graeciae fortissimi fuerunt Athenienses et Lacedaemonii* ἐκ (μεταξὺ) πασῶν τῶν πολιτειῶν τῆς Ἑλλάδος γενναϊότατοι ὑπῆρξαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι.

Β' Ἡ γενικὴ μετὰ ἐπιθέτων.

§ 155. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσῃ πολλὰ εἶναι τὰ ἐπίθετα τὰ συντασσόμενα μετὰ γενικῆς (ἀντικειμενικῆς), ἀντιστοιχοῦντα σχεδὸν πάντα πρὸς ἐπίθετα τῆς ἑλληνικῆς συντασσόμενα ὁμοίως μετὰ γενικῆς.

1. τὰ **ἐπιθυμίας** σημαντικὰ καὶ τὰ ἐναντία τούτων :

avidus pecuniae ἔραστῆς χρημάτων — *sapientiae studiosi* τῆς σοφίας ἔρασταί, οἱ φιλόσοφοι *Cic. Tusc. 5,9.*

2. τὰ **γνώσεως** καὶ τὰ **ἀγνοίας** (*ἐμπειρίας* καὶ *ἀπειρίας*) σημαντικὰ: *ignarus sermonis latini* ἄπειρος τοῦ λατινικοῦ λόγου — *rei militaris peritus* ἢ *prudens* ἐμπειρος τῆς στρατιωτικῆς τέχνης, τῶν στρατιωτικῶν πραγμάτων — *nullius in iuria* (ἢ *culpae*) *michi conscius sum* οὐ σύνοιδα ἐμαντῶ οὐδὲν ἀδικήσαντι, δὲν ξέρω νὰ ἔχω κάμει καμμίαν ἀδικίαν.

Σημ. Λέγεται *iuris peritus* καὶ *iuris consultus* (συντετμ. *ictus*) ἀλλὰ καὶ *iure peritus* καὶ *iure consultus* ὁ νομομαθής.

3. Τὰ **μνήμης** καὶ **λήθης** σημαντικὰ :

homo probus acceptorum beneficiorum semper memor est ὁ ἄνθρωπος ὁ καλὸς εἶναι μνήμων πάντοτε τῶν εὐεργεσιῶν ποῦ του ἔκαμαν — *Cic. de off. 2,63 omnes immemorem beneficii oderunt* πάντες τὸν ἀμνήμονα τῆς (πρὸς αὐτὸν γενομένης) εὐεργεσίας μισοῦν.

4. Τὰ **μετοχῆς** σημαντικὰ καὶ τὰ ἐναντία: *Cic. de leg. 1,22 homo particeps est orationis et cogitationis* ὁ ἄνθρωπος εἶναι μέτοχος λόγου καὶ διανοίας — *1,50 Bestiae sunt rationis et orationis expertes* τὰ κτήνη εἶναι ἀμέτοχα (ἄμοιρα) λογικοῦ καὶ λόγου.

5. Τὰ **ἐγκρατείας** σημαντικὰ καὶ τὰ ἐναντία: *Cic. Tusc. 5,39 omnes virtutis compotes beati sunt* πάντες οἱ ἀρετῆς ἐγκρατεῖς (ἐνάρετοι) εἶναι εὐδαίμονες — *impotens irae* ἀκρατῆς ὀργῆς.

6. ἐκ τῶν **πλησμονῆς**, **κενότητος** καὶ **ἐνδείας** σημαντικῶν συντάσσεται συνηθέστερον μετὰ γενικῆς τὸ *plenus completus inanis*

inops: Cic. p. Mur. 26 verba iurisconsultorum postea pervulgata... inanisissima prudentia e reperta sunt, fraudis autem et stultitia e plenissima τὰ (μυστικά τηρούμενα πρότερον) ῥήματα (αἱ νομικαὶ διατυπώσεις) τῶν νομομαθῶν ἔπειτα δημοσιευθέντα κενότατα ἐννοίας (συνέσεως) εὐρέθησαν, ἀπάτης δὲ καὶ μωρίας μάλιστα πλέα—in Verr. 2,5.147 completus mercatorum carcer φυλακὴ γεμάτη ἐμπόρων—Lael. 23 inopes amicorum ἐνδεεῖς φίλων.

Σημ. Τὸ refertus συνηθέστερον μετ' ἀφαιρετικῆς, μετὰ γενικῆς μόνον ἂν αὐτῆ δηλοῖ πρόσωπον: Cic. de imp. Gn. Pomp. 31 mare praedonum refertum θάλασσα πλήρης πειρατῶν—de orat. 2,154 Italia referta Pythagoreorum—

Τὸ confertus πάντοτε μετ' ἀφαιρετικῆς Cic. Cat. 2,18 conferti cibo μεστοὶ τροφῆς—p. Sest. 23 vita plena et conferta voluptatibus βίος πλήρης καὶ κατάμεστος ἡδονῶν,—

Τὸ vacuus παρὰ τοῖς περὶ μετ' ἀφαιρετικῆς ἀπλῆς ἢ μετὰ τῆς ab, παρὰ ποιηταῖς δὲ καὶ μετὰ γενικῆς: Cic. Cat. 4,2 sedes vacua mortis periculo atque insidiis θέσις (ἔδρα) κενὴ (ἀπηλλαγμένη) κινδύνου θανάτου καὶ ἐνεδρῶν—de imp. Gn. Pomp. 2 locus vacuus ab iis, qui vestram causam defenderent τόπος κενὸς τῶν τὴν ὑμετέραν ὑπόθεσιν ὑπερασπιζόντων.

7. Τὸ proprius καὶ sacer ¹ Hominis est propria veri investigatio τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἰδίᾳ ἢ ἐξιχνιάσις τοῦ ἀληθοῦς—est proprium stultitiae aliorum vitia cernere, oblivisci suorum εἶναι ἴδιον μωρίας (μωροῦ ἀνθρώπου) τὸ νὰ διακρίνη τὰ ἐλαττώματα τῶν ἄλλων, νὰ λησμονῇ δὲ τὰ ἑαυτοῦ — Delus insula Apollinis et Diana e sacra putatur ἢ νῆσος Δῆλος νομίζεται ἰσρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος.

Σημ. Τὸ alienus ἀλλότριος συντάσσεται συνηθῶς ἀφαιρετικῆ ἀπλῆ ἢ μετὰ τῆς ab, σπανίως γενικῆ: Cic. de off. 1,41 utrumque (vis, fraus) homine alienissimum—Terent. Heaut. 77 homo sum: humani nil a me alienum puto ἀνθρωπὸς εἰμι· οὐδὲν ἀνθρώπινον ἐμοῦ ἀλλότριον ἡγοῦμαι—Cic. de fin. 1,11 alienum dignitatis.

¹ Ἡ παρὰ τὸ proprius καὶ sacer (καὶ alienus γενικῆ εἶναι κτητικὴ (ὄχι ἀντικειμενικὴ).

8. Μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντάσσονται καὶ πολλῶν ῥημάτων αἱ εἰς -ans ἢ -ens λήγουσαι ἐνεργητικαὶ μετοχαὶ λαμβανόμεναι ὡς ἐπίθετα καὶ σημαίνουσαι ἰδιότητα διαρκῆ :

amans patriae ὁ ἀγαπῶν πάντοτε τὴν πατρίδα, ὁ φιλόπατρις (amans patriam ὁ ἐν ὄρισμένῃ τινὶ περιπτώσει ἀγαπῶν τὴν πατρίδα) -appetens gloriae ὁ (ἀεὶ) φιλόδοξος—fugiens laboris ὁ (ἀεὶ) φυγόπονος—patiens frigōris ὁ ὑπομονητικὸς τοῦ ψύχους -veritatis diligens ὁ φιλαλήθης.

9. Ἐπίθετά τινα συντασσόμενα συνηθῶς μετὰ δοτικῆς (§ 160), λαμβανόμενα μάλιστα ὡς οὐσιαστικά, συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς. Τοιαῦτα συνηθέστερα εἶναι τὰ ἐξῆς :

aequalis ἡλικιώτης	adversarius ἐναντίος
inimicus ἐχθρὸς	amicus φίλος
affinis ὄμορος, γείτων	cognatus συγγενής
communis κοινὸς	contrarius ἐναντίος
dispar ἄνισος	par ἴσος
dissimilis ἀνόμοιος	similis ὄμοιος
familiaris οἰκειὸς ¹	

Cic. de off. 3,1 Cato fuit Scipionis aequalis ὁ Κάτων ὑπῆρξε τοῦ Σκιπίωνος ἡλικιώτης—Tusc. 5,76 dolor esse videtur acerri-mus virtutis adversarius ἡ ὀδύνη φαίνεται ὅτι εἶναι δεινότετος (ὀξύτατος) τῆς ἀρετῆς ἀντίπαλος. (Ὁμοίως καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ: φίλος τινὶ καὶ φίλος τινὸς—σύμμαχος τινὶ καὶ σύμμαχος τινος...)

Κανονικῶς τὸ similis καὶ dissimilis συντάσσονται μετὰ γενικῆς, ἂν αὕτη δηλοῖ πρόσωπον : Crassus Cyri et Alexandri similis esse voluit. Πάντοτε δὲ λέγεται mei, tui, sui, nostri, vestri similis.

Σημειωτέα καὶ ἡ σταθερὰ φράσις veri similis ἢ καὶ ὡς μία λέξις verisimilis ὁ τοῦ ἀληθοῦς ὄμοιος, ὁ πιθανός.

Γ'. Ἡ γενικὴ μετὰ ῥημάτων.

§ 156. Ἡ παρὰ τὰ ῥήματα τιθεμένη γενικὴ εἶναι :

α'. ἀντικειμενική, gen. obiectivus

τοιαύτην δέχονται ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τὰ μνήμης καὶ λήθης ση-

¹ Καὶ ἡ παρὰ τὰ ἐπίθετα ταῦτα γενικὴ εἶναι κτητικὴ, ὄχι ἀντικειμενικὴ.

μαντικά ῥήματα καὶ τὰ ἀναμνηστικά (τὰ ἐνεργητικά μεταβατικά ἀναμνηστικά ἔχουν πρὸς τῇ γενικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου):

memini tui, memento mei (ἐπιγραφὴ δακτυλίου) μέμνημαί σου, μέμνησό μου—Stultitiae est aliorum vitia cernere, oblivisci suorum μωρίας (ἴδιον) εἶναι τὸ διακρίνειν τὰ τῶν ἄλλων ἐλαττώματα, ἐπιλανθάνεσθαι δὲ τῶν ἰδίων—Res adversae admovent homines religionum αἱ ἀντίξοοι περιστάσεις (δυστυχίαι) ὑπομινῆσκουσι τοὺς ἀνθρώπους τὰ θρησκευτικά καθήκοντα.

Ἄν ἐκεῖνο οὐ μέμνηται τις ἢ ἀναμινῆσκειται εἶναι πρᾶγμα, δύναται νὰ τεθῇ καὶ κατ' αἰτιατικῇ (ἀντὶ γενικῆς): Beneficia ἢ beneficiorum meminisse debet is, in quem collata sunt, oblivisci is, qui contulit τὰς εὐεργεσίας ὀφείλει νὰ ἐνθυμῆται ὁ εὐεργετηθεὶς, νὰ λησμονῇ δὲ ὁ εὐεργετήσας.

Τίθεται πάντοτε αἰτιατικῇ [ὄχι ποτὲ γενικῇ], ἂν ἐκεῖνο οὐ μέμνηται τις, ἐπιλανθάνεται, ἀναμινῆσκειται..., δηλοῦται δι' οὐδετέρου ἀνωθυμίας ἢ ἐπιθέτου: istud bene meminī; cetera oblitus sum αὐτὸ (ποῦ λέγεις) καλῶς ἐνθυμοῦμαι, τὰ λοιπὰ ἔχω λησμονήσει—Cic. de off. 2,26 externa libentius in tali re quam domestica recordor τὰ ἐξωτερικά (ξένα, ἀλλοδαπὰ) εὐαρεστότερον ἐν τοιοῦτῳ πράγματι ἢ τὰ οἰκεῖα ἀναμινῆσκομαι.

Κατ' αἰτιατικῇ τίθενται καὶ τὰ οὐδέτερα μετοχῶν λαμβανόμενα ὡς οὐσιαστικά: memini (oblitus sum) mandata imperatoris, dicta Caesaris, facta tua. Πρβλ. καὶ Ἰσοκρ. 2,25 τὰ παρεληλυθότα μνημονεύειν.

Παρὰ τὴν φράσιν venit mihi (tibi...) in mentem ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν μου, ἀναμινῆσκομαι, τίθεται κατὰ γενικῇ τὸ πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, ὅπερ ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν (ἢ φράσις τότε ἀπρόσωπος): Cic. de fin. 5,2 venit mihi Platonis in mentem ἀνεμνήσθη τὸ Πλάτωνος.

Ἄλλ' ἂν τὸ εἰς τὸν νοῦν ἐρχόμενον δηλοῦται δι' οὐδετέρου ἀνωθυμίας ἢ ἐπιθέτου ἢ διὰ τῶν οὐσιαστικῶν res καὶ genus, τότε τοῦτο τίθεται κατ' ὄνυμαστικῇ ὡς ὑποκείμενον τῆς προσωπικῶς νῦν λαμβανομένης φράσεως:

Cic. ad Att. 12,36,1: Si quid in mentem veniet, utemur εἰάν θὰ ἔλθῃ τι εἰς τὸν νοῦν μας, θὰ το χρησιμοποιήσωμεν—p. Caec. 55 veniunt in mentem mihi permulta, vobis plura,

certe scio ἔρχονται εἰς τὸν νοῦν μου πάμπολλα, εἰς τὸν νοῦν σας περισσότερα, ἀκριβῶς γινώσκω.

Σημ. Τὰ ἄλλα ῥήματα τὰ ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντασσόμενα, ἐν τῇ λατινικῇ συντάσσονται ἄλλα μετὰ δοτικῆς, π. χ. parco φείδομαι § 158 σελ. 158, καὶ ἄλλα, τὰ περισσότερα, μετ' ἀφαιρετικῆς συνήθως (σπανιώτερον μετὰ γενικῆς, ἰδὲ § 166).

β' γενικῆ τῆς αἰτίας, genet. causae μετὰ τοιαύτης γενικῆς συντάσσονται τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα paenitet, piget, pudet, taedet, pertaesum est (ἰδὲ § 148) :

pudeat te pigritiae tuae αἰδῶς ἔχέτω σε τῆς σῆς ὀκνηρίας — post mortem Socratis Athenienses paenituit *cr u delitatis* sua e μετὰ τὸν Σωκράτους θάνατον μετεμέλησε τοῖς Ἀθηναίοις τῆς ἑαυτῶν σκληρότητος.

Τὸ miseret me δέχεται κατὰ γενικὴν (τῆς αἰτίας) τὸ πρόσωπον δι' ὃ τις αἰσθάνεται οἶκτον : Quem nunquam miseret a l i u s (γεν.), is ipse nullius (γεν. ὑποκείμεν.) est dignus misericordiā ἐκεῖνος ὅστις οὐδέποτε αἰσθάνεται οἶκτον δι' ἄλλον *τινά*, αὐτὸς δὲν εἶναι ἄξιος τοῦ οἴκτου οὐδενός.

Κατὰ τὸ ἀπρόσωπον miseret me συνετάχθη καὶ τὸ προσωπικὸν misereor μετὰ γενικῆς προσώπου (τῆς αἰτίας) : miseremini s o c i o r u m λαμβάνετε οἶκτον διὰ τοὺς συμμάχους.

Τὸ misereor συντάσσεται μετ' αἰτιατικῆς ὡς μεταβατικόν.

Σημ. α'. Ἄν ἡ αἰτία δι' ἣν αἰδεῖται τις, μετανοεῖ, λυπεῖται. . . , δηλοῦται δι' οὐδετέρου ἀντωνυμίας, τίθεται αὕτη κατ' ὀνομαστικὴν ὑποκείμενον τοῦ προσωπικῶς νῦν λαμβανομένου ῥήματος : Cic. Tusc. ὁ, 81 Sapiientis est (proprium) nihil facere, q u o d paenitere possit σοφοῦ (φρονίμου) ἴδιόν ἐστι μηδὲν νὰ πράττη διὰ τὸ ὁποῖον *δυνατὸν εἶναι νὰ μετανοήσῃ*—id (h o c) me pudet αὐτὸ μὲ κάμνει νὰ ἐντρέπωμαι, αὐτὸ μοῦ κάμνει ἐντροπῆν—Terent. Adelph. 754 non te haec pudet ἰ δὲν ἐντρέπεσαι δι' αὐτά ;

Σημ. β'. Ἄν δὲ ἡ αἰτία δηλοῦται διὰ ῥήματος, τίθεται ἀπαρέμφατον : Socratem non pudemat fa t e r i , se multas res nescire ὁ Σωκράτης δὲν ἐντρέπετο διότι ὠμολόγει (νὰ ὁμολογῆ), ὅτι ἠγνόει πολλά πράγματα—non ta c u i s s e saepe n e paenituit, t a

c u i s s e p u n q u a m πολλάκις μετενόησα διότι δὲν εἰσιώκησα, διότι εἰσιώπησα οὐδέποτε (μετενόησα).

γ' γενική τοῦ ἐγκλήματος, genet. criminis, συγγενῆς μὲ τὴν προηγουμένην· τοιαύτην γενικὴν δέχονται, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ, τὰ δικαστικά ῥήματα (verba iudicialia) accusare, absol- vere... (Τὰ ἐνεργητικά μεταβατικά δικαστικά ῥήματα δέχονται πρὸς τῇ γενικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου) :

accusare Murenam a m b i t u s κατηγορεῖν τὸν Μουρήναν διὰ πα- ράνομον σπουδαρχίαν—Sulla accusatus est c o n i u r a t i o n i s ὁ Σύλλας κατηγορήθη διὰ συνωμοσίαν—Cic. in Verr. 2,1,72 illi damnati sunt c a e d i s ἐκεῖνοι (κατ)ἐδικάσθησαν διὰ φόνον.

Σημ. α'. Μετὰ γενικῆς τοῦ ἐγκλήματος συντάσσονται καὶ τὰ ἐπί- θετα reus κατηγορούμενος, sons ἔνοχος, insons ἀθῶος, noxius ἔνο- χος, innoxius ἀθῶος, suspectus ὑποπτος κ.ά. : reus avaritiae κα- τηγορούμενος ἐπὶ πλεονεξία, noxius coniurationis ἔνοχος συνωμοσίας.

Σημ. β'. Τὸ ἐγκλημα, δι' ὃ τις κατηγορεῖται, δικάζεται... δη- λοῦται καὶ δι' ἀφαιρετικῆς μετὰ τῆς de : accusare aliquem repetun- darum ἢ de repetundis κατηγορεῖν τινα διὰ βιαίαν ἀργυρολογίαν.

Πάντοτε δὲ accusare de vi (διότι ἡ γενικὴ vis ἄχρηστος παρὰ τοῖς δοκίμοις) κατηγορεῖν τινὰ βίας, ἐπὶ βιαιοπραγία.

Σημ. γ'. Ἡ τιμωρία εἰς τὴν ὁποίαν καταδικάζεται τις δηλοῦ- ται εἴτε διὰ τῆς γενικῆς capitis : Alcibiades c a p i t i s damnatus est ὁ Ἀλκιβιάδης κατεδικάσθη εἰς θάνατον,—

εἴτε δι' ἀφαιρετικῆς : morte, pecunia, exsilio : Miltiades capitis absolutus (est), pecunia damnatus est ὁ Μιλτιάδης ἀπηλλάγη μὲν τῆς εἰς θάνατον καταδίκης, κατεδικάσθη ὅμως εἰς χρηματικὴν ζημίαν.

δ' γενικὴ τῆς ἀξίας, genet. pretii. Ἡ τιμὴ ἑνὸς πράγματος, ἂν εἶναι ἀκριβῶς ὄρισμένη, δηλοῦται πάντοτε δι' ἀφαιρετικῆς (§ 174, II. σελ. 170),— ἂν δὲ γενικῶς λέγεται ὅτι εἶναι μικρὰ ἢ μεγάλη δη- λοῦται συνηθέστερον διὰ γενικῆς.

Ὡς γενικαὶ τῆς τιμῆς ἢ ἀξίας

παρὰ μὲν τὰ ῥήματα aestimare, facere, habere, putare (τιμᾶν, τιμᾶ- σθαι, λογαριάζειν, ἐκτιμᾶν) καὶ τὰ παθητικά τούτων aestimari, fieri, haberi, putari καὶ παρὰ τὸ esse ἀξιίζειν, ἄξιον εἶναι, τίθενται αἱ ἐξῆς μόνον:

magni (permagni)

maximi

pluris

plurimi

parvi

minoris

minimi

καὶ αἱ tanti, tantidem, quanti, nihili, pessimi.

[ὄχι ποτὲ ἢ γενικῆ maioris, εἰ καὶ ἐλέχθη maioris pretii, οὐδὲ ἢ γενικῆ multi παρὰ τοῖς δοκίμοις].

Fortes viri voluptatem parvi putant οἱ ἀγαθοὶ (γενναῖοι) ἄνδρες τὴν ἡδονὴν μικρᾶς ἀξίας λογιζονται—Fama pluris est quam opes ἢ δόξα εἶναι μείζονος ἀξίας (ἀξίζει περισσότερον) ἢ ὁ πλοῦτος Ciceronem non tanti facio, quanti Demosthenem τὸν Κικέρωνα δὲν ἐκτιμῶ τόσον πολὺ, ὅσον τὸν Δημοσθένην—Epicurus dolorem nihili facit ὁ Ἐπίκουρος τὴν ἀλγηδόνα οὐδεμιᾶς ἀξίας θεωρεῖ.

Σημειωτέα ἢ φράσις est tanti ἀξίζει τὸν κόπον.

Παρὰ δὲ τὰ ῥήματα

emere ἀγοράζειν

redimere ἀνταγοράζειν

vendere πωλεῖν

venire (τοῦ veneo) πωλεῖσθαι

locare μισθοῦν

conducere μισθοῦσθαι

stare constare κοστίζειν καὶ licere πωλεῖσθαι ἐν δημοπρασίᾳ

τίθενται ὡς γενικαὶ τῆς ἀξίας μόνον αἱ τέσσαρες :

quanti, tanti, pluris, minoris, —

ἐν πάσῃ ἄλλῃ περιπτώσει ἢ τιμῇ δηλοῦται δι' ἀφαιρετικῆς magno, per magno maximo, multo...

tanti vendo, quanti emi τοσοῦτου πωλῶ, ὅσου ἠγόρασα—nulla pestis humano generi pluris stetit quam ira οὐδεμία λοιμικὴ νόσος εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐκώστισε περισσότερον ἢ ἡ ὀργή.

§ 147. *Γενικὴ παρὰ τὸ ἀπρόσωπον interest.*

Διαφορὰ λατινικῆς ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς: Ἐν ᾧ ἢ ἀρχαία ἑλληνικὴ τὸ ἀπρόσωπον ῥῆμα *διαφέρει* συνέτασσε μετὰ δοτικῆς προσώπου, ὅπερ ἔχει τὸ διαφέρον, π. χ. *τί δ' ὑμῖν διαφέρει* (Δημοσθ.), ἢ δὲ νέα ἑλληνικὴ μετὰ αἰτιατικῆς, *τί σας* ἐνδιαφέρει *ἐσᾶς*, ἢ λατινικὴ γλῶσσα τὸ ἀντίστοιχον *interest* συντάσσει μετὰ *γενικῆς*, —

Τὸ δὲ πρᾶγμα ὅπερ ἐνδιαφέρει τινά, δηλοῦται κατὰ τοὺς ἑξῆς τρόπους :

1. δι' ἀπλοῦ ἀπερεμφάτου, —

2. δι' αἰτιατικῆς μετ' ἀπαρεμφάτου (ἀπαρεμφατικῆς προτάσεως), —

3. διὰ πλαγίας ἐρωτήσεως, —

4. δι' ὀνομαστικῆς οὐδετέρου ἀντωνυμίας (quid, quod, hoc, id, illud) ὡς ὑποκειμένου τοῦ interest, ὅπερ παύει τότε νὰ εἶναι ἀπρόσωπον, —

5. (σπανίως) διὰ τελικῆς προτάσεως (ut ἢ ne), —

Τὸ δὲ πόσον ἐνδιαφέρει τινὰ δηλοῦται

1. δι' ἐπιρρήματος, magno pere magis maxime parum minus minime valde vehementer...

2. δι' αἰτιατικῆς οὐδετέρου ἐπιθέτου ἢ ἀορίστου ἄντωνυμίας, multum plus plurimum tantum quantum nimum aliquid quid...

3. διὰ γενικῆς τῆς τιμῆς magni permagni parvi tanti quanti :

Παραδείγματα :

1. Ducis maxime intererat quam primum cum hostibus pugna re τὸν ἡγεμόνα (τοῦ στρατοῦ) μάλιστα ἐνδιέφερε νὰ συνάψῃ μάχην πρὸς τοὺς πολεμίους ὅσον τὸ δυνατόν πρωτότερα —

2. Parentum multum (magni, magno pere) interest, liberos a magistris recte laudari τοὺς γονεῖς πολὺ ἐνδιαφέρει τὰ τέκνα τῶν ὑπὸ τῶν διδασκάλων ἀξίως νὰ ἐπαινῶνται —

Civium multum interest rempublicam salvam esse τοὺς πολίτας πολὺ ἐνδιαφέρει νὰ εἶναι σῶα ἡ πολιτεία —

3. Maxime interest, quo tempore tibi epistula reddita sit μάλιστα ἐνδιαφέρει, ἔχει μεγίστην σημασίαν, (τὸ) πότε σοι ἐνεχειρίσθη (ἀπεδόθη) ἡ ἐπιστολή —

4. Illud meā magni interest, te ut videam (Cic. ad Att. 11, 22, 2) ἐκεῖνο ἐμὲ ἐνδιαφέρει πολὺ (μεγάλως), νὰ ἴδω δηλ. σέ —

5. (Tacit. hist. 1, 30) militum interest, ne imperatorem pessimi faciant τοὺς στρατιώτας ἐνδιαφέρει (συμφέρει) νὰ μὴ θεωρήσουν τὸν στρατηγὸν χειρίστης ἀξίας.

Ἐντὶ τῶν γενικῶν τῶν προσωπικῶν ἄντωνυμιῶν mei, tui, sui, nostri, vestri παρὰ τὸ interest τίθενται αἱ ἀφαιρετικαὶ τοῦ ἐνικοῦ τοῦ θηλυκοῦ γένους τῶν κτητικῶν ἄντωνυμιῶν meā, tuā, suā, nostrā, vestrā :

Cic. ad famil. 16, 4, 4 tuā et meā maxime interest te valere ἔσένα καὶ ἐμένα μάλιστα ἐνδιαφέρει νὰ εἶσαι σὺ καλά, νὰ ὑγιαίνῃς —
Nostrā interest rempublicam servari ἡμᾶς ἐνδιαφέρει νὰ σῶζεται ἡ πολιτεία.

Πάντοτε ὁμοῦ λέγεται omnium nostrum, omnium vestrum interest ὅλους ὑμᾶς ἐνδιαφέρει.

Κατὰ τὸ interest συντάσσεται καὶ τὸ refert, ἢ ὡς δύο λέξεις refert ἐνδιαφέρει, μέλει: Quid meā refert? τί μ' ἐνδιαφέρει (ἐμένα) ;

—Quid vestra refert victum esse Antonium? τί σας ἐνδιαφέρει ἑσᾶς ὅτι ἐνικήθη ὁ Ἀντώνιος;—Magni ne ea refert, quid prudentes homines de me iudicent δι' ἐμὲ μεγάλην σημασίαν ἔχει τίνα γνώμην ἔχουν περὶ ἐμοῦ οἱ φρόνιμοι ἄνθρωποι.

IV. Χρήσις τῆς δοτικῆς.

Δοτικὴ παρὰ ῥήματα.

§ 158. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ κατὰ δοτικὴν τίθεται τὸ πρόσωπον εἰς ὃ δίδομέν τι, ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα *dativus*, καὶ καθόλου τὸ πρόσωπον ἢ πράγμα,

οὗ χάριν, οὗ πρὸς ὠφέλειαν ἢ βλάβην εἶναι ἢ γίνεται τι—

ἢ πρὸς ὃ ἀναφέρεται ἢ διευθύνεται ἢ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου—

ἢ καὶ (παρ' ἐπίθετα καὶ ῥήματα) πρὸς ὃ εἶναι τι ἢ κρίνεται τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον.

Κατὰ ταῦτα ἡ δοτικὴ εἶναι

α' Δοτικὴ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου παρὰ τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα δίδομαι, ὀφείλειν, ὑπισχνεῖσθαι, δεικνύναι, λέγειν, ἀναγγέλλειν, πέμπειν, προστατεῖν, κτῶμ.

Ἐν τῇ τροπῇ τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν ἢ δοτικὴν μένει ἀμετάβλητος:

Pater mihi libros donavit ὁ πατήρ μοι ἐδωρήσατο βιβλία (παθητ. *libri donati sunt mihi a patre*)—*Timor addit pedibus alas* ὁ φόβος προσθέτει εἰς τοὺς πόδας πτέρυγας—*Nos postraque omnia morti debemus* ἡμᾶς καὶ τὰ ἡμέτερα πάντα ὀφείλομεν τῷ θανάτῳ—*Aeneas Didoni Ilium captum narrat* ὁ Αἰνεΐας τῇ Διδοῖ τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας (τὴν ἀλοῖσαν Τροίαν) διηγείται—*Servus domino adventum amici nuntiavit* ὁ δοῦλος τῷ δεσπότῃ τὴν ἄφιξιν τοῦ φίλου ἀνήγγειλε.

Ἡ ἄξια σημειώσεως εἶναι αἱ ἑξῆς σχετικαὶ φράσεις:

fidem habere alicui πίστιν (παρ' ἔχειν τινί, πιστεύειν τινί—

gratiam habere alicui χάριν ἔχειν ἢ γνωρίζειν τινί—

gratiam referre alicui χάριν ἀποδίδομαι τινί—

gratias alicui χάριν, χάριτας ὁμολογεῖν τινι.

Παραδείγματα:

Quis potest fortunae stabilitati fidem habere? τίς δύναται νὰ ἔχη πίστιν εἰς τὴν σταθερότητα τῆς τύχης;—H o m i n i mendacī ne verum quidem dicenti fides habetur εἰς τὸν ψεύστην οὐδὲ ὅταν λέγῃ τὴν ἀλήθειαν δίδεται πίστις—Decima legio Caesari gratias egit ὁ δέκατος λεγεῶν τῷ Καίσαρι χάριτας ὡμολόγησε.

β'. **Δοτικὴ χαριστικὴ**, dat. commōdi, ἢ **ἀντιχαριστικὴ**, dat. incommōdi, πλησίον παντὸς ῥήματος ἢ ῥηματικῆς ἐκφράσεως:

Non scholae sed vitae nostrae discimus, quae discimus οὐχὶ χάριν τοῦ σχολείου, ἀλλὰ διὰ τὸν βίον μας μανθάνομεν ὅσα μανθάνομεν—Homo non sibi soli natus est, sed patriae, sed suis (Cic. de fin. 2,45) ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐγεννήθη διὰ τὸν ἑαυτόν του μόνον, ἀλλὰ (καὶ) διὰ τὴν πατρίδα (καὶ) διὰ τοὺς ἰδικούς του—Quidquid peccamus nobis peccamus ὅ,τι δήποτε ἁμαρτάνομεν πρὸς κακὸν ἰδικόν μας ἁμαρτάνομεν (1).

Δοτικὴ χαριστικὴ εἶναι καὶ ἡ παρὰ τὰ ῥήματα: studere litteris, agriculturae, novis rebus, libertati... σπουδά-
ζειν περὶ τὰ γράμματα... vacare litteris, philosophiae... σχολάζειν περὶ τὰ γράμματα, περὶ τὴν φιλοσοφίαν...
pubere viro γίνεσθαι νύμφην, νυμφεύεσθαι ἀνδρὶ.

Παραδείγματα:

Cic. de fin. 4,65 Ti. Gracchus studebat laudi et dignitati ὁ Τιβέριος Γράκχος ἐσπούδαζε περὶ ἀρετῆς, ἐφρόντιζε νὰ λάβῃ ἀρετὴν (ἔπαινον) καὶ ἀξίαν—p. Cael. 11 Caelius studuit Catilinae iterum consulatum petenti ὁ Καίλιος ἐφρόντισεν ὑπὲρ τοῦ Κατιλίνα ζητοῦντος πάλιν (δευτέραν φορὰν) τὴν ὑπατείαν—Ego semper philosophiae vaco ἐγὼ πρὸς τὴν φιλοσοφίαν, χάριν τῆς φιλοσοφίας, πάντοτε εὐκαιρῶ—Venus nupsit Vulcano ἡ Ἀφροδίτη ἐνυμφεύθη τῷ Ἑφαιστῷ.

Ἄξια σημειώσεως εἶναι αἱ ἑξῆς συντάξεις καὶ διακρίσεις: consulo aliquem (medicum, deum...) συμβουλευομαι τινα, ζητῶ

(1) Καὶ ἡ παρὰ τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα διδόναι, δωρεῖσθαι... δοτικὴ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου (§ 158 α') **χαριστικὴ** εἶναι.

τὴν συμβουλὴν τινος: Athenienses consuluerunt Apollinem, quid facerent οἱ Ἀθηναῖοι ἐξήτησαν τὴν συμβουλὴν τοῦ Ἀπόλλωνος, τί νὰ κάμουν—

consulo alicui σκοποῦμαι, βουλευόμαι χάριν τινός: pater consulit liberis ὁ πατὴρ σκέπτεται διὰ τὰ τέκνα του (πῶς νὰ τα θρέψῃ, νὰ τα ἐκπαιδεύσῃ...) Cic. Catil. 4,3: quare, patres conscripti, consulite vobis, prospicite patriae ὄθεν, συγκλητικοὶ πατέρες, σκεφθῆτε ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν, προβλέψατε διὰ τὴν πατρίδα—

prospicio καὶ provido alicui quid (periculum, bellum...) προβλέπω, προνοῶ τι—

prospicio, provido alicui προβλέπω, προνοῶ διὰ τινα, χάριν τινός: saluti vestrae providete προνοήσατε διὰ τὴν σωτηρίαν σας—

metuo, timeo, vereo, cave) aliquem (hostem, Danaos...) φοβοῦμαι, φυλάττομαι τινα (τὸν πολέμιον, τοὺς Δαναούς): timeo Danaos et dona ferentis φοβοῦμαι τοὺς Δαν. καὶ δῶρα φέροντας (Verg.)— metuo, timeo, vereo caveo alicui φοβοῦμαι, λαμβάνω προφύλαξιν χάριν τινός, μήπως πάθῃ κακόν τι: timeo meis rebus φοβοῦμαι διὰ τὰ πράγματά μου, διὰ τὴν περιουσίαν μου.

Δοτικὴ χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ εἶναι καὶ ἡ παρὰ τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα ἀποκρίνεσθαι, εἰκεῖν ὑπακούειν, πείθεσθαι, πιστεύειν, βοηθεῖν, δουλεύειν, ἀρέσκειν, χαρίζεσθαι, εὐνοεῖν, συγγνώσκειν, ἐναντιοῦσθαι, ὀργίζεσθαι, χαλεπαίνειν, ἀπειλεῖν, φθονεῖν. Saxa voci respondent οἱ βράχοι τῇ φωνῇ ἀποκρίνονται (ἡχώ)— Cedant arma togae ἄς ὑποχωρήσουν τὰ ὄπλα εἰς τὴν τήβεννον (ὁ πόλεμος εἰς τὴν εἰρήνην)—

velim mihi ignoscas θὰ ἐπεθύμουν νὰ με συγχωρήσῃς—
Saepes fortuna favet fatuis πολλάκις ἡ τύχη εὐνοεῖ τοὺς μωρούς—
Vir probus invidet nemini ὁ χρηστὸς ἀνὴρ οὐδένα φθονεῖ.

Διαφορὰ λατινικῆς ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς. Ἐν ᾧ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ πολλὰ ῥήματα ἔχοντα τὴν ἔννοιαν τοῦ ὠφελεῖν ἢ βλάπτειν (λόγῳ ἢ ἔργῳ) συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου ὡς ἐνεργητικὰ μεταβατικά, ἐν τῇ λατινικῇ τὰ ἀντίστοιχα συντάσσονται μετὰ δοτικῆς χαριστικῆς ἢ ἀντιχαριστικῆς (1):

(1) Καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ αὐτῇ παρατηρεῖται ὁμοία διαφορὰ συντάξεως: *λοιδορῶ τινα, λοιδοροῦμαι τινα—μέμφομαι τινα καὶ μέμφομαι (καταμέμφομαι, διαμέμφομαι) τινα...*

ἰῶμαι τινα, ἀλλὰ *medeor alicui*: *Corpori medetur medicina*, *philosophia medetur a n i m o* (δοτ.) τὸ σῶμα θεραπεύει ἡ ἰατρική, ἡ φιλοσοφία θεραπεύει τὴν ψυχὴν—

βλάπτω τινά, ἀλλὰ *noceo alicui*: *Cic. de off. 3,23 non licet sui commodi causa nocere alteri* δὲν ἐπιτρέπεται νὰ βλάπτῃ τις τὸν ἄλλον χάριν τοῦ ἰδίου συμφέροντος—

κακῶς λέγω τινά (κακολογῶ τινα), **κακῶς ποιῶ τινα**, **εὖ λέγω τινά**, **εὖ ποιῶ τινά**, ἀλλὰ *maledico alicui*, *malefacio alicui*, *benedico-benefacio alicui*: *frustra maledicas fortunae μάτην*, ἄνευ βελτιώσεως θέλεις κακολογήσει τὴν τύχην—*Terent. Adelph. 165 neque tu verbis solves unquam quod mihi re malefeceris οὐδὲ θὰ πληρώσης ποτὲ μὲ λόγια ἐκείνο τὸ κακόν*, τὸ ὁποῖον μὲ ἔργον μου ἔκαμες—*di tibi benefaciant οἱ θεοὶ εἴθε νὰ σου κάμουν καλὸν* (εὐχὴ συνήθης παρὰ τοῖς κωμικοῖς Πλαύτῳ καὶ Τερεντίῳ).

ὠφελῶ τινα, **ζημιῶ τινα**, ἀλλὰ *prosum alicui* καὶ *obsum alicui*: *Homines h o m i n i b u s plurimum prosunt et obsunt οἱ ἄνθρωποι τοὺς ἀνθρώπους* (ἀλλήλους) πλείστον ὠφελοῦν καὶ βλάπτουν—

ἱκετεύω τινά, ἀλλὰ *supplico alicui*: *Non Caesari solum, sed etiam amicis eius omnibus Cicero pro Ligario supplicavit*—

κολακεύω τινά, ἀλλὰ *blandior alicui*: *Cic. p. Flanc. 92 matri blanditur κολακεύει τὴν μητέρα*—

πειθῶ, **καταπειθῶ τινά**, ἀλλὰ *suadeo, persuadeo alicui*: *Cic. in Verr. 2,2,26 sic mihi persuadeo, iudices*—

ἀναμένω τινά, **περιμένω τινά**, ἀλλὰ *praestolor alicui*: *Cic. Catil. 1 24 qui tibi ad Forum Aurelium praestolarentur armati οἱ ὁποῖοι νὰ σε περιμένουν ὀπλισμένοι παρὰ τὴν Αὐρηλιαν Ἀγοράν*.
 Δοτικὴ χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ εἶναι καὶ ἡ παρὰ τὰ ρήματα *induere ἐνδύειν*, *exuere ἐκδύειν*, *intercludere ἀποκλείειν*, *circumdāre περιβάλλειν*, *circumfundere περιχεῖν*, *adspergere, inspergere ραίνειν*, *inurere ἐγκαίειν*...

induere sibi torquem, vestem ἐνδύειν ἑαυτὸν στρεπτόν, φορεῖν στρεπτόν, ἑσθῆτα—*intercludere hostibus fugam ἀποκλείειν τοῖς πολεμίοις τὴν φυγὴν*—*circumdāre oppido fossam περιβάλλειν περὶ τὴν πόλιν τάφρον*—*adspergere caepiti cinerem καταχεῖν κατὰ τῆς κεφαλῆς κόνιν*—*inurere vitae notam ἐγ-*

καίειν, ἐγκολάπτειν στίγμα κατὰ τῆς ζωῆς (ὥστε ἡ ζωὴ νὰ εἶναι ἄτιμος).

Σημ. Τὰ ρήματα ταῦτα συντάσσονται καὶ μετὰ αἰτιατικῆς τοῦ προσώπου ἢ πράγματος καὶ ἀφαιρετικῆς τοῦ ὄργανου : circumdare oppido fossam καὶ circumdare oppidum fossā περιβάλλειν τὴν πόλιν μετὰ τάφρον—adspergere aram sanguine ραίνειν τὸν βωμὸν μετὰ αἷμα—inurere aliquem notā (Cic. Phil. 13.40) ἀτιμάζειν τινὰ διὰ στίγματος.

Ἄξια ἰδιαίτερας μνείας εἶναι ἡ σύνταξις interdicere alicui (δοτ. ἀντιχαρ.) aqua et igni ἀπαγορεύειν τινὶ ὕδατος καὶ πυρός· ἡ σύνταξις αὕτη προῆλθεν ἐκ συγχωνεύσεως δύο συντάξεων : interdicere alicui [aquam et ignem καὶ interdicere aliquem] aqua et igni ἀπαγορεύειν τινὶ [ὕδωρ καὶ πῦρ, ἀποκλείειν τινὰ] ὕδατος καὶ πυρός.

Διαφορὰ λατινικῆς ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς : ἑλληνιστὶ λέγομεν **χρδ-νου φείδου**, ἀλλὰ λατινιστὶ tempori parce· τὸ parco (φείδομαι) συντάσσεται μετὰ δοτικῆς.

§ 159. Πολλὰ ρήματα μεταβατικὰ ἢ ἀμετάβατα συντιθέμενα μετὰ τινος τῶν πραθέσεων ad, ante, cum—in, inter, ob—post, prae, sub, super—ἢ μετὰ τοῦ ἀχωρίστου μορίου re-, ἰδίᾳ ἔνεκα τῆς φιλικῆς ἢ ἐχθρικῆς σημασίας, ἦν λαμβάνουν συντιθέμενα, συντάσσονται καὶ ταῦτα μετὰ δοτικῆς χαριστικῆς ἢ ἀντιχαριστικῆς :

ad-sum alicui παρίσταμαί τινι, βοηθῶ τινι—

ad-sentior alicui ὁμοφρονῶ τινι—

antefero mortem s e r v i t u t i προτιμῶ τὸν θάνατον τῆς δουλείας—

antepono gloriam pecuniae (δοτ.) προκρίνω τὴν δόξαν τῶν χρημάτων—

componere parva magnis συνδεῖν, συνάπτειν μικρὰ μετὰ μεγάλων—

inferre a l i c u i bellum ἐπάγειν πόλεμον κατὰ τινος—

intercedere l e g i ἐνίστασθαι, ἐναντιοῦσθαι εἰς τὴν ψήφισιν νόμου—

obicere se m o r t i παραβάλλειν ἑαυτὸν τῷ θανάτῳ, ριψοκινδυνεῖν—

postponere pecuniam gloriae ἀντιθέτως anteponere gloriam pecuniae—

praestare ὑπερέχειν : Helvetii virtute omnibus Gallis

praestabant οἱ Ἑλβετοὶ κατὰ τὴν ἀνδρείαν ὑπερεῖχον πάντων τῶν Γαλατῶν—

succumbo ὑποκύπτω : Asia succubuit E u r o p a e ἢ Ἀσία ὑπέκυψεν ὑπὸ τὴν Εὐρώπην,—
 repugnare, resistere hostibus ἀντιμάχεσθαι, ἀνθίστασθαι τοῖς πολεμοῖς.

γ' *Δοτική κτητική* dat. possessivus.

Ὡς ἐλέγετο ἑλληνιστί : ἔστι μοι πατήρ, ἔστι μοι βιβλία=ἔχω πατέρα, ἔχω βιβλία, οὕτω ἐλέγετο καὶ λατινιστί : est mihi pater, sunt mihi libri=habeo patrem, habeo libros. Cic. de leg. 1,25 : est igitur h o m i n i cum deo similitudo ἔστι τοίνυν τῷ ἀνθρώπῳ ὁμοιότης πρὸς τὸν θεὸν—An nescis longas regibus esse manus? (Ovid.) ἢ ἀγνοεῖς ὅτι οἱ βασιλεῖς ἔχουν μακρὰς τὰς χεῖρας ;

Ἀξιοσημειῶται αἱ φράσεις : est mihi nomen ὀνομάζομαι est mihi cognomen ἐπονομάζομαι τὸ ὡς κατηγορούμενον προστιθέμενον κύριον ὄνομα ἢ *ἐπώνυμον* εἰς τὰς φράσεις ταύτας ἐτίθετο ἦτοι κατὰ δοτικὴν (συμφωνοῦν πρὸς τὸ mihi) ἢ κατ' ὀνομαστικὴν (συμφωνοῦν πρὸς τὸ nomen, cognomen) :

est mihi nomen G a i o ὀνομάζομαι Γάιος—Cic. p. Rose. Amer. 17 quorum alteri C a p i t o n i cognomen est—F r a t r i M. Tulli Ciceronis nomen erat Q u i n t u s ὁ ἀδελφὸς τοῦ Μάρκου Τυλλίου Κικέρωνος ὀνομάζετο Κόιντος.

Σημ. α'. Κατ' ἀναλογίαν εἰς τὰς συγγενεῖς φράσεις dare nomen ἢ cognomen alicui τὸ ὡς κατηγορούμενον προστιθέμενον κύριον ὄνομα εἶναι πτώσεως δοτικῆς ἢ αιτιατικῆς (συμφωνοῦν πρὸς τὸ nomen, cognomen) :

L. T a r q u i n i o R o m a n i c o g n o m e n S u p e r b u m ἢ S u p e r b o dederunt.

Σημ. β'. Κατὰ τὸ est mihi, ἐλέγοντο καὶ deest mihi, abest mihi... desunt mihi vires ἐλλείπουσί μοι δυνάμεις, οὐκ ἔχω δυνάμεις—Cic. de leg. 1,5 a b e s t h i s t o r i a l i t e r i s n o s t r i s τὰ ἡμέτερα γράμματα, ἢ φιλολογία μας (ἢ λατινικὴ) δὲν ἔχει ἱστορίαν.

δ'. *Δοτικὴ ἠθικὴ*, dat. ethicus, ὅχι πολὺ συνήθης, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, ἐν φράσεσι μάλιστα δηλούσαις ἀγανάκτησιν ἢ ἐκπληξιν : Hic tu mihi pacis commoda commemoras ἐδῶ σύ μου ὑπενθυμίζεις, ἀναφέρεις, τὰ τῆς εἰρήνης ἀγαθὰ.—Sall. Cat. 52,11 : Hic mihi quisquam mausuetudinem et misericordiam nominat! ἐδῶ

τώρα (ἐν ᾧ τὰ πράγματα ἔχουν οὕτως, ὥστε ἐπιβάλλεται μεγίστη αὐτοστροφής) μου ὁμιλεῖ τις περὶ ἐπιεικείας καὶ οἴκτου !

ε'. *Δοτική τῆς ἀναφορᾶς*, dat. relationis, σπανία ἐν τῇ λατινικῇ: Caes. bc. 3,80,1 : Caesar Gomphos pervenit, quod est oppidum primum Thessaliae *v e n i e n t i b u s* ab Epiro.

ς'. *Δοτική ποιητικοῦ αἵτιου*, dat. auctoris. Τὸ ποιητικὸν αἷτιον ἐν τῇ λατινικῇ ἐκφέρεται διὰ τῆς a(ab) μετ' ἀφαιρετικῆς σελ. 182 V.

Ἄλλ' ὡς ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ παρὰ τὰ εἰς -τὸς καὶ -τέος ρηματικά καὶ συνήθως παρὰ τὸν παθητικὸν παρακείμενον, ὑπερσυντέλικον καὶ τετελ. μέλλοντα τὸ ποιητικὸν αἷτιον δηλοῦται διὰ δοτικῆς, οὕτω καὶ ἐν τῇ λατινικῇ συνήθως παρὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους καὶ *κανονικῶς* παρὰ τὰ γερονδιακὰ εἰς -ndus -nda -ndum, τὰ ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ εἰς -τὸς καὶ -τέος τῆς ἑλληνικῆς, τὸ ποιητικὸν αἷτιον δηλοῦται διὰ δοτικῆς :

Sors sua est *c u i q u e* ferenda ἕκαστος πρέπει νὰ φέρῃ (ὑπομένῃ) τὴν τύχην του, τὸν κληρὸν του, ὅτι τοῦ ἔτυχε—*multae res disci p u l i s* discendae sunt πολλά πράγματα πρέπει νὰ μάθουν οἱ μαθηταί. Cic. ad famil. 5,19,2, : *m i h i* consilium iam diu captum est ὑπ' ἐμοῦ ἢ ἀπόφασις ἤδη πρὸ πολλοῦ ἔχει ληφθῆ—Phil. 6,1 Audita *v o b i s* esse arbitror, Quirites, quae sint acta in senatu.

Σημ. α'. Παρὰ τὰ γερονδιακὰ τῶν μετὰ δοτικῆς συντασσομένων (§ 158, β') ρημάτων τὸ ποιητικὸν αἷτιον ἀποφεύγουν οἱ Λατῖνοι νὰ δηλώσουν διὰ δοτικῆς, ἵνα μὴ προκύψῃ ἀμφιβολία, ποία ἐκ τῶν δύο δοτικῶν εἶναι τοῦ ποιητικοῦ αἵτιου καὶ ποία ἡ χαριστική :

π.χ. βουλευτέον ἡμῖν περὶ τῶν τέκνων λατινιστὶ σαφῶς λεκτέον: *a n o b i s* consulendum est *l i b e r i s* [ὅχι *n o b i s* consulendum est *l i b e r i s*, διότι θὰ ἦτο ἀσαφῆς ἢ φράσις σημαίνουσα καί : ἡμεῖς πρέπει νὰ σκεπτόμεθα διὰ τὰ τέκνα—καί : τὰ τέκνα πρέπει νὰ σκέπτονται δι' ἡμᾶς].

Cic. de imp. Gn. Pomp. 6 aguntur bona multorum civium *q u i b u s* est *a n o b i s*...consulendum διακινδυνεύουν αἱ περιουσίαι πολλῶν πολιτῶν, διὰ τὰς ὁποίας πρέπει ἡμεῖς νὰ σκεφθῶμεν.

Σημ. β'. Συμβαίνει ὅμως ὥστε καὶ παρὰ τὰ γερονδιακὰ ἄλλων ρημάτων νὰ δηλῶται τὸ ποιητικὸν αἷτιον σαφηνείας χάριν διὰ τῆς *a* μετ' ἀφαιρετικῆς: Cic. p. Mil. 104. *a v o b i s* conser-

vandum virum τὸν ὑφ' ἑμῶν διαφυλακτέον ἄνδρα—p. Sest. 41
Crassus a consulis meam causam suscipiendam
esse dicebat ὁ Κράσσορ ἔλεγεν ὅτι πρέπει νὰ ἀναληφθῆ ἡ ἐμὴ ὑπό-
θεσις ὑπὸ τῶν ὑπάτων.

ζ'. *Δοτικὴ τοῦ σκοποῦ*, dativus finalis, ἡ *δοτικὴ τοῦ κατη-
γορουμένου*, dat. praedicativus, *ιδιάζουσα τῇ λατινικῇ* :

Παρὰ τὰ ρήματα esse, habere, dare, addere, dicere, ducere,
tribuere, vertere, venire, mittere, relinquere, accipere, arces-
sere... τίθεται πρὸς τῇ δοτικῇ χαριστικῇ τοῦ προσώπου καὶ ἑτέρα
δοτικὴ πράγματος, κανονικῶς ἀφρημένου οὐσιαστικοῦ, δηλοῦσα
πρὸς τί εἶναι... στέλλεται... ἐγκαταλείπεται... τί. Ἡ χαριστικὴ
δοτικὴ δύναται καὶ νὰ ἐλλείπη.

Nimia fiducia hominibus calamitati solet esse ἡ ὑπερβο-
λικὴ πίστις εἰς τοὺς ἀνθρώπους συνήθως εἶναι *πρὸς συμφορὰν τῶν
(συμφορὰ)*—Magno sunt decori militi vulnera ex ad-
verso pectore accepta *εἰς μεγάλην τιμὴν, μεγάλη τιμὴ* εἶναι διὰ
τὸν στρατιώτην τραύματα ληφθέντα ἐπὶ τοῦ στήθους ἐναντίου (πρὸς
τοὺς πολεμίους)—Decem cohortes navibus praesidio relictæ
sunt δέκα κοόρτες ταῖς ναυσὶν *εἰς φύλαξιν*, ἵνα φυλάτουν αὐτάς,
τάς ναῦς, κατελείφθησαν—Quod aliis vitio vertis, id tibi laudi
vertere πολὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἰς ἄλλους *ὡς ἐλάττωμα* χαρακτηρίζεις
(παίρνεις), τοῦτο μὴ (θέλης νὰ) λαμβάνης *ὡς ἔπαινον* διὰ τὸν ἐαυ-
τόν σου—Cic. de offic. 2, 77 habere quæ est in rempublicam
non modo turpe est, sed sceleratum etiam et nefarium τὸ νὰ
ἔχη (νὰ κυβερνᾷ) τις τὴν πολιτείαν εἰς *ἴδιον χρηματισμὸν* ὄχι μόνον
αἰσχρὸν εἶναι, ἀλλὰ καὶ κακοῦργον καὶ ἀνόσιον.—p. Arch. 1 hæc
(mea) vox non nullis salutis fuit αὕτη ἡ φωνή μου ἔσωσέ τινας.

Σημ. Ἡ δοτικὴ τοῦ κατηγορουμένου εἶναι πάντοτε ἐνικοῦ
ἀριθμοῦ.

Δοτικὴ παρὰ ἐπίθετα καὶ ἐπιρρήματα.

§ 160. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσση τάξεις τινὲς ἐπιθέτων, ἀντι-
στοιχούντων σχεδὸν πάντων πρὸς τὰ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσση μετὰ
δοτικῆς συντασσόμενα ἐπίθετα, δέχονται ὡς προσδιορισμὸν *δοτικῆν*.
Ὅμοίως καὶ τὰ πρὸς τὰ ἐπίθετα ταῦτα συγγενῆ ἢ ἐκ τούτων παρα-
γόμενα ἐπιρρήματα.

θ. Κακριδῆ, Λατινικὴ Γραμματικὴ. Ἔκδοσις Γ'.

Τοιαῦτα εἶναι :

1. τὰ δηλοῦντα *φιλίαν, ἔχθραν, εὐνοίαν, δυσμένειαν, συγγένειαν, οικειότητα* καὶ τὰ παρόμοια: Di ignavis irati infestique sunt οἱ θεοὶ τοῖς ἀκηροῖς ἔχθροὶ (ὄργισμένοι) καὶ δυσμενεῖς εἰσιν—Dumnōrix Helvetiis erat amicus—Omnes finitimi sunt nobis inimici πάντες οἱ ὄμοροι (λαοὶ) εἶναι ἔχθροὶ πρὸς ἡμᾶς.

2. τὰ δηλοῦντα *ὠφέλειαν ἢ βλάβην*: amici nobis utiles sunt οἱ φίλοι ἡμῶν *λυσιστελεῖς* εἰσι—malum consilium consultori pessimum ἢ κακὴ βουλή τῷ *βουλευσάντι κακίῳ*. (Ἡσίοδος).

3. τὰ δηλοῦντα *ισότητα, ὁμοιότητα, ταυτότητα, ἀρμοδιότητα, ἀλλοτριότητα, συμφωνίαν, προσέγγισιν* ἢ τάναντία: Helvetii pares esse nostro exercitui non potuerunt οἱ Ἑλβετοὶ ἴσοι τῷ ἡμετέρῳ στρατῷ. νὰ εἶναι δὲν ἠδυνήθησαν—Nihil est morti tam simile quam somnus οὐδὲν εἶναι τῷ θανάτῳ τόσον ὅμοιον ὅσον ὁ ὕπνος—Nihil similius insano quam ebrius οὐδὲν ὁμοιότερον τῷ μωρῷ ἢ ὁ μεθύων (μεθυσμένος)—Homo est idoneus arti cui libet ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐπιτήδειος πρὸς οἵανδήποτε τέχνην—Cic. de fin. 3,26 congruenter naturae convenienterque vivere τὸ συμφώνως τῇ φύσει, τὸ κατὰ φύσιν ζῆν.

Σημ α'. Ἡ παρὰ τὰ ἐπίθετα ταῦτα δοτικὴ εἶναι ἢ χαριστικὴ ἢ ἀντιχαριστικὴ ἢ τῆς ἀναφορᾶς.

Σημ β'. Πολλὰ τῶν ἀνωτέρω ἐπιθέτων λαμβανόμενα ὡς οὐσιαστικά συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς ἐνίστε (§ 155,9...).

Σημ γ'. Τὰ ἐπίθετα *propior* ἐγγύτερος καὶ *proximus* ἐγγύτατος, συντάσσονται, κατὰ τὴν συγγενῆ πρόθεσιν *prope*, καὶ μετὰ αἰτιατικῆς: Caes. bg. 1,54,1: *Ubi proximi Rhenum incolunt* οἱ Οὕβιοι ἐγγύτατοι πρὸς τὸν Ῥῆνον κατοικοῦν.

Πάντοτε μετ' αἰτιατικῆς συντάσσονται τὰ ἐπιρρήματα *propius* καὶ *proxime*: Cic. Tim. 29: *terram proxime lunae cursus ambit* ἐγγύτατα τῇ γῆ ἢ τροχιά τῆς σελήνης γίγνεται—p. Mil. 59 *proxime deos accessit* Clodius ἐγγύτατα τῶν θεῶν ἐχώρησεν ὁ Κλώδιος.

Δοτική παρά ούσιαστικά και επιφωνήματα.

§ 161. Σπανιώτατα εἶναι ἐν τῇ λατινικῇ τὰ μετὰ δοτικῆς συντασσόμενα ούσιαστικά, ἐκ ρημάτων ἢ ἐξ ἐπιθέτων μετὰ δοτικῆς συντασσομένων παρηγμένα: Cic. de leg. 1,42 *iustitia est obtemperatio scriptis legibus institutisque populorum* δικαιοσύνη εἶναι ὑπακοή εἰς τοὺς γραπτοὺς νόμους καὶ τὰ (ἄγραφα) ἔθιμα τῶν λαῶν—Caes. bc. 1,5,5 *Caesar exspectabat suis lenissimis postulatis responsa* ὁ Καῖσαρ ἀνέμενεν ἀποκρίσεις εἰς τὰ ἡπιώτατα αἰτήματά του—Sall. Cat. 32,1 *insidia e consuli* ἢ κατὰ τοῦ ὑπάτου ἐνέδρα.

§ 162. Δύο ἐκ τῶν ἐπιφωνημάτων, τὸ *vae* καὶ τὸ *hei*, συντάσσονται μετὰ δοτικῆς: *Vae victis* οὐαὶ τοῖς ἠττημένοις! *hei mihi misero* φεῦ εἰς ἐμὲ τὸν δυστυχῆ!

V. Χρῆσις τῆς ἀφαιρετικῆς.

§ 163. Διακρίνομεν τρία εἴδη ἀφαιρετικῆς: 1) τὴν κυρίως ἀφαιρετικὴν *ablativus separativus*, ἀνθ' ἧς ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα μεταχειρίζεται κανονικῶς γενικὴν—2) τὴν τοπικὴν ἀφαιρετικὴν *ablat. locativus*—καὶ 3) τὴν ὀργανικὴν ἀφαιρετικὴν *ablat. instrumentalis*.

Ἄντι τῆς τοπικῆς καὶ τῆς ὀργανικῆς ἀφαιρετικῆς ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα μεταχειρίζεται κανονικῶς δοτικὴν.

I. Κυρίως ἀφαιρετικὴ.

§ 164. Ἡ ὄνομασία *ablativus* (ἢ καὶ μετὰ τοῦ προσδιορισμοῦ *ablativus separativus*) ἐκ τοῦ *aufero*, ἀποφέρω, φέρω μακρὰν, ἀποκομίζω... δίδει τὴν θεμελιώδη σημασίαν τῆς πτώσεως ταύτης.

Σημαίνει δηλ. ἡ ἀφαιρετικὴ τὸ πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, ἐξ οὗ ἀφαιρεῖται, ἀποχωρίζεται, ἀπομακρύνεται, ἀφορμᾶται, προέρχεται, ἐκπηγάζει, κατάγεται τι... τὸ πόθεν;

Aristides patriā expulsus est ὁ Ἀριστείδης ἐκ τῆς πατρίδος ἐξεδιώχθη—*Venio Romā* ἔρχομαι ἐκ Ῥώμης.

Τῆς ἀφαιρετικῆς ταύτης προτάσσεται πολλάκις καὶ μία τις τῶν προθέσεων *a* (*ab*, *abs*), *ex*, *de*, ἀν μάλιστα ἡ ἀφαιρετικὴ εἶναι ὀνόματος δηλοῦντος πρόσωπον: Cic. Verr. 2,1,23 *iudicia a senatu ablata sunt* αἱ κρίσεις ἀφηρέθησαν ἀπὸ τῆς συγκλήτου.

§ 165. Μετὰ τῆς κυρίως ἀφαιρετικῆς συντάσσονται τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα :

1. *ἐλευθεροῦν, ἀπαλλάττειν, (ἀπο)λύειν, ἀνακουφίζειν...*
Cic. Cat. 1, 10 magno me metu, Catilina, liberabis θά με ἀπαλλάξης, Κατιλίνα, (ἀπὸ) μεγάλου φόβο — nostri maiores servitute patriam liberaverunt οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι ἠλευθέρωσαν τὴν πατρίδα ἀπὸ τῆς δουλείας—Solutus sum aere alieno ἀπηλλάγην τοῦ χρέους—Asinus equum oravit, ut se opere levaret ὁ ὄνος τὸν ἵππον παρεκάλεσεν, ἵνα αὐτὸν ἀνακουφίσῃ ἀπὸ τὸ βάρος.

2. *ἀφαιρεῖν, ἀφαιρεῖσθαι, δεῖσθαι, στερεῖν, στερεῖσθαι :*
Victores victos armis exuunt οἱ νικηταὶ ἀπὸ τοὺς ἠττημένους ἀφαιροῦν τὰ ὅπλα—Oedipus se oculis privavit ὁ Οἰδίπους ἑαυτὸν ἐστέρησε τῶν ὀμμάτων... (ἐτύφλωσεν ἑαυτὸν)—Nioba liberis orbata est ἡ Νιόβη ἐστερήθη τῶν τέκνων της—Homines alter alterius auxilio eget οἱ ἄνθρωποι ἔχουν ἀνάγκην (δέονται) ὁ εἷς τῆς βοηθείας τοῦ ἄλλου.

3. *ἀπέχειν, ἀπέχεσθαι :* Cic. de nat. deor. 2, 52 Saturni stella a terra abest plurimum τοῦ Κρόνου ὁ ἀστὴρ ἀπὸ τῆς γῆς ἀπέχει πλεῖστον—abstinere iniuria ἀπέχεσθαι ἀδικίας, ἀδικημάτων.

4. *ἀπειργεῖν, εἰργεσθαι, κωλύειν :* Hostes telis (ab) urbe arcere τοὺς πολεμίους διὰ βελῶν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀπειργεῖν—roena arcet multos homines (ab) iniuriā ἡ ποινὴ ἐμποδίζει πολλοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς ἀδικίας.

5. *ἐκδιώκειν, ἀπομακρύνειν, ἀπομακρύνεσθαι, ἀποχωρεῖν, ἀποθεῖν :* Tarquinius regno expulsus est ὁ Ταρκύνιος ἐκ τῆς βασιλείας ἐξεβλήθη—Clodius multos cives possessionibus suis movit (expulit) ὁ Κλώδιος πολλοὺς πολίτας ἐκ τῶν ἑαυτῶν κτήσεων ἐξέβαλε.

6. *ἐκπηγάζειν, προρρεῖν, ἀπορρεῖν :* Nestoris (ex) ore sermone dulcior profluebat ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Νέστορος ἔρρεεν ὀμίλια γλυκυτέρα τοῦ μέλιτος (Ὁμ.: τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης γλυκίων μέλιτος ῥέειν αὐδή).

7. Γενικῶς πάντα τὰ σημαίνοντα κίνησιν ἐκ τινος πόλεως, τόκου..., venio Romā, venio Athenis—venio ex urbe ἔρχομαι ἐκ Ῥώμης, ἐξ Ἀθηνῶν—ἐκ τῆς πόλεως.

§ 166. Μετὰ τοιαύτης ἀφαιρετικῆς συντάσσονται καὶ ἐπίθετα συγγενῆ πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα: *Parentes (a) curā liberī esse nequeunt* οἱ γονεῖς δὲν δύνανται νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένοι φροντίδος—*domus vacua (a) liberis* οἰκία ὀρφανή (ἐστερημένη, κενή) τέκνων—*moenia nuda (a) defensoribus* τείχη γυμνὰ (ἐστερημένα) ὑπερασπιστῶν.

§ 167. Διὰ τῆς κυρίως ἀφαιρετικῆς δηλοῦται καὶ ἡ καταγωγή, *ablativus originis*: *Hercules Jove natus erat* ὁ Ἡρακλῆς ἐκ Διὸς εἶχε γεννηθῆ—*nobiligenere natus* ἐξ εὐγενοῦς γένους γεγινώς.

Σημ. α΄. Καὶ ἡ ἀφαιρετικὴ τῆς καταγωγῆς λαμβάνει ἐνίοτε τὴν πρόθεσιν *ex*: *Achilles ex Thetide natus erat*. Ἡ πρόθεσις *ex* προστίθεται σχεδὸν πάντοτε, ὅταν ἡ ἀφαιρετικὴ εἶναι ἀντωνυμίας, ἄνευ τοῦ *patre* ἢ *matre*: *ex me atque (ex) hac natus es* (λέγει πατὴρ πρὸς τὸν υἱόν) ἐξ ἐμοῦ καὶ ἐκ ταύτης ἐδῶ ἐγεννήθης—ἀλλὰ *eodem patre natus est* (ἄνευ τῆς *ex*) ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς ἐγεννήθη.

Σημ. β΄. Ἐν δηλῶνται οἱ ἀπωτέρω πρόγονοι (ὄχι ὁ πατὴρ ἢ ἡ μήτηρ) τίθεται τὸ *ortus* μετὰ τῆς *a* καὶ ἀφαιρετικῆς: *Plerique Belgae a Germanis orti sunt* οἱ πλεῖστοι Βέλγαι ἀπὸ τῶν Γερμανῶν κατάγονται.

Ποιητικὸν εἶναι τὸ *atavis edite regibus* (Ὅρατ. Ῥδ. 1,1,1) ἐκ προγόνων βασιλέων καταγόμενε.

Σημ. γ΄. Ἡ πρόθεσις *de* εἶναι λίαν σπανία μετὰ τῆς ἀφαιρετικῆς τῆς καταγωγῆς.

§ 168. Κυρίως ἀφαιρετικὴ εἶναι καὶ ἡ τοῦ β΄ ὄρου τῆς συγκρίσεως *ablat. comparativus* ἢ *ablat. comparationis*, παρὰ συγκριτικὰ ἐπίθετα ἢ ἐπιρρήματα: *Nihil utilius sale et sole* οὐδὲν ὠφελιμώτερον τοῦ ἄλατος καὶ τοῦ ἡλίου (πυρὸς)—*Fama candida rosā dulcior* φήμη λευκὴ (ἄμεμπτος) ἡδίων (εὐαρεστοτέρα) τοῦ ρόδου—*beatā morte nihil beatius* εὐδαίμονος θανάτου οὐδὲν εὐδαιμονέστερον.

Σημ. Ὁ β΄ ὄρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται καὶ διὰ τοῦ συγκριτικοῦ *quam* ἢ, καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν καὶ ὁ α΄ ὄρος πτώσιν: *nihil citius arescit quam lacrimā* οὐδὲν θάσσον ξηραίνεται δακρύου—*nihil vilius multis quam tempus* ἐξοδεύεται οὐδὲν ἀφειδέστερον (εὐθηνότερον) τοῖς πολλοῖς δαπανᾶται ἢ ὁ χρόνος.

Ἄν ὁ α' ὅρος εἶναι πτώσεως ὀνομαστικῆς ἢ αἰτιατικῆς, ὁ β' ὅρος ἐκφέρεται εἴτε καθ' ἣν καὶ ὁ α' ὅρος πτώσιν μετὰ τοῦ quam, εἴτε κατ' ἀφαιρετικὴν.

Προτιμᾶται ἢ κατ' ἀφαιρετικὴν ἐκφορὰ τοῦ β' ὅρου, ἂν ἡ πρότασις εἶναι ἀρνητικὴ ἢ ἐρωτηματικὴ καταφατικὴ ἰσοδυναμοῦσα πρὸς ἀρνητικὴν: Nihil est amabilius virtute οὐδὲν εἶναι ἀγαπητότερον τῆς ἀρετῆς—Quid est magis saxo durum quid mollius unda? τί εἶναι τοῦ βράχου (πέτρας) σκληρότερον, τί τοῦ ὕδατος μαλακώτερον;

Ἄν ὁ α' ὅρος εἶναι πτώσεως γενικῆς ἢ δοτικῆς ἢ ἀφαιρετικῆς, ὁ β' ὅρος ἐκφέρεται διὰ τοῦ quam καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν μὲ τὸν α' ὅρον πτώσιν: *peius victoribus Sequanis* (δοτ., α' ὅρ.) quam *Aeduis victis* (δοτ., β' ὅρ.) accidit χειρότερον συνέβη εἰς τοὺς νικητὰς Σηκοανοὺς ἢ εἰς τοὺς ἠττημένους Αἰδούους.

Ὁ β' ὅρος ἐκφέρεται κατ' ἀφαιρετικὴν πάντοτε, ἂν εἶναι ἀναφορικὴ ἀντωνυμία: *patriam, qua nihil est sanctius, fortissime defendamus* τὴν πατρίδα, ἧς οὐδὲν ἐστὶν ἱερώτερον, γενναϊότατα ὑπερασπίσωμεν.

Ἡ διὰ τοῦ quam ἐκφορὰ τοῦ β' ὅρου τῆς συγκρίσεως εἶναι ἀναγκαία πολλάκις, ὅταν εἶναι κίνδυνος συγχύσεως, ἂν ἐξενεχθῇ κατ' ἀφαιρετικὴν: π. χ. *Germani graviores hostes sustinuerunt quam Romanos* οἱ Γερμανοὶ ὑπέστησαν σοβαρώτερους (σφοδρότερους) πολεμίους ἢ τοὺς Ῥωμαίους [Ἄν ἔλεγε *Romanis* θὰ ἀμφεβάλλετο, πότερον, εἶναι τὸ *Romanis* β' ὅρος μὲ α' ὅρον τὸ *hostes=quam Romanos*, ἢ μὲ α' ὅρον τὸ *Germani=quam Romani*].

§ 169. Μετὰ τὰ συγκριτικὰ ἐπιρρήματα *plus amplius minus longius* δύναται ν' ἀκολουθῇ ἀφαιρετικὴ τοῦ β' ὅρου τῆς συγκρίσεως ἢ quam... π. χ. *plus sescentis militibus* ἢ *plus quam sescenti milites ceciderunt* ἔπεσον πλεόν ἢ ἑξακόσιοι στρατιῶται—

Ἄλλ' ἐνίοτε παραλείπεται καὶ τὸ quam, ἐν ᾧ ἀκολουθεῖ ὁ β' ὅρος καθ' ἣν καὶ ὁ α' ὅρος πτώσιν: *plus sescenti milites ceciderunt*—*natus plus (quam) decem annos* πλεόν ἢ δέκα ἔτη γεγονώς.

§ 170. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ μετὰ τὸ συγκριτικὸν καὶ τὸ quam ἀκολουθεῖ ἐνίοτε συμπερασματικὴ πρότασις, ut καὶ ὑποτακτικὴ.

(ἑλλην. ἢ ὥστε καὶ ἀπαρέμφατον) : maior sum quam ut fortuna mihi nocere possit μεῖζον εἰμὶ ἢ ὥστε τὴν τύχην ἐμὲ βλάψαι δύνασθαι.

2. Ἀφαιρετικὴ τοπικὴ.

(ablativus locativus ἢ ablat. loci)

§ 171. Δι' ἀφαιρετικῆς τοπικῆς δηλοῦται :

1. ὁ τόπος, (ὁδός, πύλη, γέφυρα...), δι' οὗ, οὗ διὰ μέσου γίνεται τι : viā Arriā proficisci ἀπέρχεσθαι διὰ τῆς Ἀππίας ὁδοῦ—porta Collinā hostes in urbem invadunt διὰ τῆς πύλης Κολλίνης οἱ πολέμιοι εἰς τὴν πόλιν εισβάλλουν—Equites eodem ponte in castra reverterunt οἱ ἵππεῖς διὰ τῆς αὐτῆς γεφύρας εἰς τὸ στρατόπεδον ἐπανῆλθον.

Πρὸβλ. καὶ τὰς ἀφαιρετικὰς terrā, mari, terrā marique κατὰ γῆν, κατὰ θάλασσαν, κατὰ γῆν τε καὶ κατὰ θάλασσαν : imperator terrā statuit ducere exercitum ὁ ἡγεμὼν ἀπεφάσισε διὰ ξηρᾶς νὰ ὀδηγήσῃ τὸ στρατεύμα.

§ 172. Συγγενῆς πρὸς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ τόπου εἶναι ἡ ἀφαιρετικὴ τοῦ χρόνου, ablat. temporis, δι' ἧς δηλοῦται :

1 **πότε** γίνεται τι : Qua nocte natus est Alexander, eadem (nocte) Dianae Ephesiae templum deflagavit ἢ νυκτὶ ἐγεννήθη ὁ (μέγας) Ἀλέξανδρος, τῇ αὐτῇ (νυκτὶ) ἑκάτῃ ὁ ναὸς τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος.

2. **μετὰ πόσον ἢ εἰς πόσον χρόνον** γίνεται τι : Saturni stella triginta annis cursum suum conficit ὁ τοῦ Κρόνου ἀστὴρ (ὁ Κρόνος), ἐκτελεῖ τὴν τροχιάν του εἰς **τριακόνα ἔτη**—Agamemnon cum universa Graecia vix decem annis unam urbem cepit ὁ Ἀγαμέμνων μετὰ συμπάσης τῆς Ἑλλάδος μόλις **μετὰ δέκα ἔτη** μίαν πόλιν ἐκυρίευσεν.

3. Ἀφαιρετικὴ τοῦ ὄργάνου.

(ablativus instrumentalis).

§ 173. Τῆς ὀργανικῆς ἀφαιρετικῆς γίνεται χρῆσις εἰς δήλωσιν :

I. **τοῦ ὄργάνου**, δι' οὗ γίνεται τι (ablativus instrumenti) c o r-

nibus tauri, dentibus aprī morsu leones se tutantur διὰ τῶν κεράτων οἱ ταῦροι, οἱ κάπροι διὰ τῶν ὀδόντων, διὰ τῆς δήξεως οἱ λέοντες ἑαυτοὺς ὑπερασπίζουσι—tibiis canere τοῖς αὐλοῖς ᾄδειν, αὐλωδεῖν.

Σημ. Ἄν τὸ δι' οὗ γίνεται τι ἢ τὸ δι' οὗ τις ἐνεργεῖ εἶναι προσώπων, τὸ ὄργανον δηλοῦται:

1. διὰ τῆς per μετ' αἰτιατικῆς τοῦ προσώπου: urbs per me servata est ἡ πόλις δι' ἐμοῦ ἐσώθη—per legatos Caesarem certiores socii fecerunt διὰ πρέσβων (ἀπεσταλμένων) οἱ σύμμαχοι ἐπληροφόρησαν τὸν Καῖσαρα—

2. διὰ τῆς ἀφαιρετικῆς operā ἢ auxilio μετὰ γενικῆς τοῦ προσώπου ἢ μετὰ κτητικῆς ἀντωνυμίας: Ciceronis unius operā respublica conservata est ἡ πολιτεία ἐσώθη διὰ (τῆς ἐνεργείας) μόνου τοῦ Κικέρωνος—meā, tuā, suā, nostrā, vestrā operā δι' ἐμοῦ, διὰ σοῦ, δι' ἑαυτοῦ, δι' ἑαυτῶν, δι' ἡμῶν, δι' ὑμῶν—meo, tuo... auxilio τῇ ἐμῇ, τῇ σῇ... βοηθεῖα.

Σημ. Ἐνίοτε δηλοῦται καὶ δι' ἀφαιρετικῆς τοῦ προσώπου τὸ ὄργανον, ἄν τὸ πρόσωπον τοῦτο παρίσταται ὡς ὑπακοῦον τυφλῶς εἰς τὴν θέλησιν ἄλλου (δούλος), ἢ ἄν σημαίνῃ σώματα στρατοῦ ἐκτελοῦντα ἄνευ ἰδίας θελήσεως διαταγὰς τοῦ στρατηγοῦ αὐτοκράτορος: Cic. p. Mil. 26: Clodius servis suis Etruriam vexaverat ὁ Κλωδῖος διὰ τῶν ἑαυτοῦ δούλων τὴν Ἑτρούριαν εἶχε κακῶσει—Caesar ea legione, quam secum habebat, militibusque, qui ex provincia convenerant, murum fossamque perducit ὁ Καῖσαρ διὰ τοῦ λεγεῶνος ἐκεῖνον, ὃν μετ' ἑαυτοῦ εἶχε, καὶ διὰ τῶν στραιωτῶν, οἵτινες ἐκ τῆς ἐπαρχίας εἶχον συρρεῦσαι, τεῖχος καὶ τάφρον κατασκευάζει (ἐλαύνει).

§ 174. Μετ' ἀφαιρετικῆς ὀργανικῆς συντάσσονται καὶ τὰ ἐξῆς: α' τὰ ἐπίθετα.

praeditus: praeditus metu φόβον ἔχων, ἔμφοβος—

refertus: refertus ornamentis γεμᾶτος, φορτωμένος με κοσμήματα—

onus: onustus praeda φορτωμένος με λείαν—

β' τὰ ῥήματα

afficio: afficio Ciceronem maximo honore περιβάλλω τὸν Κικέρωνα με μεγίστην τιμὴν—

c o m p l e o : compleo naves militibus πληρῶ τὰς ναῦς με στρατιώτας,—

i m p l e o : impleo navem frumento πληρῶ τὴν ναῦν με σῖτον—

o r n o : orno victores laudibus κοσμῶ τοὺς νικητὰς με ἐπαίνους, ἐξυμνῶ,—

i m b u o καὶ i n s t r u o : imbuo ἢ instruo puerum litteris ἐκπαιδεύω τὸν παῖδα, γράμμασι τὸν παῖδα κοσμῶ,—

a b u n d o καὶ a d f l u o : Germania abundat rivis fluminibus—
que ἡ Γερμανία εἶναι γεμάτη, πλημμυρισμένη, ἀπὸ ῥύακας καὶ ποταμούς. Cic. p. Arch. 4 Antiochia eruditissimis hominibus adfluebat ἡ Ἀντιόχεια ἠφθόνη ἀπὸ μάλιστα πεπαιδευμένους ἀνθρώπους.

Σημ. Ἡ παρὰ τὰ ἐπίθετα καὶ τὰ ῥήματα ταῦτα ἀφαιρετικὴ ὀνομάζεται καὶ ἰδίῳ ὀνόματι, *ablative copiae*.

γ' τὰ ἀποθετικὰ ῥήματα

u t o r : vitā si uti scias, etsi brevis, tamen longa est ἐὰν ξεύρης νὰ χρησιμοποιήσης τὸν βίον, ἂν καὶ εἶναι βραχύς, ὅμως εἶναι μακρός,—

f r u o r : qui pace diutius volunt frui, bello exercitati esse debent οἱ θέλοντες ν' ἀπολαύουν χρονιώτερον τῆς εἰρήνης, ὀφείλουν νὰ εἶναι ἠσκημένοι πρὸς πόλεμον,—

f u n g o r : fungor officio ἐκτελῶ, ἐπιτελῶ καθήκον—
fungor munere ἐκτελῶ ὑπουργίαν, δημοσίαν ὑπηρεσίαν,—

p a s c o r : pascor discordiis civium et seditio ne τρέφομαι με τὰς διχονοίας τῶν πολιτῶν καὶ με τὴν στάσιν,—

v e s c o r : primi terrae incolae glandibus vescebantur οἱ πρῶτοι τῆς γῆς κάτοικοι ἐτρέφοντο με βαλάνους,—

p o t i o r : Romani Pompei victoriis mari potiti sunt οἱ Ῥωμαῖοι διὰ τῶν νικῶν τοῦ Πομπηίου ἐγένοντο κύριοι τῆς θαλάσσης.¹

Σημ. Τὸ potior συντάσσεται καὶ μετὰ γενικῆς ἐνίστε: Spartiatæ potiti sunt Atheniensium οἱ Σπαρτιαῖται ἐγένετο κύριοι τῶν Ἀθηναίων.

Πάντοτε δὲ λέγεται *rerum potiri* [ὄχι ποτὲ rebus potiri]

¹ Ἡ παρὰ τὸ potior ἀφαιρετικὴ δύναται νὰ θεωρηθῆ καὶ ὡς τοπικὴ.

κύριον γίνεσθαι τῶν (πολιτικῶν) πραγμάτων, καταλαμβάνειν τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν.

δ' αἱ ἀπρόσωποι φράσεις *usus est* καὶ *opus est*: *opus* (ἢ *usus*) *est mihi pecuniā* δεῖ μοι χρημάτων.

Σημ. Τὸ *opus est* λαμβάνεται καὶ προσωπικῶς ἔχον ὡς ὑποκείμενον τὸ πρᾶγμα οὗ ἔχει τις ἀνάγκην: *opus est mihi libris* (ἀφαιρετ. ἀπροσώπως) καὶ *opus sunt mihi libri* (ὀνομαστ., προσωπικῶς) ἔχω ἀνάγκην βιβλίων, μοῦ χρειάζονται βιβλία.

Ὅταν ἡ πρότασις εἶναι ἀρνητικὴ ἢ ἐρωτηματικὴ καταφατικὴ ἰσοδυναμοῦσα ἀρνητικῇ, γίνεται χρῆσις κανονικῶς τῆς ἀπροσώπου συντάξεως. Τοῦναντίον, ὅταν ἐκεῖνο, οὗ ἔχει τις ἀνάγκην, δηλοῦται δι' οὐδετέρου ἀντωνυμίας ἢ ἐπιθέτου, γίνεται χρῆσις *μόνον* τῆς προσωπικῆς συντάξεως: *multa nobis opus sunt* πολλῶν ἔχομεν ἀνάγκην, πολλὰ χρειάζομεθα — *Da mihi, quae mihi opus sunt* δός μοι, ὧν δεῖ μοι.

Ἄλλαι συντάξεις τοῦ *opus est* εἶναι:

μετ' ἀπαρεμφάτου *opus est mori* ἀνάγκη ν' ἀποθάνωμεν (οὐκ ἔστιν ἄλλως γίνεσθαι)—

μὲ ἀφαιρετικὴν τοῦ ἐνικοῦ τοῦ οὐδετέρου τῆς μετοχῆς τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου: *opus est facto* ἀνάγκη ἔργου ἔστιν, ἀνάγκηπραχθῆναι—*opus est tacito* ἀνάγκη σιωπῆς.

Ἄξια σημειώσεως αἱ φράσεις

quid opus est verbis? τί δεῖ λόγων; τίς ἀνάγκη λόγων;

quid opus est facto? τί δεῖ ποιεῖν; τί δεῖ γίνεσθαι;

nihil opus est verbis οὐδὲν δεῖ, οὐδεμίαν ἀνάγκη λόγων.

nihil opus est facto οὐδὲν δεῖ ποιεῖν.

II. τῆς τιμῆς εἰς ἣν πωλεῖται τι, ἧς εἶναι ἄξιον, *ablat. pretii*:

Darius mille talentis interfectorem Alexandri emere voluit ὁ Δαρεῖος ἀντὶ χιλίων ταλάντων ἠθέλησε ν' ἀγοράσῃ τὸν φόνεα (ἂν εὐρίσκειτό τις νά τον φονεύσῃ) τοῦ Ἀλεξάνδρου—*multo sanguine ac multis vulneribus* Roenis victoria Cannensis stetit πολὺ αἷμα (πολλοὺς νεκροὺς) καὶ πολλὰ τραύματα (πολλοὺς τραυματίας) ἐκώστισεν εἰς τοὺς Καρχηδονίους ἢ παρὰ τὰς Κάννας νίκη—*Patrum scelera liberorum* *roenis* luuntur τὰ τῶν γονέων ἁμαρτήματα πληρώνονται μὲ τῶν τέκνων τὰς τιμωρίας.

Σημ. Ἴδὲ καὶ § 156, δ' γενικὴν τῆς τιμῆς.

III. τοῦ τρόπου, καθ' ὃν γίνεται τι (ablat. modi)· ἡ ἀφαιρετικὴ αὕτη τίθεται μόνη ἢ μετὰ τῆς προθέσεως cum.

Πάντοτε ἄνευ τῆς cum αἱ ἀφαιρετικαὶ (hoc, eo, quo, eodem, alio...) modo,—
 (simili, ea, qua, eadem...) ratione,—
 (vestro, nostro, maiorum...) more,—
 ritu, iure, iniuria, ordine, vi,—
 fraude, specie, silentio, voluntate,—
 imperio, auspiciis,—
 (aequo, forti, pari...) animo,—
 (hoc, alio, nullo...) consilio,—
 (hac, ea, illa, nulla...) lege,—
 καὶ αἱ τῶν μελῶν τοῦ σώματος δηλωτικαὶ
 (nudo, operto) ca p i t e, — (promisso) ca p i l l o, b a r b a p r o m i s s a

Παραδείγματα :

pari animo Lacedaemonii in Thermopylis occiderunt ἰση (γενναία) ψυχῇ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔπεσον ἐν Θερμοπύλαις—Cic. p. Sest. 73 : quare me, qui nulla lege abessem, non restitui lege, sed revocari senatus auctoritate oportere ὄθεν (ἔλεγεν) ὅτι ἐγώ, ὅστις μὲ κανένα νόμον εὐρισκόμην ἀπὼν (ἐξόριστος), ὄχι μὲ νόμον (τινὰ) ν' ἀποκατασταθῶ, ἀλλὰ μὲ γνώμην (ἐπίσημον) τῆς συγκλήτου ν' ἀνακληθῶ ἔπρεπε.

Τῶν ἄλλων οὐσιαστικῶν αἱ ἀφαιρετικαὶ τίθενται μετὰ τῆς cum πάντοτε, ἂν δὲν ἔχουν ἐπιθετικόν τινα διορισμὸν ἢ γενικὴν : Pars nuntiorum cum cruciatu necabantur τινὲς ἐκ τῶν ἀγγέλων μετὰ βασάνου ἐφρονεύοντο—cum cura diligentia que scribere μετὰ φροντίδος καὶ ἐπιμελείας γράφειν—cum virtute vivere μετ' ἀρετῆς, ἐναρέτως ζῆν.

* Ἄν ὅμως ἔχουν ἐπιθετικόν τινα διορισμὸν ἢ γενικὴν ἰσοδυναμοῦσαν μὲ ἐπιθετικὸν διορισμὸν, δύνανται νὰ τίθενται καὶ μετὰ τῆς cum καὶ ἄνευ αὐτῆς. magno (cum) dolore facio aliquid μετὰ μεγάλης θλίψεως ποιῶ τι—Cic. p. Mil. 41 periculo capitis occidere aliquem—Cat. 2,3 vitae periculo Catilinam sustulissem.

Σημ. Συγγενὴς πρὸς τὴν ἀφαιρετικὴν τοῦ τρόπου εἶναι ἡ ἀφαιρετικὴ τῆς συνοδείας ablat. sociativus ἢ comitativus, μετὰ ἢ ἄνευ

τῆς cum: Caesar omnibus (cum) copiis in Venetos contendit ὁ Καῖσαρ μετὰ πάντων τῶν στρατευμάτων κατὰ τῶν Ἑνετῶν σπεύδει.

Καὶ ἡ ἀφαιρετικὴ τῆς συνοδείας τίθεται πάντοτε μετὰ τῆς cum, ἂν δὲν ἔχη ἐπιθετικὸν διορισμόν· cum copiis, cum exercitu, cum legione proficisci μετὰ... ἀπέρχεσθαι

IV τῆς **ιδιότητος** ablat. qualitatis, πάντοτε μετὰ τινος ἐπιθετικοῦ διορισμοῦ ἢ γενικῆς: Agesilāus fuit statūrā humili et corpore exiguo ὁ Ἀγησίλαος ὑπῆρξεν μικροῦ ἀναστήματος καὶ λεπτοῦ σώματος, ἦτο μικρόσωμος καὶ λεπτός.

Σημ. α'. Ἴδὲ καὶ γενικὴν τῆς ιδιότητος σελ. 144.

Σημ. β'. Γίνεται πάντοτε χεῖσις τῆς ἀφαιρετικῆς τῆς ιδιότητος

1. ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ μερῶν τοῦ σώματος: Britannī sunt capillo promisso οἱ Βρεττανοὶ [εἰσὶ κόμης καθειμένης] ἔχουν κόμην καθειμένην, μακράν,—

2. ὅταν δηλῶται παροδικὴ ιδιότης: bono animo sum εἶμαι (τώρα) εὐμενῆς, ἐπεικῆς,—

3. ὅταν ἐπιθετικὸς διορισμὸς τοῦ οὐσιαστικοῦ εἶναι τὸ par, similis, dissimilis, aequus: Cic. de leg. 3,8 magistratus pari potestate ἄρχοντες ἴσης ἐξουσίας — p. Caec. 3 nunc sum animo aequissimo τώρα εἶμαι πραότατος.

V. τοῦ **ποιητικοῦ αἰτίου**,

ἂν μὲν ὁ ἀφαιρετικὴ εἶναι ὀνόματος δηλοῦντος **πρόσωπον**, μετὰ τῆς προθέσεως a, ab (ablativus auctoris),—

ἂν δὲ ἡ ἀφαιρετικὴ εἶναι ὀνόματος δηλοῦντος **πρᾶγμα**, ἄνευ τῆς a, ab (ablat. rei efficientis) :

Roma a Romulo, Alexandria ab Alexandro condita est ἡ Ῥώμη ὑπὸ... ἐκτίσθη,—

Boni nullo emolumento impelluntur in fraudem, improbi saepe parvo οἱ χρηστοὶ ὑπὸ οὐδενὸς ἐλατηρίου ὠθοῦνται (κινοῦνται) εἰς ἀπάτην (ν' ἀπατήσουν), οἱ φαῦλοι πολλάκις ὑπὸ μικροῦ.

Σημ. Ἡ ἀφαιρετικὴ τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου λαμβάνει τὴν πρόθεσιν a, καὶ ὅταν αὕτη εἶναι ὀνόματος δηλοῦντος πρᾶγμα προσωποποιούμενον, ἢ εἶναι ὀνόματος περιληπτικοῦ ἢ ὀνόματος δηλοῦντος ζῶον: a fortuna deserimur ἐγκαταλείπομεθα ὑπὸ τῆς τύχης— multitudo civium ὑπὸ πληθύος πολιτῶν -a muribus clipei sunt derosi ὑπὸ (τῶν) μυῶν αἱ ἀσπίδες περιεφαγώθησαν.

VI. τοῦ μέτρου ἢ τῆς διαφορᾶς ablativus mensurae ἢ discriminis, ἴδια μετὰ συγκριτικῶν (ἐπιθέτων, ἐπιρρημάτων) ἢ μετὰ παραθετικῆν ἔννοιαν ἐχόντων ῥημάτων ἢ ἐπιθέτων (malle, superare, antevenire, antecellere, praestare... praestans...) multo plurā πολλῶ πλείονα, κατὰ πολὺ περισσότερα—Cic. Tusc. 1,99 Ne ego haud paulo hunc (Socratis) animum malim quam eorum omnium fortunas, qui de hoc iudicaverunt μὰ τὸν Δία ἐγὼ ὄχι ὀλίγον (πολὺ) θὰ προέκρινον ταύτην τὴν ψυχικὴν καρτερίαν (τοῦ Σωκράτους) παρὰ τὰ ἀγαθὰ πάντων ἐκείνων, οὔτινες ἔκριναν περὶ αὐτοῦ—Plaut. Bacch. 396 nimio impendiosum praestat te quam ingratum dicier κατὰ πολὺ ὑπερέχει (κρεϊττόν ἐστι) νὰ λέγῃσαι σπάταλος παρὰ ἀγνώμων.

VII. τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀναγκαστικοῦ αἰτίου ablat. causae: dolore ὑπὸ λύπης, ira ἐν κεν ὀργῆς, odio, studio, metu, spe, misericordiā: Boni oderunt peccare virtutis amore ὀφθησοῖσι μισοῦν τὸ ἁμαρτάνειν ἔνεκα ἀγάπης πρὸς τὴν ἀρετὴν.

Σημ. α'. Ἀντὶ τῆς ἀπλῆς ἀφαιρετικῆς τοῦ ἀναγκαστικοῦ αἰτίου τίθεται παθητικὴ τις μετοχὴ παρακειμένου (compulsus, impulsus, coactus, permotus, ductus...) μετὰ τινος τῶν ἀνωτέρω ἀφαιρετικῶν ὡς ἀφαιρετικῆς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου (ablat. rei efficientis): odio permotus ὑπὸ μίσους κινούμενος—ira incensus ὑπ' ὀργῆς ἐξαφθεῖς—timore permotus ὑπὸ φόβου κινούμενος—morbo impeditus non adfui ad iudicium ὑπὸ νόσου κωλυθεὶς δὲν παρευρέθην εἰς τὸ δικαστήριον.

Σημ. β'. Τὸ ἐξωτερικὸν ἀναγκαστικὸν αἶτιον δηλοῦται μὲν δι' ἀφαιρετικῆς ἀπλῆς πολλάκις, π.χ. hostes frumenti inopia colloquium petiverunt οἱ πολέμοιοι ἔνεκα ἐλλείψεως τοῦ σίτου ἐξήτησαν συνεννόησιν,—

ἀλλὰ συνηθέστερον δηλοῦται διὰ τῆς προθέσεως propter μετ' αἰτιατικῆς, ἂν δὲ εἶναι πρόσωπον, καὶ διὰ τῆς ἀφαιρετικῆς causā μετὰ γενικῆς τοῦ προσώπου ἢ μετὰ κτητικῆς ἀντωνυμίας meā, suā... causā: propter me ἐξ αἰτίας ἐμοῦ.

Σημ. γ'. Εἰς δὴλωσιν τοῦ κωλύοντος αἰτίου οὐδέποτε τίθεται ἀπλῆ ἀφαιρετικὴ, ἀλλ' ἢ μετοχὴ παθητικοῦ παρακειμένου μετ' ἀφαιρετικῆς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου (morbo impeditus non adfui ad iudicium) ἢ ἢ πρόθεσις prae μετ' ἀφαιρετικῆς: Cic. p. Mil.

105. prae lacrimis loqui non possum ἔνεκα τῶν δακρῶν δὲν δύναμαι νὰ ὀμιλήσω, μ' ἐμποδίζουν τὰ δάκρυα νὰ ὀμιλήσω.

§ 175. Κατ' ἀφαιρετικὴν ἀπλὴν ἐκφέρεται τὸ αἷτιον τοῦ ψυχικοῦ πάθους καὶ παρὰ τὰ ῥήματα τὰ σημαίνονται *λυπεῖσθαι, χαίρειν, κενχᾶσθαι...*, καὶ παρὰ τὰ συγγενῆ ἐπίθετα *laetus, maestus, tristis, anxius, superbus...* Delicto dolere, correctione gaudere nos oportet διὰ μὲν τὸ ἀμάρτημά μας πρέπει νὰ λυπώμεθα, διὰ δὲ τὴν διόρθωσιν αὐτοῦ νὰ χαίρωμεν—*Helvetii suā victoriā insolenter gloriabantur* οἱ Ἑλβετοὶ διὰ τὴν νίκην τῶν ἀήθως ἐκόμπαζον — *Immolandā Iphigeniā tristis erat Calchas, maestior Ulixes. maerebat Menelaus* διὰ τὴν (ἐπικειμένην) θυσιάν τῆς Ἰφιγενείας ἦτο τεθλιμμένος ὁ Κάλχας, ὁ Ὀδυσσεὺς ἐλυπεῖτο μᾶλλον (ἦτο κατηφέστερος), ἐθλίβετο ὁ Μενέλαος.

VIII. τῆς ἀναφοῦς ablat. limitationis: *Agesilaus fuit claudus altero pede* ὁ Ἀγησίλαος ἐγένετο χωλὸς κατὰ τὸν ἕτερον πόδα — *Eraminondae nemo Thēbanorum par fuit eloquentiā* πρὸς τὸν Ἐραμειώνδαν οὐδεὶς ἐκ τῶν Θηβαίων ἴσος ἐγένετο κατὰ τὴν εὐφράδειαν.

Σημειωτέαι αἱ φράσεις: *maior natu* πρεσβύτερος (κατὰ τὴν γέννησιν)—*minor natu* νεώτερος—*maximus natu* πρεσβύτατος—*minimus natu* νεώτατος.

§ 176. Ἀφαιρετικὴ τῆς ἀναφοῦς εἶναι καὶ ἡ παρὰ τὰ ῥήματα τὰ σημαίνοντα *μετρεῖν, κρίνειν, (δια)νέμειν...* *magnos viros virtute metimur, non fortunā* τοὺς μεγάλους ἄνδρας μετροῦμεν (κρίνομεν) ἀπὸ τὴν ἀρετὴν, ὄχι ἀπὸ τὴν τύχην.

§ 177. Ὁμοίως καὶ ἡ παρὰ τὰ ἐπίθετα *dignus, indignus* καὶ τὸ ῥῆμα *dignari*: *dignum laude virum* *Musa vetat mori τὸν ἄξιον ὕμνου ἄνδρα ἢ Μοῦσα δὲν ἀφήνει (ἀπαγορεύει) ν' ἀποθάνῃ*—*Res dissimiles saepe consimili laude dignantur* πράγματα ἀνόμοια πολλάκις κρίνονται ἄξια ὁμοίου ἐπαίνου.

IX. Ablativus materiae, ἀφαιρετικὴ τῆς ὕλης, ἐξ ἧς εἶναι τι κατεσκευασμένον, ἀπλὴ ἢ μετὰ τῶν προθέσεων *ex ἢ de*: *crater argento, pocula fago κρατὴρ ἀργύρου, ποτήρια φηγοῦ* *Ovid. Metam. 8,663*—*pocula ex auro ποτήρια χρυσοῦ* *Cic. Verr. 2,4,62*—*templum de marmore* *Verg. georg. 3,13*.

Σημ. Δηλοῦται ὁμως, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, καὶ δι' ἐπιθέτου ἢ ὕλη : Cic. de divin. 1,48 columna aurea στήλη χρυσεῖ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΒ'

ΧΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ

§ 178. Καὶ ἐν τῇ χρήσει τῶν ἀντωνυμιῶν ἡ λατινικὴ καθόλου συμφωνεῖ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν.

1. Αἱ προσωπικαὶ καὶ αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι συνήθως παραλείπονται, ὡς ἐννοοῦμεναι εὐκόλως, τίθενται δὲ μόνον, ὅταν δύναται νὰ προκύψῃ ἀσάφεια ἢ ὅταν ὑπάρχῃ ἔμφασις ἢ ἀντιδιαστολή :

amate patriam vestram ἀγαπᾶτε τὴν πατρίδα (σας) oculis (nostris) cernimus διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ὁρῶμεν—mater filium (suum) matrem patris (sui δηλ. filii) celavit ἡ μήτηρ ἀπέκρυπεν ἀπὸ τὸν υἱόν (της) τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς (του).

Ἄλλά : ego libertatem peperī, vos partam obtinere non potuistis ἐγὼ τὴν ἐλευθερίαν ἐκτησάμην, ἡμεῖς κτηθεῖσαν (αὐτήν) δὲν ἠδυνήθητε νὰ διατηρήσετε—Cic. Cat. 1,22 tu (ut) umquam te corrigas? σύ ποτε νὰ διορθωθῆς;—ego ut tibi irascar? ἐγὼ νὰ ὀργισθῶ ἐναντίον σου;—hoc in eis oculis vidi αὐτὸ τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου—meo amico scripsi, non tuo πρὸς τὸν ἰδικόν μου φίλον ἔγραψα, ὄχι πρὸς τὸν ἰδικόν σου.

§ 179. Διαφορὰ λατινικῆς ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς. Οἱ τύποι τῶν πλαγιῶν πτώσεων α' καὶ β' προσώπου εἶναι ἐν χρήσει καὶ ὡς αὐτοπαθεῖς : laudant me ἐπαινοῦν ἐμὲ laudo me ἐπαινῶ ἑμαυτόν.

§ 180. Ἡ τοῦ γ' προσώπου sui sibi se καὶ ἡ suus sua suum εἶναι πάντοτε ἐπὶ αὐτοπαθείας ἐν χρήσει (ἔμμεσος ἢ ἀμέσος) καὶ ἀναφέρεται

α') εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς αὐτῆς προτάσεως (εὐθεῖα ἀντανάκλασις) : A i a x gladio se interfecit ὁ Αἴας ἑαυτὸν ξίφει ἐφόνησε,—

V i r g i n i u s filiam s u a m occidit ὁ Βιργίνιος τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα ἐφόνησε—Graeci iugum sibi impositum moleste ferunt οἱ Ἕλληνες τὸν ἑαυτοῖς ἐπιβληθέντα ζυγὸν βαρέως φέρουν—

β') ἐν δευτερευούσῃ προτάσει κειμένη ἀναφέρεται εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς κυρίας προτάσεως (ἔμμεσος ἀντανάκλασις) : Themistocles domino navis multa pollicitus est, ut se (δηλ. Themistoclem)

servaret ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς τὸν κύριον τῆς νεῶς πολλὰ υπέσχετο, ἵνα τον σώσῃ—T. Manlius imperavit, ut filium s u u m (Manlii) lictores securi percuterent ὁ Τίτος Μάνλιος ἐκέλευσε, ὅπως οἱ ῥαβδοῦχοι πλήξουν (φονεύσουν) διὰ πελέκεως τὸν υἱόν του—

γ') εἰς τὸ ἀντικείμενον ἢ ἄλλον τινα διορισμὸν τῆς προτάσεως:

Hannibalem suū (Hannibalis) cives e civitate eiecerunt τὸν Ἄννιβαν οἱ συμπολίται του τὸν ἐξώρισαν—puer columbam cepit in nido s u o (columbae) ὁ παῖς συνέλαβε τὴν περιστερὰν ἐν τῇ φωλεᾷ της—s u i c u i q u e mores fingunt fortunam ἐκάστῳ τὰ ἴδια ἑαυτοῦ ἤθη (ὁ χαρακτήρ, οἱ τρόποι) πλάττουν τὴν τύχην (αὐτοῦ)—Cic. Cat. 1, 32 desinant improbi insidiari domi s u a e (consulis) consuli ἄς παύσουν οἱ φαῦλοι νὰ ἐνεδρεύουν κατὰ τοῦ ὑπάτου ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ οἴκῳ.

2. Ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν

ἡ h i c δεικνύει συνήθως πρόσωπα ἢ πράγματα στενῶς πρὸς τὸ α' πρόσωπον (τὸ λαλοῦν ἢ γράφον) συνδεόμενα, ἀνήκοντα εἰς αὐτὸ ἢ πλησιέστατα πρὸς αὐτὸ τοπικῶς ἢ χρονικῶς κείμενα: haec urbs ἦδε ἡ (ἡμετέρα) πόλις—hic Cato ὅδε ὁ (παρῶν) Κάτων—hic Roscius ὅδε ὁ (ἐμὸς πελάτης) Ῥώσκιος—hi mores τάδε τὰ (σημερινά, τὰ ἰδικά μας) ἤθη,—

Ἀναφέρεται καὶ πρὸς τὰ ἀμέσως ἐπόμενα (=ὅδε) καὶ πρὸς τὰ ἀμέσως προηγούμενα (=οὗτος): Cato rogatus sententiam dixit h a e c : ὁ Κάτων ἐρωτηθεὶς γνώμην εἶπε τάδε (τὰ ἐξῆς):—Cum h a e c Cato dixit ἀφ' οὗ εἶπεν ὁ Κάτων ταῦτα (τὰ ἀμέσως προηγούμενα, τὰ ἀνωτέρω,).

Ἡ i s t e δεικνύει πρόσωπα ἢ πράγματα ἀναφερόμενα εἰς τὸ β' πρόσωπον, πρὸς ὃ ὁ γράφον ἢ λέγων ἀποτείνεται: ista vox αὐτῆ ἡ ἰδική σου φωνή—aufer ista, quaeso, atque responde quod te rogo ἄφες αὐτὰ (ποῦ λέγεις), παρακαλῶ, καὶ ἀποκρίθητι εἰς αὐτὸ ποῦ σ' ἐρωτῶ.

Πολλάκις ὁ λέγων δεικνύει τὸν ἀντίδικον διὰ τοῦ iste: iste Caecilius αὐτὸς ὁ (ἀντίδικος) Καικίλιος.

Ἡ i l l e δεικνύει πρόσωπα ἢ πράγματα μακρὰν, τοπικῶς ἢ χρονικῶς, κείμενα: illa domus ἐκεῖνος (ἐκεῖ πέρα μακρὰν) ὁ οἶκος—illi mores ἐκεῖνα τὰ (παλατὰ) ἤθη—

ἡ ὄνομαστὰ: Socrates ille ὁ Σωκράτης ἐκεῖνος (ὁ ὄνομαστὸς)—illud

Solus is, senescit multa in dies addiscens τὸ ὄνομαστὸν ἐκεῖνο λόγιον τοῦ Σόλωνος, γηράσκω αἰεὶ πολλὰ διδασκόμενος.

Ἡ is, ἂν δεικνύῃ τι διασαφούμενον ὑπὸ ἀκολουθούσης ἀναφορικῆς προτάσεως, ἐξηγεῖται *ἐκεῖνος*: is, qui scribit ἐκεῖνος, ὅστις γράφει, ὁ γράφων,—

Ἄν τὸ ῥῆμα τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως εἶναι ἐγκλίσεως ὑποτακτικῆς ἂν ἀκολουθῇ μετὰ τὸ is συμπερασματικῆ πρότασις (ut... ὑποτακτικῆ) τὸ is=talis, *τοιοῦτος*: ea est Romana gens, quae victa quiescere nesciat τοιοῦτον εἶναι τὸ Ῥωμαϊκὸν ἔθνος, ὥστε τοῦτο ἡττηθὲν νὰ μὴ δύναται νὰ ἠσυχάσῃ—ea celeritate milites ierunt, ut hostes se fugae mandarent μετὰ τοιαύτην ταχύτητα ἐχώρησαν οἱ στρατιῶται, ὥστε οἱ πολέμιοι νὰ τραποῦν εἰς φυγήν.

Ἄν ἡ is δεικνύῃ προηγούμενα, ἐξηγεῖται *οὗτος*: Apud Helvetios longe nobillissimus fuit Orgetorix; is (Orgetorix) regni cupiditate coniurationem fecit πορὰ τοῖς Ἑλβετοῖς πολὺ ἐπιφανέστατος ἐγένετο ὁ Ὀργέτοριξ· οὗτος ἐπιθυμήσας τὴν βασιλείαν ἔκαμε συνωμοσίαν.

Τὰς πλαγίας πτώσεις τῆς ἀντωνυμίας ταύτης ἐξηγοῦμεν συνήθως, διὰ τῆς αὐτῆς.

Ἡ idem ὁ αὐτός, ὁ ἴδιος, (ὅστις ἔκαμε, εἶπε, ἔγραψε... τὰ ἀνωτέρω, ἔκαμε, εἶπε... καὶ τοῦτο).

Ἡ ipse αὐτός, ὁ ἴδιος, μόνος του (ὄχι δι' ἄλλου τινός).

3. Ἐκ τῶν πολλῶν ἀορίστων ἀντωνυμιῶν, ἀνθ' ὧν ἡ ἑλληνικὴ ἔχει μόνον μίαν, *τις*, ἡ μὲν aliquis (οὐσιαστ.), ἡ aliqui (ἐπιθ.) καὶ ἡ quisquam κεῖνται κανονικῶς ἐν καταφατικαῖς προτάσεσι. dicit aliquis (ἢ quisquam) λέγει τις ἂν—si non magnam at aliqua[m] spem habeo ἂν δὲν ἔχω μεγάλην (ἐλπίδα), ἔχω ὅμως ἐλπίδα τινά.

Σημ. dicit aliquid λέγεις τι (ἄξιον προσοχῆς), ἀντίθ. nihil dicit οὐδὲν λέγεις, αὐτὸ ποῦ λέγεις δὲν ἀξίζει τίποτε.

Ἡ quisquam (οὐσιαστ.) καὶ ἡ ullus (ἐπιθ.) ἐν ἀρνητικαῖς μόνον προτάσεσιν ἢ καταφατικαῖς ἐρωτηματικαῖς, ἰσοδυναμοῦσαι πρὸς ἀρνητικὰς: nego quidquam ne dixisse, quod te offendere posset ἀρνοῦμαι (οὐ φημι) ὅτι εἶπά τι ὅπερ ἠδύνατο νὰ σε λυπήσῃ—An quisquam Croeso divitior fuit? ἢ ὑπῆρξέ τις πλουσιώτερος τοῦ Κροίσου; (=οὐδεὶς ὑπῆρξε...) Nego ullam tabulam in Sicilia θ. Κακρυδῆ, Λατινικὴ Γραμματικὴ. Ἔκδοσις 5'

fuisse, quam Verres non rapuerit ἀνοῦμαι ὅτι (λέγω ὅτι δὲν) ὑπῆρξεν ἐν Σικελίᾳ εἰκὼν τις τὴν ὁποίαν νὰ μὴ ἤρπασεν ὁ Οὐέρορης (ὄλας τὰς ἤρπασε)—Legati sine u l l a spe pacis domum redierunt οἱ ἀπεσταλμένοι ἐπανῆλθον οἴκαδε ἄνευ τινὸς (οὐδεμιᾶς) ἐλπίδος εἰρήνης,—

Ἄλλά: legati non sine (=cum) aliqua spe pacis domum redierunt οἱ ἀπεσταλμένοι ἐπανῆλθον οἴκαδε *ὄχι ἄνευ* (=μετὸ) ἐλπίδος τινὸς εἰρήνης.

Προβλ. καὶ in Mithridate devincendo Pompeius felicior fuit quam qu i s q u a m superiorum ducum (=ne mo superiorum ducum fuit tam felix quam Pompeius fuit in devincendo Mithridate) ἐν τῇ κατανικήσει τοῦ Μιθραδάτου ὁ Πομπήιος ὑπῆρξεν εὐτυχέστερος ἢ ἄλλος τις ἐκ τῶν προγενεστέρων ἡγεμόνων—Si qu i s q u a m sapiens fuit, is certe fuit Socrates (Ἴσως οὐδεὶς ὑπῆρξε σοφός· ἀλλ') ἂν ὑπῆρξέ τις σοφός, οὗτος βεβαίως ἦτο ὁ Σωκράτης.

Ἡ qu i s ἀντὶ τῆς aliquis μετὰ τὸ si, nisi, ne, num ἢ μετὰ ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας καὶ ἀναφορικὰ ἐπιρροήματα: Si qu i s dicat εἴ τις λέγοι—quo qu i s est prudentior, eo est modestior ὅσῳ τις εἶναι συνετώτερος, τόσῳ εἶναι σωφρονέστερος.

Ἡ qu i d a m *τις, κάποιος*, τὸν ὁποῖον δὲν δύναται ἢ δὲν θέλει ὁ λέγων ἢ γράφων νὰ ὀρίσῃ περαιτέρω: Alcidas qu i d a m scripsit laudationem mortis κάποιος Ἀλκιδάμας ἔγραψεν ἔπαινον τοῦ θανάτου—Cic. Catil. 1.9 video esse hic in senatu qu o s d a m, qui tecum una fuerunt βλέπω ὅτι εἶναι ἐδῶ ἐν τῇ συγκλήτῳ *τινὲς* (δὲν θέλω νὰ τοὺς ὀνομάσω), οἱ ὁποῖοι ἦσαν μαζί σου.

Σημ. Τιθεμένη ἢ qu i d a m *πρὸ* ἐπιθέτου συνημμένου μετὰ οὐσι-στικοῦ, *ἐξάγει* τὴν δύναμιν τοῦ ἐπιθέτου: Cic. p. Mil. 101 (Milo) est qu o d a m incredibili robore animi ὁ Μίλων ἔχει μίαν ἀπίστευτον εὐψυχίαν.

Τιθεμένη δὲ μετὰ τὸ ἐπίθετον *κολάζει* μὲν τὴν τούτου δύναμιν, ἂν εἶναι *ὑπερβολικῆ*, *ἐξάγει* δὲ αὐτὴν ἂν εἶναι *μετρία*: Pompeius est div i n a qu a d a m mente praeditus ὁ Πομπήιος *κέκτηται θείαν τινὰ* (σχεδὸν θείαν) διάνοιαν—responsum ex c e l l e n t i s c u i u s d a m ingenii ac singularis ἀπόκρισις ἐξόχου τινὸς πνεύματος (εὐφυΐας) καὶ μοναδικοῦ *προβλ.* ἔλλ. *δεινὸν τινα* λέγεις καὶ θανμαστὸν ἄνδρα.

Ἡ quisque κεῖται 1) μετὰ τὰς αὐτοπαθεῖς ἀνωθυμίας sui, sibi... suis, sua...): sua e quisque fortunae faber est ἕκαστος εἶναι δημιουργὸς τῆς τύχης του.

2) ἐν δευτερευούσαις προτάσεσι μετὰ τὰ ἀναφορικά: Cic. Tusc. 1,41: quam quisque noverit artem, in hac se exerceat ἢ ἕκαστος θὰ γνώριζεν τέχνην, ἐν ταύτῃ ᾧ; ἐξασκῆ ἑαυτόν.

3) μετὰ τὰ τακτικὰ ἀριθμητικὰ καὶ τὰ ὑπερθετικὰ ἐπίθετα: quinto quoque anno καθ' ἕκαστον πέμπτον ἔτος—optimus quisque ἕκαστος ἄριστος, κάθε ἄριστος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΗ΄.

ΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

§ 181. Καὶ ἐν τῇ χρήσει τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος ἡ λατινικὴ καθόλου συμφωνεῖ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν, μόνον ὅτι ἐν τισιν εἶναι ἀκριβεστερά ἐκείνης.

§ 182. **Χρόνοι ἀρκτικοί** εἶναι ὁ ἐνεστώς, ὁ κυρίως παρακείμενος (perfectum praesens ἢ logicum) καὶ οἱ μέλλοντες ἀμφότεροι.

§ 183. **Χρόνοι ἱστορικοί** εἶναι ὁ παρατατικός, ὁ ἱστορικός παρακείμενος (perfectum historicum ἄριστος) καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος.

Α΄ Οἱ χρόνοι τῆς ὀριστικῆς ἐν ἀνεξαροτήτοις προτάσεσιν

§ 184. Ὁ ἐνεστώς δηλοῖ καὶ ἐν τῇ λατινικῇ πρᾶξιν

α' **γιγνομένην**, εἴτε ἀπὸ προτέρου χρόνου ἀρξαμένην καὶ ἐξακολουθοῦσαν καὶ τώρα νὰ γίνεται, εἴτε καὶ τώρα ἀρχομένην: Quid facis? Scribo. — Pluit βρέχει.

β' **πολλάνις κατὰ συνήθειαν ἐπαναλαμβανομένην ἐν τῷ παρόντι ἢ πάντοτε ἰσχύουσαν** gallus canit ὁ ἄλεκτωρ φωνεῖ — virtus sola homines beatos reddit ἡ ἀρετὴ μόνη τοὺς ἀνθρώπους εὐδαίμονας ποιεῖ — concordia res crescunt, discordia pereunt ἐκ τῆς ὁμοιοῦσας τὰ πράγματα προάγονται, ἐκ τῆς διχονοίας ἀπόλλυνται — fortes fortuna adiuvat τοὺς ἀνδρείους ἡ τύχη βοηθεῖ.

γ' **πρᾶξιν παρελθούσαν μὲν, ἀλλ' ἐν τῇ φαντασίᾳ τοῦ λέγοντος ζωηρῶς ἀναπαρισταμένην** (ἱστορικός ἐνεστώς, praesens historicum): Caes. bg. 7,86 1 His rebus cognitis Caesar Labienum cum cohortibus sex subsidio laborantibus mittit ταῦτα μαθὼν

ὁ Καῖσαρ τὸν Λαβηνὸν μετὰ ἑξ κοόρτων εἰς ἐπικουρίαν τοῖς πιεζο-
μένοις πέμπει.

δ' τὸν ἐνεστῶτα μεταχειρίζεται καὶ ἡ ἑλληνικὴ καὶ ἡ λατινικὴ
γλῶσσα καὶ ὅταν μνημονεύη τὰ ἐν τοῖς ποιήμασιν ἢ τοῖς συγγράμμασι
ποιούμενα ἢ διδασκόμενα (praesens litteratorium): Socrates d o-
c e t ὁ Σωκράτης διδάσκει (ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῦ Πλάτωνος ἢ τοῦ
Ξενοφῶντος) — Cicero d i c i t ὁ Κικέρων λέγει (ἐν τοῖς συγγράμμασιν
αὐτοῦ) — Achilles Hectorem c a e d i t ὁ Ἀχιλλεὺς τὸν Ἔκτορα
φονεύει (ἐν τῇ Ἰλιάδι) — Antigone ad Creontem d u c i t u r ἡ Ἀν-
τιγόνη πρὸς τὸν Κρέοντα ἄγεται (ἐν τῷ ὁμωνύμῳ δράματι τοῦ Σο-
φοκλέους).

§ 185. Ὁ παρατατικὸς δηλοῖ πρᾶξιν

γυγνομένην καὶ διαρκούσαν

ἢ πολλάκις κατὰ συνήθειαν ἐπαναλαμβανομένην } ἐν τῷ παρελθόντι

Themistocles adulescens liberius v i v e b a t et rem familia-
rem n e g l e g e b a t ὁ Θεμιστοκλῆς νέος ὢν ἐλευθεριώτερον ἐζη-
καὶ τὴν περιουσίαν του παρημέλει — Romae quotannis bini consules
creabantur ἐν Ῥώμῃ κατ' ἔτος ἀνὰ δύο ὑπάτους ἐξελέγοντο — Cato
dicebat (dicere solebat) fructus litterarum iucundos esse, ra-
dices amaras ὁ Κάτων ἐσυνήθιζε νὰ λέγῃ ὅτι οἱ καρποὶ τῶν γραμ-
μάτων εἶναι εὐάρεστοι (ἡδεῖς), αἱ δὲ ῥίζαι πικραί.

§ 186. Ὁ κυρίως παρακείμενος δηλοῖ

α' πρᾶξιν ἤδη συντετελεσμένην: perii ἀπόλωλα — scripsi epi-
stulam γέγραφα τὴν ἐπιστολήν — pater advēnit ὁ πατὴρ ἔχει ἔλθει.

β' κατάστασιν προσελθοῦσαν ἐκ συντελεσθείσης πράξεως: tu li-
beros h a b e s, ego h a b u i σὺ ἔχεις (ἐξακολουθεῖς νὰ ἔχῃς) τέκνα,
ἐγὼ ἔσχηκα, τ. ἔ. οὐκέτι ἔχω, διότι μου ἀπέθανον ὅσα εἶχα — F u i m u s
Troes, f u i t Iliam ὑπήρξαμεν Τρῶες, ὑπῆρξεν Ἴλιον (ἀλλὰ
τώρα δὲν ὑπάρχομεν πλέον, διότι ἔάλω τὸ Ἴλιον).

Σημ. Πολλοὶ παρακείμενοι δηλοῦντες τὴν ἐκ τῆς συντελεσθείσης
πράξεως προσελθοῦσαν κατὰστασιν ἰσοδυναμοῦν πρὸς ἐνεστῶτας (ἄλ-
λου συγγ νοῦς ῥήματος): ponī ἢ cognoñi (κατα)μεμάθηκα (ἐπομέ-
νως) γινώσκω scio — consuevi = soleo εἶωθα — constitui = sto.

§ 187. Ὁ ὑπερσυντέλικος δηλοῖ πρᾶξιν συντετελεσμένην ἐν τῷ
παρελθόντι: Cicero ante Caesarem pavidus erat ὁ Κικέρων εἶχε γε-

νηθῆ, ὅτε ἐγεννήθη ὁ Καῖσαρ—Caesar ante Cicerorem occisus erat ὁ Καῖσαρ εἶχε φονευθῆ ὅτε ἐφονεύθη ὁ Κικέρων.

Σημ. Ὡς οἱ παρακείμενοι πονί, cognoví... ἰσοδυναμοῦν πρὸς ἐνεστώτας, οὕτω καὶ οἱ ὑπερσυντέλικοι poveram, cognoveram, consueveram, constiteram ἰσοδυναμοῦν πρὸς τοὺς παρατατικούς sciebam, solebam, stabam.

§ 188. **Ὁ ἱστορικὸς παρακείμενος** (ἀόριστος) δηλοῖ πράξιν γενομένην ἀπλῶς ἐν τῷ παρελθόντι: Romulus urbem Romam cepdidit—Pericles quadraginta annos rei publicae Atheniensium praefuit ὁ Περικλῆς ἐπὶ ἔτη τεσσαράκοντα τῆς τῶν Ἀθηναίων πολιτείας προέστη.

§ 189. **Ὁ μέλλον ἀπλοῦς** δηλοῖ πράξιν, ἡ ὁποία θὰ γίνηται ἢ θὰ γίνη ποτὲ ἐν τῷ μέλλοντι: Verg. Aen. 1,290 Vocabitur hic quoque (Augustus) in votis θὰ ὀνομάζεται καὶ οὗτος (ὁ Αὐγουστος) ἐν ταῖς εὐχαῖς, τ. ἔ. θὰ τιμᾶται καὶ οὗτος ὡς θεός—1,199 o socii... o passi graviores, dabit deus his quoque (malis) finem ὦ ἑταῖροι, ὦ βαρύτερα παθόντες, θὰ δώσῃ ὁ θεὸς τέλος καὶ εἰς αὐτὰ (τὰ παρόντα κακὰ).

Σημ. Ὁ ἀπλοῦς μέλλον κεῖται καὶ ἀντὶ προστακτικῆς: tu non cessabis, et ea quae habes instituta, perficies σὺ δὲν θὰ ὀκνήσῃς (μὴ ὀκνεῖ, μὴ ὀκνήσῃς) καὶ θὰ φέρῃς (φέρῃς) εἰς πέρας, καὶ περάτωσε αὐτὰ τὰ ὁποῖα ἔχεις καθωρισμένα.

§ 190. **Ὁ τετελεσμένος μέλλον** δηλοῖ πράξιν, ἡ ὁποία, θὰ ἔχῃ συντελεσθῆ ἐν τῷ μέλλοντι: ante horam decimam redierimus πρὸ τῆς (προσεχοῦς) δεκάτης ὥρας θὰ ἔχωμεν ἐπανέλθει—De Carthagine vereri non ante decimam quam illam excisam esse cognovero ἀπὸ μέρους τῆς Καρχηδόνας δὲν θὰ παύσω νὰ ἔχω φόβον πρότερον παρὰ ἀφ' οὗ θὰ ἔχω μάθει ὅτι κατεσκάφη, δηλ. **πρῶτα θὰ μάθω** ὅτι κατεσκάφη, καὶ τότε, **ὕστερα**, θὰ παύσω νὰ φοβῶμαι.

Σημ. Καὶ οἱ τετελεσμένοι μέλλοντες povero, cognovero, consuevero constituero ἰσοδυναμοῦν πρὸς τοὺς ἀπλοῦς μέλλοντας sciam, solebo, stabo.

§ 191. **Χρήσις τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς.**

Οἱ Λατῖνοι γράφοντες ἐπιστολὴν πρὸς τινα ἀπόντα, ἐλάμβανον συνήθως ὑπ' ὄψιν ὅχι τὸν χρόνον, καθ' ὃν αὐτοὶ ἔγραφον, ἀλλὰ τὸν χρόνον, καθ' ὃν θὰ ἀνεγίνωσκε τὴν ἐπιστολὴν ὁ λαμβάνων αὐτὴν· διὰ

τοῦτο μετεχειρίζοντο τοὺς χρόνους τοῦ παρελθόντος (παρατατικόν, ἱστορικὸν παρακείμενον, ὑπερσυντέλικον) ἀντὶ τῶν χρόνων τοῦ παρόντος (ἐνεστώτος, παρακειμένου).

Cic. ad Att. 9, 10, 1 nihil habebam, quod scriberem; neque enim novi quidquam audieram et ad tuas omnes epistulas rescripseram pridie (ἀντὶ nihil habeo, quod scribam; neque... audivi... rescripsi heri) οὐδὲν ἔχω (ὄπερ) νά σου γράψω· διότι οὔτε νέον τι ἤκουσα καὶ εἰς τὰς ἐπιστολάς σου ὅλας ἀπήντησα χθές—Scripsi ad te ante lucem (ἀντὶ scribo...) γράφω πρὸς σὲ πρὸ τοῦ φωτὸς τῆς ἡμέρας, πρὶν φέξῃ.

Β'. Οἱ χρόνοι τῆς ὀριστικῆς ἐν ἐξηρητημέναις προτάσεσιν

§ 192. Ἐν τῇ χορήσει τῶν χρόνων ἐν ταῖς ἐξηρητημέναις καθ' ὀριστικὴν προτάσεσιν ἐξετάζεται μάλιστα, ἂν ἡ πρῶξις τῆς ἐξηρητημένης προτάσεως εἶναι *σύγχρονος* ἢ *προγενεστέρα* τῆς πράξεως τῆς κυρίας προτάσεως.

α'. Ἐν αἱ πράξεις τῶν δύο προτάσεων, κυρίας καὶ ἐξηρητημένης εἶναι ἀκριβῶς *σύγχρονοι*, τίθεται καὶ ἐν τῇ ἐξηρητημένῃ προτάσει ὁ αὐτὸς χρόνος, ὅστις καὶ ἐν τῇ κυρίᾳ :

Bene facis, quod manes καλῶς ποιεῖς, διότι μένεις (μένων).

Bene faciebas, quod manebas καλῶς ἐποίεις, διότι ἔμενες (μένων).

Bene fecisti, quod mansisti καλῶς ἐποίησας, διότι ἔμεινας (μείνας).

Bene feceras, quod manseras καλῶς εἶχες κάμει, διότι εἶχες μείνει.

Si praeceptorum patris memor eris, vir bonus ac iustus fies ἂν (ἐφ' ὅσον) θὰ εἶσαι μνήμων τῶν παραγγελμάτων τοῦ πατρός, θὰ γίνῃς ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος,—

Donec eris felix, multos numerabis amicos ἐφ' ὅσον θὰ εἶσαι εὐτυχής, πολλοὺς θὰ ἀριθμῆς (θὰ ἔχῃς) φίλους.

β'. Ἐν ἡ τῆς ἐξηρητημένης προτάσεως πρῶξις εἶναι *προγενεστέρα* τῆς πράξεως τῆς κυρίας προτάσεως, ἐν τῇ ἐξηρητημένῃ προτάσει τίθεται *παρακείμενος*, ἂν ἐν τῇ κυρίᾳ εἶναι *ἐνεστώτος*, —

ὑπερσυντέλικος, ἂν ἐν τῇ κυρίᾳ εἶναι *παρακείμενος* ἢ *παρατατικός*,— *τετελεσμένος μέλλων*, ἂν ἐν τῇ κυρίᾳ εἶναι *μέλλων ἀπλοῦς* :

Cum ad villam veni, hoc ipsum, nihil agere me delectat
 ὁσάκις ἤλθον (ἔρχομαι) εἰς τὴν ἔπαυλιν, αὐτὸ τοῦτο, τὸ νὰ μὴ
 κάμνω τίποτε μὲ *τέρπει*.

Eraminondas, cum in circulum venerat, numquam inde
 discedebat (ἢ discessit), priusquam sermo ad finem per-
 ductus esset ὁ Ἐπαμεινώνδας, ὁσάκις εἰς κύκλον (συζητητῶν)
 εἶχεν ἔλθει (ἦρχετο), οὐδέποτε ἀπεχώρει (ἢ ἀπεχώρησεν) ἐκεῖθεν, πρὶν
 ἢ (εἰμὴ ἀφ' οὗ) ἢ συζήτησις εἰς τὸ τέλος ἀχθῆ (εἶχε τελειώσει)—
 Scribam tibi, si quid de fortuna amici nostri cognovero
 θά σου γράψω, ἂν θὰ μάθω [ἂν θὰ ἔχω μάθει] τί περὶ τῆς τύχης
 τοῦ ἡμετέρου φίλου.

Ἐξαιρέσεις. Μετὰ τοὺς χρονικοὺς συνδέσμους postquam ἀφ' οὗ,
 ut (primum), ubi (primum), cum primum, simulatque, simulac
εὐθύς ὡς, τίθεται *παρακείμενος*, καὶ ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει *παρα-
 κείμενος*, μολονότι ἢ τῆς ἐξηρημένης προτάσεως πράξις εἶναι *προ-
 γεγεστέρα* τῆς πράξεως τῆς κυρίας προτάσεως: Caesar postquam
 hostium copias non longe abesse cognovit, castra posuit ὁ
 Καῖσαρ ἀφ' οὗ ἔγνω ὅτι τὰ στρατεύματα τῶν πολεμίων δὲν ἀπεῖχον
 πολύ, ἔστρατοπέδευσε—Legati hostium simulatque in castra
 Romana venerunt, statim ad consulem ducti sunt οἱ
 πρέσβεις τῶν πολεμίων, εὐθύς ὡς ἤλθον εἰς τὸ ῥωμαϊκὸν στρατόπε-
 δον, παρσυθὺς πρὸς τὸν ὑπατον ὠδηγήθησαν (ἰδὲ καὶ § 233).

Δατινισμός. Μετὰ τὸν χρονικὸν σύνδεσμον dum ἐν ᾧ χρόνῳ,
 τίθεται *ἐνεστώς* (ἀντὶ *παρατατικοῦ*) τῆς ὀριστικῆς, εἰ καὶ ὁ λόγος
 περὶ πράξεως παρῳχημένης. Ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει κεῖται ἴστρο-
 ἐνεστώς ἢ παρατατικὸς ἢ παρακείμενος: Mardonius dum apud
 Plataeas in primis ordinibus pugnat, interfectus est ὁ Μαρ-
 δόνιος εἰς τὰς Πλαταιὰς ἐν ᾧ *ἐμάχετο* ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ ἐφο-
 νεύθη πρὸβλ. Sall. Cat 50, 1. 56, 1.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ'.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΡΙΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ

§ 193. Αἱ κύριαι ἢ ἀνεξάρτητοι προτάσεις διακρίνονται, ὡς καὶ
 ἐν τῇ ἑλληνικῇ (καὶ πάσῃ ἄλλῃ) γλώσσῃ

α' εἰς τὰς *προτάσεις κρίσεως*: Homines pulvis et umbra sumus

οἱ ἄνθρωποι εἴμεθα κόνις καὶ σκιά—Anaxus semper eget ὁ φιλάργυρος πάντοτε στερεῖται—Non possumus omnia per nos agere δὲν δυνάμεθα πάντα δι' ἡμῶν αὐτῶν νὰ πράττωμεν—Mortem nemo sapiens malum esse dixerit τὸν θάνατον οὐδεὶς σοφὸς δύναται νὰ εἴπῃ (εἶποι ἂν) ὅτι εἶναι κακὸν—non semper idem honor floribus vernis est οὐ πάντοτε τοῖς ἔαρινοῖς ἄνθεσιν ἡ αὐτὴ τιμὴ ἐστὶ—dulce et decorum est pro patria mori ἡδὺ καὶ ἔντιμόν ἐστι τὸ ὑπὲρ πατρίδος θνήσκειν. (Ἐν πάσαις ταύταις ταῖς προτάσεσιν ἐμφαίνεται *γνώμη, κρίσις, ἀπόφανσις* τοῦ λέγοντος),—

β'. *εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας*: Ora et labora προσεύχου καὶ ἐργάζου—ne dixeris μὴ εἴπῃς—mortem ne timeamus τὸν θάνατον μὴ φοβώμεθα—Sibi quisque consulat ἕκαστος ἃς σκέπτεται περὶ ἑαυτοῦ—Eamus ἴωμεν—Amemus patriam, pareamus magistratibus, consulamus bonis; speremus quae volumus, sed quod acciderit, fortiter feramus ἃς ἀγαπῶμεν τὴν πατρίδα, ἃς ὑπακούωμεν εἰς τοὺς ἄρχοντας, ἃς βουλευώμεθα ὑπὲρ τῶν χρηστῶν ἃς ἐλπίζωμεν ὅσα θέλομεν, ἀλλ' ὅ τι ἂν συμβῆ, γενναίως ἃς φέρωμεν. (Ἐν πάσαις ταύταις ταῖς προτάσεσιν ἐμφαίνεται *ἐπιθυμία* τοῦ λέγοντος).

§ 194. Καὶ προτάσεις κρίσεως καὶ προτάσεις ἐπιθυμίας δύνανται νὰ ἐξενεχθοῦν μετὰ ἐρωτήσεως· τότε ὀνομάζομεν αὐτὰς *ἐρωτηματικὰς προτάσεις*.

Ἐρωτηματικαὶ προτάσεις κρίσεως. Ubinam gentium sumus? ποῦ γῆς ἐσμεν;—quid magis est saxo durum, quid mollius aqua? (unda?) τί εἶναι μᾶλλον τοῦ βράχου (τῆς πέτρας) σκληρόν, τί μαλακώτερον τοῦ ὕδατος;—quis hoc credat? τίς δύναται νὰ πιστεύσῃ τοῦτο;—Cic. de imp. Gn. Pomp. 31 Hoc tantum bellum...quis unquam arbitraretur aut ab omnibus imperatoribus uno anno, aut omnibus annis ab uno imperatore confici posse? τοῦτον τὸν τόσον μέγαν πόλεμον...τίς ποτε θὰ ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ περατωθῆ ἢ ὑπὸ πάντων τῶν στρατηγῶν εἰς ἓν ἔτος, ἢ εἰς πάντα τὰ ἔτη ὑπὸ ἑνὸς στρατηγοῦ;

Ἐρωτηματικαὶ προτάσεις ἐπιθυμίας: Quid faciam? τί νὰ μάμω;—Quo me vertam? ποῦ νὰ στραφῶ, *ποῖ τράπωμαι*;—Quid dicerem? τί νὰ ἔλεγα;—Cic. p. Sest. 42-43: Haec cum viderem, quid agerem, iudices?... Contenderem contra tribunum plebis privatus armis? ἀφ' οὗ ἔβλεπα ταῦτα, τί νὰ ἔκαμνα, ὦ

δικασταί; . . . Νὰ ἐναντιωθῶ δι' ὄπλων ἐγὼ ἰδιώτης ὢν κατὰ τοῦ δημάρχου;

§ 195. Αἱ προτάσεις κρίσεως ἐκφέρονται *καθ' ὀριστικὴν ἢ καθ' ὑποτακτικὴν* (μόνον *coniunctivus potentialis* καὶ *coniunctivus irrealis*)— Ἡ ἄρνησις *non, neque, nemo, numquam, nihil* —

Αἱ προτάσεις ἐπιθυμίας ἐκφέρονται *καθ' ὀριστικὴν* χρόνου μέλλοντος (μὲ ἄρνησιν *non neque . . .*), *καθ' ὑποτακτικὴν* (*coniunctivus hortativus, coni. concessivus, coni. iussivus* καὶ *coni. prohibitivus*) καὶ *κατὰ προστακτικὴν*. Ἡ ἄρνησις *ne, neve, nihil, nemo, numquam*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ'.

ΧΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΕΓΚΛΙΣΕΩΝ

§ 196. Αἱ ἐγκλίσεις ἐν ταῖς ἀνεξαρτήτοις προτάσεσι.

α' Ὀριστικὴ: Ἡ ὀριστικὴ τῆς λατινικῆς γλώσσης ἀντιστοιχεῖ καθόλου πρὸς τὴν ὀριστικὴν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ δηλοῖ *τι ὡς πραγματικόν*: *Mors aequo pede pulsata pauperum tabernas regumque turres* ὁ θάνατος ἐξ ἴσου [ἴσῳ ποδὶ] πλήττει (τόσον) τὰς καλύβας τῶν πτωχῶν (ὅσον) καὶ τοὺς πύργους τῶν βασιλέων — *Caesar vincit Pompeium* ὁ Καῖσαρ ἐνίκησε τὸν Πομπήιον.

Σημ. Ἄν ἡ πρότασις εἶναι ἄρνητικὴ, τίθενται αἱ λέξεις *non, nemo, nullus, numquam, nihil, non — neque, neque — neque, nec — nec, ne — quidem*.

β' Ὑποτακτικὴ: Αὕτη ἐν τῇ λατινικῇ εἶναι ἐν πλείονι χρήσει ἀντιστοιχοῦσα οὐ μόνον πρὸς τὴν ὑποτακτικὴν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν εὐκτικὴν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ τὴν προστακτικὴν καὶ τὴν ὀριστικὴν ἐνίοτε — καὶ παριστᾷ τὸ λεγόμενον ὡς *δυνατὸν* ἢ ὡς *ἐπιθυμητόν*, ἢ ὡς *ἀπλὴν σκέψιν*, ἢ ὡς *ἀπραγματοποιήτον*.

Κατὰ ταῦτα ἡ ὑποτακτικὴ εἶναι:

1. *coniunctivus potentialis* (ἐνεστῶτος, παρατατικοῦ καὶ παρακειμένου μόνον), ἑλλην. *δυνητικὴ εὐκτικὴ* ἢ ἄρνησις εἶναι *non, neque-neque*. . (ὡς καὶ ἐν τῇ ὀριστικῇ): *nemo dubitet* οὐδεὶς δύναται νὰ ἀμφιβάλλῃ, *dicat* ἢ *dixerit quispiam* λέγοι ἢ εἴποι τις ἂν (νῦν) — *Cic. de off. 3, 170 o stultum hominem, dixerit quispiam — quid aliud faceret?* τί ἄλλο ἂν ποιοίη; τί ἄλλο ἂν ἐποίει;

2. *coniunctivus optativus* (παντός χρόνου), ἑλλην. **εὐκτική καθαρά**· ἡ ἄρνησις *ne: sis felix εἴης εὐτυχῆς — ne vive-rem εἴθε νὰ μὴ ἔζων*.

Τῆς τοιαύτης (εὐκτικῆς) ὑποτακτικῆς προτάσσειται πολλάκις τὸ *utinam* εἴθε: *Cic. Catil. 1,22 utinam tibi istam mentem di immortales duint!* εἴθε οἱ ἀθάνατοι θεοὶ νὰ σου δώσουν (νὰ σου ἔδιδον) αὐτὴν τὴν σκέψιν, τὴν διάνοιαν.

3. *coniunctivus (ad)hortativus* ἐνεστώτος ἢ παρακειμένου, ἑλλην. **ὑποτακτικὴ ἢ προστακτικὴ**· ἡ ἄρνησις *ne: eamus ἴωμεν — audiatur et altera pars ἄς ἀκουσθῆ καὶ ἡ ἕτέρα μερὶς — pericula ne timeamus, socii τοὺς κινδύνους ἄς μὴ φοβηθῶμεν, ἄς ἀψηφήσωμεν, ὧ ἑταῖροι — viderint sapientes ἄς ἴδουν οἱ σοφοί*.

4. *coniunctivus dubitativus ἢ deliberativus* (ἐνεστώτος ἢ παρατατικοῦ μόνον) ἑλλην. **ὑποτακτικὴ ἀπορηματικὴ**· ἡ ἄρνησις *non: quo me vertam? ποῦ τράπωμαι; Virg. Aen. 3,39 loquar an sileam? νὰ το εἴπω ἢ νὰ το σιωπήσω; — Cur ego non laeter? διατί ἐγὼ νὰ μὴ χαίρω; — Quid facerem? τί νὰ ἔκαμνα;*

5. *coniunctivus concessivus* (ἐνεστώτος ἢ παρακειμένου μόνον) ἑλλην. **ὑποτακτικὴ παραχωρητικὴ ἢ συγκαταθετικὴ**, ἡ ἄρνησις *ne: oderint dum metuant μισούντων, μόνον δεδιότων*, ἄς με μισοῦν, ἀρκεῖ μόνον νὰ με φοβοῦνται—*ne sit summum malum dolor, malum certe est ἄς μὴ εἶναι, ἔστω, δέχομαι ὅτι δὲν εἶναι μέγιστον κακὸν ἢ λύπη, πάντως ὅμως εἶναι κακόν*.

6. *coniunctivus irrealis* (παρατατικοῦ ἢ ὑπερσυντελικου μόνον), ἑλλην. **ὀριστικὴ ἱστορικοῦ χρόνου μετὰ τοῦ ἄν**, ἡ ἄρνησις *non: sine amicitia vita tristis esset ἄνευ φιλίας (ἀγάπης) ὁ βίος θὰ ἦτο (ἀλλὰ δὲν εἶναι, διότι ὑπάρχει φιλία) ἀνιαρὸς— haec Caesar numquam neque fecisset neque passus esset ταῦτα ὁ Καῖσαρ οὐδέποτε οὔτε θὰ εἶχε κάμει οὔτε θὰ εἶχεν ἀνεχθῆ*.

γ' **Προστακτικὴ**: καὶ αὕτη ἀντιστοιχεῖ καθόλου πρὸς τὴν προστακτικὴν τῆς ἑλλην. γλώσσης.

Ἡ μὲν τοῦ ἐν. στώτος προστακτικὴ κυρίως τίθεται, ὅταν τὸ προστασσόμενον πρέπη ἀμέσως νὰ ἐκτελεσθῆ ἢ ὅταν πρέπη νὰ γίνεται πάντοτε: *Cic. Cat. 1,20 egredere ex urbe, Catilina, libera rempublicam metu . . . ἔξελθε (ἀμέσως τώρα) ἐκ τῆς πόλεως, Κατι-*

λίνα, ἀπάλλαξον τὴν πολιτείαν ἀπὸ τοῦ φόβου— ora et labora
(πάντοτε) προσεύχου καὶ κοπιάζει, σὺν Ἀθηνᾶ καὶ χεῖρα κίνει, —

Ἡ δὲ τοῦ μέλλοντος προστακτικὴ τίθεται, ὅταν τὸ προστασσόμενον πρέπη νὰ ἐκτελεσθῇ ἀφ' οὗ γίνῃ ἄλλο τι πρότερον, ἢ καθόλου ἐν τῷ μέλλοντι (ὄχι ἀμέσως): *Cras petito, dabitur; nunc abi auriον ἔλα καὶ ζήτησέ το, θά σου δοθῇ τώρα πηγαινέ — Consules summum ius habent; nemini parento; illis salus populi suprema lex esto* οἱ ὕπατοι (ὅταν θὰ κατασταθοῦν) ἄς ἔχουν τὸ μέγιστον δικαίωμα, τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν· μηδενὶ νὰ ὑπακούουν· δι' αὐτοὺς ἡ σωτηρία τοῦ λαοῦ ἔστω ὁ ὕψιστος νόμος.

Σημ. α'. Ἐπειδὴ ἡ προστακτικὴ ἔχει μόνον ἐνεστώτα καὶ μέλλοντα, καὶ τοῦ πρώτου οὐχὶ πάντα τὰ πρόσωπα, ἐννοεῖται ὅτι διὰ τούτων ἀναπληροῖ καὶ τὸν παρακείμενον καὶ ἀόριστον τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης· καὶ ἡ διάκρισις δὲ μεταξὺ προστακτικῆς ἐνεστώτος καὶ μέλλοντος οὐχὶ πάντοτε δυνατή.

Σημ. β'. Ἡ προσταγὴ γίνεται ἠπιωτέρα διὰ τῆς προσθήκης τοῦ *quaeso* παρακαλῶ καὶ *quaesumus* παρακαλοῦμεν: *dix mihi, quaeso* εἰπέ μου, παρακαλῶ, — ἢ γίνεται χρῆσις τῆς ὑποτακτικῆς, ἀντὶ τῆς προστακτικῆς, μετὰ τοῦ *velim* ἢ καὶ ἄνευ τούτου: *dicas mihi velim* εἰπέ μοι, ἂν ἔχῃς τὴν εὐχαρίστησιν — *Verg. Aen. 1, 330 nostrum leves laborem et . . . doceas* ἀνακούφισον (ἂν ἔχῃς τὴν καλωσύνην) τὸν ἀγῶνά μας καὶ δίδαξον (εἰπέ).

Σημ. γ'. Ἀντὶ μόνον *vale* λέγεται καὶ *fac ut valeas* ἢ *cura ut valeas* ὑγίαινε, ἔρρωσο — *fac animo forti sis* ἴσθι γενναῖος.

§ 197. Ἡ ἀπαγόρευσις δηλοῦται

1. διὰ τοῦ *ne* μετὰ προστακτικῆς (ἐν τοῖς νόμοις καὶ παρὰ ποιηταῖς): *Hominem mortuum in urbe ne sepelito, neve urito* (ἄνθρωπον) τεθνεῶτα ἐν τῇ πόλει μὴ θαπτέτω (τίς), μηδὲ καιέτω — *Verg. Aen. 2, 48 equo ne credite, Teucro, eis τὸν ἵππον μὴ δίδετε πίστιν, ὦ Τρῶες.*

2. (ἐπὶ β' προσώπου) διὰ τοῦ *noli* ἢ *polite* μετ' ἀπαρεμφάτου: *noli me tangere* μὴ μου ἅπτου — *noli turbare circulos meos* μὴ μου τοὺς κύκλους τάραττε — *nolite id velle, quod fieri non potest* μὴ γυρεῖτετε πράγμα, ποῦ δὲν δύναται νὰ γίνῃ.

3. διὰ τοῦ cave μεθ' ὑποτακτικῆς (ἐπὶ β' προσ. ἐνικ.) cave eas μὴ πηγαίνης.

4. διὰ τοῦ ne μεθ' ὑποτακτικῆς: ne facias μὴ κάμνε—ne feceris μὴ κάμης—puer ne telum habeat παῖς μὴ ἔχέτω ὄπλον.

5. διὰ τοῦ non μετὰ μέλλοντος ὀριστικῆς ἐπὶ β' προσ. ἐνικ.: non facies οὐ ποιήσεις (πρβλ. οὐ φρονεύσεις . . .).

6. διὰ τοῦ fac ne μεθ' ὑποτακτικῆς, ἐπὶ β' προσ. ἐνικ.: fac ne omissas μὴ παράλειπε, μὴ παραλίπης.

7. διὰ τοῦ parce μετ' ἀπαρεμφάτου ἢ μετὰ δοτικῆς, ἐπὶ β' προσ. ἐνικ.: Ovid. remed. amor. 3 parce dan parce μὴ καταδικάζης—Verg. Aen. 1,257 parce metu (δοτ.) μὴ φοβοῦ. πρβλ. καὶ 1,463 solve metus μὴ φοβοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΑ'.

ΧΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΥ

§ 198. Τὸ ἀπαρέμφατον καὶ ἐν τῇ λατινικῇ εἶναι ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν γένους οὐδετέρου πτώσεως ὀνομαστικῆς ἢ αἰτιατικῆς: errare humanum est τὸ πλανᾶσθαι ἐστὶν ἀνθρώπινον—mentiri turpe est τὸ ψεύδεσθαι ἐστὶν αἰσχρὸν—mori nemo sapiens miserum duxit τὸν θάνατον οὐδεὶς σοφὸς συμφορὰν ἠγγήσατο—docto homini vivere est cogitare τῷ σοφῷ ζῆν ἐστὶ διανοεῖσθαι—una salus victis, nullam sperare salutem μία τοῖς ἠττημένοις σωτηρία, οὐδεμίαν νὰ ἐλπίζουσαν σωτηρίαν.

Δέχεται τοὺς αὐτοὺς προσδιορισμούς, οὓς καὶ οἱ ἄλλοι τύποι τοῦ οἰκείου ῥήματος: beate vivere τὸ εὐδαιμόνως ζῆν—parcere victis τὸ φεῖδεσθαι τῶν ἠττημένων—obtrectare aliis nihil utilitatis habet τὸ τοὺς ἄλλους ζηλοτυπεῖν οὐδὲν ὠφελεῖ—Caesar multas nationes imperio populi Romani parere assuefecit ὁ Καῖσαρ πολλὰ ἔθνη ἐσυνήθισε νὰ ὑπακούουν εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ.

§ 199. Καὶ ἡ χρῆσις τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι καθόλου οἷα καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, τ. ἔ. τίθεται

1. Ὡς ὑποκείμενον ἀπροσώπων φράσεων καὶ ἀπροσώπων ῥημάτων: dulce et decorum est pro patria mori ἡδὺν καὶ ἔντιμόν ἐστι (τὸ) ὑπὲρ πατρίδος θνήσκειν—oratorem irasci minime decet τὸν ῥήτορα ὀργίζεσθαι ἥμιστα προσήκει—aequum est cives civibus par-

cere δίκαιον εἶναι πολῖται νᾶ φείδονται πολιτῶν — patriae irasci-
pelas est τῇ πατρίδι ὀργίζεσθαι οὐχ ὄσιον (ἔστι .

Παρά τὸ ἀπαρέμφατον esse καὶ τὶ ἄλλα συνδετινὰ (fieri, ma-
nere . . . § 124 σημ.), τὸ κατηγορούμενον (ἂν δὲν εἶναι γενικὴ ἢ
ἀφαιρετικὴ τῆς ιδιότητος) τίθεται

α' κατ' αἰτιατικὴν turpe est mendacem esse αἰσχροῦν (ἔστι)
(τὸ) εἶναι (τινὰ) ψευδολόγον.

β' κατὰ δοτικὴν, ἔαν τὸ ἀπαρέμφατον εἶναι ὑποκείμενον τοῦ licet
ἢ ἄλλου ῥήματος καὶ ἔχη τὸ ῥῆμα τοῦτο παρ' ἑαυτῶ *δοτικὴν προσω-*
πικὴν: nemini licet esse mendaci οὐδενὶ ἔξεστιν εἶναι ψευδο-
λόγῳ. — Ovid. Metam. 8,690 vobis in munibus huius esse
mali dabitur πρβλ. ἑλλην. *παντὶ προσήκει ἄρχοντι φρονίμῳ εἶναι.*

Σημ. Ἐνίοτε καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τίθεται κατ' αἰτιατι-
κὴν: (Caes. bc. 3,1,1 is enim erat annus, quo per leges ei con-
sulem fieri liceret πρβλ. ἑλλ. *ἐδέοντό μου προστάτην (ἀντὶ προ-*
σταίου) γενέσθαι.

2. Ὡς ἀντικείμενον πολλῶν τάξεων ρημάτων, ἀντιστοίχων πρὸς
τάς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ μετ' ἀπαρεμφάτου συντασσομένας.

Τὸ ὡς ἀντικείμενον τιθέμενον ἀπαρέμφατον εἶναι ἢ *εἰδικόν ἢ*
τελικόν.

§ 200. *Μετὰ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου συντάσσονται*

Τὰ λεκτικά, τὰ δοξαστικά, τὰ αἰσθητικά καὶ τὰ γνωστικά ῥή-
ματα: Democritus dicebat innumerabiles esse mundos ὁ
Δημόκριτος ἔλεγε ὅτι ὑπάρχουν ἀναρίθμητοι κόσμοι — Puto te
non recte iudicare ἠγοῦμαί σε οὐκ ὀρθῶς κρίνεις — Catonem
dicere audivi ἤκουσα τὸν Κάτωνα νὰ λέγῃ — audio illum a bi-
isse ἀκούω (νὰ λέγουν) ὅτι ἐκεῖνος ἀπῆλθε — Scio plerosque
scripsisse, Themistoclem Χεῖξε regnante in Asiam transi-
isse γνωρίζω ὅτι πάμπολλοὶ ἔχουν γράψει, ὅτι ὁ Θεμιστοκλῆς διε-
περαιώθη εἰς τὴν Ἀσίαν βασιλεύοντος (ἀκόμη) τοῦ Ξέρξου.

§ 201. Εἰς τὰς ἀνωτέρω τάξεις ρημάτων ἀνήκουν καὶ τὰ σημαί-
νοντα *ἐλπίζειν, πιστεύειν* (δοξαστικά), *ὑπισχνεσθαι, δμνύναι,*
ἀπειλεῖν, μέμφεσθαι (λεκτικά), *μεμνησθαι, κ ᾗ.*

Xerxes se Graecos facile victurum esse speravit ὁ Ξέρξης ἠλπι-
σεν ὅτι εὐκόλως θὰ νικήσῃ τοὺς Ἕλληνας — Pausanias regi Per-
sarum se Graeciam sub eius potestatem redacturum esse pro-

misit ὁ Πανσανίας υπέσχετο εἰς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν ὅτι θὰ υποτάξῃ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ (τοῦ βασιλέως) τὴν Ἑλλάδα — *Catilina se urbem Romam incendio deleturum esse iuravit* (ἢ *minatus est*) ὁ Κατιλίνας ὤμοσεν (ἢ ἠπέλησεν) ὅτι θὰ καταστρέψῃ διὰ πυρκαϊᾶς τὴν πόλιν Ῥώμην — *Cato queritur in contione sese proditum esse a Pompeio* ὁ Κάτων παραπονεῖται ἐν συναθροίσει (τοῦ λαοῦ) ὅτι προεδόθη ὑπὸ τοῦ Πομπηίου — *in mento te hominem esse μένησο* ἄνθρωπος εἶναι.

§ 202. Μετὰ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου συντάσσονται καὶ τὰ *δείξω* καὶ *δηλώσω* σημαντικὰ (ἐν τῇ ἑλληνικῇ μετὰ κατηγορηματικῆς μετοχῆς): *Cic. p. Rosc. Amer. 79 ego contra ostendo, nihil eorum fecisse Roscium* ἐγὼ τοῦναντίον (ἀπο)δεικνύω ὅτι οὐδὲν ἐκ τούτων ἔπραξεν ὁ Ῥώσκιος — *Tuscul. 4,51 qui (Scipio) hoc Stoicorum verum esse declaravit, numquam privatum esse sapientem* ὅστις (Σκιπίων) κατέστησε δῆλον ὅτι ἀληθεύει τὸ τῶν Στωικῶν, ὅτι δηλ. οὐδέποτε ὁ ἰδιώτης εἶναι σοφός.

§ 203. Εἰδικὸν εἶναι καὶ τὸ ἀπαρέμφατον τὸ ἐξαρτώμενον ἐκ τῶν ψυχικοῦ πάθους σημαντικῶν ρημάτων *gaudeo, doleo, laetor, aegre (moleste, graviter) fero, indignor, miror, admiror . . .*: *Galli populi Romani exercitum hiemare atque inveterascere in Gallia moleste ferebant* οἱ Γαλάται βαρῶς ἔφερον (ἠγανάκτουν) ὅτι ὁ στρατὸς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ διεχρίμαζε καὶ παρέτεινε τὴν διαμονὴν του ἐν Γαλατία.

Σημ. Μετὰ τὸς ἀνωτέρω τάξεις ρημάτων δύναται ν' ἀκολουθῇ σπανιότερον ἀντὶ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ εἰδικῆ πρότασις διὰ τοῦ *quod*.

Προσοχή. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου, τοῦ ἐξαρτωμένου ἔξ ἐνεργητικοῦ ἢ ἀποθετικοῦ ρήματος, τίθεται *πάντοτε, καὶ ἐπὶ ταντοπροσωπίας καὶ ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας, καὶ δὴ κατ' αἰτιατικήν*: *Hateor me erasse* ὁμολογῶ ὅτι ἐπλανήθην *nego me esse mendacem* ἀρνοῦμαι ὅτι εἶμαι ψεύστης — *Juramus nos* (αἰτιατ.) *te non deserturos esse* ὁμνύομεν ὅτι δὲν θὰ σε ἐγκαταλίπωμεν — *Socrates dicere solebat, se nihil scire* ὁ Σωκράτης ἐσυνήθιζε νὰ λέγῃ, ὅτι οὐδὲν οἶδε, «*ἐν οἶδα, ὅτι οὐδὲν οἶδα*» — *simulo me inimicum esse Verris* προσποιοῦμαι ὅτι εἶμαι ἐχθρὸς τοῦ Οὐέρρου.

Μόνον ὅταν τὸ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον ἐξαρτᾶται ἐκ προσωπικοῦ πα-

θητικοῦ ῥήματος τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ ἐννοεῖται πάντοτε κατ' ὀνομαστικὴν: *Homerus dicitur caecus fuisse ὁ Ὅμηρος ἄδεται ὅτι ἐγένετο τυφλὸς — Prisci homines dicuntur nudi vivere οἱ πρωτόγονοι ἄνθρωποι λέγονται ὅτι ἔζων γυμνοὶ — Veteres Germani fortissimi fuisse feruntur οἱ παλαιοὶ Γερμανοὶ ἀναφέρονται ὅτι ὑπῆρξαν γενναϊότατοι — Cic. ad famil. 16, 12, 4: multique idem facturi esse dicuntur καὶ πολλοὶ λέγονται ὅτι θὰ πράξουν τὸ αὐτό.*

Σημειωτέον ὅτι τὸ ὑποκείμενον τοῦ εἰδικοῦ ἀπαρεμφάτου, τοῦ ἐξαρτωμένου ἐκ προσωπικοῦ παθητικοῦ ῥήματος, πάντοτε εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος.

§ 204. *Μετὰ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου συντάσσονται*

1. *Τὰ ἐφεικτικά, τὰ δυνητικά καὶ καθόλου τὰ σημαίνοντα ἔχουν ἱκανότητα τοῦ ποιεῖν τι: Omnes homines beati esse cupiunt πάντες οἱ ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦν νὰ εἶναι εὐδαίμονες — Beatus esse sine virtute nemo potest εὐδαίμων οὐδεὶς δύναται νὰ εἶναι ἄνευ ἀρετῆς — Vincere scis, Hannibal, victoria uti nescis γνωρίζεις (ἔχεις τὴν ἱκανότητα) νὰ νικᾷς, ὦ Ἄννίβα, ἀλλὰ δὲν γνωρίζεις νὰ χρησιμοποιοῦς τὴν νίκην — Scribere scribendo, dicendo dicere disces νὰ γράφης διὰ τοῦ γράφειν (γράφων), νὰ λέγης διὰ τοῦ λέγειν θὰ μάθης.*

2. *Τὰ ἐνάρξεως καὶ λήξεως σημαντικά: Cic. p. Mil. 21 caedere incipiunt eius servos ἀρχίζουσι νὰ φονεύουσι τοὺς δούλους αὐτοῦ — in Catil. 4, 3 mihi parcere ac de me cogitare desinite παύσατε νὰ φεῖδεσθε ἐμοῦ καὶ νὰ σκέπτεσθε περὶ ἐμοῦ.*

§ 205. *Τὸ ὑποκείμενον τοῦ τελικοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ μὲν ἐξαρτωμένου ἐκ ῥήματος δυνητικοῦ ἢ σημαίνοντος ἔχουν ἱκανότητα τοῦ ποιεῖν τι, ἐκ ῥήματος ἐνάρξεως ἢ λήξεως σημαντικοῦ, ἐκ τοῦ soleo ἢ ἐκ τοῦ debeo,*

καθόλου παντός τελικοῦ ἀπαρεμφάτου, οὗ τὸ ὑποκείμενον δὲν δύναται νὰ εἶναι ἄλλο παρὰ τὸ αὐτὸ μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον, παραλείπεται πάντοτε ἐννοούμενον κατ' ὀνομαστικὴν — Cic. p. Mur. 4 e portu solventibus ii, qui iam in portum ex alto invehuntur, praecipere . . . solent εἰς τοὺς ἐκ τοῦ λιμένος ἀπαίροντας οἱ ἐκ τοῦ ἀνοικτοῦ πελάγους εἰς τὸν λιμένα καταπλέοντες συνηθίζουσι νὰ διδάσκουν — 3 auctor . . .

defensorque periculi esse debbit—Ovid. Metam. 6,47—48 solet aer purpureus fieri,—

Τοῦ δὲ ἐξαρτωμένου ἐξ ἐφετικοῦ ῥήματος, *ἐπὶ ταυτοπροσωπίας* συνήθως παραλείπεται ἐννοούμενον κατ' ὀνομαστικήν: Cic. in Verr. 1,21 cupiebam animi dolorem vultu tegere et taciturnitate celare ἐπεθύμουν τὴν τῆς ψυχῆς μου λύπην διὰ τῆς (πλαστῆς εὐθύμου) ὄψεως; νὰ καλύψω καὶ διὰ τῆς σιγῆς ν' ἀποκρύψω—Cato esse quam videri bonus malebat ὁ Κάτων νὰ εἶναι παρὰ νὰ φαίνεται καλὸς προετίμα.—

Μόνον ἂν τὸ ἀπαρέμφατον εἶναι παθητικὸν ἢ τὸ συνδετικὸν ἐσσε μετὰ κατηγορουμένου, *δύναται σπανιώτερον* νὰ τεθῆ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου καὶ δὴ κατ' αἰτιατικήν: Cic. Catil. 1,4 cupio, patres conscripti, me esse clementem, cupio me... non dissolutum videri, θέλω, πατέρες συγκλητικοί, νὰ εἶμαι ἐπιεικῆς, θέλω νὰ μὴ φαίνομαι ὀλιγῶρος—Alexander Jovis filium non modo se dici, sed etiam haberi volebat ὁ Ἀλέξανδρος ἠθέλεν ὄχι μόνον νὰ λέγεται υἱὸς τοῦ Διός, ἀλλὰ καὶ νὰ νομίζεται.

Σημ. Ἐπὶ *ἐτεροπροσωπίας* κανονικῶς τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου πάντοτε τίθεται ἢ ἐννοεῖται κατ' αἰτιατικήν.

§ 206. Τὸ ἀπαρέμφατον *ἀπολύτως*. Καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ τίθεται ἐνίοτε τὸ ἀπαρέμφατον *ἀπολύτως*, τ. ἔ. μὴ ἐξαρτώμενόν ποθεν, δηλοῖ δὲ τότε ἀγανάκτησιν, θαυμασμόν, ἔκπληξιν: Cic. ad fam. 14, 1, 1 me miserum! te ista virtute, fide, probitate, humanitate, in tantas aerumnas propter me incidisse! Θεῶ εἰς ἐμὲ τὸν δυστυχῆ! σὺ μὲ αὐτὴν τὴν ἀρετὴν, τὴν πίστιν, τὴν χρηστότητα, τὴν φιλάνθρωπίαν, εἰς τηλικαύτας δυστυχίας ἐξ αἰτίας ἐμοῦ νὰ ἔχῃς ἐμπέσει!—Verg. Aen. 1,37 mene incepto desistere victam! ἐγὼ νὰ ἀποστῶ τοῦ ἐγχειρήματός μου ἡττημένη!

§ 207. *Ἱστορικὸν ἀπαρέμφατον*—infinitivus historicus. Ὅπως ἰδιαίτῳσα τῇ λατινικῇ γλώσσῃ εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ ἀπαρεμφάτου ἐνεστώτος χρόνου ἀντὶ παρατατικοῦ τῆς ὀριστικῆς ἐν ἱστορικῇ διηγήσει γεγονότων τοῦ παρελθόντος: τὸ τοιοῦτον ἀπαρέμφατον λέγεται *ἱστορικὸν* καὶ ἔχει τὸ ὑποκείμενόν του κατ' ὀνομαστικήν: Caes. bg. 1,16 Interim Caesar Aeduos frumentum fagitare (ἀντὶ flagitabat) ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Καῖσαρ ἀπῆτει ἀπὸ τοὺς Αἰδούους σῖτον—Sall. Cat. 60,4 Interea Catilina cum expe-

ditis in prima acie versari, laborantibus succurrere, integros pro sauciis arcesse, onnia providere, multum ipse (pugnare, saepe hostem ferire. Strenui militis et boni imperatoris officia simul exsequebatur ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Καυιλίνας μετὰ τῶν ψιλῶν στρατιωτῶν ἐν τῇ πρώτῃ παρατάξει (γραμμῇ) **ἀνεστρέφετο**, τοῖς πιεζομένοις **ἐβοήθει**...

§ 208. **Χρόνοι τοῦ ἀπαρεμφάτου.**

α' Ὁ ἐνεστώσ τοῦ ἀπαρεμφάτου σημαίνει προᾶξιν **συγχρόνως γενομένην** μετὰ τὴν προᾶξιν τὴν δηλουμένην διὰ τοῦ ῥήματος, ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον :

audio	} te dicere :	} σὲ ἀκούω νὰ λέγῃς (τώρα)	
audiebam			σὲ ἤκουον (τότε) νὰ λέγῃς (τότε)
audivi			σὲ ἤκουσα (κάποτε) νὰ λέγῃς (τότε)
audiam			θὰ σε ἀκούσω (εἰς τὸ μέλλον) νὰ λέγῃς (τότε)

β' ὁ παρακείμενος σημαίνει προᾶξιν **γενομένην** ἤδη πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον, δηλουμένης πράξεως

nuntio	} amicum venisse	} ἀναγγέλλω	} ὅτι ὁ φίλος ἦλθε		
nuntiabam				ἀνήγγελλον	} πρὸ τῆς ἐμῆς ἀναγγελίας
nuntiavi				ἀνήγγειλα	
nuntiabo				θ' ἀναγγείλω	
nuntiavero				θὰ ἔχω ἀναγγείλει	
nuntiaveram	εἶχον ἀναγγείλει				

Cic. p. Mur. 6. negat (Cato) esse eiusdem severitatis Catilinam expulisse (τοῦτο εἶχεν ἤδη γίνει) et nunc pro L. Murena dicere (τοῦτο γίνεται καθ' ὄν χρόνον ὁμιλοῦν ὁ Κάτων καὶ ὁ Κικέρων)

γ' ὁ μέλλον σημαίνει προᾶξιν **γενησομένην** μετὰ τὴν προᾶξιν τοῦ ῥήματος, ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον :

spero	} amicum	} venturum esse	} εἶχα ἐλπῖσει	} ὅτι ὁ φίλος θὰ ἔλθῃ, (μετὰ τὸν χρόνον καθ' ὄν ἐγὼ ἐκφράζω τὴν ἐλπίδα...)	
sperabam					ἐλπίζω
sperabo					ἔλπισον
speravi					θὰ ἐλπίσω
speravero					ἔλπισα

***Ἐξαιρέσεις.**

1. τὰ τελικὰ ἀπαρέμφατα, εἰ καὶ σημαίνουν προᾶξιν γενησομένην μετὰ τὴν προᾶξιν τοῦ ῥήματος, ἐξ οὗ ἐξαρτῶνται, εἶναι κανονικῶς

Θ. Κακριδῆ, Λατινικὴ Γραμματικὴ. Ἔκδοσις Γ'.

χρόνου *ἐνεστῶτος* *senatui videtur* (*videbatur, visum est...*) *mittere legato*, τῇ συγκλήτῳ δοκεῖ (ἔδοκει, ἔδοξε...) νὰ πέμπῃ (ἢ νὰ πέμπῃ) πρέσβεις.

2. ἀπὸ τοῦ *memini* ἐξαρτᾶται ἀπαρεμφατον

α'. χρόνου *ἐνεστῶτος*, ὅταν ἡ πρᾶξις τοῦ ἀπαρεμφάτου παρίσταται ὡς *γυγνομένη* ἐν τῷ παρελθόντι *memini mihi patrem narrare* ἐνθυμοῦμαι ὅτι ὁ πατήρ μου μοῦ διηγείτο—*Cic. Catil. 1, 7: meministine me dicere in senatu...?* ἐνθυμεῖσαι ὅτι ἐγὼ ἔλεγα ἐν τῇ συγκλήτῳ...

β' χρόνου *παρακειμένου*, ὅταν ἡ πρᾶξις τοῦ ἀπαρεμφάτου παρίσταται ὡς *γενομένη* ἐν τῷ παρελθόντι: *Cic. p. Rosc. Amer. 122 meministis me ita distribuissse initio causam* ἐνθυμεῖσθε ὅτι ἐγὼ οὕτω ἐχώρισα ἐν ἀρχῇ τὴν ὑπόθεσιν.

3. Ἀπὸ τῶν ῥημάτων *possum, volo, nolo* δὲν σχηματίζεται μέλλον ἀπαρεμφάτου, ἀλλ' εἶναι ἐν χρῆσει ὁ ἐνεστὼς αὐτῶν καὶ ὅταν ἡ πρᾶξις εἶναι μέλλουσα.

Principes totius Galliae sese potiri posse sperant οἱ ἡγεμόνες ἐλπίζουν ὅτι θὰ δυνηθοῦν νὰ γίνουν κύριοι ἀπάσης τῆς Γαλατίας—*Cic. divin. in Caec. 4 sperabam hanc a me posse molestiam demoveri* ἤλπιζον ὅτι *θὰ εἶναι δυνατὸν* ν' ἀπομακρυνθῇ ἀπ' ἐμοῦ αὕτη ἡ ἐνόχλησις.

4. Ἀντὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου μέλλοντος χρόνου γίνεται χρῆσις καὶ τῆς περιφράσεως *fore ut* μετὰ ἐνεστῶτος ἢ παρατατικοῦ τῆς ὑποτακτικῆς: *credo fore ut hanc artem discas* πιστεύω ὅτι *θὰ μάθῃς* αὐτὴν τὴν τέχνην—*sperabant fore ut ea consilia illustrarentur* ἤλπιζαν ὅτι θὰ διαλευκανθοῦν αὐτὰ τὰ σχέδια.

Σημ. Ἡ διὰ τοῦ *fore ut...* περιφρασις εἶναι *συνηθεσάτη* ἐπὶ τῶν παθητικῶν ῥημάτων καὶ *ἀναγκαία* ἐν οἷς ῥήμασι δὲν δύναται νὰ σχηματισθῇ μέλλον ἀπαρεμφάτου: *Caesar speravit fore ut Ariovistus pertinacia desisteret* ὁ Καῖσαρ ἤλπισεν ὅτι ὁ Ἀριόβιστος θ' ἀφήσῃ τὴν ἐπιμονήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΒ'.

ΧΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΟΥΠΙΝΟΥ ΤΟΥ ΓΕΡΟΥΝΔΙΟΥ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΓΕΡΟΥΝΔΙΑΚΟΥ

§ 209. Τὸ εἰς —*um* σουπίνον τίθεται μετὰ τὰ κινήσεως σημαντικὰ ῥήματα, ἵνα δηλώσῃ τὸν σκοπὸν τῆς κινήσεως: *Totius fere Galliae*

legati ad Caesarem venerunt gratulatum ἀπάσης σχεδὸν τῆς Γαλατίας πρέσβεις πρὸς τὸν Καίσαρα ἦλθον ἵνα τον συγχαροῦν.

§ 210. Τὸ εἰς -ου σουπίνον τίθεται παρὰ τινα ἐπίθετα καὶ (σπανιώτερον) παρὰ τὰς φράσεις fas est καὶ nefas est εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς: Nestor erat iucundissimus auditu ὁ Νέστωρ ἦτο εὐαρεστότατος εἰς τὸ νά τον ἀκούη τις (ὀμιλοῦντα)—terribile dictu φοβερὸν εἰπεῖν—Cic. Tuscul. 5. 37: si hoc fas est dicteῖν εἰ τοῦθ' ὅσιον εἰπεῖν.

§ 211. Τοῦ γερουνδίου αἱ πτώσεις ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσει ἐνεργητικοῦ ἀπαρεμφάτου (συνήθως τοῦ ἐνεστώτος χρόνου) μὲ τὸ ἄρθρον:

Ὀνομαστική: τὸ μανθάνειν discere
 Γενική: τοῦ μανθάνειν discendi
 Δοτική: τῷ μανθάνειν discendo
 Αἰτιατική: τὸ μανθάνειν discere ἢ(μετὰ προθέσεως π.χ. ad) discendum

Ἀφαιρετική: διὰ τοῦ μανθάνειν discendo.

Ἡ γενική τοῦ γερουνδίου τίθεται μετὰ οὐσιαστικοῦ ἢ μετὰ ἐπιθέτων συντασσομένων μετὰ γενικῆς (§ 155) ars scribendi ἢ τέχνη τοῦ γράφειν—hemandi causa τοῦ διαχειμάσαι χάριν—Romani erant cupidissimi bellandi οἱ Ῥωμαῖοι ἦσαν φιλοπολεμώτατοι—Romani antiqui erant insueti navigandi οἱ ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι ἦσαν ἄπειροὶ τοῦ ναυτίλλεσθαι.

Ἡ δοτική τοῦ γερουνδίου τίθεται παρὰ τὰς φράσεις operam dare, tempus dare, diem dicere καὶ παρὰ τὸ esse ἐν τῇ σημασίᾳ εἶναι εἰς θέσιν, ἱκανὸν εἶναι,—παρὰ τὰ ὄηματα creare, deligere, praeficere... καὶ παρὰ τινα ἐπίθετα aptus idoneus utilis... καὶ δηλοῖ σκοπόν, τὸ πρὸς τί, τὸ διὰ τί: vix mihi datur tempus scribendo μόλις μου δίδεται καιρὸς πρὸς τὸ γράφειν—da operam legendo δὸς ἐπιμέλειαν εἰς τὸ ἀναγινώσκειν.

Πρβλ. tres viri (ἢ III viri) coloniae deducendae (ἰδὲ κατωτέρω § 214) τρεῖς ἄνδρες (κατασταθέντες) εἰς ἴδρυσιν ἀποικίας.

Ἡ αἰτιατική τοῦ γερουνδίου (μετὰ προθέσεων πάντοτε) δηλοῖ συνήθως ἀναφοράν, σκοπόν... pauci sunt apti ad regnandum ὀλίγοι εἶναι ἐπιτήδειοι πρὸς τὸ βασιλεύειν—aqua utilis ad bibendum ὕδωρ ὠφέλιμον εἰς τὸ πίνειν, ὕδωρ πόσιμον.

Ἡ ἀφαιρετικὴ τοῦ γερονδίου ἀνευ προθέσεως δηλοῖ *ὄργανον* ἢ *τρόπον* : mens discendo alitur et cogitando ὁ νοῦς τρέφεται διὰ τοῦ μανθάνειν καὶ τοῦ διανοεῖσθαι—*currendo ac luctando corpus confirmatur* διὰ τοῦ τρέχειν καὶ διὰ τοῦ παλαίειν τὸ σῶμα κρατύνεται,—

Μετὰ προθέσεων δηλοῖ διαφόρους σχέσεις : *summam voluptatem ex discendo capit homo* τὴν ὑπερτάτην ἡδονὴν ἐκ τοῦ μανθάνειν (ἀπο)λαμβάνει ὁ ἄνθρωπος.

§ 212. Τὸ γερονδιακὸν εἶναι ἐπίθετον ῥηματικὸν ἀντιστοιχοῦν συνήθως πρὸς τὰ ἔλλην. εἰς *-τέος* ῥηματικά καὶ δεχόμενον, ὡς καὶ ἐκεῖνα, τὸ ποιητικὸν αἷτιον κανονικῶς κατὰ δοτικὴν (σελ. 160. 5) : *facinus laudandum* πρᾶξις ἐπαινετέα—*patria est liberanda* ἢ *πατρις ἐλευθερωτέα ἐστὶ*—*epistula mihi scribenda est, libri legendi* ἢ ἐπιστολὴ ἐστὶ μοι γραπτέα, ἀναγνωστέα τὰ βιβλία.

Σημ. Τὸ γερονδιακὸν πολλάκις ἰσοδυναμεῖ καὶ πρὸς μετοχὴν παθητικοῦ μέλλοντος ἢ ἐνεστώτος : *Verg. Aen. 1,269 volvendis mensibus...* ἐν ᾧ κατωτέρω, στιχ. 283 *lustris labentibus* (περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος).

§ 213. *Προσωπικὸν γερονδιακὸν* (μὲ ὑποκείμενον κατ' ὀνομαστικὴν) σχηματίζεται μόνον ἀπὸ ἐνεργητικὸν μεταβατικὸν ῥῆμα συντασσόμενον μετ' αἰτιατικῆς ἀντικειμένου.

Ἀπὸ τῶν ἀμεταβάτων ρημάτων, καθὼς καὶ ἀπὸ μεταβατικῶν συντασσόμενων μετ' ἄλλης πτώσεως πλὴν τῆς αἰτιατικῆς, ἢ μετ' ἐμπροθέτου προσδιορισμοῦ, σχηματίζεται *ἀπρόσωπον* γερονδιακόν, μόνον εἰς *-ndum est, erat...* : *militibus pugnandum est fortiter pro patria* ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν πρέπει νὰ γίνεταί ἡ μάχη γενναίως ὑπὲρ τῆς πατρίδος, δηλ. οἱ στρατιῶται πρέπει νὰ μάχωνται...—*victis parcendum est* πρέπει νὰ φειδόμεθα τῶν ἡττημένων—*Cic. p. Mur. 6 de officio alia parte orationis dicendum nobis erit*—18 *non est respondendum ad omnia*.

§ 214. Ὄταν τὸ ῥῆμα τοῦ γερονδίου εἶναι ἐνεργητικὸν μεταβατικὸν καὶ ἔχη ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, δύναται ἡ ἐνεργητικὴ σύνταξις (μὲ τὸ γερούνδιον καὶ τὸ ἀντικείμενον) νὰ γίνεταί παθητικὴ (μὲ τὸ γερονδιακὸν καὶ τὸ ὑποκείμενον)· τὸ γερονδιακὸν τότε δὲν ἔξηγεῖται διὰ τοῦ ρηματικοῦ εἰς *-τέος* :

Ἐνεργ. σύνταξις *ars rem publicam administrandi* } ἡ τέχνη τοῦ
 Παθητ. σύνταξις *ars rei publicae administrandae* } κυβερνᾶν τὴν
 πολιτείαν.

Ἐνεργ. σύνταξις *consuetudo immolandi honines* } τὸ ἔθος τοῦ θυ-
 Παθητ. σύνταξις *consuetudo immolandorum ho-* } σιάζειν ἀνθρώ-
 minum } πους.

Σημ. Ἡ παθητικὴ σύνταξις γίνεται καὶ ἐν τοῖς ῥήμασιν *utor frutor fungor* καὶ *potior*, διότι τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ παλαιότερᾳ λατινικῇ γλώσσῃ συνετάσσοντο μετ' αἰτιατικῆς, ἐν ᾧ ὕστερον συνετάσσοντο μετ' αἰφαιρετικῆς (§ 174 γ'...)

Ἡ **παθητικὴ σύνταξις εἶναι προτιμητέα**, ἂν τὸ γερούδιον εἶναι πτώσεως γενικῆς ἢ ἀφαιρετικῆς (ἄνευ προθέσεως),—

μᾶλλον ἤττον

cupidus tui videndi — *cupidus videndi te*

ἐπιθυμητικὸς τοῦ ἰδεῖν σε

auctor sum urbis obsidendae—*auctor sum obsidendi urbem*

εἰσηγητῆς εἰμι τοῦ πολιορκεῖν τὴν πόλιν.

exercemus memoriam ediscendis scriptis poetarum | *exercemus memoriam ediscendo scripta poetarum.*

Ἡ **παθητικὴ σύνταξις εἶναι ἀπαραίτητος**, ἂν τὸ γερούδιον εἶναι πτώσεως δοτικῆς ἢ ἂν ἔχη πρόθεσιν καὶ εἶναι, ἐννοεῖται, πτώσεως αἰτιατικῆς ἢ ἀφαιρετικῆς :

Πάντοτε

creati sunt decem viri legibus scribundis (δοτικ.) ἐξελέχθησαν

δέκα ἄνδρες πρὸς τὸ συγγράφειν (συγγράφαι) νόμους,—

multum temporis consumo in legendis poetis πολὺν χρόνον δαπανῶ εἰς τὸ ἀναγινώσκειν ποιητάς, εἰς τὴν ἀνάγνωσιν ποιητῶν.

Τοῦναντίον εἶναι ἀπαραίτητος ἡ ἐνεργητικὴ σύνταξις, ἂν ἀντικείμενον τοῦ γερουδίου εἶναι αἰτιατικὴ οὐδετέρου ἐπιθέτου ἢ ἀντωνυμίας :

Πάντοτε

cupidus multa audiendi ἐπιθυμητικὸς τοῦ ἀκούειν πολλά,—

honestum versatur in tribuendo suum cuique τὸ χρηστὸν ἀναστρέφεται ἐν τῷ ἀπονέμειν ἐκάστῳ τὸ ἴδιον ἑαυτοῦ,—

ista suadendo sapientem te praeuisti πείθων (διὰ τοῦ πείθειν) αὐτὰ σοφὸν σεαυτὸν ἀπέφηνας.

Σημ. Ἐν τῇ παθητικῇ συντάξει, ἂν ὑποκείμενον τοῦ γερουνδιακοῦ εἶναι αἱ ἀντωνυμῖαι, mei, tui, sui, nostri, vestri, τὸ γερουνδιακὸν πάντοτε λήγει εἰς -i, οἰουδήποτε ἀριθμοῦ καὶ γένους εἶναι τὸ οὐσιαστικόν, ἀνθ' οὗ αἱ ἀντωνυμῖαι mei, tui...

mulier s u i s e r v a n d i c a u s a a u f u g i t ἡ γυνὴ χάριν τοῦ σῶσαι ἑαυτὴν ἀπέδρα,—

virgines occasionem s u i l i b e r a n d i n a c t a e s u n t αἱ παρθένου εὐρον εὐκαιρίαν τοῦ ἐλευθερῶσαι ἑαυτάς,—

Germani in Caesaris castra venerunt s u i p u r g a n d i c a u s a οἱ Γερμανοὶ εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Καίσαρος ἦλθον χάριν τοῦ ἔξαγνίσαι ἑαυτούς, ἵνα ἔξαγνισθοῦν.

§ 215. Παρὰ τὰ ῥήματα dare, tradere, mittere, committere, permittere, concedere, relinquere, conducere, suscipere, curare... τίθεται **αἰτιατικῇ γερουνδιακοῦ**, καὶ ἐν τοῖς παθητικοῖς τῶν ρημάτων τούτων **ὀνομαστικῇ ὡς κατηγορούμενον**, δηλοῦσαι σκοπόν: dux militibus u r b e m d i r i p i e n d a m t r a d i d i t ὁ ἡγεμὼν παρέδωκε τοῖς στρατιώταις τὴν πόλιν ἵνα τὴν διαρπάσσουν — Παθητ. a d u c e m i l i t i b u s u r b e m d i r i p i e n d a t r a d i t a e s t — Caesar p o n t e m i n R h e n o f a c i e n d u m c u r a v i t ὁ Καῖσαρ ἐφρόντισε νὰ κατασκευάσουν γέφυραν ἐπὶ τοῦ Ῥήνου — Παθητ. a C a e s a r e p o n s i n R h e n o f a c i e n d u s c u r a t u s e s t — Cic. p. Mur. 3 cui Murenae) r e s p u b l i c a a m e t r a d i t u r s u s t i n e n d a, magnis meis laboribus et periculis sustentata εἰς ὃν (Μουρήναν) παραδίδεται ὑπ' ἐμοῦ ἢ πολιτεία, ἵνα ὑποβασταχθῇ (προστατευθῇ καὶ διασωθῇ), διὰ μεγάλων ἐμῶν μόχθων καὶ κινδύνων ὑποβασταχθεῖσα.

§ 216. Πολλάκις ἡ νέα ἑλληνικὴ γλῶσσα τὸ γερουνδιακὸν ἐξηγεῖ δι' ἀφηρημένου οὐσιαστικοῦ, ὡς καὶ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου (§ 221 β'), ἀλλὰ μὲ τὴν ἐξῆς διαφορὰν:

Cassius auctor erat Caesaris interficiendi ὁ Κάσσιος εἰσηγητὴς ἦτο τοῦ (**μελετωμένου**) φόνου τοῦ Καίσαρος —

Ἄλλὰ Cassius auctor fuit Caesaris interfecti ὁ Κάσσιος εἰσηγητὴς ἐγένετο τοῦ (ἐκτελεσθέντος) φόνου τοῦ Καίσαρος.

Thrasylbulus consilium cepit liberandae civitatis ὁ Θρασύβουλος βουλὴν ἔλαβε περὶ (μελλούσης) ἀπελευθερώσεως τῆς πολιτείας,

Ἄλλά: Thrasybulo debetur maxima laus liberatae civitatis
 τῷ Θρασυβούλῳ μέγιστος ὀφείλεται ἔπαινος τῆς γενομένης (ὑπ' αὐ-
 τοῦ) ἀπελευθερώσεως τῆς πολιτείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΓ'.

ΧΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ

§ 217. Ἡ μετοχή εἶναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ τριῶν εἰδῶν :

α' ἐπιθετική: Caesar milites fortiter pugnant es lauda-
 vit ὁ Καῖσαρ τοὺς γενναίως μαχομένους στρατιώτας ἐπήνεσε—Jucun-
 di sunt acti labores εἶναι εὐάρεστοι οἱ εἰς πέρας ἀχθέντες κό-
 ποι—Dionysius candenti carbone sibi adiebat capillum ὁ
 Διονύσιος μὲ ἀνημμένον ἄνθρακα προσέκαιε τὴν κόμην του (διότι
 ἐφοβεῖτο νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς τὸν κουρέα, μὴ τον δολοφονήσῃ).

Σημ Συνηθέστερον ἢ μετὰ τοῦ ἄρθρου ἐπιθετικὴ μετοχὴ τῆς ἑλ-
 ληνικῆς γλώσσης, **μάλιστα** ἢ τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου (ἀορίστου)
 τῶν ἀμεταβάτων ρημάτων, ἀποδίδεται ἐν τῇ λατινικῇ δι' ἀναφορικῆς
 προτάσεως: οἱ ἀκούοντες (ii) qui audiunt, —οἱ περόντες στρατιῶται
 milites qui ceciderunt, —οἱ ἀφικόμενοι ξένοι hospites qui adve-
 perunt...

β' κατηγορηματικὴ μόνον μετὰ τὰ αἰσθήσεως σημαντικὰ ὄγματα
 (video, audio...) καὶ μετὰ τὸ facio, fingo, induco, relinquo, ac-
 cipio... Cic. p. Deiot. -6 Deiotarum saltante m quisquam
 aut ebrium vidit unquam? εἶδέ τις ποτε τὸν Δηϊόταρον χορεύοντα
 ἢ μεθύοντα; —audio pueros canentes ἀκούω τοὺς παῖδας ᾄδοντας
 —Homerus facit Polyphēnum cum ariete loquentem ὁ Ὅμη-
 ρος ποιεῖ (παριστᾷ) τὸν Πολύφημον ὁμιλοῦντα μὲ τὸν κριόν.

Σημ. Τὰ ἄλλα ῥήματα, τὰ ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσση μετὰ κατηγο-
 ρηματικῆς μετοχῆς συντασσόμενα (π. χ. τὰ γνώσεως σημαντικά, τὰ
 ἐνάργεως καὶ λήξεως, τὰ δείξεως καὶ δηλώσεως), **ὡς καὶ τὰ αἰσθη-
 τικά (αὐτὰ συνηθέστερον)** καὶ τὸ facio ἐνίοτε. (Ovid. Metam.
 6, 76—77) ἐν τῇ λατινικῇ συντάσσονται μετ' ἀπαρεμφάτου (§ § 200,
 201, 202).

Καθ' ὅλου ἐν τῇ λατινικῇ ἡ χρῆσις τῆς κατηγορηματικῆς μάλιστα
 μετοχῆς εἶναι λίαν περιορισμένη.

γ' παραθετική: Plato scribens mortuus est ὁ Πλάτων

γράφων (ἐν ᾧ ἔγραφεν) ἀπέθανεν—Omne malum nasceus facile opprimitur πᾶν κακὸν ἐν τῇ γεννήσει του εὐκόλως καταστέλλεται—Mendaci homini ne verum quidem dicenti credere solemus εἰς τὸν ψευδολόγον ἄνθρωπον οὐδὲ ὅταν λέγῃ τὴν ἀλήθειαν συνηθίζομεν νὰ δίδωμεν πίστιν—Solo senescere se dicebat multa in dies addiscentem ὁ Σόλων ἔλεγεν ὅτι γηράσκει αἰεὶ (πολλὰ) διδασκόμενος—oppidum incolis fortissime defendentibus expugnatum est ἡ πόλις ἐκυριεύθη καίπερ τῶν κατοίκων γενναϊότατα ἀμυνομένων.

§ 218. Ἡ παραθετικὴ μετοχὴ τίθεται καθ' ἣν πῶσιν ἤδη κεῖται τὸ ὑποκείμενόν της, ὅπερ εἶναι ὑποκείμενον, ἀντικείμενον ἢ ἄλλος τις προσδιορισμὸς τοῦ ρήματος τῆς κυρίας προτάσεως: Nemini, patriam amanti, Catilinae consilia placere possunt οὐδενί, τὴν πατρίδα ἀγαπῶντι, δύνανται ν' ἀρέσκουν τὰ σχέδια τοῦ Κατλίνα—Graeci Troiam, decem annos obsessam, ceperunt οἱ Ἕλληνες τὴν Τροίαν, ἐπὶ δέκα ἔτι πολιορκηθεῖσαν ἐκυρίευσαν.

Ἡ μετοχὴ αὕτη καλεῖται participium coniunctum.

§ 219. Participium absolutum ἢ ablativus absolutus. Ἄν τὸ ὑποκείμενον τῆς μετοχῆς δὲν εἶναι μήτε ὑποκείμενον μήτε ἀντικείμενον μήτε ἄλλος τις προσδιορισμὸς τοῦ ρήματος τῆς κυρίας προτάσεως, τότε τίθεται τὸ ὑποκείμενον καὶ ἡ μετοχὴ καθ' ἀφαιρετικὴν ἀπόλυτον: Aeneas Troiā captā, in Italiam profugit ὁ Αἰνεΐας, τῆς Τροίας ἀλούσης, εἰς τὴν Ἰταλίαν κατέφυγε—Tarquinio Romae regnante, Pythagoras philosophus in Italiam venit Ταρκυνίου βασιλεύοντος ἐν Ῥώμῃ, Πυθαγόρας ὁ φιλόσοφος εἰς Ἰταλίαν ἦλθε.

Σημ. Ἐπειδὴ ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ρήματος sum ἀπλῆ δὲν εἶναι ἐν χρήσει, ὅταν παρίσταται ἀνάγκη αὐτῆς, σχηματίζεται ἀφαιρετικὴ ἀπόλυτος μὲ μόνον τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ κατηγορούμενον: Cicerone consule, Catilina contra rem publicam coniuravit τοῦ Κικέρωνος ὑπατεύοντος ὁ Κατλίνας κατὰ τῆς πολιτείας συνώμοσε—me puero ἐμοῦ παιδὸς (ὄντος), ἐπὶ τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας—me vivo ἐμοῦ ζῶντος—Caesare duce τοῦ Καίσαρος ἡγουμένου.—Πρβλ. καὶ ὄνομαστ. Cato senex litteras Graecas didicit ὁ Κάτων γέρον (ὄν) τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἔμαθε.

§ 220. Διαφορὰ λατινικῆς ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς. Ἐπειδὴ ἐν τῇ

λατινικῇ γλώσσῃ ἔλλειπει ἡ μετοχή τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου, ὅταν ἡ ἑλληνικὴ γλώσσα ἔχῃ μετοχὴν ἐνεργ. παρακειμένου ἢ ἀορίστου μετ' ἀντικειμένου κατ' αἰτιατικὴν, ἀναγκάζεται ἡ λατινικὴ γλώσσα νὰ τρέψῃ τὴν ἐνεργητικὴν σύνταξιν εἰς παθητικὴν, μὲ τὴν μετοχὴν τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου καὶ νὰ κάμῃ καὶ τότε χρῆσιν τῆς ἀφαιρετικῆς ἀπολύτου :

Οἱ Ἕλληνες *κυριεύσαντες τὴν Τροίαν* ἐπανῆλθον οἴκαδε Graeci captā Troiā domum redierunt — ὁ Ἀμούλιος *ἐκδιώξας τὸν ἀδελφὸν* ἐβασίλευσε Amulius expulso fratre regnavit — ὁ Ῥωμύλος *φονεύσας τὸν Ἀμούλιον* ἀποκατέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τὸν Νουμίτωρα Romulus Amulio interfecto Numitorem in regnum restituit.

§ 221. *Οἱ χρόνοι τῆς μετοχῆς :*

α' τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς : Ὁ ἐνεστώς δηλοῖ πράξιν σύγχρονον πρὸς τὴν πράξιν τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως (ἐν τῷ παρόντι, ἐν τῷ παρελθόντι, ἐν τῷ μέλλοντι) : lacrimans dico — dicebam — dixi — dicam *δακρῦν λέγω (τώρα) — ἔλεγον — εἶπον — θὰ εἶπω (τότε).*

Σημ. Ὁ μέλλον εἰς -urus εἶναι ἐν χρῆσει σχεδὸν πάντοτε ἐν περιφράσει μετὰ τοῦ sum eram . . . § 93 κέ.

β τῆς παθητικῆς φωνῆς ὁ παρακείμενος δηλοῖ κανονικῶς πράξιν τετελεσμένην acti labores οἱ τετελεσμένοι (εἰς πέρας ἡγμένοι) πόνοι — vox emissa est irrevocabilis ἡ ἐκστομισθεῖσα φωνή, λόγος ποῦ ἐπετάχθηκε ἀπὸ τὸ στόμα, εἶναι ἀμετάκλητος (ιδεὲ καὶ § 216).

Σημ. Πολλῶν ὅμως ῥημάτων, μάλιστα ἀποθετικῶν καὶ ἡμιαποθετικῶν, ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου ἔχει καὶ ἐνεστώτος σημασίαν πολλάκις : melior tutiorque est certa pax quam sperata victoria *κρείττων καὶ ἀσφαλεστέρα ἐστὶ βεβαία εἰρήνη παρὰ ἐλπίζομένην νίκη.* Ovid. Metam. 10,77 pulsum aquilonibus Haemum τὸν πληττόμενον ὑπὸ τῶν βορείων ἀνέμων Αἴμον.

ΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ ΕΝ ΤΑΙΣ ΕΞΗΡΤΗΜΕΝΑΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΣΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΔ'

Α'. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ι. Τελικαὶ προτάσεις.

§ 222. Αἱ τελικαὶ προτάσεις (ut, quo, ἵνα, ne ἵνα μή . . .) ἐκφέρονται πάντοτε καθ' ὑποτακτικὴν, χρόνον ἐνεσιῶτος, ἂν ἡ τελικὴ πρότασις ἐξαρτᾶται ἐκ χρόνου ἀρκτικοῦ, — ἢ παρατατικοῦ, ἂν ἡ τελικὴ πρότασις ἐξαρτᾶται ἐκ χρόνου ιστορικοῦ:

Videant consules, ne quid detrimenti respublica capiat νὰ λάβουν πρόνοιαν οἱ ὕπατοι, ἵνα μὴ ἡ πολιτεία πάθῃ κακόν τι — Caesar postulavit, ut sibi obsides darentur ὁ Καῖσαρ ἠξίωσεν, ἵνα του δοθοῦν ὄμηροι — Legem brevem esse oportet, quo facilius ab imperitis teneatur ὁ νόμος πρέπει νὰ εἶναι βραχὺς (σύντομος), ἵνα εὐκολώτερον ὑπὸ τῶν μὴ νομομαθῶν (ἐν τῇ διανοίᾳ) κρατῆται, δηλ. ἵνα μὴ λησμονῆται — Malus bonum palum esse vult, ut sit sui similis ὁ κακὸς τὸν καλὸν θέλει νὰ εἶναι κακός, ἵνα εἶναι ὁμοίός του.

Σημ. Παρακείμενος ἢ ὑπερσυντέλικος ἐγχωρεῖ εἰς τὰς τελικὰς προτάσεις μόνον, ἂν πρόκειται περὶ γεγονότος ἤδη: Cic. p. Sest. 29 hoc unum habet proprium, ut ex urbe expulerit, relegarit αὐτὸ μόνον τὸ ἰδιαιτερον (τὴν ιδιότητα) ἔχει, νὰ (ὅπως) ἐκδιώκῃ ἐκ τῆς πόλεως . . . (ἔχει ἤδη κάμει αὐτό).

§ 223. Ὁ σύνδεσμος quominus τίθεται (ἀντὶ τοῦ ne), ἂν ἡ τελικὴ πρότασις ἐξαρτᾶται ἐκ ῥήματος σημαίνοντος κωλύειν, ἀντιστασθαι, ἐναντιοῦσθαι, κρατεῖν, ἀρνεῖσθαι . . .

Nemo ne in pediet, (deterrebit . . .), quominus verum dicam οὐδεὶς θά με ἐμποδίσῃ (ἐκφοβίσῃ, ἀποτρέψῃ . . .) ἵνα μὴ (ὥστε νὰ μὴ) εἶπω τὴν ἀλήθειαν —

Naves vento tenebantur, quominus in portum venire possent αἱ νῆες ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ἐκρατοῦντο, ἠμποδίζοντο, ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ ἔλθουν εἰς τὸν λιμένα (συμπερασματικὴ τελικὴ).

Σημ. Ἄξια σημειώσεως ἡ φράσις per me stat, ἢ per met sit,

quominus ἔνεκα ἐμοῦ δέν. . : Per Africanum stetit, quominus proelio dimiaretur ὁ Ἀφρικανὸς ἔγινεν αἰτία νὰ μὴ κρηθῆ ὁ ἀγὼν διὰ μάχης.

§ 224. Ἄν τὸ ρῆμα τὸ σημαῖνον *κωλύειν, ἀνθίστασθαι, ἐναντιοῦσθαι*... ἔχει ἄρνησιν, τίθεται καὶ τὸ quin ἀντὶ τοῦ quominus : Germani non potuerunt retineri, quin (ἢ quominus) in nostros tela conicerent οἱ Γερμανοὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κρατηθοῦν, ὥστε νὰ μὴ ρίψουν βέλη κατὰ τῶν ἡμετέρων — Germani non recusant, si lacessuntur, quin armis contendant οἱ Γερμανοὶ δὲν ἀποποιῶνται (ἀρνοῦνται), ἐάν προκαλῶνται, ν' ἀγωνίζονται (ν' ἀγωνισθοῦν) διὰ τῶν ὅπλων.

Σημ. Ἡ ἄρνησις δύναται νὰ λανθάνῃ καὶ ἐν *ῥητορικῇ καταφατικῇ* ἐρωτήσει (§155) Quis pote (= quem potest) retineri ἢ retinere sc. quomodo hostem agredientem defendat? Τίς δύναται (=οὐδὲις δύναται) νὰ κρατηθῆ, ὥστε νὰ μὴ ἀποκρούσῃ τὸν πολέμιον ἐπερχόμενον ;

2. Συμπερασματικαὶ προτάσεις.

§ 225. Καὶ αἱ συμπερασματικαὶ προτάσεις (ut ὥστε, ut non ὥστε νὰ μὴ, ὥστε δέν . .) ἐκφέρονται *πάντοτε καθ' ὑποτακτικῆν*, χρόνου :

1. *ἐνεσιῶτος ἢ παρατατικοῦ* (ἀναλόγως τῆς ἐξαρτήσεως, ἐξ ἀρκτικοῦ ἢ ἐξ ἱστορικοῦ χρόνου), ἂν τὸ ἀποτελεσμα παρίσταται ὡς δυνάμενον νὰ ἀκολουθήσῃ (ἐλλην. ὥστε μετ' ἀπαρεμφάτου) : Semper nos ita geramus, ut mores nostri ac facta optimo cuique probentur πάντοτε ἡμεῖς ὡς πράττωμεν οὕτως, ὥστε οἱ ἡμέτεροι τρόποι καὶ αἱ πράξεις νὰ ἐπιδοκιμῶνται ὑπὸ παντὸς ἀρίστου—Lacedaemonii tam pauci erant numero, ut Persae nihili aestimarent eorum copias οἱ Λακεδαιμόνιοι ἦσαν τόσον ὀλίγοι (κατὰ) τὸν ἀριθμὸν, ὥστε οἱ Πέρσαι οὐδόλως νὰ λογαριάζουν τὸν στρατὸν αὐτῶν.

2. *ἐνεσιῶτος, παρατατικοῦ, παρακειμένου, ὑπερσυντελικου*, ἂν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς *γιγνόμενον, γενόμενον, γεγενημένον*, ἂν δηλ. ὁ λέγων ἢ γράφων ἔχη ἐν τῷ νῶ ὅτι *γίνεται τι, ἐγίνετο, ἔγινε, ἔχει ἢ εἶχε γίνεαι*.

Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δὲν λαμβάνεται πάντοτε ὑπ' ὄψιν ὁ χρόνος, ἐξ οὗ ἐξαρτᾶται ἡ συμπερασματικὴ πρότασις, ἂν εἶναι ἀρκτικὸς ἢ ἱστορικὸς, ἀλλὰ τίθεται συνήθως ἐκεῖνος ὁ χρόνος ἐν τῇ συμπερασματικῇ προτάσει, ὅστις θὰ ἐτίθετο, ἂν ἡ πρότασις ἐξεφέρετο ὡς κυρία.

Παραδείγματα :

• Ad Salamina Xerxes adeo angusto mari conflixit, ut eius multitudo navium explicari non potuerit (ὡς κυρία πρότασις multitudo navium . . . non potuit) παρὰ τὴν Σαλαμίνα ὁ Ξέρξης ἐν οὕτω στενῇ θαλάσῃ συνεκρούσθη (πρὸς τοὺς πολεμίους), ὥστε δὲν ἠδυνήθη τὸ πλῆθος τῶν νεῶν αὐτοῦ νὰ ἀναπτυχθῇ — Cic. de off. 3,45 Damo et Phintia eo animo inter se fuerunt, ut alter vas factus sit . . . ὁ Δάμων καὶ ὁ Φιντίας τόσον φίλοι ἦσαν (μεταξύ των), ὥστε ὁ ἕτερος ἐγένετο ἐγγυητής (τοῦ ἄλλου)—p. Mur. 20 Murena Asiam sic obiit, ut neque avaritiae neque luxuriae vestigium reliquerit . . . ὥστε δὲν ἀφῆκε . . .

§ 226. Αἱ συμπερασματικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται καὶ διὰ τοῦ quin (=ut non, ὅταν ἐξαρτῶνται ἀπὸ ἀρνητικῶν προτάσεων: Cic. Verr. 2,3,95 Numquam tam male est Siculis, quin aliquid facete et commode dicant οὐδέποτε οἱ Σικελοὶ εἶναι τόσον κακά, ὥστε νὰ μὴ λέγουν τι ἀστειῶς καὶ πρεπόντως—p. Mil. 30 Milo hoc fato natus est, ut ne se quidem servare potuerit, quin una rempublicam servaret ὁ Μίλων μὲ τοιαύτην μοῖραν ἐγεννήθη, ὥστε οὐδὲ ἑαυτὸν ἠδυνήθη νὰ σώσῃ, χωρὶς νὰ σώσῃ μαζὶ καὶ τὴν πολιτείαν.

3. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις.

(quod dicitur, quia επειδή, quoniam επειδή, ἀφ' οὗ . . .

cum επειδή, ἀφ' οὗ quandoquidem ἀφ' οὗ, si quidem ἐὰν δά, ἀφ' οὗ . . .)

§ 227. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις αἱ διὰ τοῦ cum (praesertim cum μάλιστα ἀφ' οὗ) εἰσαγόμεναι ἐκφέρονται συνήθως **καθ' ὑποτακτικὴν**: Cum ipse (Miltiades) pro se dicere non posset, verba fecit frater eius Stesagoras επειδή δὲν ἠδύνατο νὰ ὁμιλήσῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ αὐτὸς ὁ ἴδιος (ὁ Μιλτιάδης), ὡμίλησεν ὁ ἀδελφός του Στησαγόρας.

Σημ. Ὅριστικὴ τίθεται μετὰ τὸ αἰτιολογικὸν cum, ἂν τοῦτο εἶναι ἀντὶ τοῦ quod **διότι**, αἰτιολογοῦν ἰδίως τὰ ρήματα laudo, gaudeo, gratulor, laetor, gratias ago :

Cic. p. Mil. 99 te quidem, cum isto animo es, satis laudare non possum σὲ δά, διότι ἔχεις αὐτὸ τὸ ψυχικὸν σθένος, ἀρ-

κατὰ τὰ ἐπαινέσω δὲν δύναμαι — *tibi maximas gratias ago, cum tantum litterae meae potuerunt*, μεγίστας σοι ὁμολογῶ χάριτας, πολὺ πολὺ σ' εὐχαριστῶ, διότι τόσον πολὺ ἴσχυσεν ἡ ἐπιστολή μου. — *Sall. Jug. 105, 5: Rex Bocche, magna nobis laetitia est (valde laetamur), cum te talem virum dimonuerunt* (monuere), *ut aliquanto pacem quam bellum malles* Βασιλεῦ Βόκχε, μεγάλην ἔχομεν χαρὰν, *διότι* σὲ τοιοῦτον ἄνδρα οἱ θεοὶ παρήνεσαν (ἐφώτισαν), ἵνα τέλος πάντων εἰρήνην παρὰ πόλεμον προτιμήσῃς.

§ 228. Αἱ διὰ τῶν ἄλλων συνδέσμων εἰσαγόμεναι αἰτιολογικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὀριστικὴν, — ἐκτὸς ἂν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι γνώμη ὅχι τοῦ συγγραφέως, ἀλλὰ τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως, ἐξ ἧς ἐξαρτᾶται ἡ αἰτιολογικὴ πρότασις (ἐσωτερικὴ ἐξάρτησις) — :

Gaudeo, quod vales χαίρω διότι ὑγιαίνεις — *Cic. de imp. Cn. Pomp. 28 quoniam de genere belli dixi, nunc de magnitudine eius pauca dicam* ἀφ' οὗ (ἐπειδὴ) εἶπα περὶ τοῦ εἶδους τοῦ πολέμου, τώρα θὰ εἶπω ὀλίγα περὶ τοῦ μεγέθους αὐτοῦ — *Vitia nostra, quia nos amamus, defendimus* ἐκ φιλαυτίας ὑπερασπιζομεν τὰ ἐλαττώματά μας.

Ἄλλά: *Themistocles noctu ambulabat, quod somnum capere non posset* ὁ Θεμιστοκλῆς ἐγύριζε τὴν νύκτα, *διότι* (καθὼς ἔλεγεν ὁ ἴδιος) δὲν ἠδύνατο νὰ κοιμηθῇ.

Σημ. α'. Μετὰ τὸ non quo ἢ non quod ὅχι *διότι*, ἀκολουθεῖ ὑποτακτικὴ, διότι ἢ δι' αὐτοῦ εἰσαγομένη αἰτιολογικὴ πρότασις δηλοῦσθαι οὐχὶ τὴν ἀληθῆ αἰτίαν: *Rex id celatum voluerat, non quo quicumquam metueret aut suspicaretur* ὁ βασιλεὺς εἶχε θελήσει νὰ εἶναι αὐτὸ κεκρυμμένον, ὅχι διότι (ὅπως ἴσως ἄλλοι νομίζουν) ἐφοβεῖτό τι ἢ ὑπώπτευσεν.

Σημ. β'. Ἀντὶ τοῦ non quod non ὅχι *διότι δὲν*, δύναται νὰ τεθῇ καὶ non quin: *Cic. p. Mil. 59 maiores nostri in dominum de servo quaeri noluerunt, non quin posset verum inveniri, sed quia videbatur indignum esse* οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι δὲν ἠθέλησαν νὰ ἐξετάζεται ὡς μάρτυς κατὰ τοῦ κυρίου ὁ δοῦλος, ὅχι διότι δὲν ἠδύνατο νὰ εὑρεθῇ τὸ ἀληθές, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐφαίνετο ὅτι ἦτο ἀναξιοπρεπές.

4. Συγκριτικά ἢ παροβολικά προτάσεις.

§ 229. Αἱ συγκριτικά ἢ παροβολικά προτάσεις,
ἂν μὲν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι πραγματικόν τι, ἐκφέρονται
καθ' ὀριστικὴν διὰ τῶν ἀναφαικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημάτων
(qualis, quantus, ut, sicut, quam . . .):

Tantum scimus, quanta tu memoria tenemus τόσον μό-
νον γνωρίζομεν, ὅσον κρατοῦμεν ἐν τῇ μνήμῃ — Plerique talem
amicum habere volunt, quales ipsi esse non possunt οἱ πολ-
λοὶ τοιοῦτον θέλουν νὰ ἔχουν φίλον, ὅποιοι αὐτοὶ νὰ εἶναι ἀδυνατοῦν
— ut nihil boni est in morte, sic certe nihil mali ὅπως οὐδὲν
καλὸν ὑπάρχει ἐν τῷ θανάτῳ, οὕτω βεβαίως οὐδὲν κακόν, —
ἂν δὲ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι μόνον ὑποτιθέμενον, ἐκφέρον-
ται καθ' ὑποτακτικὴν διὰ τῶν συνδέσμων quasi, tamquam (si),
velut (si : fles, quasi quid mali tibi acciderit θρηνεῖς ὡσάν
νά σου συνέβη κακόν τι (ἐν ᾧ δὲν σου συνέβη τίποτε) — Sequani ab-
sentis Ariovisti crudelitatem horrebant, velut si coram adesset
οἱ Σηκοανοὶ ἀπόντος τοῦ Ἀριοβίστου τὴν ὁμότητα ἔτρεμον, ὡσάν
νά ἦτο ἔμπροσθέν τους.

5. Ἐναντιωματικά προτάσεις.

§ 230. Αἱ ἐναντιωματικά προτάσεις ἐκφέρονται

1. καθ' ὀριστικὴν μετὰ τῶν συνδέσμων etsi, tametsi, quam-
quam εἰ καὶ . . . **ἂν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι πραγματικόν**,
ἂν δηλ. συμβαίη ἀληθῶς τὸ λεγόμενον:

Datis, etsi locum non aequum videbat, tamen con-
fligere constituit ὁ Δᾶτις, εἰ καὶ ἔβλεπε τὸν τόπον ὄχι ὁμαλόν,
ὅμως ἀπεφάσισε νὰ συνάψῃ μάχην — Medici quamquam intel-
legunt saepe, tamen nunquam dicunt aegrotis illo morbo
eos esse morituros οἱ ἰατροὶ, μολογόντι κατανοοῦν πολλάκις, ὅμως
οὐδέποτε λέγουν εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, ὅτι θ' ἀποθάνουν ἐκ τῆς νόσου
ἐκείνης (ἐκ τῆς ὁποίας πάσχουν).

2. καθ' ὑποτακτικὴν, μετὰ τῶν συνδέσμων licet, quamvis, ut,
cum **ἂν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι μόνον ὑποτιθέμενον ἢ δυ-
νατόν**: Quod turpe est, id quamvis (ἢ licet) occultet-
tur, tamen honestum fieri nullo modo potest (Ἐκεῖνο) ὅπερ

εἶναι αἰσχροῦν, τοῦτο καὶ ἂν ἀκόμη θέλη κρύπτεσθαι (καὶ ἂν ἀκόμη ὑποτεθῆ ὅτι μένει κεκρυμμένον), ὅμως οὐδαμῶς δύναται νὰ γίνῃ χρηστόν—*ut desint vires tamen est laudanda voluntas* καὶ ἂν (ὑποτεθῆ ὅτι) ἔλλείπουν αἱ δυνάμεις, ὅμως εἶναι ἀξία ἐπαίνου ἢ διαθέσεις.

Σημ. α'. Ὁ σύνδεσμος *etiā*σι φέρεται καὶ πρὸς ὀριστικὴν καὶ πρὸς ὑποτακτικὴν, ὅπως καὶ ὅτε ὁ ὑποθετικὸς σύνδεσμος *si...* § 240.

Σημ. β'. Ἡ παραχώρησις δύναται νὰ ἐκφρασθῆ καὶ ἐν κυρίᾳ προτάσει δι' ὑποτακτικῆς (*coniunctivus concessivus* § 196 β', 5).

6. Χρονικαὶ προτάσεις.

§ 231. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις, ἂν μὲν δι' αὐτῶν σημαίνεται *χρονικὴ διάρκεια*, εἰσάγονται διὰ τῶν συνδέσμων *dum* (ἐν φ, ἕως, ἐφ' ὅσον), *quoad, donec, quamdiu* (ἕως, ἐφ' ὅσον),—

ἂν δὲ σημαίνεται χρονικὸν τι σημεῖον (στιγμιαῖον), εἰσάγονται διὰ τῶν συνδέσμων *postquam, ut* (*primum*), *ubi* (*primum*), *cum primum, simulac* ἢ *simulatque, simul* (ἀφ' οὗ, εὐθὺς ἀφ' οὗ, εὐθὺς ὧς), *dum, quoad, donec* (ἕως νά...) *priusquam* ἢ *prius... quam, antequam* ἢ *ante... quam* (πρὶν ἢ...).

§ 232. Ἐν ταῖς χρονικαῖς προτάσει τίθεται

1. *Ὀριστικῆς*, ἂν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν παρίσταται ὡς ἱστορικὸν γεγονός, ὅτι *γίνεται, ἐγίνετο, ἐγινεν ἢ θὰ γίνῃ τι*: *Exspectavimus, dum hostes flumen transierunt* περιμείναμεν, *ἕως* οἱ πολέμιοι *διέβησαν* τὸν ποταμὸν—*Cato, quoad vixit, virtutum laude crevit* ὁ Κάτων ἐφ' ὅσον ἔζησε (καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν) ἠὔξησε (προέκοψεν) ὡς πρὸς τὸν ἔπαινον τῶν ἀρετῶν του.

2. *ὑποτακτικῆς*, ἂν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν παρίσταται ὄχι ὡς *πραγματικόν*, ἀλλὰ ὡς *ἐπιθυμητόν*, ὡς *σκοπός*, ὡς *ἐπιδιωκόμενον*: *exspectabamus, dum hostes flumen transirent* περιμεύομεν, *ἕως νὰ διαβοῦν...*

§ 233. Οἱ σύνδεσμοι *postquam, ubi* (*primum*), *ut* (*primum*), *cum* (*primum*), *simul, simulac, simulatque* συντάσσονται

1. *μετὰ παρακειμένου ὀριστικῆς*, ἂν ἡ *πρᾶξις τῆς χρονικῆς προτάσεως ἐγένετό ποτε ἅπαξ ἐν τῷ παρελθόντι*: ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει τίθεται ἐπίσης παρακείμενος ἢ ἱστορικὸς ἔνεστώς:

Eraminondas, postquam audivit vicisse Boeotos, Satis, inquit, vixi; invictus enim morior ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἀφ'

οὐ ἤκουσεν ὅτι ἐνίκησαν οἱ Βοιωτοί, Ἀρκετά, εἶπεν, ἔξησα· διότι ἀήτητος ἀποθνήσκω — Hostes ubi se ex fuga receperunt, legatos de pace miserunt (ἢ mittunt ἱστορ. ἐνεστ.) οἱ πολέμιοι εὐθύς ὡς (μόλις) συνήλθον ἐκ τῆς φυγῆς, πρέσβεις περὶ εἰρήνης ἔστειλαν (ιδεὲ καὶ § 192 β' ἔξαιρ.).

Σημ. α'. Ὁ σύνδεσμος postquam συντάσσεται μετὰ ὑπερουντελικου ὀριστικῆς (ἀντὶ παρακειμένου), ἂν ἐν τῇ χρονικῇ προτάσει ὑπάρχη καὶ ἀφαιρετικὴ τοῦ ποσοῦ (ablativus mensurae) δηλοῦσα πόσος χρόνος παρήλθεν ἀπὸ τῆς πράξεως τῆς χρονικῆς προτάσεως μέχρι τῆς πράξεως τῆς κυρίας προτάσεως: Hannibal a nno tertio postquam domo profugerat, cum quinque navibus Africam accessit ὁ Ἀννίβας τῷ τρίτῳ ἀπὸ τῆς φυγῆς του ἔτει μετὰ μετὰ πέντε νεῶν εἰς τὴν Ἀφρικὴν προσέπλευσε.

Σημ. β' Ἀντὶ τοῦ παρακειμένου ἐν τῇ χρονικῇ προτάσει τίθεται καὶ παρατατικὸς ὀριστικῆς, ὅταν ἡ πράξις εἶναι διαρκῆς: Caes. bg. 7, 87, 3 Labienus, postquam neque aggeres neque fossae vim hostium sustinere poterant, Caesarem per nuntios facit (ἱστορ. ἐνεστ.) certiozem, quid faciendum existimet ὁ Λαβηνός, ἀφ' οὗ οὔτε τὰ προχώματα οὔτε αἱ τάφροι τὴν ὀρμὴν τῶν πολεμίων ν' ἀνακόψουν ἠδύναντο (πρᾶγμα τὸ ὁποῖον πολλάκις ἐπεχειρήθη), πληροφορεῖ τὸν Καίσαρα (καὶ τον ἔρωτᾷ), τί νομίζει ὅτι πρέπει νὰ κάμη.

2. μετὰ ὑπερουντελικου ὀριστικῆς — μόνον οἱ σύνδεσμοι ubi, ut, cum, simulac — ἂν ἡ πράξις τῆς χρονικῆς προτάσεως ἐγένετο ἐπανεπιλημμένως ἐν τῷ παρελθόντι (ἀόριστος ἐπανάληψις ἐν τῷ παρελθόντι)· ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει τίθεται παρατατικὸς:

Ubi hostes flumen transierant, praelium committebat ὁσάκις οἱ πολέμιοι ἠθέλον διαβῆ τὸν ποταμόν, μάχην συνῆπτε.

Σημ. Ὁ σύνδεσμος dum, ὅταν σημαίνει ἐν ᾧ χρόνῳ, συντάσσεται μετὰ ἐνεστώτος ἱστορικοῦ, ἀντὶ παρατατικοῦ· ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει τίθεται ἱστορ. ἐνεστώτως ἢ παρατατικὸς ἢ παρακειμένος: Dum haec Romae geruntur, Saguntum iam summa vi oppugnabatur ἐν ᾧ ταῦτα ἐπράττοντο ἐν Ρώμῃ, τὸ Σάγουντον ἤδη ἐντονώτατα ἐπολιορκεῖτο — Alexander dum inter primores pugnat, sagittā ictus est ὁ Ἀλέξανδρος ἐν ᾧ μεταξὺ τῶν προμάχων ἐμάχετο, ἐπλήγη διὰ βέλους Περσ. Sall. Cat. 50, 1, 56, 1.

§ 234. Οἱ σύνδεσμοι *dum, quoad, quamdiu, donec* (*ἐφ' ὅσον, ἕως*) συντάσσονται μεθ' *ὀριστικῆς ἐνεσιῶτος, παρατακικοῦ, παρακειμένου καὶ μέλλοντος*. ἡ πράξις τῆς μετὰ τοὺς συνδέσμους τούτους ἀκολουθοῦσης χρονικῆς προτάσεως εἶναι σύγχρονος πρὸς τὴν πράξιν τῆς κυρίας προτάσεως καὶ διὰ τοῦτο κεῖται ἐν ἀμφοτέροις ὁ αὐτὸς χρόνος: *delibera hoc, dum ego redeo σκόπει* τοῦτο, ἕως ἐγὼ νὰ ἐπανέλθω—*Hoc faciebam, quoad licebat* τοῦτο *ἐποιοῦν*, ἕως ἐξῆν—*dum vivo, spero ἐφ' ὅσον ζῶ, ἐλπίζω*—*donec eris felix, multos numerabis amicos ἐφ' ὅσον θὰ εἶσαι εὐτυχῆς, πολλοὺς φίλους θὰ ἀριθμῆς*—*Eram in opibus quam diu facta est caedes civium, domo se tenuit ὁ Ἐπαμεινώνδας ἐφ' ὅσον διήρκεσεν ἡ σφαγὴ τῶν πολιτῶν, ἔμεινεν ἐν τῷ οἴκῳ του.*

§ 235. Οἱ σύνδεσμοι *antequam καὶ priusquam* συντάσσονται

1. *μετὰ ἐνεσιῶτος τῆς ὀριστικῆς*: Cic. p. Mur. 2 *antequam pro L. Murena dicere instituo, pro me ipso pauca dicam* (= *ante pro me ipso dicam, quam pro L. Murena dicere instituo*) πρὶν ἢ ἐπιχειρήσω νὰ ὀμιλήσω περὶ τοῦ Λευκίου Μουρήνα, ὑπὲρ ἐμοῦ αὐτοῦ ὀλίγα θὰ εἶπω.

2. *μετὰ ἐνεσιῶτος ἢ παρατακικοῦ* (ἀναλόγως τῆς ἐξαρτήσεως) *τῆς ὑποτακτικῆς*, ἂν ἢ διὰ τῆς χρονικῆς προτάσεως σημαινομένη πράξις πρόκειται νὰ παρασταθῇ ὡς ἐπιδιωκομένη, ὡς ἐπιθυμητή: *Caesar exercitum in fines Suessidnum duxit, priusquam se hostes reciperent ὁ Καῖσαρ ἤγαγε τὸν στρατόν του εἰς τὴν χώραν τῶν Σουεσιώνων, πρὶν ἢ οἱ πολέμοι συνέλθουν.*

3. *μετὰ παρακειμένου ὀριστικῆς*: *Caesar me ante quam vidit rei publicae dedit* (= *Caesar me ante rei publicae dedit, quam me vidit*) ὁ Καῖσαρ πρὶν νὰ με ἴδῃ μὲ παρέδωκεν εἰς τὴν πολιτείαν.

4. *μετὰ τετελεσμένου μέλλοντος τῆς ὀριστικῆς*: *iudex reum ne prius condemnato, quam eum audiverit ὁ δικαστὴς νὰ μὴ καταδικάζῃ τὸν κατηγορούμενον παρὰ ἀφ' οὗ θὰ τον ἔχη ἀκούσει* (ἀκριβεία τῆς λατινικῆς γλώσσης).

5. *μετὰ ὑπερσυντελικου ὑποτακτικῆς* (ἀόριστος ἐπανάληψις ἐν τῷ παρελθόντι). *Saepe magna indoles priusquam reipublicae prodesse potuisset, extincta est πολλάκις μεγάλη εὐφυΐα ἐξέλιπε πρὶν δυνηθῆναι νὰ ὠφελήσῃ τὴν πολιτείαν.*

Θ. Κακριδῆ, Λατινικὴ Γραμματικὴ. Ἔκδοσις Γ.

* *Παράρτημα περὶ τοῦ συνδέσμου cum*

§ 236. Τὸ cum ἢ quom ἢ quum εἶναι κυρίως ἀναφορικὸν μόριον (ἀρχαία αἰτιατικὴ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας) καὶ σημαίνει quo tempore, ᾧ χρόνῳ, ὅτε.

§ 237. Ὡς χρονικὸς σύνδεσμος ὁ cum συντάσσεται

1. *μεθ' ὀριστικῆς* παντὸς χρόνου καὶ σημαίνει

α' *ὅτε, καθ' ὃν χρόνον*, (cum relativum): Cum Caesar in Galliam venit, ibi (tum) duae factiones erant, ὅτε ὁ Καῖσαρ εἰς τὴν Γαλατίαν ἦλθεν, ἐκεῖ τότε ἦσαν δύο φατρίαί, —

β' *ἐξ οὗ χρόνου, ἀφ' οὗτου*: pondum decem anni sunt, cum haec lex lata est δὲν εἶναι ἀκόμη δέκα ἔτη, ἀφ' οὗτου οὗτος ὁ νόμος εἰσήχθη.

γ' *εὐθύς ὡς*, μετὰ μέλλοντος τετελεσμένου ἢ ἀπλοῦ: Cum Romam venero, tibi scribam εὐθύς ὡς φθάσω εἰς Ῥώμην θά σου γράψω — Da operam, ut, cum recte navigari poterit, tum naviges προετοιμάζου ὥστε, εὐθύς ὡς καταστῆ δυνατὸν νὰ ταξειδέυῃ τις ἀσφαλῶς, τότε νὰ ταξειδέυῃς, —

δ' *ὁπότε, ὁσάκις* (cum iterativum): Oracula Graeci consulebant, cum bella erant inituri οἱ Ἕλληνες συνεβουλεύοντο τὰ μαντεῖα, ὁσάκις ἔμελλον ν' ἀναλάβουν πολέμους, —

ε' *ὅτε, ὅτε αἴφνης* (cum inversum ἢ inversivum ἢ repentivum ἢ additivum) μετὰ παρακειμένου ἢ ἱστορικοῦ ἐνεστῶτος· ἐν τῇ κυρία προτάσει συνήθως τίθεται τὸ iam, vix, pondum . . . καὶ χρόνος παρατακτικὸς ἢ ὑπερσυντέλικος ὀριστικῆς: Caes. bg. 7,26,3 Jamque Galli hoc facere noctu apparabant, cum matres familiae repente in publicum procurrerunt καὶ ἤδη οἱ Γαλάται ἠτοιμάζοντο νὰ πράξουν αὐτὸ ἐν καιρῷ νυκτός, ὅτε αἴφνης αἱ οἰκοδέσποιναί ἔτρεξαν ἔξω εἰς τοὺς δρόμους, —

ς' *ἐν ᾧ, μὲ τὸ νὰ . . . μὲ τὸ ὅτι . . .* (cum explicativum ἢ coincidens)· αἱ δύο πράξεις, ἢ τῆς χρονικῆς προτάσεως καὶ ἢ τῆς κυρίας, συμπίπτουν κατ' οὐσίαν (εἶναι δηλ. ἐν και τὸ αὐτὸ πρᾶγμα) καὶ τίθεται ἐν ἀμφοτέραις ὁ αὐτὸς χρόνος: Cic. Catil. 1,21 cum taceant, clamant ἐν ᾧ σιγοῦν, βοοῦν, ἢ σιγὴ των σημαίνει κραυγὴν — cum te excusas, accusas (γαλ. qui s' excuse s' accuse) (οὐδενὸς ἄλλου κατηγοροῦντος) προσπαθῶν νὰ δικαιολογηθῆς, κατηγορεῖς

σεαυτὸν— Camillus haud dubie patriam servavit, cum prohibuit migrari Veios ὁ Κάμιλλος ἀναμφιβόλως ἔσωσε τὴν πατρίδα του **μὲ τὸ ὅτι ἠμπόδισε** νὰ μεταικήσουν (οἱ Ῥωμαῖοι) εἰς Οὐήιους.

2. **μεθ' ὑποτακτικῆς παρατατικοῦ ἢ ὑπερουντελικου**, ὅταν διηγῆται πράξεις τοῦ παρελθόντος, ἔνεκα τῶν ὁποίων ἢ ἐκ τῶν ὁποίων προήλθον ἄλλαι μεταγενέστεραι πράξεις (cum historicum ἢ cum narrativum): Eraminondas cum vicisset Lacedaemonios apud Mantineam atque ipse gravi vulnere se exanimari videret, quaesivit, salvusne esset clipeus ὁ Ἐπαμεινώνδας ἀφ' οὗ ἐνίκησε τοὺς Λακεδαιμονίους παρὰ τὴν Μαντίνειαν καὶ ἀφ' οὗ ὁ Ἰδιος ἔβλεπεν ὅτι ἀπέθνησκεν ἐκ βαρέος τραύματος, ἠρώτησεν ἂν ἔσώθη ἢ ἀσπίς του.

§ 238. Ἀπὸ τῆς χρονικῆς σημασίας τοῦ cum προκύπτει ἢ **αιτιολογικῆ** cum causale ἐπειδὴ, ἀφ' οὗ,—
ἢ **ἐναντιωματικῆ** cum concessivum ἂν καί,—
καὶ ἢ **ἀντιθετικῆ** cum adversativum ἐν ᾧ.

§ 239. Τὸ cum ὡς **αιτιολογικόν**, ὡς **ἐναντιωματικόν** καὶ ὡς **ἀντιθετικόν** συντάσσεται κανονικῶς μεθ' ὑποτακτικῆς: Aedui, eum se suaque ab Sequanis defendere non possent, legatos ad Caesarem mittunt οἱ Αἴδουοι, ἐπειδὴ ἑαυτοὺς καὶ τὰ ἑαυτῶν ἀπὸ τῶν Σηκοανῶν νὰ ὑπερασπίσουν δὲν ἠδύνατο, πρέσβεις πρὸς τὸν Καίσαρα στέλλουν—Socrates cum facile posset ex custodia educi, noluit ὁ Σωκράτης ἂν καὶ εὐκόλως ἠδύνατο νὰ ἐκσωθῆ ἐκ τῆς φυλακῆς, (ὅμως) δὲν ἠθέλησε — Cum scribere debeas, legis ἐν ᾧ ὀφείλεις νὰ γράφης, ἀναγινώσκεις (κάμνεις δηλ. τὰ ἀντίθετα ἐκείνων, ποῦ ὀφείλεις νὰ κάμνης).

γ. Ὑποθετικαὶ προτάσεις.

§ 240. Ἐν τῇ λατινικῇ ὑπάρχουν **τρία** μόνον εἶδη ὑποθετικῶν λόγων, ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ τέσσαρα εἶδη τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ὡς ἐξῆς :

Ἐν τῇ ὑποθέσει si μεθ' ὀριστικῆς παντὸς χρόνου, ἐν τῇ ἀποδόσει ὀριστικῆ παντὸς χρόνου — ἑλλην. ὁμοίως, εἰ μεθ' ὀριστικῆς παντὸς χρόνου, ἀπόδοσις ὀριστικῆ παντὸς χρόνου ἄνευ τοῦ ἂν : Si dies est, Incet εἴ ἐστιν ἡμέρα, ἔστι καὶ φῶς (φέγγει) — si hoc credis (credidisti, credes . . .) erras (errasti, errabis . . .) ἐὰν τοῦτο πιστεύης

(ἐπίστευσας, θὰ πιστεύης . . .) πλανᾶσαι (ἐπλανήθης, θὰ πλανᾶσαι . . .).

Cic. de off. 1,150 Si naturam sequemur ducem, non aberrabimus ἐὰν (θὰ) ἀκολουθήσωμεν ὡς ὁδηγὸν τὴν φύσιν, δὲν θὰ ἀποπλανηθῶμεν — Catil. 1,12 si te interfici iussero, residebit in republica reliqua coniuratorum manus ἐὰν (θὰ) διατάξω νὰ φονευθῆς σύ, θὰ ὑπολειφθῆ ἐν τῇ πολιτεῖα ἢ λοιπῇ τῶν συνωμοτῶν δύναμις.

Τὸ α' εἶδος τῆς λατινικῆς γλώσσης ἀντιστοιχεῖ συνήθως καὶ πρὸς τὸ β' τῆς ἑλληνικῆς (ἐὰν μεθ' ὑποτακτικῆς, ἀπόδοσις ὀριστ. μέλλοντος): Cic. divin. in Caecil. 1: is, si mei consilii causam rationemque cognoverit (τετελ. μέλλ. ὀριστ.), una et id quod facio probabit et in hac causa profecto neminem praerondum mihi esse actorem putabit οὗτος, **ἐὰν καταμάθῃ** τῆς ἐμῆς ἀποφάσεως τὴν αἰτίαν καὶ τὸν λόγον, συγχρόνως καὶ ὅπερ κάμνω θὰ **ἐπιδοκιμάσῃ** καὶ ἐν τῆδε τῇ δίκῃ βεβαίως οὐδένα θὰ νομίσῃ ὅτι πρέπει νὰ προκριθῆ ἔμοῦ ὡς κατήγορος.

2. Ἐν τῇ ὑποθέσει si μεθ' ὑποτακτικῆς ἐνεστῶτος ἢ παρακειμένου, ἐν τῇ ἀποδοσει ὁμοίως ἐνεστῶτος ἢ παρακειμένου τῆς ὑποτακτικῆς (δυνατόν, ἐνδεχόμενον): si quis id fecerit, imprudentem eum dixerim **εἴ** τις τοῦτο **ποιήσῃεν**, ἄνουν **εἴποιμ' ἂν** αὐτόν.

3. Ἐν τῇ ὑποθέσει si μετὰ παρατατικοῦ ἢ ὑπερσυντέλικου ὑποτακτικῆς, ἐν τῇ ἀποδοσει ὁμοίως παρατατικός ἢ ὑπερσυντέλικος ὑποτακτικῆς (ἀδύνατον, ἀπραγματοποίητον coniunctivus irrealis) ἑλλην. εἰ μεθ' ὀριστικῆς χρόνου ἱστορικοῦ, ἀπόδοσις ὀριστικῆς ἱστορικοῦς χρόνος μετὰ τοῦ **ἂν**:

si hoc diceres, errares εἰ τοῦτο ἔλεγες, ἡμάρτανες ἂν (τὸ πραγματικὸν εἶναι sed non dicis: ergo non erras **ἀλλ'** οὐ λέγεις οὐκ οὐκ ἁμαρτάνεις — ἢ sed non dicebas: ergo non errabas **ἀλλ'** οὐκ ἔλεγες οὐκ οὐκ ἡμάρτανες) —

si hoc dixisses, errasses εἰ τοῦτο εἶπας (εἰρήκεις), ἡμαρτες (ἡμαρτήκεις) ἂν (τὸ πραγματικὸν εἶναι sed non dixisti ἢ sed non dixeras; ergo non errasti ἢ non erraveras **ἀλλ'** οὐκ εἶπας, εἰρήκεις οὐκ οὐκ ἡμαρτες, ἡμαρτήκεις).

Σημ. Ὡστε: πρὸς τὸ α' καὶ β' εἶδος τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἀντιστοιχεῖ τὸ α' τῆς λατινικῆς —

πρὸς τὸ γ' τῆς ἑλληνικῆς ἀντιστοιχεῖ τὸ β' τῆς λατινικῆς —
καὶ πρὸς τὸ δ' τῆς ἑλληνικῆς, τὸ γ' τῆς λατινικῆς.

§ 241. Ἄν τι ὑποτίθεται μόνον, χωρὶς νὰ ὑπάρῃ βεβαιότης ἢ πιθανότης, ὅτι εἶναι πραγματοποιήσιμον (καθαρὰ ὑπόθεσις), ἐν τῇ λατινικῇ γίνεται χρῆσις τῆς δυνητικῆς ὑποτακτικῆς ἐνεστώτος χρόνου ἢ παρακειμένου, ἐν τῇ ἑλληνικῇ τῆς δυνητικῆς εὐκτικῆς: Cic. de nat. deor. 3,81 dies deficiat, si velim enumerare, quibus bonis male evenerit ἐπιλίποι μ' ἂν ἡ ἡμέρα, εἰ βουλοίμην καταλέξει, τίσιν ἀγαθοῖς κακῶς ἐγένετο· πρβλ. **φαίη ἂν ἡ θανούσα, εἰ φωνῆν λάβοι.** Σοφ. Ἦλ. 548.

§ 242. Ἡ ἄρνησις ἐν τῇ ὑποθέσει εἶναι (μετὰ τοῦ si) συνήθως nisi, ἂν ἡ ἄρνησις ἀνήκη εἰς ὅλην τὴν πρότασιν,—

si non, ἂν ἀνήκη εἰς μίαν μόνον λέξιν τῆς προτάσεως:

Nisi Alexander essem, ego vero vellem esse Diogenes εἰ μὴ Ἀλέξανδρος ἦν, ἔγωγε ἠβουλόμην ἂν εἶναι Διογένης,—

Laus nova nisi oritur, etiam vetus amittitur ἂν μὴ νέου ἕκαστοτε ἀξιέπαινον ἔργον ἀναφαίνηται, καὶ τὸ παλαιὸν (λησημο-
νούμενον) ἀπόλλυται,—

Pecuniam contemne, si non habeas (=careas); si habeas ad beneficium confer tā χρήματα περιφρόνει, ἂν δὲν ἔχῃς· ἂν ἔχῃς, χρησιμοποίει αὐτὰ εἰς ἀγαθοεργίαν.

Σημ. Τὸ **ἐὰν μόνον** (ἀρκεῖ μόνον νὰ . . .) λέγεται ἢ dum ἢ dum modo ἢ modo μεθ' ὑποτακτικῆς,—

τὸ **ἐὰν μόνον μὴ** (ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ . . .) λέγεται dum modo ne ἢ modo ne,—

τὸ **εἰ δὲ μὴ** λέγεται si minus: Cic. Catil. 1,10 educ, Catilina, omnes tuos: si minus, quam plurimos ἐξάγαγε, Κατιλίνα, πάντας τοὺς ἰδικούς σου· **εἰ δὲ μὴ**, ὅσον τὸ δυνατόν πλείστους.

Τὸ **εἰ μὴ ἄρα, ἐκτὸς ἐὰν (τυχὸν)** λέγεται nisi forte ἢ nisi vero: Cic. p. Mil. 17 nisi forte magis erit parricida, si qui consularem patrem . . . necarit— 8 nisi vero existimatis demen-
tem P. Africanum fuisse· ἐκτὸς ἂν νομίζετε ὅτι ὑπῆρξεν ἀνόητος ὁ Πόπλιος Ἀφρικανός.

Τὸ **εἰ μὴ, παρὰ μόνον, ἐκτὸς μόνον** λέγεται nisi: nisi inter bonos, amicitia esse non potest φιλία δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, παρὰ μόνον μεταξὺ χρηστῶν ἀνδρῶν.

Τὸ εἶτε — εἶτε λέγεται sive — sive μεθ' ὀριστικῆς: moriendum est nobis, sive contempnimus mortem, sive metuimus (πάντως) ὀφείλομεν ν' ἀποθάνομεν εἶτε περιφρονοῦμεν τὸν θάνατον εἶτε φοβούμεθα αὐτὸν — In pugna, sive habes aliquam spem, sive desperas, fortem te praestare decet ἐν τῇ μάχῃ, εἶτε ἔχεις ἐλπίδα τινὰ (νὰ νικήσης, νὰ σωθῆς), εἶτε δὲν ἔχεις ἐλπίδα, προσήκει νὰ παρήχῃς σεαυτὸν γενναῖον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕ΄.

Β'. ΟΝΟΜΑΤΙΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ἀναφορικαὶ προτάσεις.

§ 243. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις εἶναι καὶ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ οἷαι καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ,

α' *προσδιοριστικαὶ ἢ περιγραφικαὶ*, καὶ
β' *ἐπιρρηματικαὶ* (αἰτιολογικαί, τελικαί, συμπερασματικαί, ἐναντιωματικαί, ὑποθετικαὶ ἀναφορικαί).

α' Αἱ *προσδιοριστικαὶ ἀναφορικαὶ προτάσεις* εἶναι προτάσεις κρίσεως ἢ ἐπιθυμίας, κατὰ τύπον μόνον ἐξηρητημέναι προτάσεις, καὶ διὰ τοῦτο δυνάμεναι νὰ ἐκφέρωνται, ὡς αἱ ἀνεξάρτητοι προτάσεις, *καθ' ὀριστικὴν, ὑποτακτικὴν καὶ προστακτικὴν*.

1. *Ἀναφορικαὶ προτάσεις κρίσεως, καθ' ὀριστικὴν*, ὅταν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν ἀφορᾷ εἰς τι ἀληθῶς συμβαῖνον, εἰς ἱστορικὸν γεγονός, εἰς πραγματικόν τι, — ἢ *καθ' ὑποτακτικὴν*, ὅταν τὸ περιεχόμενον αὐτῶν παρίσταται ὡς δυνατόν ἢ οὐ δυνατόν:

Eorum praecepta sequi soleo, quos sapientes esse cognovi συνηθίζω ν' ἀκολουθῶ τὰ διδάγματα ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ἐγνώρισα ὅτι εἶναι σοφοί — Rex milites laudavit, quorum constantiam magnam in proelio fuisse audiverat ὁ βασιλεὺς ἐπήνεσε τοὺς στρατιώτας (ἐκείνους), ὧν ἡ εὐστάθεια ἐν τῇ μάχῃ εἶχεν ἀκούσει ὅτι ὑπῆρξε μεγάλη — Non exercitus, neque thesauri praesidia regni sunt, verum amici, quos neque armis cogere, neque auro parare possimus: officio et fide pariuntur οὐχὶ οἱ στρατοί, οὐδὲ οἱ θησαυροὶ εἶναι τὰ ἐρύματα τῆς βασιλείας, ἀλλὰ οἱ φίλοι,

τοὺς ὁποίους οὔτε διὰ τῶν ὀπλῶν ν' ἀναγκάσωμεν, οὔτε διὰ τοῦ χρυσοῦ νὰ ἀποκτήσωμεν *ἠθέλωμεν δυνηθῆ* (ἂν ὑποτεθῆ ὅτι ἐπιχειροῦμεν τοῦτο)· οἱ φίλοι ἀποκτῶνται διὰ τῆς χάριτος (κεχαρισμένης ὑπηρεσίας) καὶ διὰ τῆς πίστεως.

2. *Ἀναφορικαὶ προτάσεις ἐπιθυμίας καθ' ὑποτακτικὴν* ἢ προστακτικὴν : *Istae sunt vanae opinioniones, quibus ne credamus* αὐταὶ εἶναι κεναὶ δόξαι, καὶ ἄς μὴ πιστεύωμεν *eis autas* — *Mendax est ille, Teucris, cui credere nolite* εἶναι ψευδολόγος αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, ὦ Τρωῆς, καὶ μὴ πιστεύετε εἰς αὐτόν.

β' *Αἱ ἐπιρρηματικαὶ ἀναφορικαὶ προτάσεις*

1. *Ἀναφορικαὶ αἰτιολογικαὶ καθ' ὀριστικὴν ἢ ὑποτακτικὴν*, ὡς καὶ αἱ αἰτιολογικαί : *Cic. Phil. 12, 11 ad eum de pace legatos mittemus qui rocis nuntios repudiavit?* πρὸς αὐτὸν θὰ στείλωμεν πρέσβεις περὶ εἰρήνης, ὅστις ἀπέκρουσε τὰς ἀγγελίας τῆς εἰρήνης; — *p. Mil. 70 satis iudicatum est a Pompeio . . . qui legem tulit . . .* ἰκανῶς ἐκρίθη ὑπὸ τοῦ Πομπηίου . . . ἀφ' οὗ οὗτος νόμον προέτεινε . . . — *O me stultum, qui te non secutus sum* ὦ! τὸν ἀνόητον ἐμέ, ποῦ δὲν σε ἠκολούθησα!

2. *Ἀναφορικαὶ τελικαί, καθ' ὑποτακτικὴν πάντοτε* : *Cic. Catil. 3, 8 C. Sulpicium, praetorem, misi, qui (=ut is) ex aedibus Cethegi, si quid telorum esset, efferret* ἔστειλα τὸν πραιτωρα Γάιον Σουλπίκιον, διὰ νὰ φέρῃ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ Κεθίγγου, ἂν ὑπῆρχον τίποτε ὄπλα.

3. *Ἀναφορικαὶ συμπερασματικαί, καθ' ὑποτακτικὴν πάντοτε* : *Non is sum, qui (=ut ego) terrear* δὲν εἶμαι τοιοῦτος, ὅστις νὰ . . . , ὥστε νὰ ἐκπλήττωμαι.

Σημ. Συμπερασματικαὶ ἀναφορικαὶ προτάσεις εἶναι καὶ ὅσαι ἐξαρτῶνται ἀπὸ τῶν ἐπιθέτων *dignus, indignus, aptus, idoneus* : *Indignus* (ἢ *non dignus*) *es, cui (=ut tibi) fidem habemus* εἶσαι ἀνάξιος ὥστε νὰ σου ἔχωμεν πίστιν—*Augustus idoneus videbatur esse, qui rempublicam administraret* ὁ Αὐγουστος ἐφαίνετο ὅτι ἦτο κατάλληλος, ὥστε νὰ διοικήσῃ τὴν πολιτείαν.

4. *Ἀναφορικαὶ ἐναντιωματικαί, καθ' ὑποτακτικὴν πάντοτε* : *Athenienses, qui (=cum ii) barbaris numero inferiores essent, tamen victoriam consecuti sunt* οἱ Ἀθηναῖοι, ἂν καὶ ἦσαν κατώ-

τεροι τῶν βαρβάρων ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν, ἐν τούτοις ἐπέτυχον τὴν νίκην Cic. Lael. 28 quos (=licet eos) numquam viderit.

5. **Ἀναφορικαὶ ὑποθετικά, καθ' ὀριστικὴν ἢ ὑποτακτικὴν, ὡς καὶ αἱ ὑποθετικά προτάσεις (§ 240 κ. ε.):**

Qui (=si quis) bene parēre didicerit, (is) aliquando bene imperabit **δοσις** (εἴ τις) καλῶς νὰ ὑπακούη θὰ (ἔξη) μάθῃ, οὗτός ποτε (ὅταν ἔλθῃ περίστασις) καλῶς θὰ ἐπιτάσῃ (θὰ ἄρχῃ)—Dies eum deficiat, qui (si quis) velit enumerare, quibus bonis male evenerit ἤθελεν ἐπιλίπει ἢ ἡμέρα **ἐκείνον, δοσις** (εἴαν τις) ἤθελε θελήσει ν' ἀπαριθμήσῃ, εἰς ποίους χρηστὸς ἀνθρώπους ἢ τύχη ἐπῆγε κακά.

§ 244. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις αἱ εἰσαγόμεναι διὰ τῶν ἀορίστων ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν quisquis, quidquid, quotquot, quicumque . . . ἐκφέρονται **καθ' ὀριστικὴν** :

Cic. p. Cluent. 90 quemcumque rogaveris (τε-
τελ. μέλλ. ὀριστ.), hoc respondebit ὅποιονδήποτε ἐρωτήσῃς, αὐτὸ θὰ σου ἀπαντήσῃ—Quidquid id est, timeo Danaos et dona ferentis ὅτιδήποτε εἶναι τοῦτο (ὁ δούρειος ἵππος), φοβοῦμαι τοὺς Δαναοὺς καὶ δῶρα ἀκόμη φέροντας—Cic. Catil. 4,5 nunc quidquid est, quocumque vestrae mentes inclinant atque sententiae, statuendum vobis ante noctem est τῶρα ὅτιδήποτε εἶναι, ὅπουδήποτε κλίνουν αἱ ἡμέτεραι διαθέσεις καὶ γινῶμαι πρέπει ν' ἀποφασίσετε πρὶν ἐπέλθῃ ἡ νύξ Hostes, quotquot erunt, non timebimus τοὺς πολεμίους, ὅσοιδήποτε καὶ ἂν θὰ εἶναι, δὲν θὰ φοβηθῶμεν.

§ 245. Αἱ μετὰ τὸ est, sunt, inveniuntur, reperiuntur, reperio, habeo (ἢ est quidam, sunt quidam . . .), nemo est, nihil est, nulli sunt, sunt pauci, non deest, non desunt . . . ἀκολουθοῦσαι ἀναφορικαὶ προτάσεις συνήθως ἐκφέρονται **καθ' ὑποτακτικὴν** :

Sunt (quidam) qui una animum et corpus occidere censeant εἰσὶν οἱ φρονοῦντες ὅτι ὁμοῦ ἢ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀποθνήσκουν—Qui ultro se morti offerant, facilius reperiuntur, quam qui dolorem patienter ferant εὐκολώτερον εὐρίσκονται οἱ ἐκουσίως ἑαυτοὺς τῷ θανάτῳ προσφέροντες παρὰ οἱ τὴν λύπην μεθ' ὑπομονῆς φέροντες—Cic. Catil. 4,8 ego reperiam, qui id non putent esse suae dignitatis recusare ἐγὼ θὰ ἀνεύρω

(ἀνθρώπους τοιούτους) οἱ ὅποιοι νὰ μὴ νομίζουν ὅτι εἶναι τῆς ὑψηλῆς θέσεώς των ν' ἀρνοῦνται αὐτό.

Σημ. Αἱ τοιαῦται ἀναφορικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται σπανιώτερον καὶ καθ' ὀριστικὴν, ὅταν ὁ συγγραφεὺς θέλῃ νὰ δηλώσῃ ὅτι περὶ τοῦ λεγομένου δὲν ὑπάρχει ἀντίρρησης. Cic. Lael. 72 sunt quidam, qui molestas amicitias faciunt εἰσὶ τινες οἱ ὅποιοι καθιστοῦν ὀχληρὰς τὰς φιλίας. Horat. Carm. 1,1,3-4. sunt quos curriculo pulverem Olympicum collegisse iuvat ὑπάρχουν ἄνθρωποι τοὺς ὁποίους εὐφραίνει ὅτι ἀρματοδρομοῦντες συνέλεξαν κόνιν Ὀλυμπιακὴν.

§ 246. Ἄν ἡ ἀναφορικὴ πρότασις προδιορίξῃ λέξιν προτάσεως **καθ' ὑποτακτικὴν** ἐκφερομένης, ἐκφέρεται **καθ' ἔλξιν** καὶ αὕτη ὄχι σπανίως καθ' ὑποτακτικὴν (attractio modi): quis eum diligit, quem metuat? ποῖος δύναται ν' ἀγαπᾷ ἐκεῖνον, τὸν ὅποιον φοβεῖται;

§ 247. Καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφέρεται καὶ ἡ ἀναφορικὴ πρότασις, ἡ ὁποία, προσδιορίζει λέξιν ἀπαρεμφατικῆς προτάσεως, καὶ τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον λέγεται ὡς γνώμη οὐχὶ τοῦ συγγραφέως, ἀλλὰ τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυρίας προτάσεως (ἔσωτερικὴ σύνδεσις): Socrates dicere solebat, omnes in eo, quod scirent, satis esse eloquentes ὁ Σωκράτης ἐσυνήθιζε νὰ λέγῃ, ὅτι πάντες εἶναι ἀρκετὰ εὐγλωττοι εἰς ἐκεῖνο ποῦ γνωρίζουν.

Σημ. Τὸ **ἐφ' ὅσον γινώσκω** λέγεται quod sciam (ὑποτακτ.) ἢ quoad scio ἢ quantum scio ἢ quatenus scio.

§ 248. Συνηθέστατα ἡ ἀναφορικὴ πρότασις, ἐν ἀρχῇ περιόδου ἢ κώλου ἢ καὶ ἐν παρενθέσει, κεῖται ὡς **κυρία πρότασις**, καὶ τότε ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ἢ τὸ ἀναφορικὸν ἐπίρρημα ἐξηγεῖται διὰ δεικτικῆς ἀντωνυμίας ἢ διὰ δεικτικοῦ ἐπιρρημάτος μετὰ τινος (συμπλεκτικοῦ ἢ ἄλλου) συνδέσμου:

Cic. divin. in Caec. 6 Quam ob rem prope modum manere in instituto meo video: **Διὰ τοῦτο λοιπὸν** (τὸ πρᾶγμα, **διδό, διόπερ**) σχεδὸν φαίνομαι ὅτι ἐμμένω εἰς τὴν συνήθειάν μου...—69 Cuius consuetudinis atque instituti patres maioresque nostros non paenitebat tum, cum... **διὰ ταύτην** δὲ τὴν συνήθειαν καὶ τὸ ἔθιμον δὲν μετενόουν οἱ ἡμέτεροι πατέρες καὶ οἱ πρόγονοι τότε, ὅτε... Phil. 8,3: unde etiam nomen ductum est tumultus ὅθεν (ἐντεῦθεν δέ, ἐκ τούτου δέ) παρήχθη καὶ τὸ ὄνομα tumultus.

* α'. Παράρτημα περι τοῦ quod.

§ 249. Ὁ σύνδεσμος quod *ὅτι*, *διότι* εἶναι κυρίως αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας qui, ὡς καὶ τὸ ἕλλ. *ὅ, τι ὅτι*, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἀναφέρεται πολλάκις εἰς τὰ δεικτικὰ id, illud, hoc, istud... —

Εἰσάγει δὲ πρότασιν κρίσεως, ἧς τὸ περιεχόμενον εἶναι *γεγονός*, καὶ φέρεται κανονικῶς πρὸς *ὀριστικὴν*: (Venisti.) Quod venisti bene fecisti (Ἦλθες) καλὰ ἔκαμες καὶ ἦρθες, *εὖ ἐποίησας μολῶν* — Caes. bg. 7, 55, 10 Quam ad spem multum eos (Aeduos) adiunabat, quod Liger ex nivibus creverat *πρὸς ταύτην* δὲ τὴν ἐλπίδα πολὺ αὐτοὺς (τοὺς Αἰδούους) ὤθει (*τὸ γεγονός*), ὅτι ὁ (ποταμὸς) Λίγηρ εἶχεν ἀξήσει ἐκ τῶν χιόνων — Cic. de off. 3, 11 Sed ex tota hac laude Reguli illud est admiratione dignum, quod captivos retinendos censuit ἀλλ' ἐξ ὅλης αὐτῆς τῆς ἀρετῆς τοῦ Ῥήγλου *ἐκεῖνο* ἴδια εἶναι θαυμασμοῦ ἄξιον, ὅτι ἐγνωμάτευσεν, ὅτι ἔπρεπε νὰ κρατηθοῦν οἱ (Καρχηδόνιοι) αἰχμάλωτοι.

Σημ. α'. Τὸ quod τοῦτο δύναται νὰ σημαίη καί: ὡς *πρὸς τοῦτο ὅτι...*, *ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ὅτι...* Quod me Agamemnonem aemulari putas, falleris *ὡς πρὸς τοῦτο*, ὅτι νομίζεις ὅτι ἐγὼ ζηλῶ τὸν Ἀγαμέμνονα, σφάλῃσαι.

Σημ. β'. Ἀπὸ τῆς σημασίας ταύτης προκύπτει ἡ αἰτιολογικὴ σημασία, *διότι*: gratulor tibi, quod praetor creatus es *συγχαίρω σοι, διότι* πρᾶιτωρ ἐξελέγης.

§ 250. Τὸ quod φέρεται πρὸς *ὑποτακτικὴν*, ἀν ἡ δι' αὐτοῦ ἐκφερομένη πρότασις περιέχῃ γνώμην οὐχὶ τοῦ συγγραφέως αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦ ὑποκειμένου τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως, ἣν προσδιορίζει ἡ διὰ τοῦ quod ἐκφερομένη πρότασις: Socratem accusarunt (ἢ Socrates accusatus est), quod corrumperet iuventutem τὸν Σ. κατηγορήσαν, ὅτι (*ὡς ἔλεγον οἱ κατηγοροὶ του*) διέφθειρε τὴν νεότητα (τοὺς νέους).

* β'. Παράρτημα περι τοῦ quin.

§ 251. Τὸ quin, (ἐκ τοῦ qui ne? πῶς δέν;) σημαίνει κυρίως *πῶς δέν; διατί δέν;* Quin taces? πῶς δέν... διατί δέν σιωπᾷς; (σιῶπα) — Quin tela in hostes conicimus? διατί δέν ῥίπτομεν βέλη κατὰ τῶν πολεμίων; (βάλωμεν κατὰ τῶν πολεμίων).

Ἐκ τῆς σημασίας ταύτης τοῦ *quin* προκύπτει ἀμέσως ἡ παρακλευστική σημασία αὐτοῦ (*ἄγε, ἴθι...*), ὅτε συντάσσεται μετὰ ὑποτακτικῆς ἢ προστακτικῆς: *Quin experiamus* ἄς δοκιμάσωμεν — *Quin igitur expergiscimini* λοιπὸν ἐξεγέρθητε.

§ 252. Ἀπὸ ἐρωτηματικοῦ—ἀναφορικοῦ μορίου τὸ *quin* ἔγινε σύνδεσμος συνδέων *καθ' ὑπόταξιν* προτάσεις ἐκφερομένας *πάντοτε καθ' ὑποτακτικὴν*.

§ 253. Ἡ διὰ τοῦ *quin* ἐκφερομένη πρότασις ἐξαρτᾶται *μόνον* ἐξ ἀρνητικῆς προτάσεως, ἢ ἐξ ἐρωτηματικῆς καταφατικῆς ἰσοδυναμούσης πρὸς ἀποφατικὴν: Οὕτω ἐξαρτᾶται:

1. ἀπὸ τοῦ *non dubito, quis dubitat..?* (= *nemo dubitat*), *non dubium est*: τὸ *quin* μετὰ τὰς φράσεις ταύτας ἔχει τὴν σημασίαν *ὅτι*: *Quis dubitat, quin omnes morituri simus?* τίς ἀμφιβάλλει ὅτι ὅλοι θὰ ἀποθάνωμεν;—*Caes. bg. 1,3,6 non esse dubium, quin totius Galliae plurimum Helvetii possent, ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἀμβιβολία, ὅτι* ἐξ ἀπάσης τῆς Γαλατίας πλείστην δύναμιν εἶχον οἱ Ἑλβετοί.

Σημ. Λοιπὸν: *δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι...* *non dubito quin...*

δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι δέν... *non dubito quin non...*

2. ἀπὸ τῶν φράσεων *non multum abest, nihil abest..*: *non multum abfuit, quin caderem* δὲν ἔλειψε πολὺ, ἄλλο ἔλειψε νὰ πέσω, *μικροῦ δεῖν ἔπεσον*.

3. ἀπὸ ῥημάτων *κωλύσεως* ἢ *ἀρνήσεως* σημαντικῶν (πάντοτε μετ' ἀρνήσεως): *Germani retineri non potuerunt, quin in nostros tela conicerent* οἱ Γερμανοὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κρατηθοῦν *ὥστε νὰ μὴ* ῥίψουν τὰ βέλη κατὰ τῶν ἡμετέρων—*Milites non recusant, quin contendant* οἱ στρατιῶται δὲν ἀρνοῦνται νὰ πολεμήσουν.

4. Τίθεται ἀντὶ τοῦ *qui non, quae non, quod non*: *Nemo est tam fortis, quin (qui non) rei novitate perturbetur* οὐδεὶς εἶναι τόσον ἄνδρεῖος, ὥστε νὰ μὴ ταραχθῇ ἐκ τῆς καινότητος τοῦ πράγματος.

5. Τίθεται καὶ ἀντὶ τοῦ *ut non: numquam tibi accedo; quin abs te abeam doctior* οὐδέποτε προσέρχομαι σοι (σὲ πλησιάζω) *χωρὶς νὰ* (ὥστε νὰ μὴ) ἀπέρχομαι ἀπὸ σοῦ (ν' ἀποχωρίζομαι σου) σοφώτερος—*Nihil tam difficile est, quin quaerendo investigari*

possit οὐδὲν εἶναι τόσον δύσκολον, ὥστε (τούτο) **να μὴ** εἶναι δυνατὸν διὰ τῆς ἐρεύνης **να ἐξιχνιασθῇ**.

Διάκρινον :

fieri non (ἢ nullo modo) potest, quin tu lauderis δὲν **μπορεῖ** **να γίνῃ** **να μὴ ἐπαινεθῆς**, ἐξάπαντος **θὰ ἐπαινεθῆς**,—

fieri non potest, ut lauderis δὲν **μπορεῖ** **να γίνῃ** **να ἐπαινεθῆς**, ἀδύνατον **ν' ἐπαινεθῆς**,—

facere non possum, quin cotidie litteras ad te mittam, ut tuas accipiam (να κάμω) δὲν **μπορῶ**, **να μὴ σου στέλλω** καθ' ἡμέραν **ἐπιστολήν**, διὰ **να λαμβάνω** ἰδικήν σου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΓ'

ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

§ 254. Αἱ ἀνεξάρτητοι (εὐθεῖαι) ἐρωτήσεις ἐκφέρονται

1. **Καθ' ὀριστικὴν** παντὸς χρόνου: Quid facis?—Veniesne ad nos? τί κάμεις; **Θὰ** ἔλθῃς πρὸς ἡμᾶς (εἰς τὸν οἶκόν μας);—Ubi fuisti? ποῦ ἐπῆγες;

2. **Καθ' ὑποτακτικὴν δυνητικὴν** (potentialis) ἢ **ἀπορηματικὴν** (dubitativus) χρόνου ἐνεστώτος ἢ παρατατικοῦ μόνον: quis dubitet? **τίς ἂν ἀμφιβάλλοι**;—Quid faciam? quo me vertam? **τί ποιῶ (ποιήσω)**; **Ποῖ τράπωμαι**;—Quid facerem? quo irem? τί **να ἔκαμνα**; ποῦ **να ἐπήγαινα**; (**τί μοι ποιητέον ἦν, ποῖ μοι ἰτέον ἦν**;)—Cic. p. Sest. 43 haec cum viderem, quid agerem, iudices? contenderem contra tribunum plebei armis?

Σημ. Αἱ καθ' ὀριστικὴν καὶ αἱ καθ' ὑποτακτικὴν δυνητικὴν ἐκφερόμεναι ἐρωτήσεις εἶναι προτάσεις κρίσεως, αἱ δὲ καθ' ὑποτακτικὴν ἀπορηματικὴν εἶναι προτάσεις ἐπιθυμίας.

§ 255. Αἱ ἐρωτήσεις εἶναι

πραγματικαὶ ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἀναμένεται ἀπόκρισις: Ubi fuisti?—Domi fui ποῦ ἐπῆγες; ποῦ ἦσο;—ἤμην (ἐπῆγα) εἰς τὴν οἰκίαν μου,—

ἢ εἶναι **ῥητορικαὶ ἐρωτήσεις**, ἰσοδυναμοῦσαι πρὸς ἀρνητικὴν πρότασιν κρίσεως, ἂν εἶναι καταφατικὴ ἢ ἐρώτησις,—ἢ πρὸς καταφατικὴν πρότασιν κρίσεως, ἂν ἡ ἐρώτησις εἶναι ἀρνητικὴ:

Quid turpius est, quam mentiri? (=Nihil turpius est quam mentiri) τί εἶναι αἰσχρότερον τοῦ ψεύδεσθαι;

Quis vestrum non edidicit (=omnes vos edidicistis) Ἐπικουρίου *κυρίας δόξας*? τίς ἐξ ὑμῶν δὲν ἐξέμαθε τὰς τοῦ Ἐπικούρου *κυρίας δόξας*; (Εἰς τὰς ἐρωτήσεις ταύτας οὐδεμία ἀπόκρισις περιμένεται).

§ 256. Αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις εἰσάγονται

1. διὰ τῶν ἐρωτηματικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημάτων: quis? quid? quo? ubi?...

2. διὰ τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων—ne? num? nonne?

Τὸ -ne προσαρτᾶται εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως, περὶ τῆς ὁποίας μάλιστα ἡ ἐρώτησις, καὶ ἡ ὁποία τίθεται ἐν ἀρχῇ τῆς ἐρωτηματικῆς προτάσεως: venies ne ad nos? θὰ ἔλθῃς εἰς τὸν οἶκόν μας;—Cic. Cat. 1,15 potestne tibi haec lux, Catilina, aut huius caeli spiritus esse iucundus...? *μπορεῖ Κατιλίνα, τὸ φῶς τοῦτο ἐδῶ, ἢ ὁ αἴθρ τούτου ἐδῶ τοῦ οὐρανοῦ νὰ εἶναι εἰς σὲ εὐάρεστος; (Δὲν μπορεῖ)*—27 M. Tulli, quid agis? tune eum... exire patiere...? *Μάρκε Τύλλιε, τί κάμνεις; σὺ θὰ ἀνεχθῆς νὰ ἐξέλθῃ αὐτὸς (ἐκ τῆς πόλεως)...*

Ἡ ἀπόκρισις μετὰ τὸ -ne δύναται νὰ εἶναι καταφατικὴ ἢ ἀποφατικὴ, μετὰ τὸ num ἀναμένεται ἀποφατικὴ, μετὰ τὸ nonne καταφατικὴ: Num mundus casu effectus est? (Non). Μήπως ὁ κόσμος ἐκ τύχης ἐδημιουργήθη; ("Ὁχι)—Nonne canis similis lupo est? (Ita est). Δὲν εἶναι ὁ κύων ὅμοιος μὲ τὸν λύκον; (Μάλιστα).

Σημ. Ἄν ἡ ἐρώτησις γίνεται μετ' ἐκπλήξεως ἢ μετ' ἀγανακτήσεως, *συνήθως* οὐδὲν ἐρωτηματικὸν μόριον τίθεται: Haec tu ausus es negare? Ταῦτα σὺ ἐτόλμησας ν' ἀρνηθῆς;—Apollinem tu spoliare ausus es? Τὸν Ἀπόλλωνα σὺ νὰ συλήσῃς ἐτόλμησας;

§ 257. *Διπλαῖ ἐρωτήσεις.*

Αἱ διπλαῖ ἐρωτήσεις ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ἔχουν ἓνα τῶν ἐξῆς τύπων.

1. utrum , an
: u t r u m scribit pater, a n legit?
2. — —ne , an
: scribitne pater a n legit?
3. — — an
scribit pater an legit?

(πότερον)
γράφει ὁ πατήρ
ἢ ἀναγινώσκει;

Πρβλ. καὶ τριπλῆν ἐρώτησιν: Romamne veniam, a n hic ma-

neam, a n. Arpinum fugiam? νὰ ἔλθω εἰς Ῥώμην, ἢ νὰ μείνω ἐδῶ (ποῦ εἶμαι) ἢ νὰ φύγω εἰς Ἀρπίνον;

Τὸ *ἢ ὄχι*; λέγεται an non?: Veniesne an non? θὰ ἔλθῃς ἢ ὄχι;

Προβλ. καὶ τὰς ἐξῆς διπλᾶς ἐρωτήσεις:

Uter vestrum maior est, tu an frater tuus? Πότερος ὑμῶν πρεσβύτερος, σὺ ἢ ὁ (σὸς) ἀδελφός;

Uter nostrum magis popularis est, tunc an ego? πότερος ἡμῶν μᾶλλον δημοτικός, σὺ ἢ ἐγώ;

§ 258. *Ἀτελεῖς διπλᾶς ἐρωτήσεις.*

Πολλάκις παραλείπεται τὸ α' μέρος τῆς διπλῆς ἐρωτήσεως καὶ τίθεται μόνον τὸ β' μέρος (an...): Quando vis oraculorum evanuit? A n postquam homines minus creduli esse coeperunt? Πότε ἢ δύναμις τῶν χρησμῶν ἐξησθένησεν; Ἡ (μήπως) ἀφ' οὗ οἱ ἄνθρωποι ἤρχισαν νὰ εἶναι ὀλιγώτερον εὐπιστοί; (Ἐλλείπει τὸ α' μέρος a l i o t e m p o r e ἄλλοτε, ἄλλον χρόνον). Cic. p. Flacc. 57 quid vos fieri censetis Trallibus? (aliud quid) a n quod Pergami? τί ὑμεῖς φρονεῖτε ὅτι γίνεται εἰς τὰς Τράλλεις; (ἄλλο τι) ἢ ὅ,τι ἐν Περγάμῳ; Cic. p. Mil. 8 (Scimus omnes) a n est quisquam, qui hoc ignoret...? (Γνωρίζομεν πάντες τοῦτο) ἢ (μήπως) ὑπάρχει τις ὅστις ἀγνοεῖ τοῦτο...;

Σημ. Αἱ εἰς τὰς ἐρωτήσεις *καταφατικαὶ ἀπλῶς ἀποκρίσεις* (ναί, μάλιστα...) λατινιστῶς εἶναι ita (est), ita profecto, etiam, vero, sane, certe, admodum...

Visne sermoni demus operam sedentes?—Sane θέλεις νὰ διαλεχθῶμεν καθήμενοι; Μάλιστα.

ἢ ἐπαναλαμβάνεται ἡ λέξις περὶ τῆς ὁποίας ἡ ἐρώτησις:

Fecistine quod tibi mandatum erat?—Feci.

Αἱ *ἀρνητικαὶ ἀπλῶς ἀποκρίσεις* εἶναι non (μόνον ἢ μετὰ τοῦ ῥήματος), minime ἤκιστα, minime vero οὐδαμῶς.

Ἄν ἡ ἀπόκρισις εἶναι ἀντίθετος τῆς ἐρωτήσεως, ἐπανορθοῦσα αὐτήν, ἔχει πλὴν τῆς ἐπανορθούσης λέξεως καὶ τὸ immo ἢ immo-vero προτασσόμενον: Gravisne est culpa amici?—Immo levissima εἶναι βαρὺ τὸ πταῖσμα τοῦ φίλου;—Μπᾶ! (τοῦναντίον) ἔλα-

φρότατον — Causa igitur non est bona? — Immo optima τὸ πρᾶγμα λοιπὸν δὲν εἶναι καλόν ; — (Τί λές !) Τοῦναντίον εἶναι ἄριστον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΖ'.

ΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΡΙΣΕΩΣ, ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΙ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΑΙ ΕΝ ΕΞΗΡΤΗΜΕΝΩΙ ΛΟΓΩΙ

§ 259. Αἱ προτάσεις κρίσεως, ὅταν ἐξαρτηθοῖν ἀπὸ τινος ῥήματος, λεκτικοῦ, αἰσθητικοῦ, γνωστικοῦ, δοξαστικοῦ (verba sentiendi et declarandi) γίνονται ἀπαρεμφατικάι προτάσεις (αἰτιατικὴ μετ' ἀπαρεμφάτου).

Ἀνεξάρτητοι προτάσεις κρίσεως

Αἱ αὐταὶ προτάσεις ἐξηρτημέναι

R o m a n i a b H a n n i b i l e a d C a n n a s v i c t i s u n t οἱ Ῥωμαῖοι ὑπὸ τοῦ Ἄννίβα παρὰ τὰς Κάννας ἠττήθησαν.

R o m a n o s a b H a n n i b a l e a d C a n n a s v i c t o s e s s e a c c e p i m u s ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι... ἠττήθησαν (παρὰ τῶν προγενεστέρων ἢ ἐκ τῆς ἱστορίας) παρελάβομεν, ἐδιδάχθημεν.

N e m o a n t e m o r t e m b e a t u s e s t οὐδεὶς εὐδαίμων πρὸ τοῦ θανάτου.

S o l o d i c e b a t n e m i n e m a n t e m o r t e m b e a t u m e s s e ὁ Σόλων ἔλεγεν ὅτι οὐδεὶς...

C a r t h a g o d e l e n d a e s t πρέπει νὰ καταστραφῇ ἡ Καρχηδών.

C a t o c e n s u i t C a r t h a g i n e m d e l e n d a m e s s e ὁ Κάτων ἐγνωμάτευσεν ὅτι πρέπει...

O m n e s i n e o , q u o d s c i u n t , s a t i s s u n t e l o q u e n t e s πάντες εἰς ἐκεῖνο ποῦ γνωρίζουν εἶναι ἀρκετὰ εὐγλωττοι.

S o c r a t e s d i c e r e s o l e b a t o m n e s (αἰ τ ι α τ .) i n e o , q u o d s c i e n t , s a t i s e s s e e l o q u e n t e s (αἰ τ ι α τ .) ὁ Σωκράτης ἐσυνήθιζε νὰ λέγη ὅτι πάντες...

§ 260. Αἱ προτάσεις ἐπιθυμίας, αἱ ὡς ἀνεξάρτητοι κατὰ προστακτικὴν ἢ ὑποτακτικὴν ἐκφερόμεναι, ὅταν ἐξαρτηθοῦν ἐκ τινος ῥήματος μετατρέπονται εἰς τελικάς προτάσεις καθ' ὑποτακτικὴν μετὰ τοῦ ut ἢ (ἂν εἶναι ἀπαγορευτικάι) μετὰ τοῦ ne ἐκφερομένας :

Ἀνεξάρτητοι

Cic. Cat. 1,19: Catilina, p̄erge, quo coepisti; egredere aliquando ex urbe; patent portae; proficiscere... Κατίλινα, προχώρησον ἐκεῖ, ὅπου ἤρχισας· ἔξελθε τέλος πάντων ἐκ τῆς πόλεως· εἶναι ἀνοικταὶ αἱ πόλαι· ἄπελθε...

Videant consules, ne quid respublica detrimenti capiat νὰ λάβουν πρόνοιαν οἱ ὕπατοι, νὰ μὴ πάθῃ κακόν τι ἢ πολιτεία.

Caes. bg. 1,20: Caesar, noli quid gravius in fratrem (meum) statuere Καῖσαρ, μὴ ἀποφασίσῃς τι λιαν βαρὺ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου.

Σημ. Ἐνίοτε ἡ πρότασις ἐπιθυμίας γίνεται καὶ αἰτιατικὴ μετ' ἀπαρεμφάτου, ἀλλὰ μόνον ἂν τὸ ῥῆμα, ἔξ οὗ ἡ πρότασις ἐπιθυμίας θὰ ἐξαρτηθῆ, συντάσσεται μετ' ἀπαρεμφάτου. Cic. de fin. 5,44 i ubet Puthius Apollo noscere nosmet ipsos (**γνώθι σαυτόν**) — Verg. Aen. 2,47 Hortamur dari—Lex divina nos iubet et manus et mentes abstinere ab alienis (Ὁ νόμος κελεύει: et manus et mentes abstinete ab alienis).

§ 261. Αἱ καθαραὶ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις, αἱ ὡς ἀνεξάρτητοι καθ' ὀριστικὴν ἐκφερόμεναι, εἰάν ἐξαρτηθῶν ἐκ τινος ῥήματος καὶ γίνουσι πλάγια ἐρωτήσεις, ἐκφέρονται κανονικῶς καθ' ὑποτακτικὴν.

Ἄνεξάρτητοι (εὐθεῖαι) ἐρωτήσεις.

Quid facis? τί κάμνεις;

Quid facit pater?

Ἐξηρημένα

Cicero hortatus est Catilinam, ut pergeret, quo coepisset, egredere tur aliquando ex urbe; patere portas (πρότασις κρίσεως αὐτῆ); proficisceretur... ὁ Κικέρων παρεκίνησε τὸν Κατίλινα νὰ προχωρήσῃ...

Senatus mandat, (ut) videant consules, ne quid respublica detrimenti capiat ἢ σύγκλητος παραγγέλλει νὰ λάβουν οἱ ὕπατοι πρόνοιαν...

Divitiacus Caesarem obsecravit, ne quid gravius in fratrem (suum) statueret ὁ Διβιτιακὸς ἰκέτευσε τὸν Καῖσαρα νὰ μὴ ἀποφασίσῃ τι...

Ἐξηρημένα (πλάγια) ἐρωτήσεις

Rogo te, quid facias.

Dic mihi, quaeso, quid faciat pater.

Ubi fuisti heri, quos con-
casti? ποῦ ἐπῆγες χθές, ποίους
συνεκάλεσας;

Quid praetor edixit? ubi ce-
nat? τί διέταξεν ὁ πραιτωρ; ποῦ
δειπνεῖ;

Nemo nostrum ignorat, ubi
tu heri fueris, quos con-
vocaveris (παρακ. ὑποτακ.).

Concursabant homines per-
cunctantes, quid praetor edi-
xisset, ubi cenaret ἔτρεχον
οἱ ἄνθρωποι διαπυθνόμενοι τί
διέταξεν...

§ 262. Αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις αἱ καθ' ὑποτα-
κτικὴν ἐκφερόμεναι (§ 254,2) καὶ ὅταν ἐξαρτηθοῦν ἐκφέρονται πάλιν
καθ' ὑποτακτικὴν.

***Ανεξάρτητοι**

Quid faciam? τί νὰ κάμω;

Quid facerem? τί νὰ ἔκαμνα;

***Ἐξηρηγμένα**

Nescio, quid faciam? δὲν
γνωρίζω τί νὰ κάμω.

Nesciebam, quid facerem δὲν
ἐγνώριζα τί νὰ κάμω.¹

Σημ. Πλάγια ἐρωτηματικαὶ προτάσεις εἶναι καὶ αἱ ἀπὸ ῥημάτων
φόβου σημαντικῶν ἐξαρτώμεναι: Cic. de rep. 1,58 vereor, ne Ro-
mulus barbarorum rex fuerit φοβοῦμαι μήπως ὁ Ῥωμύλος ὑπῆρξε
βασιλεὺς βαρβάρων.

§ 263. ***Ἐξηρηγμένα διπλαῖ ἐρωτήσεις.** Καὶ αἱ διπλαῖ (ἢ τρι-
πλαῖ... ἐρωτήσεις, ὅταν ἐξαρτηθοῦν ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν
πάντοτε, καὶ σχεδὸν πάντοτε διὰ τῶν αὐτῶν ἐρωτηματικῶν μορίων,
δι' ὧν καὶ αἱ ἀνεξάρτητοι διπλαῖ ἐρωτήσεις:

*Ανεξάρτητοι διπλαῖ ἐρωτήσεις:

Id, quod ego dico, utrum
verum an falsum est?

Id, quod ego, dico, verumne
an falsum est?

*Ἐξηρηγμένα

Mihi responde, id quod ego
dico, utrum, verum a n fal-
sum sit.

Mihi responde, id, quod ego
dico, verum(ne), a n falsum sit.

¹ Περὶ τῶν ἐξηρηγμένων ῥητορικῶν ἐρωτήσεων ἰδὲ κατωτέρω ἐν τῷ κε-
φαλαίῳ περὶ πλαγίου λόγου.

Utrum, moenibus nos defendamus, an obviam eamus hostibus? πότερον, νὰ ὑπερασπίσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς διὰ τῶν τειχῶν (μένοντες δηλ. ἐντὸς τῶν τειχῶν καὶ ἀμυνόμενοι) ἢ νὰ ἐξέλθωμεν εἰς ἀπόκρουσιν τῶν πολεμίων;

Incendi placet an defendi oppidum? κατακαῦσαι δοκεῖ ἢ ὑπερασπίσαι τὴν πόλιν;

Utrum Achilles esse malis an Homerus? Πότερον Ἀχιλλεὺς θὰ προετίμας νὰ εἶσαι ἢ Ὅμηρος;

Τὸ *ἢ ὄχι*; ἐν τῇ ἀνεξαρτήτῳ διπλῇ ἐρωτήσῃ an non, ἐν τῇ ἐξηρητημένῃ λέγεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον *nescne* (καὶ an non ἐνίοτε): Cic. Catil. 2,13: Quaesivi a Catilina, in nocturno conventu apud M. Laecam fuisset, *nescne* ἠρώτησα τὸν Κατιλίαν, ἂν κατὰ τὴν νυκτερινὴν συνάθροισιν εἶχεν ὑπάγει εἰς τὸν οἶκον τοῦ Μάρκου Λαίκα, *ἢ ὄχι*; (Ἀνεξάρτητος: in nocturno conventu, Catilina, apud M. Laecam fuisti, an non?)

Σημ. α'. Ἄν τὰ μέρη τῆς ἐξηρητημένης διπλῆς ἐρωτήσεως εἶναι λίαν βραχεία καὶ ἀντίθετα πρὸς ἄλληλα, δύναται ἐν μὲν τῷ α' μέρει νὰ μὴ τεθῇ κανὲν ἐρωτηματικὸν μόριον, ἐν τῷ β' τὸ -ne: incertum erat, vicissent victine essent ἀβέβαιον ἦτο, ἂν ἐνίκησαν ἢ ἐνικήθησαν.

Σημ. β'. Ἐξηρητημένοι ἀτελεῖς διπλαῖ ἐρωτήσεις εἶναι καὶ αἱ μετὰ τὸ *haud scio, nescio, dubito, incertum est* ἀκολουθοῦσαι... Aristotelem *haud scio* an recte dixerim principem philosophorum τὸν Ἀριστοτέλην *δὲν ἠξέυρω ἂν (ἴσως)* ὀρθῶς ἦθελα ὀνομάσει πρῶτον τῶν φιλοσόφων—Tanti tibi honores habiti sunt, quanti *haud scio* an nemini τηλικαῦται τιμαὶ σοι ἀπεδόθησαν, ἡλίκαί ἴσως οὐδενὶ (ἄλλῳ).

Καὶ τὸ *nescio* an, *dubito* an, *incertum est* an... δύνανται νὰ ἐξηγῶνται διὰ τοῦ ἴσως.

Magna inter duces contentio erat, utrum moenibus se defenderent, an obviam irent hostibus μεγάλη μεταξὺ τῶν ἀρχηγῶν φιλονικία ἦτο, ποῖον ἐκ τῶν δύο, νὰ ὑπερασπίσουν ἑαυτοὺς. . .

Deliberandum est, placeat incendi an defendi oppidum βουλευτέον ἐστίν, εἰ ἀρέσκει κατακαῦσαι ἢ...

Themistocles interrogatus est quondam, utrum Achilles esse mallet, an Homerus.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΗ'.

ΕΞΗΡΤΗΜΕΝΟΙ ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

§ 264. "Αν υποθετικός τις λόγος εξαρτηθῆ ἔκ τινος ῥήματος συντασσομένου πρὸς ὑποτακτικὴν (διὰ τινος συνδέσμου, π. χ. τοῦ *quīn*) ἢ ἂν περιληφθῆ ἐντὸς πλαγίας ἐρωτήσεως, ἐκφέρεται καὶ ἡ ὑπόθεσις καὶ ἡ ἀπόδοσις *καθ' ὑποτακτικὴν*, ὅπωςδῆποτε καὶ ἂν ἐξεφέροντο, ὅταν ὁ λόγος ἦτο ἀνεξάρτητος.

Mon dubito, quin, si hoc dicas, erras δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι, ἐὰν λέγῃς αὐτὸ πλανᾶσαι,—

Mater rogat filium, quid facturus sit, si pater venerit (εὐθεῖα ἐρωτήσις: *quid facies, si pater venerit*, τετελ. μέλλ.) ἢ μήτηρ ἐρωτᾷ τὸν υἱόν, τί θὰ κάμῃ, ἐὰν ἔλθῃ ὁ πατήρ του.

§ 265. Οἱ υποθετικοὶ λόγοι τοῦ γ' εἴδους (ἀπραγματοποιήτου) ἐν τῇ εξαρτήσῃ μένουν ὅπως ἔχουν, ἀκόμη καὶ ὅταν τὸ ῥήμα ἐξ οὗ ἐξαρθῶνται εἶναι χρόνου ἀρκτικοῦ (δὲν τηροῦνται δηλ. ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ οἱ περὶ ἀκολουθίας τῶν χρόνων κανόνες § 267): *Dic mihi, quaeso, quid faceres, si mecum contenderes* εἰπέ μοι, παρακαλῶ, τί θὰ ἔκαμνες, ἂν ἠμιλλᾶσο πρὸς ἐμέ.

§ 266. "Αν υποθετικός τις λόγος εξαρτηθῆ ἔκ ῥήματος συντασσομένου μετ' ἀπαρεμφάτου, τότε ἡ μὲν ὑπόθεσις αὐτοῦ ἐκφέρεται *καθ' ὑποτακτικὴν* πάντοτε, ἡ δὲ ἀπόδοσις μετατρέπεται *εἰς αἰτιατικὴν μετ' ἀπαρεμφάτου* ὡς ἐξῆς:

Ἄνεξάρτητος

Ἐξηρημένος

α'. Ὁ τοῦ α καὶ β' εἴδους

1. *Si hoc dicis, erras* εἰ τοῦτο λέγεις, ἀμαρτάνεις,—

2. *Si hoc dixisti, mentitus es* εἰ τοῦτο εἶπας, ἐψεύσω,—

3. *Si hoc dices, errabis* εἰ τοῦτο ἐρεῖς, ἀμαρτήσῃ,—

4. *Si hoc dicas, erras* εἰ τοῦτο λέγοις, ἀμαρτάνοις ἂν—

5. *Si hoc dixeris, erraveris* εἰ τοῦτο εἶποις, ἀμάρτοις ἂν.

1. *Ego puto te, si hoc dicas, errare* ἐγὼ ἠγοῦμαι σε...

2. *Certum est, te, si hoc dixeris, mentitum esse* βέβαιόν ἐστιν, ὅτι σύ, εἰ...

3. *Puto te, si hoc dicturus sis, erraturum esse*,—

4. *Apparet te, si hoc dicas, errare posse*,—

5. *Apparet te, si hoc dixeris, errare posse*.

β'. Ὁ τοῦ γ' εἶδους (ἀπραγματοποιήτου)

Si hoc diceres, errares εἰ τοῦτο ἔλεγες, ἡμάρτανες ἂν

7. Si hoc dixisses, errasses εἰ τοῦτο εἶπας (εἰσήκεις) ἡμαρτες (ἡμαρτήκεις) ἂν,—

8. Si quid mihi a Caesare opus esset, ego ad eum venirem.

6. Dico te si hoc diceres, erraturum fuisse ἢ futurum fuissè, ut errares.

7. Dico te, si hoc dixisses, erraturum fuisse, ἢ futurum fuisse ut errares,—

8. Ariovistus respondit, si quid (s i b i ἢ) ipsi a Caesare opus esset, sese ad eum venturum fuisse (Caes. bg. 1, 45, 2).

Σημ. Ἡ περίφρασις futurum fuisse, ut... εἶναι ἐπιβεβλημένη, ὅταν τὸ ῥῆμα δὲν ἔχη σουπίνον: Τὸ si hoc faceres ἢ fecisses, te paeniteret ἢ paenituisset γίνεται πάντοτε (apertum est...) si hoc faceres ἢ fecisses, futurum fuisse, ut te paeniteret (διότι τὸ paenitet δὲν ἔχει σουπίνον καὶ δὲν δύναται νὰ σχηματίσῃ τύπον -urum fuisse, ὅπως ἀνωτέρω τὸ erraturum fuisse).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΘ'.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

(Consecutio temporum)

§ 267. Αἱ καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφερόμεναι δευτερεύουσαι προτάσεις ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ ἀκολουθοῦν τοὺς ἐξῆς *ιδιάζοντας* ἐν τῇ γλώσσῃ ταύτῃ κανόνας ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν χρόνων:

Α'. Ἄν ἡ πρᾶξις ἢ δηλουμένη διὰ τοῦ ῥήματος τῆς ἐξηρημένης προτάσεως εἶναι *σύγχρονος* μὲ τὴν πρᾶξιν τὴν δηλουμένην διὰ τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, τότε ἐν τῇ ἐξηρημένη προτάσει τίθεται

1. *ἐνεστώδης* τῆς ὑποτακτικῆς, ἂν τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι χρόνον *ἄρκτηκοῦ*: *quae ro, quis dicat* ἐρωτῶ (τώρα), τίς λέγει τοῦτο (τώρα),—

2. *Παρατακτικὸς* τῆς ὑποτακτικῆς, ἂν τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι χρόνον *ἱστορικοῦ*: *quae sivi, quis hoc diceret* ἠρώτησα (κάποτε), τίς ἔλεγε τοῦτο (τότε, ὅτε ἠρώτησα).

Β' Ἄν ἡ πράξις ἢ δηλουμένη διὰ τοῦ ῥήματος τῆς ἐξηρητημένης προτάσεως εἶναι **προτέρα (προγενεστέρα)** τῆς πράξεως τῆς δηλουμένης διὰ τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, τότε ἐν τῇ ἐξηρητημένη προτάσει τίθεται

1. **Παρακείμενος** ὑποτακτικῆς, ἂν τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι χρόνου **ἄρκτικῶ**: *quaero, quis hoc dixerit* ἐρωτῶ (τώρα), τίς εἶπε τοῦτο (πρότερον),—

2. **Ὑπερσυντέλικος** τῆς ὑποτακτικῆς, ἂν τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι χρόνου **ιστορικῶ**: *quaesivi, quis hoc dixisset* ἠρώτησα (κάποτε), τίς εἶχε τοῦτο εἶπει (πρότερον, πρὶν ἐρωτήσω ἐγώ).

Γ' Ἄν ἡ πράξις ἢ δηλουμένη διὰ τοῦ ῥήματος τῆς ἐξηρητημένης προτάσεως εἶναι **ὕστερα, μεταγενεστέρα (μέλλουσα)**, τῆς πράξεως τῆς δηλουμένης διὰ τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, τότε

1. **Μετὰ ἀρκτικὸν χρόνον** ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ἀκολουθεῖ ἐν τῇ ἐξηρητημένη τύπος εἰς -urus sim: *quaero, quis hoc dicturus sit* ἐρωτῶ (τώρα), τίς τοῦτο θὰ εἶπη (ὕστερον),—

2. **Μετὰ ιστορικὸν χρόνον** ἐν τῇ κυρίᾳ προτάσει ἀκολουθεῖ ἐν τῇ ἐξηρητημένη τύπος εἰς -urus essem: *quaesivi, quis hoc dicturus esset* ἠρώτησα (κάποτε, χθές...) τίς τοῦτο θὰ ἔλεγεν ὕστερον, τίς τοῦτο ἔμελλε νὰ εἶπη.

Σημ. Ἄρκτικοὶ χρόνοι εἶναι

ὁ ἐνεστώσ (ὀριστικῆς, ὑποτακτικῆς, προστακτικῆς)

ἄμφοτεροὶ οἱ μέλλοντες καὶ

(συνήθως) ὁ κυρίως παρακείμενος (ὀριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς)

Ἱστορικοὶ χρόνοι εἶναι

ὁ παρατατικὸς

ὁ ὑπερσυντέλικος

(ὀριστικῆς καὶ ὑποτακτικῆς)—

ὁ ιστορικὸς παρακείμενος (ἄοριστος)—

(συνήθως) ὁ ιστορικὸς ἐνεστώσ,

τὸ ιστορικὸν ἀπαρέμφατον καὶ

τὸ ἀπαρέμφατον καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ιστορικ. παρακειμένου (ἄορίστου).

Καὶ ὁ κυρίως παρακείμενος πολλάκις λαμβάνεται ὡς ιστορικὸς χρόνος.

Τὸ ἀπαρέμφατον καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ μέλλοντος τὸ γερουνδιον, τὸ γερουνδιακὸν καὶ τὸ σουπίνον εἶναι **ἄρκτικοὶ χρό-**

νοι, ἂν ἐξαρτῶνται ἐξ ἀρκτικοῦ χρόνου ἢ ἂν ἰσοδυναμοῦν (ἀναλυόμενα) μὲ ἀρκτικὸν χρόνον,—

ἂν δὲ ἐξαρτῶνται ἐξ ἱστορικοῦ χρόνου ἢ ἂν ἰσοδυναμοῦν (ἀναλυόμενα) μὲ ἱστορικὸν χρόνον εἶναι **ἱστορικοί**.

Παραδείγματα.

Nescio, num pater domi sit **ἀγνοῶ**, ἂν ὁ πατὴρ εἶναι ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Nescio, utrum amicus meus in Italiam an in Graeciam profecturus sit δὲν ἤξεῖρω ὁ φίλος μου θ' ἀναχωρήσῃ εἰς Ἰταλίαν ἢ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Nesciebam utrum amicus meus in Italiam an in Graeciam profecturus esset δὲν ἤξευρα ὁ φίλος . . . **θὰ ἀνεχώρει** . . .

Non potest dubitari, quin iam ante Homerum poetae fuerint δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀμφίβολον, ὅτι πρὸ τοῦ Ὀμήρου ὑπῆρξαν ποιηταί.

Athenienses Delphos miserunt consultum (σουπ.) quo modo se defenderent οἱ Ἀθηναῖοι **ἐπεμψαν** εἰς Δελφούς νὰ συμβουλευθοῦν, κατὰ τίνα τρόπον νὰ ὑπερασπίσουν ἑαυτούς — Cic. de divin. 2,1 Quaerenti mihi multumque et diu cogitanti, quānam re possem prodesse quam plurimis, nulla maior occurrebat . . . ἐν ᾧ **ἀνεζήτουν** . . . καὶ **ἐσυλλογιζόμεν** . . .

Σημ. Οἱ ἀνωτέρω κανόνες ἰσχύουν καὶ ὅταν αἱ καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφερόμεναι **ἐξηρητημένα προτάσεις** ἐξαρτῶνται ἐξ ἄλλων δευτερευουσῶν (ἄχι μόνον ἐκ κυρίων) προτάσεων :

Pater me monuit, ut ex magistro quaererem, uter clarior dux esset, Alexander magnus an Caesar ὁ πατὴρ μου μὲ προέτρεψε, νὰ ἐρωτήσω τὸν διδάσκαλον, ποῖος στρατηγὸς ἦτο ἐνδοξότερος, ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἢ ὁ Καῖσαρ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ν'.

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

(oratio obliqua)

§ 268. Ἐν τῇ τροπῇ τοῦ **εὐθέος λόγου** (oratio recta) εἰς **λόγον πλάγιον** (oratio obliqua) γίνονται αἱ ἐξῆς μεταβολαί :

1. Αἱ ἀνεξάρτητοι προτάσεις κρίσεως τρέπονται εἰς αἰτιατικὴν μετ' ἀπαρεμφάτου, —

Σημ. Οἱ τοῦ εὐθέως λόγου χρόνοι τῆς ὀριστικῆς τρέπονται ἐν τῷ πλαγίῳ ὡς ἑξῆς:

ὁ ἐνεστώς	γίνεται	ἐνεστώς ἀπαρεμφάτου	
παρατατικός	}	γίνονται	
παρακείμενος			παρακείμενος ἀπαρεμφάτου
ὑπερσυντέλικ.			
μέλλων	γίνεται	μέλλων ἀπαρεμφάτου	

(—*urum esse*)

2. Αἱ ἀνεξάρτητοι προτάσεις ἐπιθυμίας ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν, ὅπως δῆποτε καὶ ἂν ἐξεφέροντο ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ, —

3. Αἱ πραγματικαὶ ἐρωτήσεις ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν, —

4. Αἱ ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ καθ' ὀριστικὴν ἐκφερόμεναι **ῥητορικαὶ ἐρωτήσεις**, ἐπειδὴ κατ' οὐσίαν εἶναι, ὡς εἶδομεν (§ 255), προτάσεις κρίσεως, ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ τρέπονται κανονικῶς εἰς αἰτιατικὴν μετ' ἀπαρεμφάτου, —

5. Αἱ ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφερόμεναι (ἀπορητικαὶ § 255,2) ἐρωτήσεις ἐν τῷ πλαγίῳ ἐκφέρονται ὁμοίως καθ' ὑποτακτικὴν, —

6. Αἱ ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ καθ' ὀριστικὴν ἢ ὑποτακτικὴν ἐκφερόμεναι δευτερεύουσαι προτάσεις ἐν τῷ πλαγίῳ ἐκφέρονται πᾶσαι καθ' ὑποτακτικὴν, —

7. Αἱ τοῦ εὐθέως λόγου ἀντωνυμίαι τοῦ α' προσώπου

ego	nos	mei nostri	mihi nobis	me nos	me nobis	meus noster
γίνονται ipse	ipsi	sui ἢ ipsius ipsorum...	sibi ἢ ipsi ipsis	se ἢ ipsum ipsos	se ἢ ipso... ipsis	suus ἢ ipsius ipsorum

8. Αἱ ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ ἀντωνυμίαι τοῦ β' προσώπου tu, tui, tibi... vos... ἐν τῷ πλαγίῳ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γίνονται ille, illius... (σπανιότερον is eius...) —

Σημ. Ἐν τῷ δια τῆς ἀντωνυμίας ταύτης δηλούμενον πρόσωπον εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος ἢ τοῦ ἀπαρεμφάτου, γί-

νεται χρῆσις καὶ τῆς *sui sibi... suus* : *Caes. bg. 1,36,6* *Αγριονistus respondit ne mihi me secum (cum Αγριονιστο) sine sua* (δηλ. τοῦ ἄλλου τοῦ ἀγωνισαμένου πρὸς τὸν Ἀριόβιστον) *perniciē cōntendisse* ὁ Ἀριόβιστος ἀπεκρίθη ὅτι οὐδείς περιεπλάκη εἰς πόλεμον πρὸς αὐτὸν χωρὶς νὰ καταστραφῇ.

9. Αἱ ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ ἀντωνυμῖαι τοῦ γ' προσώπου (*hic...*) ἐν τῷ πλαγίῳ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γίνονται *is eius...* (ἐνίοτε ὁμως καὶ *ille, illius...*)

10. Ἐάν τὸ διηγούμενον κατὰ πλάγιον λόγον πρόσωπον δηλοῦται ἐν αὐτῷ δι' ἀντωνυμίας, γίνεται χρῆσις εἰς δήλωσιν αὐτοῦ τῆς προσωπικῆς καὶ κτητικῆς ἀντωνυμίας τοῦ α' προσώπου (*ego, mei... meus...*) οἰαδήποτε ἀντωνυμία ἦτο ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ. Ἐννοεῖται ὅτι καὶ τὸ σχετικὸν ῥῆμα τίθεται εἰς α' πρόσωπον, —

11. Ἐάν τυχὸν ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ δηλοῦται καὶ τὸ πρόσωπον ἐκείνου, πρὸς ὃν διηγεῖται τις τὸν πλάγιον λόγον, γίνεται ἐν αὐτῷ χρῆσις τῶν ἀντωνυμιῶν *tu-vos, tuus-vester*, οἰαδήποτε ἀντωνυμία ἦτο ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ: *Cic. ad Att. 5,9,1* : *Ille (Acastus respondit) et tibi* (τῷ Ἀττικῷ, πρὸς ὃν γράφει ὁ Κικέρων) *et sibi visum (esse)*. —

Σημ. α'. Πολλάκις ἀντὶ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ εὐθέως λόγου ἐν τῷ πλαγίῳ γίνεται χρῆσις αὐτοῦ τοῦ κυρίου ὀνόματος, ἀνθ' οὗ ἡ ἀντωνυμία ἔν τῷ εὐθεῖ λόγῳ

Σημ. β'. Πολλὰ ἄρα ἐν τῷ πλαγίῳ λόγῳ γίνεται χρῆσις τῆς ἐγκλίσεως καὶ τῶν ἀντωνυμιῶν τοῦ εὐθέως λόγου, διότι ὁ διηγούμενος τὸν πλάγιον λόγον ἔχων ζῶηράν παράστασιν τῶν ἐν τῷ εὐθεῖ λόγῳ λεχθέντων διηγεῖται ταῦτα ἀκριβῶς ὡς ἐλέχθησαν.

Παραδείγματα εὐθέως καὶ πλαγίου λόγου.

Εὐθὺς λόγος

Πλάγιος λόγος

Caes. bg. 120 :

Noli quid gravius, Caesar, (κλητ.) in fratrem (meum) statuere; scio (ego, illa

Divitiācus multis cum lacrimis Caesarem complexus obsecrare coepit,

ne quid gravius in fratrem statueret; scire se, illa esse vera, nec

esse vera nec quisquam ex eo plus quam ego doloris capit, propterea quod, cum ego gratiā plurimum domi atque in reliqua Gallia, ille minimum propter adulescentiam possit, per me crevit; quibus opibus ac nervis non solum ad minuendam gratiam (meam), sed paene ad perniciem meam utitur.¹

Ego tamen et amore fraterno et existimatione vulgi commoveor. Quod si quid ei a te gravius acciderit, cum ego hunc locum amicitiae apud te teneam, nemo existimabit (id) non mea voluntate factum (esse): qua ex re fiet, ut totius Galliae animi a me avertantur.

quemquam ex eo plus quam se doloris capere, propterea quod, cum ipse gratia plurimum domi atque in reliqua Gallia, ille minimum propter adulescentiam posset², per se crevisset²; quibus opibus ac nervis non solum ad minuendam gratiam (suam), sed paene ad perniciem suam uteretur.¹

Sese tamen et amore fraterno et existimatione vulgi commoveri. Quod si quid ei a Caesare gravius accidisset,² cum ipse eum locum amicitiae apud eum teneret,² neminem existimaturum (esse) id non sua voluntate factum (esse); qua ex re futurum (esse) ut totius Galliae animi a se averterentur.²

¹ Ἀντὶ τοῦ *uteretur* ἠδύνατο νὰ τεθῆ καὶ *αἰτιατικὴ μετ' ἀπαρεμφάτου* (cum) uti, διότι ἡ ἀναφορικὴ πρότασις quibus opibus... utitur τοῦ εὐθέως λόγου ἐπέχει θέσιν κυρίας προτάσεως (ζυρίσεως)=*αὐτὰς δὲ τὰς δυνάμεις...* χρησιμοποιεῖ (§ 257).

² Ἐπειδὴ ὁ πλάγιος λόγος ἐξαρκᾶται ἐξ *ἱστορικῶν χρόνων* (coepit obsecrare), ἐτέθη ἐν ταῖς δευτερευούσαις καθ' ὑποτακτικὴν ἐκφερομένης προτάσεσιν ἱστορικὸς χρόνος, ὑπερσυντέλιος, (crevisset... accidisset) ἢ παρατατικὸς (statueret, posset, teneret, averterentur) συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας τῆς τῶν χρόνων ἀκολουθίας (§ 267).

Cic. divin. in Caecil. 2 - 3

(Tu²) caepe nobis pollicitus es, saepe ostendisti, si quod tempus acciderit, quo tempore aliquid a te³ requiramus, commodis nostris¹ te non defuturum. Venit² tempus non iam ut commoda nostra, sed ut vitam salutemque totius provinciae defendas; nos iam ne deos quidem in nostris urbibus, ad quos confugiamus, habemus, quod eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis sustulit. Quas res luxuries in flagitiis, crudelitas in suppliciis, avaritia in rapinis, superbia in contumeliis efficere potuit, eas omnes nos hoc uno praetore per triennium pertulimus; rogamus et oramus, ne nos¹ supplices asperneris; quos te in columni nemini supplices esse oportebat.

Qui (Siculi) nunc coacti ad me venerunt (orantes), ut suarum fortunarum omnium causam defensionemque susceperem, me³ saepe (sibi) esse pollicitum, saepe ostendisse, si quod tempus accidisset, quo tempore aliquid a me³ requirerent commodis eorum¹ me non defuturum. Venisse tempus (aiebant) non iam ut commoda sua, sed ut vitam salutemque totius provinciae defenderem; sese iam ne deos quidem in suis urbibus ad quos confugerent, habere, quod eorum simulacra sanctissima C. Verres ex delubris religiosissimis sustulisset. Quas res luxuries in flagitiis, crudelitas in suppliciis, avaritia in rapinis, superbia in contumeliis efficere potuisset, eas omnes sese hoc uno praetore, per triennium pertulisse; rogare et orare, ne illos¹ supplices aspernaret, quos me in columni nemini supplices esse oporteret.

¹ Ὡς βλέπομεν, αἱ ἐν τῷ εὐθεί λόγῳ ἀντωνυμίαι τοῦ πρώτου προσώπου (nostris nos) ἐνίοτε ἐν τῷ πλαγίῳ γίνονται καὶ is... ἢ ille... (eorum, illos).

² Ὁ παρακείμενος venit ἐνταῦθα εἶναι κυρίως παρακείμενος—ἐλήλυθε πάροισι— a d e s t, καὶ δι' αὐτὸ ἀκολουθεῖ ut... defendas.

³ Ἐπειδὴ τὸν πλάγιον λόγον διηγεῖται ὁ Κικέρων αὐτός, πρὸς ὃν οἱ Σικελοὶ ἀπέτειναν τὸν εὐθὺν λόγον καὶ ὅστις εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς αὐτοὺς πᾶσαν προστασίαν, ἢ τοῦ β' προσ. ἀντωνυμία τοῦ εὐθέως λόγου ἐγένετο ἐν τῷ πλαγίῳ α' πρόσ., ὅθεν καὶ τὸ ῥῆμα (defenderem), οὗ αὕτη εἶναι ὑποκείμενον, ἐτέθη κατὰ α' πρόσωπον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΑ΄.

ΤΑΞΙΣ ΤΩΝ ΟΡΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΣ

(collocatio verborum)

- § 269. Ἡ κανονικὴ τάξις τῶν ὄρων τῆς προτάσεως εἶναι ἡ ἑξῆς :
1. ὑποκείμενον		1. ὑποκείμενον
2. ῥῆμα	ἢ	2. συνδετικὸν
		3. κατηγορούμενον

§ 270. Ἄν τὸ ῥῆμα ἔχη καὶ ἀντικείμενον ἢ καὶ ἄλλους προσδιορισμούς, τίθενται ταῦτα πάντα πρὸ τοῦ ῥήματος, ὥστε τὸ ῥῆμα κατὰ κανόνα εἶναι ἡ τελευταία ἐν τῇ προτάσει τάσσομένη λέξις :

Caes. bg. 3,8,5, *hostes item copias suas ex castris eductas instruxerant* οἱ πολέμοι ὅσαύτως τὰ ἑαυτῶν στρατεύματα ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἔξαγαγόντες εἶχον παρατάξει.

§ 271. Οἱ προσδιορισμοὶ τοῦ ὑποκειμένου, τοῦ κατηγορουμένου ἢ ἄλλων προσδιορισμῶν (π. χ. τοῦ ἀντικειμένου) κανονικῶς τάσσονται πλησίον αὐτῶν, πρὸ αὐτῶν ἢ μετ' αὐτούς.

§ 272. Αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ προσδιορίζουσαι λέξιν τινὰ τῆς κυρίας, ἢ ἄλλης δευτερευούσης προτάσεως, παρατίθενται ἀμέσως μετὰ τὴν προσδιοριζομένην λέξιν καὶ οὕτω συμβαίνει πολ- λάκις νὰ διακόπτεται ἡ σειρά τῶν λέξεων τῆς κυρίας προτάσεως :

Caes. bg. 4,17.1: *Caesar his de causis, quas commemoravi, Rhenum transire decreverat.*

§ 273. Ἡ **κτητικὴ ἀντωνυμία κανονικῶς** τάσσεται μετὰ τὸ οὐσιαστικόν, εἰς ὃ ἀνήκει : *pater meus*—Cic. p. Mil 2 *consessus vestri* τὸ ὑμέτερον συνέδριον — *iustitiae suae* — 3 *defensionimeae*.

§ 274. Καὶ ἡ ἀντωνυμία *ille* ἐν τῇ σημασίᾳ **ὁ ὀνομαστὸς ἐκείνος** τάσσεται μετὰ τὴν λέξιν, εἰς ἣν ἀναφέρεται : Cic. de orat. 2,58 *Xenophon, Socraticus ille* . . . , ὁ Ξενοφῶν, ὁ ὀνομαστὸς ἐκεῖνος μαθητῆς τοῦ Σωκράτους.

§ 275. Καὶ οἱ ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ συγῆθως, ὡς καὶ αἱ γενικαὶ προσδιοριστικαί, ἐπιτάσσονται τοῖς οὐσιαστικοῖς, τὰ ὁποῖα προσδιορίζουν : *pontifex maximus*—*populus Romanus*—*ius civile*—

ἐν ᾧ ἡμεῖς λέγομεν : (ὁ) μέγιστος ἀρχιερεὺς—ὁ Ῥωμαϊκὸς λαὸς—τὸ ἀστικὸν δίκαιον· πρβλ· καὶ di immortales ἀθάνατοι θεοί.

§ 276. Συνηθέστατα ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς, ἂν τυχὸν προτάσεται τοῦ οὐσιαστικοῦ, χωρίζεται ἀπ' αὐτοῦ διὰ παρεντιθεμένου ἄλλου προσδιορισμοῦ (κατὰ πλαγίαν πτώσιν ἢ ἐμπροθέτου) ἢ διὰ τοῦ ῥήματος.

Cic. Lael.	67	indigna	homine	dubitatio
»	»	12	ex tam alto	dignitatis gradu
»	»	96	quanta	in oratione maiestas
»	»	85	prae posteris enim	utimur consiliis

§ 277. Ἀλλὰ πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ὅτι αὐτὴ ἡ **κανονικὴ τάξις** τῶν λέξεων τορᾶσεται συνηθέστατα, ἐὰν μία τις λέξις τῆς προτάσεως εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξενεχθῇ μετ' ἐμφάσεως, ὅτε ἀλλάσσει θέσιν καὶ ἢ προτάσεται πασῶν τῶν ἄλλων ἢ τίθεται τελευταία πασῶν. Καὶ ἢ πρώτη θέσις ἐν τῇ προτάσει καὶ ἢ τελευταία. ἂν μάλιστα ἐπακολουθῇ τελεία σιγμή, εἶναι κατὰλληλοι, ἵνα ἐξαρθῇ ἢ ἔχουσα τὴν ἔμφασιν λέξις :

o c u l u s vitae sapientia ὀφθαλμὸς τῆς ζωῆς (εἶναι) ἢ σοφία (αἰ γνώσεις) — Cic. p. Mil. 20 luget senatus, maeret ordo equester . . . 5 in iudicio et in eo consilio, . . . nunquam existimavi spem ullam esse habituros Milonis inimicos ad eius gloriam . . . infringendam — Lael. 67 existit autem hoc loco quaedam quaestio subdifficilis.

Σημ. α'. Ἐμφασις ἐπιτυγχάνεται ἀκόμη καὶ διὰ τῆς **ἀναστροφῆς** τῆς κανονικῆς σειρᾶς, διὰ **παραθέσεως** ὁμοίων ἢ ἀντιθέτων λέξεων, διὰ τοῦ **χωρισμοῦ** λέξεων φυσικῶς συνημμένων, καὶ διὰ **μετακινήσεως** εἰς θέσιν τοιαύτην, ἐν τῇ ὁποῖα νὰ κάμνη ἐντύπωσιν.

Σημ. β'. Παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἐννοεῖται ὅτι καὶ τὸ μέτρον συντελεῖ, ὥστε ἡ τάξις τῶν λέξεων νὰ εἶναι τοιαύτη ἢ τοιαύτη, πάντως ὁμῶς καὶ παρ' αὐτοῖς δὲν εἶναι ὅλως ἀυθαίρετος.

α' κανόνες τινές περὶ προσωδίας

§ 278. Προσημ. Ἐπειδὴ ἐν τῇ λατινικῇ γλώσσῃ, ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ, ὁ ἐν τοῖς ποιήμασι ρυθμὸς (μετρικὸς ρυθμὸς) βάσιν ἔχει τὴν ποσότητα τῶν συλλαβῶν, πρέπει νὰ γνωρίζωμεν, ὅσον εἶναι ἡμῖν δυνατόν, τίνες συλλαβαὶ εἶναι μακροαί, καὶ τίνες βραχεῖαι.

Κανόνες γενικοὶ περὶ τούτου, ἀφορῶντες εἰς πάσας τὰς λέξεις τῆς λατινικῆς γλώσσης, δὲν ὑπάρχουν· ὥστε εἶναι ἀνάγκη νὰ μάθωμεν τὴν ποσότητα τῶν συλλαβῶν ἐκάστης λέξεως ἐκ τῆς χρήσεως.

Ἐπὶ τούτοις ὁμοῦς ὀλίγοι τινὲς κανόνες διευκολύνουσι ἡμᾶς πολὺ εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ποσότητος πολλῶν τάξεων συλλοβῶν. Οἱ κανόνες οὗτοι εἶναι οἱ ἑξῆς:

1. Ἡ συλλαβὴ ἢ ἔχουσα δίφθογγον ἢ φωνῆεν μακρὸν εἶναι φύσει μακρὰ (syllaba naturā longa): au-rum, be ā-tus, rēgīna.

Τὸ ἐκ συναίρεσεως δύο φωνηέντων προκύπτον φωνῆεν εἶναι μακρὸν: (nihil) nīl, (coago) cōgo, (tibi-icen) tibīcen.

Ἐπίσης μακρὸν εἶναι καὶ τὸ φωνῆεν, μεθ' ὃ ἐξέπεσε σύμφωνόν τι (ἀναπληρωματικὴ ἔκτασις) (sisdo) sīdo, (nisdus) nīdus, (sex-ni) sēni, (tex-lum) tēlum.

2. **Θέσει μακρὰ** (syllaba positione longa) εἶναι ἢ ἔχουσα βραχὺ φωνῆεν, μεθ' ὃ ἀκολουθοῦν δύο ἢ τρία σύμφωνα ἢ διπλοῦν: stel-la, ve-strum, intellexi.

Σημ. Ἐν τὰ μετὰ τὸ βραχὺ φωνῆεν δύο ἀκολουθοῦντα σύμφωνα εἶναι τὸ πρῶτον ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ὑγρὸν 1 ἢ r, ἢ συλλαβὴ αὕτη λαμβάνεται καὶ ὡς βραχεῖα καὶ ὡς μακρὰ ἐν τῷ μέτρῳ (ἐν τῷ τονισμῷ πάντοτε ὡς βραχεῖα): Ovid. Metam. 13,607:

3. Et pri-mo simi-lis volū-crī || post-vera vo-lūcris.

4. Αἱ λέξεις, τὰς ὁποίας ἢ λατινικὴ γλώσσα παρέλαβεν ἐκ τῆς ἑλληνικῆς, διατηροῦν τὴν αὐτὴν ποσότητα τῶν συλλαβῶν (**πλὴν ἐνίοτε** τῆς ληγουσῆς) καὶ ἐν τῇ λατινικῇ: ἐπιτομὴ ἐπίτομῆ, Αἰνεῖας Ae-nēas, Ἀγασίλαος—Agēsīlaus, ἀήρ—āēr, ἀλλὰ ρήτωρ—rhētōr, Ἐκτώρ—Hectōr.

5. Συλλαβὴ ἔχουσα φωνῆεν, μεθ' ὃ ἀκολουθεῖ ἄλλη συλλαβὴ ἀπὸ

φωνήεντος ἢ h ἀρχομένη, εἶναι κανονικῶς βραχεῖα (Vocalis ante vocalem corrūpitur) dē-us, con-trā-ho συσπῶ.

Ἐξαιρέσειν ἀπὸ τοῦ κανόνος τούτου κάμνουν

α' ἢ κατάληξις ā-i τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ τῆς α' κλίσεως: terrāi, aulāi (§ 23,3) καὶ τῆς κλητικῆς τοῦ ἐνικοῦ τῆς β'. κλίσεως: Gai (§ 26,4).

β' ἢ κατάληξις ē-i τῆς γενικῆς καὶ τῆς κλητικῆς τῆς β' κλίσεως, Pompeī (§ 26,3 καὶ 4) καὶ τῆς γενικῆς καὶ δοτικῆς τῆς ε' κλίσεως: ὅταν πρὸ αὐτῆς εἶναι φωνήεν i: diēi, faciēi (§ 51 σημ.).

γ' ἢ κατάληξις -ius τῆς γενικῆς τοῦ ἐνικοῦ ἐπιθέτων τινῶν καὶ ἄντωνυμιῶν: solius, totius, illius . . . (§ 29, 1.)

Σημ. Ἐν τῷ μέτρῳ οἱ ποιηταὶ ἐπιτρέπουν καὶ unius, illius, alterius . . .

δ' τὸ ῥῆμα fio, ὅπερ ἔχει τὴν συλλαβὴν fi- μακρὰν καὶ πρὸ φωνήεντος, ἐκτὸς ἐν τῷ τύπῳ fit καὶ ἐν οἷς τύποις μετὰ τὴν συλλαβὴν fi- ἀκολουθεῖ er- π.χ. fieri, fierem, fieres . . .

6. τὸ τελικὸν -a εἶναι **βραχὺ** ἐν τοῖς ὀνόμασι (πλὴν ἐν τῇ ἀφαιρετικῇ τοῦ ἐνικοῦ τῆς α' κλίσεως): mensa (ὄνομα. . . κλητ.), dona, nomina, maiora, plura (ὀνομαστ., αἰτιατ. κλητ. πληθ.),—

Ἐπίσης ἐν τῷ ἐπιρρηματι ita καὶ ἐν τῷ συνδέσμῳ quia.

Ἐν πάσῃ ἄλλῃ λέξει εἶναι **μακρόν**:

π.χ. ἐν ταῖς προστακτικαῖς τῆς α' συζυγίας ama, lauda, da . . . ἐν τοῖς ἀριθμητικοῖς triginta, quadraginta . . .

ἐν τοῖς ἄλλοις μορίοις: postea, contra . . .

7. Τὸ **τελικὸν** -e εἶναι **βραχὺ**: patre, regē (ἀφαιρ. τοῦ rex) regē (προστακτ. τοῦ rego), grave, tenete, tegite amatē, esse, legerē, amarē.

Μακρόν εἶναι:

α' ἐν τῇ ἀφαιρετικῇ τῶν ὀνομάτων τῆς ε' κλίσεως: re, die . . .

β' ἐν τοῖς ἐξ ἐπιθέτων τῆς β' κλίσεως παρηγμένοις ἐπιρρημασι: pulchre, recte . . . (ἔξαιρεῖται τὸ bene καὶ male ἐκ τοῦ bonus καὶ malus).

γ' ἐν τῷ β' ἐνικῷ προσώπῳ τῆς ἐνεργητικῆς προστακτικῆς τῶν ῥημάτων τῆς β' συζυγίας: habē, tenē, monē . . . (ἀλλὰ cavē καὶ ἐνίοτε cavē, valē καὶ valē, vidē καὶ vidē)

δ' ἐν τῇ ἀφαιρετικῇ fame καὶ τοῖς ἐπιρρημασι ferē, fermē καὶ τῷ ἐπιφωνήματι ohe.

8. Τὸ τελικὸν ἰ εἶναι **μακρόν**: dominī, regī, legī, amarī . . .

βραχὺ εἶναι μόνον εἰς τὸ nisī, quasī, cui.

βραχὺ καὶ **μακρόν** εἰς τὸ mihi, tibi, sibi, ibi, ubi, (ἐν τοῖς ἐκ τῶν δύο τελευταίων γινομένοις ibidem, ibique, ubique πάντοτε μακρόν).

9. Τὸ τελικὸν -ο εἶναι **μακρόν**: dominō, amō, legiō, sermō, serō . . .

βραχὺ εἶναι μόνον εἰς τὸ egō, octō, amibō, citō, subitō, quandō, ilicō, modō (=μόνον).

Σημ. Ἐνίοτε εἶναι βραχὺ καὶ ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τῶν ὀνομάτων τῆς γ' κλίσεως (sermō, legiō . . .) καὶ ἐν τῷ α' προσώπῳ τῶν ῥημάτων (amō, amabō . . .).

10. Τὸ τελικὸν -υ εἶναι **πάντοτε** μακρόν manū, cornū . . .

11. Αἱ εἰς ἐν μόνον σύμφωνον (πλὴν τοῦ -s καὶ τοῦ -x) λήγουσαι τελικαὶ συλλαβαὶ τῶν δυσυλλάβων καὶ πολυσυλλάβων λέξεων εἶναι βραχεῖαι: amat, monēt, audīt, illūd, donēs, oratōr, animāl . . .

12. Αἱ εἰς τὸ σύμφωνον -s λήγουσαι εἶναι

α' Ἡ συλλαβὴ -as **μακρά**: mensās, bonās, Arpinās Maecenās, amās . . . (πλὴν μόνον εἰς τὸ anās ἢ νῆσσα).

Σημ. Εἰς τὰς λέξεις Πιάς, **Ἰλιάς**, lampadās λαμπάδας, Cyclopās Κύκλωπας . . . εἶναι **βραχεῖα**, διότι οἱ τύποι οὔτοι ἐλήφθησαν ἐκ τῆς ἑλληνικῆς (ιδὲ ἀνωτέρω 4).

β' ἡ συλλαβὴ -es εἶναι **μακρά**: nubēs, parēs, amēs, docēs . . . βραχεῖα εἶναι μόνον ἐν τῇ ὀνομαστικῇ καὶ κλητικῇ τῶν εἰς -es γεν. -ītis ἢ -ētis ἢ -īdis ὀνομάτων τῆς γ' κλίσεως: milēs (militis), pedēs, segēs (segētis . . .) obsēs (obsīdis). Ἐξαιροῦνται τὰ εἰς -ies: ariēs (ariētis); pariēs (pariētis), abiēs (abiētis).

γ' ἡ συλλαβὴ -is εἶναι **βραχεῖα**: civīs (ὀνομαστικῇ, κλητικῇ), patrīs, consulis, legīs.

μακρά εἶναι

α) ἐν ταῖς πτώσεσι τοῦ πληθυντικοῦ (δοτικῇ, ἀφαιρετικῇ, καὶ αἰτιατικῇ): mensīs (δοτ. ἀφαιρ.) donīs, vobīs, omnis (αἰτ.), civīs (αἰτ.)

β) ἐν τῷ β' ἐνικῷ προσ. τοῦ ἐνεστώτος τῆς ὀριστικῆς τῶν ῥημάτων τῆς δ' συζυγίας: audīs, venīs . . . καὶ εἰς τοὺς τύπους sis, possīs, velīs, malīs, nolīs καὶ εἰς τὸ vis (τοῦ volo) καὶ manīs (τοῦ malo).

Σημ. Εἰς τοὺς τύπους τοῦ παρακειμένου καὶ τετελ. μέλλοντος fueris, fueritis amaveris . . . εἶναι καὶ βραχεῖα καὶ μακρά.

c) ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τῶν εἰς -is γεν. -itis ἔθνηκων ὀνομάτων Quiris, Samnis . . .

δ' ἡ συλλαβὴ -os εἶναι **μακρά**: puerōs, boiōs, honōs, custōs.

Βραχεῖα εἶναι μόνον ἐν τοῖς ἐπιθέτοις compōs (γεν. compōtis) καὶ impōs (γεν. impōtis).

ε' ἡ συλλαβὴ -us εἶναι **βραχεῖα**: claiūs, manūs, (ὀνομαστ. ἐνικ.), tempūs, pecūs, omniūbūs, funditūs (ἐπίρρ.) . . .

Μακρά εἶναι ἐν τῇ γενικῇ τοῦ ἐνικού καὶ ἐν τῇ ὀνομαστικῇ καὶ αἰτιατικῇ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν εἰς -us ὀνομάτων τῆς δ' κλίσεως manūs (τῆς χειρός, αἱ χεῖρες, τὰς χεῖρας) πρὸβλ. καὶ cornūs (γεν. τοῦ κέρατος).

Ἐπίσης καὶ ἐν τῇ ὀνομαστικῇ τῶν εἰς -ūs γεν. -ūtis ἢ -ūdis ὀνομάτων τῆς γ' κλίσεως: vir s -ūtis, iuventūs, palūs γεν. palūdis.

13. Αἱ μονοσύλλαβοι λ. εἰς αἰ λήγουσαι εἰς φωνῆεν γενικῶς εἶναι **μακράι**: ā, dē, mē, tē, sē, nē, p̄rō . . .

Βραχεῖαι εἶναι μόνον αἱ ἐγκλιτικαί—cē, (hice, hic), -nē (ego-nē) -que (populusque) -tē (tutē σύγε) -psē (i-psē) -ptē (meoptē) -vē (quid-vē)— (αἱ ὁποῖαι ἄλλως δὲν ἀπαντοῦν μόναι ἐν τῷ λόγῳ, ἀλλὰ πάντοτε συνημμένα εἰς ἄλλας ὡς ἐγκλιτικαί).

14. Αἱ μονοσύλλαβοι λέξεις αἰ λήγουσαι εἰς ἐν ἀπλοῦν σύμφωνον ἔχουν τὸ φωνῆεν

μακρὸν μὲν, ἂν εἶναι οὐσιαστικά: sōl, sāl, vēr, iūs, ōs (γεν. oris), mōs, flōs, bōs, pēs . . . καὶ τὰ ἐπίθετα p̄ā r, (impar) καὶ τὸ plūs,—

Σημ. Ἐξαιροῦνται μόνον τὸ cōr, fēl, mēl, vir καὶ ōs (γενικ. ossis).

Βραχὺ δέ, ἂν εἶναι ὀνομαστικαὶ ἐνικού ἀντωνυμιῶν, ἢ ἂν εἶναι ἄκλιτα μέρη: is, id, quid, quōt, āb, ād, ōb, ēt, pēr.

Σημ. Ἐξαιροῦνται τὰ ἐπιρρήματα hīc, hūc, crās, nōn, ep̄n, cūr (qua re), sic, quīn (qui-ne) καὶ αἱ ἀντωνυμίαι hīc (ἐνίστε καὶ hīc), hōc.

Σημ. β' Οἱ ἐν τῇ κλίσει τῶν ὀνομάτων ἢ τῷ σχηματισμῷ τῶν ῥημάτων ἐμφανιζόμενοι μονοσύλλαβοι τύποι ἀκολουθοῦν τοὺς περὶ δισύλλαβων ἢ πολυσύλλαβων λέξεων κανόνας π. χ.

μακροί· his, hās, hōs, quōs, quās, flēs, dās, scīs... (ἀνωτέρω 12)
βραχείς· dāt, flēt, scīt... (ἀνωτέρω 11).

Σημ. γ· Αἱ προστακτικαὶ dīc καὶ dūc εἶναι μακραὶ, διότι καὶ τὰ ῥήματα dīco καὶ dūco ἔχουν τὰς συλλαβὰς dī-, dū- μακράς— αἱ δὲ προστακτικαὶ fāc καὶ fēr εἶναι βραχεῖαι, διότι καὶ τὰ ῥήματα fācio καὶ fēro ἔχουν τὰς συλλαβὰς fā- fē- βραχείας.

§ 279. Ὄταν αἱ μονοσύλλαβοι προθέσεις συντεθοῦν μετ' ἄλλης λέξεως ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένης, κανονικῶς τηροῦν τὴν μακρὰν ποσότητα: āmitto, dēmitto, ēduco, pŕōmitto...

Σημ. Ἡ πρόθεσις pŕo- πολλάκις βραχύνεται, μάλιστα ἂν συντεθῆ μετὰ λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ f: pŕō-neros, pŕō-pago, pŕō-fugus, pŕō-fiteor...

§ 280. Ὄταν ὅμως συντεθοῦν μετὰ λέξεως ἀρχομένης ἀπὸ φωνήεντος ἢ ἀπὸ h κανονικῶς βραχύνονται: dē-ambulo, dē-hortor, dē-icio, pŕō-hibeo... ἀκόμη καὶ pŕae-acutus, pŕae-ustus...

§ 281. Τὰ ἀχώριστα μόρια dī-, sē- καὶ vē- εἶναι μακρά: dīmitto, sē-pono, vē-sanus...

§ 282. Τὸ ἀχώριστον μόριον re- ἢ red- εἶναι βραχύ: rē-mitto rēdeo.

β'. Μετρικὴ τῶν Λατίνων (1)

§ 283. Οἱ ῥωμαῖοι ποιηταὶ μετεχειρίσθησαν τοὺς αὐτοὺς πόδας καὶ τὰ αὐτὰ μέτρα, τὰ ὅποια εἶχον μεταχειρισθῆ καὶ οἱ Ἕλληνες π. χ. ὁ Ὀβίδιος εἰς τὰς Μεταμορφώσεις καὶ ὁ Οὐεργίλιος εἰς τὴν Αἰνειάδα μετεχειρίσθησαν τὸν ἑξάμετρον, τὸν ὅποιον ἔχει μεταχειρισθῆ ὁ Ὀμηρος ἐν τῇ Ἰλιάδι καὶ τῇ Ὀδυσσεΐα:

—υυ, —υυ, —υυ, —υυ, —υυ, —υ

Ἄνδρα μοι—ἐννεπε—Μοῦσα πο-λύτροπον—ὃς μάλα—πολλὰ
 Aen. 1. 1

Arma vi-rumque ca-nō Trō-jae qui-primus ab—oris

Metam. 1. 1:

In nova-fert ani-mus mu-tatas- dicere formas

(1) Ἐνταῦθα λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ μετρικὴ τῶν ἐν τοῖς γυμνασίοις ἐρηγενομένων Λατίνων ποιητῶν μόνον.

Θ. Κακριδῆ, Λατινικὴ Γραμματικὴ. Ἔκδοσις Γ'.

Καὶ ὁ Ὅρατιος ἐν ταῖς Ὀδαῖς μετεχειρίσθη μέτρα τῶν Ἑλλήνων λυρικών ποιητῶν, Σαπφοῦς, Ἀλκαίου, Ἀνακρέοντος κἄ. (1).

§ 284. Διαφορὰ λατινικῆς ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς :

Ἐάν λέξις τις λήγῃ εἰς φωνῆεν ἢ τὸ σύμφωνον m, ἢ δὲ ἐπομένῃ λέξις (τοῦ αὐτοῦ στίχου, ἐνίοτε καὶ τοῦ ἐπομένου) ἄρχεται ἀπὸ φωνήεντος ἢ h, τότε ἐν τῇ μετρήσει τοῦ στίχου ἀποσιωπᾶται (ἐκθλίβεται) τὸ τελικὸν φωνῆεν ἢ τὸ σύμφωνον m μετὰ τοῦ πρὸ αὐτοῦ φωνήεντος :

Ovid. Metam. 1,8 καὶ 24 :

Nec quicquam nisi pondus iners congestaque eodem
Quae postquam evoluit cae coque exemit a-cervo

Verg. Aen. 1,22 καὶ 25 :

venturum excidit Libyae: sic volvere Parcas.
necdum etiam causas irarum saevique dolores.

Horat. Carm. 1,1,2-3 :

O et prae sidi et dulce decus meum
sunt quos curriculo pulverem olivipicum...

Σημ. α'. Δὲν ἀποσιωπᾶται μόνον ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι μονοσύλλαβον ἐπιφώνημα (ὡς ἀνωτέρω ο et praesidium...), ἢ ὅταν μεταξὺ τῶν δύο λέξεων μεσολαβῇ στίξις ἢ ἡ κυρία τομὴ τοῦ στίχου :

Verg. 5,735 καὶ 4,235 :

Concilia Elysi umque colit. Huc casta Sibylla
Quid struit aut quae spe in immitate in gente moratur.

Σημ. β'. Ἐάν τυχὸν ἢ ἐπομένῃ λέξις εἶναι τὸ es εἶσαι, ἢ est εἶναι (τοῦ sum), τότε μένει τὸ φωνῆεν τῆς προηγουμένης λέξεως καὶ ἀποσιωπᾶται τὸ e τοῦ es, est : homo (e)s—ἄνθρωπος εἶ—homo (e)st ἄνθρωπός ἐστι. Ἐπίσης καὶ dicendum (e)st ῥητέον ἐστίν.

(1) Θὰ ἀπέβαινε μακρὸς ὁ λόγος ἐνταῦθα ἂν ἐπεχειροῦμεν νὰ ἐκθέσωμεν τὰ μέτρα τῶν ᾠδῶν τοῦ Ὅρατίου, τὰ ὅποια ὁ βουλόμενος εὐρίσκει ἐν τῇ στερεοτύπῳ ἐκδόσει καὶ ἐν τῇ τοῦ κ. Γεωργίου Γρατσιαίου.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

(Εἰς τὰ ὀνόματα τῆς α' καὶ β' κλίσεως οὐσιαστικά καὶ ἐπίθετα)

1. Νῆσοι.

Νῆσος εἶναι χώρα μικρὰ πανταχόθεν¹ ὑπὸ ὕδατος² περικλυζομένη³. νῆσοι εἶναι ἡ Εὐβοία, ἡ Κρήτη, ἡ Κύπρος... Ἡ Κρήτη καὶ ἡ Κύπρος εἶναι νῆσοι μεγάλαι, ἡ Δῆλος εἶναι μικρά, ἀλλὰ ἦτο ἱερὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλληνσιν. Ἡ Δῆλος εἶναι νῆσος τοῦ Αἰγαίου πελάγους· ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει εἶναι καὶ ἡ Πάρος, πατρὶς τοῦ ποιητοῦ Ἀρχιλόχου. Ἐν ταῖς νήσοις τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἰταλίας ἦσαν πολλοὶ ναοὶ τῶν θεῶν καὶ τῶν θεαινῶν καὶ πρὸ⁴ τῶν ναῶν ἢ ἐν τοῖς ναοῖς ἀγάλματα καὶ βωμοί. Αἱ νῆσοι πολλάκις ἐγένοντο λεία⁵ τῶν πειρατῶν⁶. τοὺς πειρατὰς κατέβαλε⁷ διὰ⁸ πολέμου⁸ ὁ Πομπήιος τῷ ἐξηκοστῷ ἐβδόμῳ ἔτει⁹ πρὸ¹⁰ Χριστοῦ¹⁰.

2. Σχολεῖον.

Ἐν τῷ σχολείῳ εἶναι ὁ διδάσκαλος καὶ οἱ μαθηταί. Ὁ διδάσκαλος διδάσκει¹ τοὺς μαθητὰς τὸ γράφειν² καὶ τὸ ἀναγινώσκειν³. Ὁ διδάσκαλος ἔχει τὸν κατάλογον⁴, οἱ μαθηταὶ ἔχουν τὰ βιβλία. Ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ διδασκάλου εἶναι γεγραμμένοι⁵ οἱ μαθηταί. Οἱ μαθηταὶ ἔχουν ἀκόμη⁶ καὶ γραφίδα⁷, μέλαν⁸ καὶ χάρτην⁹. Ὁ διδάσκαλος γράφει¹⁰ διὰ¹¹ τῆς κιμωλίας¹¹ ἐν τῷ πίνακι¹² γράμματα, λέξεις¹³, ἀριθμούς, οἱ μαθηταὶ γράφουν¹⁴ διὰ¹⁵ τῆς γραφίδος¹⁵ καὶ τοῦ μέλανος¹⁵ ἐν τῷ χάρτι. Μαθηταί, ἔστε καλοὶ καὶ χρηστοί· ὁ χρηστὸς μαθητὴς εἶναι χαρὰ¹⁶ τοῖς διδασκάλοις. Ἐν τοῖς βιβλίοις εἶναι πολλὰ παραδείγματα¹⁷ χρηστῶν ἀνδρῶν· μιμεῖσθε¹⁸ τοὺς χρηστοὺς¹⁹ ἀνδρας. Οἱ χρηστοὶ ἄνδρες ἐγένοντο ἔνδοξοι πάντοτε τῇ πατρίδι.

(Εἰς τὰ ὀνόματα τῆς γ' κλίσεως)

3. Ὁ Τρωικὸς πόλεμος.

Ἡ μορφή¹ τῆς Ἑλένης ἐγένετο αἰτία τοῦ Τρωικοῦ πολέμου. Ἡ Ἑλένη ἦτο σύζυγος² τοῦ Μενελάου, τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης· ἀλλ'

ὁ Πάρις, ὁ υἱὸς τοῦ Πριάμου, ἤρπασε³ τὴν σύζυγον τοῦ Μενελάου, ὁ Μενέλαος μετὰ⁴ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀγαμέμνονος καὶ μετ' ἄλλων ἡγεμόνων τῆς Ἑλλάδος ἐκήρυξαν⁵ τὸν πόλεμον⁵ κατὰ τοῦ Πριάμου⁵ καὶ δέκα ἔτη ἐπολιόρχουν⁶ τὴν πόλιν Τροίαν. Πολλοὶ ἡγεμόνες τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Τρώων εἶχον⁷ φονευθῆ⁷, ἀλλὰ τὴν Τροίαν ἐκυρίευσεν,⁸ ὁ Ὀδυσσεὺς διὰ δόλου⁹ καὶ διὰ τῆς ἀπάτης¹⁰ τοῦ Δουρείου¹¹ ἵππου, κατὰ¹² συμβουλήν¹² τῆς Παλλάδος. Τοῦ Δουρείου ἵππου τὴν κοιλίαν¹³ ἐπλήρωσαν¹⁴ κρύφα¹⁵ οἱ Ἕλληνες δι' ἐνόπλων¹⁶ ἀνδρῶν. Οἱ Τρῶες εὐπιστοὶ¹⁷ εἰσήγαγον¹⁸ τὸν ἵππον εἰς τὴν πόλιν. Τὴν νύκτα¹⁹ οἱ ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ ἵππου κεκρυμμένοι²⁰ στρατιῶται τῶν Ἑλλήνων ἤνοιξαν²¹ τὰς πύλας²⁴ τῆς πόλεως τοῖς λοιποῖς Ἕλλησι καὶ οὕτω ἐκυριεύθη²³ ἡ Τροία.

4. Ὁ ἄνθρωπος.

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι εἰκὼν τοῦ θεοῦ· ὁ θεὸς ἔπλασε¹ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἐκ² χώματος² καὶ ὕδατος καὶ ἐνεφύσησεν³ πνοήν⁴ ζωῆς⁴. Ἐν τῷ σώματι τοῦ ἀνθρώπου ἐνοικεῖ⁵ ἡ ψυχὴ καὶ ἡ διάνοια· ὀρθῶς⁶ οἱ ἀρχαῖοι ἐφρόνουν⁷ ὅτι⁸ νοῦς ὑγιῆς⁹ κατοικεῖ⁸ ἐν σώματι ὑγιῆ. Πάντες ὀφείλομεν¹⁰ νὰ ἀσκῶμεν¹¹ τὸ σῶμα, ἵνα¹² καὶ τὸν νοῦν καὶ τὸ σῶμα ἔχωμεν¹² ὑγιῆ. Τὸν ἄνθρωπον ἐκόσμησεν¹³ ὁ θεὸς διὰ¹⁴ τοῦ νοῦ¹⁴, ἵνα¹⁵ δεσπόζη¹⁵ ἐπὶ¹⁶ τῶν λοιπῶν¹⁶ ζῴων.

5. Ἡλιος καὶ βάτραχοι.

Ὁ Αἴσωπος εἶχε γείτονα ἕνα¹ κλέπτην². Ὁ γείτων κλέπτης ἄγων³ τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του ἠθέλησε⁴ νὰ⁵ λάβῃ⁵ σύζυγον καὶ ἐτέλει λαμπρῶς⁶ τοὺς γάμους του. Ὁ Αἴσωπος τότε διηγῆθη⁷ τοῖς ἄλλοις⁸ τὸν μῦθον τοῦ ἡλίου καὶ τῶν βατράχων. Ὁ ἥλιος ἠθέλησέ ποτε⁹ νὰ νυμφευθῆ¹⁰, ἀλλ' οἱ βάτραχοι ὕψωσαν¹ μεγάλην κραυγὴν¹² πρὸς¹³ τὸν Δία. Ὁ Ζεὺς ἠρώτησε¹⁴ τοὺς βατράχους¹⁴ τὴν αἰτίαν τῆς κραυγῆς. Οἱ βάτραχοι ἀπεκρίθησαν¹⁵: τώρα ὁ ἥλιος μόνος ὄλας τὰς πηγὰς ξηραίνει¹⁶. τί θὰ γίνῃ¹⁷, ὅταν¹⁸ καὶ τέκνα θὰ ἔχη¹⁹;... Τί θὰ γίνῃ καὶ εἰς τὸν ταλαίπωρον²⁰ Αἴσωπον, ὅταν ὁ γείτων κλέπτης καὶ τὰ τέκνα ὅμοια²¹ θὰ ἔχη;

6. Οἱ πρῶτοι Ῥωμαῖοι.

Ὁ Ῥωμύλος καὶ ὁ Ῥῶμος ἦσαν υἱοὶ τῆς Ῥέας Σιλβίας καὶ τοῦ Ἄρεως, ἔγγονοι¹ δὲ τοῦ Νουμίτωρος, βασιλέως τῶν Ἀλβανῶν. Οἱ

δύο ἄδελφοὶ ἔκτισαν ² τὴν πόλιν Ῥώμην ἐν τῇ ἀριστερᾷ ³ ὄχθῃ τοῦ ποταμοῦ Τιβέρεως· ἀλλὰ οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς πόλεως Ῥώμης δὲν εἶχον συζύγους, ἦσαν πάντες ἄνδρες· ὁ Ῥωμύλος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του, παρεσκεύασεν ἀγῶνας ⁴ καὶ ἐκάλεσε ⁵ τοὺς γείτονας Σαβίνους μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν θυγατέρων των. Ἐν ᾧ⁶ οἱ Σαβίνοι ἐθεῶντο ⁷ τοὺς ἀγῶνας, οἱ Ῥωμαῖοι ἤρπασαν ⁸ τὰς παρθένους· ὁ ἡγεμὼν τῶν Σαβίνων Τάτιος ἐκίνησε ⁹ πόλεμον ⁹ κατὰ τῶν Ῥωμαίων, ἀλλὰ αἱ ἀρπαγεῖσαι ¹⁰ γυναῖκες παρεκάλεσαν ¹¹ τοὺς πατέρας καὶ ἀδελφοὺς νὰ ¹² κάμουν ¹² εἰρήνην μὲ τοὺς Ῥωμαίους.

7. Ἡ οἰκογένεια.

Ἡ οἰκογένεια ἔχει πάππον ¹, μᾶμμην ², πατέρα, μητέρα, υἱός, θυγατέρας, ἐγγόνους ³ ἐγγονάς ⁴, ὁ πάππος ἢ ὁ πατὴρ εἶναι ὁ κύριος τῆς οἰκογενείας ⁵· τῆς οἰκογενείας μέρος εἶναι καὶ οἱ ὑπηρέται ⁶ καὶ οἱ δοῦλοι. Ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ εἶναι σύζυγοι ⁷, οἱ υἱοὶ εἶναι ἀδελφοί, αἱ θυγατέρες ἀδελφαί· ὁ πατὴρ τῆς μητρὸς εἶναι πενθερός ⁸ τοῦ πατρὸς, ἡ μήτηρ εἶναι πενθερά ⁹.

8. Τὰ ζῷα.

Τὰ ζῷα εἶναι ἡμερα ¹ ἢ ἄγρια ²· ἡμερα εἶναι ὁ βοῦς, τὸ πρόβατον, ἡ αἴξ, ὁ ἵππος, ὁ ὄνος, ἡ ὄρνις, ³, ἡ νῆσσα ⁴... ἄγρια εἶναι ὁ λέων, ὁ λύκος, ἡ ἀλώπηξ, ὁ λαγῶς... Οἱ βόες γεννῶσι ⁵ μόσχους ⁶, τὰ πρόβατα γεννῶσιν ἀρνία ⁷, αἱ αἴγες ἐρίφια ⁸, οἱ ἵπποι καὶ οἱ ὄνοι πώλους ⁹, αἱ ὄρνιθες καὶ αἱ νῆσσαι φά ¹⁰. Τὸ κρέας ¹¹ τοῦ βοῦς λέγεται ¹² βόειον ¹³, τοῦ προβάτου πρόβ(άτ)ειον ¹⁴, τοῦ ἵππου ἵππειον ¹⁵, τοῦ χοίρου ¹⁶ χοίρειον ¹⁷. Ἡ κατοικία ¹⁸ τῶν προβάτων καὶ τῶν αἰγῶν λέγεται σηκός ¹⁹, τῶν χοίρων συφεός ²⁰, τῶν βοῶν καὶ τῶν ἵππων βουστάσιον ²¹, ἵπποστάσιον ²². Τὰ ζῷα εἶναι λίαν ²³ χρήσιμα ²⁴ τῷ ἀνθρώπῳ, διότι ²⁵ παρέχουν ²⁶ ἕρια ²⁷, γάλα, κρέας καὶ λοιπά ²⁸.

9. Τὰ σχολεῖα τῶν Ῥωμαίων.

Οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον τρία σχολεῖα, τὸ σχολεῖον τοῦ γραμματιστοῦ ¹, τὸ σχολεῖον τοῦ γραμματικοῦ ² καὶ τὸ σχολεῖον ³ τοῦ ῥητοροδιδασκάλου ⁴. Ὁ γραμματιστής ἐδίδασκε ⁵ τοὺς παῖδας τὰ γράμματα καὶ τὰ πρῶτα ⁶ στοιχεῖα ⁷, τὸ ὀρθῶς ⁸ ἀναγινώσκειν ⁹ καὶ γράφειν ¹⁰, ὁ γραμ-

ματικὸς ἐδίδασκε τὰ πρῶτα Ἑλληνικὰ γράμματα, Λατίνους καὶ Ἑλληνας ποιητὰς καὶ μάλιστα ¹¹ τὰ ποιήματα τοῦ Ὅμηρου· ὁ ῥητορο-
διδάσκαλος ἐδίδασκε τὴν ῥητορικὴν ¹² τέχνην ¹²...

(Εἰς τὰ ὀνόματα τῆς δ' κλίσεως)

10. Τὰ δένδρα.

Τὸ δένδρον εἶναι φυτόν ¹, ἔχει ρίζας ², στέλεχος ³, κλάδους ⁴,
κλαδίσκους (κλῶνας) ⁵ καὶ φύλλα ⁶. Δένδρα εἶναι ἡ μηλέα, ἡ συκῆ ⁷,
ἡ ἐλαία ⁸, ἡ ἀπιδέα ⁹... Καρποὶ τῆς μηλέας εἶναι τὰ μῆλα, τῆς συ-
κῆς τὰ σῦκα ⁷, τῆς ἐλαίας αἱ ἐλαῖαι καὶ τὸ ἔλαιον ¹⁰, τῆς ἀπιδέας τὰ
ἄπια ¹¹... Οἱ καρποὶ τῶν δένδρων εἶναι ἡδεῖς ¹², ὅταν ¹³ εἶναι ὠρι-
μοὶ ¹⁴, ὅταν δὲ εἶναι ἄωροὶ ¹⁵, εἶναι πικροὶ ¹⁶ ἢ δριμεῖς ¹⁷. Οἱ λαί-
μαργοὶ ¹⁸ παῖδες τρώγουν ¹⁹ πολλάκις ²⁰ ἄωρους καρπούς, ἀλλὰ τι-
μωροῦνται ²¹ διὰ ²² τὴν λαιμαργίαν ²² τῶν ²², διότι ²³ ἕνεκα ²⁴ τῶν
ἄωρων καρπῶν ²⁴ περιπίπτουν ²⁵ εἰς νόσον ²⁶ βαρεῖαν ²⁷.

11. Τὸ βιβλίον.

Τὸ βιβλίον ἔχει σελίδας ¹, αἱ σελίδες ἔχουν στίχους ², οἱ στίχοι λέ-
ξεις ³, αἱ λέξεις συλλαβάς, αἱ συλλαβαὶ γράμματα, φωνήεντα καὶ σύμ-
φωνα. Αἱ λέξεις τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἔχουν (γραπτὰ) πνεύματα ⁴
καὶ τόνους ⁵, αἱ λέξεις τῆς λατινικῆς γλώσσης δὲν ἔχουν οὔτε ⁶ τό-
νους, οὔτε ⁶ πνεύματα, μόνον ⁷ ἐπὶ ⁸ τοῦ γράμματος *i* τίθεται πάν-
τοτε στιγμή ⁹, καὶ ἀντὶ ¹⁰ τῆς δασείας ¹¹ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἡ
λατινικὴ γλῶσσα ἔχει τὸ γράμμα *h*.

12. Ἄναξία ἐκδέκσεις.

Λέων καταβεβλημένος ¹ ὑπὸ τῶν ἐτῶν ¹ καὶ ἑστερημένος ² σωμα-
ματικῶν ² δυνάμεων ² ἔχειτο ³ χαμαὶ ⁴ καὶ ἔπνεε ⁵ τὰ λοιόσθια ⁵. Εἶδεν ⁶
ὁ κάπρος ⁷ τὸν βασιλέα τῶν ζῴων θνήσκοντα ⁸, ἔδραμε ⁹ πλησίον ¹⁰
καὶ διὰ ¹¹ τῶν ὀδόντων του ¹² ἐξεδικήθη ¹³ παλαιὸν ¹⁴ τοῦ λέοντος
δῆγμα ¹⁵. Ὁμοίως ¹⁶ καὶ ὁ ταῦρος μετ' ὀλίγον ¹⁷ διὰ ¹¹ τῶν κεράτων
του ¹² διεκέντησε ¹⁸ τὸ σῶμα τοῦ ἄλλοτε ¹⁹ ἰσχυροῦ ²⁰ ἐχθροῦ ²⁰ του.
Ἔρχεται ²¹ τελευταῖος ²² καὶ ὁ ὄνος καὶ λακτίζει ²³ τὸ μέτωπον ²⁴
τοῦ λέοντος. Καὶ ὁ λέων ἐκπνέων ²⁵: «τὰ δῆγματα τοῦ κάπρου καὶ
τὰ πλήγματα ²⁶ τοῦ ταύρου ὑπέμεινα ²⁷, διότι ²⁸ εἶναι ἰσχυροὶ καὶ
ἄξιοι ²⁹ ὀπωσδήποτε ³⁰ ἀντίπαλοί ³¹ μου. ³². Ἄλλὰ νομίζω ³³ ὅτι ³⁴

ἀποθνήσκω³⁴ δὶς³⁵, ὅταν³⁶ βλέπω³⁷ ὅτι³⁸ εἶμαι³⁹ ἀναγκασμένος³⁹
νὰ ὑπομείνω⁴⁰ καὶ τὰ ἰδικὰ σου⁴¹, ἀσχημιά⁴² τῆς φύσεως, λακτί-
σματα⁴³».

13. Τὰ μέλη τοῦ σώματος.

Μέλη¹ τοῦ σώματος εἶναι ἡ κεφαλὴ², αἱ χεῖρες, οἱ
πόδες· ἐν τῇ κεφαλῇ εἶναι ἡ κόμη³, τὸ μέτωπον, οἱ ὀφθαλμοί, τὰ ὦτα,
ἡ ρίς,⁴ αἱ παρειαί⁵, αἱ γνάθοι, ^{5^a} τὸ στόμα· ἐν τῷ στόματι εἶναι ἡ
γλῶσσα καὶ οἱ ὀδόντες· αἱ χεῖρες εἶναι δύο, ἡ ἀριστερά⁶ καὶ ἡ δεξιὰ⁷
χειρ, τῆς χειρὸς μέρη εἶναι ὁ βραχίον⁸, ὁ πῆχυς⁹ καὶ¹⁰ ἡ ἰδίως¹⁰
χείρ¹⁰, ἑκατέρα¹¹ χεῖρ ἔχει πέντε¹² δακτύλους¹³, τὸν ἀντίχειρα¹⁴,
τὸν δείκτην¹⁵, τὸν μέσον¹⁶, τὸν δακτυλιώτην¹⁷ καὶ τὸν μικρόν.

(Εἰς τὰ ὀνόματα τῆς ε' κλίσεως)

14. Ἐλάφου ἀκρισία.

Ἐλαφος¹ βλέπων² τὴν ἑαυτοῦ³ εἰκόνα⁴ ἐν τῷ ὕδατι ἐθαύμαζε⁵
καὶ ἐπῆνει⁶ πολὺ τὰ μεγάλα καὶ ὠραῖα κέρατά του, ἔψεγε⁷ δὲ τὰς
λεπτὰς⁸ κνήμας⁹ του· ἀλλ' ὅμως¹⁰ ὅτε¹⁰ ὕστερον¹¹ τὸν ἔλαφον
κύνες ταχύποδες¹² κατεδίωξαν¹³, αἱ μὲν ψεχθεῖσαι¹⁴ κνήμαι ἐγέν-
οντο σωτηρία¹⁵ τῷ ἐλάφῳ, τὰ δὲ ἐπαινεθέντα¹⁶ κέρατα ὄλεθρος¹⁷.

15. Αἱ τέσσαρες ὥραι τοῦ ἔτους

Τὸ ἔτος ἔχει τέσσαρας ὥρας, ἔαρ¹, θέρος², φθινόπωρον³ καὶ χειμῶ-
να⁴. ἐν⁵ τῇ ἀρχῇ⁵ τοῦ ἔαρος⁵ καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ φθινοπώρου αἱ ἡμέ-
ραι εἶναι ἴσαι⁶ ταῖς νυξίν⁶, τὸν χειμῶνα⁷ αἱ ἡμέραι εἶναι βραχεῖαι⁸,
μακρὰ⁹ δὲ αἱ νύκτες, τὸ θέρος⁷ αἱ ἡμέραι μακρὰ καὶ αἱ νύκτες
βραχεῖαι. Τοῦ ἔαρος οἱ μῆνες¹⁰ εἶναι ὁ Μάρτιος, ὁ Ἀπρίλιος καὶ ὁ
Μάιος, τοῦ θέρους ὁ Ἰούνιος, ὁ Ἰούλιος καὶ ὁ Αὐγουστος, τοῦ φθι-
νοπώρου, ὁ Σεπτέμβριος, ὁ Ὀκτώβριος καὶ ὁ Νοέμβριος καὶ τοῦ χει-
μῶνος ὁ Δεκέμβριος, ὁ Ἰανουάριος καὶ ὁ Φεβρουάριος.

16. Οἱ Ῥωμαῖοι ἄρχοντες.

Ῥωμαῖοι ἄρχοντες μετὰ¹ τοὺς βασιλεῖς ἦσαν οἱ ὑπατοί², οἱ στρα-
τηγοί³, οἱ τιμηταί⁴, οἱ ἀγορανόμοι⁵, οἱ ταμίαι⁶... καὶ οἱ δήμαρχοι⁷.
ὁ βασιλεὺς ἦτο εἰς ἄνευ⁸ συνάρχοντος⁹, ἀλλ' οἱ ἄρχοντες τῆς ἐλευ-
θέρως¹⁰ πολιτείας¹⁰ εἶχον συνάρχοντας· διότι¹¹ ἦσαν δύο οἱ ὑπατοί,

δύο οἱ στρατηγοί, δύο οἱ τιμηταί.. δέκα οἱ δήμαρχοι· οἱ ὑπατοί, οἱ στρατηγοί..., ἦσαν ἄρχοντες ἐπὶ ¹² ἐν ¹² μόνον ἔτος ¹², ἔπειτα ¹³ ἐστέλλοντο ¹⁴ ὡς ¹⁵ ἀντάρχοντες ¹⁵, ἡγεμόνες ¹⁶ (διοικηταί) ἐπαρχιῶν ¹⁷, ὁ μὲν ὑπατος ὡς ¹⁸ ἀνθύπατος ¹⁸, ὁ στρατηγὸς ὡς ἀντιστρατηγος, ὁ ταμίας ὡς ἀντιταμίας. Οἱ δικτάτωρες ¹⁹ καὶ οἱ τιμηταί δὲν ἐστέλλοντο ὡς ἀντιδικτάτωρες ἢ ²⁰ ἀντιτιμηταί.

(Εἰς τὰ συγκριτικὰ καὶ τὰ ὑπερθετικὰ)

17. Ἐνδοξοὶ ἄνδρες

Ἐνδοξοὶ ¹ ἄνδρες Ἕλληνες ἐγένοντο ὁ Λυκοῦργος, ὁ Σόλων, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Ἀριστείδης, ὁ Κίμων, ὁ Περικλῆς... Ρωμαῖοι ὁ Βροῦτιος, ὁ Ἀγρίππας, ὁ Κοριοιανός, ὁ Κικκιναῖος, ὁ Μάριος... Οἱ Ἕλληνες ἦσαν ἐνδοξότεροι ἐν ² τοῖς γράμμασι καὶ ἐν ² ταῖς τέχναις, οἱ Ρωμαῖοι ἐν τοῖς πολιτικοῖς ³ καὶ τοῖς στρατιωτικοῖς ⁴ καὶ ἐν τῷ δικαίῳ ⁵. Ὁ Αἰσχίνης ἦτο ἐνδοξος ῥήτωρ, ἐνδοξότερος ὁ Κικέρων, ἀλλὰ πάντων ἐνδοξότατος ὁ Δημοσθένης. Μέγας ἐγένετο ὁ Πομπήιος, μείζων ὁ Καῖσαρ, μέγιστος ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων.

18. Οἱ ποιηταί.

Ποιητὰς ἔχουν ὅλοι οἱ λαοὶ ¹ (ποιηταί εἰσι πᾶσι τοῖς λαοῖς), ἀλλ' ἐπιφανέστατοι ² πάντων τῶν ποιητῶν ἐγένοντο οἱ ποιηταί τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὁ Ὅμηρος, ὁ Ἡσίοδος, ὁ Αἰσχύλος, ὁ Σοφοκλῆς, ὁ Εὐριπίδης ὁ Ἀριστοφάνης, ὁ Μένανδρος, ὁ Πίνδαρος... Οἱ Ἕλληνες ποιηταί ἐγένοντο πρότυπα ³ τοῖς Ῥωμαίοις καὶ ἄλλοις λαοῖς, ἀλλ' οἱ μιμηταί ⁴ ἦσαν πάντοτε ὑπεδεέστεροι ἐκείνων ⁵. Ὁ Ὅμηρος εἶναι ὁ ὑπέρτατος πάντων, τόσον ⁶ ὑπέρτερος τῶν ἄλλων, ὥστε ὁ Ὅρατιος, ὀνομαστότατος ⁷ λυρικός ⁸ ποιητὴς τῶν Ῥωμαίων, καλεῖ ⁹ αὐτὸν θεὸν ¹⁰ Ὅμηρον.

19. Ἡ πατρίς.

Ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ εἶναι τοῖς ἀνθρώποις προσφιλεῖς ¹, προσφιλέστερα τὰ τέκνα, ² ἀλλὰ ἡ πατρίς ὀφείλει ³ νὰ εἶναι τοῖς πολίταις προσφιλεστάτη πάντων· διότι ἡ πατρίς εἶναι τὸ μέγιστον, τὸ ἱερώτατον ⁴ καὶ τιμιώτατον ⁵ πράγμα· ὑπὲρ ⁶ τῆς πατρίδος ὀφείλομεν καὶ ⁷ νὰ ἀποθνήσκωμεν ἀκόμη ⁷· ἂν ἡ πατρίς εἶναι εὐτυχής ⁸, εὐτυχεῖς εἶναι μετὰ ⁹ τῆς πατρίδος καὶ οἱ πολῖται· οὐδὲν ὀφείλει ¹⁰ νὰ εἶναι οἱ πολῖται εὐτυχεῖς καὶ πλούσιοι, ὅταν ¹¹ ἡ πατρίς εἶναι δυστυχής ¹² καὶ

πτωχή¹³. Είναι καλύτερον νὰ εἶμεθα πολῖται πτωχότεροι πλουσιωτέρας καὶ εὐδαιμονεστέρας¹⁴ πατρίδος, πατρίδος ἐλευθέρας, παρὰ¹⁵ πολῖται πλουσιότεροι δυστυχεστέρας πατρίδος, πατρίδος δούλης¹⁶.

20. Οἱ ἡγεμόνες τοῦ Τρωικοῦ πολέμου.

Πολλοὶ ἦσαν οἱ ἡγεμόνες τοῦ Τρωικοῦ πολέμου. Ἐπιφανέστατοι¹ πάντων ἦσαν ὁ Ἀγαμέμνων, ὁ Ἀχιλλεύς, ὁ Ὀδυσσεύς... ὁ Ἔκτωρ, ὁ Αἰνεΐας... Ἀνδρειότατος² πάντων ἐγένετο ὁ Ἀχιλλεύς· ἀνδρεῖος ἦτο καὶ ὁ Πάτροκλος, ἀλλ' ἀνδρειότερος ὁ Ἔκτωρ. Ὁ Ἀχιλλεύς ἦτο καὶ ταχύτατος καὶ ὠραιότατος πάντων, ὁ Νέστωρ συνετώτατος³ καὶ ἥδιστος⁴ κατὰ τὸ λέγειν (τὴν ὀμιλίαν)⁵, πανουργότατος⁶ ὁ Ὀδυσσεύς. Ῥητόν⁷: ὁ χρόνος εἶναι πρᾶγμα πολυτιμώτατον⁸.

(Εἰς τὰ ἀριθμητικά)

21. Οἱ βασιλεῖς τῆς Ῥώμης.

Ἐπτά ἐγένοντο οἱ βασιλεῖς τῆς Ῥώμης, πρῶτος ὁ Ῥωμύλος, δευτέρος ὁ Νομᾶς Πομπίλιος, τρίτος ὁ Τύλλος Ὀστίλιος, τέταρτος ὁ Ἄγκος Μάρκιος, πέμπτος ὁ Ταρκύνιος ὁ πρεσβύτερος, ἕκτος ὁ Σέρβιος Τύλλιος καὶ ἕβδομος ὁ Ταρκύνιος ὁ ὑπερήφανος. Ὁ βασιλεὺς εἶχε δώδεκα ραβδούχους¹ προπορευομένους², τιμῆς³ χάριν. Ἡ σύγκλητος ἦτο τὸ συμβούλιον⁴ τοῦ βασιλέως⁴ Οἱ συγκλητικοὶ⁵ κατ' ἄρ-χάς⁶ ἦσαν ἑκατόν, ἔπειτα ἔγιναν διακόσιοι, τριακόσιοι, ἑξακόσιοι, χίλιοι.

22. Ὁ κατὰ τῆς Τροίας ἐλληνικὸς στρατὸς καὶ στόλος.

Ὁ στρατὸς τῶν Ἑλλήνων κατὰ¹ τῆς Τροίας¹ ἦσαν πλέον² ἢ² ἑκατόν χιλιάδες, τὰ δὲ πλοῖα χίλια ἑκατόν ὀγδοήκοντα ἕξ· τοῦ Ἀγαμέμνονος τὰ πλοῖα ἦσαν ἑκατόν, τοῦ Μενελάου ἑξήκοντα, ἐνενήκοντα τοῦ Νέστορος, πενήκοντα τοῦ Ἀχιλλέως, ὀγδοήκοντα τοῦ Διομήδους...

23. Πολλαπλασιασμός.

Τρεῖς ἀνὰ¹ τρία κάμνει² ἐννέα, πεντάκις ἀνὰ¹ ἑκατόν κάμνει πεντακόσια, ἑξάκις ἀνὰ¹ εἴκοσιν ἑκατόν εἴκοσι, δεκάκις ἀνὰ δέκα χιλιάδας κάμνει ἑκατόν χιλιάδας. Τίς³ ἀριθμὸς εἶναι διπλάσιος τοῦ $\frac{3}{4}$; — ὁ ἀριθμὸς $1\frac{1}{2}$. — Τίς ἀριθμὸς εἶναι τὰ $\frac{5}{6}$ τῶν 24 ὥρῶν: 20 ὥραι. — Πόσας⁴ ὥρας κάμνουν⁵ τέσσαρες ἡμέραι καὶ νύκτες (4 ἡμερονύκτια); Κάμνουν ἐνενήκοντα ἕξ ὥρας.

(Εἰς τὰς ἀνωταυμίας)

24. Θεοὶ καὶ ἥρωες.

Ὁ Ζεὺς ἦτο πατὴρ θεῶν καὶ ἀνθρώπων καὶ βασιλεὺς ἐν τῷ οὐρανῷ¹. Ἡ Ἥρα ἦτο σύζυγος² αὐτοῦ καὶ μήτηρ τοῦ Ἡφαίστου³, ἐκείνου, ὅστις ἦτο θεὸς τοῦ πυρός⁴. Ὁ Ποσειδῶν⁵ ἦτο ἀδελφὸς τοῦ Διὸς καὶ θεὸς τῆς θαλάσσης, ὁ Πλούτων βασιλεὺς τοῦ Ἄδου⁶. Τοῦ Διὸς καὶ τῆς Λητοῦς⁷ τέκνα ἦσαν Ἡ Ἄρτεμις⁸ καὶ ὁ Ἀπόλλων, τοῦ ὁποίου ἦτο τὸ ἐν Δελφοῖς⁹ μαντεῖον⁹. Τοῦ αὐτοῦ Διὸς καὶ τῆς Μαίας υἱὸς ἦτο καὶ ὁ Ἑρμῆς¹⁰ ὅστις ἦτο ἄγγελος¹¹ τῶν θεῶν. Τοῦ Ποσειδῶνος υἱὸς ἐλέγετο¹² ὁ Θησεύς, ὁ ἀρχαῖος¹³ ἐκεῖνος βασιλεὺς τῶν Ἀθηναίων, ὃν οἱ Ἀθηναῖοι ἐτίμων¹⁴ ὡς¹⁵ ἥρωα καὶ ναὸν¹⁶ αὐτῷ ἀφιέρωσαν¹⁷. Τοῦ Διὸς τέκνα ἦσαν καὶ ὁ Διώνυσος, ὁ θεὸς τοῦ οἴνου, ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Περσεύς . . . Οὗτοι, ὁ Ἡρακλῆς, ὁ Θησεύς, ὁ Περσεύς καὶ ἄλλοι ἀκόμη¹⁸ ἦσαν ἥρωες.

25. Ἡ γέννησις τῆς Ἀθηνᾶς.

Ἡμέραν¹ τινὰ¹ ὁ Ζεὺς καλεῖ² τὸν Ἑρμῆν καὶ ἐπιτάσσει³ αὐτῷ: Ἑρμῆ, κάλεσον⁴ τάχιστα⁵ τὸν Ἡφαιστον νὰ ἔλθῃ⁶ ἐδῶ⁷, φέρον⁸ καὶ⁸ πέλεκυν⁹ ὄξυν¹⁰. Ὁ Ἡφαιστος κληθεὶς¹¹ ἔσπευσε¹² νὰ ἔλθῃ¹³ φέρον πέλεκυν ὄξύτατον. Ὁ Ζεὺς τότε ἐπιτάσσει αὐτῷ: Ὑψωσον¹⁴, Ἡφαιστε, τὸν πέλεκυν καὶ κατάγαγέ¹⁵ μου αὐτὸν εἰς¹⁶ μέσον¹⁶ τὸ κρανίον¹⁷. Ὁ Ἡφαιστος παραξενεύεται¹⁸ καὶ μένει¹⁹ ἀκίνητος²⁰. Τί βραδύνεις²¹; ἔρωτᾷ²² αὐτὸν ὠργισμένος²³ ὁ Ζεὺς. Σὲ διατάσσω²⁴ νὰ καταφέρῃς κατὰ τῆς κεφαλῆς μου ἄνευ βραδύτητος²⁵ τὸν πέλεκυν, διότι ἀλγῶ²⁶ δεινῶς²⁷. Ἐμφοβος²⁸ τότε ὁ Ἡφαιστος ὑψώνει τὸν πέλεκυν καὶ καταφέρει αὐτὸν κατὰ μέσης τῆς κεφαλῆς τοῦ Διός. Ἄλλ²⁹ οἷον²⁹ θαῦμα²⁹! εὐθύς³⁰ ὡς³⁰ ὁ πέλεκυς ἤγγισε³¹ τὸ μέτωπον³² τοῦ Διός, ἠνοίχθη³³ τὸ κρανίον αὐτοῦ καὶ ἰδοὺ³⁴ ἐκπηδᾷ³⁵ ἐκ τῆς κεφαλῆς ἡ Ἀθηνᾶ πάνοπλος³⁶, φοροῦσα³⁷ περικεφαλαίαν³⁸, καὶ κρατοῦσα³⁹ τῇ μὲν δεξιᾷ⁴⁰ δόρυ⁴¹, τῇ δὲ ἀριστερᾷ⁴⁰ ἀσπίδα⁴².

26. Ἐν τῷ σχολείῳ.

- Ὁ διδάσκαλος. Εἰπέ¹ μοι, παρακαλῶ², μαθητά, τίς ἔκτισε³ τὸν κόσμον⁴;
- Ὁ μαθητής. Τὸν κόσμον ἔκτισεν ὁ Μέγας Θεός.
- Ὁ διδάσκαλος. Καὶ προνοεῖ⁵ οὗτος ὑπὲρ⁶ τῶν κτισμάτων⁷ του;

- **Ο μαθητής.** Ὁ Θεὸς ὅστις ἀγαπᾷ τὰ ἑαυτοῦ δημιουργήματα⁷ προνοεῖ ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ ἀγρουπνέει⁸, ὅπως⁹ ταῦτα εἶναι πάντοτε σῶα¹⁰.
- **Ο διδάσκαλος.** Τί ὀφείλομεν¹¹ ἡμεῖς αὐτῷ ἀπέναντι¹² τούτων;
- **Ο μαθητής.** Ἡμεῖς ὀφείλομεν αὐτῷ εὐγνωμοσύνην¹³ διὰ¹⁴ τὴν πρὸς¹⁵ ἡμᾶς εὐνοίαν¹⁶ αὐτοῦ καὶ τὴν ὑπὲρ¹⁷ ἡμῶν πρόνοιαν¹⁸.

(Εἰς τὰ ῥήματα τῆς α' συζυγίας)

27. Ἔρις Ἀχιλλέως καὶ Ἀγαμέμνονος.

Ὁ Ὅμηρος ἐν τῇ Ἰλιάδι διηγεῖται¹ ὅτι² ὁ Ἀχιλλεὺς ἐκάλεσε² τὸν Κάλχαντα καὶ ἠρώτησεν³ αὐτόν, διατι⁴ ὁ Ἀπόλλων ἦτο⁵ ὄργισμένος, καὶ πῶς⁶ θὰ ἐξημενίζον⁷ αὐτὸν οἱ Ἕλληνας. Ὁ Κάλχας ἀποκρίνεται⁸: Δώσατε⁹ τὴν Χρυσήδα τῷ ἑαυτῆς πατρὶ καὶ θὰ ἐξευμενίσετε τὸν Ἀπόλλωνα.— Ἀλλὰ τοῦτο ἠρέθισε¹⁰ τὸν Ἀγαμέμνονα, ὅστις ἀρνεῖται¹¹ νὰ δώσῃ αὐτήν· διότι (ἔλεγεν ὅτι) ἀγαπᾷ¹² τὴν Χρυσήδα περισσότερον ἢ τὴν Κλυταιμίστραν. Ὁ Ἀχιλλεὺς παρακαλεῖ¹³ τὸν Ἀγαμέμνονα νὰ¹⁴ δώσῃ τὴν κόρην τῷ πατρὶ, ἵνα ἀνακουφίσῃ¹⁵ τοὺς δυστυχεῖς¹⁶ Ἕλληνας. Ὁ Ἀγαμέμνων ἠρηθήθη καὶ¹⁷ πάλιν¹⁷, τοῦτο δὲ τὸ πρᾶγμα (ὄπερ πρᾶγμα) παροξύνει¹⁸ τὸν Ἀχιλλέα, ὁ ὁποῖος φιλονικεῖ¹⁹ πρὸς²⁰ τὸν Ἀγαμέμνονα . . . καὶ λοιδορεῖ²¹ αὐτόν ὡς φιλοκτεανώτατον²².

(Εἰς τὰ ῥήματα τῆς β' συζυγίας)

28. Ὀδυσσεὺς καὶ Καλυψώ.

Ἡ Καλυψώ ἐκράτει¹ παρ' ἑαυτῆ² ἑπτὰ ἔτη τὸν Ὀδυσσεᾶ ἄκοντα³. Διὰ⁴ τὸ πρᾶγμα⁴ τοῦτο ἐλυπεῖτο⁴ ἡ Ἀθηναῖ⁴, ἡ ὁποία ὑπέμνησε⁵ τὸν Δία, ὅτι⁶ ἦτο⁶ καιρὸς⁷ πλέον⁸ νὰ⁹ ἴδῃ⁹ ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ εἴκοσιν ἔτη τὴν πατρίδα του, τὴν σύζυγόν του, τὸν υἱόν του. Ὁ Ζεὺς ἐκάλεσε τότε τὸν Ἑρμῆν καὶ διέταξεν αὐτόν: Ἑρμῆ, πέταξε¹⁰ εἰς τὴν νῆσον τῆς Καλυψοῦς καὶ ἀνάγγειλον¹¹ αὐτῇ ὅτι⁶ θέλησις¹² ἡμετέρᾳ εἶναι⁶ νὰ¹³ μὴ¹³ κρατήσῃ¹³ πλέον¹³ τὸν Ὀδυσσεᾶ. Ὁ Ἑρμῆς φέρει τὴν ἐντολήν¹⁴ τοῦ Διὸς εἰς τὴν Καλυψώ, ἡ ὁποία ὄχι ἄνευ παραπόνου¹⁵ ἀποκρίνεται¹⁶: Ἐγὼ δὲν θὰ κρατήσω πλέον τὸν Ὀδυσσεᾶ ἄκοντα, ἀλλὰ διατι¹⁷ οἱ θεοὶ φθονοῦσιν¹⁷ ἡμᾶς καὶ ἀπαγορεύουσι¹⁸ νὰ ἔχωμεν ἕνα ἄνδρα σύζυγον¹⁹;

(Εἰς τὰ ῥήματα τῆς δ' συζυγίας)

29. Ἀντιγόνη καὶ Κρέων.

Ὁ Κρέων εἶχε διατάξει¹ νὰ μείνῃ² ὁ Πολυνεΐκης ἄταφος³, ἀλλὰ ἡ Ἀντιγόνη ἐκάλεσε τὴν ἀδελφήν της Ἰσμήνην καὶ ὑπέμνησεν αὐτήν·

ὅτι καθήκον⁴ ἰδικόν των ἦτο νὰ θάψωσι⁵ τὸν ἀδελφόν. Ἡ Ἰσμήνη ὄχι⁶ μόνον⁶ ἀρνεῖται αὐτή, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἀντιγόνην ἀποτρέπει⁷, νὰ⁸ μὴ θάψῃ⁸ τὸν ἀδελφόν ἐναντίον⁹ τοῦ κηρύγματος^{9α} τοῦ βασιλέως· διότι (λέγει ὅτι) θά την τιμωρήσῃ¹⁰. Ἡ Ἀντιγόνη ἀποκρίνεται: Οὐδεμία τιμωρία¹¹ θὰ ἀποτρέψῃ ἐμὲ ἀπὸ¹² τοῦ ἀδελφικοῦ¹³ καθήκοντος· καὶ ἔρχεται¹⁴ μόνη καὶ θάπτει τὸν Πολυνείκην. Ἀλλὰ τοῦτον ἐφύλαττον¹⁵ φύλακες¹⁶, οἱ ὅποιοι ἐκράτησαν¹⁷ τὴν Ἀντιγόνην καὶ τὴν ὠδήγησαν¹⁸ πρὸς¹⁸ τὸν Κρέοντα. Οὗτος ἐρωτᾷ αὐτήν: Ἐγνώριζες¹⁹ ὅτι²⁰ ἐγὼ εἶχα²⁰ διατάξει²⁰ νὰ²¹ μὴ²¹ θάψῃ²¹ κανεὶς²¹ τὸν Πολυνείκην; — Μάλιστα²², ἀποκρίνεται ἐκείνη, δὲν ἠγνόουν τὸ κήρυγμά σου αὐτό²³. — Διὰ τοιοῦτον ἔθαψας ἓνα πολέμιον²⁴ τῆς πατρίδος; — Διότι ἦτο ἀδελφός μου. — Οἱ πολέμιοι τῆς πατρίδος δὲν ἔχουν ἀδελφοὺς ἐν αὐτῇ καὶ (ἐκεῖνος), ὅστις θάπτει ἐχθρὸν τῆς πατρίδος, εἶναι καὶ αὐτός ἐχθρὸς αὐτῆς. Καὶ ἡμεῖς καθήκον²⁵ ἔχομεν²⁵ νὰ τιμωρῶμεν τοὺς ἐχθροὺς τῆς πατρίδος . . .

(Εἰς τὰ ῥήματα τῆς γ' συζυγίας)

30. Διάλογος Ἐκτορος καὶ Ἀνδρομάχης.

Ἐκτορ, σὺ μου¹ εἶσαι ὁ σύζυγός μου, σὺ ὁ πατήρ μου, σὺ ἡ μήτηρ μου, σὺ ὁ ἀδελφός μου· οὐδένα² ἄλλον ἔχω πλὴν³ σοῦ· διότι πάντας ἐκείνους ἐφόνευσεν⁴ ὁ Ἀχιλλεύς· φρόντισε⁵ νὰ⁶ μὴ⁶ φονεύσουν⁷ καὶ⁸ σὲ⁸ οἱ Ἀχαιοί· ἐὰν καὶ σὲ φονεύσουν⁹, τότε θὰ κυριεύσουν¹⁰ τὴν Τροίαν καὶ ἐμεὶ μετὰ τῶν ἄλλων γυναικῶν¹¹ θὰ σύρουν¹². αἰχμαλώτων¹³ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου¹⁴ θὰ με ἀναγκάσουν¹⁵ νὰ δουλεύω¹⁶. Μεῖνε¹⁷ ἐντὸς¹⁸ τῶν τειχῶν¹⁹ καὶ ὑπεράσπιζε²⁰ τὴν πόλιν...

Ἀνδρομάχη, οἱ ἄλλοι Τρῶες μάχονται²¹ ἐν τῇ πεδιάδι²² ἔξω²³ τῶν τειχῶν καὶ ἀποκρούουν²⁴ τοὺς πολέμιους· ὀφείλω καὶ ἐγὼ πολλῶ²⁵ μᾶλλον²⁶ νὰ εἶμαι ἐκεῖ καὶ νὰ ἀποκρούω τοὺς πολέμιους. Φοβοῦμαι ὅτι οἱ Ἕλληνες θὰ κυριεύσουν τὸ Ἴλιον καὶ θὰ ὠδήγησουν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰς γυναῖκας τῶν Τρώων αἰχμαλώτους. Εἴθε²⁷ νὰ²⁷ μὴ²⁷ ζῶ²⁸ τότε μηδὲ²⁹ νὰ ἀκούσω τὰς κραυγὰς³⁰ σου, ὅταν³¹ θὰ ἀπάγουν³² καὶ σὲ μετὰ τῶν ἄλλων...

(Εἰς τὰ παθητικὰ ῥήματα τῶν τρισάων συζυγιῶν)

31. Ἄλωσις τῆς Τροίας.

Εἶχε φονευθῆ καὶ ὁ Ἐκτορ καὶ ὁ Ἀχιλλεύς καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἥρωες, καὶ ὅμως¹ ἡ Τροία ἔμενεν² ἀκόμη³, ἐκυριεύθη δὲ μετὰ δέκα ἔτων πο-

λιορχίαν ⁴ διὰ δόλου ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως, ὑπὸ τοῦ ὁποίου κατεσκευά-
σθη ⁵ μέγας δούρειος ἵππος καὶ ἐπληρώθη ⁶ δι' ⁷ ἐνόπλων ⁸ στρατιω-
τῶν. Ἐὰν μὴ εἶχε φονευθῆ ⁹ ὁ Ἔκτωρ ἢ εἰς εἶχεν ἀκουσθῆ ¹⁰ ἢ
συμβουλή ¹¹ τοῦ Λαοκόωντος καὶ εἶχε πιστευθῆ ¹² ἢ προφητεία ¹³ τῆς
Κασσάνδρας, οἱ Τρῶες δὲν θὰ ἠπατῶντο ¹⁴, οὐδὲ ἢ Τροία θὰ ἐκυρι-
εύετο. Ἀλλὰ ἢ ἄλωσης τῆς Τροίας ἦτο θέλησις ¹⁵ τῆς Ἀθηνᾶς· ὁ Λα-
οκόων καὶ οἱ δύο υἱοὶ του περιπλέκονται ¹⁶ ὑπὸ δύο ὄψεων ¹⁷, οἱ
ὁποιοὶ ἐστάλησαν ¹⁸ ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ ὑπὸ τῶν δηγμάτων ¹⁹ αὐ-
τῶν καταβιβρώσκονται ²⁰. οἱ λοιποὶ ²¹ Τρῶες κατατρομάζονται ²² καὶ
ὁ ἵππος ἄγεται μέσα ²³ εἰς ²³ τὰ τεῖχη ²⁴ καὶ ἢ Τροία κυριεύεται
τὴν προσεχেসτάτην ²⁵ νύκτα ²⁶.

(*Εἰ, τὰ ἀποθετικά*)

32. Ἡ ὀρθὴ ἐκπαίδευσις.

Οἱ ἄνθρωποι ἄλλοτε ¹ ἐπίστευον ὅτι οἱ παῖδες διὰ τῆς ἀπειλῆς ²
καὶ τῆς τιμωρίας ³ καλῶς ἀνατρέφονται ⁴. τοῦτο ⁵ εἶναι πλάνη ⁵. Οἱ
καλοὶ γονεῖς καὶ οἱ δόκιμοὶ διδάσκαλοι δὲν ἀπειλοῦν ⁶ τιμωρίας τοῖς
παισίν, ἀλλὰ πρῶτον παρέχουν ⁷ ἑαυτοὺς χρηστοὺς, ἵνα οἱ μαθηταὶ
μαθῶνται ⁸ τῷ παραδείγματι αὐτῶν, καὶ δεύτερον προτρέπουν τοὺς
μαθητὰς ἵνα μιμῶνται ⁹ τοὺς ἑαυτῶν ¹⁰ κρείττονας. Οἱ παῖδες πρέπει ¹¹
νὰ σέβωνται ¹², ὄχι νὰ φοβῶνται τοὺς γονεῖς, τοὺς διδασκάλους, τοὺς
ἄρχοντας. Ὁ φόβος ἀναγκάζει τοὺς ἐλευθέρους πολίτας νὰ κολακεύ-
ωσι ¹³ καὶ νὰ περισπαίνωσι ¹⁴ τοὺς ἰσχυροὺς ¹⁵, ἀλλ' ὄχι ¹⁶ ποτὲ καὶ ¹⁶
νὰ σέβωνται ¹⁶ οὐδὲ νὰ ζηλῶσιν ¹⁷ αὐτούς. Διὰ τοῦτο ¹⁸ πολλάκις
ἄνδρες γενναῖοι ¹⁹ ἐμηχανεύθησαν ²⁰ ὄλεθρον κατὰ ²¹ τῶν ἀρχόντων
ἐκείνων, οἵτινες δὲν ἐπιτρέπουν ²² εἰς ²³ αὐτοὺς νὰ μεταχειρίζονται ²⁴
γλῶσσαν ²⁵ ἐλευθέραν.

(*Εἰς τὰ εἰς ἰο ἑήματα τῆς γ' συζυγίας*)

33. Ἡ παρθένος Κλαιλία.

Ὁ Πορσῆνας ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑτρούσκων, ἐνίκησέ ¹ ποτε ² τοὺς
Ρωμαίους καὶ ἔλαβε ³ παρ' αὐτῶν ὀμήρους ⁴ παῖδας τινας καὶ κόρας
εὐγενεῖς· μεταξὺ ⁵ τῶν κορῶν ἦτο καὶ ἡ Κλαιλία· αὕτη ὅμως δὲν ἠνεί-
χετο ⁶ τὴν ὀμηρείαν ⁷, διὰ τοῦτο δὲ νύκτα ⁸ τινὰ ⁹ ἠπάτησε ¹⁰ τοὺς φύλα-
κας καὶ ἔφυγεν ¹¹ ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Πορσῆνα· ἀρπάζει ¹² ἕνα ἵππον
καὶ ἐπ' ¹³ αὐτοῦ ¹³ ἵππεύουσα ¹⁴ διαβαίνει ¹⁵ τὸν Τίβεριν. Ἀφ' οὗ ¹⁶
ῥηγγέληθη ¹⁷ εἰς τὸν Πορσῆναν ὅτι ἔφυγεν ἡ Κλαιλία, ὠργίσθη ¹⁸

οὗτος καὶ ἀπήτησε¹⁹ πάλιν¹⁹ τὴν δραπέτιν²⁰, οἱ Ῥωμαῖοι ἀπέδωκαν²¹ τὴν ὄμηρον τῷ Πορσήνῃ, ὅστις ἠρώτησεν²² αὐτήν, διατί²³ ἔδραπέτευσεν²³. Ἐκεῖνη ἀπεκρίθη²⁴ ὅτι ἔδραπέτευσε, διότι ἦτο²⁵ ἔλευθέρη καὶ δὲν ἠνείχετο τὴν ὀμρείαν, ἣ ὁποία εἶναι²⁵ ὁμοία τῇ δουλείᾳ. Τότε ὁ βασιλεὺς θαυμάσας²⁶ τὴν τόλμην καὶ τὸ φρόνημα²⁷ τῆς κόρης, ἐπήνεσεν αὐτήν καὶ ἐπέτρεψεν²⁸ ἵνα λάβῃ²⁹ καὶ ἄλλας κόρας καὶ ἐπανέλθῃ μετ' αὐτῶν ἔλευθέρη εἰς Ῥώμην.³⁰

(Εἰς τὰ ἀνόμαλα ῥήματα)

34. Τὰ μέλη τοῦ σώματος πρὸς τὴν κοιλίαν ἐρέζοντα.

Τὰ μέλη¹ τοῦ σώματος¹, τ. ἔ. αἱ χεῖρες, οἱ πόδες, τὸ στόμα... ἐπειδὴ³ ἐνόμιζον⁴ ὅτι ἡ κοιλία⁵, μένει⁶ ἀργή⁷, ὅτι αὐτὰ⁸ μόνα⁹ ἐργάζονται¹⁰, ἀπεστάτησαν¹¹ ἀπὸ τῆς κοιλίας καὶ ὤμοσαν¹² μήτε¹³ αἱ χεῖρες νὰ φέρωσι τροφήν¹⁴ εἰς τὸ στόμα, μήτε τὸ στόμα νὰ δέχεται¹⁵ τροφήν διδομένην, μήτε οἱ ὀδόντες νὰ κατεργάζονται (μασῶσιν)¹⁶ αὐτήν. Διὰ¹⁷ τούτου¹⁷ τοῦ τρόπου¹⁷ ἠθέλησαν νὰ δαμάσουν¹⁸ τὴν κοιλίαν· ἀλλὰ μετ'¹⁹ ὀλίγον¹⁹ ἐνόησαν²⁰, ὅτι αὐτὰ⁸ δὲν ἠδύνατο νὰ ζῶσι καὶ νὰ ἐργάζονται ἄνευ²¹ τῆς κοιλίας, ἣ ὁποία παραλαμβάνει¹⁵ μὲν αὐτὴ²² ἀπάσας τὰς τροφάς, ἀλλὰ ἵνα χωνεύσῃ^{22α} καὶ διαμοιράσῃ²³ αὐτὰς ἔπειτα εἰς²⁴ ὅλα τὰ μέλη. Ἡ κοιλία εἶναι οἶονεἰ²⁵ ἡ δεξαμενὴ²⁶ τοῦ σώματος.

35. Καῖσαρ καὶ Κάτων.

Ὁ Καῖσαρ ὕπατος (ὦν) νόμον εἰσήνεγκεν¹ ὀλέθριον² τῇ πολιτείᾳ· οἱ ἄλλοι, ἐπειδὴ³ ἐφοβοῦντο τὸν πανίσχυρον⁴ ὕπατον, οὐδὲν ἀντεῖπον⁵ εἰς τὸν εἰσφερόμενον⁶ νόμον⁶. μόνος ὁ Κάτων ἀντέστη⁷ εἰς αὐτὸν τὸν νόμον· διὸ⁸ ὁ Καῖσαρ ὀργισθεὶς διέταξε⁹ νὰ σύρωσι (βία)¹⁰ ἔξω¹⁰ τοῦ βουλευτηρίου¹⁰ τὸν Κάτωνα καὶ νὰ φέρωσιν¹¹ αὐτὸν εἰς τὸ δεσμοτήριον¹². Ἦλπισεν ὁ Καῖσαρ, ὅτι οὕτω θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκφοβίσῃ¹³ τὸν Κάτωνα· ἀλλ'¹⁴ ἐκεῖνος ὁμως¹⁴ καὶ ὅτε¹⁵ ἐσύρωτο¹⁶ βία¹⁶ εἰς τὸ δεσμοτήριον, παρώτρυνε¹⁷ τοὺς πολίτας νὰ ἐναντιωθῶσιν¹⁸ εἰς¹⁹ τὸν νόμον¹⁹ τοῦ Καίσαρος. Πολλοὶ συγκλητικοὶ ἠκολούθησαν τὸν Κάτωνα εἰς τὸ δεσμοτήριον. Ἐκ τούτων ἕνα ὁ Καῖσαρ ἠρώτησε διατί δὲν ἠθελε²⁰ νὰ μείνῃ ἐν τῇ συγκλήτῳ²¹. ἐκεῖνος ἀπεκρίθη ὅτι προτιμᾷ νὰ ὑπάγῃ καὶ νὰ εἶναι μετ' ἐκείνου ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ ἢ μετ' αὐτοῦ (τοῦ Καίσαρος) ἐν τῷ βουλευτηρίῳ.

36. Βοῦς καὶ βάτραχος.

Εἶδέ¹ ποτε ἐν λειμῶνι² βάτραχος βοῦν καὶ ἠθέλησε νὰ γίνῃ τόσον³ μέγας, ὅσον⁴ μέγας ἔβλεπεν ὅτι εἶναι ὁ βοῦς· λοιπὸν⁵ ἐνεφύσησεν⁶ τὸ ἐρρουτιδωμένον⁷ δέριμα⁸ του. Μετὰ τοῦτο ἠρώτησε τὰ τέκνα^{8α} του, πότερος ἦτο⁹ εὐρύτερος¹⁰, ὁ βοῦς ἢ αὐτὸς¹¹ (ὁ βάτραχος). Ἐκεῖνα ἀπεκρίθησαν ἐκεῖνο ὅπερ ἦτο ἀληθές, ὅτι ὁ βοῦς εἶναι πολὺ εὐρύτερος. Πάλιν¹² ὁ βάτραχος ἐντείνει¹³ τὸ φύσημα¹⁴ καὶ τὸ δέριμα μετὰ μείζονος προσπαθείας¹⁵. Ἀλλὰ ἐν ᾧ¹⁶ ἤθελεν¹⁷ ἰσχυρότερον¹⁸ νὰ ἐμφυσήσῃ ἑαυτόν, ἐρράγη (ἔσκασεν) ¹⁹ ὁ δυστυχῆς καὶ ἔκειτο ²⁰ ἤδη νεκρός²¹. Καλὸν εἶναι νὰ θέλῃ τις νὰ γίνῃ κρείττων ἑαυτοῦ²². ἀλλὰ ὀφείλει νὰ ἐπιθυμῇ²³ ἐκεῖνο, ὅπερ δύναται νὰ ἐπιτύχῃ²⁴. Εἶναι μωρὸν²⁵ νὰ ζητῇ²⁶ τὰ ἀνέφικτα²⁷.

37. Ὀμφακὲς εἰσιν.

Ἄλωπηξ¹ ποτὲ πειναλέα² ἦλθεν εἰς κῆπον³ γεωργοῦ· ἐν τῷ κήπῳ ἦσαν καὶ σταφυλαὶ⁴ κρεμάμεναι⁵ ἐξ ὑψηλῶν⁶ κλημάτων⁷, τὰς ὁποίας σταφυλὰς ἡ ἀλώπηξ ἐζήτει⁸ νὰ φθάσῃ⁸ μὲν⁹ μεγίστην⁹ δύναμιν⁹ πηδῶσα¹⁰. ἀλλ' οὐδὲ¹¹ νὰ ἐγγίσῃ¹² αὐτὰς ἠδυνήθη. Ἀπελπισ¹³ τότε, ὅτι δὲν δύναται νὰ φθάσῃ¹⁴ τὰς σταφυλὰς, ἐν ᾧ ἀπήρχετο ¹⁶ περιλυπος¹⁷, εἶπε παρηγοροῦσα¹⁸ ἑαυτήν: Δὲν¹⁹ εἶναι ἀκόμη¹⁹ ὄριμοι· ἀώρους²⁰ σταφυλὰς δὲν δύναμαι νὰ φάγω.

(Εἰς τοὺς ὄρους τῆς προτάσεως καὶ τὴν συμφωνίαν αὐτῶν)

38. Γνώριαι καὶ παροιμίαι ἀξιομνημόνευτοι.

1. Mala societas depravat mores bonos (1).
2. Malus ubi bonum se simulat, tum est pessimus.
3. Vox semel emissa volat irrevocabilis.
4. Aequum iudicium omnes cives delectat.
5. Homo doctus in se semper divitias suas habet.
6. Emsis sauciat corpus, mentem (sauciat) mala oratio.
7. Habet suum venenum blanda oratio.
8. Dos magna parentium virtus.
9. Dives est (is) qui suis rebus contentus est ; divitissimus est

(*) Νὰ διακρίνονν οἱ μαθηταὶ τοὺς ὄρους ἐκάστης προτάσεως καὶ νὰ δεῖξουν ἐφαρμοζομένους ἐν ταῖς προτάσεσι ταύταις τοὺς σχετικοὺς κανόνας τοῦ συντακτικοῦ ἐξηγοῦντες ἅμα αὐτάς.

- (is) qui quam paucissimis contentus est.
10. Beatus est non (is) cui maximae divitiae sunt, sed (is) qui sorte sua contentus est.
 11. Saepe pulchra facies occultat animum turpem.
 12. Valla, fossae, muri saepe oppida servant; sed multo magis ea servant viri, qui fortiter propugnant.
 13. Pauperem vel avarum esse unum idemque est; nam tam pauper, quam avarus semper eget.
 14. Imperare sibi maximum imperium est.
 15. Turpissimum est amici gratia in rempublicam peccare.
 16. Legem-timet nocens, innocens fortunam.
 17. Ea est vera amicitia, quae servatur in rebus adversis.
 18. Bene erudiri melius est quam multas opes habere.
 19. Maius dedecus est parta amittere quam omnino non paravisse.
 20. Male parta male dilabuntur.
 21. Bis vincit qui se vincit in victoria.
 22. Si male dicas, male audias.
 23. Nisi per te sapias, frustra sapientem audias.
 24. Fortunam citius reperias, quam retineas.
 25. Vera amicitia et secundas res splendidiore facit, et adversas leviores.
 26. Fortuna stultum facit (eum) quem nimium fovet.
 27. Fatetur facinus (is) qui iudicium fugit.
 28. Amici vitia si feras, facias tua.
 29. Pars sanitatis velle sanare fuit.

(Εἰς τὴν χρῆσιν τῆς ὀνομαστικῆς καὶ αἰτιατικῆς)

39. Ἡ Θεμιστοκλέους πρὸς Ἀρταξέρξην ἐπιστολή.

Ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπειδὴ¹ κατηγορήθη² ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων ὡς³ συνένοχος³ προδοσίας² μετὰ τοῦ Πausανίου³, φεύγων τὴν ὀργὴν τῶν Ἀθηναίων, ἐπὶ⁴ νεὸς διεπεραιώθη⁵ ἐξ Ἑλλάδος εἰς Ἀσίαν, ἔνθα⁶ ἔγραψε τὴν ἐξῆς⁷ ἐπιστολὴν⁷ πρὸς τὸν βασιλέα Ἀρταξέρξην: Ἐγὼ ὁ Θεμιστοκλῆς ἦλθον πρὸς σέ, ὅστις πλεῖστα κακὰ εἰς τὸν σὸν οἶκον ἔκαμα⁸ ἐφ' ὅσον⁹ εἰς¹⁰ ἐμέ¹⁰ ἦτο ἀνάγκη νὰ πολεμῶ κατὰ¹¹ τοῦ πατρὸς σου καὶ νὰ ὑπερασπίζω τὴν πατρίδα μου. Ἀλλ' ἐγὼ ὁ ἴδιος ἔκαμα¹²

εἰς¹³ αὐτὸν¹³ πολὺ μείζον καλόν, ὅτε ἦτο ἐν κινδύνῳ ἕκ τινος σχετ-
 διου¹⁴ τῶν Ἑλλήνων· διότι δὲν ἀπέκρουσα¹⁵ ἀπὸ¹⁵ αὐτὸν¹⁵ τὸ σχέ-
 διον¹⁵ τοῦτο¹⁵ ἀλλ' ἐπληροφόρησα¹⁶ αὐτὸν ὅτι ἐμελετᾶτο¹⁷ ὑπὸ τῶν
 Ἑλλήνων νὰ¹⁸ διαλύσουν^{18α} τὴν γέφυραν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ¹⁹ τοῦ Ἑλ-
 λησπόντου εἶχε κατασκευάσει. Ἡ ἀγγελία μου²⁰ αὕτη ἔσωσεν²¹ ἐκεῖ-
 νον ἀπὸ²² τοῦ κινδύνου²². Τώρα ἐκδιωχθεὶς²³ ἔξ ἀπάσης²⁴ τῆς
 Ἑλλάδος, κατέφυγον²⁵ πρὸς σὲ ζητῶν²⁶ τὴν φιλίαν σου, ἣν ἔαν θὰ²⁷
 ἐπιτύχω, δὲν θὰ με ἔχῃς σὺ ὀλιγώτερον καλὸν φίλον ἢ²⁸ ἐκεῖνος (ὁ
 πατήρ σου) δεινὸν²⁹ ἔχθρον.

40. Αἰδῶς καὶ μεταμέλεια.

Χρηστὸς ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος ὅστις συνηθίζει¹ νὰ πράττῃ πρά-
 ξεις² ἀγαθὰς, διὰ³ τὰς ὁποίας³ οὔτε νὰ⁴ ἐντρέπεται⁴ οὔτε νὰ⁵ μετα-
 νοῆ⁵. Ἐνίοτε⁶ πράττει καὶ ὁ χρηστὸς ἄνθρωπος κακὴν τινα πράξιν,
 ἀλλ' ἐντρέπεται δι' αὐτὴν καὶ μετανοεῖ. Ὑπάρχουν ἀληθῶς ἄνθρωποι
 οἵτινες⁷ οὔτε ἐντρέπονται διὰ³ τὰς κακὰς πράξεις³ τῶν, οὔτε μετα-
 νοοῦν· ἀλλὰ οἱ⁸ τοιοῦτοι ἄνθρωποι εἶναι ἐξώλεις⁹ καὶ ἐχθροὶ τῆς πολι-
 τείας, ὡς¹⁰ ὁ Κατιλίνας, ὅστις οὐδέποτε ἤθελε¹¹ μετανοήσει¹¹, διότι
 συνώμοσε¹² κατὰ τῆς πολιτείας. Ὅθεν¹³ (ἴδιον) χρηστοῦ μὲν ἀνθρώ-
 που εἶναι οὐ μόνον νὰ¹⁴ μὴ¹⁴ πράττῃ¹⁴ κακὰς πράξεις, ἀλλὰ καὶ ἂν
 τυχόν¹⁵ ποτε πράξῃ¹⁶ τοιαύτην τινα πράξιν, νὰ αἰδῆται δι'³ αὐτὴν³
 καὶ νὰ μεταμέλεια, φαύλου¹⁷ δὲ οὔτε νὰ ἐντρέπεται διὰ τὰς κακὰς πρά-
 ξεις του, οὔτε νὰ μετανοῆ, ἐνίοτε δὲ καὶ¹⁸ νὰ καυχᾶται¹⁹ δι'²⁰ αὐτάς²⁰.

Γνωμικὰ καὶ παροιμῖαι :

1. Absentem laedit qui cum ebrio litigat (1).
2. Amicus ab amico nihil postulato nisi quod honestum sit.
3. Audi multa, loquere pauca.

(Εἰς τὴν χρῆσιν τῆς γενικῆς)

41. Γνωμικὰ καὶ παροιμῖαι.

1. Conscientia est vox dei in nobis
2. Suae quisque fortunae faber est.
3. Flos est nuntius veris.

(1) Καὶ αἱ ἀσκήσεις αὗται καὶ πάσαι αἱ λατινικαί, νὰ μεταφράζωνται εἰς
 τὸ ἑλληνικὸν ὑπὸ τῶν μαθητῶν καὶ νὰ ἐξετάζωνται οὕτως ὥστε νὰ διακρίνω-
 νται οἱ λόγοι, δι' οὓς ἐτέθησαν σχετικῶς πρὸς ἕκαστον μέρος τοῦ συντακτικοῦ.

θ. Κακρυδιῆ, Λατινικὴ Γραμματικὴ. Ἐκδοσις Γ'

4. Non omnes homines sui potentes fuerunt.
5. Non poenae timor, sed amor honesti vos a peccando prohibeto.
6. Stulti est aliorum vitia cernere, oblivisci suorum.
7. Cuiusvis hominis est errare: nullius nisi insipientis in errore perseverare.
8. Temeritatis est calidius quam callidius agere.
9. Monere et moneri (proprium) est verae amicitiae.
10. Recta movere est veri amici.

42. Ὁ θάνατος τοῦ Σωκράτους.

Ὁ Σωκράτης καὶ αὐτὸς ἐγένετο δικαιοτάτος καὶ τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς ἐδίδασκεν ὅτι καλὸν εἶναι οὔτε νὰ ἀδικῇ¹ τίς τινα οὔτε νὰ ἀδικῆται², ἀλλ' ἐὰν ἦτο³ ἀνάγκη ποτὲ νὰ κάμῃ τὸ ἐν⁴ ἐκ⁴ τῶν⁴ δύο⁴, νὰ ἀδικήσῃ⁵ ἢ νὰ ἀδικηθῇ⁵, ἔλεγεν ὅτι αὐτὸς θὰ προετίμα νὰ ἀδικηθῇ⁵ μᾶλλον ἢ νὰ ἀδικήσῃ⁵. Καὶ ὅμως⁶ εὐρέθησαν⁷ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι κατηγορήσαν⁸ τὸν Σωκράτην (ὡς ἔνοχον) ἀδικίας, καὶ ὅπερ χειρότερον, ἔπεισαν⁹ οὗτοι τοὺς δικαστὰς, ἵνα εἶναι ἔνοχος¹⁰ καὶ ἐπέτυχον¹¹, ὥστε νὰ καταδικασθῇ¹² ἐκεῖνος εἰς¹² θάνατον¹², διότι (τάχα) τοὺς νέους¹³ διέφθειρε¹⁴.

43. Ὁ Κατιλίνας.

Παρὰ¹ τῷ Σαλλουστίῳ, τῷ ρωμαίῳ ἱστορικῷ², ἀναγινώσκομεν ὅτι ὁ Λεύκιος Σέργιος Κατιλίνας, ὅστις ἐν ἔτει³ 63³ π. Χ. συνώμοσε κατὰ τῆς (ἐλευθέρως) πολιτείας, ὑπῆρξεν ἀνὴρ μεγάλης δυνάμεως⁴ καὶ ψυχικῆς⁵ καὶ σωματικῆς⁵, ἀλλὰ χαρακτήρος⁶ κακοῦ καὶ διεστραμμένου⁷, ὅτι τὸ μὲν σῶμα αὐτοῦ ἦτο ὑπομονητικὸν⁸ τῆς ἀσιτίας⁹, τοῦ ψύχους¹⁰, τῆς ἀγρυπνίας¹¹, ἡ δὲ ψυχὴ του τολμηρὰ, ὑπουλος¹², οἰουδήποτε¹³ πράγματος προσποιητικὴ¹⁴ ἢ ἀποκρυπτικὴ¹⁵, ὅτι ἦτο ἐπιθυμητικὸς¹⁶ (ὁ Κατιλίνας) τῶν ἀλλοτριῶν¹⁷, σπάταλος¹⁸ τῶν ἰδίων,¹⁹ ὅτι ἐν αὐτῷ ἦτο ἀρκετὴ²⁰ εὐγλωττία²¹, ὀλίγη²² ὅμως²³ σύνεσις²⁴. Οὗτος μολονότι²⁵ εἶχε συννόμει κατὰ τῆς πολιτείας, ἤρχετο, ὡς λέγει ὁ Κικέρων, εἰς τὴν σύγκλητον καὶ ἐγένετο μέτοχος²⁶ (μετεῖχε) τῆς κοινῆς²⁷ συσκέψεως²⁸.

44. Ἡ ἀρετὴ.

Ὁ φρόνιμος¹ ἄνθρωπος τὸν πλοῦτον καὶ τὰς (πολιτικὰς) τιμὰς,

τὰ ὁποῖα πράγματα εἶναι ἀσταθῆ² καὶ μάταια³, ὀλίγιστον⁴ ἐκτιμᾷ· οὗτος ἐκτιμᾷ πλεῖστον⁴ τὴν ἀρετὴν, ἢ ὁποῖα μόνη εἶναι σταθερὰ⁵ καὶ μόνιμος⁵. Πλοῦτον καὶ τιμὰς πολλάκις τοῖς ἀνθρώποις ἢ τύχη προσεπόρισεν⁶, ἀλλὰ καὶ ἡ ἰδία αὐτὰ ἀφήρεσεν⁷ αὐτοῖς· διότι ἡ τύχη συνηθίζει ν' ἀφαιρῇ ἐκεῖνο⁸ ὅπερ ἔδωκε. Τὴν ἀρετὴν ὁμως οὔτε δίδει ποτὲ⁹ ἢ τύχη τοῖς ἀνθρώποις οὔτε ἀφαιρεῖ αὐτοῖς.

45. Ὁ καλὸς διδάσκαλος.

Ὁ γονεὺς¹, ὁ θέλων² νὰ διδάξῃ τὰ ἑαυτοῦ τέκνα ὀρθῶς, ἐνδιαφέρον¹ ἔχει νὰ μάθῃ³, τίς διδάσκαλος εἶναι ὁ ἄριστος, εἰς⁴ ὃν⁴ νὰ⁵ δύναται⁵ νὰ ἐμπιστευθῇ⁶ αὐτά. Πολλοὶ¹ ὁμως γονεῖς¹ δὲν ἐνδιαφέρονται¹ διὰ τοῦτο¹ καὶ, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, «δι' ἄγνοιαν⁷ ἀνθρώποις ἀδοκίμοις⁸ καὶ παρασήμοις⁹ τοὺς παῖδας ἐγχειρίζουσιν»⁶. Τοῦτο βεβαίως¹⁰ δὲν εἶναι (ἴδιον) φρονίμων γονέων· τοὺς φρονίμους¹ γονεῖς¹ ἐνδιαφέρει¹ νὰ εἶναι¹ ὁ διδάσκαλος¹ χρηστός¹ καὶ ἀνεπίληπτος¹¹. Εἶναι κρείττων διδάσκαλος ἤτιον¹² σοφός, ἀλλὰ χρηστῶν ἤθῶν, ἢ¹³ διδάσκαλος σοφώτατος, κακῶν ὁμως καὶ διστραμμένων ἤθῶν. Ἐμὲ¹ τοῦλάχιστον¹⁴ ἐνδιαφέρει¹ καὶ ἐμοὶ μέλημά¹⁵ ἐστὶ, ὅπως οἱ ἐμοὶ παῖδες¹⁶ ἔχωσι¹⁷ διδασκάλους χρηστοὺς μᾶλλον ἢ σοφοὺς.

46. Ἐλαφρὸν βᾶρος.

Ἡ σάυρα¹ ἔλεγέ ποτε τῇ χελώνῃ²: Σὲ λυποῦμαι³, δυστυχημένη⁴, διότι εἶσαι ἀναγκασμένη⁵ νὰ φέρῃς ὅπου⁶ καὶ⁶ ἂν⁶ πηγαίνῃς⁶, πάντοτε μαζί σου ὄλον⁷ τὸ βᾶρος τῆς οἰκίας σου. Ἀλλὰ⁸ ἡ χελώνη ἀποκρίνεται: Φίλη μου, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ⁹ με λυπᾶσαι¹⁰. πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶναι ὠφέλιμον, δὲν¹¹ εἶναι ποτὲ¹¹ βαρὺ φορτίον. Δὲν¹² εἶχεν ἀκόμη¹² εἶπει τὸν¹² λόγον¹² τῆς¹³ ἢ χελώνη, ὅτε φοβερός¹⁴ ἔχθρός, ὅφρις μέγας, ἐφάνη¹⁵ πλησίον· καὶ¹⁶ ἢ μὲν¹⁶ χελώνη¹⁶ ἐκρῦφθη¹⁷ ἀμέσως¹⁸ ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς, ἢ δὲ σάυρα, ἢ ὁποῖα δὲν εἶχε μαζί τὴν οἰκίαν τῆς, ταχέως¹⁹ εὗρέθη²⁰ ἐν τῷ στόματι τοῦ ὄφεως καὶ ἐπλήρωσε τὴν κοιλίαν αὐτοῦ.

(Εἰς τὴν χρῆσιν τῆς δοτικῆς)

47. Γνωμικά, παροιμίαι, συμβουλαί...

1. Avarus nemini est bonus, sed sibi pessimus.
2. Inopi desunt pauca, luxurioso multa, avaro omnia: nam avaro tam quod non habet, quam quod habet, deest, cum ei id quoque, quod habet, usui non sit.

3. Bono civi non minori cura e est, qualis post mortem suam respublica futura sit, quam se vivente.
4. Una salus (est) victis, nullam sperare salutem.
5. Qui aliis insidiantur, saepe ipsi insidiis labuntur.
6. Pax artibus et litteris favet, bellum eis invidet.
7. Ignoscito saepe alteri, tibi numquam.
8. Bonis nocuit, qui malis pepercit.
9. Probus homo invidet nemini.
10. Homini mendaci ne verum quidem dicenti fides habetur.
11. Homo non sibi soli natus est, sed partem ortus sui patria sibi vindicat, partem parentes, propinqui, amici.
12. Legibus parendo et nobis et rei publicae prosumus.
13. Docto homini vivere est cogitare.
14. Potenti qui irascitur, sibi ipsi periculum quaerit.
15. Cuius aures veritati clausae sunt, huius salus est desperanda.
16. Minimum eripit fortuna (ei), cui minimum dedit: nam nihil eripit, nisi quod dedit; neque est nostrum, quod fortuna fecit nostrum.
17. Mortuo qui munus mittit, nihil illi dat, sibi adimit.
18. Vir bonus est qui prodest quibus prodesse potest, nocet nemini.
19. Omnibus esto, puer, benevolus, nemini blandus, paucis familiaris, omnibus iustus.

48. Ὁ θάνατος τοῦ Σερούϊου Τυλλίου.

Ἦσαν τῷ Σερούϊῳ Τυλλίῳ δύο θυγατέρες, Τυλλία ἡ πρεσβυτέρα¹ καὶ Τυλλία ἡ νεωτέρα². ἔκ³ τούτων³ ἡ μὲν μία ἦτο σκληρά⁴, ἡ δὲ ἄλλη⁵ πραεῖα⁶. ἔζων καὶ δύο υἱοὶ Ταρκυνίου τοῦ πρεσβυτέρου, ὡσαύτως⁷ ἀνόμοιοι⁸ (κατὰ) τὸν χαρακτήρα⁹, μὲ τοὺς ὁποίους ἐνυμφεύθησαν¹⁰ αἱ θυγατέρες τοῦ Τυλλίου, ἡ μὲν σκληρὰ μὲ τὸν πρῶτον Ταρκύνιον, ἡ δὲ πραεῖα μὲ τὸν σκληρὸν Ταρκύνιον. Ἄλλὰ ἡμέραν τινα¹¹ οἱ δύο πρῶτοι εὐρέθησαν νεκροί¹², τοὺς δὲ ἐπιζῶντας¹³ δύο σκληροὺς ἤνωσεν¹⁴ ἡ ὁμοιότης τῶν χαρακτήρων. Ὀλίγῳ ὕστερον ὁ

Ταρκύνιος, παρακινήθεις¹⁵ και ὑπὸ τῆς Τυλλίας, συνεκάλεσε¹⁶ τὴν σύγκλητον, ἤρπασε¹⁷ τοῦ Σερουίου^{17α} τὴν βασιλείαν καὶ αὐτὸν¹⁸ οἶκαδε^{18α} καταφεύγοντα¹⁹ ἐφόνευσε.²⁰

49. Οἱ ἀληθῶς χρηστοὶ ἄρχοντες.

Χρηστοῦ ἄρχοντος (ἴδιον) εἶναι νὰ βουλευῆται¹ πάντοτε ὑπὲρ² τῆς πολιτείας². δὲν³ εἶναι⁴ δυνατόν⁴ ποτὲ³ νὰ θεωρηῆται⁵ χρηστὸς ἄρχων ἐκεῖνος⁶, ὅστις βουλευεται μᾶλλον ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἢ ὑπὲρ τῆς πολιτείας. Ἡ γνώμη⁷ τὴν ὁποίαν εἶπέ ποτε βασιλεύς τις⁸ τῆς Γαλλίας, μετ' ἐμὲ ὁ κατακλυσμὸς⁹, εἶναι γνώμη φαυλοτάτου πολίτου καὶ πολὺ¹⁰ φαυλοτέρου ἄρχοντος. Τῷ χρηστῷ ἄρχοντι δὲν εἶναι ὀλιγώτερον μέλημα¹¹, ποία θὰ εἶναι¹² μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ¹³ ἢ πολιτεία ἢ¹⁴ ποία εἶναι¹⁵ ἔτι¹⁶ ζῶντος¹⁷ αὐτοῦ.

50. Χρόνου φείδου.

Πολλάκις σοφοὶ ἄνδρες ἀπεφήναντο¹ τὴν γνώμην· ὅτι ὁ χρόνος εἶναι χρῆμα² ἢ³ ὅτι ὁ χρόνος εἶναι πολυτιμότερον τῷ ἀνθρώπῳ πρᾶγμα· καὶ⁴ ὅμως⁴ ὀλίγοι⁵ ἄνθρωποι εἰς⁶ ὠφέλειαν⁶ ἡμῶν⁶ τὴν γνώμην ταύτην λαμβάνομεν· οἱ περισσότεροι⁷ καταδαπανῶμεν⁸ τὸν χρόνον ἡμῶν εἴτε⁹ παίζοντες¹⁰ εἴτε ἀργοῦντες¹¹ εἴτε συζητοῦντες¹² εἴτε ἀμφισβητοῦντες¹³ πρὸς¹⁴ ἀλλήλους.¹⁴ Καὶ ὅμως εἶναι χρυσοῦν¹⁵ παράγγελμα¹⁶ τὸ ἀρχαῖον¹⁷ ἐκεῖνο λόγιον¹⁸ «χρόνου φείδου».

(Εἰς τὴν χρῆσιν τῆς ἀφαιρετικῆς)

51. Λύκος καὶ ἀρνίον.

Εἰς τὸν αὐτὸν ῥύακα¹ ἤλθόν ποτε λύκος καὶ ἀρνίον, ἵνα πίνωσιν² ὕδωρ, ἐν τόπῳ ὑψηλοτέρῳ^{2α} (πρὸς τὰς πηγὰς) ἴστατο³ ὁ λύκος, ἐν πολὺ⁴ χαμηλοτέρῳ⁵ τὸ ἀρνίον. Ὁ λύκος κινούμενος⁶ ὑπὸ⁷ τῆς ἐπιθυμίας⁷ τοῦ⁸ φαγεῖν⁸ τὸ ἀρνίον, ἵνα εὔρη⁹ πρὸς τοῦτο πρόφασιν¹⁰: Διατί, εἶπε¹¹, μοῦ¹² ἐθόλωσας¹³ τὸ νερόν, καὶ δὲν δύναμαι νὰ πίνω; Τὸ ἀρνίον ἐν μεγάλῳ φόβῳ ἀποκρίνεται: Ἄλλὰ πῶς¹⁴ δύναμαι νὰ κάμω αὐτό¹⁵, λύκε; τὸ νερὸν ἀπὸ¹⁶ σοῦ καταρρέει¹⁷ πρὸς¹⁸ ἐμέ, ὄχι ἀπ' ἐμοῦ πρὸς σέ. Ὁ λύκος τότε ὑπὸ τῆς⁷ ἀληθείας⁷ ἀποκρουσθεῖς¹⁹, ἄλλην ἀφορμὴν¹⁰ ἔπλασε²⁰: Πρὸ²¹ ἐξ μηνῶν, εἶπε πλησιάζων²², μ' ἔκακολόγησας²³. Ἄλλ'²⁴ ἐγὼ δὲν²⁵ ἤμουν ἀκόμη²⁵ γεννημένον²⁶! ἀποκρίνεται τὸ ἀρνίον. Τότε²⁷ μ'

ἐπακολόγησεν ὁ πατήρ σου, λέγει ὁ λύκος, καὶ ἤρπασε²⁸ τὸ ἀρνίον καὶ μὲ²⁹ ἄδικον²⁹ φόνον²⁹ κατεβρόχθισεν αὐτό.

52. Ὑπομονή.

Ἡ τύχη πολλὰ κακὰ φέρει τοῖς ἀνθρώποις, τὰ ὁποῖα εἴμεθα ἀναγκασμένοι ἂν δὲν δυνάμεθα ν' ἀπομακρύνωμεν¹ αὐτὰ ἀφ' ἡμῶν, νὰ φέρωμεν μεθ'² ὑπομονῆς². Διότι ὀφείλομεν νὰ μὴ λησιμονῶμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ εἶναι πάντοτε εὐτυχής³. «τέρας⁴ ἐστὶν εἴ τις εὐτύχηκε⁵ διὰ⁶ βίου»⁶ ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοι ἡμῶν. Ἄξιον⁷ μνήμης εἶναι καὶ ἐκεῖνο τοῦ Ὁρατίου «κουφότερον γίνεται διὰ τῆς ὑπομονῆς πᾶν ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ διορθώσῃ τις» (1).

53. Ἐκ τοῦ α' κατὰ Κατιλίνα λόγου τοῦ Κικέρωνος.

... Τὰ σχέδιά¹ σου, Κατιλίνα, εἶναι φανερότερα² τοῦ φωτός³ τῆς ἡμέρας· γινώσκει ἢ σύγκλητος ἤδη ὅτι σὺ τῇ παρελθούσῃ³ νυκτὶ ἦλθες εἰς τὸν οἶκον τοῦ Μάρκου Λαίκα, ὅπου εἶχες συγκαλέσει⁴ τοὺς συνωμώτας⁵ σου... Κατὰ⁶ τὰ τελευταῖα⁶ ὑπατικά⁶ ἀρχαιρέσια⁷ ἠθέλησας νὰ φονεύσῃς ἐμὲ καὶ τοὺς συνυποψηφίους⁸ σου· ἐγὼ κατέστειλα⁹ τὰς ἀνοσίους¹⁰ ἀποπείρας¹¹ σου διὰ τῆς ὑποστηρίξεως¹² τῶν φίλων μου... Οὐδὲν δύνασαι νὰ πράξῃς... δὲν δύνασαι πλέον¹³ μεθ' ἡμῶν ν' ἀναστρέφῃσαι¹⁴ ἐν τῇ πόλει· διὸ ἔξελθε¹⁵ ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἐξάγαγε¹⁶ μαζί σου ὥς¹⁷ πλείστους ἐκ τῶν φίλων σου. Καθάρισον¹⁸ τὴν πόλιν ἀπὸ¹⁹ τῶν φαύλων²⁰ ἀνθρώπων. Θὰ ἀπαλλάξῃς²¹ καὶ ἐμὲ καὶ τὴν πολιτείαν (τοὺς πολίτας) ἀπὸ μεγάλου φόβου...

54. Παιδικὴ ἀντέληψις.

Ῥωμαῖός τις ἄρχων εἶχε ποτε καλέσει¹ πολλοὺς φίλους του εἰς γεῦμα²· εἰς τὴν τράπεζαν³ ἠθέλησε νὰ παρακατακληθῇ⁴ καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἄρχοντος, ὅστις ἦτο παῖς μόλις⁵ ἕξ ἔτων. Τί κάμνεις⁶; ἐρωτᾷ⁷ ὁ πατήρ μὲ⁸ αὐστηρὰν φωνήν· ἀποσύρθητι⁹ ταχέως¹⁰ (γρήγορα) ἐκ¹¹ τῆς τραπέζης ταύτης· δὲν¹² ἔχεις (στερεῖσαι) ἀκόμη¹² μύστακα¹³ μέγαν, ὥστε¹⁴ νὰ γευματίξῃς¹⁵ μεθ' ἡμῶν. Ὁ παῖς ἐρυθριάσας¹⁶ ἔξ ἐντροπῆς¹⁶ ἀπεσύρθη ἐκ τῆς τραπέζης ἐκείνης καὶ κατεκλίθη⁴ εἰς ἄλλην μικράν, τὴν ὁποίαν ἡ μήτηρ του παρεσκεύασεν αὐτῷ. Ἐκεῖ ἐν

(1) Ὁ Ὁρατίος ἐξέφρασε τὴν γνώμην ταύτην λατινιστὶ βεβαίως.

φ¹⁷ ἔγευμαίτιζε¹⁸ τὸ παιδίον, γαλῆ¹⁹ τιςγραῖα²⁰ πλησιάζει²¹ καὶ προσπαθεῖ²² νὰ ὑφαρπάσῃ²³ τεμάχιον²⁴ κρέατος²⁴. Τὸ παιδίον τότε ὑψώ-
νει²⁵ τὸ κοχλιάριον²⁶ καὶ τύπτει²⁷ δι' αὐτοῦ τὴν γαλῆν λέγον²⁸:

«Πήγαινε²⁹ νὰ³⁰ φάγῃς³⁰ μαζί³¹ μὲ³¹ τὸν πατέρα μου· διότι σὺ ἔχεις ἄρκετὰ μέγαν μύστακα».

§§. Γνωμαί, ἀποφθέγματα, παροιμίαι . . .

1. Si vera narras, non opus est testibus.
2. Alter alterius homines a auxilio egent.
3. Nihil optabilius est animi tranquillitate; qua qui caret, eum ne regales quidem opes quidquam iuvant.
4. Boni homines oderunt peccare virtutis amore, non poenae timore.
5. Dura saxa molli cavantur aqua.
6. Animus avarus nullo lucro satiatur.
7. Lex divina nos iubet, et manus et mentes a rebus alienis abstinere.
8. Omnes aequo animo parent, ubi digni imperant.
9. Auribus, puer, frequentius utere quam lingua.
10. Viros magnos virtute metimur, non fortuna.
11. Pallida mors aequo pede pulsatur pauperum tabernas regumque tures.
12. Virtus omni loco et omni tempore nascitur.

(Εἰς τὴν χρῆσιν τῶν χρόνων καὶ τῶν ἐγκλίσεων)

§6. Ὁ Κανένιος ὕπατος.

Ἐν Ῥώμῃ ἔθος¹ ἦτο, ὁσάκις² ἀπέθνησκεν ὁ ἕτερος³ τῶν ὑπάτων³, νὰ ὑποκαθίσταται⁴ ἄλλος, ἀκόμη⁵ καὶ⁵ ἂν μία μόνη ἡμέρα τοῦ ἔτους ὑπελείπετο⁶. Ἐν⁷ ἔτει⁷ 45 π. Χ. ἀποθανόντος τοῦ ἑτέρου ὑπάτου Κοίντου Φαβίου Μαξίμου τῆ⁷ 31⁷ Δεκεμβρίου ὑποκατεστάθη⁸ ὑπὸ τοῦ ἑτέρου ὑπάτου, τοῦ Γάϊου Ἰουλίου Καίσαρος, ὁ Γάιος Κανένιος Ρέβιλος. Κατὰ⁹ τὴν συνήθειαν οἱ φίλοι αὐτοῦ ἔτρεχον¹⁰ ἀθρόοι¹⁰, νά¹¹ τον συγχαροῦν¹¹. Μεταξὺ τῶν φίλων ἦτο καὶ ὁ Κικέρων, ὅστις χαριεντιζόμενος¹² εἶπε: Σπεύσωμεν¹³ νὰ συγχαρῶμεν τὸν νέον ὑπάτον, πρὶν¹⁴ ἐξέλθῃ¹⁵ τῆς ἀρχῆς¹⁶.—Οἱ ὑπάτοι καὶ ἄλλοι ἄρχοντες ἐξήρχοντο τῆς ἀρχῆς (παρητοῦντο) τὴν ἑσπέραν τῆς 31 Δεκεμβρίου.

57. Εὐχαὶ καὶ προσφοραὶς.

“Όταν¹ στέλλωμεν ἐπιστολὴν πρὸς φίλον μας ἢ πρὸς οἰκεῖον^{1α}, εὐχόμεθα² αὐτῷ ἐν³ ἀρχῇ³ τῆς ἐπιστολῆς *χαῖρε*⁴, ἐν τέλει⁵ *ὕψαινε*⁶.

“Όταν¹ φίλος ἡμῶν λαμβάνη σύζυγον⁷ καὶ τελῆ⁸ τοὺς γάμους⁸, εὐχόμεθα αὐτοῖς: *ζῆτε*⁹ (προστακτικὴ) εὐδαίμονες¹⁰ καὶ εὐτυχοῖτε¹¹.

“Όταν θάπτωμεν¹² τοὺς νεκροὺς, εὐχόμεθα αὐτοῖς: *γαῖα*¹³ *εἴη ὑμῖν ἔλαφρά*”. “Όταν συναντῶμεν¹⁴ γνῶριμον¹⁵ ἢ φίλον συνηθίζομεν^{15α} νὰ χαιρετίζωμεν¹⁶ αὐτὸν *χαῖρε*, ὅταν δὲ ἀποχωριζόμεθα¹⁷ ἀπ’ αὐτοῦ, λέγομεν *ὕψαινε*⁶.

58. Ἱατρικὸν ἐπικίνδυνον.

“Εδηξέ ποτε¹ ἄνθρωπον κύων γεωργοῦ· ὁ δηχθεὶς κατὰ² συμβουλὴν τῆς συζύγου τοῦ γεωργοῦ παρεσκεύαζε νὰ στείλῃ εἰς τὸν κύνα ἄρτον³ βεβαμμένον⁴ μὲ⁵ αἷμα⁵ τῆς πληγῆς⁶, διότι τοῦτο οἱ γεωργοὶ νομίζουσι ὅτι εἶναι ἱατρικὸν⁷ τῆς πληγῆς· ἀλλὰ τότε γέροντις πολὺπειρος⁸ ἀπέτρεψε⁹ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς σκέψεως ταύτης· μὴ κάμης, λέγει, αὐτὸ¹⁰ τοῦλάχιστον¹¹ ἐνώπιον¹² τῶν ἄλλων κυνῶν· διότι, ὅταν¹³ οὗτοι θὰ ἴδουν¹⁴ ὅτι τοιαύτη εἶναι ἡ ἀμοιβή¹⁵ τοῦ δήγματος⁶, θὰ καταφάγουν¹⁶ πάντας ἡμᾶς.

59. Γνωμικά, παροιμίαι, κτῶ.

1. Noli quidquam sequi, quod adsequi nequeas.
2. Si male dicas, male audias.
3. Fortunam citius reperias, quam retineas.
4. Nisi per te sapias, frustra sapientem audias.
5. Ne excusemus vitia, sed vitemus.
6. Cives, qui legibus regi non volunt, vinculis teneantur.
7. In rebus adversis ne desperemus; in rebus secundis ne simus superbi.

(Εἰς τὴν χερσὶν τοῦ ἀπαρεμφάτου, τοῦ σουπίνου, τοῦ γερονδίου καὶ τοῦ γερονδιακοῦ).

60. Τὸ τῶν Λακεδαιμονίων ἐπίγραμμα.

“Ὡ ξεῖν’ ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῆδε κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Dic, hospes, Spartae, nos te hic vidisse iacentis, dum sanctis patriae legibus obsequimur.

(Cic. Tusc. 1, 101).

61. Ἡ φιλάνθρωπία τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου.

Ὁ αὐτοκράτωρ Μάρκος Αὐρηλίου ἐπολιόρκει¹ ποτὲ πόλιν τινά, ἢ ὅποια ὅμως κρατερώτατα² ἀντίστατο³. Τότε ὀργισθεὶς⁴ ὁ αὐτοκράτωρ ᾤμοσεν⁵ ὅτι δὲν θὰ ἀφήσῃ⁶ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ κῦνα ζῶντα. Οἱ στρατιῶται αὐτοῦ ἐχάρησαν⁷ ἐλπίζοντες μεγάλην λείαν⁸. Τῆς πόλεως ὅμως ὕστερον κυριευθεῖσης⁹ οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἔπεσον¹⁰ εἰς¹⁰ τοὺς πόδας τοῦ αὐτοκράτορος παρακαλοῦντες¹¹ αὐτὸν νὰ μὴ τοὺς φονεύσῃ¹². Ἐκεῖνος ὑπὸ¹³ φιλάνθρωπίας¹³ κινήθεις¹⁴ συνεχώρησεν¹⁵ αὐτοὺς· ἀλλὰ οἱ στρατιῶται ὑπέμνησαν¹⁶ αὐτὸν τὸν ὄρκον¹⁷ του. «Ὁμοσα, ἀποκρίνεται, ὅτι δὲν θὰ ἀφήσω κῦνα ζῶντα· λοιπὸν φονεύσατε πάντας τοὺς κύναις, ἀλλὰ παραγγέλλω¹⁸ εἰς ὑμᾶς, νὰ φεισθῆτε¹⁹ τῶν ἀνθρώπων».

62. Ὁ οἰωνοσκόπος Ἄγκιος.

Ὅτε ἐβασίλευε Ταρκύνιος ὁ πρεσβύτερος, ἔζη ἐν Ῥώμῃ ὁ ὀνομαστός¹ οἰωνοσκόπος² Ἄγκιος. Ὁ βασιλεὺς ἠθέλησεν ἔν τινι πολέμῳ κατὰ³ τῶν Σαβίνων νὰ αὐξήσῃ⁴ τοὺς λόχους⁵ τῶν ἱππέων, καὶ τοῦτο μὲν ἠδυνήθη νὰ πράξῃ, ἀλλὰ τὰ ὀνόματα τῶν λόχων δὲν ἠδυνήθη νὰ μεταβάλῃ⁶, διότι ὁ Ἄγκιος εἶπεν ὅτι τοῦτο δὲν δύναται νὰ γίνῃ, ἂν μὴ οἱ οἰωνοὶ⁷ ἠθέλον ἐγκρίνει⁸. Τότε ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ⁹ ἠθέλε νὰ δοκιμάσῃ¹⁰ τὴν τέχνην τοῦ Ἄγκιου, ἠρώτησεν αὐτόν, ἂν ἠδύνατο¹¹ νὰ γίνῃ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶχεν¹² ἐν τῇ διανοίᾳ¹³ του. Ὁ Ἄγκιος παρετήρησε¹⁴ τοὺς οἰωνοὺς¹⁴ καὶ ἀπεκρίθη ὅτι ἠδύνατο νὰ γίνῃ. Ἄλλὰ¹⁵, εἶπεν¹⁶ ὁ Ταρκύνιος, διανοοῦμην¹⁷ νὰ κόψω¹⁸ ἐκείνην τὴν ἀκόνην¹⁹ διὰ τοῦδε²⁰ τοῦ ξυραφίου²¹. Λοιπὸν²², εἶπεν ὁ οἰωνοσκόπος, δύνασαι νὰ κόψῃς τὴν ἀκόνην δ. ἀ τοῦ ξυραφίου. Καὶ ἀναφέρεται²³ ὅτι ὁ βασιλεὺς ἠδυνήθη νὰ πράξῃ ἐκεῖνο ὅπερ διανοεῖτο.

Σημ. Ὡς ἄσκησις εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ἀπαρεμφάτου δύναται νὰ δοθῇ καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ' 3': *Ἡ ὀρθὴ ἐκπαίδευσις*, ἢ ὑπ' ἀριθ. 37: *Ὀμφακές εἰσιν καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ. 52 Ὑπομονή*.

Ὡς ἄσκησις εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ σουπίνου δύναται νὰ δοθῇ καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ. 54 *Παιδικὴ ἀντίληψις*, 56 *Ὁ Κανίνιος ὕπατος*, 20 *Οἱ ἡγεμόνες τοῦ Τρωικοῦ πολέμου*.

63. Φιλοξένου παρορησία.

Διονύσιος ὁ τύραννος ἠσχολεῖτο¹ νὰ γράφῃ¹ ποιήματα¹ καὶ εἶχε μετακαλέσει² ὅσουσδήποτε εἶχεν ἀκούσει ὅτι εἶναι ἔμπειροι τῆς ποι-

ητικῆς τέχνης, ἵνα κρίνουν³ τὰ ποιήματά του. Ἐκεῖνοι ἐπειδὴ⁴ δὲν ἤθελον νὰ χάσουν⁵ τὴν εὐνοίαν⁶ τοῦ τυράννου, ὅσα⁷ οὗτος ἔγραφε ποιήματα, πάντα ἐπῆνον. Ὁ Φιλόξενος ὁμως, μόνος⁸ οὗτος ἀγνοῶν⁹ (μὴ δυνάμενος) νὰ κολακεύῃ¹⁰, ἀκούσας¹¹ ποτὲ ἀπαγγελλόμενα¹² ὑπὸ τοῦ Διονυσίου ἀνόητα¹³ ποιήματα, εἶπεν ἐλευθέρως (μετὰ παρηρησίας)¹⁴, τί περὶ αὐτῶν ἔκρινε (ἐφρόνει)¹⁵. Ἡ παρηρησία τοῦ Φιλοξένου ἐλύπησε¹⁶ τὸν τύραννον, διὸ οὗτος διέταξε τοὺς δορυφόρους¹⁷ του νὰ ρίψουν¹⁸ αὐτὸν εἰς τὴν εἰρκτῆν¹⁹. Ἀλλὰ τῇ ὑστεραίᾳ²⁰ καμφθεῖς²¹ ὑπὸ τῶν παρακλήσεων²¹ τῶν φίλων²¹, ἐπέτρηψεν²² εἰς αὐτὸν νὰ ἔλθῃ²³ πάλιν²³ εἰς²⁴ τὴν ἐστίασιν²⁵. Μετὰ τὸ δεῖπνον²⁶ ὁ Διονύσιος ἀνέγνωσε κατὰ²⁷ τὸ εἰωθὸς²⁷ στίχους του, τοὺς ὁποίους αὐτὸς²⁸ ἐνόμιζεν²⁹ ἀρίστους καὶ ἠθέλησε πάλιν νὰ ἀκούσῃ τὴν γνώμην³⁰ τοῦ Φιλοξένου καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν περὶ αὐτῶν τί φρονεῖ³¹ Ἐκεῖνος οὐδεμίαν³² ἀπόκρισιν³² πρὸς τὸν τύραννον δώσας³², στραφεὶς³³ πρὸς τοὺς δορυφόρους εἶπεν: Ὁδηγήσατέ με πάλιν εἰς τὴν εἰρκτῆν.

Σημ. Ὡς ἄσκησις εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ γερονδίου δύναται νὰ δοθῇ καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ. 50 Χρόνου φεΐδου.

64. Ὁ Ρῆγλος.

Ὁ Μᾶρκος Ἀτίλιος Ρῆγλος ἐγένετο θαυμαστὸν¹ παράδειγμα φιλοπατρίας² καὶ τηρήσεως³ τῆς ὑποσχέσεως³ (τοῦ ὄρκου³). Οὗτος συλληφθεὶς⁴ αἰχμάλωτος⁴ ὑπὸ τῶν Καρχηδονίων, ἐστάλη ὑπὸ τούτων εἰς Ῥώμην περὶ⁵ ἀνταλλαγῆς⁵ τῶν αἰχμαλώτων⁵, ἀφοῦ⁶ πρότερον⁶ ὤμοσεν, ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ. Ὡς⁷ ἦλθεν εἰς Ῥώμην ἐγνωμάτευσεν⁷ πρῶτον ἐν τῇ συγκλήτῳ ὅτι, δὲν πρέπει⁸ νὰ ἀποδοθῶν⁸ (οὐκ ἀποδοτέους εἶναι) οἱ αἰχμάλωτοι· διότι οἱ μὲν αἰχμάλωτοι Καρχηδόνοι ἦσαν νέοι⁸, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἦσαν γέροντες καὶ δὲν συνέφερον⁹ εἰς τὴν Ῥώμην. Ἐπειτα, ἂν⁹ καὶ⁹ ἐκρατεῖτο⁹ ὑπὸ τῶν συγγενῶν¹⁰ καὶ φίλων, προετίμησε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Καρχηδόνα, εἰς βεβαίαν¹¹ τιμωρίαν¹¹ παρὰ νὰ παραβῇ¹² τὴν εἰς τὸν πολέμιον δοθεῖσαν ὑπόσχασιν (ὄρκον).

65. Δάμων καὶ Φιντίας

Ὁ Δάμων καὶ ὁ Φιντίας οἱ Πυθαγόρειοι ἐγένοντο θαυμαστὸν παράδειγμα φιλίας καὶ πίστεως πρὸς ἀλλήλους. Ὅτε ὁ ἕτερος ἐκ τού-

των¹ εἶχε καταδικασθῆ² εἰς θάνατον² ὑπὸ τοῦ τυράννου Διονυσίου καὶ εἶχεν³ ὀρισθῆ εἰς⁴ αὐτὸν⁴ ἡμέρα τῆς θανατικῆς ἐκτελέσεως⁵ (τοῦ θανάτου), ἐζήτησεν⁶ οὗτος ὀλίγας ἡμέρας (ἄδειαν ὀλίγων ἡμερῶν) χάριν⁷ τοῦ διατάξαι⁸ τὰ ἑαυτοῦ πράγματα καὶ ἔκαμεν⁹ (ἔδωκεν) ἐγγυητὴν⁹ τὸν φίλον αὐτοῦ Δάμωνα, ὅπως¹⁰ (ὑπὸ τὸν ὄρον ἴνα¹⁰), ἐὰν ἐκεῖνος δὲν ἤθελεν ἐπανέλθει¹¹, ἀποθάνῃ¹² αὐτός. Ὁ Διονύσιος παρεξενεύθη¹³ ἐὰν ἐκεῖνος ἤθελε¹⁴ τηρήσει¹⁴ τὴν ὑπόσχεσίν του, ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ. Ἀφοῦ¹⁵ ὁμως¹⁵ ἐκεῖνος, παρὰ¹⁶ τὴν προσδοκίαν¹⁷ τοῦ τυράννου, ἐπανῆλθεν¹⁸ εἰς¹⁹ τὴν ὄρισμένην ἡμέραν, θανατώσας²⁰ ὁ Διονύσιος τὴν πίστιν αὐτῶν, ἐζήτησεν²¹ ὅπως τρίτον ἑαυτὸν εἰς¹⁹ τὴν φιλίαν προσλάβῃ²².

(Εἰς τὴν χρῆσιν τῆς μετοχῆς)

66. Οἱ πονηρευόμενοι ἐξολοθρευθήσονται.

Ἄλωπηξ πεινώσα,¹ εἶδεν ὄνον βόσκοντα² ἐν λειμῶνι³ καὶ προσεπάθησε⁴ νὰ ἀπατήσῃ⁵ αὐτὸν διὰ⁵ δόλου. Χαῖρε, εἶπε, φίλε μου ἐγὼ εἶμαι ἰατρός⁶. Ἐὰν ὑποφέρῃς⁷ ἀπὸ⁸ καμμίαν⁸ νόσον⁸, ἐγὼ ἐντὸς ὀλίγου⁹ δύναμαι νὰ σε ἰατρεύσω¹⁰. Ὁ ὄνος ἐνόησε¹¹ τὴν ἐνέδραν¹² τοῦ πανούργου¹³ ἰατροῦ καὶ προσποιούμενος¹⁴ ἀσθένειαν, λέγει: Εἰς¹⁵ καιρὸν¹⁵ ἤλθες¹⁵. ἄλγει¹⁶ μου¹⁷ ὁ πούς· ἰδέ¹⁸, παρακαλῶ, καὶ ἐφάρμοσε¹⁹ τὴν ἰατρικὴν²⁰ σου. Ἡ ἀλώπηξ πλησιάζει²¹, ἀλλ' ἐνῶ²² αὕτη ἐξήταξε²² δῆθεν²³ τὸ πάθημα²³, ὁ ὄνος λακτίζει²⁴ αὐτὴν εἰς τὴν κεφαλὴν, ἐπάγων²⁵ τὰς λέξεις²⁵ αὐτάς²⁵: Οὕτως ἀπατάται²⁶ (ἔτσι τὴν παθαίνει), ὅστις θέλει ἄλλους νὰ ἀπατήσῃ.

Παροιμία²⁷: Ὅστις σκάπτει τὸν λάκκον ἄλλου, ἐμπίπτει ὁ ἴδιος εἰς αὐτόν.

67. Πύρρος καὶ Ρωμαῖοι.

Πύρρος ὁ βασιλεὺς τῆς Ἠπείρου ὅτε ἐπολέμει¹ πρὸς² τοὺς Ῥωμαίους καὶ συνῆψε³ τὴν πρώτην μάχην πρὸς αὐτούς, ἐνίκησε⁴ μέν, ἀλλ' ἀπώλεσε⁵ τόσον⁶ πολλοὺς ἀνδρείους μαχητάς⁷, ὥστε ἔλεγε⁸ πρὸς⁹ τοὺς⁹ ἑαυτοῦ⁹: Μίαν ἀκόμην τοιαύτην¹⁰ νίκην ἐὰν νικήσωμεν¹¹ ἀπολώλαμεν¹¹. Ὁ αὐτὸς Πύρρος βλέπων¹² τοὺς Ῥωμαίους στρατώτας γενναιοτάτα μαχομένους καὶ ἀσμένως¹³ ὑπὲρ¹⁴ τῆς πατρίδος θνήσκοντας, ἀνεφώνησε¹⁵: ὦ!¹⁶ πόσον¹⁷ εὐκολος θὰ ἦτο¹⁸ ἡ

κυριαρχία¹⁹ τῆς οἰκουμένης²⁰ ἢ ²¹ ἐμοὶ Ῥωμαίων²² στρατευομένων²² (μὲ Ῥωμαίους στρατιώτας) ἢ²¹ τοῖς Ῥωμαίοις ἐμοῦ²² ἡγουμένου²².

68. Ὁ γέρον Αἴσωπος παίζων.

Εἶδέ ποτε φίλος τις τον Αἴσωπον γέροντα παίζοντα¹ ἐν ὀμίλῳ² παίδων καὶ παρεξενεύθη ^{2α}. Παίζεις τηλικούτος³ ὢν³, ὦ Αἴσωπε : Καὶ ὁ Αἴσωπος ἀποκρίνεται : Διατί^{3α} ὄχι^{3α}, φίλε μου ; Τὸ τόξον⁴ ὁ τοξότης⁵ δὲν πρέπει⁶ νὰ ἔχη πάντοτε τεταμένον⁷, διότι θὰ χαλάσῃ⁸ (θὰ σπάσῃ⁸)· εἶναι ἀνάγκη νὰ χαλαρώνη⁹ αὐτό, ἵνα δύναται νὰ χρησιμεύσῃ¹⁰ ἐν καιρῷ. Οὕτω¹¹ καὶ ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι πάντοτε τεταμένος⁷, εἶναι ἀνάγκη νὰ χαλαρῶται⁹ ἐνίοτε¹² διὰ τῶν παιγνιδίων¹³.

Σημ. Ὡς ἀσκησις εἰς τὴν χρῆσιν τῆς μετοχῆς δύναται νὰ δοθῇ καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ. 12 *Ἀναξία ἐκδίκησις*.

(Εἰς τὰς τελικὰς προτάσεις)

69. Οἱ φρόνιμοι ἄνθρωποι.

Ὑπάρχουν ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, *ἐτοιμάζονται¹ τὰ² πρὸς² τὸν βίον² διὰ³ βίον³ ὡς⁴ βιωσόμενοι⁴ μετὰ⁵ τὸν βίον*. Τοὺς τοιούτους⁶ ἀνθρώπους⁶ οὐδείς⁷ συνετὸς⁸ δύναται⁹ νὰ μιμηθῇ⁹ (θέλει μιμηθῇ). Οἱ συνετοὶ πρὸ¹⁰ μὲν τοῦ γήρατος^{10α} (πρὶν γηράσουν), φροντίζουν¹¹, ὅπως ζήσουν καλῶς, ἐν δὲ τῷ γήρατι φροντίζουν, ὅπως καλῶς ἀποθάνουν. Διὸ καὶ τις παραινεῖ¹² ὀρθῶς : ἐπιμελοῦ¹¹, κοπίαζε ¹³, ἐν ὄσῳ εἶσαι νέος¹⁴, διὰ νὰ¹⁵ μὴ μετανοῆς¹⁶ τὸ ὕστερον ματαίως¹⁷.

70. Ἡ ὀργή.

Ἡ ὀργὴ εἶναι βραχεῖα μανία καὶ παραφέρει¹ τοὺς ἀνθρώπους εἰς πολλὰ κακά². Πολλάκις οἱ ἄνθρωποι μετενόησαν³, διότι ὠργίσθησαν καὶ ἔπραξαν ἔργα, τὰ ὅποια δὲν θὰ ἔπραττον, ἂν μὴ ἦσαν ὠργισμένοι· διότι ἡ ὀργὴ ταράσσει⁴ τὴν διάνοιαν καὶ ἐμποδίζει τὴν ψυχὴν, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ διακρίνη⁵ τὸ κακόν. Ἐπειδὴ⁶ ὁμως⁶ εἶναι βραχεῖα, εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποφύγη⁷ τις τὰ κακὰ τῆς ὀργῆς, ἂν ἐπ'⁸ ὀλίγον⁸ συγκρατήσῃ⁹ ὅπωςδῆποτε¹⁰ τὴν ὀργὴν του, ἕως νὰ παρέλθῃ¹¹.

Σημ. Ὡς ἄσκησις εἰς τὴν χρῆσιν τῶν τελικῶν προτάσεων δύναται νὰ δοθῇ καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ. 29 Ἀντιγόνη καὶ Κρέων, ἡ ὑπ' ἀριθ. 32 Ἡ ὄρθῃ ἐκπαίδευσις, ἡ 51 Λύκος καὶ ἄρνιον καὶ ἡ 4 Ὁ ἄνθρωπος

(Εἰς τὰς συμπερασματικὰς προτάσεις)

71. Λέων καὶ ὄνος κυνηγοί.

Θέλων¹ ὁ λέων νὰ κυνηγήσῃ ἔχων ἀκόλουθόν² του τὸν ὄνον (ἀκολουθοῦντος τοῦ ὄνου), ἔκρουσεν³ αὐτὸν ἐν λόχη⁴ καὶ συνεβούλευσεν⁵ αὐτόν, ὅπως φωνάζῃ⁶ δυνατὰ καὶ τρομάξῃ⁷ διὰ τῆς ἰσχυραῆς⁸ φωνῆς⁸ του τὰ θηρία (ἄγρια ζῷα^{8α}), τὰ ὁποῖα φεύγοντα ἔντρομα⁹ νὰ περιμένη¹⁰ καὶ συλλαμβάνῃ¹⁰ αὐτός. Ἐκαμε κατὰ¹¹ τὴν συμβουλήν¹¹ τοῦ λέοντος ὁ ὄνος, ὑψωσε¹² κραυγὴν μὲ¹³ ὅλας του τὰς δυνάμεις, ὥστε ἐτρομάξε τὰ θηρία, τὰ ὁποῖα φεύγοντα συνελαμβάνοντο¹⁵ καὶ ἐφονεύοντο¹⁵ ὑπὸ τοῦ λέοντος. Ἀφ' οὗ ὁ λέων ἀπέκαμεν¹⁷ ἐκ¹⁸ τοῦ φόνου,¹⁸ ἐκάλεσεν¹⁹ ἔξω¹⁹ (ἐκ τῆς λόχης) τὸν ὄνον καὶ διέταξεν αὐτὸν νὰ καταστείλῃ²⁰ τὴν φωνὴν του. Ὁ ὄνος ὑπερήφανος²¹ ἠρώτησε τὸν λέοντα, πῶς²² ἐφαίνεται²³ εἰς αὐτὸν ἡ συνδρομὴ²⁴ τῆς φωνῆς του. Θαναμασία²⁵, εἶπεν ἐκεῖνος, τόσον²⁶, ὥστε²⁶, καὶ²⁷ ἐγὼ²⁷ ἂν μὴ εἶχον γνωρίσει²⁸ τὴν γενναιότητά²⁹ σου καὶ τὸ γένος σου, θὰ ἔφευγα μὲ ὅμοιον φόβον.

Σημ. Ὡς ἄσκησις εἰς τὰς συμπερασματικὰς προτάσεις δύναται νὰ δοθῇ καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ. 70 Ἡ ὄργῃ καὶ 54 Παιδικὴ ἀντίληψις.

(Εἰς τὰς αἰτιολογικὰς προτάσεις)

72. Ὁ ἐκ τῶν κολάκων κίνδυνος.

Ἡμέραν τινὰ ὁ κόραξ¹ ἤρπασεν ἐκ τινος παραθύρου² τεμάχιον³ τυροῦ³ καὶ πετῶν⁴ ἐκάθισεν⁵ ἐπὶ⁶ τινος ὑψηλοῦ δένδρου, ἵνα φάγῃ αὐτό. Εἶδε τοῦτον ἡ ἀλώπηξ⁷ καὶ, ἐπειδὴ ἠθέλει νὰ γίνῃ⁷ κυρία⁷ τοῦ τυροῦ, ἤρχισε κάτωθεν⁸ τοῦ δένδρου νὰ τον κολακεύῃ⁹. Ποία λάμψις¹⁰ τῶν πτερῶν¹¹ σου! Πόσος¹² κόσμος^{12α} ἐν τῷ σώματί σου καὶ τῇ ὄψει¹³ σου! Ἐάν εἶχες καὶ φωνὴν ἰσχυράν, οὐδὲν ἄλλο πτηνόν¹⁴ θὰ ἦτο μᾶλλον σοῦ ἄξιον νὰ εἶναι βασιλεὺς τῶν πτηνῶν. Καὶ ἐκεῖνος, ἐπειδὴ ἐπίστευσεν¹⁵ ὅτι αὐτὰ ἡ ἀλώπηξ ἔλεγεν ἐν εἰλικρινείᾳ,¹⁶ ἠνοιξε¹⁷ τὸ στόμα του, καὶ ἐξέβαλε¹⁸ δυνατὴν φωνήν, ἵνα δείξῃ ὅτι ἔχει καὶ τὸ προσόν¹⁹ αὐτό. Τοῦ ἔλειπε²⁰ ὅμως τὸ κυριώτα-

τον²¹, ἢ σύνεσις· διότι ἀνοίξας²² τὸ στόμα²² ἀφήκε²³ νὰ πέση²⁴ ὁ τυρὸς εἰς τὴν πανούργον²⁵ ἀλώπεκα.

Σημ. Εἰς τὴν χρῆσιν τῶν αἰτιολογικῶν προτάσεων δύναται νὰ δοθῇ καὶ ἡ ἄσκησις 33 Ἡ παρθένος Κλαιλία καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ. 44, ἢ ὑπ' ἀριθ. 35 καὶ 64.

(Εἰς τὰς παραβολικὰς προτάσεις καὶ τὰς ἐναντιωματικὰς)

73. Αἶγες καὶ τράγοι.

Αἱ αἶγες ἐζήτησαν¹ (παρακλητικῶς) καὶ¹ ἐπέτυχον¹ παρὰ² τοῦ Διὸς νὰ³ δοθῇ³ καὶ εἰς αὐτὰς τοιοῦτος πάγων⁴, οἷον εἶχον οἱ τράγοι, ὥσάν⁵ τοῦτο νὰ ἦτο ἐκεῖνο, ὅπερ ἔδιδεν εἰς τοὺς τράγους τὴν δύναμιν⁶. Οἱ τράγοι ἰδόντες⁷ ὅτι αἱ αἶγες ἔλαβον⁸ ἐκεῖνο ὅπερ αὐτοὶ τέως⁹ προνόμιον¹⁰ εἶχον, ἤρχισαν νὰ παραπονῶνται¹¹ πρὸς¹² τὸν Δία, διότι αἱ γυναῖκες τῶν ἐφθασαν¹³ τὴν ἰδικὴν τῶν ἀξίαν¹⁴. Ἀφήσατε¹⁵ αὐτὰς εἶπεν¹⁶ ὁ Ζεὺς μειδιῶν¹⁷, νὰ ἀπολαύσου¹⁸ τῆς ματαίας¹⁹ δόξης²⁰ τοῦ πάγωνος, ἀρκεῖ μόνον²¹ νὰ μὴ εἶναι ἴσαι πρὸς τὴν ἰδικὴν σας δύναμιν.

74. Ὁ Ἀριστείδης.

Ὁ Ἀριστείδης ὁ Ἀθηναῖος, ὅστις ἐγένετο ἡλικιώτης¹ τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ ἠγωνίσθη² πρὸς³ αὐτὸν περὶ τῆς ἀρχῆς^{3α}, ἂν καὶ ὑπερείχε⁴ τῶν ἄλλων⁵ κατὰ⁶ τὴν δικαιοσύνην⁶ τόσον⁷, ὅσον⁸ οὐδεὶς⁹ ἄλλος ποτὲ¹⁰ ἐν Ἀθήναις, καὶ ἂν καὶ ἐπωνομάσθη¹¹ δίκαιος, ὅμως ὡστρακίσθη¹² ἐπὶ¹² δέκα¹² ἔτη¹². Καὶ ὅμως δὲν ἐμνησικακήσε¹³ κατὰ τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος, ἀλλὰ τὸναντίον¹⁴ ἀπερχόμενος εἰς ἔξορίαν¹⁵ ἠυχθήθη¹⁶ εἰς τοὺς θεοὺς, νὰ μὴ εὖρη¹⁷ τοιαύτη¹⁸ συμφορὰ¹⁹ τοὺς Ἀθηναίους, ἢ ὅποια νὰ²⁰ ἀναγκάσῃ²⁰ αὐτοὺς νὰ μνησθῶσι τοῦ Ἀριστείδου. Ἄλλ' εὗρε τοὺς Ἀθηναίους τοιαύτη συμφορὰ, ὅποια οὐδέποτε ἄλλοτε²¹, ὑπὸ τῆς ὁποίας ἀναγκασθέντες ἀνεκάλεσαν²² αὐτὸν καὶ βραδύτερον²³ αὐτοῦ²⁴ ἡγουμένου²⁴ ἐνίκησαν μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων παρὰ²⁵ τὰς Πλαταιὰς τὸν Μαρδόνιον. Ὑπῆρξε δὲ καὶ τόσον ἀκέραιος²⁶ ὁ Ἀριστείδης ὥστε ἂν καὶ πολλάκις πολλὰ²⁷ δημόσια²⁷ χρήματα²⁷ διεχείρισεν²⁷, ὅμως ἐν τηλικαύτῃ πενίᾳ²⁸ ἀπέθανεν²⁹, ὥστε νὰ μὴ ἔχη³⁰ οὐδὲ³¹ ἐκεῖνα³¹ δι' ὧν³² νὰ κηδευθῇ.

Εἰς ἀσκήσιν περὶ τὴν χρῆσιν

Τῶν χρονικῶν προτάσεων νὰ δοθοῦν ἢ ὑπ' ἀριθ. 25 Ἡ γέννη-

σις τῆς Ἀθηνᾶς—ἡ 36 Βοῦς καὶ βάτραχος—33 Ἡ παρθένος Κλαιλία
—39 Ἡ Θεμιστοκλέους ἐπιστολή—34 Παιδικὴ ἀντίληψις—57 Ὁ Κα-
νίνιος ὑπάτος—65 Δάμων καὶ Φιντίας, —

Τῶν ὑποθετικῶν προτάσεων νὰ δοθοῦν ἡ ὑπ' ἀριθ. 31 Ἄλωσις
τῆς Τροίας—52 Ὑπομονή—62 Ὁ οἰωνοσκόπος Ἄκκιος—71 Λέων
καὶ ὄνος κυνηγοί, —

Τῶν ἀναφορικῶν προτάσεων νὰ δοθοῦν ἡ ὑπ' ἀριθ. 33 Ἡ παρ-
θένος Κλαιλία—ἡ ὑπ' ἀριθ. 40 Αἰδῶς καὶ μεταμέλεια—42 Ὁ θάνα-
τος τοῦ Σωκράτους—45 Ὁ καλὸς διδάσκαλος—52 Ὑπομονή 71
Λέων ὄνος κυνηγοί—63 Φιλοξένου παρρησία, —

Τῶν ἐρωτηματικῶν προτάσεων νὰ δοθοῦν ἡ ὑπ' ἀριθ. 27 Ἐρις
Ἀχιλλέως καὶ Ἀγαμέμνωνος—15 Ὁ καλὸς διδάσκαλος 49 Οἱ ἀλη-
θῶς χρηστοὶ ἄρχοντες—51 Λύκος καὶ ἀρνίον—63 Φιλοξένου παρρησία.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΟΥΣΑΙ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΙΝ ΤΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

1. Νῆσοι (insulae).

1 undique 2 ἀφαιρ. 3 circumfusus -a -um 4 ante μεῖς αἰτιατ.
5 praeda 6 pirata 7 oppressit ἢ adflixit ἢ fudit 8-9 ἀφαιρ. 10
ante Christum natum.

2 Σχολεῖον (ludus ἢ ludus litterarius).

1 docet 2 scribere 3 legere 4 album-i οὐδ. 5 scripti 6 etiam,
quoque 7 penna, calamus 8 atramentum 9 charta 10 scribit 11
creta, ἀφαιρ. 12 tabula 13 vocabulum 14 scribunt 15 ἀφαιρ. 16
gaudium. laetitia 17 exemplum 18 imitamini 19 probus -a -um.

3. Ὁ Τρωικὸς πόλεμος (bellum Troianum).

1 forma 2 uxor-ōris 3 rapuit 4 cum μεῖς ἀφαιρ. 5 bellum in-
dixerunt Priamo, (δοτ.) 6 oppugnabant 7 occisi erant 8 expu-
gnavit ἢ cepit 9 dolus ἀφαιρ. 10 fraus fraudis 11 ligneus -a -um
12 ex consilio 13 venter ventris, ἄρσεν. 14 impleverunt 15
clam 16 armatus -a -um ἀφαιρ. 17 credūlus -a -um 18 intro-
dixerunt 19 ἀφαιρ. 20 occultus -a -um 21 aperuerunt 22 porta
-ae 23 capta est.

4 Ὁ ἄνθρωπος (homo).

1 finxit 2 ex terra ἢ ex humo 3 inspiravit 4 anima ἢ spiracu-
lum vitae 5 habitat ἢ inest ἢ insidet 6 recte 7 putabant ἢ
credebant ἢ censebant 8 ὅτι... κατοικεῖ εἰδικ. ἀπαρέμ. μεῖς ὑπο-
κειμ. κατ' αἰτιατ. 9 sanus -a -um 10 debemus 11 τελ. ἀπαρεμφ.
exercere ἢ exercitare 12 ut... habemus (μεῖς αἰτιατ. ἄντικ.) ἢ
ut nobis .. sint (μεῖς ὄνομαστ. ὑποκειμ.) 13 ornavit ἢ donavit
14 ἀφαιρ. 15 ut... dominaretur 16 in... ceteris ἀφαιρ.

1 Ὁ Δούρειος ἵππος ἐλέγετο συνήθως equus Troianus.

5. Ἡλιος καὶ βάτραχοι (sol et ranae).

1. vicīnus 2 fur furis 3 agens ἢ cum ageret 4 voluit 5 τελ-
 ἀπαρ. ducēre (in matrimonium) 6 celebrabat 7 narravit 8 cete-
 ris 9 quondam, aliquando 10 uxorem (in matrimonium) ducere
 11 sustulerunt 12 clamor-ōris 13 ad μετ' αἰτιατ. 14 quaesivit
 a... μὲ ἀφαιρ. 15 responderunt 16 siccāt 17 fiet ἢ futurum est
 ἢ erit 18 cum 19 habēbit 20 miser, δοτ. 21 similis -e.

6. Οἱ πρῶτοι Ῥωμαῖοι (primi incolae Romae).

1 nepos-ōtis 2 condiderunt 3 sinister-stra -strum 4 ludus -i
 5 vocavit ἢ invitavit 6 cum 7 spectarent 8 rapuerunt 9 bel-
 lum intulit 10 raptus-a-um 11 oraverunt ἢ deprecatae sunt 12
 ut facerent ἢ ut conciliarent.

7. Οἰκογένεια (familia).

1 avus-i 2 avia 3 nepos -ōtis 4 neptis-is 5 pater familias, ἰδὲ
 Γραμμ. § 23,2. 6 famulus-i 7 coniux-gis 8 socer-ēri 9 socrus-us.

8. Τὰ ζῷα (animalia).

1 cicur-ūris, μονοκατάλ. mansuetus -a -um 2 feras -a -um
 3 gallina 4 anas-ātis 5 pariunt ἢ gignunt ἢ generant 6 iuven-
 cus-i ἢ vitūlus-i 7 agnus-i 8 haedus-i, haedūlus-i 9 pullus-i 10
 ovum-i 11 caro carnis θηλ. 12 dicitur 13 bubulus -a -um ἢ bo-
 vīnus -a -um 14 ovīnus -a -um 15 equīnus -a -um 16 sus suis
 17 suīnus -a -um, suillus -a -um 18 stabūlum -i 19 ovīle -is 20
 suīle -is 21 bovīle -is 22 equīle -is 23 multum, magnopere 24 uti-
 lis -e 25 (propterea) quod 26 praebent ἢ donant 27 lana -ae 28
 et cetera (etc.).

9. Τὰ σχολεῖα τῶν Ῥωμαίων (ludi Romanorum).

1 litterator -ōris 2 grammaticus -i 3 schola 4 rhetor -ōris 5
 docebat 6 primus -a -um 7 elementum -i 8 recte 9 legere 10 scri-
 bere 11 praecipue 12 ars oratoria ἢ ars rhetorica ἢ ars dicendi.

10. Τὰ δένδρα (arbores).

1 planta -ae 2 radix-icis 3 stirps -pis 4 ramus -i 5 ramūlus -i

θ. Κακριθῆ, Λατινικῆ Γραμματικῆ. Ἔκδοσις Γ'.

καὶ ramunculus-i 6 frons frondis, folium ii 7 ficus-i 8 olea-ae
 ἢ oliva-ae 9 pirus-i 10 oleum-i 11 pirum-i 12 suavis-e ἢ dul-
 cis-e 13 si ἢ cum μεθ' ὄριστ. 14 matūrus-a-um 15 immaturus-a-
 -um 16 amārus -a -um 17 acerbus -a -um 18 gulōsus -a -um ἢ
 edax -cis 19 edunt 20 saepe 21 poenas luunt ἢ p. pendunt ἢ p.
 dant... 22 gulae suae § 156 γ' 23 nam ἢ (μετὰ μίαν λέξιν) enim
 24 propter immatūros fructus devoratos διὰ τοὺς φαγωθέντας
 ἄωρους καρπὸς 25 cadunt 26 morbus-i 27 gravis -e.

11. Τὸ βιβλίον (liber, libellus).

1. pagina -ae 2 versus -us 3 vocabulum -i 4 spiritus -us 5
 accentus -us ἢ tenor -ōris 6 neque 7 nisi 8 super 9 punctum 10
 pro μὲ ἀφαιρ. 11 spiritus asper.

12. Ἀναξία ἐκδίκησις (indigna vindicatio).

1 annis confectus 2 viribus defectus 3 iacebat 4 humi 5 ex-
 tremum spiritum trahebat 6 vidit 7 aper-pri 8 morientem 9-10
 adcurrit 11 ἀφαιρ. ὄργ. 12 suus-a-um 13 vindicavit 14 vetus-ēris,
 μονοκ. 15 morsus -us 16 item, itidem, quoque 17 paulo post
 18 confōdit 19 olim 20 fortis inimicus 21 venit 22 postremus
 23 calcibus caedit 24 frons -ntis 25 exspirans 26 ictus -us 27
 tuli, passus sum 28 quod 29 dignus -a -um 30 quodammodo, ali-
 quā ratione 31 adversarius, inimicus 32 meus -a -um 33 puto
 34 me mori 35 bis 36 cum 37 video 38 me esse 39 coactus -a
 -um 40 ferre, pati 41 tuus-a-um 42 dedēcus -ōris 43 calx -lcis.

13. Τὰ μέλη τοῦ σώματος (artus humani).

1 artus-us 2 truncus-i 3 capillus-i 4 nasus-i 5 genae-arum
 5^a mala-ae 6 sinister-stra-strum 7 dexter-xtra-xtrum 8 lacer-
 tus-i 9 brachium-ii 10 et quae proprie manus dicitur 11 uter-
 que utraq̄ue utrumque 12 quinque 13 digitus -i 14 pollex -icis
 15 index-icis 16 medius-a-um 17 (digitus) anulāris ἢ medicinālis.

14. Ἐλάφου ἀφροσία (cervi stultitia).

1 cervus -i ἀρσ. 2 videns, spectans 3 suus -a -um 4 effigies

-ēi 5 mirabatur 6 laudabat 7 vituperabat 8 tenuis -e 9 crux cru-
ris, οὐδ. 10 cum autem 11 postea 12 celer -ēris -ēre 13 agita-
verunt 14 vituperatus -a -um 15 salus -utis, δοτ. κατηγορ. 16
laudatus -a -um 17 pernicies -ēi δοτ. κατηγορ.

15. Αἱ τέσσαρες ὥραι τοῦ ἔτους (quattuor anni horae).

1 ver veris 2 aestas -ātis 3 autumnus -i 4 hiems -mis 5 ini-
tio (ἀφαιρ.) veris ἢ vere ineunte 6 par paris 7 ἀφαιρ. χρόν. 8
brevis -e 9 longus -a -um 10 mensis -is.

16. Οἱ Ῥωμαῖοι ἄρχοντες (magistratus Romani).

1 post reges expulsos 2 consul -lis 3 praetor -ōris 4 censor
-ōris 5 aedilis -is 6 quaestor -ōris 7 tribūnus plebis ἢ plebei
κλίνεται μόνον τὸ tribūnus, τὸ δὲ plebis καὶ plebei μένουσιν πάντοτε
γενικαί 8 sine μὲ ἀφαιρετ. 9 collēga -ae 10 respublica 11 nam ἢ
(μετὰ μίαν λέξιν) enim 12 αἰτιατ. μόνη 13 deinde ἢ exinde 14
mittebantur 15 pro magistratu 16 praefectus 17 provincia -ae
18 pro consule 19 dictator -ōris 20 vel.

17. Ἐνδοξοὶ ἄνδρες (viri illustres).

1 illustris e, clarus -a -um... 2 in μετ' ἀφαιρ. 3 in republica
administranda 4 res militaris 5 ius iuris.

18. Ποιηταὶ (poetae, vates).

1 populus, gens 2 illustris, clarus, praestans..., 3 exem-
plar -āris 4 imitator, aemulus 5 ἀφαιρ. β' ὄρ. συγκρ. 6 tanto 7
celeber 8 lyricus 9 vocet 10 divus.

19. Ἡ πατρίς (patria).

1 carus -a -um 2 liberi -orum 3 debet 4 sanctus -a -um 5 pre-
tiosus -a -um 6 pro μὲ ἀφαιρ. 7 etiam mori 8 felix -icis 9 una
cum μὲ ἀφαιρ. 10 nihil prodest ἢ nihil utilitatis habet 11 si ἢ
cum 12 infelix -cis 13 pauper -ēris 14 beatus -a -um 15 quam 16
serviens -ntis (μετοχή, δουλεύων).

**20. Οἱ ἡγεμόνες τοῦ Τρωικοῦ πολέμου
(duces belli Troiani).**

1. illustris -e, clarus -a -um, excellens -ntis 2 fortis -e 3 pru-

dens-ntis 4 iucundus-a-um 5 dictu 6 vafer-fra-frum 7 sententia-ae, dictum-i.

21. Οἱ βασιλεῖς τῆς Ῥώμης (reges Romae).

1 licitor-ōris 2 anteeuntes ἢ praeuntes 3 honōris causā ἢ gratiā 4 regium consilium 5 senātor -ōris 6 primo.

22. Ὁ κατὰ τῆς Τροίας ἐλληνικὸς στρατὸς καὶ στόλος (Exercitus classisque Graecorum in bello Troiano).

1 contra Troiam ἢ καλύτερον: in bello Troiano 2 plus (quam).

23. Πολλαπλασιασμός (multiplicatio).

1 ἀνά... διανεμητικὸν ἀριθμητικόν: trīna, centena... 2 facit 3 quis? 4 quot? 5 faciunt.

24. Θεοὶ καὶ ἥρωες (dei et herōes).

1 caelum-i 2 uxor -oris 3 Vulcanus-i 4 ignis-is 5 Neptunus -i 6 Orcus -i 7 Latōna -ae 8 Diāna -ae 9 oraculum Delphis 10 Mercurius -ii 11 nuntius -ii 12 dicebatur, ferebatur 13 antiq̄uus -a -um 14 honorabant 15 tamquam 16 templum -i ἢ aedes -is 17 dedicaverunt 18 praeter eos.

25. Ἡ γέννησις τῆς Ἀθηνᾶς (ortus Minervae).

1 ἀφαιρ. χρόν. 2 vocat 3 imperat 4 voca 5 citissime 6 venire (τὸ κάλεσον νὰ ἔλθῃ λέγεται καὶ fac veniat) 7 huc 8 cum μὲ ἀφαιρ. ἢ portans secum μὲ αἰτιατ. 9 secūris θηλ. 10 acūtus -a -um 11 arcessitus 12 properavit 13 venire 14 tolle, effer (mihi) 15 demitte 16 in medium 17 caput-p̄tis (κρανίον κυρ. calvaria-ae) 18 miratur, stupet 19 manet 20 iners 21 moraris, cunctaris 22 rogat 23 irātus -a -um 24 iubeo 25 mora -ae 26 doleo 27 acriter 28 pavidus -a -um, tremulus 29 sed quantum miraculum! 30 simulac ἢ ut̄ primum 31 tētigit 32 frons-ntis 33 patefactum est 34 ecce 35 emicat, prosilit 36 armatissimus -a -um 37—38 cum casside ἢ galeātā (cassis -idis καὶ galea -ae ἢ περικεφαλαία) 39 tenens 40 ἀφαιρ. ὄργάν. 41 hasta -ae, cuspis-idis 42 clipeus -i, scutum -i.

26. Ἐν τῷ σχολείῳ (in ludo).

1 dic 2 quaeso 3 aedificavit 4 mundus-i 5 providet 6 δοτ.
7 aedificium-ii 8 vigilat 9 ut 10 salvus-a-um 11 debemus 12
pro με ἀφαιρ. 13 gratia -ae 14 propter 15 erga με αἷτιατ. 16
benevolentia-ae 17 pro με ἀφαιρ. 18 providentia -ae

27. Ἔρις Ἀχιλλέως καὶ Ἀγαμέμνονος.

(*Jurgium Achillis cum Agamemnone*).

1 narro 2 voco, εἶδ. ἀπαρ. 3 rogo 4 cur ἢ quā de causā
ἢ quam ob rem 5 παρατ. ὑποτ. 6 qua ratione, quo modo 7
placo παρατ. ὑποτ. (καὶ placare possent) 8 respondet 9 reddo
10 irrito 11 nego 12 ἀπαρ. 13 hortatur 14 ἀπαρ. 15 (sub)
levo παρατ. ὑποτ. 16 miser 17 iterum 18 irrito, iram excito 19
litigo, iurgium necto γ' συζ. nectit. 20 cum με ἀφαιρ. 21 obiurgo
22 avidus, ὑπερθ.

28. Ὀδυσσεὺς καὶ Καλυψώ (Ulixes et Calypso).

1 teneo 2 apud se ἢ secum 3 invitus-a-um 4 Minerva erat
conscia huius rei 5 μοῖνεο 6 εἶδικ. ἀπαρ. 7 tempus-ἄρις 8 iam
9 video ἀπαρ. 10 volo ἢ advolo, α' συζ. 11 dic 12 voluntas,
numen 13 ne με ὑποτ. ἐνεστ. 13^e amplius 14 mandatum-i 15
questus-us, querimonia-ae, querēla-ae 16 respondeo 17 invideo
με δοτ. 18 veto 19 coniux-gis, maritus-i.

29. Ἀντιγόνη καὶ Κρέων (Antigona et Creon).

1 iubeo 2 iaceo, sum, proiectus sum 3 inhumatus-a-um, in-
sepultus-a-um 4 officium-ii 5 humo, α' συζ. sepelio δ' συζ. 6
non solum 7 deterreo 8 ne με ὑποτ. ἐνεστ. 9 contra με αἷτιατ. 9^a
edictum 10 punio δ' συζ. μέλλ. ἀπαρ. 11 supplicium-ii, poena-ae
12 a με ἀφαιρ. 13 fraternus-a-um 14 venio δ' συζ. 15 custodio
δ' συζ. 16 custos-ἄdis 17 teneo, capio, (com)prehendo 18 (per)duco
ad... 19 scio 20 ἀπαρ. παρακ. 21 ne quis... (παρατ. ὑποτ.) 22
sane (quidem) 23 iste 24 hostis, inimicus 25 debeo.

30. Διάλογος Ἑκτοῦρος καὶ Ἀνδρομάχης

(*Colloquium Hectoris cum Andromacha*).

1 δοτ. 2. nullus-a-um ἢ nemo 3 praeter με αἷτιατ. 4 occido,

interficio, neco 5-6 cura ne ἢ cave (ne) μὲ ὑποτ. 7 ἐνεστ. 8 etiam te, te quoque 9 τετελ. μέλλ. ὄριστ. 10 capio 11 mulier 12 traho, dedūco 13 captivus -a 14 ubi 15 cogo 16 servio 17 maneo 18 intra μὲ αἰτιατ. 19 murus -i 20 defendo 21 pugno 22 campus -i 23 extra μὲ αἰτ. 24 defendo, propulso 25 multo 26 magis 27 utinam ne μὲ ὑποτ. ἐνεστ. 28 vivo 29 neve 30 clamor-ὄριστ 31 cum μὲ ὄριστ. 32 dedūco.

31. Ἄλωσις τῆς Τροίας (expugnatio Troiae).

1 tamen 2 sto (incolūmis) 3 etiam 4 oppugnatio, obsidium 5 aedifico, fabrico 6 impleo 7 ἀφαιρ. ὄργαν. 8 armatus a -um 9 ὑπερσ. ὑποτ. 10 παρατ. ὑποτ. 11 consilium -ii, sententia 12 credo, παρατ. ὑποτ. 13 vaticinium -ii 14 decipio, fraudo 15 numen -inis 16 implicō 17 anguis -is, serpens -ntis 18 mitto 19 morsus -us 20 depascor 21 ceteri -ae -a 22 metu ἢ terrore percellor, trenaefio 23 intro in μὲ αἰτιατ. 24 moenia -ium 25 proximus -a -um 26 ἀφαιρ.

32. Ἡ ὀρθὴ ἐκπαίδευσις (vera ἢ recta educatio).

1. alias 2 minae -arum 3 supplicium -ii πληθ. 4 edūco 5 haec opinio est errata (falsa) 6 intento (ἐπισείω), minor 7 praebeo 8 habeant sibi 9 imitor 10 eos, qui meliores quam ipsi sunt 11 decet 12 (re)vereor 13 blandior μὲ δοτ. 14 adūlor 15 potens -tis 16 revereri tamen minime 17 aemūlor μὲ αἰτιατ. 18 ea de causa 19 generōsus -a -um, nobilis -e 20 molior, meditor 21 δοτ. ἀντιχ. 22 permitto 23 δοτ. 24 - 25 libere loquor.

33. Ἡ παρθένος Κλαελία (Claelia virgo).

1. vinco 2 quondam 3 accipio 4 obses -idis 5 inter μὲ αἰτιατ. 6 patior 7 obsidium -ii 8 ἀφαιρ. χρον. 9 aliqui -qua -quod 10 decipio 11 fugio ἢ profugio ἢ aufugio 12 arripio 13 δοτ. ἢ ἀφαιρ. ἀπρόθ. 14 insideo 15 traicio 16 ubi 17 nuntio 18 irā incendio ἀνάπτω ἐξ ὄργῆς 19 reposco 20 fugitivus -a -um 21 reddo, restituo 22 (inter)rogo 23 quam ob rem... 23^a ὑπερσ. ὑποτ. 24 respondeo 25 παρατ. ὑποτ. 26 admīror, ἀποθ. 27 animus -i 28 permitto 29 redeo παρατ. ὑποτ. 30 αἰτιατ. ἀπρόθ.

34 Τὰ μέλη τοῦ σώματος πρὸς τὴν κοιλίαν ἐρίζοντα
(Discordatio artuum humanorum).

1 membra corporis ἢ artus humani 2 i. e. (id est) ἢ h. e. (hoc est) 3 cum 4 παρατ. ὑποτ. 5 venter 6 sum 7 οἰδῶsus 8 se (ipse)... 9 solus 10 negotiῶsus sum ἢ labῶro 11 discordo a μεῖ ἀφαιρ. 12 (con)ἰῦro, conspῖro 13 neque-neque μεῖ παρατ. ὑποτ. 14 cibus-i 15 accipio 16 conficio 17 ἀφαιρ. τροπ. 18 domo 19 paulo post 20 intell lego 21 sine μεῖ ἀφαιρ. 22 ipse 22^a concōquo 23 distribuo, ἐνεστ. ὑποτ. 2 per μεῖ αἰτ. 25 quasi 26 dividiculum-i, cisterna-ae.

35 Καῖσαρ καὶ Κάτων (Caesar et Cato).

1 fero tuli 2 perniciῶsus -a -um 3 cum μεῖ παρατ. ὑποτ. 4 omnipōtens-ntis 5 dissuadeo μεῖ αἰτιατ. 6 lex lata, rogatio 7 obsto μεῖ δοτ. 8 quam ob rem... 9 iubeo 10 extrāhi curiā 11 duci, rapī 12 carcer -eris ἢ vincūla -ōrum 13 (ex)terreo 14 at 15 cum παρατ. ὑποτ. 16 rapio, traho 17 commoneo 18 adversor, παρατ. ὑποτ. 19 δοτ. 20 παρατ. ὑποτ. 21 senatus, curiā.

36 Βοῦς καὶ βάτραχος (bos et rana).

1 conspicio, video, 2 pratum-i 3 tam 4 quam 5 igitur (μετὰ μίαν λέξιν, ὄχι ἐν ἀρχῇ προτάσεως) 6 inflo 7 rugῶsus-a-um 8 pel-lis-is 8^a natus-i 9 παρατ. ὑποτ. 10 latus-a-um, grandis-e 11 an ipse 12 rursus 13 intendo 14 flamen-ἱnis 15 conatus-us, nisus -us 16 dum 17 ἐνεστ. ὄριστ. 18 validus -a-um 19 rumpor 20 iaceo 21 exanimis-e 22 ἀφαιρ. β' ὄρου συγκρ. 23 cupio, desidero 24 adsequor, consequor 25 stultus-a-um 26 sequor 27 quae adsequi nequeas.

37. Ὅμψακὲς εἶσιν (nondum maturae sunt).

1 vulpes-is θηλ. 2 famelīcus-a-um 3 hortus-i 4 uva-ae 5 pendo 6 altus-a-um 7 vitis-is 8 adpeto 9 summis viribus 10 salio 11 ne... quidem 12 tango 13 desperatus-a-um 14 adipi-piscor 15 cum 16 discedo 17 maestus-a-um 18 consōlor 19 non-dum 20 immatūrus.

39. Ἡ Θεμιστοκλέους πρὸς Ἀρταξέρξην ἐπιστολὴ
(Epistula Themistocelis ad Artaxerxem).

1 cum μεῖ ὑποτ. 2 accūso, ὑπεροσ. ὑποτ. 3 de conscientia prodi-

tionis Pausaniae ἢ quod conscius ἢ affinis proditionis Paus. es-
 set ἢ conscius proditionis Pausaniae esse 4 in μὲ ἀφαιρ. 5 trans-
 vehor 6 ubi 7 epistulam hanc (ἐν τέλει τῆς προτάσεως) 8 infero
 9 quamdiu 10 δοτ. 11 aduersum, contra μὲ αἰτιατ. 12 facio 13
 δοτ. χαριστ. 14 consilium 15 celo aliquem aiiquid 16 certiozem
 facio 17 agor 18 τελ. προτ. ut μὲ ὑποτ. παρατ. 18* dissolvo 19
 in μὲ ἀφαιρ. 20 nuntius-ii 21 libero 22 ἀφαιρ. μὲ τὴν α ἢ ἄνευ αὐτῆς
 23 exagito, expello 24 cunctus-a-um 25 confugio 26 peto 27
 adipiscor, consequor. τετελ. μέλλ. 28 quam²⁹gravis, fortis, acer...

40. Αἰδῶς καὶ μεταμέλεια (pudor et paenitentia).

1 soleo 2 facinus-ōris 3 γεν. 4 (se) pudet, ἐνεστ. ὑποτ. 5 (se)
 paenitet, ἐνεστ. ὑποτ. 6 nonnumquam 7 αἰτιατ. 8 huius modi 9
 perditus-a-um 10 velut 11 παρατ. ὑποτ. 12 coniūro, conspiro,
 παρακ. ἀπαρ. 13 quam ob rem 14 non facere 15 forte 16 ἐνεστ.
 ὑποτ. 17. malus, improbus 18 etiam 19 gloriōr 20 ἀφαιρ. ἀπρόθ.

42. Ὁ θάνατος τοῦ Σωκράτους (Socratis mors).

1 laedo, μὲ αἰτιατ. ποceο μὲ δοτ., iniuriā afficio μὲ αἰτ. 2
 nocetur mihi, laedor, iniuriam accipio, iniuriam patior 3 παρατ.
 ὑποτ. 49 alterutrum 5 ἀπαρ. ἐνεστ. 6 quamquam 7 invenio 8 παρακ.
 ὄριστ. ἢ ὑποτ. 9 persuadeo μὲ δοτ. 10 sons 11 adipiscor 12 con-
 demnor (παρατ. ὑποτ.) capitis 13 adulescens 14 corrumpo, de-
 πρᾶvo, παρατ. ὑποτ.

43 Ὁ Κατιλίνας (Catilina).

1 apud μὲ αἰτιατ. 2 historicus, rerum ἢ historiārum scriptor
 3 ἀφαιρ. χρον. 4 ἀφαιρ. ἰδιότ. 5 γεν. κτητ. τοῦ animus καὶ τοῦ cor-
 pus 6 ingenium-ii 7 pravus -a-um 8] patiens 9 inedia-ae 10 fri-
 gus-ōris, algor-ōris 11 vigilia-ae 12 subdolus-a-um 13 quivis,
 quilibet 14 simūlans, simulātor 15 dissimūlans, dissimulātor
 16 adpētens, avidus 17 (res) alienae 18 prodīgus, profūsus 19
 suus 20 satis 21 eloquentia 22 paulum ἢ parum 23 tamen 24
 sapientia 25 quamvis μὲ ὑποτ. 26 particeps 27 publicus 28
 consilium.

44. Ἡ ἀρετὴ (virtus).

1 sapiens 2 cadūcus-a-um 3 vacuus, vanus 4 γεν. τιμῆς 5 sta-
 bilis manet 6 paro 7 aufero 8 (id) quod 9 umquam.

45. Ὁ καλὸς διδάσκαλος (magister bonus ἢ probus).

1 parens, interest § 157. 2 (is) qui cupit ἢ desiderat 3 scio
4 δοτ. 5 ἐνεστ. ὑποτ. 6 commendo 7 ἀφαιρ. 8 improbus 9 ma-
lus 10 certe 11 ab omni vitio vacuus ἢ liber 12 minus 13 quam
14 quidem 15 cura, δοτ. κατηγ. 16 liberi-orum 17 ἐνεστ. ὑποτ.

46. Ἐλαφρὸν βῆρος (onus leve).

1 lacerta -ae 2 testūdo-ἴnis 3 miseret § 156 β'. 4 miser 5
coactus 6 quocunque vadis 7 totus -a -um 8 at 9 ut... 10 ἐνεστ.
ὑποτ. 11 numquam 12 pondum ἢ vix dixerat 13 (παραλειπτέον)
14 horridus -a -um, terribilis... 15 exsisto 16 test. (quidem) 17
me occulto 18 extemplo, statim, actutum 19 cito 20 invenior,
videor, 21 impleo.

**48. Ὁ θάνατος τοῦ Σεργίου Τυλλίου
(mors Servii Tullii).**

1 natū maior 2 natu minor 3 γεν. διαφ. τοῦ hic 4 ferox 5
alter 6 mitis 7 item 8 dissimilis, dispar 9 mores, ἀφαιρ. ἀναφο-
ρᾶς 10 nubo με δοτ. 11 ἀφαιρ. χρον. 12 mortuus, necatus 13 su-
perstes -ītis 14 coniungo 15 incito 16 convoco, advoco 17 rapio
17^a δοτ. ἀντιχ. 18 ipse 18^a domum 19 refugio 20 interficio,
neco, occido.

**49. Οἱ ἀληθῶς χρηστοὶ ἄρχοντες
(magistratus qui vere boni ἢ probi sunt).**

1 consulo 2 δοτ. χαριστ. 3 numquam 4 potest 5 habeor 6 (is)
qui 7 arbitrium -ii 8 quidam 9 diluvium, eluvio -iōnis 10 multo
11 cura δοτ. κατηγ. 12 μέλλ. ὑποτ. 13 suus -a -um 14 quam 15
ἐνεστ. ὑποτ. 16 etiam 17 vivus, vivens, ἀφαιρ. ἀπόλ.

50. Χρόνου φείδου (tempori parce).

1 iudico 2 argentum, pecunia 3 vel 4 et tamen, quamquam
5 pauci 6 usui nostro, δοτ. σκοποῦ 7 maior pars (hominum) 8
consumo 9 sive-sive 10 ludo ἀφαιρ. γερουνδ. 11 sedeo, nihil ago,
cesso ἀφαιρ. γερουνδ. 12 dissero, ἀφαιρ. γερουνδ. 13 contendo,
ἀφαιρ. γερουνδ. 14 inter se 15 aureus 16 praeceptum 17 anti-
quus 18 sententia, dictum, g n o m e .

51 Λύκος καὶ ἀρνίον (lupus et agnus).

1 rivus -i 2 bibo, potō, παρατ. ὑποτ. 2^a superior 3 sto 4 multo 5 inferior 6 incito, commoveo... 7 ἀφαιρ. ἀπρόθ. 8 edo. γεν. γερονδ. 9 habeo, παρατ. ὑποτ. 10 causa, ansa 11 aio, inquam 12 δοτ. ἀντιχ. 13 turbo, turbulentum facio 14 qui, quo modo 15 iste 16 a 17 decurro, defluo 18 ad 19 repello 20 fingo, invenio 21 ante (hos)... 22 prope accēdo, adpropinquo 23 maledīco μὲ δοτ. 24 at 25 nondum 26 nascor 27 tum (si ita res habet) 28 corripio 29 iniustus, nex θηλ. ἀφαιρ. ἀπρόθ. 30 devōro.

52. Ὑπομονή (patientia).

1 (re)pello, propello, defendo... 2 patientia 3 felix, beatus 4 monstrum, prodigium, miraculum 5 felix fuit 6 per (totam ἢ omnem) vitam... 7 dignus memoria, memorabilis, memorandum 8 corrigo.

53. Ἐκ τοῦ α' κατὰ Κατιλίνα λόγου τοῦ Κικέρωνος (Ex prima Ciceronis in Catilinam oratione).

1 consilium 2 clarus 3 lux 3^a proximus 4 convoco 5 socius, coniurator, coniuratus 6 ἀφαιρ. ἀπρόθ. 6^a proximus 6^e consularis 7 comitia-iorum 8 competitor-ōris 9 comprimō 10 nefarius 11 conatus-us 12 subsidium, praesidium, ἀφαιρ. 13 iam diutius 14 versor 15 egredior 16 edūco 17 quam 18 purgo 19 ab... 20 improbus, malus 21 libero 22 civitas.

54. Παιδική ἀντέληψις (ratio puerilis).

1 invitō 2 prandium-ii 3 δοτ. 4 accumbo 5 vix 6 ago 7 interrogo 8 ἀφαιρ. 9 recēdo 10 ocius 11 a... 12 nondum habeo ἢ etiam careo 13 mystax, barba labri superioris 14 ut... (ὑποτ.) 15 prandeo 16 erubesco (pudōre), erubuit pudōre et... ἢ pudore suffusus 17 dum μὲ ἐνέστ. ὄριστ. 19 feles-is 20 vetustus 21 prope accēdo, adpropinquo 22 conor 23 aufero, subripio 24 pars, caro 25 tollo 26 cochlear-āris 27 percutio 28 his increpans verbis 29 (age) i (τοῦ eo) 30 σουπ. τοῦ prandeo (unā) 31 cum...

56. Ὁ Κανίνιος ὕπατος (Caninius consul).

1 mos 2 quandocumque, cum § 262 δ^ρ. 3 alter consul (ἄλτ)

γεν. διαρ.) 4 sufficior 5 etiā 6 reliquus sum 7 ἀφαιρ. ἀπρόθ. 9 de ἢ ex more, ex solito 10 concurro 11 gratūlor μὲ δοτ. ἢ salūto μὲ αἰτιατ., σουπ. § 234. 12 iocūlor, iocor 13 festīno 14 priusquam μὲ ὑποτ. 15 abeo, ἐνεστ. 16 ἀφαιρ. ἀπρόθ.

57. Ἐὐχαὶ καὶ προσορήσεις (optationes et salutationes).

1 cum μὲ ἐνεστ. ὄριστ. 1^a familiaris 2 opto 3 initium, ἀφαιρ. ἀπρόθ. 4 salve, salutem dico 5 finis 6 valeo, curo ἢ facio. ut valeam 7 uxorem (in matrimonium) duco 8 celebros nuptias 9 vivo προστ. 10 beatus 11 felix sum 12 sepelio, humo 13 humus 14 obviam venio, obvius fio, obvium me offero μὲ δοτ. 15 potus 15^a soleo 16 salūto 17 discēdo.

58. Ἱατρικὸν ἐπικίνδυνον (medicamentum periculosum).

1 mordeo, morsu lacero 2 ex consil... 3 panis 4 madefactus, tinctus 5 sanguis, cruor ἀφαιρ. 6 morsus, vulnus 7 remedium, medicamen(tum) 8 callidus 9 debortor 10 iste 11 saltem 12 coram μὲ ἀφαιρ. 13 ubi, cum 14 τετελ. μέλλ. 15 praemium, merces -ēdis 16 commordeo, devoro.

61. Ἡ φιλανθρωπία τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου (Humanitas M. Aurelii).

1 obsideo, oppugno 2 fort... 3 sustineo (oppugnationem) 4 inā incensus 5 iuro 6 relinquo 7 gaudeo, gaudium capio 8 praeda 9 capio 10 proicio me ἢ accido ad... 11 oro ne... ὑποτ. 12 (e)-neco παρατ. ὑποτ. ἢ 11—12 mortem deprecor 13 humanitas, ἀφαιρ. 14 commoveo, cogo 15 ignosco μὲ δοτ. 16 admoneo § 156 α'. 17 iusiurandum 18 impero, ut... 19 parco σελ. 158.

62. Ὁ οἰωνοσκόπος Ἄκκιος (Accius augur).

1 inclitus 2 augur 3 cum 4 augeo numero 5 centuria 6 muto 7 auspiciā-orum, aves 8 addico, ὑπερσ. ὑποτ. 9 cum μὲ ὑποτ. 10 experior, experimentum capio μὲ γενικ. ἀντικ. 11 possetne 12 παρατ. ὑποτ. 13 mens 14 augurium ago, auspico 15 atqui 16 inquit 17 agito, cogito... 18 seco 19 cōs γεν. cotis θηλ. 20 hic ἀφαιρ. ὄργαν. 21 novacula -ae 22 ergo 23 feror, dicor.

63. Φιλοξένου παρορησία (Philoxeni libertas).

1 operam do carminibus scribendis 2 arcesso 3 iudico, παρατ. ὑποτ. 4 cum με ὑποτ. 5 amitto 6 benevolentia 7 quaecunque 8 unus 9 nescius 10 blandior, adūlor 11 ἀνάλυσον τὴν μετοχὴν, ἀφοῦ... postquam... 12 recito 13 ineptus-a-um 14 libere 15 sentio παρατ. ὑποτ. 16 offendo με αἰτιατ. 17 satelles-itis 18 conicio 19 carcer, vincula-orum 20 postridie 21 κάμπτω τινὰ με τὰς παρακλήσεις μου exoro aliquem 22 permitto, veniam do 23 ut... με ὑποτ. παρατ. τοῦ redeo 24 ad 25 epulae-arum 26 cena -ae 27 ex solito 28 ipse 29 iudico 30 arbitrium-ii 31 iudico, παρατ. ὑποτ. 32 ἀποκρίνομαι responsum do, ἀπόκρισιν δίδω 33 versus ad (ἢ in...).

64. Ὁ Ῥήγλος (Regulus).

1 (ad)mirabilis 2 amor ἢ caritas patriae 3 τηρῶ τὴν ὑπόσχεσιν, τὸν ὄρκον conservo fidem, iusiurandum, γερουνδ. § 214 καὶ 216. 4 capior 5 commuto captivos, de commut... captiv... § 214 καὶ 216. 6 postquam... ἢ μετοχ. iuratus prius 7 ut... 7^a censeo 8 γερουνδιακὸν reddo 8^a adulescens 9 utile est, παρατ. ὑποτ. 9^a cum με ὑποτ. τοῦ retineo 10 propinquus -a -um 11 certus 11^a supplicium -ii 12 violo, fallo.

65. Δάμων καὶ Φιντίας (Damo et Phintia).

1 γεν. διαρετ. 2 morti addicor, condemnor capitis § 156 σημ. γ' 3 destino 4 δοτ. ἀντιχ. 5 nex necis 6 postulo 7 causa 8 commendo, γερουνδ. § 214. 9 vadem facio (vas vadis ἐγγυητής) 10 ut 11 redeo, revertor, ὑπερσ. ὑποτ. 12 moriendum est, παρατ. ὑποτ. 13 miror 14 conservo fidem, ὑπερσ. ὑποτ. 15 cum tamen με ὑποτ. 16 praeter 17 spes, opinio 18 redeo, revertor, recipio me, ὑπερσ. ὑποτ. 19 ad... 20 admiror 21 peto 22 adscribo.

66. Οἱ πονηρευόμενοι ἐξολοθρευθήσονται (Qui fodit foveam, ipse incidet in eam).

1 esurio 2 pascor 3 pratum 4 tento 5 dolo capio 6 medicus 7 labōro 8 aliqui morbus ἀφαιρ. 9 brevi (tempore) 10 sano με αἰτ., medeor με δοτ. 11 sentio 12 insidiae -arum 13 callidus 14 simulo 15 temporī ἢ opportunus venio 16 doleo 17 δοτ. 18 inspicio 19 adhibeo, admoveo 20 medicīna 21 accēdo 22 dum με

ἔνεστ. ὄριστ. § 258,2 σημ., inspicio 23 simulate, ficte 23^a aegrotatio 24 caedo calcibus με αἵτιατ. ἢ calcem impingo με δοτ. 25 his increpans verbis 26 decipior 27 proverbium.

Σημ. Ἀντίστοιχοι πρὸς τὴν ἑλληνικὴν παροιμίαν ἐν τῇ λατινικῇ εἶναι αἱ ἑξῆς:

1. Qui fodit foveam, ipse incidet in eam.
2. Qui alteri exitium parat, eum scire oportet sibi paratam pestem.
3. Malum consilium consultori pessimum.
- 4 Compedes quas ipse fecit, ipse gestabit faber.

67. Πύρρος καὶ Ῥωμαῖοι (Pyrrhus et Romani).

1 bello, bellum gero 2 cum... 3 confligo, consero, committo 4 vinco, decēdo pugnā victor 5 amitto 6 tam 7 (bellator) miles 8 παρατ ὑποτ. 9 suus, δοτ. 10 huius modi 11 vinco, τετελ. μελ. 11^a pereo 12 ἀνάλυσον cum με παρατ. ὑποτ. 13 libenter 14 pro με ἀφαιρ. 15 exclāmo 16 oh! 17 quam 18 παρατ. ὑποτ. 19 imperium, dominatio 20 orbis terrarum 21 aut 22 ἀφαιρ. ἀπολ. § 219, σημ.

68. Ὁ γέρον Αἴσωπος παίζων (Aesopus senex ludens).

1 ludo 2 turba 2^a miror 3 in eā aetate 3^a quidni? 4 arcus-us 5 sagittarius-ii 6 debeo 7 tendo 8 corrumpo 9 laxo 10 utilis sum, usui sum, δοτ. κατηγ. 11 sic 12 nonnumquam 13 ludus.

69. Οἱ φρόνιμοι ἄνθρωποι (homines prudentes).

1 mihi paro 2 res quae ad vitam necessariae sunt ἢ (ἀνευ τοῦ res) quae ad vitam necessaria (οὐδ.) sunt 3 per (omnem) vitam 4 tamquam si victūri essent 5 post... 6 huius modi hom... 7 nemo 8 prudens 9 imītor ἔνεστ. ὑποτ. 10 ante 10^a se-nectus-ūtis 11 curo 12 moneo 13 labōro 14 iuvenis 15 ne 16 paenitet § 148. 17 frustra.

70. Ἡ ὀργή (ira).

1 perdūco ad... 2 maleficium-ii 3 paenitet § 148. 4 turbo 5 cerno 6 cum tamen 7 refugio 8 paulum aliquid 9 cohibeo, compesco... μέλλ. ὄριστ. 10 quomocunq̄ue 11 praetereo.

71. Λέων καὶ ὄνος κυνηγοὶ (Leo et asinus venantes).

1. ἀνάλυσον: ἐπειδή... cum... 2 comes-ītis 3 contego 4 fru-

tex 5 admoneo 6 clamito 7 terreo 8 magnus clamor, magna vox 8* fera-ae 9 pavens 10-10 excipio 11 ex ἧ de cons... 12 tollo 13 ἀφαιρ. ἀπρόθ. 15 capior 16 necor 17 defetiscor 18 caedes-is, ἀφαιρ. ἀπρόθ. 19 εὐδω 20 premo 21 insolens, superbus, glorians, adrogans... 22 qualis 23 παρατ. ὑποτ. 24 opera 25 insignis 26 sic, ut... 27 ego quoque 28 nosco 29 animus.

72. Ὁ ἐκ τῶν κολάων κίνδυνος
(periculum ab adulatoribus).

1 corvus 2 fenestra 3 pars, caseus 4 volo 5 insido 6 in... 7 potior 8 sub... 9 adūlor με ἀίτιατ., blandior με δοτ. 10 nitor, splendor... 11 penna (pluma πτίλον, πούπουλον) 12 quantus 12* decus 13 voltus 14 avis, ales 15 credo ὑπερσ. ὑποτ. 16 sine dolo 17 aperio 18 emitto 19 commodum, virtus 20 desum 21 quod maximi (momenti) erat 22 § 2* 23 sino, ut... με ὑποτ. 24 cado παρατ. ὑποτ. 25 subdōlus, callidus.

73. Αἰγες καὶ τράγοι (capellae et hirci).

1 exōro 2 a... 3 τελ. πρότ. 4 barba 5 tamquam si με παρατ. ὑποτ. 6 potentia, fortitudo 7 ἀνάλυσον... cum... ὑπερσ. ὑποτ. 8 impetro 9 adhuc, ad id tempus 10 privilegium, commodum 11 queror 12 apud 13 aequo, ὑποτ. ὑπερσ. 14 dignitas 15 sino, patior 16 inquit 17 subridens 18 fruor 19 vanus 20 gloria 21 dummodo ne... ὑποτ. 22 δοτ. ἧ cum με ἀφαιρ.

74. Ἀριστείδης (Aristides).

1 aequalis 2 contendo 3 cum... 3* principatus-us 4 excello, με δοτ. 5 ceteri 6 abstinentia, innocentia, iustitia, ἀφαιρ. 7 tantum 8 quantum 9 nemo 10 unquam 11 cognomine Iustus appellor 12 testula illa exilio decem annorum multor 13 succenseo με δοτ. 14 e contrario 15 exilium 16 deprecor ne... ὑποτ. 17 occupo, παρακ. ὑποτ. 18 tantus 19 calamitas, casus, incommo- dum 20 cogo παρατ. ὑποτ. 21 alias 22 revōco, restituo 23 postea 24 § 2 σημ. 25 ad ἧ apud 26 integer 27 tracto magnam pecuniam publicam 28 paupertas 29 decēdo (vitā) 30 παρατ. ὑποτ. 31 ne quā efferrētur quidem.

ΠΙΝΑΞ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ (INDEX RERUM)

(Οἱ ἀριθμοὶ δηλοῦν τὰς σελίδας)

- Αἰτιατικὴ ἄμεσον ἀντικείμενον** 137
—μετὰ ῥημάτων κινήσεως σημαντικῶν μετὰ τοῦ sapio, sitio, sequor, iuvo —μετὰ ῥημάτων ψυχικοῦ πάθους lugeo, doleo, fleo... 138—ἀπροσώπων, σύστοιχος 139 ἐπιρρηματικῆ, διπλῆ 140 κέ.—ἐν ἀναφωνήσεσιν 142.
- Αἰτιολογικαὶ προτάσεις** 204.
- Ἀκολουθία τῶν χρόνων** (consecutio temporum) 228.
- Ἀλληλοπάθεια** 136.
- Ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας συμφωνία** πρὸς τὸ οὐσιαστικὸν εἰς δ ἀναφέρεται 132 κέ.—ἔλξιν πρὸς τὸ κατηγορούμενον 135.
- Ἀναφορικαὶ προτάσεις** 214 κέ.
- Ἀντωνυμιῶν χρῆσις** 175 ἔ. δεικτικῆς καὶ ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας συμφωνία πρὸς τὸ οὐσιαστικὸν 132 κέ.
- Ἀπαγόρευσις** 187.
- Ἀπαρεμφάτου χρῆσις** 188 κέ. (ὡς ὑποκειμένου. ἀντικειμένου 188 κέ. εἰδικόν 189 κέ. τελικόν 191) ἀπαρεμφάτου ὑποκειμένου 190-191 τὸ ἀπαρεμφάτου ἀπολύτως, ἱστορικόν 192 χρόνοι ἀπαρεμφάτου 193.
- Ἀποκρίσεις** εἰς τὰς ἐρωτήσεις (καταφατικαί, ἀρνητικαί) 222.
- Αὐτοπάθεια** 47.
- Ἀφαιρετικῆ, κωρὶς ἀφαιρετικῆ** 163 κέ. (μετὰ ῥημάτων σημαίνοντων ἐλευθεροῦν... ἀπαλλάττειν... ἀφαίρειν... ἀστρεῖν... ἀπειργεῖν... ἐκδιώκειν... ἀπομακρύνειν... ἀποχωρεῖν... ἐπιγάζειν, κίνησιν ἐκ τινος τόπου—μετὰ ἐπιθέτων συγγενῶν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα 165 ἀφαιρ. καταγωγῆς 165—τοῦ β' ὅρου συγκρίσεως 165 κέ. **ἀφαιρετικῆ τοπικῆ** 167 τοῦ χρόνου 167 τοῦ **ὄργάνου** 167 κέ. (παρὰ τὸ praeditus, refertus, onustus, afficio... compleo... orno, imbuo, instruo, abundo-utor fruor, fungor, pascor, vescor, potior, usus est, opus est 168 κέ.—**τῆς τιμῆς** 170 κέ. τοῦ **τρόπου** 171 κέ. **τῆς συνοδείας** 171 **τῆς ἰδιότητος, τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου** 172 **τοῦ μέτρου ἢ τῆς διαφορᾶς** 173 **τοῦ ἑσωτερικοῦ ἀναγκαστικοῦ αἰτίου** 173 **τοῦ ἑξωτερικοῦ ἀναγκαστικοῦ αἰτίου** 173 παρὰ τὰ σημαίνοντα *λυπεῖσθαι, χαίρειν, καυχᾶσθαι*... 174 — **τῆς ἀναφορᾶς** 174 **τῆς ὕλης** 174.
- Ἀχώριστα μόρια** 99.
- β' ὅρου συγκρίσεως ἔκφορα** 165 κέ.
- Γενικῆς χρῆσις** 142 κέ. μετὰ οὐσιαστικῶν (ὑποκειμενικῆ, κτητικῆ, τοῦ ἐργάτου 142 ἀντικειμενικῆ 143 κέ. ἐπεξηγητικῆ, τῆς ἰδιότητος, τοῦ εἶδους ἢ τοῦ περιεχομένου 143—4 διαιρετικῆ 145 κέ.—μετὰ ἐπιθέτων σημαντικῶν ἐπιθυμίας-γνώσεως ἢ ἐμπειρίας, ἀγνοίας ἢ ἀπειρίας, μνήμης, λήθης 146 μετοχῆς, ἐγκρατείας-πλησμονῆς, κενότητος ἐνδεΐας-proprius, sacer 146—μετοχικῶν εἰς -ans ἢ -ens, λαμβανομένων ὡς οὐσιαστικῶν 148—)
- μετὰ ῥημάτων **ἀντικειμενικῆ**, παρὰ τὰ μνήμης καὶ λήθης σημαντικά, τὰ ἀναμνηστικά, τὴν φράσιν venit... in mentem 148 κέ. **τῆς αἰτίας** παρὰ τὰ ἀπρόσωπα pudet, paenitet, piget, taedet... miseret 150—τοῦ **ἐγκλήματος** παρὰ τὰ δικαστικά ῥήματα 151—**τῆς ἀξίας** 151-2 παρὰ τὸ ἀπρόσ. interest 152 κέ.—
- Γερουδιῶν, γερουδιακοῦ χρῆσις 194 κέ.
- Διαθέσεις ῥημάτων** 135 κέ.
- Διαφοραὶ λατινικῆς ἀπὸ τῆς ἐλληνικῆς** 130, 131, 144, 152, 156, 158, 161, 188, 200, 242.
- Δοτικῆς χρῆσις** 154 κέ.—ἔμμ. ἀντικείμενον 154—**χαριστικῆ ἢ ἀντιχαριστικῆ** 155 κέ. (παρὰ τὸ studeo, vaco, nubo 155 consulo, prospicio, provido, metuo, timeo...—παρὰ τὰ σημαίνοντα **ἀποκρίνεσθαι, εἶκειν, ὑπα-**

κοῦειν... φθονεῖν 156—παρά τὸ me-
deor, noceo, maledico, malefacio...
prosum, obsum-blandior, supplico,
(per)suadeo. praestor-induo, sup-
plico... intercludo, circumdo... 157
interdico, parco, παρά τὰ σύνθετα
μετὰ προθέσεων ad, ante... post, prae,
sub ἢ τοῦ re- 158 **κτητική** 159 **ἠνική**,
τῆς ἀναφορᾶς—**τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου**
160—τοῦ σκοποῦ ἢ τοῦ κατηγορουμένου
161 παρά ἐπίθετα καὶ ἐπιρρήματα 161
κέ. (σημαίνοντα φιλίαν, ἔχθραν... ὠφέ-
λειαν, βλάβην... ἰσότητα... 162) παρά
οὐσιαστικά καὶ ἐπιφωνήματα 163.
Ἑγκλίσεων χρήσις ἐν ἀνεξαρτήτοις
προτάσεσι 185 ὀριστικῆς ὑποτακτικῆς
185 κέ. προστακτικῆς 186 κέ.— ἐν
ἐξηρητημέναις προτάσεσι (τελικαῖς 202
κέ. συμπερασματικαῖς 203 κέ. αἰτιο-
λογικαῖς 204 κέ. συγκριτικαῖς ἢ πα-
ραβολικαῖς 206 ἐναντιωματικαῖς 206
χρονικαῖς 207 κέ. ὑποθετικαῖς 211 κέ.
ἀναφορικαῖς 214 κέ.)
Ἐναντιωματικαὶ προτάσεις 206.
Ἐπιθετικοὶ ποσοδιορισμοὶ 133.
Ἐπιρρήματα 97 κέ. σύγκρισις ἐπιρ-
ρημάτων 38.
Ἐπιφωνήματα μετ' αἰτιατικῆς 141-2
δοτικῆς 163.
Ἐρωτηματικαὶ προτάσεις 184 κρί-
σεως, ἐπιθυμίας 184 ἐν ἐξηρητημένῳ
λόγῳ 223 **ἐρωτήσεις** εἴθεται ἢ ἀνεξάρ-
τητοι 220 πραγματικαί, ῥητορικαί 220
διπλαῖ, ἀτελεῖς διπλαῖ 221 ἐξηρητημένα
διπλαῖ 225.
Κατάλογος ἀνωμάτων ρημάτων 112 κέ.
Κλητικῆς χρήσις 137.
Λατινισμοὶ 145, 183, 192.
Λόγος εὐθύς, πλάγιος 230.
Μετοχῆς χρήσις 199 (ἐπιθετικῆ, κατη-
γορηματικῆ) 199, παραθετικῆ, partici-
pium coniunctum, part. absolutum

ἢ ablat. absolutus 200, χρόνοι τῆς
μετοχῆς 201).

Μετρικῆ τῶν Λατίνων 241.

Ὀνομαστικῆς-κλητικῆς χρήσις 137.

Ὀὐσιαστικοῦ ἐπανάληψις ἐν τῇ ἀνα-
φορικῇ προτάσει 134.

Παράθεσις 132.

Προθέσεις 98 κέ.

Προσφῶδια (ποσότης συλλαβῶν) 8. 237.

Προτάσεις κρίσεως, ἐπιθυμίας, ἀνε-
ξάρτητοι 188 ἐν ἐξηρητημένῳ λόγῳ
223.

Προτάσεις καὶ ὅσοι αὐτῆς 129 ὑποκεί-
μενον 129 — κατηγορούμενον 130 — κα-
τηγορούμενον ἐπηρηρηματικόν 131—συν-
θετικόν 131 παράλειψις ὄρων τῆς προ-
τάσεως 132—συμφωνία ὄρων τῆς προ-
τάσεως 131 τάξις τῶν ὄρων τῆς προ-
τάσεως (collocatio verborum) 235.

Ῥήματα ἐνεργητικά μεταβατικά, ἀμε-
τάβαρα, μέσα, παθητικά, οὐδέτερα 135
—ἐνεργητ. μεταβατικῶν σύνταξις 137
κέ. — κινήσεως σημαντικῶν συντιθεμέ-
νων μετὰ προθέσεως 138—ἀπροσώπων
139—μετὰ διπλῆς αἰτιατικῆς (κλη-
τικῆ... παιδευτικῆ...) 140—ῥήματα
μετὰ γενικῆς συντασσόμενα 148 κέ.
(μνήμης, λήθης, ἀμνηστικῆ) 148-9
—ἀπρόσωπα 150 δικαστικά 151—τὰ ση-
μαίνοντα τιμῶν, ἐκτιμῶν... 151 κέ.—τὸ
interest 152).

Ῥωμαῖον ἡμερολόγιον 106. κέ.

Σουπίνον χρήσις 194.

Σύνταξις κατὰ σύνθεσιν 131.

Συντομίαι λέξεων καὶ φράσεων 127—8.

Τονισμὸς τῶν λατινικῶν λέξεων 9.

Υποθετικοὶ λόγοι (ὑποθετικαὶ προ-
τάσεις) ἀνεξάρτητοι 211 κέ. ἐξηρητη-
μένοι 227.

Χρόνοι τοῦ ῥήματος, χρήσις 179 — ἐν
ἐπιστολαῖς 181 — χρόνοι ὀριστικῆς ἐν
ἀνεξαρτήτοις προτάσεσι 179—ἐν ἐξηρη-
τημέναις 182.

Mud

Mudon wroto zos yfous manoiris

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ
ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς

τὸν κ. Θεοφάνην Α. Κακριδὴν.

Καθηγητὴν

Γνωστὸν ποιούμεν ἡμῖν, ὅτι δι' ἡμετέρας πράξεως ἰσταμένου μηνὸς ἐκδοθείσης καὶ τῇ 19 τοῦ αὐτοῦ δημοσιευθείσης ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 26 φύλλῳ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, ἐνεκρίθη συμφώνως πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθ. 259 πρᾶξιν τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συμβουλίου 30 Μαρτίου ἐ. ἔ. ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1919—1920 καὶ ἐφεξῆς τὸ πρὸς κρίσιν ὑποβληθὲν ἐν χειρογράφῳ ὑμέτερον βιβλίον *Γραμματικὴ τῆς Λατινικῆς Γλώσσης* διὰ τὰς τρεῖς κατωτέρας τάξεις τῶν τετραταξίων γυμνασίων καὶ τὰς ἀντιστοιχοῦσας τάξεις τῶν λοιπῶν σχολείων τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως μετὰ τῆς ὑποχρέωσεως ὅπως πρὸ τῆς ἐκτυπώσεως τοῦ βιβλίου συμμορφωθῆτε πρὸς τὰς ἐν ταῖς σχετικαῖς ἐκθέσεσιν τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συμβουλίου περιλαμβανομένας ὑποδείξεις.

Ὁ Υπουργός

ΔΗΜ. ΔΙΓΚΑΣ

Ν. ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΣ

Συνεπεία τῆς ὑπ' ἀριθ. 690/22-8-24 πράξεως τῶν γενικῶν συνεδριῶν τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου ἀεξάνεται ἡ τελικὴ τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῶν σχολείων τῆς μέσης καὶ δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως κατὰ 10 % ἐφ' ὅσον ταῦτα μεταφέρονται ἐκ πόλεως, ἐν ἣ ἔξεδόθησαν, εἰς ἄλλας πόλεις.

